

- 0401: Eva Lavallièrová : herečka-konvertitka. Dlouhá Albína Marie (pseudonymy Dlouhá nebo Pečínková Běla), 1937.
- 0402: Svatý Ignác z Loyoly. Fiala František (někdy pseudonym Horák František Serafínský), 1937.
- 0403: Služebník Boží P. Vilém Janauschek. Špůrek Stanislav, 1937.
- 0404: Matt Talbot: dělník-apoštol. Zavadil Emil, 1937.
- 0405: P. Lacordaire. Müller Vojtěch, 1937.
- 0406: Sv. Magdalena Žofie Baratová. Zakladatelka řehole Nejsvětějšího Srdce Sacré Coeur. Vávrová Hedvika, 1937.
- 0407: Císař Karel IV.: co musí o něm každý katolický Čech vědět. Birnbaumová Alžběta (někdy pseudonym sestra Kateřina), 1937.
- 0408: Svatý bratr-kapucín Konrád z Parzhamu. Horalík Karel, 1937.
- 0409: Dr. Karel Sonnenschein: apoštol charity. Trnka Konstanc Oldřich, 1937.
- 0410: Železničář Perazzo. Chlad Karel František, 1937.

Běla Dlouhá:

EVA

LAVALLIÈRE

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVĚ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Brait O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna. Olomouc.

NÁŠ CÍL: Je sice pravda, že ty chyby, jež se vytýkají Církvi katolické neplynou z její nauky, nybrž že jsou to chyby lidí, že neselhalo křesťanství, avšak křesťané. Katolické křesťanství však má velmi krásnou pozitivní apologii své životnosti ve světcích, v nichž právě nauka evangelia vykristalovala. V každé době, v každém prostředí, v jakémkoliv stavu se rodí světci, a to právě silou křesťanství. Ať se vytýkají Církvi sebevětší domnělé i skutečné zlořády – kdo dovede popřít, že ta táž Církev naplnila svou naukou tolik srdcí až po okraj životnosti Boží, že svým evangeliem, jež přijala od Ježíše Krista jako jediná dědička, nasýtila tolik duší, že je dovedla až k onomu krajnímu hrdinství, jehož je vůbec člověk schopen? Ano, světci jsou zárukou pravosti katolického křesťanství, jsou svědky pravého a žitého křesťanství.

To je smysl našeho časopisu, ukazovat tyto svědky prožitého křesťanství: Aby se vidělo, že křesťanství je dodnes světlem a to jediným správným světlem, které dovede rozptýlit jakékoliv tmy. Proto vydáváme tuto revui, abychom měli stále na očích vzory, jak ze starých dob, tak z nových. Ti, kdo došli správně k cíli, mají právo na to, aby ukazovali cestu, aby byli našimi vůdci. Právě proto, že světci mají být vůdci, je třeba je znát, jak oni kráčeli, jak oni zápasili s těmitěž obtížemi, jaké podává každá doba. Proto zachycujeme životy světců s tohoto hlediska spíše duchovního, pokud jsou našimi vůdci v životě. Proto také vybíráme takové postavy, jež byly zvláště výrazné. A zachycujeme též moderní velikány, kteří sice nejsou oficiálně uznáni ještě za vůdce, ale svým hlubokým duchovním životem a svou prací pro obrození lidské společnosti se vyšinuli nad prostřednost. A chceme uchovat pro budoucnost příklad i našich českých velikánů z našich bojů, aby se na naši dobu nezařikalo, že nemá svých světců. Kdo zvítězil, zasluhuje, aby byl oslaven a aby vedl jiné k vítězství. Proto je potřeba životů světců, abychom se jimi inspirovali též k podobným činům.

Upozorňujeme, že studenti, aspiranti školy pro důstojníky v záloze, jakož i vojíní vůbec mají právo na snížené předplatné, jež činí 18 Kč.

EVA LAVALLIÈROVÁ

BĚLA DLOUHÁ

EVA LAVALLIÈROVÁ

herečka-konvertitka

1937

VÍTĚZOVÉ, OLMOUC

AŽ DO RODINNÉ TRAGEDIE

Roku 1866, dne 1. dubna, narodila se krejčímu Ludvíku Fegnoliovu v Toulonu dcerka, a protože to bylo na Boží hod velikonoční, přidali jí ke jménům Evženie Marie ještě třetí: Pascalina.

Dítě dáno na venkov do Bornes les Mimosas na vychování, až do 7 let byla ve škole Saint Maure v Toulonu. Zatím Evženii přibyl bratříček, miláček otcův. Eugenie nebyla sice odstrkována, ale také nebyla stejně ceněna. To byla jedna její bolest.

Druhá a palčivější byl neutěšený poměr mezi jejími rodiči.

Matka byla trochu lehkomyšlná a otec-alkoholik krajně podezřívavý, žárlivý a krutý. Výstupy — pro dítě srdcervoucí — byly v rodině na denním pořádku. Slýchávalo podezření a výmluvy, nadávky a konejšení, rány a pláč. Jeho srdce se tetelilo úzkostí, soucitem i odporem.

Ale srdce dítěte je stvořeno pro radost a úsměv. Svatým právem dětství hledalo si srdce Eugeniino novou sféru, kde by mohlo žít, dýchat, smát se a radovat v náhradu za tu, kde trpělo těžkým, nedětským utrpením.

Její fantasie byla bohatá. Uzavřela se do jejího světa. Co jí dala škola v Toulonu a pensionát v Perpignanu, z toho živila své sny. Její matka se totiž vrátila do svého rodiště Perpignana (otec byl Neapolitán) se svou dcerou, syn zůstal v Toulonu u otce. A že srdečko dítěte pobolívalo a vzpomínky byly dramatické, vyrůstala v Evženii bytost dramaticky založená. Její tvář byla výrazná a pohyblivá, drobná, štíhlá postavička plná ruchu a v hlavě to bujelo postavami, které ji poslouchaly tím dokonaleji, čím méně byla s to, regulovati po svém ty dvě skutečné, nejdražší.

Evženie počala tvořit dramaticky a přemohši ostýchavost trpícího dítěte, získala pro své „hry“ chlapce a dívky z okolí. Rozdala jim role své skladby, nejraději Johanku z Arcu nebo Jenovefu Brabantskou.

A děti hrály pod jejím vedením na trávníku za jedním statkem.

Dne 20. června 1878 přistoupila Evženie v basilice sv. Jana v Perpignanu k prvnímu sv. přijímání. Později vzpomínala na ten den slovy: „Ach, jaký to byl krásný den! Jak je člověk toho dne čist!“

Škoda, že ten den zůstal ojedinelý! Ale jeho ovoce zůstalo . . .

Evženie pěstovala „divadlo v trávě“ dál. S umístěním děje a historickými kostymy si hlavu tuze nelámala. Měla velikou vynalézavost, zručnost a vkus; ostatní doplnila shovívavost diváků. Bylo jich mnoho a neskrbili potleskem.

Evženie triumfovala, když tatínek svolil, že se přijde podívat. Přicházel tu a tam do Perpignanu, když mu napadlo. Vida Evženiiny úspěchy, měl radost. Zapomínal na chvíli na hněvy a sváry, usmíval se a byl hrd na svou „maličkou“.

Evženie bylo téměř 18 let. Byla na svůj věk tuze droboučká, obličej je přímo dětského. Jen ty oči, hluboké a zamyšlené, prozrazovaly předčasnou zralost a pozorovací schopnost.

Na jaře 16. března roku 1884 ocitl se otec Fegnollio zase jednou v Perpignanu. Pozván ženou k obědu, častoval ji zase nejhorším podezřením a nadávkami. Všichni byli rozrušeni, že se jídla sotva dotkli.

Děti marně se namáhaly ukrotit otcovu zuřivost, zuřivost alkoholika v chorobném stupni. Bránit matku znamenalo ještě ho podněcovat. Byly rády, že oběd skončil a vyklouzly na balkon.

Ale v zápětí ozval se hluk převrácených židlí. Evženie se spěšně vrátila. Houkla rána, matka ležela na koberci v krvi. Dcera k ní přiskočila, aby jí poskytla pomoci, ale narazila na otce, který mával revolverem. Evženie v jakémsi pudu sebezáchovy chytila se stolu s takovou silou, úzkostí vybičovanou, že se jí nehty zarazily zpět do masa, a to utvořilo kolem nehtů prstence, které už nikdy nezmizely.

Otec namířil na ni. Ale vzpamatoval se, vykřikl: „Ne!“ a obrátil zbraň proti svému spánku. Nová

rána — a Fegnolio se zřítil na židli v posledním tažení.

Evženie zdrcená hrůzou slyší matku volati o pomoc, vidí utíkat bratra a sama zcela mechanicky, jen aby unikla z toho pekla, vyskakuje oknem z prvního poschodí.

Taky ta potřeba útěku ji pronásledovala po celý život.

Sousedstvo ovšem, vzrušeno střelbou, vniklo do bytu a vynasnažilo se pomoci. Postřelená žena obvázána a dovezena do nemocnice, kde po 3 týdnech marné péče zemřela. O uprchlém bratrovi nebylo nikde ani slechu. Až po letech měla se s ním Evženie setkat — jednou jedinkrát — a to byl za mřížemi vězení.

Evženie neměla víc domova a cítila se provždy „sirotkem na zemi“.

KDE JSI, HVĚZDO MÁ?

V Perpignanu měla Evženie jedinou bytost, ke které se v den rodinné tragedie také obrátila: byla to kmotra její matky, žena váženého celního úředníka. Dítě tam šlo se stísněným srdcem, neboť znala pověst této umíněné dámy. Její přísnost měla pocítit plnou měrou.

Byla střežena na každém kroku. Nesměla se s nikým stýkat. Nikdy nesměla vyjít si tam, kde se shromažďovali veselí Perpignané k zábavě. „Teta“ Garnierová rozuměla výchově Evženie tímto způsobem tím spíše, že dosavadní výchova zdála se jí naprosto pochybená.

Ale tu dvě hlavy narazily: jedna stárnoucí, umíněná, druhá mladá a svérázná, toužící po nezávislosti. Teta viděla v temperamentní sirotě rušitele svého měšťáckého klidu, „bláznivé nápady“ její pohoršovaly její solidnost, hrdost a ctnost. K tomu tisk obíral se rodinnou tragedií Fegnoliových, a to uráželo a zraňovalo renomé choti úředníkovy.

Evženie cítila to vše jako křivdu. Nesmět si poho-

vořit s kamarádkami! Nesmět už hrát divadlo! Nesmět nic z toho, co by ji poněkud vytrhlo z děsných vzpomínek a pomohlo přenést se přes hroznou dobu jejich blízkosti!

Šla-li na hřbitov na hroby nešťastných rodičů, záviděla dělnicím, jež zpívaly v dílnách u otevřených oken. Jak ráda by s nimi zaměnila svůj los chovanky, jež měla na starosti pouze drůbež a kanáry!

Docházelo k výstupům mezi paní celníkovou a vzdorovitou Evženií.

A výstupy skončily tím, čím už déle madame Granierová vyhrožovala: Dali ji do internátu, kde už ji naučí poslušnosti!

Ústav Evženie strašil od počátku. Pravidla domácí, dosti přísná, disciplína a jednotvárnost v ní našly připravenou oposici, bouřící se a zatrpklou. Její osobnost nezapadala žádoucně do uniformity ostatních. Učitelkám i spolužačkám byla nápadná. A tak ještě více vynikal každý nezpůsob, jako kabonění se při napomenutí nebo když se tvářila, jako by jí byli ublížili, když od ní něčeho žádali formou rozkazu. A tak napomenutí a tresty všeho druhu na Evženie jen pršely. Nikdo neuměl ji získat dobrým slovem, všichni ji vydražďovali k odporu za každou cenu. Nešťastná Evženie!

Každý týden vyrukovaly chovanky ústavu v řadě na procházku městem nebo do okolí.

Jednou vedla je cesta kolem obchodu s rámy a obrazy. V jednom z ráků byl obraz herečky Jany Granierové z divadla Varieté.

Evženie vyběhla z řady a zůstala před ním stát jako očarovaná. Ta tvář měla pro ni přátelskou vlídnost a nevýslovné kouzlo.

Když tudy chovanky šly po druhé, dopustila se Evženie výstřednosti: políbila portret herečky!

Byl z toho výslech, pohoršení, napomínání a přísný zákaz, aby ještě někdy chovanky směly jít podle toho obrazu.

To Evženie dodalo. Při nejbližší příležitosti z ústavu uprchla.

Ale co teď? Co jiného zbývalo, než vrátit se k „tetě“ a slibovat, že už bude hodnější? A přijmout režim ještě tvrdší než po prvé, podřídít se kamennému srdci, jež drželo mladou bytost v nejkrutějším vězení bez trochy lásky a slunce. Jedinou vycházkou Evženie byla teď cesta na hřbitov.

Ve své opuštěnosti a v napětí nervovém z nemožnosti sdílení vymýšlela si nějaký způsob ulehčení. Kdyby tak aspoň těm svým mrtvým mohla hodně hlasitě povědět, co se s ní děje, jak je nešťastná! Kdyby jen věděla, jak jsou jejich mrtvá těla položena, kde asi se nacházejí hlavy?

S takovou divnou otázkou obrátila se na hřbitovního hlídače. Odsekl jí hrubě, že až poskočila. V tu chvíli se rozhodla, že si vezme život. Ve vzpomínkách hrůzy, přítomnost nesnesitelná, do budoucna bez vyhlídek — k čemu žít?

Nedaleko hřbitova byl potok. Pohrouží se — a unikne všemu.

Ale vtom se objevuje teta ve společnosti nějaké sousedky. Výslech na místě. Odsouzení na celé čáře.

A od nynějška úplné vězení — Evženie nesmí ani vyjít ze světnice, zavřena na klíč.

Po nějaké době náhoda je Evženie přízniva. Uteče oknem. A rovnou ke svému poručníku, kterého jí soud přiřkl, panu Gaffovi. Úctyhodný starý pán ji přijal dobrotivě, zavedl ke své snaze a opatřil místo učednice u jisté modistky, k bytu a stravě.

Evženie byla šťastna. Její „teta“ ostatně také.

Uprchlíci nastal nový život. Podle jejího přání dobrý život. Mohla zpívat s ostatními od rána do večera. Mohla uplatňovat svůj vrozený vkus a fantasii. Její prsty byly obratné. Brzy tvořila „modely“, schopné uspokojit i náročné zákaznice. Měly k ní důvěru i pro její osobní vzhled. Byla vždy vkusně a originelně oblečena, nic tuctového, nic seriového. Zvláště jí slušela bílá kravata lavallièrovská, stuha podstrčená pod námořnický modrý límec. Vyšla si na ni černé kotvy. Celek s její bledou pletí a velikýma očima působil úchvatně.

Pro tu kravatu počali jí říkat „Lavallièrová“. Nehněvala se. Rodinné jméno ji vždy bodalo jako vzpomínka na minulost. A potom — příští „hvězda“ se hlásí — vyjímalo se to rozhodně lépe!

Pomalů — pomaloučku počínala se v hlavě Evženině hnízdit nová myšlenka. Ne zcela nová, kořeny jsou zapuštěny v dětství. Vzpomíná na doby, kdy ještě rodiče žili a kdy ona sama nemusila zápasit o denní skyvu. Na doby, kdy tvořila něco víc, než klobouky. Divadlo — ano, to býval její živel. To je doposud její pravý živel. Všechno ostatní je jen prozatímní výplň. Proč ji život tak krutě vzdálil od jejího pravého poslání? Kéž by se vrátily ty doby, aby mohla hrát divadlo! Ta myšlenka ji tajně zpracovávala ode dne ke dni.

Návěští, kterým herecká společnost zvala perpignanaské do Narbonu na divadelní představení, způsobila v její duši bouři. Rozhodla se, že se společnosti nabídne jako statistka.

Ale jak to provést? Utéci — ó ano, utekla by hned, jako už tolikrát. Ale dobrá mistrová byla jediná bytost, která s ní dobře smýšlela, nevděčnou k ní by nechtěla být.

Vysvětlí jí to vše, ale až po činu.

Evženie dala si tajně odvézt zavazadla. Ale prozradilo se to.

Proč chce odejít?

Evženie hájí svůj čin s velikým zápalem: Ne, není nespokojena, ani nevděčna, nikdy nezapomene, jak dobře s ní jednali. Ale nemůže za to, že ji to nepřemožitelně táhne k divadlu. Ví, že dnes nebo zítra stane se herečkou. Čím dřív, tím lépe.

Mistrová zná její charakter. Ještě aspoň se přičiní, aby, co se má stát, stalo se správnou cestou. Nezdržuje tedy Evženii, ale smlouvá s ní, aby odjela do Nicy, kde má strýce, otcova bratra, Fegnolia, a tam že jí bude zajisté snadnější nastoupiti k divadlu. Dokonce telegraficky oznámen strýci příjezd neteře.

Evženie tedy vyjela. Ale v Montpellieru jí napadlo užítí trochu svobody po letech vězení. Vystou-

pila a zůstala si několik dní v Languedocu. Potom se zastavila ještě v Marseille u dědečka a ve svém rodišti Toulonu. Strýc v Nice znepokojen opožděním a pak rozhněván bezohledností neteře, když přijela, ukázal jí dveře a řekl drsně:

„Slečno, neznám vás! Můžete jít! Poroučím se!“

Co teď? Bez peněz, vyhnána, v cizím městě . . .

Bloudila dlouho ulicemi bez zájmu o krásy města tak obdivovaného. Potom vystoupila na vrch nad městem, s nervy chvějícími se, uplakaná, odhodlaná k sebevraždě.

Ale tu se našel „zachránce“ — či spíše svůdce, který znamenal pro ni mezník na cestě s nápisem: K peklu světskou slávou .

NA PRKNECH, JEŽ ZNAMENAJÍ SVĚT

Evženie Fenoglioová zahájila svoji dráhu hereckou ve svém rodišti Toulonu pod jménem Eveline Lavallette s kočující společností, s níž pak hrála ještě v Mentonu, Montpellieru a Toulouse. Úspěch se tak rychle nedostavoval, jak si přála, ale Evženie byla vytrvalá. Opakovala si s velikou důvěrou, že se stane „hvězdou“, a to opravdovou hvězdou.

A ne leckde — v samotné Paříži.

Pomáhala si autosugescí: našívala si hvězdy na prádlo, na punčochy, na podsazení sukní, na podšívky kabátů a v bytě snad i na stěnu a na strop je přilepovala. Aby nespouštěla s mysli svůj cíl.

Jakmile našetřila něco peněz, odjela do Paříže. Do Paříže, města velkých divadel, o nichž snila nepatrná modistka a pak statistka kočovné společnosti.

Nejprve dala se zapsati do kursu tance, neboť zjistila u sebe různé nedostatky jak v pohybu, tak ve výslovnosti i zpěvu.

Musila cvičit tělo v pružnosti až kaučukovité, bývala unavena, vyčerpána jako po těžké práci. Myslí, že snad jen její „škola“ je tak tyranická, zkusila to tedy v jiné a ještě v jiné. Ale bylo to všude stejné. Ochabovala. Zmocňovaly se jí pochybnosti. Snad se

přecenila, minula s povoláním? Snad přece jen nebude tou hvězdou? Snad že z Evelyny Lavalettové zbude zas jen prosaická Evženie Fegnolio? Byla zmatena a zarmoucena. Trápila se dnem i nocí.

Jednou šla ulicí de Paradis a uviděvši skromný, stručný nápis: „Dikce, zpěv, tanec“, vešla do domu. Představila se řediteli, starému vlídnému muži a svěřovala se kvapně: „Chci jít k divadlu, chci pracovat a chci něčeho dosáhnout!“

Otci Duranlensovi, jak ho známí jmenovali, se její zápal líbil. Vyložil Evelyně, že nestačí práce, je třeba mít opravdový talent. Pak usedl k pianu a dal si zazpívat několik tónů, refrain nějaké známé písničky. Zjistil jemný hudební sluch a hlas, který nebyl prost kouzla . . Už nebyl tak zcela odmítavý.

Evženie tedy vstoupila do školy Duranlensovy. Pracovala pilné, téměř zuřivě, 8—10 hodin denně. Večer zpívala v různých zábavních podnicích, ovšem posledního řádu, aby si vydělala na živobytí.

Otec Duranlens byl se svou žačkou spokojen. Objevil v ní schopnosti pro operetu a revui, dva divadelní žánry, které se tehdy těšily veliké oblibě. Umínil si, že jí pomůže, aby se uplatnila. Počal jí tykat, jak je zvykem mezi umělci, aby tak známým naznačil, že ji zařazuje mezi ně. Evženie věřila čím dál jasněji ve svou hvězdu.

Jednou, když přišla do ústavu Duranlensova, zvěstoval jí starý pán radostně, že ji má na druhý den představit řediteli Bertrandovi z divadla Varietés. Lavallièrová vrátila se totiž ke svému pseudonymu z dob modistky — měla mu předvésti Mamzelle Nitouche, a bude-li vyhovovat, měla být ihned angažována.

Nerozpakovala se ani okamžik. Ano, je to tu! Její hvězda zítra zazáří!

Ale když se na druhý den sešla se svým profesorem, její sebevědomí z nejvyššího vypětí kleslo pod nulu. Všecka bledá přiznávala, že je to nad její síly.

Ale otec Duranlens řekl drsně: „Ku předu!“ A když viděl, že jeho mírné domluvy nepomáhají a

že Lavallièrová je jako na útěku, popadl ji pevně za ruku a vedl ji k řediteli Bertrandovi téměř galopem. Hned ohlášení, hned přijati. Duranlens nemínil přehánět chválu a přece ještě byl chladnokrevně přerušen: „Dobrá — uvidíme! Sejděte na jeviště! Duranlensi, vy znáte cestu, dovedte slečnu!“ A ředitel poručil telefonicky rozžehnout světla na rampě.

Lavallièrová stoupnuvši na jeviště, našla ihned svoji jistotu. Postoupila kupředu. K ní zelo temně prázdné hlediště. Oči se jí rozšířily, postavila se, pohnula, zazpívala prvních několik tónů. „Dost!“ Ředitel poručil zhasnout . . .

Ztrnula leknutím. Potom váhavě, s hlavou sklopenou a duševně s přeraženými křídly přistoupila k řediteli.

„Stačí. Rozhodl jsem se. Slečna Lavallièrová debutuje příští týden s platem 80 franků měsíčně!“

Sotva mohla věřit sluchu. Pro začátečnici to bylo neočekávaně mnoho. Dokonalý úspěch. V tom okamžiku pocítila sílu svých křídel. Teď — teď už nemá ke hvězdě daleko. Doletí .

Ale když se teď stala Evou Lavallièrovou z Varietés, dostavilo se brzy rozčarování. Cesta k pronikavému úspěchu zase plná barikád. Dali jí pouze figurantskou roli a při té zůstala dlouho do omrzení. A novou roli ne a ne jí přidělit. Bylo jí hořko. Musila se zuby nehty držet poučení Duranlensova, aby přijala vždy ochotně i nejskromnější roli a čekala trpělivě, až přijde na řadu. Ale její vytrvalost už povolovala, když se událo něco, co ji opět posunulo blíže k cíli.

Herečka, jež hrávala roli Oresta, náhle zemřela. Náhodou neměli „dvojníka“, jak tomu bývá v divadlech pro případ zaskočení.

V tu chvíli vzpomněl si ředitel Bertrand na Lavallièrovou. Zavolal si ji a nabídl nástupnictví v roli Oresta. Ještě téhož odpoledne byla zkouška.

Ensemble byl nejvýš překvapen. Někteří byli zvědaví, jiní žárliví. Závistivé pohledy kolegyně z po-

volání bodaly Lavallièrovou, nebo vyjadřovaly pohrdání.

Před večerním vystoupením hlášena Evě návštěva. Přišla ji povzbudit osobně — Jeanne Granièrová, veliká umělkyně z Varietés, ona umělkyně z portretu v Perpignanu. Eva ji tu sice vídávala, ale nikdy si netroufala ji oslovit. Teď dokončujíc masku, vypravovala jí Eva svoji příhodu perpignanskou o políbení portretu a jeho následcích, o jejích snech a nadějích, které v ní vzbuzoval.

Dojata, šeptala jí Jeanne Granièrová povzbuzení a oslovovala ji jako sobě rovnou: „Uvidíš, že budeš mít neobyčejný úspěch!“

„Ach, to bych chtěla! Chtěla bych se stát hvězdou — jako vy!“

„Pročpak ne?“

„Hvězdou prvního řádu!“ doplnila Eva, ještě než ji zavolali na jeviště.

Její úkol nebyl snadný. Nebylo prostě možno, aby se v tak krátké lhůtě byla dokonale naučila úloze. Ale věděla si vždy rady, když jí chyběla věta vlastní role a když tím někdy i odpověď byla ohrožena, nahradila ji sama improvizovanou větou rovnocennou. Obecenstvo to dobře postřehlo a odměnilo ji takovými ovacemi, že se jich její předchůdkyni nikdy nedostalo.

Po prvním aktu oznámil jí ředitel Bertrand, že jí zvyšuje gáži z 80 na 300 franků.

A když za několik měsíců byl povolán za rektora Národní akademie hudby, doporučil svému nástupci nadanou Lavallièrovou co nejlépe.

Bylo jí 25 let, když se jí otvírala nejslibnější budoucnost v tom smyslu, jak si ji přála.

Činila dojem křehkosti, ale nervy zdála se mít ocelové. Měla tvář, v níž se odrážel nejmenší záchvív života, zářivý, melancholický pohled, hned umíněný, hned krotký, tu klidný, tu nepokojný, hned horoucí, hned znuděný. Její hlas byl ohebný, velikého rozsahu, zvláštní intonace. Byl s to sdíletí úchvatně a neodolatelně hluboká pohnutí. Dovedla dobře vo-

lenými toaletami zvyšovati svůj přirozený mladistvý půvab. Dospěla k té výši umění, že jí bylo snadno představovat každou roli. Vytvořila jich řadu a ve všech excelovala.

Studovala-li tekst, často jej napřed zpracovávala podle svých zkušeností a svého vkusu i okamžité inspirace. Chtěla napřed hluboce být uchválena, než dala jiným úchvat pocítit. Nevěděli jste nikdy, slyšíce ji na jevišti, přijala-li tolik od osoby, kterou představovala, či vkládala-li tolik do ní.

Každé umění pracuje s kontrasty. Umění dramatické našlo v ní nejúplnější škálu kontrastů, našlo ji v bohatství jejího naturelu. Eva Lavallièrová byla ranečkem veselosti i smutku, prostoty a rafinovanosti, sobectví a oddanosti, důvěřivosti a podezřívavosti, jemnosti a násilí. Bez násilí pro sluch i oko přecházela ze spontaneity k uvážlivosti, z ukázněnosti k rozmaru. Hned pohyblivá, hned nehybná, činila dojem šťastný a v následujícím okamžiku srdcervoucí, hned odříkavá a nezištná, hned hrabivá a prostopášná. Byla to plocha plná zrcadlení, zkrátka pozoruhodný umělecký temperament.

Sara Bernhardová jí řekla jednou: „Talent se naučí. Ale co vy děláte, to je vrozeno. To je dílem genia. Vy tvoříte, vy své postavy nekopírujete. Ony se z vás rodí. To je krásné, to je velmi krásné!“

A přece skoro po 10 let bylo jí se spokojovat ve Varietés s podružnými rolemi. Pro ni, chtivou slávy a schopnou tvořit, bylo to odsouzení „k mučednictví mlčení“. Ve schůzích ensemblu, když se rozdávaly role a studovala díla, hučelo jí v hlavě odmluvami, a musela se kousat do jazyka, aby „nevyjela“. Marně si připomínala naučení Duranlensova: „Spokoj se, jednou přijdeš přece na řadu.“

Ale ona — výbušná — nemohla se dočkat. Vzdovala, vyhrožovala, vyváděla — což jí vyneslo mnoho pokut a mnoho nepřátel.

Konečně Lucien Guitry, který si všiml její „pradleny“ ve hře „Mademoiselle George“, dal jí roli květinářky v divadelním kuse „La veine“. Sehrála ji

úchvatně. Od těch dob bylo ji vídat v předních rolích v řadě her, jako: Barbe-Bleu, Le petit Duc, La fille de madame Angot, La vie parisienne, L'oeil crevé, Mis Helyett, Le sir de Vergy, Paris-Variétés, La revue des Variétés, La chauve-Souris, Petit-Bohême, Le bonheur Mesdames, Mignette et sa mère, Ma tante d'Honfleur, L'oiseau blessé, L'habit vert, Le bois sacré.

Sedm let úspěchů, korunovaných r. 1908 vrcholným úspěchem ve hře „Le Roi“, politické satire, zesměšňující parlament. Hra měla do sebe mnoho, co mohlo uspokojit aristokratické návštěvníky Variétés, ale měla své slabiny, které vzbuzovaly obavy. Eva Lavallierová měla roli Youjou, ženy komunistického poslance, v níž „předstihla sama sebe“. Uspořádány jí ovace téměř šílené. Byl to triumf neobyčejný, úplný, jedinečný.

HVĚZDOU PRVÉHO ŘÁDU

Noviny o ní psaly tak, že se stala všem žádoucí. Obecenstvo chtělo ji vidět, autoři si přáli, aby hrála jejich díla, hry psány pro ni, divadla jí nabízela angažmá, režiséři ji přepláceli jeden druhému, čtyři pařížská přední divadla ji záviděla Variétés.

Slavní dramatičtí spisovatelé Alfred Capus, Robert de Flers, Gaston de Caillavet, Henri Lavedan, Emmanuel Arène psali pro ni.

Nebylo vynikající osobnosti ve světě divadelním, literárním, výtvarných umění, politickém, tiskovém, finančním, diplomatickém, která by si nepřála být Evě představena. Společenské podniky jako svůj zlatý hřeb slibovaly její účast nebo jenom přítomnost.

Široké obecenstvo bylo v tom s vyšší společností úplně zajedno. Dostávala dopisy od šiček, vojáků, poslíčků a j. plné obdivu a něžnosti. Měla u nohou všechny sociální třídy od dělnictva až po dekorované pány.

Zlato se k ní jen hrnulo. Diamanty, dary šlechty rodové i finanční, sršely září s jejích prstů i krku.

Potřebovala jen vyřknout nejvýstřednější přání, aby jí bylo splněno. Někdejší sirotek bez přístřeší, teď měnila zámky jako klobouky.

Korunované hlavy neprojely Paříží, aniž viděly hráti Lavallièrovou. Princ Jiří Bavorský, králové anglický a španělský i portugalský prokazovali jí pozornosti. Přijímala je jako sobě rovné. Jedna svrchovanost druhou. Král anglický Eduard VII., když právě byla churava, zdržel se schválně po 3 dny, jen aby ji uzřel ve hře „Le Roi“. Stejně odstonala předčasně přerušení léčby a setkala se potom v Biarritz s Jeho Veličenstvem a královnou Alexandrou na procházce, kde si je bez dovolení ofotografovala, když šli proti ní. Přijali to s úsměvem a byli k ní vlídní.

Španělský král Alfons XIII. ohlásil se kdysi na představení „Le Roi“. Přišel však poněkud pozdě. Eva Lavallièrová byla na jevišti. Obecenstvo se obrátilo k lóži královské, čímž pozornost k 1. aktu utrpěla. Eva byla hněvem bez sebe. Odmítla v meziaktí přijmouti královu návštěvu a v celé hře až do konce ani jednou pohledem nebo gestem, jak je zvykem k hostům, neprokázala mu nejmenší pozornosti.

Za několik týdnů potom setkali se, král Španělska a „královna Varietés“ v restaurantu jednoho hotelu v Biarritzu. Král chtěl odčinit poněkud nemilou příhodu, a povstal, chtěje jít ke stolu Lavallièrové. Ale snad si nebyl zcela jist, že ji poznává, protože si dala své kaštanové vlasy obarvit na černo. Usmála se vstříc Jeho Veličenstvu s okamžitou zdvořilostní lží, o niž nikdy neměla nouzi: „Však jsem věděla, sire, že vás tu jistě najdu. A abych se vám líbila, dala jsem si udělat tento andaluzský účes.“

Portugalský král Manuel po představení „Le Roi“ zanechal diskretně v lóži herečky dar veliké ceny.

Méně taktní byl jistý maharadža, který, kráčeje v naprostém tichu předepsaného ceremonielu, provázen hodnostáři, do své lóže, podal oknem do její lóže Evě Lavallièrové skvělý brilant. Tato neopatrnost mu připravila veliké zahanbení. Eva nejenže

nepřijala jeho daru, ale maharadža byl požádán režisérem S., aby opustil ihned divadlo.

Jakým právem tak jednal tento režisér? Právem žárlivého skoro-manžela Evina, právem, které si vzal nebo které mu dala Eva Lavallièrová, stavši se matkou jeho nemanželského dítěte. A přece to byl katolík věřící — ovšem svým způsobem. Chtěl, aby Eva opustila prkna divadelní. Namáhal se o to se všech sil. Když sám — pochopitelně — neměl u ní autority, zavezl ji několikrát — jednou dokonce ve svatém týdnu — do Říma, doufaje v její obrácení. Ale umřel, nedočkav se ho.

MILOST PRACUJE SKRYTĚ V SRDCI NEKLIDNÉM

Eva představovala v té době pro světské oči vrchol štěstí. Na ulici ji vídali v kočáře taženém čtyřmi koňmi, později v nádherném autu. Šperky měla královské (říci: knížecí, je málo), kožišiny a krajky nádherné, šatstvo a prádlo skvostné, byt v Avenue de Champs-Élysées nebo v ulici Rivoli, udržovaný četným služebnictvem, sám nejdražší nábytek, luxus a komfort prvotřídní. Jela-li vlakem — nevěděla, co to je, starati se o jízdní řád a lístek — našla vždy zvláštní oddělení, vyzdobené bílými růžemi. Všude ji provázelo množství zavazadel, mezi nimi veliký kufr s fotografiemi.

Peníze, jak sama přiznala, téměř „vyhazovala oknem“. Po všem všudy, po zaplacení účtů za domácnost a osobní potřeby mívala měsíčně čistých 10.000 franků. Celek představoval sumy přímo astronomických čísel.

Ale štěstí — vnitřní štěstí?!!!

Ptejme se Evy s dívkou v Bourboulou, kde léčila v létě svůj krk:

„Máte naprosto všechno, co si žena může tady na světě přát. A přece — nechybí vám ještě něco?“

„Ano. Dvě věci si přeji velmi vroucně: Jít na půlnoční s lucernou v ruce po zasněžené cestě do kostela

mezi chyšemi. A potom — s Nomády ze Španěl jezdit po jižní Francii prodávat! Jak bych byla šťastná!“

„Kdybyste si měla vybrat: buď život rodinný nebo divadlo — co byste zvolila?“

„Chcete vědět, jsem-li šťastna? — — Aspoň si ne-naříkám. Svůj život bych nechtěla prožít znovu, to odmítám s hrůzou. Ale v případě potřeby volila bych asi opět jen svou kariéru.“

„Kdybyste však měla dceru, jaký život byste si přála pro ni?“

„Nespatřila by ani jediný můj divadelní portret. Nikdy by se před ní nemluvilo o divadle. A neměla bych větší starosti, než aby se u ní nepřihlásilo „povolání“.“

Na letním bytě v Saint Lunaire pozorovali lidé, že Eva po každé, jdouc mimo kostela, tam zajde a pomodlí se klečíc.

Při jedné reprise „Le Roi“ obávali se herci neúspěchu. Eva si zavolala autora stranou a řekla mu: „Když je to tak, jdu rozsvítit svíci Panně Marii Vítězné — a uvidíme!“

Roku 1912 hrála v „Raněném ptáku“. Impresario — bylo to v Montpellieru — přišel ji požádat, aby na program napsala asi dva řádky svého životopisu. Zchvácena náhlým smutkem, napsala tam v rychlosti: „Krev, strašlivé drama, peklo na zemi, horší než smrt — a ze všeho toho Eva Lavallièrová, fantasistka...“

Po generální zkoušce „Mignetty a její matky“, kdy hra Evina vyvolala bouři potlesku, odešla s náručí květin do své lóže. Zavřela se na klíč a nepřijala nikoho. Údiv! Neslýcháno! Co se stalo? Nemocna?

Ano. Nostalgií z prázdnoty života. Z marnosti slávy. Z opuštěnosti srdce. Ah, to srdce věčně hladové! Čím bylo živeno? Nicotností, byť skvělou, všeho pozemského. Odtud jeho nepokoj, starý augustin-ský poznatek...

Eva Lavallièrová vyběhla plačíc do noci. Na ná-břeží Seiny u mostu Alexandrova sešla po rampě

k řece. Pod stromem svlékla a odhodila svůj kožišinový plášť. Sklonila se nad řekou tiše šplounající.

Hlas už dvakrát se ozvavší vábí ji znovu do nicoty. Všechno zde ukončit! Život, který nemá smyslu! Život, který nedovede uspokojit! Který ona nemá síly unést!

Zmocňuje se jí závrať.

Vtom ji uchopila za rameno čísi pěst.

„Nechme hloupostí, dámičko! Teď je voda studená! Nu, což? Máme nějaký zármutek? Nechal vás . . ? To toho je! Z toho se vzpamatujete! Taková hezká! Hedvábné šaty, kožišinový plášť — copak vám chybí ke štěstí?“

„Pravda, mám všechno, abych byla šťastna — a přece jsem nejnešťastnější ze všech žen . .“ šeptá si Eva, polykajíc slzy.

Mnoho přátel Eviných slyšelo tuto epizodu z jejích vlastních úst.

Také kdesi napsala:

Uprostřed největších úspěchů odnášívala jsem si ze scény nevýslovný smutek. Někdy jsem plakala. Zdálo se mi, že jakýsi hlas mne pronásleduje: Evo, k tomuhle nejsi stvořena! — Někdy jsem bývala tak zoufalá, že jsem se chtěla zabít . . .“

A jinde:

„Trpěla jsem vždycky — a někdy tak krutě, že mne pronásledovala myšlenka na sebevraždu . . .“

Nebo:

„Slávu, úspěchy, všechna zadostučinění života — to jsem měla. Z nich mi zbylo hluboké hoře. Marnost nad marnost a všechno jen marnost.“

Prozřetelnostní připomínka věčnosti spadla jí na hlavu roku 1911 v podobě svazku provazů při opakovací zkoušce. Na klinice v ulici Bizetově musila se podrobit chirurgickému zákroku. Ráno i večer modlila se tu s ošetřovatelkou. Ráda a ochotně se modlila růženec. Že to bylo počátkem postu, přišla si do kaple pro popelec. Jednou řekla ošetřovatelce, vidouc ji o sebe znepokojenu:

„Mám-li umřít, chci umřít křesťansky. Nebojím

se smrti. Jsem herečka, ale především jsem křesťanka.“ Než odešla z nemocnice, šla do kaple Pánu Bohu poděkovat za uzdravení.

V následující nato rekonvalescenci na venkově zvěděla, že je přítomen pařížský kardinál Amette. Žádala o audienci, ale byla odmítnuta.

Dotčena tím, napsala panu kardinálovi dopis vyčítavý, ale přece zdvořilý:

„Jste náš pastýř, všech Pařížanů, a já myslila, že nás přijímáte všechny s touže trpělivostí a dobrotou, všechny ovečky stáda tak smíšeného. Vzpomínám si, že jsem se učila, jak Ježíš Kristus, vida příchazeti Magdalenu v zástupu, vybral ji ze všech a zasypal ji poklady své dobroty do té míry, že ji obrátil . . .“

Msgr. Amette odpověděl, že mu jeho úřad ukládá jisté rezervy, což „mu nijak nezapovídá prositi Boha, aby dokončil v duši jeho diecesánky práci milostí započatou“.

Eva Lavallièrová nepochopila zcela volání milosti, zastavila se před výzvou Boží.

A hned se přiblížil „kníže tohoto světa“, pokoušeje se získati pole, na němž Bůh dosud marně zápasil.

Eva počala pozorovat na sobě známky fysického úpadku. Trapná zjištění pro všechny dcery Eviny, pro herečku zvláště. V té době setkala se už po několikáté v životě se záhadnou ženou, jejíž zvláštní moc nad sebou pozorovala s jistým pobouřením. Ve slabé chvíli přiznala se jí Eva se svými starostmi. Cizinka radila Evě, aby uzavřela se satanem smlouvu za cenu věčného mládí.

Puzena více zvědavostí než osobním zájmem, dala se Eva k dispozici záhadné osobě s mimozemskou přitažlivostí. Ta ji vedla podle smlouvy ke studni nového mládí v jakémsi předpeklí. Eva předvedena jakémusi mandarinovi, sluhovi „Knížete“. Čaroděj se chvíli ošklíbal, potom začal zuřit a přiznal, že pro tuto žadatelku nemůže nic dělat.

Byla už znamenána Pánem.

ĎÁBLEM K BOHU

Ve třetím roce válečném, roku 1917, pocítila Eva Lavallièrová znovu silnou potřebu odpočinku. Dopřávala si ho opravdu málo. Hrávala v Paříži i v Londýně pro raněné. Hrála ve prospěch Červeného kříže. Starala se o umělce, jejichž postavení bylo čím dál těžší.

V máji podepsala smlouvu s Lucienem Guitry na zimní tourné Amerikou. Aby se na to posílila tělesně a mohla v klidu studovat své role, umínila si vyhledati nějaký zapomenutý kout Francie, nejraději v „zahradě Francie“, v okolí Tourainu.

Přijela se služebnictvem a svou společnicí Léonou do Toursu. Po tři dny sháněla v různých jednatelstvích, kde by mohla co příhodného najmouti. Konečně se dovídá o zámku „La Porcherie“, asi dvě míle na sever od města. Je k pronajmutí a „k doptání u pana faráře v Chanceau-sur-Choisille“.

Její limusina vyrazila z Chanceau. Přátelé Evini žertovali o tom, že Eva bude mít co dělat s farářem. To ji ovšem nejméně přivádělo do rozpaků. Slibovala všem:

„Počkejte, to se trochu zasmějeme.“ Ale říká se: Kdo se směje naposledy, ten se směje nejlépe.

Zámek s věžičkami v důvěrné krajině, čistě francouzské, se Lavallièrové velice zalíbil. Umínila si jednat „anglicky“: věcně a rychle. Ale kněz ji poukázal na notáře. Vrátila se do Toursu. Jednání s notářem nevedlo k cíli. Eva byla mrzuta a netrpěliva. Odjela do Loches, krajiny Ronsardovy a Rabelaisovy. Ale zde se jí nic nelíbilo.

Umíněně se vrátila do Chanceau. Zatím se pan farář poradil se svým notářem. Přítomný starý klient notářův poznamenal: „Hm, najmout zámek heřece — to bude řečí!“ Ale notář zaklel: „Pane faráři, vy potřebujete peníze pro sirotky válečné, neďte na nic a hleďte se s Lavallièrovou domluvit. Ať máte víc štěstí než já.“

Eva zastavila auto před farou. Tentokrát byla lépe přijata.

„Váš notář, pane faráři, je starý bručavý medvěd. Nedohodnu-li se s vámi, všechno je ztraceno. Ale vy mne tu, zdá se, nechcete mít.“

„Ne, slečno. Mrzelo by mne, kdybyste myslila, že vám nechci pronajmout Parcherie proto, že jste herečka. Jsou mezi herečkami některé dosti dobré, jiné dobré a ještě jiné velmi dobré. Doufám, že jste z těch posledních!“

„Nuže, uzavřeme smlouvu.“

„Dobře, ale musíme vyklidit zámek, děti tam mají své věci!“

„Tedy prosím, co nejrychleji!“

„Přijďte v sobotu k obědu!“

V sobotu se nastěhovala Eva do Parcherie a v neděli oplatil pan farář návštěvu a ukázal nové kastle. Jeho dobrota a prostota se Evě líbila. Sdílela se o své dojmy se svou společnicí. Léona byla rodem Belgičanka, kterou válka jako uprchlici zavlá do Paříže. Eva ji tam poznala u přátel a velice k ní přilnula.

Jednou hleděl pan farář zavést řeč na vážnější téma.

„Slečno, vy nikdy nechodíte do kostela?“

„Neodvážila jsem se bez vašeho dovolení, pane faráři. Vždyť to není moje místo. Co by se tomu řeklo?“

„Jak to? Není to vaše místo... Kostel je přece otevřen pro každého...“

Po odchodu pana faráře řekla si Eva zamyšlena: „Konečně — proč bych nešla?“ Tak se ocitla nejbližší neděli na mši svaté.

Ve svém okolí dělala dobré skutky. Dětem i starcům prokazovala pozornosti.

Jednou zavedla řeč na spiritismus. Přiznala se, že občas se radí se stolečkem.

Pan farář se zasmál: „Vy tedy věříte ďáblu. Dejte pozor, slečno, abyste s ním jednou nepřišla do přímého styku!“

A bez dalšího slova vsedl na kolo a odejel.

Eva zůstala zaražena. Dlouho seděla nehnutě a nebylo jí do řeči.

Toho večera se dlouze rozhovořila s Léonou. Vypptávala se jí na její náboženské smýšlení. Léona litovala, že po předčasné smrti otcově, který byl velmi zbožný, už se její výchova brala jiným směrem, takže ani nebyla u prvního svatého přijímání.

Eva ji poučovala, čeho je třeba k svatému přijímání. Pamatovala si to dosud. Léona opakovala, že už po 10 let touží po svatém přijímání.

„Dobře, půjdeš. Promluvím s panem farářem. A já půjdu s tebou.“

Druhého dne přišly obě do sakristie požádat pana faráře, aby dával Léoně hodiny z náboženství. Kněz se podivil a zvláště přání Evině, aby i ona mohla přistoupiti ke stolu Páně.

K tomu potřeboval zvláštního zplnomocnění od svého biskupa. Než je obdržel, vyučoval dvakrát týdně obě ženy náboženství v Porcherii. Činil to svým prostým, otcovským způsobem, jako by měl před sebou děti z farnosti. Půjčoval svým žačkám také knihy náboženské. Četly je dychtivě. Eva četla evangelium, život sv. Moniky a jiné duchovní knihy, jež jí byly udány. Malá knížka P. Lacordaira, *Marie Magdalena*, již meditovala na kolenou, ji uchvátila. Poučila ji o možnosti čisté lásky. Až dosud připouštěla smyslnost jako jedinou formu lásky; anebo, což vyjde na totéž, vyznávala, že každá láska, poněvadž je láskou, je nevinná, posvátná věc. Romantické to sofisma, těžce nebezpečné. Řekla knězi po četbě této knihy: „To je podivné, pane faráři, já jsem vždy až do nynějška věřila, že neexistuje čistá láska.“

Čas plyne... Konečně přichází den, který znamenal u Evy rozhraní. Eva kleká ke zpovědnici ve farním kostele. S jakou pokorou zpytovala své svědomí a vyznala se ze svých hříchů. Po prvním vyznání se bála, že ještě něco zapomněla, a proto na druhý den znovu žádala kněze o sv. zpověď.

Svědomí Evy Lavallièrové se očistilo a utišilo.

Před svatým přijímáním, černě, vážně oděna, třásla se vzrušením jako list, plakala srdceryvně a potom cítila se tak šťastna! Hluboký mír zavládl v tom dosud neklidném srdci, bylo nasyceno a nevýslovně šťastno. Kněz ze Chanceau, svědek těchto chvil, řekl:

„Nikdy na tuto scénu nezapomenu. Báł jsem se, že ubohé dítě omdlí . . .“

Také Léona byla šťastna.

Od této chvíle veliké kyvadlo od Satana k Bohu, jímž bylo dosud srdce Evy Lavallièrové, ustálilo se navždy na straně Boží.

S BOHEM, SLÁVO SVĚTSKÁ!

Jak poctivě a hluboce žila na jevišti své postavy, tak poctivěji a hlouběji ještě žila teď svou konversi.

Tolik si vážila svého sjednocení s Bohem. Držela se ho veškerou silou. Změnila se k nepoznání téměř přes noc. Modlitba a dobré skutky nahrazovaly teď její bývalé zábavy.

Stala se pilnou, ranou. Pěšky a o hladu chodila na mši svatou i do sousední farnosti. nebyla-li v místním kostele sloužena. Doma si zřídila kapličku, kde se po celé hodiny oddávala modlitbě, zbožné četbě a zpěvu nábožných písní. Vzpomínala: Jako dítě utíkávala do samoty před rodinnou bouřkou; teď utíkala do ní s velikým mírem v srdci.

Jak nesmírně si vážila toho sladkého míru! Byla odhodlána ubránit si jej proti všem rušitelům. Dopisy zůstávaly bez odpovědí. Návštěvy odmítány. Cizozemský vyslanec prosil o přijetí. Eva telegrafovala: „Přijmouti nemožno. Pošlete naléhavě šek na 10 tisíc franků.“

Dostala je. A z jejích rukou chudí.

Jednoho krásného dne oznámila užaslému panu faráři, že se zřiká divadla. Lekl se ukvapenosti. „Můžete být dobrou umělkyní i dobrou křesťankou!“

„Avšak já jsem rozhodnuta, pane faráři.“

„Jen uvažujte ještě, mé dítě . . . Plňte své nábo-

ženské povinnosti. Bůh je dobrý. Myslete na něho, a on vám zabrání podlehnout svodům, on vás bude chránit . . .“

„Právě proto, že mě chránil, nechci již více se vrátit do toho nenáviděného stavu, v němž jsem byla až do dne, kdy . . . kdy se mi dostalo milosti . . . Ano, pane faráři, . . . já chci příště žítí prostě.“

„Avšak nic vám v tom nepřekáží,“ odpověděl kněz.

Ale Eva odpověděla ráz na ráz:

„Ne, ne! Vyšla jsem z bláta a víc se špinit nechci! Nejsem s to vrátit se k bývalému životu. Přemýšlela jsem o tom, nečiním tak lehkomyšlně. Moje štěstí je příliš veliké, než abych váhala zasvětit mu celou duši!“

Opravdu, od 19. června ani nesáhla na své studium. Odřekla hráti „Sapho“, hru psanou pro ni. Odvolala svoje angažmá v Théâtre Fémina. Na došlé dopisy nechtěla se ani podívat. Všechny je dala panu faráři. Telegramy se stíhaly, telefon drnčel nadarmo. Celá veřejnost byla pobouřena. Eva nedbala ničeho. Chtěla jen naslouchat volání Ducha svatého, jak míní naložit s lety, která jí ještě zbývají žítí.

Zkoušela sama sebe, je-li její obrácení pevné. Vyvolala si v duchu jednu po druhé všechny postavy, které stvořila s jejich vášněmi dobrými i zlými. Už ji nevábily. To byla jiná Eva.

NASLOUCHÁNÍ DUCHU

Eva zatoužila věnovat se dětem. Měla je velmi ráda. Ale později zřekla se toho plánu. „Je třeba míti velmi čisté ruce, máme-li se zabývatí pozemskými andílky . . .“ řekla si pokorně.

Zatoužila po karmelu. Byla poučena o přísnostech řádu, ale to ji neodstrašovalo. Naopak: Přála si moci odpykat minulost. Vyкупit bolesti své viny.

Pan farář z Chanceau se radoval z konverse tak plné opravdovosti, ale do karmelu neradil. V tom věku a se zdravím velmi křehkým . . .

A potom: Měl na mysli její dítě. Nešťastné dítě, které potřebuje matky. Naléhal na Evu Lavallièrovou, aby odjela k dítěti do Baslemontu ve Vosges. Byl to veliký, starobylý zámek, spíše hrad. Jindy tu v létě bydlívala. Náležel režiséru Samuelovi, a ten jej odkázal jejich dítěti.

To dítě! Skoro dvacetileté! Dlouho se o ně nestarala. A teď v něm objevovala pudy pohoršlivé, politováníhodné. Probudila se v ní seriosní matka, a ta se trápila. Jana či Jan Samuel měla sklony anormální, ale nebyla za ně zodpovědná. Byl to následek zruďné tělesné konstituce, o níž ani matka nevěděla.

Pohoršena podivným chováním dcery, vrátila se Eva Lavallièrová brzy zase na Porcherie.

Zde úryvek dopisu, který psala Eva panu faráři z Baslemontu:

„Jana byla na nádraží jako muž — a vidět ji takto ustrojenou mezi lidmi, z nichž většina mne poznala a tím víc si mne prohlížela — to bylo první utrpení. — Potom odjezd malým povozem, to bylo milé, být sami na osluněné cestě, snila jsem, že budu šťastna. Byl to, bohužel, jenom sen. Ta X . . . , přítelkyně Jany, jest ovšem hodná ženička, která Janu zbožňuje, ale ony spolu žijí jako muž a žena, a služebná říká Janě „mladý pane“! Všichni lidé to považují za správné, i ten učitel a jeho mladá žena žijí uprostřed toho skandálu a nejsou pohoršeni — a přece jsou to počestní lidé — to je bláznovství!

Jsem nešťastná uprostřed toho všeho a tak udivená, že se ptám, nejsem-li sama směšná, že to vidím tak obludné a zahanbující.

Včera v neděli jsme byli na mši svaté v zámeckém kostelíku. Jana opět přišla v mužském úboru, X . . . seděla vedle ní — a nikdo se netvářil pohoršen! Mše svatá mne hluboce dojala; kostelíček je ryzí skvost ve stylu Ludvíka XIII.; farář Y . . . nám udělal pěkné kázání. Prosila jsem svatou Pannu, aby se nade mnou slitovala a zabránila tomu skandálu . . .“

A dále: „ . . . jsou utvrzovány v tom, že je to všechno zcela normální a mohou jen pokračovat. Svět,

který to schvaluje, se skládá z lidí, kteří neznají Boha, žijí jediné životem země a nemyslí ani na duši; ani na smrt, ani na věčnost, přizpůsobují se všemu a z ničeho si nic nedělají. Ale já to nemohu, ve mně se všechno bouří, a jestliže jsem zůstala veselá a mírná, to proto, že Bůh změnil mou duši, kterou určil pro sebe, že mi chce ukázat, než k Němu půjdu definitivně, ničemnost všeho. Cítím se tu více sama než všude jinde, jsem věčný sirotek na zemi, který hledal vždy, ale marně, pokrm svému srdci“ atd.

A ještě dále: „Mně je vše jedno, únava fysická i utrpení mravní, vše; miluji pouze Ježíše a jeho Matku, chci jim dát svůj život na odčinění hříchů. Jak je mi dobře, že to tu mohu napsat, je to po prvé, a já pocítuji radost z toho, radost, jíž není rovno!

Pane faráři, posílám Vám za sebe i Léonu výraz naší uctivé vděčnosti — Vám, který jste nás zachránil!

Vaše kmotřenka

Eva Lavallièrová.

V dalších dopisech z Barlemontu tytéž stesky, táž láska k Bohu a vděčnost ke knězi-zachránci. Ale počátkem října vrací se Eva na Porcherie. Žije tu svým náboženským úkonům, česé ovoce, prodává je. Ale sezona končí a Eva musí hledati skromnější byt, než je zámek Porcherie. Přátelé znovu naléhají, aby se vrátila do Paříže, ale ona je hlucha k jejich hlasům.

Pan farář jí doporučuje pobyt v Lurdech. Přijímá.

Ale před odjezdem do Lurd chce se zbavit svého bytu v Champs-Elysées. Jede tedy do Paříže. Zde ihned žádá svého notáře, aby co nejdřív prodal její nábytek, garderobu, skvosty. Všechno to bylo sama nádhera a vybraný vkus. Ještě nedávno nově zařízeno a opatřeno nepřímým osvětlením, jímž každý předmět byl zhodnocen.

Eva Lavallièrová chodila po ulicích Paříže ve skromném šatě, nenápadná. Bývalí přátelé ji nepoznávali. V divadelním jednatelství, kde si musila cosi vyřídit, režisér ji nepoznal, až k němu zvedla oči.

„Lavallièrová — je to možno?“ A dal se do pláče.

„Ano — a nikdy jsem nebyla tak šťastna jako od té doby, kdy mne Bůh zavolal!“

O likvidaci bytu Evina psaly noviny. Nejnenávistnější a nejfalešnější zprávy se šířily o bývalé hvězdě: Najednou byla ve vězení i v klášteře. Přišla o všechno jmění a našla útulek v karmelu. Je ohrožena slepotou. Podnikla jakousi restauraci krásy a byla při tom znešvařena. Je ve vězení pro špionáž. Na konec se tvrdilo, že se objeví znovu v tím větším lesku, v nových rolích atd.

Zůstala nevšímavá ke všemu. Dostala svých 450 tisíc franků, asi polovinu skutečné ceny a odjela.

Psala o tom panu faráři:

„Odjíždím a neželím, ani se neohlédnu; odcházím se srdcem naplněným povinnostmi, se skutečnou pomocí s hůry a to je moje radost, které nikdo nerozumí a kterou nikdo ode mne neodejme. Na brzkou shledanou, drahý kmotře, věřte vždy v moji vroucí vděčnost . . .“

V LURDECH

Přijely s Léonou do Lurd, města modliteb a zázraků. První starostí Evinou bylo vyhledat si zpovědníka. Byl to Belgičan, P. André. Seznámila se s řeholnicemi jménem „Pomocnice z očištění“. Poznala slečnu Onzons, svou ošetřovatelku v případě potřeby.

Ráno chodívala na mši sv. do karmelu, který ji stále přitahoval. V pensionu vedla život odříkavý. Ukládala si různá přemáhání a umrtvování v jídle. Chodívala se modlit do jeskyně. Ale lidé si hned všímali každé známky větší horlivosti a to ji vedlo opět k touze po skrytosti.

Odvážila se a zeptala se v karmelu. Nebylo tam místa. Ale slíbili jí poptati se v Lisieux. Modlila se vroucně, aby byla přijata a Léona, která ji nechtěla opustit, ale necítila se povolána k životu klášternímu, modlila se také, aby přijata nebyla.

Píše o tom panu faráři, svému kmotrovi, odpoví-

dajíc zároveň na jeho opětovnou výzvu, aby se vrátila do Barlemontu k dítěti. Je to jeden z dopisů psaných krví srdce. Bojí se, že by svým pobytem mezi Jeanou a X., které od sebe nechtějí odejít, jaksi dávala mlčelivý souhlas a přece ona s touto neřestí nesouhlasí a nemůže je v tom ani nepřímou utvrzovat. Je přesvědčena, že Bůh nechce, aby tam žila, aby se znovu špinila a nepřímou škodila duším, na kterých jí záleží.

Prosí, aby pan farář se přimluvil v Lisieux, aby byla přijata. A prosí vroucně, aby pan farář přijel do Lurd, aby on, jenž nejlépe zná jejich duše, nenechával je opuštěny na nové dráze, ještě nevědomé a slabé, tolik potřebující jeho rad.

Úpěnlivým prosbám svých svěřenek nemohl pan farář odolat. Odjel nočním vlakem. V Lurdech byl očekáván Evou zcela zkřehlou, neboť vlak se opozdil jen — o dvě hodiny.

Pan farář ze Chanceau přimluvil se u „modrých sester“ Neposkvrněného Početí, aby přijaly Evu s Léonou do pensionu. Váhaly vzít herečku. Ale pan farář řekl: „Nevím, ctihodná Matko, máte-li v celém klášteře tak krásnou duši, jako je její.“

Byly přijaty a šťastny. Následující dopisy jsou plny díků. Daly se vyučovat ve svatém náboženství sl. Caplatovou. „Sestry jsou nevýslovně dobré, jsme tím hluboce dojaty,“ píše Eva. A svěruje se se svým cvičením a umrtvováním: „Zítra počneme nověnu, která záleží v tom, že se po 9 dnů pohroužíme v piscinu. Tak ráda bych obdržela konversi Janinu! Pohroužila jsem se už jednou před několika dny a ujišťuji Vás, že je k tomu třeba hrdinství! Brr . . . Dají vám na tělo vlhkou osušku a vy se ponoříte do ledové vody, pak se neutřen obléknete. Dovedete si to představit? Léona se pohrouží jen první a devátý den, já chci to zkusit každodenně; snad mne sv. Panna vyslyší? V každém případě to vykonám celým srdcem a v horoucí víře . . .“ Dopis končí: „Miluji Ježíše a přeji si pouze milovati Ho až k smrti.“

Zima je v Pyrenejích krutá, ale Eva ještě vyhledá-

vá způsoby umrtvování se zimou. Spí bez přikrývky, šťastna po takové noci, kdy trpěla zimou. Dva pokojíky v přístavbě, které obývá, mají chatrná, nepřiléhavá okna i dveře, v noci je tam až 15 stupňů pod nulou, voda v umyvadle zamrzá. Ruce i nohy má Eva omrzlé a napuchlé, ale je šťastna, že pyká za své hříchy.

Doufá, že bude přijata aspoň k modrým sestrám, což by „po karmelu bylo to nejlepší“. Prosí, žádá, je odmítnuta. Skloní pokorně hlavu, přijímá.

Rozstonala se. Nebylo divu. A k tomu veřejný zájem zase počal se jí obírat. Noviny psaly o cizince, hledané policií pro styky s cizím vyslancem. U jeskyň si na ni ukazovali prstem. Šedivé dny nelaskavosti a nepřízně! Ale Eva trpí ráda. Chtěla by ovšem někde se usadit v malém domečku v okolí Touraine, v zemi své spásy. Ale pan farář v Chanceau marně hledá vysněný domeček. Není ke koupi.

*

V březnu r. 1918 byla spěšně povolána do Paříže vyšetřujícím soudcem v záležitosti procesu proti Janě, žalované předstíranou dědičkou Samuelovou o vrácení zámku Baslemontu.

V Paříži setkala se znova se Sašou Guitry a Yvonnou Printempsovou.

„Nu tak, už je konec tomu žertu? Budeš znovu hrát, co? Přijedu pro tě se svým otcem do Lurd a pojedeme do Ameriky! To bude cesta ke hvězdám!“

„Přeji vám téhož úspěchu, jako sobě: milosti Boží!“

Jak jen bylo možno, odjela do Baslemontu. Pan farář jí gratuloval k tomu rozhodnutí. Nepotřebuje hledat ani jiného pobytu, ani jiného povolání. Úlohou matky je žít pro své dítě. Zde začíná a končí její apoštolát.

Ale rodinná disharmonie trvá. A Eva odjíždí do Lurd přes Chanceau, kde musí se svěřit znovu se svým hořem panu faráři.

Zatím její bývalý byt je obsazen a Eva najímá si

byť v pensionu Latapie-Feuvrier. Léona se chce sama zabývat domácností. Ale první kroky v kuchařství nejsou tuze zdařilé.

Eva sedí nad nepodařeným vejcem a uvažuje:

„Léono, Léono, jindy by tohle vejce asi mělo týž osud, jako kuře, které mi dali — špatně připravené — při jedné hostině v Paříži. Mrštla jsem jím na zrcadlo!“

A pustila se do vejce, jako do pochoutky. Znovu onemocněla nachlazením. A sotva se pozdravila, poplach: krejčí, modistky, novináři projevují o ni zistný zájem. Paní Latapie musí hlídat dveře. Někdy je Evě těch lidí líto. Konečně nalézá nový byt blízko karmelu, ve vile „Sv. Terezie“. Tady prožívá také týden po boku svého dítěte, které sem pozvala. Žije pouze modlitbě a práci. Je šťastna před tabernaklem. Svému kmotru píše věrné zprávy o všem, co dělá, každé pondělí, jako dcera otci. Nikomu jinému. Nechce nic vědět o minulosti.

„... bylo by mi trapno slyšet znovu lidské hlasy, neboť zde se mi zdá, že minulost je pouze zlý sen . . Chci zapomenout, zapomenout, zapomenout!“

Někdy zavítá do Lurd bednička s ovocem ze Chanceau, to je potom radosti!

Koncem roku činí bilanci: „To je jednoduché: Miluji Boha vždy víc a víc!“ A potom: „Zbožňovala jsem stvoření a byla jimi zbožňována. A říci, že ten Ježíš, kterého jsem nikdy neviděla, je ten, koho miluji nade všecko!“

Před svátkem Tří králů ocitla se na nožkách Jezulátka v jesličkách v kapli drahá krajka. „Aby mu nebylo zima!“ s dětinou prostotou poznamenala Eva.

Léona se rozstonala, po ní ulehla Eva. Tentokrát to bylo těžší. Lékař naléhal, aby opustila pyrenejské klima.

Den před odjezdem na jih zvidá Eva, že je v Lurdech msgre Lemaître, tehdy apoštolský vikář pro Saharu a franc. Sudan, sídlem v Kartagu. Vyžádá si audienci. Monsignor zvědév její minulost i naděje do

budoucná slibuje pomáhat podle svých sil a zve Evu na exercicie, při nichž bude kázat v Marseille.

Eva po nějakém pobytu v baskickém kraji přijíždí do Marseille. Byla to obtížná cesta. Toho věčného cestování! Jedna řeholnice v domě Bílých sester, kde Eva bydlela, poznamenala: „Vy si odbudete očištěc s tím cestovním kufrem v ruce!“

Právem mohla Eva říci bolestně:

„Můj domov, to je cesta . . .“

Zase se vrátila do Guéthary, ale zde na ní vymámili, že v salonu hotelu recitovala některé tirády z „Le Roi“. To ji vyhnalo. Hořce si to později vyčetala.

Pobyla nějakou dobu v Biarritzu. Její zbožnost všechny povzbuzovala. Znovu vyhledala msgr. Le-maîtrea, znovu horovala pro klášter. Ale monsignore dal zatím jen vyhýbavou odpověď a slib, že konečné rozhodnutí dostane Eva do Lurd.

Vrátila se tam, ale dříve pobyla zase v Baslemon-tu, odkud píše panu faráři zvláštní zprávu o svém dítěti:

„Jean (Jeanne dosud) je chlapec, brzy změní svůj civilní stav, což vysvětluje a omlouvá mnohé. Co jsme posuzovali jako neřest, byl jen instinkt jeho pravé přirozenosti. Ostatně noviny z toho nadělají klepů, uvidíte. Neodvážuji se odtud ani hnout následkem toho; neodvážuji se odjetí do Lurd, zatím co otázka tohoto druhu bude pastvou veřejnosti. Jeho proces přijde před soud koncem měsíce a tu právě ten blesk udeří. Žiji uprostřed toho všeho v podivném stavu; někdy se ptám, proč právě já, která opus-tila život, abych se skryla do stínu a mlčení, nacházím se právě v takové skandální situaci.

Ale Jeníček byl u sv. přijímání, vysvětliv zpovědníkovi svůj případ a ten mu dal rozhřešení v plné znalosti jeho záležitosti. Bytost nepřechází z jednoho pohlaví ke druhému aniž celá její přirozenost tím trpí! Ale zjistila jsem u něho krásná hnutí, přímou a vznět srdce opravdu obdivuhodný! Ubohé dítě, vržené za pastvu celému tomu pařížskému světu, který

jej bude brutálně obnažovat! Ubožáček, trpí tím, div to neodstůně. Ó můj drahý kmotře, neopouštějte nás, modlete, modlete se za nás, za něho. Pište nám, podepřete nás, posilněte nás, prožijeme kruté okamžiky! . . .“

A po obdržení listu v odpověď: „Už je to tu, nastal pokoj! Když od Vás dostaneme dobré psaní, znovu nabereme odvahy ke všemu, ale když se zdáte na nás zapomínat, jako by nás všecko opouštělo . . .“

Z Lurd potom psala Eva následovně: „Monsignore nechce, abych vstoupila do kláštera. Snad pro mé chabé zdraví. Či dostalo se mu jiného osvícení?“ píše Eva později panu faráři Chasteignerovi do Chauceau. Duchovní se tedy shodují. Ale Eva nemůže tak snadno opustit svůj sen. Žádá znovu o přijetí u karmelitek avignonských. Znovu odmrštěna.

Uchopil se jí srdcervoucí smutek. Pláč jí lomcoval. A pak přišel vzdor: „Když mne nechcete, vrátím se tam, kde jsem byla!“ Obě s Léonou vyrazily ze dveří.

Na blízku byl kostel, vešly tam, aby se uklidnily. Evě „padl do oka“ krucifix. Pohlédla na Ukřižovaného. A tu jí napadlo, že Ježíš mohl by říci:

„A já, Syn Boží, když jsem se chtěl narodit — našel jsem všechny hospody zavřeny?“

Eva padá na kolena v pláči. A veliká, nesmírná radost jí zaplavuje nitro. Bůh s ní jedná jako se svým Synem milovaným.

Nevýslovná, františkánská radost, které svět nikdy nepozná . . .

V BETHANII

Celý rok hledali znovu Eva i pan farář útulek pro dvě poustevnice.

„ . . . Nedaleko od Vás, kterého Bůh zvolil mezi všemi za prostředníka mezi sebou a dvěma bytostmi . . . malý domeček, kousek půdy při něm, kde bychom mohly pěstovat zeleninu, brambory, ovoce, víno . . .“

Marno.

Konečně Eva objevila svoji perlu na úpatí Basle-montu, v chudé vesnici Thuillières.

Byl to domeček jednoposchoďový se zahrádkou plnou zeleniny a růží, malou vinicí a několika mirabelkami. Všechno zalito sluncem a les jen několik kroků vzdálený. Překrásný pohled odtud a klid jakoby ani ne z tohoto světa.

Eva dala domek obílit a okenice natřít kobaltovou modří. Nad vchodem umístila Madonu. A nazvala svůj útulek Bethanií. Napsala si o tom do deníku:

Bethanie.

Dům zasvěcený a oddaný Nejsvětějšímu Srdci rukama jeho božské Matky.

Díky, ó můj Bože, že jsi mi ráčil poskytnout asyl pod svou střechou!

Odevzdanost, láska, důvěra!

Hle, moje heslo!

Nejsvětější Srdce Ježíšovo, přijď království tvé!
Pán můj a Bůh můj!

V domku, požehnaném místním farářem, počla Lavallièreová prožívat další život. Řekla: „Očekáváme (s Léonou) zde vůli Boží v rozjímání, daleko od světa, ah, tak daleko! v tomto ztraceném koutku Lotrinska.“

Jak sladké je její nynější žití! Pečuje o nemocné na vesnici, stará se o chudé, zabývá se dětmi, učí je katechismu a hymnům.

Byla to pro ni veliká radost, vyučovati děti svatému neboženství. Každý den proto děkovala Bohu, že ji k tomu vyvolil.

Zdobí kapli, zřizuje sbor, do něhož vstupují různí lidé obdaření pěkným hlasem. Jakým radostným potěšením bylo pro Evu slyšeti hlasy mladé a svěží, čisté a zbožné, zpívati chvalozpěvy, kterým je naučila!

Brzy při dýmu kadidla v kostele pějí sbory, brzy vroucí melodie se vznášejí k nebesům a v plném světle v dlouhém průvodu věřící procházejí ulicemi městečka, obcházejí chrám Boží a přicházejí do zahrady

Bethanie, kde je připraven ozdobený oltář a na něm planou voskové svíce.

Děvčátka, družičky s modrým pásem, sypou cestou lehkými a rytmickými pohyby lístky z růží, které vonějí a pokrývají zemi v živých barvách. Mladé dívky nesou korouhve světců, které vlají při jejich houpavém kroku, zatím co hlasy si odpovídají.

To blaží srdce nejen Evino, ale všechny obyvatele Tuillières, ba i sousední vesničané se často účastní krásných průvodů i samých obřadů.

Jakou má radost ze svého obrácení! Jak se těší tato rybářka duší, děkující Pánu, že si ji vyvolil a vnukl jí založit tento sbor!

Ale běda! Její radost netrvala dlouho. Tyto krásné začátky se někomu nelíbily. Eva Lavallièrová poznala hořkost těch, kteří oplácejí jen podezíráním a odporem za horlivost a obětavost. Ah, kdo vypoví spousty způsobené závistí a pomluvou!

Umlkly hlasy v Thuillières. Nezpívají se již krásné verše, nesypou se již lístky z květů a v malém kostelíku vesnickém bývá teď méně věřících.

Eva Lavallièrová byla bolestně zraněna tímto vítězstvím zla. Nejednou zaplakala; plakala po příkladu svého Spasitele. Což to nebyl Kristus potupen a zhanoben?

A tak zařizuje svůj život jinak — v život řeholnice ve světě.

Podáváme rozdělení času Lavallièrové v malém domku v Thuillières, jak jej napsala vlastní rukou a které nás může poučit:

6 $\frac{1}{2}$ hod. vstávat.

7 $\frac{1}{2}$ mše sv. a sv. přijímání.

8 $\frac{3}{4}$: snídaně, hodinu duchovní čtení. Pak ruční práce, kuchyně, šití, domácnost nebo žehlení.

Poledne: oběd, hodinu zábava, pak ruční práce.

4 hodiny: hodina modlitby.

5 hod.: šití, pletení.

5 $\frac{1}{2}$ hod.: čtení.

6 hodin: františkánská korunka (růženec).

6 $\frac{1}{2}$ hod.: večeře.

7 hod.: čtení.

8³/₄ hod.: modlitba.

Ve čtvrtek: 8—9 svatá hodina.

Ale Eva nebyla dosud připoutána k Thuillières. Zdálo se, že byla volána k vyššímu poslání. Mezi tím se jí dostalo veliké radosti, že byla přijata do třetího řádu sv. Františka. Díky P. Vítovi, faráři v Thuillières, stala se sestrou Evou Marií od Srdce Ježíšova.

CESTA STOUPÁ

Jak byl klidný ten „ztracený kout“ v Lotrinsku, nedovedl zcela uklidnit nepokojnou duši Evinu. Považovala jej za provisoriat, za prozatímní pobyt, kde „očekávala vůli Boží“. Nabírala dechu ke stoupání. Jeden z nejkrásnějších dopisů putoval odtud do Chanceau:

„... Žijeme zde v klidu a osamělosti jako dvě poustevnice. Zdraví těla a zvláště duše se tu upevňuje. Buď chválen Bůh, původce toho všeho! Kde bychom byly bez něho! Co bychom si počaly? Je to pro mne něco vždy nového, že jsem předmětem takové lásky, taková přednost že je mi dána! A zadarmo! Čím lépe vidím svou bídu, své zločiny, své neřesti, tím více zdá se mi Boží milosrdenství vznešenější a nepochopitelnější. Nespokojuje se tím, co pro mne učinilo. Ale dává mi, že Je miluji!

Ó můj drahý kmotře, neumím vyjádřiti, co cítím, ale Vy, který mne znáte, mi snad rozumíte...“

Pojednou pokyn z Afriky.

Msgr. Lemaître rozhodl se zřídit na jihu Tunisie stanici typu Karla de Foucaulda. To znamenalo podle jeho slov: „Evangelisace ne slovy, ale přítomností nejsvětější Svátosti, obětováním mše svaté, modlitbou, pokáním, praktikováním evangelických ctností, bratrskou láskou křesťanskou na každém místě, každému přichozímu, ať dobrý nebo zlý, přítel nebo nepřítel, musliman nebo křesťan...“

Msgr. Lemaître myslil, že by sestra Eva-Marie od

Nejsvětějšího Srdce mohla se pokusit o založení takové stanice pro ženy a děti.

Eva poslechla ihned. Odjely s Léonou do Tunisu.

Ale sotva vkročila do Afriky, dostala bahenní zimnici. Horečka jí nedovolovala ani vyjít z domu.

Konečně se vydala do Zaghouanu. Ale dílo se nedařilo Evě, fysicky vyčerpané a duševně udolané různými zkouškami.

Arcibiskup Lemaître vytušil situaci. Aby Evu povzbudil, navrhl, aby organisovala zbožná představení, náboženské hry, něco jako středověká „mysteria“.

To se bývalé herečce zamlouvalo. Ale utěšilo ji to jen z poloviny. To znamenalo zříkat se pravého apoštolátu. Pro ni to znamenalo vrcholné odmítnutí.

Mluvila o tom přímo s arcibiskupem. Tů jí msgr. Lemaître připomenul větu z Creda o obcování svatých. A pak jednou z rána po mši svaté zasvětil obě přítelkyně Naší Paní Africké jako misionářky Sudanu. Byla to důvěrná a dojemná chvíle a vznešený obřad. Téměř v biblických výrazech prorokoval veliký arcibiskup Evě tajemnou perspektivu příštích dnů:

„Vaše práce, drahé dítě, sotva počíná. Není nad ni tvrdší, ale také ne krásnější. Váš život mine v ustavičném utrpení. Ano, budete bez přestání trpět až do hodiny své smrti. Neboť jste obětována dílu P. de Foucaulda.“

Tak se stalo. Nemohla plně pro to dílo pracovat, ale mohla vždy v jeho prospěch trpět.

Několikrát vrátila se Eva Lavallièrová, nyní sestra Eva-Marie od Nejsv. Srdce, z Afriky do Francie na léčení a zase se tam vrátila. Ve Francii — věčný nomád — vlekla svoje utrpení fysické i duševní po Côte d'Azur i jihu. Do svého rodiště zavítala, do Sainte-Baume, kam šla po stopách svého vzoru, svaté Magdaleny. Nezapomněla na onu chvíli, kdy v Chanceau četla knihu Lacordairovu o svaté Magdaleně na kolenou . . .

Napsala si o tom:

„Svatá Maří Magdalena byla v Saint-Baume zcela zapomenuta všemi tvory. Nedostalo se jí tu odnikud útěchy. *Nikdo jí nelitoval v jejích bolestech.* Byla zbavena společnosti svého svatého bratra i sestry ze všech nejvíc milujících. Slovem, byla sama s Bohem samotným. Měla tu Toho, v němž našla vše, vše, co mohla nalézt jinde, aniž jinde našla to, co našla v něm . . .“

A dále: „Svatá Magdaleno, vypros nám, abychom milovali Ježíše, jako tys Ho milovala, abychom dovedli pykat za hříchy, jako ty jsi to dovedla! Amen.“

V Savary, v Marseille, všude vlekla svůj „očistcový kufřík“.

Ostatně neučinila dávno ani kroku bez svolení msgre Lemaîtra, svého duchovního vůdce, jemuž se poddala v naprosté poslušnosti. Vedl ji cestou úplného odpoutání ode všeho pozemského, ode všeho, co jí tu na světě bylo milé, a v tom duchu také zřekla se i korespondence se svým kmotrem a zachránce, farářem Chasteignerem. To nebyla pro ni malá oběť, ale za to pro něho, na nějž nikdy nezapomněla, veliký duchovní zisk.

Neboť tato duše se úplně ztotožnila s vůlí Boží. „Smlouva mezi Ním (Ježíšem) a jeho bídou služebnicí je velmi slavnostní,“ napsala si do deníku.

Jednou vracejíc se z Thuilliers, zajela si s Léonou na La Salettu a do Paray-le-Monial. Všude konala pobožnosti s příkladnou úctou a zbožností.

Nakonec zakotvila zase v Thuilliers. Nomád nevyléčitelný, pronásledovaný věčnou pohyblivostí ode dne rodinného dramatu, byl nakonec vůlí Boží přinucen k životu usedlému.

Ještě mnohokrát posedla ji kočovná touha. Na prahu Bethanie rozvírala náruč vstříc všem cestám, po nichž toužila kráčet od kostela ke kostelu. Ale pak se zamyslí: „Co na tom, jsem-li zde či onde? Ať zemru, a On ať žije! Ať kraluje sám! V tom je všechno! Nic nechtít, nic nedělat, jen plnit jeho vůli!“

ZASTÁVKA?

Velký apoštol P. Mateo poslal Evě obrázek a připsal naň: *Budte silná až do smrti!* Tušil snad tento psycholog a horlitel duší, že v hrdinném vystupování této velké kajícnice nastane jakési uvolnění, zastávka? Je to těžko dokázat.

Eva jako terciářka františkánská pěstovala chudobu a pokoru. Viděli jsme její první velikomyslné gesto ochuzování sebe, když se zřekla příjmů a luxusního bytu. Ovšem, že se ctnosti člověk nenaučí okamžitě, ale co dokázala Eva po dvaceti letech u divadla, nelze ani vysvětlit bez pomoci Boží.

Jsou ovšem lidé, kteří už za života jejího pomýšleli na Evinu kanonisaci a mermomocí jí připisovali zázraky (uzdravení slepého dítěte). Jsou zase jiní, kteří mají za svou povinnost „v zájmu pravdy“ připomenout každou slabůstku, která jí ještě zbyla, když se s pravou hrdinností zbavila těžších chyb.

Umíme si představit takový okamžik u modistky, když ona, bývalá modistka velikého vkusu — a bývalá hvězda divadelní udávající tón svými toaletami, dá si ukázat řadu klobouků, vybere si nejvkusnější a potom — rázně se rozhodne pro nejhorší z nich?

Nebo když ona, jejíž střevíčky bývaly předmětem obdivu králů, obuje se do velikých, hrubých bot a nadělá si v nich krvavých mozolů? Nebo, když bývalá loutka v hedvábí a kožišinách zapomene na svůj zevnějšek do té míry, že jí zbožná a skromná dáma musí připomenout, že její plášť je už věru příliš odřený?

„V době, kdy všichni usilují o to, aby zbohatli, stůj co stůj, moje celá bytost touží po chudobě. A hledám všemi způsoby bez porušení poslušnosti, jak jí dosíci . . .

Jediné, co se mi líbí v mé chudobě, je, že ji chci, ji a nic jiného.“

Co tedy na tom, že prý cestovala vždy se zbytečnými zavazadly?

Co víc, že v Thuilliers, když už byla velmi nemocna, svoji macerovanou tvář znovu pudrovala, ona, která kdysi všechny krémy, tyčinky a pudry hodila do ohně? Snad to byla spíše pozornost k druhým, než k sobě, snad něco jiného než pouhá ješitnost, jež konečně — podle některých

„sebeláska trvá ještě 3 minuty po smrti . . .“

Ještě jeden chybný krok lze Evě vyčítat. Když už trpěla přímo nesnesitelně, dali jí domácí lidé injekci pro uklidnění. Byla-li v tu dobu do té míry přismyslech, že byla zodpovědná, ta otázka zůstává nezodpovězena. A pak, jak to bývá, první injekce vyžádala si druhé, třetí, mnoha uklidňujících pikýr, až byl organismus celý ohrožen a přivolaný lékař musil rázně zakročit. Ovšem že zase, aby zabránil zuřivosti, musil dát protijed, stejně nebezpečný.

Zvědév tyto podrobnosti, řekl o Evě známý P. Lamy, podle kardinála Amettea „arský farář v jeho diecési“: „Bůh ji vyvedl z pekla, aby ji umístil na hoře. Ale ona se zastavila v polovině stráně.“

My ostatní smrtelníci, hledíce na Evu Lavallièro-vu pozorně, musíme ovšem přiznat, že i v té polovině stráně je pro nás dosti vysoko, abychom k ní hleděli vzhůru a jejím příkladem rozehřívali svou ubohou vůli.

Vraťme se jen k její chudobě. Její pečlivé zápisky vykazují na př. 6 tisíc franků na almužnu, 426 franků různá vydání a 412 franků byt a mzdy. V podobném poměru je to i tehdy, kdy se její renta velmi ztenčila. Spokojovala se s málem, rozdávala mnoho.

V jednom jejím dopise je vidět, jak vysoko se povznesla nad egoismus, ale zároveň nad mrhání předešlých let, když píše své milé Lucii:

„Posílám Vám tuto sumu peněz, abyste si koupila, co budete potřebovat k prostému ošacení . . . Myslete, když se oblékáte, na to, co by vám dala svatá Panna, aby vás ošatila, kdyby to měla na starosti. Považte, jak by to bylo prosté, skromné a střízlivé. A jestliže, jak doufám, vám zbývá peněz, použijte jich na zmírnění bídy nějaké ubožačky u vás.

Nemá-li nějaké dítko ani šatů ani klobouku, a pod., nabídněte mu, co vám zbývá a buďte šetrná na sebe, abyste mohla dát štědřeji jiným. Naučte se *dávat* a dávat s jemností! Pomyslete si, že ten, kdo dává, je zavázán a ne ten, kdo přijímá. Ježíš dává jedněm, aby oni dávali druhým. Ráda, ráda dávejte! Nenechávejte si nic pro sebe! Dávejte i své vznešené myšlenky, dávejte své utrpení, dávejte své zásluhy! Zbavte se všeho, abyste se stala miláčkem Ježíšovým, abyste získala nesmrtelnou korunu.“

Její pokora byla upřímná a veliká. Řeholnice, která ji poznala z blízka, vydává o ní toto svědectví — a svědectví karmelitky má svou závažnost: „Její přání opustit vše a náležeti zcela Bohu, bylo tak upřímné, bylo vyjádřeno s takovou pokorou a naléhavostí, že mé srdce bylo jato obdivem a soucitem . . — — — viděla jsem v srdci této umělkyně tolik ry- zosti, prostoty vždy mne velice a hluboce pou- čila . . .“

Eva pak se ve svých zápiscích vyjadřovala takto: „Zbožňovaný Mistře, hle, u Tvých božských nohou je to, co je na světě nejnižšího, nejhoršího, nejopovrženějšího, nejvíce poskvrněného: červ ze smetí. Jak je možno, že ses chtěl sklonit nad takovou hrůzou a to s takovým soucitem, milosrdenstvím a láskou. Ležím u Tvých nohou bez dechu, bez myšlenky, neschopna ničeho. Neboť jsou věci tak vysoké, že člověka zkruší v nic. — Ó můj Králi, viz horoucí přání duše šílené vděčností, jež zmírá nemo- houcností dokázat Ti to. Ó můj Ježíši, má Lásko, dovol mi zlíbat stopy tvých nohou rty mého srdce!“

Jindy prosí o ctnost těmito slovy: „Můj Bože, dej, ať hroužím svou duši ustavičně v dobrodějnou vodu pokory, abych nezvadla a neuschla. Dej mi zvláště svatou pokoru!“

Při zpytování svědomí:

„Zjišťuji každým dnem lépe, do jaké míry jsem ničím . . . Nic než bída, hřích, podlost, nevděk . . . On je neúnavná trpělivost. Nic Ho neodradí . . .“

„Kéž všechny pyšné myšlenky, které mne poskvr-

ňují jako vosy, jsou vytrženy a vrženy do propasti Tvého srdce plného lásky, ó můj sladký Ježíši. Pohrdám jimi, opovrhuji jimi ze všech sil. Přicházejí ke mně jako mouchy v létě, jichž se nemůžeme zbavit. Hnusím si je, ó můj Mistře, neboť vím-li beze vší pochyby, že jsem pyšná a do jaké míry, vím také, že jsou ve mně pohnutky pýchy, kterým odporuji a které zavrhuji s pohrdáním.

Ah, co bych jen udělala proti pýše všeobecně? Běda! Můj Bože, Ty víš, jak toužím a jak bych chtěla být pokorná!

Pokora na mne působí jako ty krásné země vzdálené, o kterých často slyším mluvit, ale kterých snad nikdy nepoznám!“

Pak se obrací k Panně Marii:

„Buď mojí matkou, ó Matko Boží! Buď matkou nejhanebnějšího, nejpokálenějšího, nejbídnějšího stvoření. Ty jsi, ó Panno, vrcholné dílo Boží. Já jsem hanba a vyvrhel. Něco nekonečně nízkého a poskvrněného se obrací ke Královně veškeré čistoty a krásy!“

Eva si sestavila jakýsi dotazník, když žila v Bethanii:

Mé nejmilejší jméno? — Ježíš.

Můj nejmilejší květ? — Trn z koruny.

Můj nejmilejší pokrm? — Chléb andělů.

Můj nejmilejší nápoj? — Voda živá.

Můj nejmilejší živočich? — Boží Beránek.

Má nejmilejší voňavka? — Kadidlo.

Můj nejmilejší oděv? — Křestní roucho.

Můj nejmilejší sport? — Pokleknutí.

Má nejmilejší modlitba? — Opuštění, díky, láska.

Mé nejmilejší stanoviště? — Kalvarie.

Moje otčina? — Nebe.

Moje nejmilejší ctnost? — Pokora.

Můj vůdce? — Duch svatý.

Má nejmilejší kniha? — Evangelium.

Mé nejmilejší místo? — Vejít v sebe.

Mé nejmilejší zaměstnání? — Kontemplace.

Můj dům nejmilejší? — Cesta.

Mé nejmilejší barvy? — Bílá a červená, čistota a láska.

Jméno mého stínu? — Anděl strážný.

Můj nejmilejší klenot? — Růženec.

Mé vlastnictví? — Hrob.

Mé aspirace? — Milovati Ho.

Můj smutek? — Že nevím, miluji-li Ho.

Můj cíl? — On.

Nejlepší použití mých rukou? — Sepnouti je.

Co mne uvádí v úžas? — Jeho láska ke mně.

Co mě zraňuje? — Můj nevděk.

Můj nejmilejší světec? — Ten, který mu zjednal více slávy.

Má největší chyba? — Že mluvím o sobě.

Má schopnost, mám-li jakou? — Hleděti na sebe zpříma.

Můj nejmilejší účes? — Svatozář.

Můj nejmilejší výtah? — Kříž.

Hlavní město světa? — Thuillières.

Mé rodinné jméno? — Františkánská terciářka.

Klíč čisté lásky? — Staň se!

Co jsem? — Červ ze smetí.

Jak se jmenuji? — To ...

Vedle pokory byla to láska k utrpení, která Evu Lavallièrovou dovedla na výšiny. Pochopila, že odřící se světa znamená nastoupit královskou cestu kříže.

Její velikomyslné odříkání nebylo bez utrpení. Nahlédli jsme do hlubokých ran jejího mateřství. Ani soužití s Léonou nebylo zcela bez mráčku, ba byl to někdy pro obě těžký křížek. Jaké utrpení jí působilo vytrvalé odmítání od prahů klášterních!

V jednom z jejích dopisů čteme: „Modlete se za tu, jež jako věčný Žid hledá, obrací se, kutálí se nenacházejíc teplý kout, kde by její hlava spočinula. Teplý kout, to je Jeho Srdce, vím, a On nechce, abych našla jiný ...“

Nejkrutější rozčarování bylo pro ni zjištění, že je úplně a prokázaně neschopna, aby se oddala dílu P. de Foucaulda.

Konečně zničené zdraví vyvrcholilo všechny dosavadní zkoušky v opravdovou Kalvarii. Hnisavý zánět ledvin, jímž Eva trpěla po leta, zhoršil se konečně tak, že jí znemožnil každý pohyb na dlouhé týdny. Ústa, nos, tváře byly samý bolák. Oči musely být chirurgicky ošetřeny. Aby bylo jedno zachráněno, na druhém provedena bolestná operace. Eva odmítla usnutí, odmítá, aby jí podrželi hlavu:

„Je spravedливо, aby Bůh očistil, co hřešilo . . .“

A sevřevši drobné pěsti:

„My dva, Ježíši!“

Obrací se k chirurgovi: „Do toho!“ A nepohne se.

„Bože, trestej mne, trestej mé oči, které zhřešily. Trestej má ústa, jež se radovala nečistými radostmi!“

„Zde člověk trpěl. Mnoho. To nepoznáte v přítomné hodině. Utrpení fysická i morální, všeho druhu. A já žehnám a děkuji Bohu, že ráčil shlédnout na bytost tak strašně bídou, jako jsem já. Zajisté, křičím, pláču, vzlykám. Ale moje vůle chce přijmout vše, co chce vůle mého Ježíše.“

Někdy se dovedla Eva i o tomto předmětu vyjádřit s trochou uličnictví:

„Přirozenost je jako ošklivé prase. Křičí jako sele ještě dřív, než mu co udělali. Je to zbabělost zvířecí. A je pokořující, musíme-li to zjišťovat . . . Ale vůle se vztyčuje nade všechno a říká: Pojdi třeba, ale poslechni!“

Cítíme v tom, jaký vedla zápas. Její organismus se hroutil, ale vůle se tyčila. Nenaříkala si. Ve chvíli úlevy si šeptala: „Ježíš mne tentokrát opouští. Shledává, že jsem nehodna trpět.“

Jindy:

„Ach, kdybychom nevěděli, že utrpení je Boží polaskání, jak bychom je proklínali! Ale mně na štěstí nechybí důvěra . . .“

Tak plyne čas v Bethanii v modlitbě, práci a utrpení. Všechno se koná pravidelně jako v klášteře, pokud je to vůbec možno. Jediným vyrušením je pošta. Dopisy zvědavé zůstanou nezodpovězeny. Jen prosby o radu a pomoc jsou vyřizovány.

Zájem o Evu Lavallièrovu však nechce utuchnout. Nezapomínají opravdoví a vzácní přátelé. Msgre Lemaître na cestě za léčbou zastavuje se v Thuilliers. Je přijat jako veliký těšitel. Zdůrazňuje své žačce, že nad všechna kající roucha vyniká ochota, přijmout s láskou vše, co Bůh posílá. Rád by vymýtil slovo „resignace“ z křesťanského slovníku, protože to chce říci, že by všechno mohlo být lépe a jinak, což je urážkou nekonečné moudrosti.

Také Robertu de Flers dostalo se zvláštní cti, že byl přijat v Thuilliers. Ještě téhož večera uveřejnil o tom článek ve „Figaru“, který bývalé ctitele a přátele Eviny velice rozrušil.

Popisoval s pohnutím, že našel Evu „velmi změněnu — tu, jež bývala z nejslavnějších a nejvíce okouzlujících a nejvzácnějších v divadle a dosud tam nebyla nahrazena. V tom zbledlém obličejí oči si zachovaly svoji horoucnost, jež se proměnila v horlivost. Teď hledí dál a výše. Ruce velmi vyhublé se spínají jaksi samy. Její hlas, který kdysi v neodolatelných skocích přecházel tak vesele z jednoho tónu do druhého, stal se vážným. Neskonalá sladkost snesla se na tuto křehkou bytost, jejíž nervy bývaly kdysi napjaty až k prasknutí. Nepřestává z ní vyzařovati život, ale to už není život pozemský.

A rozmluva se formuje v letmý, vzrušený dialog:

„Lékaři ani nechápou, že jsem ještě na světě.“

„A trpíte?“

„Krutě.“

„A neslibují vám zmírnění vaší bolesti?“

„Ano. Ale doufám, že z toho nic nebude. Jsem tak šťastna! Nemůžete si představit, jak jsem šťastna.“

„Přese všechny bolesti?“

„Právě pro ně!“

Zpozorovala, že spisovatel je dojat a udiven. Ihned jako pravá misionářka rozestřela síť:

„Roberte, myslíte někdy na zítřek?“

„Zítřka, zítřka — to je ještě daleko. Není lépe dávat přednost dnešku?“

„Jak můžete takhle mluvit?“

„Nu, protože tak myslím.“

„Nemáte pravdu. Nečetl jste, co je psáno v Písmu o Pánu: Přejde jako zloděj . . .?“

Mlčení, zatížené přemýšlením. Potom se znovu rozhovor obíral divadlem, minulostí, Evinou konverzí a zahlídal i do budoucnosti. Lavallièrová se dotkla blížíci se smrti. Robert de Flers odporoval. Ale Eva odvětila, že se odevzdává zcela do vůle Boží. Ježíš ať sám volí den i hodinu jejího odchodu.

Přátelé se loučí:

„Milý příteli, modlím se za vás. Ale budete-li mluvit s někým o mně, řekněte všem, kdo mne znají, že jste viděl nejšťastnější, nejúplněji šťastnou ženu!“

Je známo, že R. de Flers za několik dní potom náhle zemřel ve Vittel.

*

Večer psávala Eva poznámky o tom, co zažila, o čem přemýšlela, do sešitu, z něhož je zde vícekrát citováno. Ještě mnohé skvosty se tam nacházejí, jež není možno uvést v rozměrech tohoto životopisu. Stůjte zde pouze některé:

„My všichni, ať jsme kteréhokoli věku, máme právě tak čas připravit se na svůj pravý život, jediný život, pravé štěstí. Máme pouze věk svých hříchů a svých ctností. Tak mně, na př. jsou 19. června, ve výročí mé konverse, teprve čtyři roky. To před tím je bláto.“

„Vždycky jsem vychutnávala zvláštní útěchu při svatých, které Bůh vyvedl z hříchu. Jestliže jim odpustil, může i mně odpustit.“

„Kdybych chtěla milovati něco jiného, než Tebe, ó Bože, teď už bych nemohla. Vše, co bych mohla milovat, je pouze rozklad, ruina, nehodnost.“

„Způsobit, aby se usmál Ten, jehož jsme ukřižovali, jaká sladkost!“

„Kdybych stále nemyslila na Boží milosrdenství, upadla bych v hroznou zoufalost.“

POSLEDNÍ DNY

V r. 1928 je zřejmo, že dni Evy Lavallièrové jsou spočítány. Léona podává věrné zprávy o stavu nemocné panu faráři ze Chanceau.

„Eva nemůže psát, je příliš nemocná, ale uložila mi, abych Vám řekla, jak je Vám vděčna, jak se modlí a myslí na Vás každodenně. Jak na Vás zapomenout? To není možno! S jakou důvěrou i já poklekla u Vašich nohou! Ó ne, nikdy nezapomenu na ten den a slibuji Vám, že budu psát častěji, abych Vám podala zprávy o drahé kmotřence. Dvakrát týdně přináší jí kněz sv. přijímání a také mně, protože ji nemohu ani na chvíli opustit. Vidíte, Otče, jak žijeme v tom koutečku. Ó jak bychom rády vykonaly pout do našeho drahého kostela v Chanceau a spatřily opět svého pravého Otce!“

V říjnu psala Léona:

„Musím Vám popsat radost, jakou jsme měly z Vaší zásilky vonných hroznů. Jak Vám moje drahá nemocná, Vaše kmotřenka, za všechno děkuje! Se slzami v očích vyslovuje všechnu svou vděčnost! Ale prosím, buďte klidný, nic jí nechybí. To, co jí zbývá, stačí na její potřeby. Tím byla nejvíc dojata. Ještě jednou díky! Budu Vám podávat zprávy o jejím zdraví. V tuto dobu trpí neuralgií ve tvářích, prožívá trapné noci a zvrací denně. Modlí se různé modlitby, růženec a také čte dobré knihy, ale ty ji nemohou rozptýlit od bolestí. Tolik trpí a téměř nikdy si nenaříká, že by to bylo příliš . . .“

V prosinci:

„Doufáme, že v novém roce budeme uchráněny zlého a že Boží požehnání zůstane vždy s námi. Moje ubohá nemocná trpí čím dál více, noci jsou velmi zlé a dni strašné. Kolik utrpení v tom tělíčku tak hubeném a kolik energie! Jaká vůle!

Modlete se za ni, Otče, při mši sv., ona též na Vás myslí. Doufáme, že budeme brzy čísti Váš list.“

V lednu:

„Přicházím s prosbou, zdvojnásobte modlitby za

svoji kmotřenku, nejde to vůbec dál, trpí hrozně dnem i nocí. Bojíme se o srdce, má cosi jako nádor, což ji ukrutně bolí. Pan farář ji přišel v neděli navštívit a vida v jakém je stavu, zaopatřil ji z opatrnosti sv. svátostmi umírajících . . .“

Eva děkovala Bohu, že jí dopřál času, aby se připravila na poslední velkou cestu: „Tehdy při mé smrtelné nemoci v Paříži bych byla málem zemřela bez zpovědi, bez svátostí. Třesu se při myšlence na svou spásu a děkuji Bohu, že byl tak dobrý k svému ubohému tvoru a nedopustil, aby byl na věky ztracen. Zázrak mě zachránil. Ten zázrak učinil Ježíš. Ó Jesu, Jesu, jsem celá tvoje.“

V červnu:

„Hledte, Otče, teď jsme kolem ní dva. (Léona se na přání Evino provdala. Také syn Evin přišel ošetřovat matku.) Moje statečná Eva trpí hrozně očima. Levé oko je úplně ztraceno a musili podniknout bolestnou operaci, aby jí nemusilo být vyňato. A to vše bez uspání, protože nestrpí kokain. Jaké mučednictví! A v několika měsících to začne znova. Hledte, Otče, v jakém stavu je naše nemocná. Mučednice, snad si ji Pán Bůh brzy vezme, neboť skoro nic nejí, nic nestráví a je mrtvolně hubená. Jaká bolest, strašná, dívat se na ni!“

Nemoc dostoupila vrcholu. Eva se nemůže už ani modlit. S napětím všech sil se někdy zvedá z lůžka a podepřena Léonou a Magay (dívkou ze sousedství) přiblíží se k oknu. Odhrnuje záclonu a patří chvíli na zvonici. Pak se vážně, zvolna pokřičuje a jak se její ruka zastaví na srdci, vyřkne jediné slovo: „Fiat!“ — „Budiž! Staň se!“

Eva, dávná ctitelka sv. Josefa, řekla jednou: „Pro mne si přijde jednou sv. Josef!“

A také 10. července 1929 ve středu, v den, který je v týdnu zasvěcen Patronu dobré smrti, ve 3 hodiny ráno počala Evina agonie. Dali zprávu panu P. Vítovi, který předcházejícího dne třikrát přišel do Bethanie. Přišel opět a začal se modlit litanie. Léona držela Evu v náručí. Ta už nemluvila, jen tiskla

kříž. Po skončené modlitbě dlouze pohleděla na křicifix, potom na kněze. Sklonil se nad ní a řekl: „Dobrý Bůh vám mnoho odpustil, protože jste ho mnoho milovala.“

„Jdi, duše křesťanská . . .“

Jako by čekala na tento rozkaz, ta, jež uctivě poslouchávala kněze, vydechla naposledy.

Bylo pět hodin ráno. Nomád, kočovná pocestná, poutnice tisíce kostelů, zakotvila.

Poslední maska spadla s tváře veliké umělkyně. Poslední útěk „sirotka zde na zemi“ byl skokem do ráje, jak věříme a jak pro ni v Boží milosrdenství doufáme. „Hvězda prvního řádu“ zakouší, že je vždy ještě lépe být třeba hvězdičkou posledního řádu na Božím nebi. Kající Magdalena opakuje u vytržení svoje okouzlené: Raboni! jak je psávala v záhlaví dopisů.

Eva Lavallièrová, o níž bylo před její konversí napsáno tolik uznání a chvály za její umění, po její konversi tolik pomluv, lží a nactiutrhání, stává se po smrti v několika letech postavou přímo legendární. A legenda, jež podle Chestertona je blíže pravdě než historie, praví, že toho jitra, kdy Eva Lavallièrová zemřela, vykvetla v její zahrádce u Bethanie krásná, bělostná lilie.

V zahrádce se snoubily tedy růže a lilie, barvy červená a bílá, její zamilované barvy. To byly barvy pozemské. A v bělomodrém domku, v nebeských, mariánských barvách odpočívala po boji v pokoji drobná schránka velikého srdce, veliké lásky, veliké kajícnice našich dnů, Evy Lavallièrové.

ODPOČÍVEJ V POKOJI!

Pochovali ji v hnědém rouchu františkánském s černým závojem kolem hlavy, jak má právo být do rakve ustrojen každý člen III. řádu sv. Františka. Nesli její rakev na ramenou v obvyklém, tradičním průvodu křesťanského pohřbu s kněžími, zpěváky a ministranty a jeho velebná krása vynikala tím vyš-

ším reliefem na klidném pozadí venkova, polí a ticha. Za rakví šel syn zemřelé, Léona a její muž, dívky, jež měla ráda a několik farníků. Pochovali ji bez pohřební promluvy do hrobu u zdi. Ale tito lidé se na pohřbu modlili! A zpěvy pohřebního rituálu nebyly proto méně účinné, dojemné a vznešené, že tu nebyla celá Paříž, všechna pohřební pompa, všechny notability, jež by za jiných okolností provázely slavnou Evu Lavallièrovu.

Na jejím hrobě pnou se růže kolem prostého dřevěného kříže. Pode jménem na něm

Eva Lavallièrová

a datum 10. července 1929 je ještě třířádkový nápis, výrok z Thais, jež byla egyptská kajícnice, Církví za svatou prohlášená:

Opustila jsem vše pro Boha,

On jediný mi stačí.

Ty, který jsi mne stvořil, smiluj se nade mnou!

ZA HVĚZDOU

Kolem Evy Lavallièrové vznikla už téměř celá literatura. Nové a nové životopisy snaží se zachytit její pohyblivou tvář, pohyblivý život, překvapující události, únik ze světa i ze života. Kniha P. Skanzenova dosáhla už 55. vydání. První její životopis, který hořce oplakala, od R. Marcerou pod názvem „Od divadla k Bohu“, vyšel už r. 1927, dvě leta před její smrtí. R. 1933 napsala Henriette Willette knihu „Hvězda“ a r. 1935 Lucie Delarne-Mardrus dílko Eva Lavallièrová. Vyšla také „Sbírka duchovní Evy Lavallièrové, z Třetího řádu sv. Františka, úryvky to z jejích dopisů a zápisníku. Známa revue „La Vie spirituelle“ přinesla o ní články, i jiné časopisy. Posledního data je kniha Elie Mairea „Le vrai visage d'Ève Lavallièrè“. U nás v Praze přednášel o Evě L. tuto zimu msgre Garnier v Amitiés francaises.

Postava Evy Lavallièrové není nám časově dost

vzdálena, aby mohla být správně viděna a oceněna. Ale v každém případě je pozoruhodná už pro neobyčejnou opravdovost, překvapující tam, kde byla tak veliká schopnost „hráti“. Je jisto, že opravdový umělec má mnohem blíže k Bohu, než pseudoumělec, neboť první své umění žije, druhý je pouze předstírá. V prvním je kus pravdy, ve druhém mnoho lži a přetvářky. Prvý je pod mocí Boha, druhý pod mocí Věčného Lháře.

A kdo z Boha je, slovo Boží slyší. I to tiché slovo ve svém nitru.

Když Bosuet napsal svůj traktát o hercích „Maximes sur la comédie“, ustavil se v Paříži spolek podnes existující věřících herců: L'Union catholique du Théâtre, 228 rue du Fauburg Saint Honoré, VIIle. Má cílem „organisovat své členy za účelem upevnění se v životě duchovním“.

Je na čase, aby případ Evy Lavallièreové upozornil také naše věřící herce, že je třeba „myslit na zítřek“, na život posmrtný, že je třeba vyjít z bláta života na prknech; že tam, kde by pro jedince byl útek jediným východiskem, skupina věřících může znamenati mravní povznesení celého stavu na prospěch umění a jím na výchovu obecnstva, na mravní formaci celého národa. Vraťme divadlo jeho národně-ethickému poslání. I tam musí kralovat Ježíš!

O B S A H

1. Až do rodinné tragedie	5
2. Kde jsi, hvězdo má?	7
3. Na prknech, jež znamenají svět	11
4. Hvězdou prvního řádu	16
5. Milost pracuje skrytě v srdci neklidném	18
6. Dáblem k Bohu	22
7. S' Bohem, slávo světská!	25
8. Naslouchání Duchu	26
9. V Lurdech	29
10. V Bethanii	34
11. Cesta stoupá	37
12. Zastávka?	40
13. Poslední dny	48
14. Odpočívej v pokoji	50
15. Za hvězdou	51

Soukromý tisk, jež pro své přátele a dobrodince chystá revue Na hlubinu, mohou žádat i ti, kdo nám získají několik nových odběratel časopisu Vítězové. Znovu zde připomínáme svým přátelům, aby v osobním styku doporučili náš časopis jiným, upozornili naň a ukázali některá čísla. Je známo, že podobná akce se vždy potká s úspěchem.

Život P. Lacordaira vyjde rozhodně letos. Mimo to máme již připravené životopisy velkého redemptoristy P. Janauschka, Sonnenscheina, dělníka Talbota, milého kapucína sv. Konráda z Parzhamu a jiné, Obsah bude zase velmi pestrý.

Autorem obálky Vítězů je Stanislav Langr z Brna.

LITERATURA

BECKER M.: *Der Trommler Gottes*. Ein Kolping-Roman. Paderborn, Verlag Ferdinand Schöningh, str. 288, cena 3.50 Mk. Mezi největší vůdce mládeže patří Adolf Kolping, který sám nejprve zakusil trpký úděl života jako obuvnický tovaryš, při tom však neustále měl na mysli velké a vznešené cíle. Toužil neustále po vyšším, až toho jednou dosáhl. Zavřely se za ním dveře dílny, ale otevřely se před ním svaté brány, vedoucí ke kněžství. Přišel den, kdy Adolf Kolping stál u oltáře jako kněz a přinesl Bohu nejsvětější oběť. A pak se vrhl do práce mezi ohroženou mládeží a v této práci si získal ohromné zásluhy. Záchvěvy této velké duše jsou zachyceny v tomto románu, který je velmi zajímavý.

DE BOYLESVE M.: *Myšlenka na den*. Praha 1936, C. M. knihkupectví Gustava Francla, str. 248, cena brož. v. 15 Kč, váz. 20, v kůži 30 Kč. Z nedělního evangelia vybírá denní rozjímání P. Marin Boylesve S. J. ve své knížečce „Myšlenka na den“, kterou přeložil dr. Ant. Salajka. Knížka, na niž upozorňujeme, nabízí pouze jedinou myšlenku na den; avšak tato myšlenka jest paprskem: je to slovo vzaté z nedělního evangelia. Na toto slovo se navazuje krátké, jasné a praktické rozjímání, potom modlitba a nakonec předsevzetí jako duchovní kytička. Je známo, s jakou péčí Církev vybrala výňatky z evangelia, které předpokládá každou neděli pozornosti věřících. Souhrn tohoto dílka představuje tedy malý kurs praktického poučení, čerpaného z nauky a života Učitele a Vzoru nejvznešenějšího. Každé evangelium je zde rozděleno tak, že připadá jeden verš na každý den týdne, t. j. myšlenka na den. Hodí se zvláště pro rozjímání laiků. Doporučujeme.

DE LA VERGNE Y.: *Madame Elisabeth de France*. Paris. P. Téqui, str. 370, cena 15 frs. Tato kniha, jež má druhé vydání, se zabývá velkou postavou podivuhodné Francouzky, již byla Madame Elisabeth. Stránky této knihy podávají kus historie, psané perem svěžím, založené na bezpečných pramenech, z většiny ještě nevydaných. Vznešená postava sestry Ludvíka XVI. je zde sledována s velkou pozorností, a to jak v jejích krásných, tak smutných dnech. Vidíme ji v jejím rodinném

kruhu s její upřímnou veselostí, na dvoře s její rezervovaností a všude s její dobrotou, jež se skláněla k trpícím. Stala se vzorem jiným pro své velké ctnosti. Její příklad se hodí hlavně pro naši dobu.

HÜNERMANN W.: *Pater Hofbauer*. Der Fährnrich Gottes. Innsbruck 1936, Tyrolia-Verlag, str. 332, cena 4.80 Mk. V této knize je podán obraz velkého sociálního světce, P. Klementa M. Hofbauera. Po stránce literární je to dílo velmi zdařilé. A přináší též mnoho nového do studia světců. P. Hofbauer je zde vykreslen jako opravdový světec, ale ne takový, který je vzdálen od lidí září svatosti a nemá s nimi žádného kontaktu, nýbrž stojí zde před námi jako ten, který zná dobře srdce lidské, který zná též zápasy a boje lidí. Je hrdina, je vítěz, ale který začal jako každý druhý, obtížen toutéž slabou lidskou přirozeností. Svatost je zde podána jako taková, již mohou dosíci lidé s Boží milostí. Tato kniha proto má velkou cenu a může přinést hodně světla těm, kdo ji přečtou.

PECKA D.: *Smysl člověka*. Brno, edice Akord, 1936, str. 80, cena 9 Kč, celoplát. vazba 22 Kč. Tato kniha je zavoláním na druhý břeh. Zlo není ve vědě, zlo je v bludném výkladu vědeckých poznatků. Po smutném scestí moderního smýšlení nás provádí Peckův mistrný esaj s uměním plastické názornosti, s dokonalým zvládnutím látky a s vyváženým optimismem křesťana, aby nás vedl mrazivou logikou své pronikavé analýsy k duchovému výhledu na celost a krásu Života. Dávno nebyla dána mladým do rukou knížka tak jasná, silná a krásná. Doporučujeme ji všem.

PENIDO M. T. L.: *La conscience religieuse*. Autor studuje v tomto díle osobní duchovní život, a to s hlediska pozitivní vědy, filosofie a theologie. Probírá tu otázku o náboženských kontroverších, psychologii ascetismu, problém přirozené intuice Boha. V tomto díle mnozí najdou velmi cenné věci, jak studující psychologie nebo profesori, tak také theologové rádi sáhnou k této knize, v níž je mnoho otázek, se kterými se setkají ve svém působení s dušemi. Všechny otázky jsou zde jasně položeny a rovněž odpovědi na ně jsou velmi přesné. Jsou zde studovány též všechny moderní systémy o náboženském svědomí, takže kniha i s tohoto hlediska je cenná. Tato kniha zasluhuje doporučení.

Z časopisů. „Růže dominikánská“ vstoupila již svým prvním číslem do 51. ročníku. Je to jistě již velký kus práce, již koná tento časopis v apoštolátě, při tom však zůstává stále svěží a přizpůsobuje se moderním požadavkům. Vychází v Praze I., Husova 8. — Časopis „Svatá Hora“ je jeden z nejčtenějších mariánských měsíčníků. Snaží se dát čtenářům dobrou a zajímavou četbu a udržuje je stále v blízkosti s velkým poutním místem Svatou Horou. Vychází tamtéž v koleji redemptoristů. — Dobře vedený je časopis „V rodinném zátiší“, jenž ukazuje rodinám směrnic k šťastnému životu, v němž se slouží Bohu a kde se dbá o vznešený cíl, k němuž je rodina povolána. Vychází v nakladatelství O. Junka v Týně nad Vltavou. — Doporučujeme tyto časopisy!

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

F. S. Horák

SVATÝ IGNÁC
Z LOYOLY

VÍTĚZOVÉ

SVATÝ IGNÁC Z LOYOLY
(Montañez, Sevilla)

F. S. H O R Á K

S V A T Ý I G N Á C
Z L O Y O L Y

1937

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 4. Februarii 1937. Dr. Joannes Martinů,
vicarius generalis. Nr. 2080.

Byl vyzván redakcí Vítězů, abych napsal stručný životopis sv. Ignáce z Loyoly, ujal jsem se tohoto obtížného úkolu, jsa si dobře vědom své nedostatečnosti. Vždyt proniknout velkou osobnost tohoto jedinečného světce může zajisté jen ten, kdo po léta žije jeho duchem a plní s radostí příkaz jeho: konat všechno pro větší slávu Boží. A pak těžko vtěsnat do rámce knížečky o 50 stranách podivuhodný růst duše, jež zraje po léta v prudkých paprscích milosti Boží a ve výhni vlastní neoblomné vůle. Nejen to, třeba také nastínit vývoj nesmrtelného díla světce, jezuitského řádu, než nabude v konečné úpravě stanov své pravé podoby, a ukázat jeho velký prozřetelnostní úkol.

Základem mého spisku je nejnovější, velmi obsáhlá (700 stran) biografie sv. Ignáce, kterou sepsal francouzský jesuita P. Dudon a vydal roku 1934 k čtyřstému výročí památného slibu v kapli montmartské v Paříži, jímž se světec s prvními svými druhy zasvěcoval cele službě Boha a Církve. P. Dudon založil své dílo na rozsáhlé literatuře dosavadní, mimo to převzal výsledky dvacetiletého archivního badání P. Crose a sám v něm po dlouhá léta pokračoval, takže jeho životopis je opravdu obrazem posledního badání.

ÚVOD

Obraz, který skýtá Církev v první polovici století XVI., není utěšený. Na prahu století (1503) zasídlá na papežský trůn Julius II., který přejímá správu křesťanských duší z rukou nejnehodnějších. Byl vlastně soupeřem a nástupcem pověstného papeže Alexandra VI. z rodu Borgia. (Pius III., přímý nástupce Alexandrův, vládl jen několik dní.) Jako synovec papeže Sixta IV. se stal už v 28. roce kardinálem. Prudký postup v hodnostech, množství výnosných obrocí, jemu udělených, nemohly prohloubiti mravní rozvoj tohoto renesančního knížete, který si zařídil život v přepychu. V umělecké výzdobě svého sídla zanechal ovšem trvalé stopy, neboť si dovedl připoutati nejznamenitější umělce renesance: Bramanta, Michel-Angela a Rafaela. Mnozí historikové soudí, že byl papežem jen podle oděvu a jména. Dovedl prý se rozzlobit, že se celý dvůr před ním třásl, hověl lovecké vášni, měl na starosti více politiku než správu duší, ba nevyhýbal se ani úkolům drsného válečníka. Ale to nebyl celý Julius II. Připomeňme si, že mládí ztrávil v ovzduší františkánského kláštera pod dohledem zbožného strýce, budoucího papeže Sixta IV. Dobré podněty tu přijaté se sice rozplynuly ve víru vášní, v pýše hodnosti, v pohoršlivém ovzduší římském i v starostech vladařských, ale jiskerka božská přece doutnala na dně tohoto žhavého srdce. Rozhořela se ve chvílích, kdy se nemoc ohlásila, a svítila jasně v posledních dnech života. Papež pak vyřizuje v klidu poslední vůli, dává rozkazy pro 5. sedění koncilu lateránského, zpovídá se a přijímá poslední pomazání. Svolává kardinály, prosí o jejich modlitby a napomíná je, aby zachovávali Boží přikázání a při příštích volbách se řídili předpisy jeho poslední buly. Ukončuje život jako papež.

Je ovšem pravda, že neprovedl oprav v Církvi, ač jich měla co nejnutněji zapotřebí. Nevykonali je ani ti, kteří se tolik chvástali reformními snahami,

na př. Luther, který dosavadní zmatky v křesťanstvu jen rozmnožil. Mravní rozvrat v Církvi byl zajisté veliký, nehodnost jejich představitelů nerušila sice jejich duchovní moc, ale vzala tisícům důvěru v Církev.

Nebylo-li na stolci papežském všechno v pořádku, tím žalostnější obraz skýtají mravy křesťanských zemí. A jak by ne, když sami italští kardinálové, biskupové, preláti i mniši vedli pohoršlivý život, oddávající se hře, zahálce i zakázaným rozkošem. Umlkla ústa horlivých kazatelů, zpovědnice jsou prázdné, stůl Páně opuštěn. Za to rozpustilý duch vládne všude. A v Německu i ve Francii nejsou poměry lepší. I mravy Španělska mohutnějšího, po vypuzení Maurů z Granady a objevu zámořských zemí, upadají, třebas dlužno přiznati, že je tato země zásluhou inkvisice aspoň ušetřena záplavy rozvratných idejí, které proudí Itálií, Francií a zvláště Německem. Tam byly dosavadní tradice křesťanské zvráceny a autorita duchovních hodnostářů nadobro podlomena.

Ale beznadějný není ani tento stav zubožené Církve. I v dobách svého největšího úpadku (stol. 14. až 16.) měla velké papeže (jako byli na př. Benedikt XII., Řehoř IX., Bonifác IX., Mikuláš V., Pius II., Pavel II., Jan XXII., blahosl. Urban V.), kardinály (Torquemada, Ximenes, Mikuláš z Kusy, Bessarion), biskupy, učence (Gerson) i mistry duchov. života (Tomáš Kempenský, Dionysius Kartuzián, Tauler, Suso, Ruysbroeck) a zakladatele nových řádů. I řada vynikajících světců (sv. Vincenc Ferrerský, sv. Bernardin Sienský, sv. Jan Kapistrán, sv. Jan Nepomucký, sv. Kateřina Sienská, sv. Františka Římská, sv. Brigita Švédská, sv. Koleta a sv. Jana z Arku) svědčí o tom, že Církev nepozbyla nároku na přívlastek „svatá“. Jejich příkladný život a úsilí dobrých kněží, biskupů a papežů uchovávají zdravou krev ve společnosti křesťanské přes silnou dávku jedu, jímž jsou hříšníci, neřestní kněží a kacíři.

Na pokřik domýšlivého Luthera Církev odpovídá opravdovými reformami. Pavel III. přetváří Sváté ofícium na nejvyšší tribunál víry (1542), stanoví Index zapovězených knih a zahajuje koncil tridentský, který po dvacetiletém trvání dokončuje za Pavla V. svoje epochální dílo. Úsilí papežů je podporováno četnými novými řády (theatiny, kapucíny, oratoriány). Jako ze země vydupání objevují se náhle nejneohroženější, nejstatečnější a Církvi nejoddanější bojovníci-jesuité. A k jejich velkému vůdci a zakladateli obraťme nyní svou pozornost!

I. HLEDÁNÍ ŽIVOTNÍ CESTY

1. *Mládí sv. Ignáce z Loyoly.*

Kolébka sv. Ignáce z Loyoly stála v hornaté zemi bojovných a hrdých Basků, v kraji bohatém železem, jež proudí ve vodách bystřin, řinoucích se úzkými údolími do blízkého moře Kantaberského, i v žilách jeho obyvatel. Předkové světcovi, členové starobylého rodu pánů z Loyoly, byli též velmi bojovní. Stáli-li v ustavičném odboji proti svému okolí, není divu, že kastilský král dal jejich tvrz zpola rozbořiti. Koncem století 15. už nemá Loyola ráz tvrze. Tu se narodil náš světec — pravděpodobně roku 1493 — a dostal na křtu jméno Iñigo, tehdy velmi rozšířené v rodném kraji svatého opata toho jména. 14letý hoch už je sirotkem a vyrůstá uprostřed čtených (13) sourozenců. Jako nejmladší mužská ratolest byl Iñigo určen na kněžství. Zprvu nejevil mnoho chuti k tomuto stavu a byl zatím poslán do Arevala k vzdálenému příbuznému J. Velasquezovi, vrchnímu pokladníku království kastilského. S ním sice pobýval též u dvora, ale královským pážetem nebyl, jak se zhusta udává. Tehdy dbal tuze o svůj zevnějšek, aby se líbil ženám, byl smělý v galantních dobrodružstvích, nedůtklivý ve věcech cti a hotov třeba sáhnouti ke zbrani na její obhájení. Rád čítal rytířské romány, v nichž hledal ztělesnění svého ideálu životního.

Způsob jeho odívání i jeho chování dal podnět k stížnostem, prý se účastnil nočních šarvátek a galantních dobrodružství, neměl tonsuru a nenosil tmavou kleriku, ač byl klerikem. Byl volán domů a musil se odpovídati. Pak se už nevrátil k dosavadnímu pánu a vstoupil do služeb místokrále navarského Manrique de Hava, když se v Pampeloně roku 1516 z vůle nového krále Karla I. (V.) ujal vlády. I tu v domě mocného a bohatého pána nalezne dost příjemné zábavy. Jízdy po čtených jeho statcích se střídají s hrou a lovem. Než brzy nastanou vážné časy a učiní konec hrám a jiným zábavám.

Kastilie není spokojena s novým králem, který byv vychován ve Flandřích neuměl španělsky, neznal zákonů země a svěřoval nejvyšší hodnosti flander-ské šlechtě. Nespokojenost propukne, když se Karel hotoví na cestu do Německa k císařské korunovaci, na níž má země přispěti také svým zlatem. Císař nařídil místokráli navarskému, aby zkrotil vojskem odbojná kastilská města. Navara je tak zbavena ochrany a na tu chvíli čekají Francouzi, kteří si rovněž činí nároky na tuto hraniční zemi, teprve nedávno přivtělenou ke království aragonskému. (Předchůdce Karlův Ferdinand Aragonský sloučil Kastilii s Aragonií a dal základ k jednotnému Španělsku.) Francouzi přitrhnou k Pampeloně a město, zbavené ochrany, otevře jim své brány. Také malá posádka tvrze je vyzvána, aby se vzdala. V ní je též Iñigo. Prosí důtklivě vůdce posádky, aby zachoval věrnost svému vladaři a bránil se. Sám, nemaje po ruce kněze, vyzná se z hříchů svému druhu a odhodlaně se pustí v boj. Odpor nepatrné posádky, městem zrazené, nemůže dlouho trvati. Když byl Iñigo zasažen dělovou koulí, která jednu jeho nohu zranila a druhou zlomila, není už nikoho, kdo by udržoval odvahu vojáků. Boj se tedy rychle a bídně skončí. Jakou hanbu a hořkost nad tím pocítil statečný a hrdý Iñigo, bezmocný po svém zranění! Než nepřítel s ním naložil velkomyslně, nejlepší lékaři francouzští mu poskytli první pomoc. Leží nyní nehnutě ve svém obydlí nebojácný voják, ale prostřední křesťan. Je tím tak zcela vinen mladý muž, který dosud na otcovském statku, na královském i vévodském dvoře vídal mnoho pohoršení, takže sám nežil podle víry, nestřežil se hříchů, miloval nezřízené hry a ženy a nevyhýbal se ani soubojům? Přesto však si zachoval srdce šlechtné a ráznou vůli. Jen ještě nechápal, že sloužit Bohu znamená také vládnouti.

2. *Mravní obrat.*

Iñigo nezůstal v Pampeloně. Po čtrnácti dnech

odnesli jej francouzští vojíni na nosítkách do Loyoly. Cestou však se části zlomené nohy dostaly ze své polohy, i bylo třeba polosrostlé kosti znova srovnati, aby přišly na své místo. Operace byla velmi bolestná, ale Iñigo ani slovem neulevil své bolesti. Stav jeho se velmi zhoršil a lékaři se vzdávali naděje na uzdravení. V předvečer svátku sv. Petra a Pavla byl Iñigo zaopatřen. Najednou — přes noc nemoc se zlepšila. Mladý muž připisoval ulehčení přímlově sv. Petra, jehož byl ctitelem. Pomalu se mu vracely síly. Jen jedna věc mrzela šlechtice, dbalého svého zevnějšku. Zahojená noha byla kratší a zůstal na ní nepěkný výčnělek. Při srůstání kostí zůstala jedna kost nad druhou. Jak na nohu obuje přiléhavé boty, které byly tehdy v módě? Iñigo myslí stále ještě na život ve světě a nechce být ošklivý. K čemu by se neodhodlal marnivý šlechtic? Podrobí se ještě bolestnější operaci, než byly dosavadní, dá si nepěkný výrůstek uříznout. Pak mu ještě nohu maží a natahují, aby se vyrovnala druhé. Když přestál nejhorší bolesti, ale ještě byl upoután na lůžko, zatoužil po rytířských románech, které čítal jako páže u svých dřívější pánů. V sídle bojovných zemanů nebyvalo nikdy knih. Kde tedy sehnat oblíbeného tehdy Amadise, přeloženého nedávno do kastilštiny? Iñigo se musí z nouze spokojiti s duchovní četbou, s knihami, které zbožná švagrová, žena staršího bratra, do domu přinesla. Jsou to španělský překlad Života Kristova od Ludolfa Saského a tak zv. *Flos Sanctorum*, španělská úprava Zlaté legendy Jakuba de Bérachine. Iñigo tedy čte a uvažuje. Mravní krása života světců začíná jej vábit. Ale ozývají se ještě vzpomínky na život ve světě a touha po slávě válečné a po milostných úsměvech žen. Což aby se proslavil skvělými činy, oddal se službám vznešené paní Herminy de Foix, mladé vdovy po Ferdinandu Aragonském? Její krásný zjev září do jeho snů. Ale Iñigo poznává marnost takové touhy a vrací se zas k slovům evangelia: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal . . .“ vrací se k pří-

kladům světců a jiné přání naplňuje jeho duši: odejde daleko od bratří a sester — až do Jerusalema, bude žít u svatých míst, posvěcených životem a utrpením Páně, jako poustevník o vodě a hořkých bylinách . . . Mezi takovými krajnostmi se potácí neklidná mysl mladého muže. Když začne bedlivě zkoumat svou vlastní duši, uvědomuje si, že jej sny o skvělém životě sice na okamžik uchvátí a potěší, ale zanechávají srdce smutné a prázdné, kdežto uvažuje-li o životě světců, cítí jakoby závan opravdového míru a pokoje. A to je první okoušení duchovních věcí. Představy skvělého života budoucího blednou, vracejí se vzpomínky na dřívější hříšný život, Iñigo si připomíná nutnost káti se z něho. Jeho mysl rozehřívající se láskou k Bohu, cítí pevné odhodlání napravit dosavadní zlo. Jedné noci se mu zjeví Panna Maria s Ježíškem a naplní jeho srdce nesmírnou útěchou. Od té chvíle pojme takovou nechuť k minulému životu a zvláště k hříchu nečistoty, že navždy vypudí z mysli představy nečisté a nikdy potom — sám se přiznává po 34 letech — ani v nejmenším k nim nepřivolil.

Účinek Iñigova obrácení se jeví hned v blahodárném vlivu na jeho okolí. V Azpetii, nedalekém městečku, se mu na př. podaří urovnati trapný spor mezi farářem tamního kostela a klášterem františkánů, který po dvacet let rozdvojoval osadu a působil zhoubně. Tak Iñigo, v duši své proměněný, nakloňuje srdce ostatních k smíru. Mluví k nim o Bohu, sám pak neustává se modlití. Čte zbožná díla, činí si z nich výpisky, rád se kochá pohledem na hvězdnou oblohu a cítí v duši touhu sloužiti Bohu. Prozatím je odhodlán putovati do Jerusalema, ale co potom? Snad vstoupí do některého vzdáleného kláštera třeba kartuziánského a zasvětit svůj život cele Bohu. Také příklad sv. Františka i sv. Dominika jej podněcuje, aby z lásky k Bohu vykonal nějaké dílo nesnadné.

Ještě se ani plně neuzdravil a již pomyslí na odchod z domova. Jeho pravý účel zatajil bratřím,

ačkoli ani jim nemohly uniknout hluboké změny, které se v jeho duši staly. Bratr Martin, zastupující v rodině zemřelého otce, se snažil odvrátiti jej od cesty, jejíž účel tušil. Domlouval mu, že zklame naděje rodiny i krajanů, zmaří-li svou skvělou budoucnost. Ale taková představa už na Iñiga nepůsobí. Opouští Loyolu s myšlenkou, že se sem již nikdy nevrátí. Nejprve se zastaví v blízkém mariánském poutním kostele, aby svou cestu i své úmysly svěřil v ochranu nebeské Panně a poděkoval jí za své obrácení. Slíbí Bohu ustavičnou čistotu, každou noc bičuje své hříšné tělo, aby byl zevně podoběn světcům. Vnitřního jejich života ještě plně nechápe.

První cílem jeho pouti je Montserrat. Cestou potká, Iñigo Maura, který se v hovoru s ním nešetrně vysloví o Neposkvrněné Panně. Když už se rozešli, činí si Iñigo výčitky, že jej na místě zbraní neztrestal. Zatím už kyne mu zdáli Montserrat zubovitými útesy skalními. Tam vykoná generální zповěď, zavěsí na zeď mariánské kaple rytířskou zbroj, obleče kající roucho, zasvětit před svátkem Zvěstování P. Marie své nové duchovní zbraně v celonočním bdění před oltářem Nejsvětější Panny a modlí se k Ní vroucími slovy, aby mu vyprosila požehnaní pro jeho nový život.

Nyní měl Iñigo namířeno do Barcelony a jen na krátko se chtěl zastaviti ještě v Manrese, netuše, že se tu jeho pobyt prodlouží na deset měsíců a že se mu stane Manresa řízením Prozřetelnosti pravou duchovní vlastí, v níž se zrodí světec a budoucí zakladatel řádu.

Manresa, tehdy městečko asi 2000 obyvatel, leží v rozkošném údolí, jímž protéká říčka Cardoner, razící si cestu mezi rozeklanými skalisky. Honosila se v té době nejen mariánskou katedrálou a několika chrámy a četnými kaplemi a kapličkami mariánskými, ale i mnoha kláštery. Zde se tedy objeví Iñigo v kajícím rouchu, zanedbává úmyslně svůj zevnějšek, o nějž kdysi tolik pečoval, a je proto posměchem mládeže, která na něj ukazuje prstem kři-

číc: „Muž v pytli!“ Chodí dům od domu a vyžebrovává si denní stravu, často přespává v nemocnici sv. Lucie v odporném zápachu a nečistotě, aby okoušel slasti chudých, ošetřuje nemocné a poučuje o Bohu. Denně se účastní mše sv. a hodinek v katedrále. Jednou týdně se zpovídá a přijímá Tělo Páně. Mimo to se ještě po sedm hodin denně oddává tiché modlitbě. Čte též zbožné knihy, zvláště si zamiluje Následování Krista. Listuje ve svém sešitku, který si přinesl z domu, rozhovňuje jeho poznámky novými výpisky, neopomíjí si také zapisovati, o čem uvažoval a v čem ho Bůh osvětlil. To je zárodek budoucích „Duchovních cvičení“.

V prvních dnech po svém obrácení cítil Iñiga pokoj ve své duši a radoval se, že může sloužiti Bohu. Ale přijdou chvíle pokušení, ba dni, měsíce těžkých zkoušek. Někdy jako by slyšel v nitru hlas: Jak vydržíš takto žítí po dlouhá léta až do smrti? Pocítoval nechuť k modlitbě, k účasti na mši sv., ke každé pobožnosti. Jindy se rozpomíná na minulost a souží se pochybnostmi, zda se při generální zpovědi vyznal ze všech svých hříchů. Odchází od týdenní zpovědi neuklidněn. V těchto duševních mukách tráví měsíce. Někdy je jimi tak utýrán, že se vrhne na kolena a křičí úpěnlivě: „Pane, pomoz mi, vždyť u lidí pomoci nenalézám!“ Mnohdy jej schvátí pokušení vrhnout se otvorem ve zdi do hlubiny, ale v zápětí si uvědomuje hříšnost takového počínání, i volá: „Pane, nic neučiním, co by Tě uráželo!“ Jindy hledá pomoc v dlouhém postě doufaje, že se Bůh smiluje a vyslyší jeho prosbu. A zas vyvstávají v jeho mysli vzpomínky na hříšnou minulost, vidí své hříchy za sebou jako články dlouhého řetězu. Když útrapy dostoupí vrcholu, najednou je duše jeho osvěcena, i rozhodne se pevně, že už se nebude zpovídati z hříchů minulého života. Od té doby je zbaven úzkostí svého svědomí. Je přesvědčen, že jej Pán ve svém milosrdenství od nich vysvobodil.

Takováto duševní muka, nemírné posty, bičování a všeliké jiné odříkání a neúnavná služba bliž-

ním by otřáslы zdravím silného člověka, i není divu, že z nich Iñigo vážně onemocněl a byl blízek smrti. Pečlivě jsa ošetřován zbožnými paními manreskými, vyvázne konečně z těžké nemoci, zvolna se zotavuje, ale zbude mu z ní slabost a bolest žaludku.

V ten čas se skončilo podle vlastních slov jeho „duchovní dětství“. Nabyl pokoje a Bůh jej vedl nyní jinými cestami. Lidé mu dosud málo pomohli, nepomohou mu ani v budoucnosti. Pán, který vidí jeho pevnou vůli a nesmírnou touhu statečně sloužiti, bude sám jeho učitelem. Tehdy míval vidění, v nichž zřel jasně tajemství víry: Nejsvětější Trojice, Eucharistie, Člověčenství Kristovo, Matky Boží, a tak byl ve víře utvrzen, že by byl hotov pro ni umříti, i kdyby nebyl o tajemstvích těch poučen z Písma. Kdysi sedě na břehu Cardoneru a hledě do plynoucí vody, měl dojem, že se oči jeho rozumu otevřely a že chápe velmi jasně mnoho věcí z oboru duchovního i ostatního vědění lidského. Jas toho zření byl takový, že viděl všechny věci v zcela nové podobě. Když se vidění skončilo, vrhl se na kolena před blízkým křížem, aby Bohu poděkoval za osvětlení. Od té chvíle se obzor jeho života zcela změnil. Ani četba ani rozjímání ani modlitby nebudou takové, jako před touto hodinou požehnanou. Viděl jasněji pravdy víry, zásady křesťanské askese a pronikal hlouběji lidské vědění. A proto se nedivme, že mohl napsati knihu „Duchovních cvičení“ po tak zázračném výlevu Boží moudrosti!

3. Pout do Jerusalema.

Konečně Iñiga cítil, že nadešel čas, aby vykonal zamýšlenou pout do Svaté země. Koncem února 1523 opouštěl Manresu s pocity díků za přijaté tam milosti, ale provázen lítostí těch, jimž sám prokázal duchovní dobrodiní. Maje na sobě tuniku z hrubé látky, na krku kříž a na srdci obraz P. Marie Sedmibolestné mířil pěšky k Barceloně. Tam pobyl delší čas, neopomíjeje navštěvovati chrámy, zvláště

kostel P. Marie Mořské. Také chodil dům od domu, aby si vyžebraval potravu a zásobil se jí zvláště na cestu, jak mu patron lodi prikazoval, slibuje mu jinak bezplatnou přeplavbu do Itálie. Než víc než zásobami svou mošnu naplnil srdce věrou, nadějí a láskou, cíť se takto zabezpečen.

Po pětidenní plavbě po rozbouřeném moři dosáhla loď, vezoucí Iňiga, břehů italských. Z Gaety pak kráčel krajem zamořeným nákazou morovou a cesta nebyla proto bez obtíží. Brány měst zůstávaly zavřeny, hlad a vysílení sužovaly poutníka, který koncem března dorazil do věčného města. Jistě si nevšímal trosek starého Říma a vyhledával tu zas jen kostely, zvláště mariánské. Od papeže si vyprosil dovolení k pouti do Svaté země i apoštolské požehnání. Pak musel do Benátek, chtěl-li se přeplavit do Palestiny. V Benátkách bylo tehdy krásným obyčejem nakládati s poutníky jerusalemskými jako s hosty. Iňigo též užil pohostinství dobrých lidí, kteří mu opatřili přístup k dožeti. Dože mu pak dovolil vstoupiti na loď, odvázející guvernéry ostrova Kypru. Svatá místa byla sice v moci Turků, ale diplomacii republiky benátské se podařilo vymoci na Turcích povolení vypravovati loď s poutníky. Tím ještě nebyli poutníci zbaveni všeho nebezpečnství, týrání i vydírání se strany tureckých vojínů, doprovázejících poutníky na cestě z Jaffy do Jerusalema.

Plavba z Benátek na Kypr se protáhla na celý měsíc, do poloviny srpna, do Jaffy dorazili na jiné poutnické galeji koncem téhož měsíce. Zrána 4. září spatřili poutníci v dáli Jerusalem. Kráčeli tiše v sebe pohroužení, když jim vyšli vstříc františkáni, nesouce kříž. Radost srdcí jim zářila z očí. Také Iňigo byl proniknut až do hloubi duše zbožností, jež ho neopustí na místech svatých. Návštěvy jejich se konaly podle ustáleného programu. Poutníci probděli tři noci u Svatého hrobu, pak konali vyjížďky do Betlema, k Jordánu a do jiných posvátných míst. Nedbajíce všeho týrání a vydírání, byli šťastni, že tu mohli prožítí v duchu pohnutý život Spasitelův.

Zvláště však Iñigo, který se byl dřívějším rozjímáním tak dobře připravil na nejhlubší dojmy. Jak rád by tu byl zůstal po celý život a naplňoval duši tajemstvím života Kristova! Jak rád by tu sám hlásal pravdy Evangelia! Ale provinciál řádu františkánského nedal mu dovolení k pobytu v Jerusalemě vzhledem k nebezpečím se strany turecké, a když Iñigo vyznal, že jeho úmysl je pevný, oznámil mu, že má od papeže moc vyloučiti z Církve ty, kdož by ho v té věci neuposlechli. Nyní zanechal Iñigo všeho odporu, shlédl ještě jednou místa, posvěcená kroky Spasitelovými, a máje jeho zářící obraz stále před sebou, odnášel si v srdci nesmírnou útěchu a radost.

Na zpáteční cestě do Jaffy zažili poutníci mnoho protivenství od vojáků turecké eskorty, ale hroznější byly ještě útrapy zpáteční plavby. Po dvanáctidenní smutné plavbě dorazili teprve na ostrov Kypr. Loď, která je sem dovezla, již zatím odplula, požadavky pak majitelů jiných lodí byly velmi přemrštěné. Když po obtížném vyjednávání konečně vypluli, byli zachvázeni bouří několik dní trvající. I potom museli několikrát plavbu přerušiti, takže se vrátili do Benátek teprve k polovici ledna po 3 a půl měsíční plavbě. Podrobnosti její zaznamenal jeden její švýcarský účastník. Sv. Ignác shrnul ve svých Pamětech zážitky hrozná cesta v jedinou větu: „Loďka, na které jsme byli, zakusila mnoho protivenství a na konec jsme dorazili do Apulie.“ V tomto stručném záznamu se projevuje silná duše poutníkova. Uprostřed rozpoutaných živlů v tísní a úzkostech druhů zachoval Iñigo, plný důvěry v Boha, klidnou mysl. —

Co učiní nyní, když svůj úmysl zůstatí v Palestině nemohl provést! Iñigo musí dát životu jiný směr: doposud napomáhal k spáse bližních podle svých schopností a vědomostí. Rozhodne se po mnohém uvažování a opětovných modlitbách, že bude studovati, aby se stal knězem a mohl s větším prospěchem pracovati pro blaho nesmrtelných duší.

II. TOUHA PO ŽIVOTĚ APOŠTOLSKÉM

1. *Počátky studií v Barceloně.*

Iñigo se tedy vrátil do Barcelony a začal tu svá studia nejprve u učitele gramatiky. S počátku mnoho neprosplával, poněvadž jej jiné věci odvracely od studia, třebaš sladkosti zbožného rozjímání. Uvědomiv si příčiny svého neprospěchu, pevně si umínil, že po celá dvě léta nepromarní hodin, určených k duševní práci. Jinak žil svým obvyklým životem: modlil se, postil a vyžebraval si živobytí. Pověst o jeho ctnostech se brzy rozšířila a proto, sotva zaklepal na dveře domu, naplňovaly zbožné ženy ochotně jeho brašnu nejrozmanitějšími jídly. Iñigo pak je třídil, necháváje lepší sousta nemocným a chudým. Přitom nezapomínal ani na jejich duchovní potřeby, povzbuzuje je k lásce k Bohu a k plnění Božích přikázání. Zvláště rád vykládal dětem náboženské pravdy. Také nabádal špatné ženy k pořádanému životu a usmiřoval protivníky. Velikou starost mu působily četné kláštery barcelonské. Iñigo s bolestí pozoroval, jak špatně slouží Bohu ti, kteří se slibem k jeho horlivé službě zavázali. Vycházeli-li v Německu a okolních zemích tehdy — v XVI. stol. — hlavně z klášterů, v mravech i ve zbožnosti uvolněných, četní luterští i kalvinští predikanti, mělo se podobně státi ve Španělsku? V některých ženských klášterích v Barceloně nebyla zachovávána klauzura. Iñigo domlouval řeholnicím a obrátil je opět k zbožnému životu. Svatý horlitel neušel ovšem kruté pomstě mužů, kteří se jeptiškám dvořili. Najali pohůnka, který si na něj počkal, zahrnul jej nadávkami, zpoličkoval a zbil holí tak, že musel být odnesen na lůžko. Poležel si celé dva měsíce, než se vyhojil z těžkých ran. Ale nenaříkal, z jeho úst vycházela jen slova modlitby a odpuštění; rád si připomínal Spasitele, který tolik útrap snášel pro naše hříchy.

Celkem málo jsme zpraveni o pokroku Iñigově ve studiích. Víme jen, že mu po dvou letech řekl jeho

učitel, že umí tolik, aby se mohl oddati studiu svobodných umění na universitě v Alcalá de Henares.

2. Na universitě v Alcalá a v Salamance.

V květnu roku 1526 se vydal Iñigo pěšky do Alcalá, kde byla před nedávnem založena kardinálem Ximenesem, arcibiskupem toledským, universita. Přes své nedlouhé trvání byla skvěle vybavena a záhy soupeřila se staroslavnou Salamankou. V tomto vynikajícím duševním středisku se tedy octl čtyřiatřicetiletý Iñigo. Z Barcelony si přinášel základy latiny, aby mohl sledovati kursy universitní. Zdá se však, že Iñigo, snaže se uspišiti studia, nevolil správný postup; nevstoupil do žádné koleje, neměl vůdce ve studiu, poslouchal najednou logiku, fysiku a theologii. Na toto mnohostranné studium byla dosavadní jeho příprava přece jen nedostatečná. Proto nebyl pokrok jeho ve studiích velký.

Za to tím více prospěl na dráze ctnosti. Jako činil dosud, vyprošoval si živobytí a dělil se o ně s chudými. Rád hovořil o věcech náboženských a brzy se kolem něho shromažďovali četní posluchači, jež Iñigo poučoval, jak se mají modliti, jak zpytovati svědomí, také je nabádal k častému přijímání svátostí. Věc nezůstala utajena inkvisici. Nedivme se! V té době byla ve Španělsku hojně rozšířena sekta t. zv. osvícených (Alumbrados), kteří prohlašovali, že člověk nepotřebuje prostředníků mezi sebou a nebem. Též rodící se tehdy protestantismus vysílal své hlasatele do středisk universitních. Iñigo byl vyšetřován a podržen jednou přes měsíc ve vězení. Ale z výpovědi těch, kdo Iñiga poslouchali, přesvědčili se inkvisitoři, že neučil bludům a že se choval bezvadně. Přes to mu bylo zakázáno (i jeho druhům) poučovati kohokoli soukromě i na veřejnosti z toho důvodu, že nemá ještě dostatečného vzdělání. Toto omezování apoštolské horlivosti těžce se dotklo Iñiga, i opustil se svými společníky Alcalu a uchýlili se do Salamanky, aby tu pokračovali ve studiích.

V Salamance, na níž se zákaz daný v Alcalé nevztahoval, dostal se Iñigo, pokračuje v náboženském poučování, do podobného postavení jako v Alcalé. Sotva v městě pobyl několik dní, byl vyzván, aby se dostavil do tamního dominikánského kláštera. Zde mu bylo vytýkáno, že poučuje o ctnosti a neřesti, nemaje ještě s dostatek vzdělání ve věcech náboženských. Iñigo se přiznal, že v theologii ještě mnoho nepokročil, podal žádané vysvětlení k některým částem svých duchovních cvičení, na př. k způsobu, jak rozlišuje hřích těžký od lehkého. Ale zas neshledali soudcové nic závadného ani v učení ani v životě vyšetřovaného. Bylo mu proto dovoleno dále vyučovati katechismu, ale nesměl o ničem rozhodovati, na př. co je hříchem lehkým, co těžkým, dokud neprojde čtyřmi lety studia bohovědného. Prohlásiv za sebe i za druhy, že se podrobí rozkazu, pokud bude pobývati v okrsku salamanském, byl propuštěn na svobodu.

Po mnohém uvažování a modlení rozhodl se, že bude pokračovati ve studiích v Paříži. Na cestu se vydal sám, ač jej přátelé zdržovali, poukazujíce, na nebezpečí, jež mu hrozí při přestupu hranic za tehdejší války mezi Francií a Španělskem. Pobyt v Salamance ostatně nebyl bez užitku. Prozřetelnost ho tu podrobila zkoušce, v níž dobře obstál: jeho ctnost i zásady Duchovních cvičení shledány bez poskvrny.

3. V Paříži.

Počátkem roku 1528 zastihujeme Iñiga už v Paříži. Starobylá universita pařížská, na níž se Iñigo ocitá, nepozbyla svého významu mezinárodního střediska duševního ani za rozkvětu renesance a v době rodícího se protestantismu. Oba tyto duchovní proudy kladou učenému světu tmnějšímu četné záhady k řešení. Luther se byl už tehdy rozešel s Církví, jeho spisy, přeložené do latiny, obíhají ve Francii, za několik let (1531) se tu objeví i J. Kalvin. Humanismus připravoval protestantismu do jisté míry cestu, otrásaje prvenstvím theologie mezi ostatní-

mi vědami a znevažuje dosavadní křesťanské pojetí života.

Do tohoto neklidného prostředí duševního se tedy dostává Iñigo a pobude v něm sedm let. Nepřináší si mnoho předběžného vzdělání, ale je už muž zralého věku, obezřetného ducha, duše přímé a ušlechtilé, srdce cele Bohu oddaného. Aby si zopakoval ročníky gramatiky, vstoupí nejprve do přísně vedené koleje Montaigu, od podzimu roku 1529 přechází na fakultu svobodných umění a stává se členem koleje sv. Barbory, kde jsou předměty vyučování logika, metafysika, etika, základy matematiky a kosmografie. Kursy této fakulty trvaly půl čtvrtá roku.

Těžko sháněl Iñigo v Paříži živobytí a přece nesměl při svých pětatřiceti letech už tuze studium prodlužovati. Na radu jakéhosi mnicha odebral se vždy na čas do Flander, aby si tu vyprosil u bohatých obchodníků španělských peníze — bylyť Flandry tehdy části říše španělské. Tak si pomáhal z tísně, méně však přeje sobě, za to více druhům a nesčetným chudým. Oddané pomocníky ve studiu našel v Savojanu Petru Faberovi a v Navařanu Františku Xaverském, kteří s ním opakovali filosofii. Přesto že pokrok ve studiích u staršího už Iñiga byl zpomalen, dosáhl přece koncem roku 1532 hodnosti bakaláře svobodných umění, na jaře roku následujícího byl prohlášen licenciátem. V té době už byl posluchačem theologie v dominikánském klášteře u sv. Jakuba, jemuž dal přednost před Sorbonou. Několik let před jeho příchodem se stal učitelem této školy Flám Petr Crockaert, rozhodný stoupenec filosofie sv. Tomáše; jeho nástupci byli slavný Francisco de Vitoria, potomní ozdoba university salamanské, a Petr z Nimweg. Ti tři zde založili tomistickou tradici. Komentující Summu sv. Tomáše místo Sentencí Lombardových, dali nový směr vyučování filosofickému a theologickému. Učinili tak současně s italským kardinálem Tomášem de Vio, zv. Cajetanus. Z této školy čerpal Iñigo své nadšení pro nauku sv. Tomáše.

Pojav pevný úmysl ukončil studia, aby se mohl stát knězem a pracovat o spáse duší, věděl Iñigo, že potřebuje k provádění svého svatého úmyslu druhů, stejně zanícených pro život apoštolský. V Paříži zůstal sám, neboť dosavadní jeho společníci ho tam nenásledovali. Když se pokusil apoštolovat mezi studentstvem, odvracet je od planých disputací k plnění náboženských povinností a připoutat k sobě jiné druhy, málem jej stihl potupný trest veřejného zmrskání. Potom postupoval velmi opatrně. Nejprve získal oba své spolubydlící v koleji sv. Barbory, Petra Fabra a Františka Xaverského, jak různými pozornostmi, tak zvláště duchovními cvičeními. Hrdý a urostlý Navařan se déle vzpíral jeho vlivu; snil o skvělé životní dráze i byl spíše odpuzován pokorou svého druha. Ale Iñigo vytušil, že i v něm bije srdce šlechtné, které možno v pravou chvíli nadchnouti pro vznešenější cíle. A nezklamal se. Pak přišli krajané Diego Lainez a Alonso Salmeron z Alcalá do Paříže, aby tu dokončili universitní studia. Řízením Prozřetelnosti se stalo, že zrovna po svém příchodu potkali Iniga, s nímž si mohli pohovořit sladkou mateřštinou. Brzy k nim přibyl nový krajan Mikuláš Bobadilla a na konec jejich ještě rozmnožil Portugalec Simon Rodriguez Azevedo.

Strženi příkladem Iñigovým a připraveni třicetidenními duchovními cvičeními, rozhodli se všichni tito mladí lidé, že se zasvětí službě Boží a spáse duší. V roce 1534 dlouho společně uvažují o svých záměrech, modlí se a konají pokání. Závěrem jejich úvah je rozhodnutí: jakmile ukončí studia, zaváží se slibem evangelické chudoby, čistoty a slibí, že půjdou do Jerusalema, aby tam obraceli nevěřící. Kdyby jim byl pobyt v Palestině znemožněn, vypraví se do Říma k papeži a poprosí, aby jim určil jejich úkol. Všichni věrně ctí Pannu Marii i umíní si, že o svátku jejího Nanebevzetí vykonají svatou přísahu v kostele na Montmartru. Tam se tedy shromáždili zrána 15. srpna 1534. Faber, jsa už knězem, sloužil mši svatou. Při sv. přijímání pronesli před-

sevzatý slib. S jakou radostí jej vykonali! Tu na výšině v ústraní kaple před tváří Krista a jeho svaté Matky se počalo velké dílo, zatím co město ještě dřímalo, unaveno jsouc zábavami a starostmi minulého dne i učenými disputacemi. Z kaple pak vycházejí mužové, jimž oči září, srdce plesají a ústa přetékaají sladkými slovy Evangelia. To budou reformátoři Církve. Tu chvíli ještě netvoří řád. Přesto možno říci, že se Tovaryšstvo Ježíšovo zrodilo na Montmartru.

Mladí mužové denně rozjímají, zpytují svědomí, jednou týdně se zpovídají a přijímají Tělo Páně, občas se také rozcházejí. Každoročně 15. srpna chtějí svůj slib obnoviti. Jejich řady ještě rozmnoží Le Jay, krajan Faberův, a dva Francouzi Broët a Codure. Ale v té chvíli již Iñigo mešká mimo Paříž. Onemocněl vyčerpán nesmírným pokáním a na radu lékařů se odebral do svého rodného kraje, aby pookřál na horském vzduchu.

4. Apoštol rodného kraje.

Chtěl tu žíti nepoznán a pracovati o spáse duší svých krajanů. Přesto jeho příchod nezůstal utajen. Nepřijal však pozvání své rodiny a ubytoval se v blízkém hospitále, vyžebravaje nemocným i sobě živobytí. Rád shromažďoval kolem sebe dítky a vykládal jim pravdy katechismu. Také se snažil obrátiti dospělé k opravdovému životu křesťanskému, povznést pokleslé mravy duchovenstva a povzbuzovati je k větší horlivosti ve službě Boží a bližních. Se svými sourozenci a příbuznými, z jichž svazku se před čtrnácti lety rázně vytrhl, se zase sblížil, aby je přivedl k ctnostnému životu, neboť majíce vynikající postavení v kraji, mohli i svým příkladem mnoho dobra působiti. Když pak se cítil dosti silen, pomýšlel na nehluchý odchod. A tak opouštěje rodný kraj, zanechával v myslích svých krajanů obraz zcela jiného života, než jaký tu vedl v mládí.

Úmyslem Iñigovým bylo dostati se do Benátek, kde se měl setkati se svými pařížskými druhy. Než

ještě musel vyříditi vzkazy v jejich domovech. Zastavil se tedy nejprve v Navaře u bratra Františka Xaverského, pak se prošel Pampelonou a vzpomínal bojů, v nichž byl raněn, a vřele i upřímně děkoval Bohu za své obrácení. Potom navštívil rodiče Lainezovy v Almazanu a Salmeronovy v Toledě. Odtud už zamířil k moři do Valence. Tam vstoupil na loď, aby se přepravil do Janova. Do Benátek dorazil v posledních dnech roku 1535. Tu čekal celý rok na své druhy, s nimiž chtěl odplouti do Svaté země. Zatím tu soukromě dokončil theologická studia — není známo, že by tak byl učinil na blízké universitě v Padově — rozvíjel dále apoštolskou činnost a získal duchovními cvičeními nové členy pro budoucí řád. Počátkem roku 1537 se v Benátkách objevili jeho pařížští druhové. Pro válku španělsko-francouzskou vykonali cestu oklikou přes Německo, kde se už utkali v ústní půtce s protestantskými mistry a na vlastní oči spatřili v mnohých chrámech spoušť, způsobenou lidmi nové víry.

III. SVATÝ IGNÁC UČITELEM DUCHOVNÍHO ŽIVOTA

1. Jak se jím stal?

Z domova přijal Iñigo (později, nejprve v latinských listinách se podpisoval Ignatius) dědictvím vroucí víru, za jejími požadavky však pokulhával příklad života. Proto teprve dlouho trvající uzdravování z rány za boje u Pampelony utrpěné a četba nábožných knih (Ludolfova Života Kristova a životopisů svatých) uvádějí jej do duchovního života: objevil tehdy krásu mravního života a z příkladů světců čerpal útěchu, že možno tento ideál uskutečniti lidskými silami za přispění Boží milosti. Iñigův mravní přerod se děl ponenáhlu, ale důkladně a vytrvale. Iñigo poznal zejména cenu denního rozjímání o věcech Božských pro opravdový duchovní život. Mnoho získal v Manrese ze „Čtvera knih o

následování Krista“, kde se dočetl, že odříkání je nezbytnou podmínkou ctnosti, že statky tohoto světa jsou pomíjivé, že nic nemůže odloučiti od Boha duši. Jej milující atp. Je možné, že měl též v ruce knížku *Exercitatorio de vida espiritual* (Cvičení v duchovním životě) G. Cisnerosa, opata benediktinského kláštera na Montserratě († 1510). V Manrese byl zase hostem dominikánského kláštera a z rozmluv s mnichy přijal leckterý podnět ze spirituality dominikánské; tam byl také oblíbeným jeho zpovědníkem cisterciácký mnich, který ho mohl opět seznámit s asketickými naukami sv. Bernarda. Ludolf Saský mu asi vnukl myšlenku putovat do Svaté země, liče, jak sladké je představovat si svatá místa a oč sladší teprve vidět je na vlastní oči. Iñigo si také za pobytu v Palestině navždy vtiskl do duše celý život Kristův, o němž neustal rozjímati. A tak bychom mohli dále sledovat podněty, které Iñigo přijal za pobytu v Alcalé (z františkánské školy duchovního života), v Salamance a zvláště v Paříži. Je pravda, že Iñigo nebyl tuze horlivým čtenářem a spíše se utíkal, šlo-li o věci Božské, k modlitbě (a rozjímání) než ke knize. Přes to je nemožné, aby aspoň neslýchal za dlouhého (sedmiletého) pobytu pařížského o nových knihách z oboru duchovního, ale tu jsme odkázáni na pouhé dohady.

Dvě věci tedy mějme na paměti, sledujeme-li rozvoj duchovního života světcova! Je pravda, co Iñigo o sobě pravil, že Bůh byl v Manrese jeho učitelem. Je také jisto, že se mu od té doby dostalo nescíslněkrátě osvícení Božího. Nicméně i on byl synem své doby a přijal od ní mnohé podněty. Ale ta skutečnost nic neubírá jeho původnosti i velikosti Božího působení na něho.

2. *Vznik Duchovních cvičení.*

O Duchovních cvičeních sv. Ignáce se udržovala tradice, že mu je diktovala P. Maria v jeskyni manreské. V 17. století byly též malovány obrazy, představující sv. Ignáce, jak klečí, v ruce máje pero, a

upřeně hledí na Matku Boží s děťátkem. Jak tomu třeba rozuměti?

Jistě měla P. Maria jako zprostředkovatelka milostí velkou úlohu v obrácení Iñigově, také při sepsání tohoto dílka, jemuž bylo Prozřetelností určeno, aby po staletí přivádělo lidi na cestu dokonalosti a spásy. Iñigo také prokazoval vřelou úctu nebeské Panně, zastavuje se všude ve svatyních jí zasvěcených. Jeskyně manreská byla už v 17. století předmětem zvláštní úcty se strany věřících (zejména od svatořečení Ignácova) jako místo posvěcené pokáním a modlitbou světcovou. Ale nemožno tvrditi, není-li pro to zřejmých důkazů, že by tu byla Duchovní cvičení sepsána, nebyloť tu ke psaní pražádného pohodlí, spíše mohla býti zaznamenána v cele dominikánského kláštera, kde byl Iñigo na čas hostem.

Kdy tedy dílo vzniklo? Nepovstalo najednou, vznikalo ponenáhlu mezi lety 1522—1540 podle zkušeností vnitřního života. Přes to možno tvrditi, že bylo v podstatě hotovo už roku 1522 jako řetěz pravd, určených k rozjímání, a rad pro následování, aby byl život zřízen podle vůle Boží. Víme z vyšetřování, kterému byl Iñigo podroben jak v Salamance, tak v Paříži, že už tehdy předložil ke zkoumání dílko, jím samým nazvané Duchovní cvičení. Tehdejší jeho podoba nám ovšem není známa.

Jaký je poměr díla k předchozím spisům asketického rázu? Není pravda, že v něm sv. Ignác napodobil Exercitatorium Cisnerovo, třebas je možné, že je čtl.¹ I když snad některá místa připomínají Následování Krista nebo Ludolfův Život Kristův nebo jiná díla, která světec mohl poznati za pobytu pařížského, jedno je jisto: Knížka Iñigova zachová-

¹ To je názor v Tovaryšstvu běžný. P. Pourrat však v díle „La spiritualité chrétienne“, III. d., str. 40 sl., se domnívá, že odtud mohl sv. Ignác aspoň přijmouti základní ideu soustavného postupu při asketických cvičeních, jak se vyvinul a vykristalisoval v církvi za 15 století. I v tom možno spatřovati řízení Boží Prozřetelnosti, že světec na tu knihu v pravý čas přišel. Benediktini montserratští se řídili touto knihou při vedení kajícníků.

vá i tam, kde snad na některý z oněch spisů upomíná, svůj vlastní charakter, neboť sv. Ignác, máje dokonalou znalost vnitřního života, získanou neustálým sebezpozorováním, nemusel mnoho vypůjčovat a také žádnou myšlenku nepřijal, dokud ji sám nepromyslel a nesvěřil vlastní zkušenosti. Při tom jej Bůh sám vedl. Putuje do Palestiny zdržel se proti vlastnímu úmyslu deset měsíců v Manrese a byl tu Bohem podivuhodně osvícen. Pokora poutníková, jeho vroucí modlitby, odvaha k pokání, láska k chudým a nemocným i horlivost apoštolská, kterou přiváděl tolik duší k životu křesťanskému, nalezly jistě zalíbení u Otce nebeského.

Duchovní cvičení byla ovšem ještě potom doplňována a zdokonalována. Z dojmů pouti do Svaté země čerpal sv. Ignác asi podnět k úpravě míst, věnovaných tajemství života Kristova. Prohloubená znalost duší, získaná apoštolskou činností za pobytu v Barceloně, za studií v Alcale, Salamance a zejména v Paříži, zanechala stopy v další úpravě knihy. Také jistě i studium scholastiky. V Paříži poznal Iñigo nebezpečí, hrozící Církvi od protestantismu, a uvažoval, jak mu čeliti. Odtud pramení jeho pravidla katolické pravověrnosti. Za svého apoštolování viděl bídu chudiny a mohl z vlastní zkušenosti načrtnouti zásady o užívání světských statků.

Duchovní cvičení byla tedy v jádře hotova před studiemi Iñigovými; za studií a po nich byla rozhojňována a doplňována. Z těchto oprav a doplňků, přidaných ještě za pobytu v Benátkách a v Římě, vzniklo první znění Duchovních cvičení. První tisk je však až z roku 1548. Od potvrzení řádu papežem Pavlem III. se užívá knihy jako příručky Duchovních cvičení v podobě dnes nám známé.

3. Duchovní nauka v Cvičeních podaná.

Sv. Ignác poznal sám sebe, poznal i jiné a přesvědčil se, že jsou v člověku síly, které hubí království Boží v jeho srdci. Je třeba zlomiti jejich moc. Neštěstím tolika lidí je, že se nedovedou přemoci.

Iñigo se odhodlal zvítěziti nad sebou samým a snažil se, aby k podobnému vítězství pomáhal těm, s nimiž se stýkal.

Jeho Duchovní cvičení poučují o cestě, vedoucí k tomuto cíli. Podávají návod, jak třeba zpytovat svědomí, uvažovati a rozjímati o pravdách svaté víry, jak konati modlitbu ústní i tichou, připravují a vedou duši k tomu, aby zanechala všech špatných náklonností, hledala a našla vůli Boží a řídila život k své spáse. O dvě věci tedy jde hlavně: abychom se přemohli, zvítězili nad svými zlými žádostmi a pak žili svatě. Duchovní dokonalosti ovšem není možno dosáhnouti za těch několik dní, o nichž se konají duchovní cvičení. Dni ty jsou určeny k tomu především, aby se v nich člověk rozhodl vésti lepší život, a pak, jimi jsa poučen, po celý život o to usiloval. Proto se exercitant vzdává na několik dní všech jiných starostí a věnuje se cele své duši, za vedení spolehlivého vůdce (duchovního rádce) čte, uvažuje, rozjímá a modlí se, aby poznal, co Bůh od něho žádá, a rozhodl se vůli jeho vyplniti.

Poučení, které knížka sv. Ignáce podává, je tedy dvojího druhu: první (přímé) směřuje k tomu, aby exercitant vykonal dobře duchovní cvičení, druhé (nepřímé), aby dostal směrnice pro další život, aby postupoval v dokonalosti a dílo, započaté exerciciemi, přivedl k zdárnému konci.

Co je předmětem Duchovních cvičení? Pravdy a tajemství naší svaté víry. Dělí se na čtyři části, také týdny možno říci, poněvadž celá duchovní cvičení jsou rozvržena na čtyři týdny, pro něž je stanoven přesný postup, pro Duchovní cvičení sv. Ignáce příznačný.

Základem jsou cvičení prvního týdne. Člověk je stvořen, praví sv. Ignác, aby chválil a ctil Boha i sloužil jemu a tak spasil svou duši. To je účelem života lidského na zemi. Ta pravda je také základem cvičení. Především ovšem musí člověk napravit zlo, jehož se v dosavadním životě dopustil. Svými hříchy se odvracel od Boha, místo aby se k němu blížil. Po-

znati omyl a očistiti duši ode vši viny je úkolem prvního týdne.

O hříchu třeba uvažovati. Světec doporučí nejprve mysliti na padlé anděly, na pád prvních rodičů a na duši, která se jediným těžkým hříchem sama odsoudila. Následuje úvaha o vlastních hříších, která vede k tomu, aby exercitant pocítil stud a bolest nad svými hříchy. Živá představa hrůz pekelných utvrdí duši v předsevzetí, aby už nikdy nehřešila. Vzbuzením dokonalé lítosti a vykonáním celoživotní zpovědi se končí první část exercicií. Jí se spokojí ti, jimž šlo o očistění vlastní duše a klid její, který dává dobré svědomí. Kdo však touží dosáhnouti vyšší dokonalosti zde na zemi, pokračuje v duchovních cvičeních a rozjímá v druhém týdnu o říši Kristově. Sv. Ignác tu představuje Krista jako krále, jehož poslouchá veškeré křesťanstvo a který vydal rozkaz dobýti země nevěřících. K účasti na této výpravě zve všechny rytíře a ujišťuje je, že nikdo nezakusí více než On a nebude konati práce, které by napřed On nebyl konal. Nejde ovšem o hmotný výboj. Kristus touží získati všechny duše a s nimi jako vítěz vejíti do slávy nebeské. Všichni rozumní lidé budou zajisté spolupracovati na tomto díle, ale někteří se mu zvláště zasvěti, že se cele vzdají všech radostí tohoto světa, cele se oddají službě Boží a budou následovati Krista, snášejíce chudobu a všechny potupy a urážky. S tímto ušlechtilým odhodláním třeba se vydati na cestu k dokonalosti. Podle návodu světcova připojují se nyní rozjímání o vtělení a dětství Kristově, a když exercitant uvažuje o dvanáctiletém Ježíškovi, ztraceném a opět nalezeném, jme se také přemýšleti o volbě svého stavu, jestliže jej ještě nezvolil, zvláště zpytuje pohnutky, kterými se při volbě dává vésti.

Zvolit dobře stav bylo úkolem 2. týdne. Rozjímání třetího týdne se týká umučení Páně. Prohlubují dílo započaté tím, že exercitant pocítuje ještě větší bolest nad svými hříchy a je zároveň utvrzován v dobrých předsevzetích a rozhodnutích, jež učinil.

Rozjímáním o zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, jemuž je věnován čtvrtý týden, nabývá duše opravdového (duchovního) štěstí ve spojení s Bohem, jemuž se cele oddala, vzdavši se všech radostí pozemských.

Takový je tedy postup rozjímání, které tvoří obsah knížečky světcovy. Kdo chce mít opravdový duchovní zisk ze cvičení, musí zachovávat postup světcem předepsaný a řídit se radami, které dává na různých místech knihy, konati každé rozjímání podle naznačeného návodu, prosit Boha o milost u každého rozjímání udanou a spojovat s každým rozjímáním ducha opravdu kajícího. Sv. Ignác předpisuje také, aby exercitant byl veden duchovním vůdcem, který nad ním bdí, podává mu vysvětlení, mírní nerozvážnou horlivost, ale ponechává dostatek volnosti při rozjímání udaných námětů a rozhodování o volbě stavu.

Duchovní cvičení sv. Ignáce nejsou úplnou rukověť askese. Směřují k cíli zvláštnímu: přiměti duši k rozhodnému obratu životnímu, mnohou také přivést k poznání apoštolského poslání, k němuž ji Bůh vyvolil. Nepodávají tedy podrobné poučení pro každodenní duchovní život.

Duchovní cvičení nepřipravují také ke stavům mystickým. Sv. Ignác pokládal mystické zření za svobodný dar nebes a ponechával Bohu, aby jím významoval zbožné duše. Sám podobných stavů zakusil, nepochyboval tedy o možnosti jejich. Ale byl přesvědčen, že není v naší moci jich dosahovati.

Sv. Ignác, uspořádav si myšlenky své knížky podle zkušeností vlastního života duchovního, užíval jí záhy k prospěchu bližního. Byla mu zejména výbornou pomůckou pro získávání druhů, pomocníků v apoštolské činnosti, jíž obětoval všechn život. Svě první druhy, kteří se s ním společně zasvětili Bohu a spásě bližních na Montmartru, si připoutal právě duchovními cvičeními. Duchovní cvičení byla též účinnou ochranou křesťanské zbožnosti proti pohanskému duchu doby renesanční a osudnému kvie-

tismu, živenému reformatci. Na posvěcení naší duše má Bůh svůj podíl, ale také jej máme my sami. Doporučuje ovšem vyprositi si modlitbou milost Boží. Ale proti protestantům zdůrazňuje lidskou účast ve vlastní spáse. Nutí lidi k osobnímu úsilí, k činné spolupráci. Čím více si člověk dělá násilí, tím více prospívá v dokonalosti. Luterský kvietismus upíral člověku schopnost spolupracovati na spáse, humanisté pak tvrdili, že člověk nemůže odolat svým vášním. Duchovní nauka sv. Ignáce je však naukou boje, jeť duchovní boj podstatou křesťanství. Člověk ovšem musí stále nad sebou bdíti, rozpoznává-li své vášně, aby je mohl potíratí vší silou své vůle. Nauka Duchovních cvičení vychovává tedy muže činu, apoštolů a zároveň ukázňuje vnitřní život. V ní je ztělesněn duch nového řádu, vytvořený z mužů oddaných apoštolské práci ve světě a připravených k ní solidní vnitřní výchovou.

Výkladem základních myšlenek Duchovních cvičení jsme předběhli události života světcova, které vústily v založení jesuitského řádu, jehož účelem bylo přemáhati zlo v sobě i mimo sebe.

IV. SVATÝ IGNÁC ZAKLADATELEM ŘÁDU JESUITSKÉHO

1. Pobyt v Benátkách.

Počet druhů Iňgových v Benátkách zase vzrostl: tři noví přivedeni z Paříže, tři získal Iňgo sám v Benátkách. Na cestu do Palestiny v zimě nastoupiti nemohli, i rozešli se po hospitálech, aby obsluhovali nemocné a pečovali o jejich duše. Jsouce vy-cvičení v odříkání, zvykli si i na nejošklivější nemoci. Záhy vzbudili pozornost v městě nejen svou charitativní činností, ale i týdenním sv. přijímáním, které bylo tehdy věcí neslýchanou. Uprostřed postní doby vyslal Iňgo své druhy do Říma, aby vymohli u papeže povolení k svěcení kněžskému a k pouti do Jerusalema. Pout do Svaté země byla však zmařena

válkou císaře Karla V. a Benátčanů s Turky. Svátost svěcení kněžstva pak přijal Iňigo na den sv. Jana Křtitele. Iňigo si potom uložil lhůtu jednoho roku, než se odváží sloužiti Nejsvětější oběť. Očekávala je nyní nová cesta do Říma k papeži, který měl rozhodnouti o jejich budoucnosti. Než se vydali na svou cestu, vyžádal si Iňigo v Benátkách od papežského legáta veřejné osvědčení o pravověrnosti své i svých druhů, poněvadž zlí lidé, kdysi jim blízcí, rozlašovali o nich nepěkné pomluvy, zvl. o Iňigovi, že byl vypuzen ze Španělska, pak z university pařížské. Budoucí světec měl sice radost, že trpí pro Krista, ale také obavu o výsledky apoštolské činnosti, jen z tohoto důvodu mu na onom osvědčení záleželo. Než se mu dostalo papežského schválení, mělo už v nebi svého přímluvčího: zatím totiž zemřel v Padově druh Diego Hoces.

2. Založení jezuitského řádu.

V Římě začali pomluvači nové hanebné tažení proti Iňigovi a jeho druhům. Potřebovali opravdu mocných přátel a získali je hlavně mezi vysokými duchovními hodnostáři, s kterými Iňigo konal duchovní cvičení. Když se jim po zevrubném vyšetření jejich života, nauky i apoštolské činnosti dostalo skvělého zadostiučinění a když zvláště za hrozného hladu v zimě roku 1538-39 projevíli velkou obětavost, připravili si dobře půdu pro apoštolskou činnost. Papež, k němuž bývali zvaní, se na ně obrátil jednou s otázkou, proč chtějí jíti do Jerusalema, když mohou v Italii samé dobře pracovati pro Církev. Od té doby začali uvažovat, mají-li založit zvláštní duchovní řád a jaké mu dáti zřízení. Porady se protáhly na tři měsíce, poněvadž v některých věcech nemohli dlouho dospěti rozhodnutí, na př. o slibu poslušnosti. Konečně se shodli v tom, že budou slib tento skládat v ruce generála řádu, voleného doživotně, že jednotliví členové řádu budou pracovati tam, kam je papež pošle, že budou poučovat lid o křesťanské pravdě, zvláště pak mládež vyučovati

katechismu. Tu už se znenáhla rýsují stanovy budoucího řádu. Bylo nyní třeba sestaviti stručnou jeho formuli a předložiti ji papeži k schválení.

Stalo se tak skrze kardinála Contarini, jemuž byla s důvěrou odevzdána. Třebas mistr svatého paláce Tomáš Badia prohlásil budoucí řád za dílo zbožné a svaté a papež byl s posudkem spokojen, protáhl se aprobační proces na celý rok pro zásadní odpor jiného kardinála, taktéž člena komise, který — opíraje se o usnesení koncilu lateránského a lyonského — vzpíral se zřízení nového řádu, jsa spíše nakloněn k omezení dosavadních řeholí. Iňigo měl velké obavy. Konečně kardinál Guidiccioni, vzatý za rozhodčího, povolil, navrhl však, aby byl prozatím počet členů nového řádu omezen na 60. Tak byla posléze bula *Regimini Ecclesiae militantis* podepsána 27. září roku 1540.

Iňigo a druhové jeho přijali bulu s velkým pohnutím. V březnu roku 1541 se začali raditi Iňigo a Coduri jménem ostatních o konečné úpravě Stanov řádu. Měly 49 článků, které se týkaly m. j. chudoby členů, přijímání noviců, oděvu, vyučování dětí, bohoslužeb, vzdělání budoucích členů, zřizování kolejí, pravomoci generálovy atp. Velká potíž byla s volbou generála. Ač byl sv. Ignác celou svou dřívější činností k tomuto úřadu předurčen, ač všichni druhové jednomyslně po dvakráte pro něho hlasovali, nepovažoval se za hodna; chtěl mítí zřejmější důkazy vůle Boží. Vykonal generální zpověď a tázal se zpovědníka o radu. Když zpovědník odpovídal, že Iňigo nemůže hodnost odmítnouti, prosil o další odklad rozhodnutí. Konečně ho zpovědník zavázal úřad přijmouti. Iňigo potom vykonal se svými druhy pout po kostelích římských, nato se vzájemně vyzpovídali. Iňigo sloužil mši sv. a při sv. přijímání, drže hostii nad patenou, hlasitě vyslovil formuli profese. Podobně učinili pak přítomní druhové. Nakonec se všichni objali a plakali radostí. Faber meškal v Řezně a na zprávu o profesi vykonal ji též; podobně učinil Bobadilla: když opustil

Kalabrii a ubíral se z nařízení papežova do Německa, zastavil se v Římě a zde ji složil v ruce prvního generála.

3. Rozšíření *Tovaryšstva*.

Ačkoliv má nový řád s počátku pouze 10 členů, přece se záhy ukazují účinky jeho horlivého působení. Sv. Ignác nabídl služby své i svých druhů papeži Pavlu III., který chtěl nejprve podržeti jesuity v Římě. Ale na žádost mnohých kardinálů a biskupů dovolil, aby se rozešli po krajích italských od Lombardie až do Neapolska. Jejich apoštolská horlivost vytváří brzy divy: kostely se naplňují, kláštery se reformují, nesváry se urovnávají, mravy se lepší, duše se obracejí k Bohu kázáním a duchovními cvičeními. Lid ochotně poslouchá nové apoštoly a nerad je propouští, musejí-li se jinam odebrati. Faber provází císařského vyslance do Německa jako výborný theolog k sněmu řezenskému, král portugalský žádá papeže a nového generála o 6 misiónářů pro východní Indii; sv. Ignác vypraví stěží dva: Rodrigueza a Františka Xaverského.

Není divu, že se okolo jesuitů kupí mládež, toužící po vstupu do nového řádu, Italové i Španělé (Ribadeneya, Araoz, Torres, Villanuera a j.). Sv. Ignác vypraví některé na pařížskou universitu, která mu tolik přirostla k srdci. Nejvíce starostí působí tehdy papeži Německo, jež uvrhl Luther do zmatku. Protestantismus se rychle šíří a zachvacuje celé kraje, jsa podporován knížaty, chtivými církevních statků. Vlažná duchovní knížata sama kolísají ve víře, kněžstvo je nevzdělané a oddané špatnému životu. Karel V. s bratrem Ferdinandem marně svolávají sněmy, nabádají k disputacím. Třebas se upřímně snaží chrániti katolické náboženství, mnoho nepořídí, nejsouce podporováni ostatními knížaty. Takové je Německo roku 1540, kdy na jeho půdu vstupují jesuité Faber, Jay a Bobadilla. Svým vzděláním a apoštolskou horlivostí si získávají rychle důvěru císaře, papežských legátů i nejlepších bisku-

pů. Ale co zmůže sebevětší úsilí tří prostých řeholníků! Nejsou diplomaty, nýbrž pouhými apoštoly, kteří se snaží, kamkoli přijdou, o nápravu křesťanského života. Bobadilla pracuje nějaký čas s Petrem Canisiem v Kolíně nad Rýnem. Z Porýnska také přicházejí první novicové řádu do Říma.

V Anglii předchází blud roztržka s Církví. Tehdy se začíná bolestná historie Irska. Tam „na ostrov svatých“ vyšle sv. Ignác na žádost papežovu Salmerona a Bročta, kteří tu pobudou asi měsíc, aby prozkoumali situaci. Později za Alžběty tam rozvínou jesuité úsilí pro obrácení Anglie. — Také Francie je ohrožována kalvinstvím. Jesuité, studující v Paříži, propagují duchovní cvičení a časté přijímání svátostí i získají několik nových druhů. Je-li však ve Francii rozvoj nového řádu brzděn parlamentem a Sorbonou, tím více se šíří v rodné zemi zakladatelově, ve Španělsku, kde působí nejprve Araoz a Faber, poslaný sem z Německa. Záhy povstávají jesuitské koleje v Alcale, Valencii, Valladolidu, Gandii a Barceloně. Vstup Františka Borgiaše do Tovaryšstva a přízeň Karla V. podporují rozvoj řádu. Mimo to zapouští kořeny ve španělském Nizozemí a v Neapolsku.

V Římě se soustředí činnost Tovaryšstva a čilý život náboženský kolem kostela della Strada, který mu byl propůjčen. Je zřízena římská kolej, která má v roce 1552 už tři sta žáků. K ní se přidruží Collegium germanicum, založené v přesvědčení, že si apoštolát v Německu žádá vzdělaného duchovenstva; tam měli býti vychováváni budoucí apoštolé této země.

Potřeba všeobecného sněmu církevního byla tehdy zřejmá. Papež Pavel III. svoláváje roku 1542 biskupy do Tridentu, vyžádal si od sv. Ignáce tři bohoslovce, Fabra, Laineza a Salmerona, aby byli k ruce papežským legátům, řídícím sněm. Když Faber zemřel, přidružili se k nim ještě dva jesuité, Jay a Canisius, vyslaní kardinálem augsburským. Všichni čtyři měli značnou úlohu v poradách koncilu. Jejich

schopnost, pracovitost a znalost protestantských bludů je k ní předurčovala. Také chudoba, skromnost a apoštolská horlivost jim získávaly úctu četných biskupů, kteří si potom vyžádali služby jesuitů pro vlastní diecése. I oba předsedy sněmu, kteří se pak postupně stali papeži, si naklonili. V Tridentu bylo tehdy rozhodnuto o založení četných jesuitských kolejí v nejrůznějších zemích Evropy.

Z Portugalska, kde byly zřízeny koleje v Coimbre a Evoře, vycházejí jesuitští misionáři do nově objevených zemí západních — do Brasilie — dostávají se do Afriky a Asie, do Indie a Japonska. Z Lisabonu se vypravil apoštol Indie sv. František Xaverský, který hlásal evangelium s velkým úspěchem nejen v Indii, ale i na Molukách a dostal se až do Japonska. Jsa pln zápalu pro spásu duší a důvěry v Boha razil misionářům nejobtížnější cesty. — Apoštolem Německa a obráncem pravé víry byl učený a horlivý Petr Canisius. Vynikajícím členem řádu byl také Faber, který mu získal sympatie všude, kde působil, v Itálii, Německu, Španělsku i Portugalsku. Jeho příkladem byl stržen František Borgiáš, jenž byl zas skvělou očišťovinou rodu, neřestmi poskvrněného.

V srdcích těchto apoštolů, prvních druhů Iñigových nebo mužů nedlouho po založení do řádu přijatých, hárал cit vděčnosti k vůdci, v němž viděli spíše otce než představeného. On jim vdechl svého apoštolského ducha a byl vzorem ctnosti a neúnavného zápalu pro spásu duší. Na jeho žádost udržovali s ním čilou korespondenci, z níž se sv. Ignác přesvědčoval o jejich horlivé snaze; sám pak neustával je povzbuzovati, aby všecku práci konali i všechny útrapy snášeli z lásky k Bohu a pro jeho větší slávu.

4. Stanovy řádu.

Dosavadní zřízení řádu, schválené papežem Pavlem III. (1540), bylo jenom prozatímní, i bylo je třeba doplniti podle zkušeností, získaných při apoš-

tolské činnosti v různých zemích a za různých okolností. Tu věc si vzal na starost sv. Ignác, který sám v Římě nepřestal apoštolovati. Z podrobných zpráv spolubratří, působících v různých krajích, poznával vhodnost toho nebo onoho opatření. Vůdtkem mu tedy byla zkušenost, již také poučuje Prozřetelnost, než vroucí modlitbou si vyprošoval ještě zvláštní osvětlení shůry. Též čerpal poučení z tisícileté tradice řeholního života v Církvi. Pracoval zvolna, máje pomocníka v sekretáři J. A. Polancovi, který za něho vedl korespondenci a konal předběžná zkoumání stanov jiných řádů a kanonického práva. Nové stanovy byly schváleny papežem Juliem III. roku 1550. Sv. Ignác svolal ještě nejstarší členy řádové (profesy), aby se vyslovili o Konstitucích. V celku bylo dílo generálovo schváleno, jen v podrobnostech byly navrhovány menší změny.

Novinkou řádu byla dlouholetá příprava jeho členů (omezení jejich počtu na 60 bylo zatím papežem zrušeno). Než je kandidát přijat do noviciátu, podrobí se zkoušce (examen). Účelem jejím je jednak podati čekateli všeobecné poučení o řádu, jeho poslání: posvěcovati sebe i bližní. Při ní se také zjistí, není-li nějaká překážka, pro kterou by nemohl býti přijat, které jsou asi jeho vlohy a náklonnosti. Přijatý kandidát pak vstoupí do noviciátního domu, kde koná několik dní exercicie a vykoná generální zpověď. Tak je uveden do noviciátu, který trvá dvě léta. Za tu dobu ho představení všestranně zkoumají a zkoušejí, než ho připustí ke slibům, on pak sám má, než se navždy Bohu zasvětit, znovu a důkladně zpytovati svoje úmysly, síly a obtíže. V noviciátě má býti položen pevný základ budoucího řeholního života. Po skončeném noviciátě se kandidát stává buď bratrem laikem, který koná v řádovém domě domácí práce, nebo když byl určen ke kněžství a tedy ke studiím, stává se scholastikem. Kněží jsou pak dvojího druhu: jedni se zavazují jen obvyklými třemi sliby, chudoby, čistoty a poslušnosti, druzí, profesové, ještě slibem zvláštní poslušnosti k papeži. Z

profesů je zvolen ve všeobecném shromáždění řádu generál, a to doživotně. Volí jej provinciálové (představení jednotlivých provincií, na něž se řád dělí) a dva zástupci z každé provincie. Sv. Ignác si přál, aby za generála byl volen muž v duchovním životě utvrzený, pevné povahy a přece mírný, velkých duševních schopností, zkušený a moudrý, lnoucí láskou ke Kristu a oddaný Tovaryšstvu. Jeho pravomoc je obsáhlá, jmenuje provinciály a rektory kolejí i domů noviciátních. Těm jsou přiděleni konsultori, kteří jejich činnost pozorují a podávají o ní generálovi zprávu. Generál sám je vázán stanovami, vykládá je, ale nemůže měniti. Po boku mu stojí asistenti, volení generální kongregací z různých provincií, kteří jsou jeho rádci, ale také sledují jeho jednání.

Sv. Ignác chtěl, aby autorita představených byla otcovská; mají také ponechati podřízeným jistou volnost, aby v provádění rozkazů mohli využítovati sil a darů, od Pána jim svěřených. Tovaryšstvo nechť tvoří pevně spořádanou, ale vzájemně se milující rodinu!

Účel řádu je co možná nejpronikavější apoštolské působení, které zaujímá všechny síly jeho členů a má býti též mocným prostředkem jejich vlastního zdokonalování. Zakladatel řádu sám jim dal příklad, aby se apoštolské činnosti cele, všemi svými silami věnovali a žádné oběti se nehrozili. Jesuitský řád neomezuje svou činnost na určité země nebo národy nebo třídy společnosti. Také nepracuje jen jedním, určitým způsobem, na př. jen vyučováním nebo misii. Z prací si volí hlavně ty, které vedou k větší cti a slávě Boží. Ve věcech pouze vnějších jsou jeho členové značně volní. Nenosí zvláštního šatu řeholního. Nemají společných modliteb, chóru. V postech a pokáních se řídí všeobecnými předpisy Církve. Proto se mohou přizpůsobiti životu různých zemí a národů a zjednati si přístup do všech kruhů.

Význačnou vlastností Tovaryšstva je zvláštní neomezená poslušnost, tou chce vyniknouti nad ostatní řády, které je třeba zas v jiných ctnostech překo-

návají. Poslušností jsou jesuité vázáni ve všech věcech (kromě hříchu), důležitých i méně důležitých. Nesmí to býti ovšem jen poslušnost zevnější, musíť vyvěrati z duchovního života a z lásky ke Kristu. V době, kdy byl řád zřízen, byla autorita papežova protestantismem značně otřesena; proto bylo třeba ji utužiti a z toho důvodu byli jesuité zavázáni zvl. poslušností a oddaností k náměstku Kristovu, viditelné hlavě Církve, mimo niž není spásy. Proto musí profesové Tovaryšstva skládati zvláštní, čtvrtý slavný slib poslušnosti k sv. Otcí. Tovaryšstvo ukazovalo vždy svou oddanost papeži skutkem. Na slovo sv. Otce se odebírali nespočetní členové řádu do nejvzdálenějších zemí a brali na sebe nejobtížnější úkoly. Mnozí svou věrnost k hlavě Církve zaplatili krví. Ale nejlépe projevili jesuité svou poslušnost, když byl řád papežem Klementem XIV. zrušen (roku 1773). Nereptali a podrobili se, ač při tom vzalo za své mnoho vynikajících kolejí a kvetoucích misíí.

Sv. Ignác vtiskl řádu svou zvláštní povahu, důslednou a rozumově založenou. Tyto vlastnosti pronikají jak duchovní život jeho členů, tak i působení apoštolské, jak se jeví volbou nejrozumnějších a nejlepších prostředků k dosažení vytčeného cíle. Proto vábilo Tovaryšstvo k sobě vždycky právě duchy důsledné a rozumově založené. Nesmiřitelný hněv a zášť nepřátel Církve se po každé nejprve obracel proti Tovaryšstvu. Vlastním duchem Tovaryšstva je čistá, nadpřirozená láska k Bohu, která má pronikati celý život řádu i jeho členů. V ní ovšem závodí Tovaryšstvo s jinými řády, od Církve schválenými. Ač účel a prostředky jednotlivých řádů jsou různé, cíl mají všechny společný. (Srov. B. Spáčil, „Jesuité“!)

5. Vyhlášení řádových stanov (Konstitucí).

Když by sv. Ignác hotov s prací, kterou věnoval Konstitucím, svěřil část obtížné správy Tovaryšstva P. Nadalovi, který byl zvolen jeho generálním zastupcem. Nadal byl už před tím pověřen úkolem pu-

toovati po jezuitských řádových domech v různých zemích a vyhlásiti tu stanovy i objasňovati je. Při tom přehlédl stav Tovaryšstva, aby podal sv. Ignáci podrobnou zprávu. Obtížný úkol měl zvláště v Portugalsku, kde jezuitský řád přízní dvora příliš rychle vzrostl a proto byla jeho kázeň uvolněna. P. Nadal visitoval vedle Portugalska také Španělsko, Itálii a Sicílii a Německo, kde našel vydatného spolupracovníka v P. Canisiovi. V Německu byl velký nedostatek kněžstva, i čekala tu Tovaryšstvo zvláště nesnadná práce pro obnovení katolicismu. V Bavorsku se ujali řízení universit v Ingolstadtě a v Dillingenu, zřídili také kolej ve Vídni a v Praze. Tam jí Canisius sám připravoval půdu a prosil sv. Ignáce, aby poslal do Prahy duchovní otce, vyzbrojené svatou trpělivostí a horlivostí, nikoli aby se tu přeli s nekatolíky, nýbrž trpěli a působili svým příkladem. 6. července roku 1556 vstupují první jesuité do klementinské koleje, kterou převzali od dominikánů, a svými kázáními, z nichž vyloučili všecku polemiku, připoutali množství lidu. — Kněžstvo v Německu mělo velmi zapotřebí dobrých příruček náboženských, proto bylo uloženo Lainezovi složit Sumu theologickou, Frusiovi příručku mravouky a Canisiovi katechismus, z něhož by duchovenstvo i věřící čerpali řádné poučení o své víře a mohli odolati útokům protestantů. Všude, ve všech domech Tovaryšstva zaváděn též řád. Potíže byly s organisováním jeho ve Flandřích a v Porýní. Také ve Francii, galikanismem načichlé, neměli zprvu jesuité příznivou půdu. Zato už působili v Brasilii, v Etiopii, v Indii a Číně. Zprávy o misionářích, v dalekých zemích víru hlásajících a pro ni trpících, rozohňovaly novice ve všech řádových domech, těšily sv. Ignáce a přátele jeho řádu, papežové pak viděli v úspěších tam získaných náhradu za ztráty katolicismu v Evropě, způsobené protestanty.

6. *Jak spravoval sv. Ignác Tovaryšstvo.*

Vývoj jezuitského řádu — od jeho potvrzení pa-

pežem Pavlem III. do smrti sv. Ignáce (1540—1556) — byl velmi prudký. Při smrti prvního generála měl řád 76 domů s 1000 členy a dělil se podle zemí a národností na 12 provincií. Mnohé členy poznal sv. Ignác osobně, jiné řídil rozsáhlou korespondencí a nabádal k horlivosti. Ideál svého řádu vtělil v Konstituce a vším úsilím se snažil uvésti je v život, veden jsa důvěrou v Boha a zkušeností. Velkou péči věnoval přísnému výběru členů, nedbaje urozenosti osob, do řádu se hlásících, nýbrž i jejich schopností, hleděl, aby měli pevné svědomí, byli nadaní i tělesně zdatní. Nad těmi, které do řádu přijal, bděl s velkou pečlivostí, staraje se o zdraví jejich těla i duše; žádal přesně zachovávání řádových pravidel, nikoli však bezduché. Přál humanitnímu vzdělání, jež bylo v té době velmi ceněno, třeba ho ovšem náležitě užívat i na opravdový prospěch bližních. Proto oprošťoval scholastiky ode všech dlouhých pobožností, aby se jen cele mohli věnovati studiu. Jeť i studium záslužné, koná-li se z lásky k Bohu a pro budoucí dobro svěřených duší. Novicům kladl na srdce sebe-přemáhání, které jest podmínkou vší mravní dokonalosti, jen jím je možno vychovati Církvi nepřemožitelné apoštoly, kterých má tolik zapotřebí. Řádový člen nepečuje však jen o vlastní zdokonalení, nýbrž pomáhá i spolubratřím k němu. Proto může upozorňovati představené na nedostatky svých druhů, ovšem jen s nejčistším úmyslem přispěti k jejich napravení.

Je samozřejmo, že světec bděl nad mravní bezúhonností řeholních bratří a nestrpěl v řádu nikoho, kdo by se provinil proti mravní čistotě. Mravy v Církvi byly tehdy tak porušeny, že sv. Ignác chtěl, aby jesuité vynikali právě touto ctností a působili svým příkladem. Přísně žádal také dodržování slibu chudoby. Proto nedal svým řádovým bratřím dovolení, aby přijímali v Církvi vyšší duchovní hodnosti, nadané hojnými příjmy. Výjimkou byla biskupská hodnost v misiích, spojená jen s prací a utrpením. O slibu poslušnosti netřeba se zvláště zmiňova-

ti, měli se jesuité právě touto ctností, základem vši autority, vyznamenávati.

Jesuitský řád si záhy dobyl tolika obliby, že byl volán do všech zemí: papežové, biskupové, světská knížata i města dožadovali se jeho služeb pro spásu duší i výchovu mládeže. Mnohde ovšem také narazil na překážky. Ve Francii, jak už bylo uvedeno, parlament, Sorbona, ba i mnozí duchovní hodnostáři se stavěli proti jeho schválení panovníkem, neboť jejich galikanismus byl ve zřejmém odporu s duchem řádu, cele oddaného papeži. Také ve Španělsku měl zásadní nepřátele, jako byl toledský arcibiskup Siliceo, kterého popuzovaly výsady řádu, nebo profesor salamanské university M. Cano, zavrhuující duchovní cvičení, prý načichlá bludařstvím. Proto se sv. Ignác postaral o jejich schválení papežem, jinak se vyhýbal sporům s duchovními hodnostáři nebo členy jiných řádů. Byl přesvědčen, že trpělivost spolubratří, čas a hlavně Boží přispění vyvedou protivníky z nesprávného mínění o Tovaryšstvu.

Sv. Ignác jako generál řádu vyžadoval sice od svých podřízených poslušnost, ale nikoli bezhlavou. Naprosto nebyli pouhými stroji na provádění rozkazů. Světec se arci dal poučovat o všech věcech dopisy, aby mohl udílet rozkazy a rady, ale byl si též vědom, že si nemůže učiniti tak dobrou představu o věci jako bratří na místě působící. To se týkalo hlavně jesuitů pobývajících na panovnických dvorech nebo ve velmi odlehlých misiích. Pro země evropské mohl spíše dávat přesné rozkazy, poněvadž je většinou poznal z vlastního názoru. A přece i k instruktivním určením pro Prahu, Ingolstadt, Janov, Neapol a j., zvláště šlo-li o věci, na něž se Konstituce nebo jiná pravidla křesťanského života nevztahovala, připojoval poznámku: nechť představený rozhodne na místě, když byl pozoroval, uvažoval a prosil Boha o radu, zda se jimi může řídit či ne. Představené provincií nebo domů řádových volil generál velmi obezřele, ale pak jim důvěřoval a popřál svobody v jednání. Mýlil-li se v nich, nezakrýval jejich chyby

ze sebelásky, aby se snad sám nemusil přiznat ke špatné volbě. Rozkazů neudílel nazdařbůh, aby ukázal svou moc. Vzdálen mu byl též všechen slepý despotismus. Měl-li nějakou věc rozhodnouti, prosil Boha o osvětlení, uvažoval a radil se s jinými. Byl ochoten přijmouti lepší radu. Proč by na př. nepřiznal, že myšlenka zakládati koleje pochází od Laineza? Ač vyžadoval sebezápor a podřízení se, raději přece přesvědčoval než ovládal, spíše vybízel než zavazoval, věda, že konáme dobře dílo, jež nám laskavá ústa uložila. Svých podřízených si vážil, jsa si vědom, že jejich práce i ctnosti jsou silou Tovaryšstva.

V. SLUŽEBNÍK BOŽÍ

1. Vnitřní život světcův.

Činnost mnohých světců je úžasná a zasahuje často hluboko do života národů. Ale skryty nám bývají zdroje její — duše světcova.

Sv. Ignác byl od svého obrácení muž modlitby, jež byla vždy větší a větší potřebou jeho duše. Oddával se jí s celou vroucností a usebraností — ať byl uzavřen ve své prosté světničce nebo stál u oltáře — z očí k nebi obrácených stékaly po tvářích slzy čisté radosti a obličej zářil jasně. Jako se světec nepřestával modliti, tak bděl ustavičně nad svým nitrem. Nebylo hodiny, aby si neuvědomoval přítomnost Boží a nevážil svých činů. Ba všechny věci světa, jež právě vnímal: květiny, stromy, plody, potůček, azurné nebe, zvířata, lidi, všechno stvoření bylo jen žebříkem vztyčeným k nebi. Velebil všemohoucího Boha, děkoval mu za jeho nevýslovnou dobrotu, prosil ho: za papeže, španělského krále, za všechny členy svého řádu, roztroušené po světě. Jim zvláště vyprošoval Boží pomoc. Také jim kladl ve svých listech zvlášť na srdce vděčnost k Bohu. — V nesnázích nebo měl-li cos důležitého rozhodovati, tím úsilovněji se modlil. Když skládal řádové stanovy, dožadoval se vroucně po 40 dní — skrze pří-

mluvu Matky Boží a ostatních světců i andělů — od nebeského Otce světla ve věci chudoby, již ukládal svému řádu. Bůh pak se ochotně skláněl k pokornému služebníku, osvěcoval jej a naplňoval radostí jeho duši. Ve chvíli kontemplace unikala světcům země a nebe se otvíralo, aby poznal vůli Boží. Věděl pak, jak má věc rozhodnouti, a prožíval nejčistší slasti. A tak vidíme, že i modlitba světcova byla podníce-
na činností a k činnosti vedla.

Víme, jak drsnou askesí se počal vnitřní život Iñi-gův. Jakmile se po svém zranění obrátil k Bohu, potlačil v sobě, s přispěním nebeské Panny, navždy myšlenky a žádosti nečisté i všechnu pošetilou touhu po slávě a dobrém bydle. Měl i potom své vášně, ale zcela jiného rázu: žízeň po čistotě, touhu snášeti ochotně protivenství a pokořování, pracovat a konat pokání. Radoval se, trpěl-li nevinně, rád snášel posměch, jako činil Spasitel z veliké lásky k nám lidem. Byl takový, jakým chtěl, aby byl každý člen jeho řádu. Ty, kdož se snažili uškoditi mu, považoval za své opravdové dobrodince. Byl-li neprávem obžalován, zakoušel blaženost, slíbenou Kristem těm, kdo ho milují a dovedou z lásky k němu trpěti. Svůj duchovní život, jak bylo řečeno, začal tuhým pokáním, které navždy otrásl jeho zdravím. Za studií se musil mírniti v umrtvování, v pozdějších letech pak tolik strádal nemocí, že mu toto utrpení, klidně snášené, nahrazovaly posty, žíněnou košili a mrskání těla do krve. A tu už byl dokonalým pá-nem svého těla. Ani touha po spánku ani dobrém jídle jej nepokoušela. Spával špatně, jídal málo a nezáleželo mu na tom, co požívá. Ať spočíval na lůžku nebo dlel u stolu, jeho duch šel za jinými věc-mi — unikal do ráje, aby hleděl na Boží tajemství. Že si nedopřál pohodlí ani v příbytku, netřeba se zmiňovati.

Světec vynikal pokorou, která je dokonalým vzdá-ním se vůli Boží, projevené v Desateru i jinak v ži-votních událostech. Denně žil podle nauky Desatera a nebylo v něm pýchy. Své řádové bratry daleko

předčil ctností, ale ani ho nenapadlo se s nimi srovnávat. Viděl-li u nich chyby, otcovsky je napomínal, ale neurážel a nemstil se, reptali-li proti jeho připomínkám. — O svém vnitřním životě nemluvil, přece však se dal ke konci svého života přemluvit a nadiktoval P. L. Gonzalesovi kus svého životopisu. Není v tom ješitnost, vidí-li v svém životě podivuhodné dílo dobroty a moci Páně. Není to nedostatek pokory, kterou si světec stále vštěpoval. Když si připomínal podivuhodná vidění a nebeské útěchy, jimiž ho Pán zahrnoval, zvolal se žalmistou: Ne mně, Pane, ale Tvému jménu budiž sláva! — Nejúžasnějším dílem jeho života je zajisté založení jezuitského řádu. Sv. Ignác byl ovšem přesvědčen, že řád vznikl z vůle Boží na podporu Církve, pro spásu duší a Boží slávu. Ano, světec byl stále pln touhy pracovat pro slávu Boží. Jen pro ni žil. Láska k Bohu byla jedinou pohnutkou vši jeho činnosti. Žil z Boha a pro Boha a — také, aby co nejvíce duší k němu přivedl.

2. Sv. Ignác jako apoštol.

Od svého obrácení začal Iñigo žít bohu libým životem, dáváje svým příbuzným i svému okolí vzorný příklad. Ale tím se brzy nespokojil. Od pobytu v Manrese přestává býti pouhým kajícím, stává se apoštolem, který chce také spásu svých bližních. Napomíná hříšníky, povzbuzuje k mravnému životu, zvyšuje účinnost svých slov příkladem vlastního života. Též jeho cesta do Palestiny měla hlavně účel apoštolský, nechťel tam putovati toliko pro posvátné dojmy. Vrátiv se do Evropy, znovu se věnuje svému apoštolátu, poučuje o Bohu, jak jen sám dovede podle svých tehdejších vědomostí. Tak činí v Barceloně, pak ze studií v Alcale a Salamance, až jej zavrou a vyšetřují. Přesto, že ještě daleko neukončil svých studií, znal Boha a proč by neukazoval cestu k němu? Když mu zavřeli ústa, třebas nedokázali, že hlásal nepravdu, uchýlil se do Paříže, kde si studiem získal žádané oprávnění ke své čin-

nosti. Byť i pro nemoc nedokončil studium theologie, dovedl zanícenými slovy přesvědčit i učenější muže, než byl sám, o závažnosti slov evangelia: Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal a na své duši škodu trpěl? Podobně působil za krátkého pobytu ve vlasti, než se navždy odebral do Italie. Tam teprve rozvinul záslušnou apoštolskou činnost, které je nevyhnutelně třeba, kdyžtž tamější kněžstvo pro nevědomost ve věcech náboženských i pro svůj pohoršlivý život nebylo schopno povznést zanedbaný život mravní a náboženský, této země. Zato Iňigo se svými oddanými druhy všude táhnou lid za sebou a k Bohu. Za hrozného hladu roku 1538 (zaviněného neúrodou) neúnavně shánějí potraviny pro chudé a strádající, získávají tak nejenom jejich srdce, ale činí je i vnímavými pro slovo Boží a ochotnými přijmouti svaté svátosti. Než i mocní a bohatí vidí v nich pravé vyslance Boží a následují jejich příkladu v péči o lidi potřebné. Z lásky k bližnímu se starají i o sirotky, o napravení četných špatných žen i o obrácení židů. Iňigo s druhy neušel ovšem pomluvám, které měly znemožniti jejich apoštolskou činnost. Ale právě tato protivenství utvrzovala sv. Ignáce v přesvědčení, že koná dílo dobré.

Když se sv. Ignác později stal generálem jesuitského řádu, nemohl se už sám tolik věnovati apoštolské činnosti; tím více musil k ní řídit i vésti své podřízené. Svůj úkol konal znamenitě s úmysly nejvznešenějšími. Vštěpoval jim neúnavnou horlivost v udílení svátostí, zvláště pokání a sv. přijímání, v kázání a výkladu katechismu i sv. Písma, ve výchově mládeže, v řízení duchovních cvičení. Svě úsilí apoštolské měli podporovati modlitbou a příkladem svého života. Nesměli však zapomínati ani na skutky tělesného milosrdenství. Ba světec neustával zdůrazňovati, že péče o chudé, nemocné, vězně, o smír mezi nepřátele a jiné křesťanské skutky jsou podstatnou součástí jejich činnosti, rovněž hlásání evangelia nevěřícím a úsilí bludáře k pravé víře: Aby ukázal, jak cení apoštolskou činnost v řádu,

nepřijímal do něho ty, kdo chtěli v něm hledati toliko vlastní spásu. Získávat duše spolubližních Bohu je velmi důležitou povinností opravdového jesuity; čím je u něho tato touha živější, tím lépe pochopil účel řádu a tím lepším je jeho členem. Jesuité měli míti takové vlastnosti, které by podporovaly jejich apoštolskou činnost, především skromností, aby si získával důvěru u lidí, na něž mají působiti. Světec se mnoho modlil, mnoho trpěl a obětoval, aby utvrdil své řádové bratry ve ctnosti. Byl jim ovšem také laskavým a starostlivým otcem, rád se z dopisů dovídal o pracích i protivenstvích vzdálených bratří, řídil jejich činnost, udržoval trpělivost, obraceje zrak k Vykupiteli duší. Svou vroucí modlitbou, svými moudrými radami, příkladem vlastních ctností vychovával zástup svých věrných a vedl k duchovnímu dobytí a obrácení světa.

3. Katolický duch zakladatelův.

Sv. Ignác dává heslo „cítiti s Církví“, které je výstižným projevem jeho katolického ducha. Církve je viditelná společnost, řízená papežem za přispění Ducha svatého. V podstatě katolického ducha je synovská poslušnost k tomu, jež si křesťané zvykli zvatí svatým Otcem. Všechna bludařství a všechny rozkoly směřovaly k tomu, aby otřásly papežskou autoritou, ba zcela ji zavrhlly. Sv. Ignác nabyt za pařížského pobytu jasného názoru o tom, co je protestantismus a jaké jsou důsledky jeho učení. Proto přilnul s tím větší láskou k tradici a církevní nauce: svátosti, mši svatou, breviř a jiné modlitby, posty, umrtvování, posvátné vědy (theologii), spisy sv. Otců, ustanovení církevních sněmů, bázeň Boží, péči o dobré skutky, lidskou svobodu při působení milosti i v předurčení k spáse — všechno to, co tvoří podstatu katolické nauky a čím protestanté pohrdli, všechno to zahrnul obzvláštní úctou a působil k tomu, aby si i věřící těchto věcí nesmírně vážili. Přijmouti vše, čemu Církve učí a co předpisuje, je bezpečným pravidlem víry a křesťanského

počinání. Představitelé Církve se ovšem dopouštěli chyb a přehmatů jako křehcí lidé, ale proto Církev nepřestala býti řízena Duchem svatým. Protestanté upozorňovali s velikým rámcem na zlořády v Církvi, než špatně je chtěli léčit popřením autority papežovy. Katolík se ve věcech náboženských vzdává svého osobního úsudku a je hotov poslouchati své Církve. Členové jesuitského řádu se nadto zavazují pod hříchem slibem obzvláštní, bezvýhradné poslušnosti k papeži, který jim může uložití jakoukoliv povinnost v zájmu náboženství a spásy bližních. Sv. Ignác byl od svého obrácení veden Božskou Prozřetelností k tomu, aby se stal hlavou vojinů, cele oddaných římskému papeži. Papež mu byl ve všech životních záměrech poslední autoritou. Své uzdravení z těžké rány, utržené v boji u Pampelony, přisouval mocné přímluvě prvního papeže sv. Petra, se svolením papežským putoval do Svaté země, papeži svěřil rozhodnutí o účelu života svého i svých druhů, nebude-li moci splniti slib: hlásati evangelium v Palestině.

Když si papež Pavel III. uvědomil naléhavé potřeby tehdejší Církve, jmenoval komisi, aby připravila svolání všeobecného církevního sněmu. Sv. Ignác byl z vůle papežovy úzce připoután k dílu reformy Církve. Tehdejší kněžstvo nebylo na výši mravní ani vzdělané, i duchovní řády byly ve zřejmém úpadku. Bylo úkolem prvních jesuitů, aby nábožensky zanedbanému lidu italských měst ukázali vzor opravdových kněží a horlivých řeholníků, kteří z evangelia čerpali látku ke svým kázáním a duchovními cvičeními napravovali mravní život jiných řádů, kněžstva i vybraných laiků. Jako učitelé, vědomí svých svatých povinností, měli jesuité povznést žalostný stav italských universit a kolejí. Humanisté si nedělali svědomí z toho, dávali-li do rukou mládeže i lidu knihy, nebezpečné víře a mravům. Zasluhou jesuitů se zlepšily mravní poměry samotné kurie papežské, kde prakse v udílení obročí a různých hodností jevila četné nedostatky. Papež

Pavel III. často a nenuceně rozmlouval se sv. Ignácem, jsa si jist dobrým výsledkem rady světcovy jak v záměru samém, tak ve výběru osob určených k jeho provádění. Tak bylo na př. s misii v Indii, kam byl poslán sv. František Xaverský, tak s poselstvím pro Irsko nebo Německo, i ve výběru jesuitských theologů pro koncil tridentský a v četných jiných případech. Papež pak odměňuje duchovní přízní služby prokazované Tovaryštvem. Potvrzuje jeho stanovy, schvaluje duchovní cvičení, uděluje mu výsady jiných řádů a p.

Nástupce Pavla III. papež Julius III. poznal dříve jako předseda sněmu tridentského jesuity Laineza, Salmerona, Le Jaye i Canisia při práci. Jejich vědění i apoštolský duch získaly si navždy jeho důvěru. Proto ochotně znovu potvrzuje řád a ponechává mu všechny výsady, udělené předchůdcem. Sv. Ignác se odvděčuje tím, že ještě víc zdůrazňuje ve stanovách řádových, které teprve teď nabývají konečné podoby, neomezenou oddanost řádu a jeho členů papeži a koná všechny důležité podniky se schválením papežovým. Jen v jedné věci s úspěchem odporuje papeži: když chce udíleti jesuitům vysoké hodnosti. I podaří se mu přesvědčiti papeže, že bude lépe poslouženo Církvi, zůstanou-li jesuité prostými řeholníky.

Nejvroucnější poměr měl sv. Ignác k papeži Marcelu II., který byl řádu celé oddán a chtěl míti stále nablízku dva jesuity (mezi nimi Laineza), aby s nimi mohl kdykoli rozmlouvati o potřebách Církve. Jaké naděje vzbuzoval tento papež svou hlubokou věrou a zbožností, čistotou mravů a neutuchající horlivostí, zvláště když jeho nevysoký věk sliboval dlouhé panování! A přece zemřel ještě v témž roce, kdy byl zvolen! Jaká rána pro sv. Ignáce!

Pavel IV., nástupce Marcelův, toužil stejně reformovati Církev, ale byl muž zcela jiné letory a také se jinak choval k Tovaryštvu, s jehož prvním generálem se už dříve neshodl v mínění — poznali se už před dvaceti lety v Benátkách. Zvolení kardiná-

la Caraffy papežem vzbudilo ve světcích obavy o osud řádu, ale posilniv se modlitbou, poručil je Bohu. Nový papež nebyl sice nijak zaujat proti jesuitům, než přece byly nyní záležitosti řádové u kurie jen s průtahem vyřizovány. Jinak i Pavel IV. užíval jesuitů k důležitým posláním, přidělil na př. Salmerona k legátům, vyslaným do Polska, Německa a Belgie, ba chtěl Laineza, který si svou schopností získal jeho důvěru, učiniti kardinálem. Jen bdělost sv. Ignáce a Laineza samého překazila provedení tohoto úmyslu. Jako činil za jeho předchůdců, přivedl světce i k tomuto papeži jesuity, určené pro nové založené koleje — tentokrát v Praze a Ingolstadtě. Ale roku 1554 vypukla válka mezi Pavlem jako vladařem papežského státu a španělským králem Filipem II., pánem sousedního Neapolska. Oddanost sv. Ignáce ke králi španělskému byla známa. Proto nařídil podezíravý guvernér římský hledati v řádovém domě Tovaryšstva v Římě ukryté zbraně — ovšem že bylo marné po nich pátráno. Sv. Ignác měl tehdy opory papežovy zvláště zapotřebí v důležitých věcech, na př. při odstraňování překážek, které činil pařížský biskup se Sorbonou zavedení Tovaryšstva do Francie. V době, kdy byly stanovy řádové v konečné úpravě Nadalem v jednotlivých zemích vyhlašovány, byla obava, že si je dá papež znova předložit. Sv. Ignác věděl, jak Pavel IV. přeje chóru, sborovému konání hodinek, jež světec z důležitých příčin nezavedl do svého řádu. Než přes tyto obavy nebyl sv. Ignác tomuto papeži méně oddán proto snad, že od něho neočekával tolik přízně; vždyť viděl pravého zástupce Kristova.

Činnost Tovaryšstva, kterou chtěl sv. Ignác původně omeziti na Svatou zemi, vztáhne se ponezáhlu na celou Církev, ba na celý svět. Jaké se tu naskytají možnosti pro apoštolskou práci! Vyrvati Anglii rozkolu, Německo bludu, zachovat při víře Francii, Itálii a Španělsko, šířiti evangelium v Americe, Africe i na asijském východě. Světec byl pře-

svědčen, že čím více tam vyšle apoštolů, tím více je Bůh pomůže rozmnožovati.

Třebas se sv. Ignác cítí Španělem, neomezuje svoje úsilí jen na vlast a její zámořské osady. Chce všude zachraňovati duše, kdekoli je spása jejich v nebezpečí. Přeje si, aby všichni členové jeho duchovní rodiny byli s ním zajedno. Přijímá je sice z různých národů, ale svěřuje jim společné práce, vždyť je spojuje, přes různý původ, jedna víra křesťanská. Na prahu řádových domů nechť přestávají různosti národů, uvnitř ať vládne pokoj a mír, když mimo ně se lidé nenávidí a potírají! Ano, tam nechť se koná modlitba za ně i za ty, kdo s řádem smýšlejí nepřátelsky!

Sv. Ignác shromáždil své duchovní syny pro činnost apoštolskou, aby, majíce srdce plné lásky ke všem lidem, pracovali všude o jejich spáse, jako Kristus objímá svou láskou všechny národy světa. Tehdy byly zámořskými objevy otevřeny nové země apoštolátu. Tam se hrnuli kupci, aby zbohatli, vojíni a politikové se tam přeplavovali, aby zajistili panství svým králům. Neměli se misionáři odvážiti díla ještě obtížnějšího, aby i tu rozšířili království Boží? Náš světec má na sklonku života tu útěchu, že jeho duchovní synové splňují toužebné přání svého otce: na západě i východě zeměkoule zachraňují duše, vedouce je ke Kristu a nehledíce při tom, působí-li v zemi krále španělského nebo portugalského. Vždyť Kristus přišel spasit všechny lidi, jsa králem všech.

Doba, v níž sv. Ignác žil, byla si už také vědoma rozdílu ras a národů. Války španělsko-francouzské o půdu italskou, nechuť samotných Italů k panství cizinců jsou toho důkazem. I papežové měli u svých krajanů z toho slávu, dovedli-li odrazit barbary. I tehdy už se cítil rozdíl mezi válkami oprávněnými a nespravedlivými. Pojem práva je vlastně tak starý, jako lidstvo samo, křesťanství jen zjemnilo a upevnilo právní cit. Sv. Ignác tedy stanul před problémem, jak použití v konfliktu spravedlnosti s ne-

důtklivostí národů všeobecného příkazu lásky. Je-
suité ovšem museli pracovat tam, kam byli posláni,
a to se vším úsilím. Než představení, kteří jim svě-
řovali nějaký úkol, musili dbáti místních poměrů,
aby zbytečně nenarážela a neztěžovali dílo spásy.
Sv. Ignác však nechtěl utlumiti u svých podříze-
ných veškeru lásku k vlasti, která je citem přiroze-
ným. Ale přece mohly se vyskytnout případy, kdy-
by tato láska byla překážkou šíření království Bo-
žího. To omezovalo poněkud volbu působistě pro
jednotlivé členy řádu. Od té doby se nacionalismus
ještě prudčeji rozvinul, i bylo třeba, aby katolický
duch nahradil intenzitou, čeho pozbyl v extenzitě.
Proto i úsilí zaujmout duše musilo se projevovat ji-
nou formou, než se dělo dříve. Sv. Ignác převzal
sice tradiční formu apoštolátu: kázání, zpověď, sv.
přijímání, konání skutků křesťanského milosrden-
ství: péče o nemocné, o vězně a p. Připojil duchov-
ní cvičení a pronikavou výchovu mládeže. Ale tím
nejsou způsoby apoštolátu vyčerpány. Předem byl
schválen každý způsob, vhodný pro pokřesťanění
duší. V tom je katolický ráz tohoto působení.

4. Světcův odkaz.

Sv. Ignác zemřel, aniž se slovem rozloučil se svými
řádovými bratřími. A přece jim zanechal dva
cenné odkazy: duchovní cvičení a stanovy řádové.
V nich stále žije jeho velký duch, nebem samým
osvícený. V nich tkví podstata řádu. Ony dávají
také vysvětlení, proč řád mohl během čtyř století
tolik vykonati pro království Boží na zemi — a
jistě ještě vykoná, bude-li se jen odkazu světcova
pevně držet.

Sv. Ignác si vyprošoval na Bohu tři milosti: aby
se dostalo jeho řádu církevního potvrzení, aby du-
chovní cvičení byla Církví schválena a aby měl sám
pokdy uvažovat o stanovách řádových a podrobně
je vypracovat. Řeholní bratři, žijící v jeho blízkosti,
měli také jedno přání, aby jim totiž jejich duchovní
otec vypravoval, jak ho Bůh k sobě obrátil, vycho-

vával a vedl k tomu, aby založil Tovaryšstvo Ježíšovo. Trvalo léta, než se světec k tomu odhodlal, aby mladému, pokornému spolubratru Portugalci P. Gonzalesovi de Camara diktoval své Paměti. A zase se to dalo s velkými přestávkami. Gonzales si činil poznámky, podle nichž — máje výbornou paměť — ve své celě zapsal věrně vypravování světcovo. V Pamětech se dočítáme, jak se Iñigo v Loyole obrátil k Bohu, jak se modlil a konal pokání v Manrese, jak putoval do Jerusalema, začal studovat v Barceloně, pokračoval v Alcale, v Salamance a v Paříži, působil krátce ve vlasti, nato v Benátkách a jak se posléze odebral do Říma. Tak byla snata rouška s života světcova a zjeveno tajemství jeho duše.

Sv. Ignác věděl, že jeho duchovní synové budou působiti v různých zemích za různých okolností; přesto si přál, aby ve všech věcech, pokud možno, zachovávali jednotu, zvláště v oděvu, v obřadech mešních, v naukových věcech i v praksi, aby tak byla zajištěna jednotu řádová. Z téhož důvodu dal napsati bratrem Polanco Návod pro zpovědníky, neboť úřadu zpovědníka se mají řádoví kněží věnovati s obzvláštní horlivostí. Mají-li pečovati o spásu duší, nechť tak činí stejnými metodami. Polanco ve svém spisku podává rady pro zpovědníky i kajícíky, o jejichž užitečnosti ho poučila četba, vlastní zkušenost i zkušenost jiných. Každý řádový kněz měl míti po výtisku této knihy, v níž jsou vyloženy podstata, účel i účinky svátosti pokání. Polanco žádá od zpovědníka, aby byl vzdělaný, dobrý, obezřelý, mlčelivý, dovedl kajícíka dobře vésti k nápravě a získávání milosti Boží, aby si správně vedl při rozhřešování, přidává pak seznam otázek pro zpytování svědomí kajícníkova podle Desatera a hlavních hříchů, jakož i podle povinnosti jednotlivých stavů, léky proti nejčastějším a nejtěžším hříchům, zásady pro napravení škody způsobené kajícníkem, výpočet církevních censur, týkajících se jistých hříchů. Od spisku Polancova byly očekáva-

ny dobré výsledky a zkušenost očekávání potvrdila. Jak se sv. Ignác přál, našli tu jesuité pravidla, jimiž se mohli bezpečně řídit a v nichž směli spatřovati také jeden z jeho odkazů.

Rektor koleje neapolské A. Salmeron byl zase pověřen sepsáním díla, které by doporučovalo časté přijímání Svátosti oltářní a vyvrátilo námitky proti němu. Ač tento spisek vyšel až po smrti sv. Ignáce, možno i v něm spatřovati eucharistický odkaz světců. Přál si, aby věřící byli nabádáni aspoň k týdennímu sv. přijímání. Chvalitebno a užitečno je ovšem i denní sv. přijímání, jaké bylo obvyklé u prvních křesťanů. Podmínkou je zajisté, aby přijímající byl prost těžkého hříchu, jehož může býti zbaven jen ve svátosti pokání. Nedobře by činil kněz, který by zbraňoval věřícím častěji přijímati. (Praxe jesuitů totiž narážela mnohde i na odpor duchovenstva.) Sv. Ignác byl přesvědčen, čím častěji křesťan přijímá, tím že lépe činí, z každého hodného přijímání má duchovní užitek. Lépe je s důvěrou přijímati, než z přílišné obavy se svatému přijímání vyhýbat, jen-li tomu nebrání těžký hřích. Tak obnovil sv. Ignác hojné přijímání svátostí, které v jeho době bylo zanedbáváno, dříve než ještě koncil tridentský jasně prohlásil církevní nauku o nich.

Od sv. Ignáce přijali jesuité také péči o náboženské vyučování věřících i způsob jeho. Úpadek tehdejšího kněžstva zavinil, že byla opuštěna jak kazatelna, tak zpovědnice a stůl Páně. Především třeba poučovati děti, aby se staly dokonalými křesťany. Od svého obrácení je světec zaujat snahou vštěpovati svému okolí základy nauky křesťanské. Jako generál řádu uložil bratrům povinnost býti stálými katechisty. Z jeho řádu také vyšli záhy skladatelé výborných katechismů, jako byli Canisius, Bellarmín a Ripalda.

Kázání bylo v 16. století rovněž zanedbáno nebo se dělo způsobem pedantickým. Kázalo se málo, a když už, kazatel stavěl na odiv své scholastické ne-

bo humanistické vědění. Sv. Ignác kázal o Bohu od doby, kdy se mu k tomu dostalo Božího pomazání. Jeho prostá, samým Bohem vnuknutá slova mocně působila. Vedle příkladu svého podal v Konstitucích poučení, jímž se mají jesuité při kázání řídit: nechť jsou řeči jejich jasné, praktické a zajímavé! Jasnost budou čerpat ze svého vědění, užitečnost ze své horlivosti a moc z Ducha svatého. Světcova nauka posvátného řečnictví prýští z evangelia a je prostá vší retoriky.

Studijní řád Tovaryšstva nabyt konečné podoby až po smrti zakladatele řádu. Světec však i k němu položil základy, upravuje studium podle vzoru pařížského. Začíná se starými jazyky, latinou, řečtinou a hebrejštinou. Nabyvše pevných vědomostí v gramatice, mohou žáci teprve s prospěchem sledovati tříletý kurs „svobodných umění“. Výklady profesorů se střídají s cvičeními, s disputacemi školními i veřejnými. Pak je po čtyři léta vykládána scholastická theologie a Písmo sv. V tomto čase má býti ukončen celý cyklus výkladů mistra Sentencí i bible. Sv. Ignác neschvaloval jeho protahování. Tato vyšší studia se konají na řádových universitách, obsazených výbornými učiteli, nikoli v kolejích.

Je ovšem přirozené, že na počátku bylo jakési kolísání v uspořádání studia, než byl postup vyzkoušen a pevně stanoven. Vyučování zabírá denně několik hodin, po každé hodině vyučovací následuje opakování látky u přítomnosti učitele a diskuse mezi žáky. Svůj styl cvičí v úlohách prosaických i veršovaných. Nejlepší žáci jsou nabádáni k tomu, aby o daném námětu proslovili improvisovanou řeč, rozmluvu nebo báseň. Řečtině se věnuje dostatečná pozornost. Sotva nabyli žáci základů v gramatice, jsou vykládáni řečtí autoři. Také v hebrejštině se cvičí. Horlivost studentů je podněcována disputacemi, k nimž jsou zváni i cizí vzdělání hosté, aby se jich činně účastnili, vyvěšováním napsaných úkolů a různými odměnami. Daleko by vedlo vypočítávat

učebnice, kterých se užívalo. Sv. Ignác nerad dával do rukou studentů díla, která skvělým slohem budí zalíbení i v myšlenkách nezdravých (Erasmus). Zvláště pečoval o to, aby z autorů pohanských byla vykládána jen místa mravně nezávadná. Ve filosofii vládl Aristoteles, v theologii ovšem sv. Tomáš Akvinský, ale místo Sentencí byl připuštěn i jiný (Durand); Nadal si přál díla, které by bylo přizpůsobeno kontroverším s protestanty. Profesor Písma vykládá nauku křesťanskou, přidržuje se katechismu Canisiova, mimo to má po tři léta výklady biblické, dbaje při tom postupu studií theologických. Při studiu kasuistiky je základem Fumus nebo Navarrus. Z dekretálek se vybírá jen to, co je s užitkem pro výklad dogmatický nebo morální.

Podle tohoto plánu jsou vzdělávání v kolejích a na universitách řádových jednak budoucí jesuité, jednak studenti, kteří se k nim přidruží. Světec si přál, aby řádoví studenti vynikali nad své světské soky věděním i skromností. Chtěl ovšem, aby jim byla věda toliko pomůckou pro získávání duší. Ve studiu viděl cestu, která přivádí duše k poznání Krista a lásce k Němu. Tak to stanovil v Konstitucích, těmito myšlenkami se řídil i ve svém životě. I to je odkaz světcův.

5. Smrt sv. Ignáce. Prohlášení za světce.

Od pobytu v Manrese trpěl sv. Ignác žaludeční chorobou, která se později v Římě jen zhoršovala. Světec často polehával, jsa mučen vyčerpávajícími bolestmi, s horečkou spojenými, a velmi zeslábl. V polovici roku 1556 cítil sám, že se blíží konec jeho života. Vydechl duši 31. července ve chvíli, kdy Polanco pospíchal k papeži, aby nemocnému vyprosil požehnání. Zesnul tiše, bez slov rozloučení, okoušeje v samotě přítomnost Boha, jemuž už cele náležel.

Když lékaři balzamovali mrtvolu světce, podívali se, jak prázdná a vyschlá jsou jeho střeva, jak scvrklá a ztvrdlá játra a — že mohl tak žít. Jeden malíř se pokusil zachytiti na obraze rysy svatého

muže a oživiti je. Ale ani tento obraz ani posmrtná maska neuspokojily bratří, kteří mu žili na blízku. V jejich duších se zachovala věrnější podoba svět-cova: muž malé postavy, plouživého chodu, s obli-čejem výrazu pokojného, mírného a vážného, s pro-nikavýma, skromností však zastřenýma očima, s vy-sokým, přemítavým čelem. Ten obraz je všude pro-vázel.

Nejen duchovní bratří, ale všichni, kdož přichá-zeli se rozloučit s jeho tělesnými pozůstatky, viděli v něm světce. Biskupové i knížata velebili ve svých listech zesnulého, jeho zářivé vlastnosti i zásluhy. Vzdálení bratří litovali, že nebyli při jeho skonu, ale utěšovali se jeho mocnou přímluvou v nebi, že se budou moci k němu modlití, neboť byli přesvěd-čení, že jej Církev co nejdříve povýší na oltář.

Záhy byla shromažďována data k životopisu vel-kého sluhy Páně. Nejlepším příspěvkem byly ovšem jeho vlastní Paměti, diktované nedlouho před smrtí P. Gonzalesu de Camara, pak vzpomínky jeho nej-bližších druhů, také rozsáhlá jeho korespondence. A tak se mohl Petr Ribadeneyra pokusiti o první latinský životopis, který vyšel roku 1572 a byl s vel-kou dychtivostí čten. — Ještě v témž století byl za-hájen proces kanonisační — nejen na žádost samého Tovaryšstva, ale i knížat (Filipa II. a p.) a španěl-ských prelátů. Dosavadní kostel jezuitský v Římě byl přestavěn v nádhernou svatyni, v níž byly ulo-ženy ostatky prvního generála a vábily sem poutní-ky víc než krása nového chrámu. Ve výročí smrti roku 1599 se tu shromáždilo na 300 jezuitů za před-sednictví kardinála Bellarmina, který velebil ctnost zakladatele řádu a ujišťoval, že svatost Ignácova je hodna oltářů. Po podrobném zkoumání života jeho v procesu kanonisačním byl vydán roku 1609 beati-fikační dekret. Na 12. března 1622 konečně určeny kanonisační slavnosti, když prosby knížat, rodného kraje i měst, kde blahoslavenec působil, byly opěto-vány a množily se zázraky, které se staly na jeho přímluvu. Toho dne byli spolu se sv. Ignácem pro-

hlášení světci jeho krajané sv. Isidor, sv. Terezie a sv. František Xaverský.

Sv. Ignác má vynikající vlastnosti duchovního vůdce: iniciativnost, rozvážnou volbu prostředků, času i lidí, trpělivost, která vyčkává, i houževnatost, kterou dosahuje cíle. Je však také muž modlitby, jíž podporuje všechno úsilí svého řádu. Je duchem u všech členů ve všech zemích, kde šíří království Boží, hovoří k nim svými listy, zahrnuje je do svých modliteb. A oni všichni si představují, jak klečí před Bohem a prosí za ně, aby s odvahou plnili stále a co nejlépe vůli Boží. A toto pomyšlení zesateronásobňuje jejich síly.

OSTATNÍ PRAMENY

Paměti sv. Ignáce z Loyoly (český překlad Jaroslava Ovečky S. J., Praha 1929).

H. Joly, St. Ignace de Loyola. Paris 1925.

J. M. Aicardo S. J., San Ignacio de Loyola. (Grandezas españolas.) Madrid 1922.

V. Kolb S. J., Das Leben des hl. Ignatius von Loyola. Freiburg im Br. 1931.

Francis Thompson, Svatý Ignác z Loyoly. Přel. Jar. Skalický.

San Ignacio de Loyola, Ejercicios espirituales. Madrid, Apostolado de la Prensa.

P. Albert Valensin S. J., Exercices spirituels. Collection „Cathedra Petri“. Paris 1935. (Kniha obsahuje apoštolské nařízení Summorum Pontificum z 25. VII. 1922, apoštolský list Meditantibus Nobis z 3. XII. 1922 a encykliku Mens Nostra z 20. XII. 1929 nynějšího papeže Pia XI., kterými sv. Ignác z Loyoly prohlášen patronem duchovních cvičení a které objasňují hodnotu těchto cvičení pro posvěcení křesťanské duše. K francouzskému překladu připojen stručný výklad.)

A. Astrain, Historia de la Compañia de Jesús en la Asistencia de España. T. I. 2. ed. Madrid 1912.

E. Rosa S. J., Los Jesuitas. Madrid 1924 (španělský doplněný překlad italského originálu).

G. Bernoville, Les jésuites. Paris 1934. Collection „Les grands ordres monastiques“.

B. Spáčil, Jesuité. Praha 1923.

P. Ponrnat, La Spiritualité Chrétienne, III. t. Les Temps Modernes. Paris 1927.

OBSAH

Úvod	6
I.	
Hledání životní cesty	9
II.	
Touha po životě apoštolském	18
III.	
Svatý Ignác učitelem duchovního života	24
IV.	
Svatý Ignác zakladatelem řádu jezuitského	31
V.	
Služebník Boží	43

V Í T Ě Z O V Ě

2. svazek IV. ročníku.

F. S. Horák

S V. I G N Á C Z L O Y O L Y

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v únoru MCMXXXVII.

Tiskem Lidových závo-

dů tiskařských a nakla-

datelských v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI !

VÍTĚZOVĚ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Brait O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna. Olomouc.

Těší nás velice přírůstek nových odběratel a s radostí je vítáme do své rodiny čtenářů a přátel. Též ony velmi četné objednávky minulých ročníků a čísel jen dokazují, že Vítězové nacházejí své pochopení a že se s ním potkají ještě více v budoucnu.

Červená barva. Ze se Vám nelíbí červená barva na obálce, jako by byla komunistická? Dávno již červená barva je vyhrazena vítězům a mučedníkům, a hlavně onomu prvnímu Vítězi, který nás vykoupil svou krví. Barva červená je barva liturgická a proto posvátná a velmi krásná.

Na různé dotazy odpovídáme všeobecně: rádi uveřejníme různé životopisy, ale musí jít vše pěkně za sebou, až na ně přijde řada. Životopisy dětí nepovedeme, poněvadž to dobře nezapadá do programu a cíle našeho časopisu, jenž chce hlavně ukazovat vítěze, kteří se prodrali úskalími života a cele prožili křesťanský život.

V některých číslech není obraz světce, jako na př. v životopise sv. Františka Solana, a proto ho nereklamujte. Snažíme se o to, jak vidět v každém čísle, ale výjimečně se stane, že při nejlepší vůli to nejde, hlavně když nelze sehnat obrazu anebo je jen takový, který se nedá reprodukovat. V minulém čísle perokresba Evy Lavalliérové je podle skutečné její fotografie, která se však nedala dobře reprodukovat.

I když si někdo nemůže předplatit celý ročník, upozorněte aspoň na jednotlivá čísla, která by mohla zajímat.

LITERATURA

ALBRECHT P. J.: „*Ignis Ardens*“, *Pius X. und das christliche Leben*. Marietti, Torino 1936, str. 160, cena 1.50 RM. — Kdo chodil v Římě a pozoroval hrobky papežů, jistě si všiml, že jedna z nich je stále obléhána věřícími. Je to hrobka velekněze Pia X. Nebylo snad papeže, který by hlouběji zasáhl do osudů Církve a výrazněji vtiskl na ně svůj osobitý ráz, jako právě Pius X. Jeho nařízení proti přehmatům nerozváž-

ných horlivců v bohovědě, ve výkladu Písma, užívání svátostí, na staletí vymezil stezku, po které má kráčet katolická věda a pravá zbožnost. Hlavně tuto stránku velkého papeže rozbírá náš autor, proto jeho kniha je mnohem víc než životopis.

AU PEROU: *Le Père J. M. Chouvinc, apôtre des Indiens.* E. Witte, Lyon 1936, str. 240, cena 15 frs. Velmi zajímavý životopis misionáře redemptoristy P. Chouvence, které zemřel roku 1932. Zasvětil se úplně hlásání evangelia mezi Indiány. Tento životopis poutavě líčí hrdinné činy misionářů, kteří se nicého nebáli podniknout pro šíření víry a kteří museli někdy prožít chvíle neuvěřitelné. Jedním z těchto statečných misionářů byl P. Chouvinc.

Am service de Jésus Prêtre; III. sv. Les oeuvres de Dien. Marietti, Torino 1936, str. 420, cena 12 frs. Kniha, sestavená z dopisů ctihodné služebnice Boží, Matky Ludviky Markéty Claretové de la Touche, adresovaných jejímu duchovnímu rádcí, P. Alfredovi Charrierovi z T. J., a jeho odpovědi, odhaluje hlubokou duši této řeholnice, její úplnou morální a duchovní fysiognomii. Ukazuje nám vytrvalou věrnost, kterou odpověděla Matka Claretova na vznešené povolání Božského Srdce, nezděračíc se podstoupiti i největší oběti a ponižování, aby byla inspiratorkou velkého „Kněžského Dila“ — kongregace kněží zasvěcených Božskému Srdci.

BOLEK FR.: *Katolické kostely a kaple v Olomouci.* Lidové závody tiskarské, Olomouc 1936, str. 168, cena 10 Kč. Jsme zavázáni díky msgru Bolkovi za tuto informativní knihu o perlách církevního umění a stavitelství. Přijdete-li na návštěvu nebo na pout do Olomouce, neopomeňte knihu si koupiti, bude vašim nejlepším průvodcem po Olomouci. Najdete v ní také krátké dějiny našeho poutního chrámu Matky Boží na Svatém Kopečku.

BRIEDEL B.: *Život svatého Ivana.* Benediktini v Břevnově, Praha 1936, str. 127. Podle tisku z r. 1657 k novému vydání připravil a poznámkami opatřil Josef Vašica. Zasluhou dra Vašici vychází zase na světlo vzácná barokní památka, totiž Briedelův Život svatého Ivana. Vydavatel se snažil co nejvíce zachovat jazykové osobitosti Briedelova textu. Briedelův Život svatého Ivana je věc velmi krásná. Vašicovo vydání nám jej však ukazuje v jeho pravém světle. Doporučujeme.

CINEK F.: *Velehrad víry.* Lidové knihkupectví, Olomouc 1936, str. 745, cena 50 Kč. Dr. Cinek se snaží zpracovat historiografii velehradského cyrilometodějství. Toto dílo jsou vlastně souborné duchovní dějiny Velehradu. Autor na základě různých historických dokumentů podává krásný obraz Velehradu jako ohniska regeneračních snah, jimiž se křísíme v duchu cyrilometodějském k plnosti křesťanského života a usilujeme o dobudování díla sv. Cyrila a Metoděje. Kniha přináší hodně neznámých historických dokumentů anebo shrnuje v celek ty, které byly roztroušeny. Je to pěkná památka na uplynulý jubilejní rok velehradský. Doporučujeme.

DUHOURCAU F.: *Le saint des temps de misère*, Francois d'Assise. Paris, 1936, Editions Spes, str. 383. Autor poznal velikost sv. Františka, tohoto důsledného plníte evangelia a tak se do něho zamiloval, že napsal o něm toto dílo, plné obdivu nad životem tohoto assiského světce. Sleduje pečlivě všechny jeho krokův a ideály a snaží se je co nejlépe pochopit.

JURAK J.: *Apoštolská činnost dominikánské provincie sv. Hyacinta na Rusi 1595—1650*. Je to část doktorské these dra Juráka, která byla v Římě přijata na orientálním ústavě velmi příznivě, hlavně proto, že přispěla k poznání málo známého historického úseku. Doporučujeme.

KARLÍK O.: *Mravní život podle řádu nadpřirozeného*. Lidové knihkupectví, Olomouc 1936, str. 208, cena 25 Kč. Dr. Karlík podává veřejnosti novou svou knihu, v níž jasně ukazuje katolickou nauku o výchově svědomí. Vyznačuje hlavní příčiny dnešního myšlenkového, mravního i sociálního chaosu a dává léky proti tomuto zmatku tím, že poukazuje na katolický názor o životě, o povolání člověka k vyššímu, nadpřirozenému cíli a prostředcích, jež vedou k dosažení tohoto cíle. Kniha se čte velmi pěkně a přináší mnoho cenných věcí. Doporučujeme.

Officium Parvum nejsvětějšího Srdce Ježíšova. Cyrilometodějské knihkupectví G. Francla, Praha 1936, str. 27, cena 2,50 Kč, kart. 6 Kč, v úpravě Břetislava Storma. Opravdová zbožnost nemůže se živiti jinak, leč z pramenů, které otvírá Církev všem žíznivým duším v posvátné liturgii. Proto s radostí vítáme nový překlad malých hodin k nejsv. Srdci Ježíšovu.

KUBES K.: *Maria, II. díl*. Nákl. Posla B. Srdce Páně, Praha 1937, stran 420, cena brož 24 Kč, váz. 32. Kč. Vyšel druhý díl Kubešovy Mariologie. Zatím co první díl jednal o Panně Marii spíše po stránce věroučné, v druhé části si autor všímá Matky Páně hlavně pokud je vzorem pro křesťanský život. Je to vlastně krásně promítnutý život Panny Marie podle pořadí různých tajemství ze života Páně, k nimž měla Matka Boží úzký vztah. Ne ovšem ve smyslu životopisu, jak si jej obyčejně představujeme, nýbrž události života Panny Marie jsou spíše jen podkladem pro rozjímání a rozvinutí myšlenek autora. Proto tento druhý díl se čte klidněji a snáze. Hodí se pro všechny čitatele mariánské a pro ty, kdo touží poznat velikost Matky Boží. Doporučujeme.

Z časopisů doporučujeme „Neděli“, která je nyní velmi obohacena po stránce obsahové. Vychází v Praze II., Karlovo nám. 5. — „*Hlas sv. Petra*“, vycházející v Brně, Sedláčkova 5, pracuje o obnovu křesťanských rodin častým sv. přijímáním a volá všechny k spolupráci za zájmy Krista a apoštolského Stolce.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

P. St. Špůrek C. Ss. R.

Služebník Boží

P. Vilém Janausche

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braitto O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna. Olomouc.

Jako příští číslo vyjde životopis dělníka Talbota.

Upozorňujeme své čtenáře na dvě vzácné knihy, které právě vyšly v edici Krystal, Olomouc, Slovenská 14. Je to nejprve překlad slavné knihy bl. Jindřicha Susona: O věčné moudrosti. Druhá kniha obsahuje překlady nejlepších duchovních pojednání několika slavných mystiků a učitelů duchovního života. Použijte vložených propagačních lístků k objednávce těchto duchovních perel.

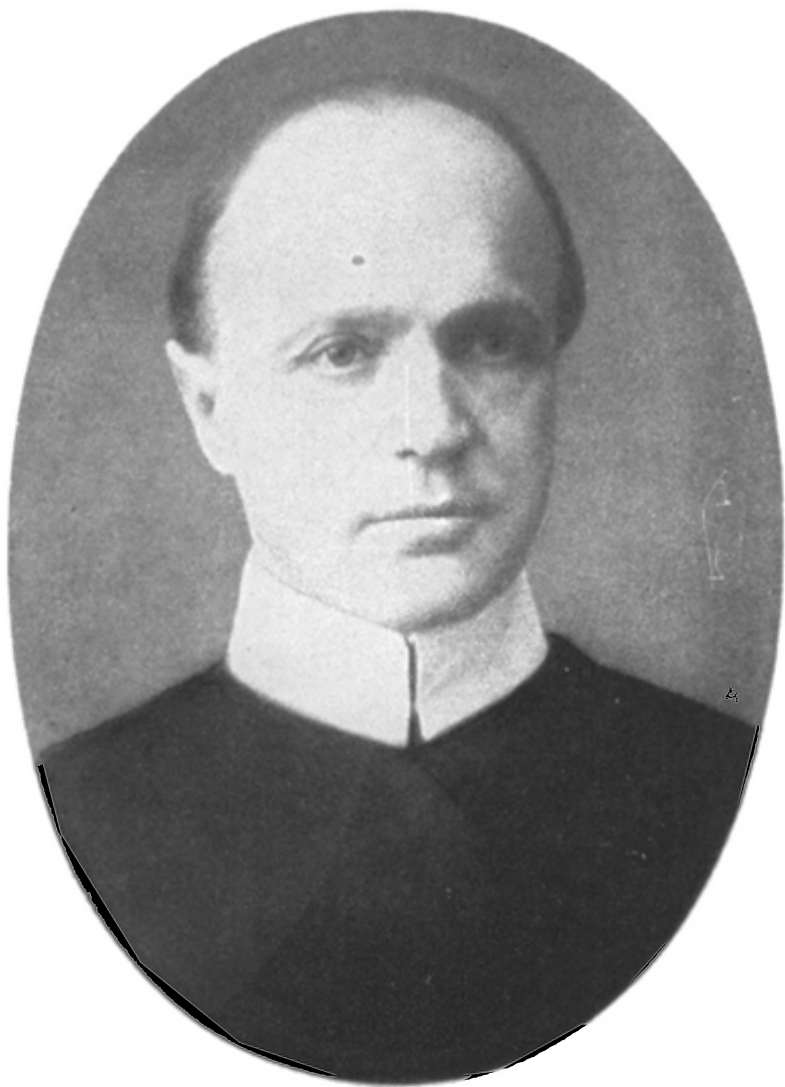
Kanonisace. Církev svatořečením nečiní světce, nýbrž jen lidi opravdu svaté za takové prohlašuje, opírajíc se o svědectví Boží. Církev však jako Matka všech světců má právo rozhodovat, koho má postavit k veřejné úctě všech. Poněvadž však svatost je něco neviditelného přirozeným zrakem, opírá se Církev při kanonisaci o znamení svatosti, Bohem projevená. Z toho však neplyne, že jiní, kromě kanonizovaných, nejsou světci, nýbrž jen to, že jejich svatost nebyla světu veřejně zjevena.

LITERATURA

ALKOFER AL.: *Briefe der heiligen Theresia von Jesu.* München 1936, Verlag J. Kösel & F. Pustet, str. 640, cena 11.50 Mk. Karmelitán Alkofer vydal po prvé v německém jazyku úplnou sbírku dopisů a listů sv. Terezie z Avily, a to kriticky na základě studia originálů. Tato sbírka má velikou cenu. Je to vlastně pokračování autobiografie světice. Zde můžeme poznat velkou duši této španělské reformátorky, její něžnou starost o její spolusestry a přitom její neochvějnou vůli v provádění svých úkolů. Tyto dopisy nám ukazují velikost reformátorského díla sv. Terezie. Dílo patří do všech lepších knihoven.

ANGELI A.: *Il Dio degli ateisti.* Torino 1937, Società Editrice internazionale, str. 158, cena 6 lir. Velmi originální a zajímavé dílo. Autor ukazuje na třech příkladech, Renana,

SLUŽEBNÍK BOŽÍ P. VILÉM JANAUSCHEK

P. VILÉM JANAUSČEK

D r. S T Š P Ů R E K C. S s. R.

Služebník Boží

P. Vilém Janauschek

1937

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

Dr. Jos. Miklšk C. Ss. R. Obořiště, die 8. Martii 1936.

IMPRIMI POTES

P. Joannes Haderka C. Ss. R., Sup. Prov. Pragae 22. Martii 1936.

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

**Olomucii, die 4. Martii 1936. Dr. Joannes Martinů,
vicarius generalis. Nr. 3665.**

SLUŽEBNÍK BOŽÍ

Před 10 lety, 30. června 1926, vydechl naposled ve vídeňské nemocnici sester františkánek šlechetný kněz z kongregace nejsvětějšího Vykupitele, P. Vilém Janauschek.

Jeho smrt vzbudila upřímný zármutek u všech, kdo ho znali a požívali jeho kněžské pomoci.

Probudila však i důvěru k němu. Jeho přátelé začali se k němu obracet i o přímluvu a odpovědi na jejich modlitby jsou podivuhodná vyslyšení . . . Šíří se víc a více hlas: P. Janauschek jest světec.

Jeho život, pokud byl přístupen všedním pohledům světa, nemohl upoutati ničím mimořádným. Přes velké bohatství kněžských misijních prací jest to jednotvárné, stereotypní střídání řeholních cvičení a činnosti na venek.

Nenapsal dějin své duše. Jeho intimní zápisky z pozdějšího života jsou celkem chudé. Mistrně dovedl skrývati před zvědavci tajemství vnitřního života. Ale přece nemohl docela utajiti nádheru své kněžské duše. Z jeho osobnosti jemně nepřístupné, které bylo cizím pouhé společenské kamarádství, vyzařovalo teplé kouzlo lásky a dobroty. Miloval samotu a skrytost. Duše však instinktivně tíhly za ním.

Nebyli všichni srozuměni s jeho metodami a podniky. Všichni však svorně přiznávají: V obyčejnosti svých prací byl jedinečně neobyčejný!

Jak daleko dostoupil k ideálu svatosti, rozhodne nejvyšší autorita církevní. Úkolem následujících řádků jest jen letmo nastíniti život tohoto vzorného kněze a řeholníka a ukázati přívětivost a poměrnou snadnost jeho „svatosti“, vše, pokud to není na újmu církevním předpisům (zvl. bule Urbana VIII. „Coelestis Hierusalem“).

I. OD KOLÉBKY PO PRÁH KLÁŠTERA

P. Vilém Janauscek pocházel z rodiny ryze české. Jeho otec, narozený v Žeravicích na jižní Moravě (okr. Kyjov), byl komorníkem na buchlovském zámku v službách hraběte Berchtolda. V čtyřicátých letech minulého století odstěhoval se se svým pánem do Vídně a trvale se tam usadil.

Nedlouho po svém příchodu do hlavního města pozbyl první choti, Eleonory, která mu zanechala dceru Marii. Oženiv se po druhé, pojal za ženu Marii Růžicovou, pocházející z Bzence na Moravě. Byla o dvanáct let mladší než její manžel. Svou živou, veselou, pohyblivou povahou přinášela rovnováhu do rodiny, jejíž otec byl až příliš vážný a usedlý. Vynikala rázností a podnikavostí, vlastnostmi, které ji uschopňovaly k úkolům matky s 16 dětmi, z nichž ovšem jen 8 dětí dorostlo . . .

Byla z rodiny, obchodující zeleninou. Svému zaměstnání zůstala věrna i ve velkoměstě a zřídila si zprvu krám na trhu, později zděný obchod. Zeleninu brala z domova. Živnost zkvétala.

Rodina Janouškova byla hluboce věřící a upřímně katolická. Z dětí, které zůstaly na živu, věnovali se stavu duchovnímu 3 synové a 2 dcery. Hlavní zásluha o to náleží paní Janouškové.

Když jí muž onemocněl, raněn mrtvicí, když se k ní obracela desítka hladových krčků, když žádala živnost její píle a práce, neztrácela mysl a důvěřovala v Boha. Chodívala na české bohoslužby k „Panně Marii na nábreží“ a přistupovala často k sv. svátostem. Později chodívala do chrámu Páně denně, obyčejně k nedalekým kapucínům.

Neocenitelné služby, zvláště ve výchově dětí, prokazovala rodině služka „Nanni“, která takřka vrostla do rodiny. Děti vedla přísně k pořádku, ale uměla svoji prostou pedagogiku zjemnit láskou, takže děti lpěly na ní téměř víc nežli na rodičích.

Osmým z dětí této požehnané rodiny byl Vilém Rafael. Přišel na svět 19. října 1859. Po 4 dnech na

svátek nejsvětějšího Vykupitele 23. října byl pokřtěn v chrámu sv. Augustina. Rodiče měli o něho obavy, aby nepodlehł své slabosti jako 6 jiných dětí, před ním narozených. Ale Vilém překonal šťastně všechny dětské nemoci a slibně dospíval v čilého, velkoměstského chlapce . . .

Záhy se v něm vyvinul smysl pro povinnost a pro rozlišování dovoleného a nedovoleného. Když nakupoval v jejich obchodě jakýsi řeholní bratr a žertem sáhl na jablko za nepřítomnosti paní Janouškové, strhl malý strážce spravedlnosti poplach a volal na matku: „Mami, mami, bratr krade!“ Byl ovšem zklaman, když se mu dala matka do smíchu.

Jemnost svědomí pěstila v něm záhy i svátost pokání. Svoji první svatou zpověď vykonal u katechety P. Leonarda Karpfa 14. dubna 1867, tedy již před dokončeným sedmým rokem. Za rok nato, 23. května 1868, přijal v domě svatoštěpánském první sv. přijímání. Svátost sv. biřmování mu udělil známý kardinál Rauscher 21. června 1872.

V šesti letech začal chodit do německé „hlavní“ školy u sv. Štěpána. Cizí německé prostředí mu působilo zprvu jisté obtíže. Z domu neznal „vládní“ řeči. V rodině se mluvilo česky. Ale již v 3. třídě má na vysvědčení 4 velmi dobré a 5 dobrých. Ve 4. třídě pak vykazuje ve všech předmětech prospěch velmi dobrý.

Německé vídeňské prostředí, hlavně ovšem škola, převychovaly jej i národnostně. Jeho české národnostní vědomí bylo znivelisováno. Ostatně později kněžský idealism jej povznášel nad národnostní třenice. Byl ke všem bez rozdílu spravedlivý. Hleděl především na duše. Když mu po letech vytýkal otec kteréhosi novice, uvědomělý vídeňský Čech, že se podpisuje německy „Janaushek“, odpověděl jen tichým úsměvem. V té věci zachovával pravopis matriky ve své vídeňské farnosti. (Jeho otec jest zapsán v matrice svého moravského rodiště jako „Janušek“. Jeho příbuzenstvo v Žeravicích se podpisuje od r. 1874 po ustálení pravopisu „Janoušek“.)

Vysvědčení 4. třídy hlavní školy svatoštěpánské rozhodlo o budoucnosti Vilémově. Dobře se učil, proto měl studovati jako jeho starší bratr Karel. Vydržování synů na studiích nepůsobilo rodičům starostí. Jejich zelinářský obchod jim vynášel. Na pováženou bylo, že Vilémovi nebylo ještě plných deset let a již měl býti zapsán na střední školu.

Roku 1869 začal tedy choditi na gymnasium „u Schottů“, které se těšilo velmi dobré pověsti. Již tehdy mu tanulo živě na mysli kněžské povolání. Aspoň slibovával, jak poví lidem, aby dobře žili a se obrátili k Pánu Bohu. Jeho chování bylo stále uspokojivé. Z „mravů“ míval „chvalitebně“, jednou i „vzorně“. Brzy po zápisu na gymnasium vstoupil do družinky hochů, kterou řídil redemptorista P. Tendler. K tomuto knězi lnul vždy zvláštní oddaností a vděčností za vedení v nebezpečných letech probouzejícího se jinošství. Občas ministroval v blízkém kostele kapucínů. Obyčejně však chodíval k redemptoristům „Na nábreží“, kde se důvěrně seznámil s českými kněžími, P. Josefem Rollerem a P. Masopustem. Již tedy si oblíbil obraz Matky ustavičné pomoci, nedlouho před tím přinesený z Říma. Úcta mariánská bude ho charakterisovati po celý život. Je svědectvím i příčinou půvabné svěžesti a nevinnosti jeho duše.

Hůře bylo s prospěchem mladého studenta. Naděje v tomto ohledu do něho skládané skoro úplně zklamaly. Vilém nebyl ani prostředním žákem. Hned první, pak čtvrtou třídu musil opakovati. Ne že by byl duševně tupý a neschopný. Ale přílišné mládí, tékavost mysli a čtenářská vášeň zavinily asi nezdar. I při jídle býval tak pohroužen do zajímavé četby, že musila naň rázná „Nanni“ nejednou křiknouti: „Aspoň na jídlo si popřej času!“ a vzíti mu knihu z ruky.

Studie stíhané pokořujícím neúspěchem přestaly ho nadobro těšit. Když dokončil kvintu, zmizel jednoho dne z Vídně. Nikdo nevěděl kam. Nikomu se nesvěřil. Jen matka byla zasvěcena do jeho plánu a

provázela jej do noviciátu redemptoristů v Eggenburgu v Dolních Rakousích . . .

II. ZA SVATÝM KNĚŽSTVÍM

Každý řád a každá kongregace má v Církvi sv. své zvláštní poslání.

Sv. Alfons Maria Liguori založil svoji pokornou a dlouho velmi nepatrnou kongregaci pro záchranu duchovního proletariátu, duší nejopuštěnějších a nejzanedbanějších, jaké byly roztroušeny mezi negramotnými pasáky Apulie a v ztracených stržích neapolských Apenin. Ideálem Alfonsovým bylo zprostředkovati těmto bědným lidem, tonoucím v hrubé nevědomosti a nepravosti, ovoce vykoupení, neboť i za ně zemřel Kristus jako za města pastoračně zásobená.

Jeho kongregace jde věrně ve stopách svého duchovního Otce. Snaží se podchytili lidi duchovně nejubožejší, usmrcené vnitřně těžkým hříchem. Hledí je kázáními přiměti k smíru s Bohem ve svátosti pokání a takto jim zprostředkovati nadpřirozený život milosti Boží, bez něhož je všechna činnost pro věčnost ztracena. Činí to lidovými misemi.

Na neuvěřitelné oběti misionářského života třeba se připraviti především asketicky, pak vědecky. Prvnímu úkolu slouží noviciát, druhému t. zv. studen-tát, to jest dům bohovědných studií.

Do noviciátu dorazil frater Vilém Janaushek — frater, bratr, jest jméno redemptoristy od noviciátu do vysvěcení na kněze — 14. září 1876. Neměl býti vlastně přijat pro přílišné mládí a pro nehotovost předepsaného vzdělání. Ale novicmistr P. Hamerle, proslulý jako provinciál, organisátor, kazatel a spisovatel, prohlédl duchovní schopnosti pokorného žadatele a postaral se o jeho přijetí. Fr. Janaushek začal svůj zkušební rok 17. září, ale řeholním šatem byl oděn teprve 3. prosince.

Své nové povolání začal se vši opravdovostí. Znamenává si stěžejní otázku: „Proč jsi přišel do

kláštera?“ A dává si hned odpověď: „Aby ses posvětil atak mohl blaženě zemřít. Každý jiný účel je pochybený. Znovu a znovu si dávej tuto otázku, kdykoliv na tebe přijdou pokušení a obtíže, a po každé je přemůžeš.“

Noviciát záleží v řadě duchovních cvičení, rozjímání, novicmistrových promluv, duchovní četby, církevních hodinek a jiných modliteb, které se střídají v určitých, rozvrhem hodin vymezených intervalech. K nejdůležitějším úkonům novicovým patří sledování nauk novicmistrových, který rozvinuje před svými posluchači v t. zv. konferencích program jejich budoucího povolání.

Fr. Janaushek sledoval řeči novicmistrový napiatě. Svědomitě si zapisoval do zvláštního sešitku „ovoce konferencí“. Krátce, jasně a určitě vystihuje hlavní myšlenku — rys, který jej bude charakterisovat při všech pozdějších pracích.

Spolubratři se vzdělávali jeho chováním. Svědčí o něm, že celý rok neporušil mlčení, předepsaného novicům v jistých dobách. Nikdo nezachovával věrněji předpisy řehole nad něho: Bez hlesu, s klidnou a veselou samozřejmostí vykonával pokořující práce, které mu uložil novicmistr. Zametal schodiště a chodby, nosil uhlí, zatápěl v cizích pokojích a pod. A při tom si nikdy nestýskal na přetěžování. Nenaříkal na zimu, když ve světnicích noviců se netopilo a když měl ruce celé omrzlé . . .

Doslova prováděl myšlenku, kterou si zapsal do deníku: „V duchovním životě je třeba povinnosti a zásady netoliko znáti, nýbrž je třeba je též hned na sebe vzíti a podle nich žít.“

Již tehdy vynikal dětinnou a něžnou úctou k Matce Boží. Zapsal si předsevzetí: „Jako praví synové sv. Otce Alfonsa musíme ji (Marii Pannu) též velmi milovati a ctíti, abychom mohli říci s cti. Fr. Blasuccim (bohoslovcem-redemptoristou † 1752): „Z lásky k své nejdražší Matce Marii rád bych se dal třeba na popel spálit!“ — Neobyčejně býval povznesen a nadšen každého 25. dne v měsíci, kdy re-

demptoristé, zvláště novicové, slaví po vzoru sv. Alfonsa „malé vánoce“, uctívajíce Ježíška v ozdobných jesličkách.

Den 21. září 1877 prohlásili představení za konec noviciátu fr. Janauschka. Věc dnes naprosto nepřipustná, aby noviciát, začatý kanonicky 3. prosince, byl ukončen již před uplynutím 10 měsíců, nebyvala tehdy zjevem neobvyklým. Teprve církevní zákoník, závazný od 19. května 1918, odstranil neodvolatelně takové právní úchyly.

Řeholní sliby složil fr. Janauschek až za půl roku na místě vědeckého školení, v Mautern, na Bílou neděli 28. dubna 1878. Řeholní sliby byly proň splněním prvních jeho svatých tužeb. Své zápisky z duchovních cvičení před sliby zakončuje radostným výkřikem: „Aleluja! Můj Ježíši, mé všechno!“

Svaté závazky chudoby, čistoty, poslušnosti a přísahy setrvání rozhodl se znovu a znovu oživovati ve své duši: „Nikdy nebudu litovati, že jsem složil sv. sliby. Neopomenu obnovovati své sv. sliby při rozjímání, při mši sv. a po sv. přijímání.“ — „Měl bych někdy litovati, že jsem zvolil tento stav? Ovšem, i andělé klesli, proto se musím stále báti... Leč důvěru, odvahu, modlitbu, horlivost!“

Fr. Janauschek byl věren ideálu řeholní observance a snahy o dokonalost. „Byl nejzbožnějším studentem. V oratoři klečel nehnutě, zpříma, se sklopenýma očima jako anděl. Při pohledu na něho napadala myšlenka: Tak se asi modlíval sv. Alois. V rekreaci (době společného zotavení) se nevnucoval, byl však přívětivý, hovorný, milý a skromný.“

Každý den si zapisoval předsevzetí pojatá při raním rozjímání. Jsou prostinká, nejednou i naivní, ale vždy prozrazují praktický smysl, který si všímá konkrétních, skutečných poměrů. Umiňuje si na př. při „ješitných myšlenkách na svoji krásu mysliti, že bude potravou červů“. V novéně před svátky svato-dušními se bude varovati „neužitečných, hloupých vtipů“. Přemáhá nechuť k vycházkám, nelibost nad novým kloboukem, odhodlává se k snášení vyprah-

losti, obětuje Bohu bolesti hlavy atd. Jeho předsevzetí nejsou formulována ve skvělých frázích, zato obsahují do detailů nastíněný, proveditelný životní program.

Klášter v Mautern (ve Štyrsku) byl však především domem studijním i pro fr. Janauschka. V té době trpěl bohovědný ústav rakouské provincie slabým počtem studujících. V r. 1878-79 jich bylo toliko 12. Představení se však všemožně snažili, aby výši studia netoliko udrželi, nýbrž i pozvedli. Přičiněním profesora mravouky, proslulého P. Freunda, byly obnoveny vědecké disputace, od nichž bylo několik let upuštěno.

Fr. Janauschek dal se do studia s mladickým nadšením, posvěceným poslušností k řeholi. Napřed musil dokončiti předměty gymnasiijní. Filosofická propedeutika byla nahrazena filosofií scholastickou. Studoval tak radostně, že si až vyčítal příliš přirozený zájem a proto si činí předsevzetí: „Ve filosofii si budu počínati skromněji, neboť to mi dá na smrtelném loži více klidu a spokojenosti.“

Nepřekvapuje, že jeho metodické úsilí mělo lepší úspěch nežli studium v nižších třídách gymnasia. Nemá sice nikdy prospěch „výborný“, ale svými „chvalitebnými“ patří vždy mezi lepší studenty.

Mimo povinné studium věnuje se i cizím řečem, franštině a italštině. Studiu italštiny se oddal především z piety k zakladateli kongregace, Italovi svatému Alfonsu. Jako novicmistr doporučel svým svěřencům zájem o tuto krásnou řeč. Přál si, aby každý redemptorista mohl čísti v originále italské spisy sv. Alfonsa a tak vnímati bezprostředně půvaby jednoduchého jeho lidového slohu. Pilným studiem se tak zdokonalil, že při slavnostech na počest hostů z Italie mohl přednášeti italské řeči. Ježto ovládal slušně češtinu, byl ustanoven lektorem své mateřštiny pro bohoslovce, kteří měli o ni zájem. Mimo to vyhledával pilně společnost českých spolubratří na vycházkách a jindy, aby si udržel českým hovorem plynlost a lehkost živé řeči.

Dne 8. srpna 1879 byl přijat postřižinami do duchovního stavu. Současně obdržel 4 nižší svěcení. S potřebnou dispensí od věku byla mu udělena v druhé polovici srpna 1882 všechna tři svěcení biskupem štyrskohradeckým svatě paměti, drem Zwergrem. K svatému kněžství dostoupil dne 29. srpna. S hlubokým pohnutím vstúpil si do duše světitelova slova, aby bylo pravdou o něm, co řekl Duch svatý o Ježíši Kristu: „Přisáhl Hospodin a nebude toho želeť: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedehova.“ (Ž. 109, 4.)

Rodiče novoknězovi si přáli, aby jejich syn slavil první mši svatou ve Vídni. Rozhodnutí generálního představeného však zakazovalo tuto slavnost mimo dům studijní. Rodiče se obrátili na provinciála. Bezvýsledně. P. Janauschek mezitím zůstal klidný. Ani v nejmenším se nepokusil o výjimku od zavedeného zvyku. Jakmile se však stal po 22 letech provinciálem, dovolil hned novokněžím své provincie obět mše svaté v jejich rodišti, v kruhu příbuzných a známých.

Své kněžské prvotiny slavil v neděli 3. září 1882 ve svátek Andělů strážných. Lidé si vyprávěli ještě po mnoha letech o „krásném“ primiciantovi.

III. S MÍSTA NA MÍSTO : 1882–1890

Když mladý redemptorista skončí studia, je poslán do některého misijního domu, aby se zvolna zapracovával do apoštolské metody svatého Alfonsa.

U P. Janauschka tomu tak nebylo. Zůstal prozatím v Mautern jako socius (pomocník) prefekta bohoslovců. Ve svém úřadě si získal jejich trvalou náklonnost a vděčnost. Též byl ustanoven za učitele v některých předmětech u mladších bohoslovců.

Současně si připravoval misijní kázání. V dubnu r. 1884 jej vidíme na první misii, a to pod vedením slavného kazatele, P. Freunda. Začátkem r. 1885 byl povolán na misii do Lanzenkirchenu, aby „obracel“ české, pardubické dragouny. Rytmistr mu kladl na

srdce, aby zdůraznil vojákům 7. Boží přikázání, protože si dovolovali pych na polní zvěři.

Koncem prázdnin r. 1883 byl povolán na Svatou Horu jako výpomocný český zpovědník a kazatel. Pobyl tam však jen několik týdnů.

Roku 1885 stal se direktorem juvenátu (soukromého gymnasia), založeného rok předtím v Lubně. Rostoucí duch liberalismu a nevěry nápadně umenšoval počet řeholních povolání. Proto byl přijat návrh vychovávat si schopné hochy již od malička.

Začátky lubenského juvenátu byly velmi těžké a nedokonalé. Výsledek však byl uspokojivý, ba překvapující. Hoši skládali veřejné zkoušky na státním gymnasiu v Lubně a profesori vyslovili jejich učitelům plné uznání. V 2. školním roce měli téměř všichni žáci „vyznamenání“. Když byl juvenát přeložen do Koclířova u Svitav, prohlásil ředitel gymnasia, že tím ztrácí nejlepší své žáky.

P. Janaushek neučil toliko vědě, nýbrž také ctnosti. Byl svérázným vychovatelem. Kdysi na příklad přinesl k večeři na talířích bídně vypracované latinské úlohy a přidal k nim slovní doprovod.

Hoši se ho zprvu báli, poněvadž dříve prohlásil, že by nechtěl přijít k těmto „klackům“. Ale jejich obavy se rozplynuly kouzlem jeho milého, oduševnělého úsměvu. Bývalí chovanci vzpomínají vděčně jeho vedení, neboť s P. Janaushekem přišel „do ústavního života zvláštní ideální duch a klidné duševní i duchovní snažení“.

Z Lubna byl přeložen P. Janaushek na poutní místo Králíky v nejvýchodnějším cípu Čech. Třebas tam nepobyl dlouho, zapsal se co nejlépe do srdce všech. Pracoval zvláště ve zpovědnici pro německé i české poutníky. Klášterní kronika píše po jeho odchodu do Čes. Budějovic: „Dnes se rozloučil s námi milý P. Janaushek . . . Celá jeho bytost získává si lásku všech jak cizích, tak spolubratří. Jsa vždy pln lásky, káže i v klášteře všem svou přesností v zachovávání řehole. Jeho památka bude zde požehnaná.“

Na novém působišti v Čes. Budějovicích připadla mu úloha českého zpovědníka a byl jmenován katechetou na německé obecné škole.

Úřad katechety pojal vážně a šťastně. Nebyl sice „milý“, nijak se s dětmi nemazlil, spíše byl vážný, téměř přísný. Řekl, že nemíní připoutati děti k své osobě, nýbrž k Ježíši Kristu. Neměl mezi nimi miláčků a přece byl oblíbený. Nepřijímal žalob. Nikdy se nerozčilil.

Do vyučování rád vplétal příklady ze života světců, zvláště světců své kongregace. Nejvíce se snažil, aby vštípil dětem lásku k čistotě a hrůzu před těžkým hříchem. Říkával jim: „Přijde-li někdo z vás do pekla, na mne se nemůžete vymlouvat.“ Zasvěcoval je do praxe dobrého úmyslu, přípravy na dobrou smrt; nabádal je k úctě anděla strážného. Učil je žítí s církevním rokem. Připravoval je na vánoce i na jiné svátky. Před svátkem Božského Srdce měl takovou radost, že zazpíval dětem píseň k Srdci Páně. V poslední hodině před prázdninami líčil poslední soud. Svatou bázní chtěl je vyzbrojiti proti svodům zla.

IV. NOVICMISTREM

Roku 1890 byla mu projevlena vyššími představenými po prvé větší důvěra v jeho schopnosti. Byl jmenován magistrem noviců, novicmistrem.

Jeho jmenování bylo skutečným překvapením, ne právě pro všechny milým. Jeho poměrně mladý věk a nedostatek zkušenosti budily obavy starostlivých skeptiků. Ale zanedlouho se ukázala lichost podobných řečí.

Byl-li kdo způsobilý k úřadu, na němž spočívá budoucnost řeholní společnosti, byl to P. Janaushek. Na prvním místě jej k němu uschopňovala jeho hluboká, asketická průprava. Byl živým vzorem toho, čemu měl učití své svěřence: Modlitby, sebranosti sebezáporu a jiných ctností.

Pevná a důsledná víra oživovala celý jeho život

do nejmenších podrobností a činila z něho vůdce duší, který kázal již svým zjevem . . .

Víra v Boží přítomnost jej pronikala především v kostele a v kapli. „Bylo povzbuzením viděti P. J. J. nauschka při modlitbě. Pozornost budila jeho hluboká, nestrojená zbožnost a jeho uctivé chování.“ V lavici klečel lehce opřen o lokty — s tváří skrytou v dlaních — nepohnutě celou půlhodinu rozjímání. Jeden z jeho noviců praví: „Když jsem viděl, jak se modlí, myslíval jsem si: Ten to umí! Ten dovede se sjednotiti s Bohem a důvěrně s ním jednat!“ Podle pokynů, které dával novicům, byl jeho život modlitby prostý a dětinný, avšak hluboce založený.

Událo-li se při společné modlitbě něco směšného, zůstal vždy vážný. Ani úsměv nekmitl jeho obličejem. Když vycházel před konferencí z oratoře, bývala jeho tvář celá zjasněna stykem s Bohem.

Při mši svaté dbal co nejsvědomitěji rubrik. Již jako bohoslovec proslul jejich znalostí. Až pedantsky přesně vyslovoval jednotlivá slova. „Bylo úchvatné pozorovati jej při mši svaté, zvláště po svatém přijímání. S hlavou lehce skloněnou, s přivřenýma očima a sepiatýma rukama byl ponořen v modlitbu. Zdálo se, že ho ozařuje jakési světlo . . .“

Konal-li měsíční rekolekci nebo výroční exercicie, ztrávil takřka celý den před velebnou Svátostí. Modlil-li se, jeho tvář sálala vnitřním žářem.

Z úcty k velebnosti Boží se hned od začátku svého nového úřadu přičiňoval o zlepšení kaple noviců. Když konečně dosáhl její přestavby, bohatě a vkusně ji okrašloval, sháněje pro ni ozdoby u známých dobrodinců.

Z lásky k sebranosti a modlitbě miloval mlčení a samotu. Bez potřeby nikdy nevycházel ze své světnice. Vyjma společné zotavení nikdy nešel do klášterní zahrady. Pro pouhé osvěžení nikdy si nedovolil vycházku do volné přírody. Jel-li vlakem, rád se skrčil do koutku oddělení a modlil se. Nikdy si neprohlížel výkladních skříní. Nikdy nešel do musea nebo do kina.

Zřídka jej bylo viděti v hovorně. A rozmluvu s lidmi, kteří jej přišli navštívit, co nejvíce zkracoval. Bylo o něm známo, že je nejstručnější v jednání se ženami.

Vždy však zachoval povinnou slušnost a laskavost. Od přirozenosti byl povahy prudké a dráždivé. Byl náchylný k strohému vystupování. Ale cvikem nabyt nad sebou takové vlády, že zachoval vždy nezrušitelný klid. Jen někdy prozradil stín v obličeji, co ho stojí taková oběť.

K svým novicům býval přísný, aby je zocelil k bojům a křížům života. Ale často probleskla jeho něžnost až mateřská, s kterou se staral o své světence.

Když onemocněl fr. Chocholín, syn horníka z Příbramě, chrlením krve, vynakládal pro jeho zdraví vše, co bylo v jeho silách. Žádal, aby všichni novicové chorého bavili. Když směl nemocný do zahrady, vzal jej sám do náručí a snesl jej tam. Když minula doba společného zotavení v kruhu noviců, odnášel jej zase stejným způsobem do jeho pokoje.

Dbal svědomitě zákona lásky bliženské. Varoval se až úzkostlivě nelaskavostí a posuzování. Když mluvil o bližních, spíše vyzvedal jejich dobré vlastnosti. „Myslím, že to právě je charakteristikum na obraze P. Janauschka: Rád napravoval mínění druhých o svých spolubratřích,“ píše jeden z jeho známých.

Čeho si nedovolil v přítomnosti bližního, nedovolil si ani k nepřítomným. „Čest bližního byla mu svatá. Musil-li učiniti zmínku o chybě, nikdy nejmenoval osobu. Naopak snažil se pověděti o každém něco dobrého.“ Žertovali o něm, že umí každého „napraviti“. Jeho řeč svědčila o dobrotě každého.

Mluvil-li o svých pracích, byl mimořádně stručný a úsečný. Všechny ostatní však chválil a velebil. Rád pozval občas do noviciátu misionáře, aby seznamovali novice s apoštolským životem. Když vyprávěli pozvaní své zkušenosti, býval sám nejpozornějším posluchačem a sledoval vyprávění s jakousi zbožnou a vděčnou uctivostí.

Pokořovati se bylo potřebou jeho nadpřirozeného života. Kdysi se značně rozhorlil u noviců a prudce od nich odešel. Za malou chvíli se však vrátil a pokorně je odprosil za zlý příklad hněvu. Jindy při loučení s novici řekl klidně bez nepřirozeného hrbení, že mnohá jeho přísnost nebyla z ctnosti a z vědomí povinnosti, nýbrž jen z nepotlačené nedůtklivosti. Jinému řekl při odchodu z noviciátu: „Nyní dostanete představeného, který zůstává vždy stejně klidný, který není jako já, hned tak, hned jinak.“

Dovedl držeti na uzdě všechny, i dovolené sklony přirozenosti. Byl téměř mučedníkem pravidel společenského chování a jeho spolubratři si troufali srovnávat jej v té věci se svatým Františkem Saleským, o němž píše biskup Camus, že se nikdy neosvobodil ani od nejmenšího pravidla skromnosti a byl o samotě takový, jako ve společnosti, a ve společnosti takový, jako o samotě. P. Janaushek sedával vždy zpřímá a neopíral se. Stál-li, neměnil nervosně polohu. Když ho to pudilo k zívnutí, hleděl, pokud mohl, potlačit i otevření úst. Dbal vždycky na bezvadný zevnějšek. Svůj řeholní šat nosil sice tak dlouho, jak dovoľoval jeho kněžský stav, a nestyděl se ani za záplatu, ale vše bylo na něm čisté. Střevíce si vždy pečlivě vyleštil, na taláru nestrpěl nejmenšího prášku. V jeho pokoji bylo vše vzorně spořádkáno. Zbožnost ho nehrbila. Chodil vždy zpřímá. Jeho ušlechtilá, krásná tvář byla ozdobena přívětivým, milým úsměvem.

Kdo jej blíže neznal, mohl býti nějakou dobu v pochybnosti o smyslu tohoto úsměvu, „zda je to diplomacie, či sarkasmus, či opravdový, upřímný úsměv, či přirozená vlastnost“, ale nakonec se přesvědčil, že je to výraz dobroty jeho srdce a ještě více upřímné snahy jeho vůle.

První myšlenka jednoho studenta, příšlého do noviciátu, když jej spatřil, byla: „Může-li tento ztepilý, krásný muž býti v klášteře, mohu i já.“ Někteří z jeho noviců doznávají, že je P. magister svým zjevem uchvacoval.

Při každém kroku se umrtvoval. Jda po chodbě, netčkal očima po stěnách. Tichou, nenápadnou modlitbou byl ponořen v Boha. U stolu jedl málo, ale dlouho mu trvalo žvýkání potravy. Činil to z ohledu na novice, aby nemohl chvatný rektor hnáti společný stůl na újmu zdraví noviců. Ačkoliv trpěl od mládí zažívacími potížemi, nikdy si nestěžoval a nikdy nečinil výjimky u společného stolu.

Jeho umrtvenost mu však nebránila kochati se s upřímným obdivem krásami přírody. Byly mu zrcadlem Boží krásy a zdrojem oslavy Tvůrce.

Jeho poměr k vyšším představeným byl prodchnut živou věrou a pokorou. Jednou se mu dostalo od představeného nespravedlivé důtky, že mluvil z okna kláštera s lidmi světskými. Marně vysvětloval pravý stav věci. Rektor stál na svém. Když nepochodil, přijal od něho bez hořkosti nezasloužené pokárání. Nikomu si na to nestěžoval, až jako provinciál těšil tímto případem kněze, který se ocitl v podobné situaci . . . Ještě jako novicmistr byl věren zvyku, jež si osvojil v prvních letech řeholního života. Na začátku měsíce napsal si předmět zvláštního zpytování svědomí a určitá umrtvení, která chtěl konati příští měsíc, a dal si je pozorně schváliti představeným domu.

Se svrchovanou úctou a dětinnou hrdostí mluvíval novicům o generálním představeném kongregace, slavném P. Mikuláši Mauronovi († 1893). Když měl nový generální představený, P. Mat. Raus, přijeti na visitaci r. 1895, přičinil se, aby byl tak vzácný host co nejslavněji uvítán, a dovolil dokonce i novicům, konajícím exercicie před složením slibů, aby směli se účastniti přípravných prací.

Veliká úcta a nadšení ho oživovaly, mluvil-li o svatém zakladateli Alfonsu nebo o jiném světci kongregace. K jménu sv. Alfonsa musili novicové vždy připojiti slova: Svatý náš Otec. Pobízel své světence, aby nezapomínali se utíkati v modlitbách k svým svatým spolubratřím a aby ctili spíše světce domácí, řádové, nežli cizí. Také je nabádal k modlitbě za

milost, aby se dostalo kongregaci k dosavadním svět-cům mučedníka za víru. Když v kteréši sobotní pro-mluvě se zmínil o zjevení Panny Marie sv. Alfonsu v hodině smrti, vybízel nadšeně novice k modlitbě o podobnou milost pro poslední okamžiky života: „Proč by se nám nemělo dostatí této milosti (po vzo-ru svatého Otce Alfonsa), máme-li jen dosti důvě-ry?“ — Neželel výdajů, spojených s kanonisačními procesy sv. Gerarda a sv. Klimenta. Hluboce ho za-bolelo, když si mu postesklí jednou cizí řeholníci, že je „bude státi jejich světec mnoho peněz“ . . .

Úsudek o celkovém zjevu P. Janauschka pronesl kterýsi novic, známý jinak zdrželivostí úsudku: „Náš P. magister je vskutku svatý muž. Ať naň dá-vá člověk sebelepší pozor, neodkryje na něm žádné chyby.“ A jiný píše: „Řekl jsem již kolikrát, že tak si představuji svatého na zemi. Že byl asketický v plném znění, to vysloví každý, kdo ho znal.“

Takový muž mohl si získati snadno vliv na jino-chy, hodlající se zasvětit službě a následování Ukři-žovaného. Jejich učitel jim mohl směle říci s apošto-lem národů: „Prosím vás tedy, buďte následovníky mými, jakož i já jsem Kristovým!“ (1 Kor. 4, 16.)

Vztahy magistra k novicům jsou rozmanité. V oné době býval novicmistr ještě zpovědníkem svých svě-řenců, věc dnes přísně zakázaná církevním zákoní-kem. P. Janaushek měl uznání, že může míti někdo obtíže ve zpovědi určitému knězi a proto rád dovo-loval bez vyšetřování zpověď u jiných. Ve zpovědi býval otcovsky vážný, nikdy však přísný nebo drsný.

Osobnost novicmistra se nejvíc uplatňuje v pro-mluvách k celému noviciátu, v konferencích. P. Ja-nauschkovi velmi na nich záleželo. Zprvu si je pečli-vě psával, později mu stačilo poznamenati si hlavní myšlenky. Uměl mluvit lehce a plynně. Nikdy ne-potřeboval se opravovati. Ač mluvil volně a důvěr-ně, nikdy nenechal větu nedokončenu. Jeho přednáš-ky nebyly vědeckými pojednáními, nýbrž vroucími, prostými výzvami k ctnosti. Mluvil vždy ohnivě a

nadšeně. Neubránil se gestikulaci, ani když v exerciciích rozjímal veřejně za zády noviců. Jednou v exerciciích před sliby zvolal: „Nechť nyní udeří blesk s nebe a zasáhne toho, kdo to nemíní vážně s řeholními sliby!“ Dovedl mluvit s důrazem. Důležitější slova vyzdvihl několikerým opakováním, na příklad „nikdy, nikdy, nikdy, nikdy!“.

Aby zachoval rozvrh hodin, nepřekročil půlhodinu, vyměřenou konferenci, vyjma případy, když konal „kárnou řeč“.

Myšlenky ke svým promluvám čerpal z Scaramelliho a ze sv. Alfonsa. Z listů svatého Zakladatele předčítával celé úryvky.

Nejčastěji se vracel k napomenutí, jak důležitá jest pro život vnitřní sjednocenost s vůlí Boží i v nejmenších, nejvšednějších věcech.

Dokonalost nezáleží v hledání velkých podniků pro Boha, nýbrž ve věrném plnění i nejmenších denních povinností. Na věrnost v malém obracel pozornost noviců. Více cenil vyplnění malého řeholního předpisu než veliké umrtvení, vykonané z vlastní vůle. Říkal v konferencích: „Zdali je nějaký kající úkon vůlí Boží, nevím jistě; že však chce Pán Bůh přesné zachovávání řehole, to vím.“

Když podle zvyku, zachovávaného v noviciátě, žalovali se mu novicové večer z denních přestupků řeholních stanov a žádali o dovolení na kající skutky, měl ve zvyku upozorňovati: „Zachovávejte raději přesně svatou řeholi, mlčení, poslušnost na znamení zvonku . . . Nošení cilicia atd. nemá mnoho ceny, pokud kdo neplní přesně svatou řeholi.“

Rěhole byla pro něho spolehlivým výrazem vůle Boží. Vůle Boží jest nejvyšším ukazovatelem našich povinností a cesty k mravní dokonalosti. Sjednocení s vůlí Boží je neomylným důkazem lásky k Bohu. Tento důkaz nikdy nezklame. Proto radíval P. Jauschek, že při obnově dobrého úmyslu jest lépe říkati: „To činím z lásky k tobě, Bože!“

Nejednou připomínal novicům vznešený vzor sv. Gerarda Majelly, který pojal svoji poslední smrtel-

nou nemoc jako vůli Boží a dal si připevniti na dveře své světničky nápis: „Zde se plní vůle Boží!“ Chtěl, aby jeho novicové v každém životním postavení, v každou vteřinu, na každém místě se vědomě snažili o plnění vůle Boží.

Jako záruku setrvání ve zvoleném řeholním povolání jim zdůrazňoval dětinnou otevřenost a upřímnost k představeným, neboť představený je nejповolanějším tlumočníkem vůle Boží ve všech okolnostech života . . .

Celou duši vkládal do sobotních promluv o Marii Panně. Přicházel na ně mimořádně ustrojen, pečlivě oholen, ve svátečním šatě. Láska k Matce Boží byla mu již od nejútlejšího dětství sladkou potřebou srdce.

Studiem duchovních spisovatelů a především sv. Alfonsa nabýval vždy pevnějšího a hlubšího přesvědčení, že Panna Maria je prostřednicí všech milostí a že tolik postoupíme v duchovním životě, kolik úcty věnujeme Královně všech svatých. Tuto oblíbenou myšlenku sv. Alfonsa sám dokonale prožíval a přesvědčoval o ní své žáky. Nesnesl, aby někdo jmenoval Matku Boží jen pouhým slovem Maria bez nějakého čestného názvu. Jeho posluchačům dlouho utkvělo v paměti, jak nadšeně a vroucně mluvil o Matce Boží v květnových promluvách roku 1893 v eggenburském kostele.

Zbožným obdivem a dětinnou láskou lnul k obrazu Panny Marie, Matky Ustavičné Pomoci, který výstižně symbolisuje ochranu Matky Boží. Jako Ježíšek zděšen pohledem na nástroje umučení choulí se k ní a sahá po její ruce, tak máme i my, poučoval novice, utíkat se v každé úzkosti k pomocné ruce Panny Marie.

Vedle úcty mariánské učil budoucí duchovní syny sv. Alfonsa ohnivé úctě k nejsvětější Svátosti. Vroucnost a důraz nesly se jeho hlasem, když napomínal novice, aby ztrávili před svatostánkem každou volnou chvíli a aby se utíkali k svátostnému Spasiteli především v pokušeních, v starostech a v utrpeních: „Jistě zakusíte, že je tam Ježíš, že vám dá odpověď.

Nebudete ovšem slyšeti žádných slov, ale ve vaší duši se vynoří myšlenky, vzniknou předsevzetí a dobrá rozhodnutí. Tak dává Spasitel odpověď, když jdeme k nejsvětější Svátosti.“ — Vedl duše k vděčnosti za milost velebné Svátosti. Jeden z noviců si vzpomíná, jak je pobízel, aby po svatém přijímání se modlili: „Drahý Spasiteli, zvláště ti děkuji za ustanovení nejsvětější Svátosti . . .“

Společnými promluvami nemohl dokonale splnit své výchovatské povinnosti. Jeho posluchačstvo bylo velmi rozmanité. Byli tam Němci, Češi a Poláci; mezi nimi se nalézali studenti, budoucí kněží, i prostí, nevzdělaní hoši, kteří se připravovali na povolání služebných bratří. Soukromým vedením jednotlivců doplňoval, co nebylo možno vykonati veřejně.

Jeho nestrannost zamezila všechny možné národnostní spory. Přál stejně všem a zaručoval každému jeho práva. — Se zvláštní pozorností se ujímal bratří laiků. Vážil si jejich služeb prokazovaných klášteru. Ač nebyl zásadně povinen, konával k nim zvláštní přednášky o jejich povinnostech, o metodě rozjímavé modlitby, vedl je k pracovitosti, k smyslu pro pořádek a čistotu v domě. Připomínal jim: „Vidí-li bratr laik někde špínu, nemá si mysliti: To se mne netýká! Má hned jíti a očistiti ji.“ Nejvíce je nabádal k tomu, aby pohlíželi na svůj stav v duchu víry a posvěcovali ruční práci modlitbou a dobrým úmyslem. Rád jim dával za vzor sv. Gerarda a ctih. Jana Křtitele Stögera, někdejší bratry laiky kongregace.

Celý duchovní život, byť by byl ozářen světlem extasí, byl by kusý a podobal by se podle výrazu blah. Petra Eymarda sladké cukrové vodě, kdyby neměl v programu umrtvování těla, sebezápor a obět. P. Janauscheck dobře rozuměl této pravdě a proto „otužoval“ duchovně své svěřence. Více než umrtvování vnější, umrtvování těla, dbal na umrtvování vnitřní, zapírání vůle a vášní. Říkal nehledaně: „Nestojí to ani krůpěj krve: nepuknu, zapru-li se; a puk-

nu-li, dobrá, jsem pak mučedníkem!“ — Ve výběru umrtvení byl velmi rozumný. Jisté italské zvyky, které budily hrůzu nebo aspoň přílišný podiv, rád prominul; zato trval neústupně na tom, aby novicové na příklad zametali každý týden chodby a schody, aby čistili příbor po snídani a pod.

Přední snahou magistrovou bylo rozdrtit u noviců ducha pýchy, který je každému člověku více nebo méně vrozen. V té věci byl až neúprosný. Dbal, aby jeho žáci provedli co nejdokonaleji vůli sv. zakladatele Alfonsa: „Prosím každého z vás . . . a ukládám to pod poslušností . . . aby každého dne při rozjímání . . . prosil Pána Ježíše, aby mu dal milost snášení opovržení s myslí klidnou, ano radostnou; (horlivější budou prositi přímo o opovržení z lásky k němu). (Listy 11.)

Kdysi před svátkem zdobili oltář dva novicové; pověřeni péčí o kapli. P. magister se přišel na ně několikrát podívat. Neřekl však ani slova. Čekali, že se pochvalně zmíní o jejich vkusném díle aspoň večer. A zatím P. Janauschek suše oznámil: „Od zítřka místo dosavadních budou sakristány N. a N.“

V konferenci o ješitnosti vybídl novice ke zpytování, netrpí-li touto nectností. Kterýsi prostý bratr mu zanedlouho vyznal svoji obavu, že je snad ješitný. A P. magister se naň s údivem podíval: „Vy? Rád bych věděl, nač byste mohl býti ješitný.“

Marnivý novic chtěl vylákati na P. magistrovi vysvědčení o svých schopnostech a uváděl mu své nedostatky, pro něž snad připadne kongregaci na obtíž: „Milý bratře,“ uklidňoval jej magister, „potěšte se! U nás je třeba i takových, kteří mají odpolední požehnání, světí růžence, oblékají do škapulířů. To budete dělati velkolepě.“

Jinému řekl P. Janauschek, že z něho nikdy nic nebude. Pokoření padlo hluboko do srdce. Po letech to připomněl pokořený, tehdy již mladý kněz, P. Janauschkovi jako představenému misie: „Vpomínáte si, důstojnosti, jak jste mi řekl: Z vás nikdy nic nebude?“ Naznačoval tak omyl svého někdejšího před-

staveného. Ale ten mu pohotově odvětil: „Těší mne, že jsem se nezmýlil.“

Poněvadž se povaha projevuje nejbezděčněji a nejurčitěji ve volné, nestřežené chvíli, při zábavě a v nenuceném hovoru, účastnil se P. Janauschek, pokud mohl, vždy předepsané „rekreace“ po obědě a po večeři mezi novici, aby prozkoumal jejich povahy. Brával s sebou noviny nebo jinou četbu. Někdy předčítal novicům zajímavější věci. Nejraději měl řeči P. Abela a P. Freunda. Ale uměl své poddané také umrtvovati čtením nudných inserátů a suchopárných trhových cen. — Rád nevinně škádlíval některého novice. Když jeden z nich hrdě mluvil o svém vídeňském původu, krátce jej usadil: „Vídeň? Copak je Vídeň? Hlavní, residenční hnojiště!“ — Když se sešli všichni ve sborovně, netrpěl soukromých hovorů po skupinách. Žádal společnou zábavu. V nedostatku látky sám začal něco duchovního nebo se vyptával na obsah ranní konference, na duchovní čtení, na rubriky a pod. — Velmi miloval zpěv. Celý noviciát musel někdy zpívat. Sám se připojoval ke sboru noviců svým milým, silným hlasem. Občas prý upozorňoval bodré hochy z Alp, že nejsou povinni tolik křičet, zbožnost že se dá vyjádřit i jinak. Býval nadšen zpěvem českých koled, když je zanotili čeští studenti. Nejvíce ho dojímala píseň „Chtíc, aby spal . . .“.

Novice provázíval i na vycházky. Obyčejně chodil za nimi s breviářem nebo s růžencem v ruce. Šel-li v čele, pak se nejednou podobala vycházka závodnímu běhu, při čemž nedovolil nikomu, aby si pro pohodlí uvolnil límec. Žádal, aby všichni přinesli tuto obět řeholního šatu. Někdy si směli vzít novicové s sebou kousek chleba. Když došli k nějaké studánce, posadili se kol dokola, namáčeli chléb ve vodě — novicmistr jim dával příklad — a s chutí svačili.

Býval nenuceně veselý. A nepovažoval pod svou důstojnost dáti v zimě povel k bitvě sněhovými koulemi a sám první zahájil boj . . .

Několikrát do roka se dostalo noviciátu od někte-

rého dobrodince pozvání k svačině. Před takovou vycházkou připomněl P. magister novicům pravidla slušnosti, zvláště skromnost a umrtvenost při jídle. Při návštěvě sedával sám v čele stolu. Velmi málo jedl, zato si více všímal, jak kdo šetří jeho pokynů. „Věru, věru, nebylo to žádnou radostí, když jsme museli přijmouti pozvání s tak svatým magistrem,“ doznává kterýsi z jeho bývalých noviců.

Ale P. Janaushek dovedl také osladiti jinochům trpkosti řeholního života. Míval u sebe — podle pokynu řehole — zásoby cukrovinek, jimiž podílel novice. Zvláště býval štědrý 25. dne v měsíci. O vánocích strojíval novicům krásný a bohatý stromček.

Jak upřímnou lásku a téměř pietu chovalo jeho srdce k novicům, prozrazuje v dopise k bývalým svým svěřencům z juvenátu a noviciátu, když si ho roku 1897 pozvali za primičního kazatele. Omlouvá se množstvím prací, které mu brání přijmouti tento čestný úkol, a blahopřeje jim: „Jak mne to těší, že Vás budu brzy směti oslovovati: Vaše důstojnosti! Děkuji Bohu z hloubi svého srdce, že Vám pomohl dosáhnouti tohoto cíle. Děkuji též naší milé Matce ustavičné pomoci za všechny přímluvy, které obětovala v těchto letech za Vás u trůnu nejsvětějšího Vykupitele. Přeji Vám, drazí spolubratři, abyste při svěcení dostali hojně milostí a aby Vás tato milost posilovala v lásce ke kongregaci a k povolání. Neboť jen tehdy, jenom tehdy budete šťastnými a schopnými kněžími, když zůstanete horlivými, svědomitými řeholníky. Promiňte mi moje kázání. Přeji sobě a přeji Vám, abychom všichni žili, zemřeli a věčně pospolu zůstali jako dobří synové sv. Alfonsa.“

Novicmistr, má-li dokonale dostáti své povinnosti, musí býti mnoho u noviců. P. Janaushek se snažil usilovně vyhověti tomuto požadavku. Byl však nucen každý rok často vycházeti na apoštolské práce. Jeho jemné svědomí mu nedalo a proto přednesl při visitaci roku 1895 pochybnost, smí-li se tak často vzdalovati z noviciátu. Visitátor jej uklidnil, proto-

že v době jeho nepřítomnosti jej zastupoval schopný kněz. — P. Janauschek jezdil na misie do alpských krajů i do českých, národnostně smíšených území. Mezi nesčetnými pracemi konal též misii v Benešově u Prahy od 26. listopadu do 5. prosince 1893. Z jara r. 1899 účastnil se německé misie v Českých Budějovicích. Jeho zповědnice byla tak obležena kajícími, že přemnoží z těch, kteří chtěli jemu otevřítí své svědomí, museli se obrátiti na jiné misionáře. Ke konci misie byla rozšířena „báseň“ sice velmi neumělá, ale dobře vystihující přednosti jednotlivých misionářů. P. Janauschka velebila takto: „Lítost smyla hříchu hnusný „flek“, když srdečně, vroucně mluvil P. Janauschek!“

Nesčetné jsou kursy exercicií, které konal u řeholnic i ve výchovávacích ústavěch. Kam jednou přišel, byl žádán po druhé a po třetí o duchovní cvičení. Od začátku provází jeho veřejnou činnost Boží požehnání a obliba u lidí.

Roku 1891 byl zvolen za místopředsedu a r. 1894 za předsedu spolku katolických tovaryšů. Spolková činnost byla mu do té doby cizí. Ale nedostatek praxe nahrazoval úslužností a láskou. Nebyl přítelem hřmotných zábav, přál však mírné veselosti členů. Byl společenský a bodrý, ale nikdy si nezadal.

V této době připadla mu těžká a důležitá práce. Byl jmenován 8. září 1898 postulátorem v informačním procesu pro blahořečení ctih. služebníka Božího bratra laika Jana Křt. Stögera, který skončil svatou smrtí v Eggenburgu 3. listopadu r. 1883. P. Janauschek postavil celou svoji osobnost do služeb této věci. Žádná obět nebyla mu příliš těžká. Osvědčoval tak svou lásku a vděčnost ke kongregaci. Biskupský proces byl šťastně dokončen r. 1904 a soudní protokoly byly odeslány do Říma, kde uzavřen příznivě i apoštolský proces roku 1923.

Za 11 let svého úřadu vedl a připravoval na řeholní stav přes 300 mladých mužů. Ze 148 studentů bylo připuštěno k řeholním slibům 119. Ostatní (jedna pětina) buď byli propuštěni nebo sami odešli.

Metodě P. Janauschka v řízení noviciátu nechybělo a dodnes nechybí kritiků. Mnohý by si byl přál více ráznosti a j. Všichni však uznávají, že pracoval co nejlépe podle svého svědomí a podle úmyslu řehole. Proto se nezdá upřílišeným, co o něm napsal jeho žák a přítel P. Innerkofler: „Zkrátka a dobře! P. Janauschek byl asi nejlepším magistrem ze všech, které měli redemptoristé v posledních šedesáti letech. Svým životem ukazoval svým svěřencům to, co od nich žádal. Proto mu zůstali všichni oddáni po celý život v nejpřímnější lásce a úctě.“

V. V ČELE RAKOUSKÉ PROVINCE

Řehole redemptoristů ukládá nejvyšším představeným, generálovi a provinciálům, aby napodobovali lásku, tichost a dobrotu božského Vykupitele a Učitele našeho Ježíše Krista a poddané aby se snažili přivést k nejvyšší dokonalosti spíše příklady než slovy.

P. Janauschek byl schopen řídit se tímto předpisem, když byl jmenován provinciálem rakouským roku 1901. Jeho jmenování způsobilo v provincii podobné, ba ještě větší rozpaky a pochybnosti než před 11 lety, když se stal novicmistrem. Kterýsi důvěrný přítel, řeholní spolubratr, mu to otevřeně dal najevo: „Ale, Viléme, co to z tebe udělali? K tomu jsi slabý!“ A oslovený se neurazil. Poznamenal jen: „To máte pravdu!“

Bohoslovci, vyšlí z jeho duchovní školy v Eggenburgu, radostně pozdravili jmenování nového provinciála. A když přijel P. Janauschek do Mautern 26. června přivítati mimořádného visitátora provincie P. Dilgskrona, zůstal římský host značnou chvíli nepovšimnut, až všichni srdečně uvítali milovaného novicmistra a nyní provinciála . . .

Nová hodnost nijak nelichotila novému provinciálovi. Spíše jej tížilo vědomí nové odpovědnosti. Svoji instalaci na úřad provinciála nazval ukřižováním. Konala se ve 3 hodiny 30. dubna r. 1901.

Začátky jeho úřadu nebyly snadné. Dekretem z téhož dne, kdy byli jmenováni noví představení, byla odloučena česká pražská provincie s 3 českými a 2 polskými kláštery od rakouské, německy vedené provincie. Krok tento byl velmi ostře posuzován od německých členů. Ke cti P. Janauschka doznává jeho německý životopisec, že nikdy nepronесl ani slůvka kritiky o celé věci. Pokorně přijal rozhodnutí představených, uznávaje moudře jeho význam v plánech Prozřetelnosti.

Do prvního roku jeho správy spadá trapný proces, vedený v Lubně proti jednomu jeho poddanému, a vydání hnusného Grassmannova pamfletu proti sv. Alfonsu, jehož štvavě využívalo proti kongregaci hnutí „Los von Rom“. Ve všech domech nařídil modlitby. Prosil o modlitbu přátele kongregace. Trpěl nesmírně ve své jemné duši, ale svůj bol neprojevoval navenek.

Nikdy nestavěl na odiv povýšenost. Bral na sebe nejprostší liturgické úkony, ponechávané obyčejně posledním. Chodil vypomáhati na fary, rád šel zpovídati školní děti, převzal bez námitek nedělní promluvy a pod.

S počátku musil mírniti svoji horlivost pro apoštolské práce a zapracovávat se do úřadu. Ale později vidíme jej na mnoha místech v čele misionářů. Všude je první v práci a poslední při odpočinku.

Zvláštní zásluhu má o svolání dvou provinciálních porad r. 1903 a 1905, jejichž výsledkem bylo výborné misijní direktorium vídeňské provincie.

Lásku opravdu otcovskou ukazoval všem svým poddaným domům. Nejpatrnější byla jeho péče o poddané v Dánsku. Odmítal stesky tamních členů, kteří se domnívali, že není v provincii zájem o jejich svízelnou práci. „Já aspoň,“ píše jim, „mluvívám s jistou hrdostí o tom, že máme na Fünách misijní stanici. Důstojný pane, nepřipouštějte si žádných starostí! Jsou naprosto bezdůvodné!“ Sháněl pro ně finanční podporu misijních spolků a když nemohl ničím přispěti, aspoň je těšil, znovu a znovu vybízel

k práci pro nesmrtelné duše a připomínal potřebu důvěry v Boha a nadpřirozeného klidu. Jednou píše: „Nuže, klid a zase klid a ještě jednou klid!“ A dopis končí výzvou, hodnou syna sv. Alfonsa: „Modlit se, modlit se, modlit se!“ Přes všechny obtíže trval na založení nové koleje v Kodani, věště jí budoucnost. A jeho důvěra nebyla zklamána.

Štědrý byl k domům studijním a podporoval mravně i hmotně vědecké snahy jejich profesorů.

Při řízení poddaných bila do očí jeho skromnost. Spíše prosí než rozkazuje. Žádá představeného domu, aby mu sdělil svá přání, „a já, pokud má nedovednost připustí a pokud mohu, budu je co nejupřímněji podporovati a hledět provést“.

Jeho dobrota a pokora přály činnosti a podnikavosti druhých. Nikdy nebrzdil jejich rozumnou snahu pracovati navenek. Každý plán, který mohl zvýšiti slávu Boží nebo prospěti blahu bližního, radostně vítal a jej podle svých sil podporoval a ponechal svobodu nutnou k jeho provádění. Neskrblil též uznáním, pochvalou a povzbuzením a srdečnost jeho projevu byla vzpruhou k nové práci . . .

Někteří v jeho jednání spatřovali spíše projev skutečné nemožnosti jednati rázněji, nebo nedostatek rozhodného charakteru. Tehdejší prefekt bohoslovců v Mautern píše o jeho visitaci: „Musím též říci, že jsem byl ne k vůli sobě, nýbrž k vůli klerikům rozladěn. Někteří se nevyznali v jeho jednání. Vystupoval spíše jako zkoušející novicmistr a nikdo nevěděl, myslí-li to žertem či doopravdy. Přímé slovo o otázkách a odpovědech bylo by každému mnohem milejší.“

Podobně si počínal v dopisech. Když dal nějaký rozkaz, v zápětí moudře upozorňoval, že nemíní nic pánovitě, bezpodmínečně poroučeti.

V jeho mírném chování musíme viděti kus slovan-
ské povahy, kterou se nemohl vždy zavděčiti vojenskému duchu německých spolubratrů. Všichni doznávají, že jeho mírnost nebyla nikdy slabostí nebo nedbalostí. Když poznal nějaké rozhodnutí jako jedi-

né správné, když něco nařídili vyšší představení, byl bez drsnosti a bez rozčilování pevně neústupný ve svých požadavcích. Říkalo se: „V té věci se již nepořídí nic u P. provinciála.“

Pokyny, které zůstavoval po visitaci v jednotlivých domech, bývaly velmi mírné. Aby nikoho neurazil, užíval v napomenutích nejjemnějšího slohu. Navazoval často na nějaké slovo řehole nebo na myšlenku sv. Alfonsa. Když po visitaci jednoho dne odjížděl do druhé koleje, šel se napřed vyzpovídati, aby podnikal každou visitační očistu s duší dokonale čistou.

Věděl, že mu vytýkají jeho pokorné a jemné jednání jako slabost. Proto když byl jmenován znovu provinciálem r. 1904, omlouval se okružním listem a sliboval polepšení: „Poznali jste, nejdražší bratři, dosti mé slabosti. Modlete se, abych se polepšil k Vašemu i k svému prospěchu. Bylo mi vytýkáno s nejvyšších míst, že nechci dáti nikdy energický rozkaz a nikoho nechci urazit a že své úřední práce příliš pomalu vyřizuji pro apoštolské práce, které přijímám. Nezazlítejte mi to! Chci napravit tyto chyby.“ Pokorněji může sotva mluvit představený ke svým poddaným!

Zmínka o pomalosti odpovídala skutečnosti. Říkal: „U mne jde všechno pomalu.“ Na třístránkový dopis potřeboval tři dny! Nebo začal dopis 18. ledna a dokončil jej až 14. února. Nebylo to z liknavosti, nýbrž jednak pro nával nejrůznějších prací, jednak z obavy, aby se neukvapil. I jeho řeč byla klidná a pozvolná. Byl-li na něco tázán, nevpadl nikdy svou odpovědí do řeči druhého. Vždy chvíli pomlčel.

Když psal dopis svým poddaným nebo když k nim mluvil, hleděl přelítí své nadpřirozené smýšlení a svou živou víru do jejich duše. Na jejich prosby o hmotnou pomoc odpovídal příspěvky podle možnosti, ale především vybízel k modlitbě. Kterýsi rektor četl v dopise provinciálově stereotypní slova: Trpělivost, důvěru v Boha a pod. I odpověděl zlobně, že žádal o pomoc a nikoliv o poučné domluvy. Tako-

vých prý najde hojnost v každé duchovní knize domácí knihovny. Provinciál odpověděl mírně na tuto hrubost při visitaci, řka, že knihy v knihovně nemají toliko státi, nýbrž mají sloužiti k poučení, abychom mohli snadněji snášeti obtíže . . . Na konci visitací nabádal k horlivé modlitbě. Známkou pravého redemptoristy má býti, že, čím je starší, tím více se modlí . . .

Své poddané vedl i k duchu oběti, bez něhož je modlitba stromem bez ovoce. Když konal roku 1903 v jednom domě závěr visitace, navázal na slova P. generála Mat. Rause a pobízel všechny k následování sv. Klimenta a cti h. služebníka Božího P. Passerata ve víře a v obětavosti . . . Každý z nás má povinnost přinášeti oběti. Jak nepatrné jsou však tyto oběti u srovnání s těmi, jež přinesli oni mužové . . . Oni čerpali sílu u Ježíše v nejsvětější Svátosti. Též my máme v Ježíši nejvěrnějšího pomocníka. Pohledme na své spolubratry ve Francii! Tam byl přivlečen před soud (za kulturního boje) bratr, starý osmdesát dvě leta. Na otázku, proč je ještě stále v klášteře (proti zakázu), pohlédl na shromážděné soudce, vyňal svůj náprsní kříž a s očima upřenýma na kříž začal: „Ukřížovaný Spasiteli, před tvým obrazem obnovuji dnes slavnostně sliby chudoby, čistoty a poslušnosti spolu se slibem a přísahou setrvání.“ Vroucnost slov provinciálových vnikala jistě do srdcí posluchačů.

Bratr laik si mu stěžoval na útrapy, kterými je stíhán bez své viny. Provinciál se ho otázel jako mimochodem: „Nosíte také náprsní kříž?“ Když jej bratr ukázal, řekl mu: „To je dobře!“ A bratr porozuměl naučení kříže.

Největší starost měl o ty, kteří kolísali v povolání. Vynakládal vše, aby je zachránil. Podnikl i cestu za takovým členem, by ho přiměl k rozvaze. — Když však někdo vysvětloval nevěrnost k povolání „nebezpečnosti“ některých domů, rozhorlil se a živě odporoval: „Dbá-li kdo řehole, jsou u nás nebezpečí vyloučena.“ Ztrátu povolání přičítal nedbalosti v

modlitbě, v úctě k Matce Boží a v nedostatku pokory. Doporučil všem, aby se mnoho modlili za milost setrvání v kongregaci a sám se denně modlival na ten úmysl.

Svátkem pro něho byl den, kdy mohl oblékati nastávající novice do řeholního šatu nebo přijímati jejich sliby. Pokud mu bylo možno, nezplnomocňoval k tomuto úkonu druhých, nýbrž zajel si sám do domu noviciátu.

Z lásky ke kongregaci povzbuzoval poddané k vroucí úctě svatých jejich spolubratří, povznesených na oltář. Byl nevýslovně vděčen za to, že směl býti přítomen svatořečení svatého Gerarda Majelly, jež se konalo v rámci jubilejních mariánských oslav roku 1904. Dostalo se mu i soukromé audience u svatého Otce Pia X. Provázeli jej generální konsultor. Papež, když je spatřil, řekl s úsměvem: „Ach, spolubratři sv. Gerarda!“ Potom dodal tajemně: „Humiles, humiles, humiles.“ (Pokorní, pokorní, pokorní.)

Z jeho dopisů vane přesvědčení, že, je-li tento svatý bratr divotvůrcem, je jím na prvním místě pro své řeholní spolubratry.

Odvážil se prosby u svatého Otce, aby směl býti zasvěcen oltář blah. Klementu M. Hofbauerovi. Řím vyhověl, uděluje dovolení jako „gratiam omnino specialem“. Na visitacích opakoval P. Janaushek nadšeně, že pro členy provincie rakouské platí jakýsi nový zákon, nové pravidlo: Povinnost následovati sv. Klimenta a cti. P. Passerata.

Láska k bližnímu ho nutkala, aby připravil radost svým spolubratřím. Jen k návštěvě otcovského domu nesvolil. Odůvodňoval svůj zákaz, kryjící se s řeholí tím, že „vzduch otcovského domu není zdravý pro řeholníka“.

Těšilo ho, když poddaní vynikali dobrotou a láskou bliženskou. V té době klášter v Kralíkách poskytl přístřeší, výživu, ošetření, lékaře a léky mladému chlapci Rupertovi, který chtěl původně vstoupiti do kongregace, ale pro souchotiny, jež si uhnal obětavým ošetřováním nemocné matky, bylo mu to

znemožněno. Klášter, který byl v hospodářské tísní, bál se před výroční visitací výtky provinciálovy, že živí tak nákladně cizího člověka. V závěrečné řeči po visitaci P. Janaushek však prohlásil: „Zvláště vám děkuji, milení spolubratři, z celého srdce, že jste všichni prokázali tolik lásky a dobroty nebohému Rupertovi. Vím, jaké oběti vás to stojí a jaké námahy musili někteří vynaložiti. Spasitel však nám to jistě odmění a tím více požehnání a milostí poskytne apoštolským pracím našim na misích a při duchovních cvičeních.“

V charakteru P. Janauschka zaujímal vynikající místo vděčnost za prokázaná dobrodiní. Byl bdělý, aby nepropásl vhodné příležitosti ku projevu díky jak soukromým, tak veřejným dobrodincům kongregace.

Roku 1883 spojilo se několik dobročinných dám ve volný spolek na podporu inventáře chudých kostelů redemptoristů v Rakousku (Grulichklub). 22. května 1905 slavil klub svoji 1000. schůzi. Této mimořádné chvíle použil P. Janaushek a s oběma svými rádci přišel paním poděkovati. Jeho srdečná slova dojala všechny. Nejmilejším překvapením však bylo, když P. provinciál přečetl telegram, v němž udílel Pius X. členkám dobročinného klubu apoštolské požehnání „na znamení své blahovůle a pro povzbuzení do budoucnosti“.

Největší sebezápor ho stála povinnost kárati a trestati. Uslyšel-li o chybě některého člena, byl hluboce raněn v srdci. V jednom takovém případě psal: „Chvěji se tak, že nemohu ani psáti.“ Býval všecek rozrušen a jakoby zmaten. V takové chvíli mohl dáti nařízení, která byla vlastně nešikovná a nevhodná k nápravě vinníka. Také býval velmi váhavý, měl-li přeložiti poddané z domu do domu.

Za zmínku stojí, že k pokrevným příbuzným choval se poněkud chladně. Když se stal provinciálem a přišel do Vídně, nenavštívil domov. Staříčká matka šla tedy za ním do nedalekého kláštera. Pravila: „Inu, když on nepřijde ke mně, musím já k němu!“

Jeho zdrželivost třeba však pojímati jako energické odloučení od příbuzných pro království Boží v duchu evangelia. Skutečným povinností ku příbuzným, zvláště k rodičům, nikdy se nezpronevřil.

Jako provinciál nevykonával P. Janauscheck nic mimořádného a velkolepého. Neprojevil ani zvláštní iniciativu. Byl však na slovo poslušen iniciativy řehole a vyšších představených. Tím konsolidoval a upevňoval vnitřně svoji provincii, která se rozrostla příliš do šířky za jeho předchůdce, P. Hamerle. Jeho ctí je, že, co konal, konal dobře.

VI. REKTOREM VE VÍDNI

R. 1907 přinesl P. Janauschkovi veliké ulehčení. Při jmenování nových představených byl zproštěn úřadu provinciála. Byl pak pověřen rektorátem v klášteře v Hernalsu (Viedeň XVII.).

Tento klášter, založený nemnoho roků před tím (r. 1889) v dělnické čtvrti, byl již technicky dokončen. V pastorační činnosti nebylo však ještě dosaženo možné výše.

Příchod P. Janauschka znamenal v tomto směru pokrok. Velmi vzrostl počet sv. přijímání. V roce 1907 bylo jich 62.000. Rok 1908 vykazuje již téměř 82.000 a rok následující 85.000, čímž byl daleko předstižen chrám Pany Marie Na nábreží.

Nový rektor věnoval se především chrámu a spolkům. Jeho zповědnice bývala doslova obležena. Mezi jeho kajícíky bylo mnoho Čechů. Aby ulehčil práci katechetům, bral za ně mnoho kázání. Neúnávný byl v činnosti spolkové. Řídil spolky mládeže jak při vlastním kostele, tak i v jiných okresech.

Pozoruhodnou událostí na podzim r. 1907 je misie, kterou konal P. Janauscheck s 3 jinými redemptoristy v jižním Rusku. Denně byla 2 německá, 2 francouzská a 2 italská kázání. Misionáři musili přinést mnoho obětí na cestách, plných prachu nebo bláta, v nedostatku pitné vody atd. P. Janauscheck, který byl zásadním odpůrcem šňupání a kouření, musil ne-

jednou sáhnouti po cigaretě. Úspěch těchto námah byl však nemalý. Na 16 misiích s 89 promluvami bylo podáno věřícím 17.000 sv. přijímání. Katolíci se vzájemně pobízeli k účasti na misii. Na jednom místě se obrátili nemírní horlivci i na policii, aby donutila nedbalce do kostela. P. Janaushek se ovšem rozhodně opřel takovému „laickému apoštolátu“! Místy připravovali lidé misionářům ovace až přemrštěně. Náčelník okresu v Manheimu jim na př. děkoval takto: „Kdybychom neměli svého Pána Boha, kdybychom si sami mohli udělati bohy jako pohané, vzali bychom si vás.“

Úřad rektora nevedl P. Janaushek až do konce tříletí. Roku 1909 resignoval na úřad generálního představeného P. Mat. Raus, stařec svatého života, a uchýlil se do ústraní do Elsaska. Místo něho byl zvolen Irčan P. Patrik Murray, který hned jmenoval nové představené.

P. Janaushek byl sice ponechán ve Vídni, ale přeložen do kláštera „Na nábreží“, kde se stal rektorem a provinciálním rádcem. Jeho jmenování se setkalo právě se slavnostmi svatořečení sv. Klimenta M. Hofbauera. Oslavné práce řídil jeho předchůdce. P. Janaushek mohl ke své spokojenosti státi v pozadí. — Ve svém úřadě zůstal nepřetržitě až do roku 1918, důkaz, že se dobře osvědčil v prvním domě provincie.

Roku 1912 byl jmenován mimořádným visitátorem provincie pražské a polské. Ve všech domech byli visitátor i visitovaní spolu spokojeni. Kroniky všech domů chválí jeho milou, přívětivou povahu, která mu získávala důvěru a lásku. Kronika kláštera v Obořišti na příklad zaznamenává, že „svou milou povahou a přívětivostí brzy srdce všech si získal“. Na tomto místě vyslovil podezírané provincii pražské obdiv pro observanci v ní panující a nazval ji „perlou mezi provinciemi“.

Jako rektor řídil své poddané více příkladem než slovem, více láskou než autoritou a mocí . . .

Jeho horlivost v kněžských pracích byla neúmor-

ná. Byl pravým „dělníkem apoštolským“. Přál si, aby při určování mší svatých nebyl na jeho hodnost brán žádný zřetel. Knězi, který určoval pořad mší svatých pro příští den, prostě nařídil, aby mu vyhradil po každé v pátek a v sobotu poslední mši svatou v 10 hodin. — Ve zpovědnici prodléval každý den ráno až do 9 hodin. Neděli ztrávil téměř celou v kostele. Měl zásadu, že na kajícínský třeba ve zpovědnici čekat a nikoli dát se jimi prosit. Volnou chvíli ve zpovědnici vyplňoval tichými hovory s Věznem lásky ve svatostánku.

Velmi mnoho apoštolských prací vyplňuje celou dobu jeho rektorátu ve Vídni. Vídeň, Dolní a Horní Rakousy, Morava, Horní Slezsko — všude bylo jeho působišť dílem na misiích, dílem na exerciciích.

Hned po nastoupení zavedl po celý měsíc červen krátké sedmiminutové promluvy o Božském Srdci Páně. Pokud mohl, konal je vždy sám. Byla to záležitost jeho svaté lásky.

Z horlivosti o čest Boží bděl přísným okem nad svatostí a čistotou v domě Božím. Zpozoroval-li někde trochu špíny, na příklad na kostelním prádle, velmi se rozhorlil. Říkával, že pro kostel, to jest pro svátostného Spasitele, se nesmí šetřiti. Na oltáři viděl nejraději — i v zimě čerstvé květiny a nezelel za ně ani většího obnosu. Na větší svátky zval pro zvýšení lesku bohoslužeb církevní hodnostáře k pontifikálním funkcím.

Jeho dobré srdce mělo mnoho příležitosti ukázati se ve své ryzosti a upřímnosti.

Když vypukla světová válka, ocitl se i jeho klášter v těžké situaci. Mnohdy se nevědělo ještě v 10 hodin, co bude k obědu. P. Janaushek sháněl, kde mohl, prostředky výživy, takže skutečné nouze v klášteře nebylo. I chudé podle možnosti podporoval. Když prosil kdysi žebrák o kus chleba, poslal mu 10 K se slovy: „Chleba, bohužel, sami nemáme, dejte mu aspoň to!“ — Ani v největší tísní nevyšlo však z jeho úst slovo bědování nebo obav do budoucna. Důvěřoval vždy v pomoc Boží.

U svých poddaných dbal na zachovávání chudoby. V konferencích se znovu vracel k tomu bodu. Bez odkladu trestával pochybení proti chudobě. Již jako novicmistr opakoval nejednou, že, dokud bude kongregace chudá, dotud se bude těšiti Božímu požehnání. A jako provinciál z lásky k chudobě nezahazoval do koše došlých dopisů, nýbrž popisoval je poznámkami. Jeho šetrnost nevybočila však z mezí k směšnosti nebo k lakotě.

Zvláštní blahovůli prokazoval služebným bratřím, aby opravdu cítili, že jsou bratry kněžší misionářů a ne toliko sluhy. Často k nim sám konával promluvy, nebyl-li přítomen jejich duchovní vůdce.

Bratry laiky velmi potěšilo, když jim kdysi provedl ve své promluvě duchaplné srovnání kongregace s hodinami. Privil: „Kněžší kongregace jsou ručičkami na ciferníku, které ukazují zevně, to znamená pracují mezi lidem. Bratří laici jsou však soustavou vnitřních skrytých koleček. Svými modlitbami a obětmi působí správný chod a úspěch apoštolských prací...“ Žádal, aby si bratří laici nejvíce hleděli čistoty v domě. Říkal, že v klášteře musí všechno kázati čistotou.

Každý měl k němu kdykoliv přístup a mohl mu bez obalu povědět vše, co měl na srdci. Tehdejší klášterní kuchař vzpomíná: „Když jsem k němu přišel v den měsíční rekolekce, po každé byl ochoten mne vyslechnouti. Přecházel pokojem a přívětivě se mne vyptával na různé věci, i na vaření, a pobízel k pilné modlitbě. Nakonec obyčejně říkal: „Nuže, milý bratře, jen vždycky trochu výš, trochu výš!“

V době společného zotavení rád se zastavil u bratří a srdečně se s nimi pobavil. Pamatoval na ty, kteří nastoupili vojenskou službu v poli a posílal jim příspěvky. Často jim psal, vylíčil jim události, které se zatím sběhly v klášteře, potěšil je a končil otcovsky a kněžsky: „Žehnám Vám a milá Matka ustavičné pomoci Vás opatruj!“ Proto ho bratří přímo zbožňovali a srovnávali jej pro jeho dobrotu a tichost se sv. Františkem Saleským.

Nadpřirozenou láskou zahrnoval nemocné. Pokud prostředky dovolovaly, zjednával jim ulehčení v bolestech, udílel rád prominutí od řeholních cvičení, navštěvoval je a těšil. Řídil se vědomě zásadou sv. Alfonsa, že nemocní jsou pro dům požehnání; jen jim připomínal, aby pro svůj duchovní prospěch se odevzdali do vůle Boží.

Měl krásný obyčej věnovati zemřelým spolubratřím vroucí vzpomínku. Kdykoliv došla zpráva o smrti některého člena provincie, konával nejbližší povinnou rozmluvu o zásluhách a ctnostech zesnulého. Když byl později rektorem v Lubně, konal celý cyklus takových přednášek.

Napomínal-li někoho, nikdy nevzplál hněvem. Mohl sice přejíti v ironický tón, ale z jeho úst taková řeč neurážela ani neodpuzovala. Nikdy se nebavil hovorem o chybách bližního. Chyby proti bratrské lásce pak neponechal nikdy bez trestu.

V duchu bliženské lásky choval se k hostům. Když přišli do domu spolubratří z druhých klášterů anebo jiní návštěvníci, plně se jim věnoval, obětoval pro ně svůj čas, sám je zavedl do jídelny a hostil je i z mála, které měl, a sám jim nosíval občerstvení z kuchyně. Při společném stole velmi snadno pak promínil veřejnou četbu na počest hosta. Při tom ho velebil, což působívalo dojmem nejistoty, zda je to míněno upřímně nebo ironicky. V pozdějších letech byl na to upozorněn, i upustil nadobro od tohoto zvyku. — Srdečně vítával misionáře z apoštolských prací a rád jim dovolil výlet nebo jiné skrovné občerstvení. Jen do Prateru nepustil nikoho. Kteréhosi kněze rázně odmítl: „Já jsem Vídeňan a neznám těchto věcí!“ Za války nepřijal ani exercicií v praterských kasárnách, třebaš jinak se bezmezně obětoval pro raněné vojáky.

Tolik lásky uměl rozdávat, protože se uměl mnoho pokořovati. Sněs klidně podrážděné slovo. Dotkli se sám někoho poněkud ostřeji, neváhal se omluviti. Nebo šel do jeho pokoje, přinesl mu nějakou knihu nebo jiný dárek, pronesl několik přívětivých slov, a mír byl zabezpečen.

Jel-li někam, brával si důsledně otřelou, staromódní tašku. Na všechny domluvy, aby si koupil lepší, odpovídal, že je tato věc pro něho dobrá a pohodlná.

Bylo mu milé, zůstal-li nepovšimnut. Když na příklad slavil r. 1918 čtyřicetileté jubileum svých řeholních slibů, nikdo ve Vídni si nevzpomněl na tuto událost. V odpovědi na písemné blahopřání napsal, že ho těší toto zapomenutí, neboť mohl ztrávit celý den v klidu a děkovati Spasiteli za milost povolání. Když ho upozorňoval jeden ze spolubratří, že budou spolu slaviti stříbrné jubileum kněžství, vážně mu řekl: „Oplakávejme raději své hříchy!“

Nepřekvapuje nás, že takový představený, dbající observance u poddaných i u sebe v duchu víry a lásky, byl ctěn i milován svými poddanými, jak to vyjádřil kněz, který byl pod jeho poslušností za války: „Ze všech představených, které jsem kdy měl, byl P. Janauschek nejmilejší.“

VII. POSLEDNÍ LETA, NEMOC A SMRT

Roku 1918 vrátil se P. Janauschek do Hernalsu, odkud odešel před 9 lety. Byl jmenován ministrem domu se starostí o hospodářské věci. V těžké poválečné době nebylo nikde maličkostí zásobovati četnou řeholní rodinu, tím méně pak v hlavním městě rozpadlé monarchie. Ale sháněl potřebné věci jak mohl, jen aby neutrpěl klášter hladu. Nadbytek ovšem ani zdaleka nebyl. Když na příklad oslavovali jeho narozeniny, nemohla mu komunita ani připsíti.

Byl stejně obětavý jako vždy dříve. Konal mnoho misií a exercicií. Často kázal a zpovídal v kostele řeholních sester Pomocnic (Auxiliatrices); dostalo se mu od nich za to dokonce i čestného diplomu. Byl-li doma, měl stále práci v kostele, protože jeho dřívější kajícíci z „Nábřeží“ dojížděli k němu sem ke svaté zpovědi.

Jeho tehdejší představený mu dává nejkrásnější vysvědčení pokory a podrobenosti. Jedinou jeho ctižádostí bylo, aby jako pomocník a zástupce rekto-

rův ve všem se přizpůsobil jeho názorům a úmyslům. Když jednou napomínal rektor kněze, by se dobře připravovali na kázání, přišel za ním P. Janauscek, že se cítí jediný ze všech vinen, a slíbil polepšení.

V dubnu 1921 odejel P. provinciál do Říma na generální kapitulum a P. Janauscek byl pověřen řízením provincie. Po skončení kapitula dostal dekret, který jej činil rektorem kláštera v Lubně.

Na novém působišti vystupoval P. Janauscek co nejméně na veřejnost. Málokdy šel do města. Jeho činnost se omezovala na klášterní chrám. Říkalo se o něm, že „horlivost o dům Boží ho stravuje“. V kostele se musilo vše skvíti čistotou. Hned po svém příchodu do Lubna dal vymalovati domácí kapli.

Nejraději si brával práce, po nichž druhí netoužili. Zdálo se, že raději plní vůli jiných nežli vůli svoji. Prosíval svého ministra, aby rozdělil určité práce, jako by sám nebyl toho schopen.

Měl tak zjemnělé svědomí, že se šel ihned vyzpovídati, dopustil-li se nějaké chyby. Kněz, jemuž se svěřoval se svým nitrem, došel přesvědčení, že si zachoval křestní nevinnost.

Za přísnou povinnost svědomí považoval starost o observanci. Sám byl pro ni živým vzorem. Nikdo z jeho známých se nepamatuje, že by byl kdy v něčem přestoupil řeholi. Dbal přísně, aby nikdy nebyla vynechána předepsaná řeholní cvičení. Uměl býti shovívavý, ale při vhodné příležitosti upozornil důrazně na chybu nebo na nedokonalost.

Jednou si vyšli tři bratři laici na delší výlet a vzali s sebou bez dovolení menší zásobu jídla. Nepomohlo nic, že chytili ježka, užitečného pro dům. P. rektor jim dal důrazně poučení: „Dostane-li kdo dovolení na vycházku, nemá tím dovolenu svačinu. O tu třeba zvláště poprositi.“

Když chtěl mladý bratr laik na svatbu své sestry, odmítl rozhodně jeho prosbu poukazem na zákaz řehole, doporučil mu však sám, aby se obrátil na provinciála. Ten pak dovolení udělil.

V nedělní odpoledne zdřiml si vrátný a návštěv-

níci nemohli se nikoho dozvoniti. P. Janaushek šel sám k bráně, zastupoval spícího bratra a při nejbližší příležitosti podotkl jen všeobecně: „Potřebuje-li některý bratr v neděli odpoledne na chvíli si lehnouti, ať poprosí druhého o zastoupení, aby nenastaly zmatky.“

Pro oční chorobu prosil představené, aby byl zproštěn úřadu představeného. Bylo mu vyhověno roku. 1924. Byl přeložen do Vídně k Panně Marii „Na nábreží“, kde se stal ministrem.

Věříme kronikáři kláštera v Lubně, který napsal po jeho odchodu: „Byl milým představeným a jeho tříletí uplynulo v nejkrásnějším míru.“

V dubnu 1925 propukla u něho choroba, kterou bůhví jak dlouho již tajil nebo spíše ignoroval. Všeobecný údiv vzbudila zpráva, že P. Janaushek musil 8. dubna do nemocnice Milosrdných bratří, poněvadž vždy platil za člověka dokonale zdravého. Na otázky po zdravotním svém stavu odpovídal vždy: „Ó, mně se vede výborně!“ Ale choroba zažívacího ústrojí nezdála se přece nijak vážná. Za 4 dni byl z nemocnice propuštěn. — Cítil po ošetření v nemocnici opravdu úlevu. Pracoval jako dříve. Konal 8 kursů osmidenních exercicií v různých klášteřích.

Leč jeho síly byly podlomeny. Dostavovala se krvácení, která ho vyčerpávala. Při mši sv. se chvěl slabostí. Nemohl ani podávati sv. přijímání. Musil znovu mysliti na nemocnici.

Jeho přítel, hrabě Wimpffen, se mu postaral o velmi dobré místo v nemocnici františkánek na Hartmannngasse (Víděň 5). Druhý den po příchodu do nemocnice 9. října podrobil se operaci. Bylo mu nakrátko lépe. Vypadal svěžeji. Ale brzy nastal obrat. V tlustém střevě objevily se nové příznaky rakoviny. Byl nutný nový chirurgický zákrok 12. října. Lékaři utvořili na levém boku umělý otvor. Dávali naději na uzdravení. Pacient pak měl vsutku větší chuť k jídlu.

Ale nadějný stav nepotrval dlouho. Nemocný vůči hledě chřadl. Zevšeobecnělo přesvědčení, že se již

neuzdraví, nýbrž bude pomalu odumírati a trpět . . .

A P. Janauschek trpěl. Dovedl trpět! Jeho vůdčí myšlenka, kterou kdysi vštěpoval do duše noviců, sjednocení s vůlí Boží, jej oživovala a posilovala ke klidnému snášení těžké choroby. „Nikdy nepřešlo slovo netrpělivosti nebo nářku přes jeho rty. Nejsvětější vůle Boží byla mu útěchou, byla mu vším. Když mu řekli, že se mnoho lidí za něho modlí, že se může stát zázrak, odpovídal: „Ano, u Pána Boha by bylo všechno možné, ale zdá se mi, že to není nejsvětější vůle Boží.“

Vzbuzovalo obdiv, jak on, činný, neúnavný a horlivý pro spásu duší, zůstává klidný v nucené nečinnosti. Říkal: „Moji spolubratři konají misie, zpovídají a pod., pro mne pak nejsvětější vůlí Boží jest činiti a přijmouti to, co mi právě posílá.“

Byl stejně klidný a šťastný jako za dnů síly. K velikým bolestem, které mu působila rakovina, nebyl tupý, ale viděl v nich zvláštní zásah Prozřetelnosti: „Pán Bůh to chce, on to posílá, je to od něho,“ říkal v takových bolestných okamžicích. Lékař asistent doznal, že tak dovede trpěti jen jeden z tisíce. A jiný lékař, protestant, který byl svědkem jeho umírání a jeho naprosté odevzdanosti, prohlásil, že nyní ví, co je to zbožnost . . .

Dokud mohl, navštěvoval druhé nemocné. Povzbuzoval je k odevzdanosti do vůle Boží a k modlitbě a prosíval je též o modlitbu za sebe. Při takových obchůzkách navštívil i proslulého jesuitu P. Puntigama, apoštola a organisátora mládeže, buditele eucharistického hnutí. Po návštěvě u něho prohlásil: „Nyní jsem navštívil světce.“ A P. Puntigam v téže době pravil přítomným: „Nyní byl u mne na návštěvě světec.“

Nejčastěji ho bylo viděti v nemocniční kapli. Vydržel tam celé hodiny. Seděl nebo klečel v nejhlubší zbožnosti. Když se tam nemohl již sám dobelhati, prosil sestry, aby jej tam donesly nebo dovezly.

Býval také vděčen za návštěvy. Zvláště rád viděl u sebe své řeholní spolubratry. Namáhal se o hovor

a zábavu, jen nedovoloval, aby se kdo tázal na zdravotní stav. Prosíval návštěvníky o modlitbu, aby vše snášel s odevzdaností do vůle Boží. „Všechno ostatní nic není, všechno ostatní nic není!“ dodával s důrazem. Přijímal vděčně i návštěvy svých pokrevných příbuzných a přijímal jejich dárky. — Jen cizím ženám nedovolil nikdy vstup do své světnice. Dal o tom návštěvníkovi na své dveře. A když si přece jedna dovolila vstoupiti, rozhorleně ji vykázal ven.

Arcibiskupský ordinariát mu dovolil sloužiti mši svatou ve vlastní světnici. Mše sv. byla jeho největší radost. Ani v nejkrutějších bolestech ji neopominul. Po mši svaté říkával: „Ježší, nyní jsme spolu, již se nerozejdeme, zůstaneme spolu!“ Při díkůvzdání bývala jeho tvář jako proměněna. Celé dopoledne věnoval díkům za mši svatou, odpoledne a noc obětoval na přípravu. Zval k ní anděly a svaté, nejvíce však Matku Boží, se kterou dětinně žvatlával, oslovuje ji „meine Mami“, „meine Mutti“.

O vánocích mu připravily sestry radost zpěvem koled za doprovodu harmonia mezi mší sv. O svátku Zjevení Páně směl na krátkou návštěvu do kláštera. Velmi ho to potěšilo. Také na Boží hod velikonoční jej zavezli „Na nábreží“. Pohled na něho budil již jen soucit. Na zpáteční cestě projevil jeho průvodce obavu, že otřesy vozu mu způsobí bolest. Nemocný ho uklidnil: „Radost, že jsem byl opět u svých bratří, je mnohem větší. To je má největší radost.“

Kolem velikonoce r. 1926 dovolila mu posvátná kongregace obřadů, aby směl sloužiti mši sv. sedě. Jen od proměňování do sv. přijímání měl podle možnosti státi. Nemocný používal vděčně tohoto privilegia téměř do posledního dechu. Při posledních třech mších svatých nemohl již státi ani při oblékání. Naposled přinášel nejsv. oběť ve svátek Matky Ustavičné Pomoci dne 20. června.

V následujících dnech mohl přijímati božského Těšitele jen v svatém přijímání. „Přesto, že byl sužován palčivou žízní, nechtěl v těchto posledních dnech před svatým přijímáním nic píti,“ ač by byl směl

klidně použití výsady, poskytnuté nemocným od Pia X. dne 7. prosince 1906. — Každý den až do konce se svědomitě modlil kněžské hodinky.

Ve svátek Knížat apoštolských nastala krise. Zpovědník narychlo přivolaný udělil nemocnému svatě svátosti. Na druhý den ráno v 7 hodin — byla to středa, den zasvěcený sv. Josefu, patronu dobré smrti, jehož P. Janauschek celý život ctil — upadl umírající do agonie. Z kláštera „Na nábreží“ dostavil se rektor a modlil se s řeholními sestrami modlitby za umírající. Ozbrojen v pravici křížem, v levici malou soškou sv. Josefa, oči upřeny na obrazy Božského Srdce Páně a Matky Boží na oltáříčku vedle lůžka, o půl dvanácté hodině dopoledne nemocný dotrpěl.

VIII. PO SMRTI

Sotva se roznesla zpráva o smrti P. Janauschka, hrnuli se lidé v zástupech k jeho mrtvole. Přinášeli květiny, takže rakev tonula zakrátko v záplavě květů a barev. Aby měli památku, dotýkali obrázky, květiny a jiné maličkosti o líce zesnulého. Nápadné bylo, že mrtvola neztuhla. Sestry v tom viděly mimopřirozený div.

V sobotu 3. července 1926 byla mrtvola převezena do chrámu Panny Marie „Na nábreží“ a odtud po zádušní mši svatě vezena ve velkolepém průvodu na ústřední hřbitov.

Hrob P. Janauschka stal se dostaveníčkem jeho ctitelů. Stále byly na něm čerstvé květy, světla, votivní tabulky. Nejednou byl takový nával návštěvníků, že policie musela udržovat pořádek. Na tisíce obrázků s jeho ostatky bylo již rozdáno věřícím na jejich žádost. Přemnoží se k němu utíkají o pomoc a možno uvést velikou řadu neobyčejných vyslyšení, zvláště uzdravení z těžkých chorob.

Z hojného počtu vyslyšení — komise k tomu zřízená jich zapsala dosud přes tisíc — vybírám námatkou několik. Nejvíce se jich událo ve Vídni, protože tam se těší služebník Boží největší důvěře a úctě.

Jedenáctiletá Marie N. (Víděň) byla operována 10. ledna 1929 pro hnisavý zánět slepého střeva. Zkrátka byla nevyhnutelná nová operace. Dítěti se přitížilo. Nastal zánět pobřišnice. Zdálo se, že nemocná je již ztracena. Na celém těle se již ukazovaly mrtvolné skvrny. Kněz jí udělil svátosti umírajících. Po zaopatření však připadli na myšlenku, přiložiti jí na nemocné místo kompres, jehož užíval služebník Boží v poslední nemoci. Brzy nato upadla nemocná do hlubokého spánku. Když se probudila, cítila zdravý hlad a přála si jísti. Po 12 dnech mohla odejít z nemocnice zcela zdráva. (Positiones et articuli n. 152.)

Sestra K., zaměstnaná jako ošetřovatelka ve všeobecné nemocnici ve Vídni, vypravuje: Roku 1918 byla jsem ponejprv operována na slepé střevo a tuberkulosní nádor. Lékař mě těšil, že ještě několik měsíců mohu žít; já jsem se zatím tak zotavila, že celých 12 let jsem se mohla věnovat svému povolání. Mnoho jsem ovšem při tom vytrpěla. V lednu 1930 se dostavil velmi prudký záchvat bolesti. Lékař zjistil zauzlení střev. Dopravili mne do nemocnice a byla jsem ihned operována. Lékař se vzdal naděje na uzdravení. Celé střevo bylo plno tuberkulosních vředů.

Téhož dne se mi dostal do rukou obrázek s ostatky P. Janauschka. Pojala jsem k němu velikou důvěru. Napjala jsem všechny síly a začala devítidenní pobožnost. S počátku se vše dařilo, ale třetího dne bylo to hrozné. Celou noc jsem zvracela, byla jsem až k smrti znavena. Ráno jsem si myslila: „Déle to nevydržím, to bude moje smrt.“ Stejně smýšleli všichni, kdo mne viděli. Ale mezi dnem se mi ulehčilo a bylo mi čím dál lépe. Všichni žasli. Sedmý den jsem již požila vepřovou pečení s knedlíky a zelím, dvanáctého dne jsem opustila lože a potom jsem se rychle zotavila. Toto nápadné uzdravení mohu připisovati jen přímlově P. Janauschka. Od té doby stále se mohu bez obtíží věnovati nemocným. Bohu budiž dík a chvála!

P. Leonard Eckel posílá 21. prosince 1934 z Kouby (Cham, městečko na hranicích česko-bavorských) tuto pozoruhodnou zprávu: „Dne 21. srpna 1934 přivezli do okresní nemocnice v Koubě (Bavorsko) p. Jana D. na operaci průtrže. Třetího dne dostal píštěl měchýřový. Byl v nebezpečí smrti. Lékaři chtěli nemocnému ulehčiti. Otevřeli střevo — bez úspěchu. Primář, proslavený a dovedný chirurg, dal zavolati ženu a děti nemocného, protože měl za to, že ještě v noci nemocný zemře. Příbuzní byli blízcí zoufalství. Ctihodné sestry ošetřovatelky, které již slyšely o P. Janauschkovi, radily manželce, aby se s prosbou obrátila na tohoto dobrého a mocného přímluvce ubohých a zarmoucených a konala k němu devítidenní pobožnost. Paní byla hluboce věřící a proto rady uposlechla. A v noci, ve které se měl nemocný rozloučiti se světem, vše se obrátilo k lepšímu. Obě rány se zahojily bez operace a 2. října mohl p. D. opustiti nemocnici a je dosud úplně zdrav. Sestry viděly v tomto uzdravení pravý zázrak.

Berta Scheibelmeierová (Viedeň XIII.) onemocněla silným zánětem poplicnice a pohrudnice, s nímž byl spojen exsudát. Stav nemocné byl velmi vážný. Lékaři prohlásili naprostou nutnost operace, má-li býti nemocná zachována životu. V kritické chvíli začali příbuzní devítidenní pobožnost k P. Janauschkovi. Horečka nemocné zůstávala však stále ve výši. Po několika hodinách teplota klesla a nemocná pocítila náhle chuť k jídlu. Předtím neměla nejmenšího zájmu o pokrm. Když se najedla, usnula. Druhého dne byli lékaři zrána překvapeni zjištěním, že exsudát zmizel. Lékař asistent dvakrát rentgenoval nemocnou, nechťe věřiti, že by tak náhle nastalo zlepšení. Jeho nález byl však jen potvrzením úplného uzdravení.

Marie P. z Ž. těžce onemocněla v prosinci r. 1933. Cítila veliké bolesti vnitřní a bolesti v kříži. Městský lékař zjistil vnitřní nádor. V nemocnici v H. byla podrobena důkladným prohlídkám a poněvadž prý má rakovinu dělohy, poslána do nemocnice v O. Léčili ji elektrotherapicky, ale bez výsledku. Nemocná

vůči hledě slábla, poněvadž nemohla požívat potravy. Vše zvracela. Na začátku července 1934 byla zaopatřena. Lékař jí předepsal pro zmírnění bolesti opiové kapky. — V té době upozornil místní farář rodinu nemocné na služebníka Božího P. Janauschka. Dal jí jeho životopis. Když jej příbuzní přečtli, pojali důvěru k služebníku Božímu a začali 23. srpna devítidenní pobožnost. Dne 31. srpna novena končila. Byl právě pátek. Dříve nemocná nespávala, s pátku na sobotu usnula. Ráno se probudila a necítila bolesti. V poledne se již sama posadila v posteli a chtěla něco k jídlu. Toto vše budilo podiv domácích. Dříve nemohla bolestmi vydržeti a nyní prohlašuje, že ji nic nebolí; dříve veškeru stravu odmítala a co do ní vnutili, zvrátila, a nyní sama se dožaduje jídla . . . Nyní se cítí úplně zdráva . . .

Podobné neobyčejné případy přiměly církevní autoritu, aby přikročila k bližšímu prozkoumání života a ctností služebníka Božího a vyšetřování oněch vyslyšení.

Za tím účelem byla 13. dubna 1934 rakev s tělem P. Janauschka exhumována a vložena do nové kovové rakve. Dne 15. dubna 1934 — byla to druhá neděle po velikonocích — převezli ji v slavném průvodu do chrámu Panny Marie „Na nábreží“, kde prožil P. Janauschek 17 let kněžského života. Průvodu se účastnilo na 50.000 lidí. Na chodnících se tísnily husté špalíry diváků. Jen malá část účastníků průvodu se mohla vejít do chrámu. Ostatní stáli venku a poslouchali dva kazatele, mluvící o životě služebníka Božího. Uvnitř chrámu čekal na průvod světicí biskup dr. Seydl a spolkový president Miklas. Když prelát Merinsky pronesl řeč o ctnostech zesnulého, vykonal dr. Seydl absoluci a uložil rakev do zvláštního výklenku v pozadí evangelijní zdi chrámové.

Den jak den klekají věřící u hrobu služebníka Božího a zdobí jej květy a světly. Prosí jej a děkují mu.

IX. COPIOSA APUD EUM REDEMPTIO. ZPĚTNÝ POHLED

Kongregace redemptoristů má ve svém znaku vedle tří křížů na třech pahorcích nejsvětější jména Ježíše a Marie a programový nápis pro svoji existenci a pro svoji činnost: „Copiosa apud Eum redemptio“ (Hojné jest u Něho vykoupení). Tato slova 129. žalmu v přizpůsobeném smyslu připomínají redemptoristovi, „která je šířka a délka i výše a hloubka Kristovy lásky, převyšující veškeré poznání“ (Efes. 3, 18—19) a že, „kde se rozhojnil hřích, tam rozhojnila se nad míru milost“ (Řím. 5, 20). Připomínají mu, že Ježíš Kristus ukázal na prvním místě přemíru své lásky, jemu, povolav jej do shromáždění nejsv. Vykupitele. Pravý syn sv. Alfonsa se snaží podle předpisu své řehole, aby se přetvořil — pokud mu dovoluje lidská slabost — v Ježíše Krista, aby nakonec mohl zvolati s ideálem apoštolů, Pavlem: „Žiji pak nikoli více já, nýbrž žije ve mně Kristus.“ (Gal. 2, 20.)

U P. Janauschka se velkolepě slučovala láska k Ježíši ukřižovanému a láska k duším v klidný, ale silný plamen apoštolské horlivosti. Láska Kristova pudila jej k neúnavné práci pro duše ve zpovědnici, na kazatelně, na misiích, při duchovních cvičeních, v katolickém spolkovém životě. Ve zpovědnici míval ze všech spolubratří nejvíce práce. Ze všech vídeňských okresů jezdili k němu kající. A on nezklamal jejich důvěry. Nebyl ve zpovědnici jen soudcem, nýbrž i lékařem a otcem duší. Nikdy nedal najevo nedůtklivost nebo tvrdost. Byl vždy klidný, otcovsky vážný a přívětivý. Jeho kající svědčí o něm jednomyslně, že se výborně vyznal ve zpovědnici v „umění učiniti člověka šťastným“.

Varoval horlivé duše před úzkostlivostí. „Dobrý Spasitel chce nám přinést radost, nikoliv úzkostlivost.“ Měl však s úzkostlivými velikou trpělivost. Jeho výsadou bylo porozumět těmto ubožákům a jediným slovem vracet jim ztracený klid duše. Jed-

na z těchto duší, trpících dlouhou dobu duchovní bezradností a přepjatou hrůzou před hříchem, píše: „Kdo nezakusil žádnou duchovní muku, ten nepochopí, co to znamená nalézt po dlouhých letech pokoj duše. Za to jsem mu na věky vděčna. Našla jsem u něho vždy takovou lásku a blahosklonnost! Žádné slovo výtky, žádné pokárání nepřešlo přes jeho rty. Vždy stejná vlídnost. Žádné hnutí netrpělivosti, když jsem k němu vždy znovu přicházela se svými obtížemi . . . Od té doby požívám takového duševního klidu, že to nedovedu popsat. Byl deset let mým zpovědníkem a nikdy jsem na něm nepostřehla nějakou rozladěnost.“

U kajících netrpěl smutku. Chtěl, aby všichni lidé pěstovali svatou veselost v Bohu. Pozoroval-li, že někdo má nějaký kříž nebo zármutek, vždy našel pro něj pravé slovo.

Jiné jeho myšlenky ze zpovědnice: „Při posledním soudu budu proti vám státi a skládati z vás účty, proto vám nemohu dovoliti lež.“ „Každá přemožená roztržitost je klenotem do nebeské koruny.“ „Stůj co stůj, musíme si chrániti nevinnost srdce. To dokážeme, řekneme-li: Všechno mohu v tom, který mne posiluje.“ (Filip. 4, 13.) „Všichni se musíme snažiti o dokonalost. Je to povinnost každého křesťana.“

Jako byl sám prostý a nenápadný, vedl i duše k prostotě. Nikdy nedoporučil výstředních prostředků a zvláštností vysokého duchovního života. Duše vedl cestou, na kterou je postavila Prozřetelnost Boží, a udával jim prostředky dokonalosti, které měly na dosah ruky ve svém povolání.

Rmoutil ho hluboce pohled na vlažnost katolíků, vzdalujících se svaté zpovědi. Když byl v Lubně, vyslovil před svým přítelem bolest, že 80 proc. Vídeňanů propadlo náboženské lhostejnosti. Uvedl i důvod otupění náboženského citu: „Ani křesťanští Vídeňané nechtějí již míti děti, nanejvýš jedno, dvě, tři, proto nežijí v manželství svatě, manželství zneužívají, a to je přední důvod náboženské lhostejnosti, přední důvod, proč nepřistupují k svátostem.

V hlavní době života mezi svým 25. až 45. rokem nemohou vůbec řádně a opravdu platně se zpovídati.“

Při mnoha příležitostech byl též zpovědníkem řeholnic. Jednu dobu byl i stálým zpovědníkem a duchovním vůdcem redemptoristek v Maueru u Vídně.

Svoji svatou úlohu pojímal svatě. Řeholnicím byl duchovním otcem a jednal s nimi přívětivě, aby měly k němu nutnou důvěru, ale dbal též toho, aby neluly k němu jen přirozeně, nýbrž aby si zamilovaly silnou, nadpřirozenou láskou Ježíše Krista. Varoval se každého zbytečného hovoru a styku s nimi. Sestry redemptoristky vzpomínají na něho takto:

„Byl roztomilý a zároveň přísný. Jsa obyčejně stručný, mohl býti jednou laskavý, po druhé přísný, jak bylo třeba. Bylo-li nutno, dovedl buditi hrůzu. I při konferencích býval velmi přísný, potom však uměl neobyčejně mile a dobrotivě vyprávět. Vrátil-li se s cesty nebo s pouti, pověděl nám o ní vždy něco poučného... Rovněž nám vyprávíval, když byl svědkem něčeho krásného v jiných klášteřích, abychom si vzaly příklad. K nemocným sestrám se choval s největší láskou, často je navštěvoval a je těšil. Umírala-li některá sestra, přišel, aby jí duchovně přispěl, konal pohřební obřady a potom měl vždy promluvu, v níž velebil ctnosti a zásluhy zemřelé a nás nabádal, abychom se jí připodobnily.“

Když jednou zemřela náhle kterási sestra, ptala se zvědavá řeholnice po své zpovědi: „Nepřekvapilo vás to, důstojný pane, že sestra N. N. tak náhle skonalala?“ „Při poslední zpovědi,“ omluvil se rozmarně, „vůbec se mi o tom nezmínila, že zemře.“

P. Jauschek byl především misionářem. Byl nadšen pro toto povolání. Nebyl sice kazatelem slavným, který by drtil posluchače mocí slova a silou pravdy, byl však zato kazatelem oblíbeným, jenž přesvědčoval srdce dobrotou a láskou.

V Hadersdorfu měl slavnostní kázání při stříbrném jubileu kněžství tamního faráře. Duchovní správce upozornil farníky, že bude kázati kněz sva-

tého života, který k nim příštího roku přijde na misii. P. Janaushek měl pak pečlivě promyšlené, ale prostinké kázání, které neučinilo žádného dojmu. Když však potom přišel na misii, dobyl si srdce všech. S úctou a láskou naň pohlíželi děti i dospělí, mužové i ženy.

Obtížím misionářského života se nevyhýbal ani jako představený, ani jako poddaný. Jsa skoro neustále domácím představeným, vedl též misie. Jeden z jeho spolubratří svědčí, že mu býval nejmilejším představeným misie, ač za něho se dbalo právě nejprísněji na předepsaný pořádek.

Ve zpovědnicích se zdržel na misiích nejednou až přes půlnoc, zatím co ostatní misionáři mohli již odpočívati, a ráno v 5 hodin byl již zase v kostele. V Zwischenbrückenu tak ochraptěl, že nemohl ani kázat. Mimo to měl vysokou horečku. Přece však neúnavně zpovídal. Jsa představeným misie, vystříhal se pánovitosti. Ptával se na radu i mladších spolubratří. Hlavní, slavnostní kázání rád ponechával druhým. Sám se spokojoval s obyčejnými, prostými výklady katechetickými. Rád zastoupil kazatele, jež muž kázání působilo nějaké obtíže. Nejraději konával kázání o Matce Boží. Na misii v Kirchbachu nabídl mu spolubratr, určený pro mariánské kázání, nechť-li by kázati místo něho. P. Janaushek zazářil v obličeji a přijal nabídku s radostným zvoláním: „Ó Madonna, ó Madonna!“ — Když konal misii ve Vídni v VIII. okrese v Maria Treu a kázal o bolestné Matce Páně, mluvil s takovou vroucností, že lidé si pak o něm říkali: To je anděl!

Když se druzí misionáři zotavovali po práci, modlíval se. Skryl se někde v kostele, aby nebyl rušen v pobožnosti. Na misii jedl, co bylo předloženo. Ač bylo o něm známo, jak je umrtvený, nezdráhal se vzíti si i delikátnější sousto. Při vhodné příležitosti uměl býti veselý a rád si zažertoval pro pobavení utrmácených misionářů. Často vzpomínal, jak kdysi zpovídal v sakristii. Byl již hotov se všemi kajícíky, jen v pozadí stála žena a nehýbala se. Laskavě

ji vyzval, aby přiklekla. Dodával jí odvahy, aby se nebála. Marně. Konečně vstal, přistoupil až k ní a poznal — sochu Matky Boží.

Konal též mnoho exercicií. Dobrou průpravu pro ně získal jako novicmistr. V jeho přednáškách nebylo skvělých, překypujících myšlenek. Byly však plny citu a vroucnosti, která byla upřímná a proto působila na duše.

Vícekrát byl pověřen vedením spolků. Činil, seč stačily jeho síly, pro duchovní blaho členů, ale nebyli s ním vždy všichni spokojeni. Když byl ve Vídni 1917 ředitelem spolku dívek, vytýkaly mu některé častou nepřítomnost ve spolkových schůzích. Klidně jim na to odpověděl: „V té věci mne musíte omluviti. Já jsem napřed misionářem a teprve potom ředitelem spolku. Když je mi to možné, jsem na místě. Řekl jsem vám, když jsem přejímal spolek, že vám nebudu tím, čím byl můj předchůdce. Nyní musíte býti zkrátka spokojeny se mnou.“

Že horlivost P. Janauschka nebyla jen přirozeným pracovním pudem, nýbrž že tryskala z přemíry jeho nadpřirozené lásky k Bohu a k bližnímu — podstaty a vrcholu svatosti — dokazovalo neobyčejné požehnání, které provázelo všechny jeho práce. Zdá se, že pomáhaly i charismatické dary, pro něž klidila jeho prostinká slova tak bohatou ženi na kazatelně i ve zpovědnici.

Některé události by svědčily, že viděl do srdce lidí. (*Discretio spirituum.*) Redemptoristky kteréhosi kláštera v Německu podávaly redemptoristkám v Maueru u Vídně zprávu, že k nim chce vstoupiti jedna tamní dívka. P. Janaushek hned odpověděl, ať ji neposílají, poněvadž nemá povolání, a odvolával se na přesvědčení samé referující představené v Německu, osobně jemu neznámé. Ta mu v nejbližším dopise dala za pravdu.

Když byl v Hernalsu ředitelem spolku dívek, přivedla jedna členka na schůzi svoji přítelkyni, mínící vstoupiti do spolku. Mezi přednáškou se jim stále zdálo, že ředitel spočívá na nich přísnýma očima, ač

byly úplně vzadu. Po přednášce byla mu cizí dívka představena. A on, ke každému milý a úslužný, ihned ji odmítl naprosto — tónem skoro drsným. Vzbudilo to podiv. Zanedlouho však ukázala ona dívka pravou barvu: Aby se mohla vdáti za izraelitu, odpadla od Církve.

Tajemstvím všech jeho úspěchů, jeho blahodárného vlivu a jeho obluby byl jeho vnitřní život.

Velebili na něm společenské ctnosti, které mu získávaly srdce, dobrotu, milou, nevtíravou veselost, nezrušitelný klid při urážkách, sympatický vzhled, které byly z části darem přirozenosti. Ale přirozenost mu dala do vínku i leckterou nedokonalost, zvláště náklonnost k ironisování, která by sama stačila ohroziti jeho činnost, kdyby ji nebyl rázně krotil.

Rozhodujícím činitelem v jeho požehnané působnosti bylo cosi tajemného, co bylo všem sympatické a před čím měli všichni posvátnou úctu. Intensivní život modlitby, neustálý styk s Bohem, nevinnost duše, zrcadlící se ve svěžesti jeho oka, upřímné apoštolské nadšení, rozohněné v rozjímáních o lásce Ukřižovaného Boha, propůjčovaly jeho pohledu, jeho gestu a jeho slovu nadpřirozené kouzlo, které si podmaňovalo i osoby výše stojící a které obracelo lidi k Bohu.

J. E. kard. Innitzer jmenoval 14. listopadu 1934 zvláštní soudní komisi, která je pověřena prvními přípravami k procesu o blahořečení služebníka Božího.

O B S A H

I. Od kolébky po práh kláštera	6
II. Za svatým kněžstvím	9
III. S místa na místo 1882—1890	13
IV. Novicmistrem	15
V. V čele rakouské provincie	28
VI. Rektorem ve Vídni	35
VII. Poslední leta, nemoc a smrt	40
VIII. Po smrti	45
IX. Copiosa apud eum redemptio	
Zpětný pohled	49

VÍTĚZOVÉ 3. svazek IV. ročníku.

Dr. St. Špůrek C. Ss. R.

SLUŽEBNÍK BOŽÍ P. VILÉM JANAUSCHEK

Vydáno za redakce P. Prokopa Švacha
O. P. v březnu MCMXXXVII. Tiskem
Lidových závodů tiskařských a na-
kladatelských, sp. s r. o. v Olomouci
MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

Anatola France a G. Clemenceau, jak ateista vyznává svým způsobem existenci Boží, totiž neklidem své prázdné duše. Dějiny duše bezbožců jsou dojemné. Jsou to dějiny duší, které se vyčerpávají v absurdním pokuse o postavení budovy bez základů. Ateista převrací řád hodnot: smysl vládne, rozum musí poslouchat. Jediné, co uznává, je jen to, co vidí.

COUDOURIER M.: *Vie de la bienheurese Lidwine*. Paris 1936, Pierre Téqui, str. 322, cena 12 frs. Toto nové vydání své knihy věnuje autor všem nemocným. Napsal totiž velmi cenný životopis bl. Lidwiny, vzoru všech trpících a nemocných. Jedná o její životě, plném utrpení, o její nadpřirozené síle, kterou čerpala v tomto utrpení hlavně z Eucharistie. Ukazuje její lásku k chudým a nemocným. Po knize rádi sáhnou všichni.

DERMINE JEAN: *La vie spirituelle du Père de Foucauld*. Ed. de la Cité Chrétienne, Bruxelles 1935, str. 144, cena 12 frs. Přečteme-li pozorně tento nový životopis P. Foucaulda, který ho ovšem pozoruje se stránky duševního vývoje, napadne nás otázka: není v tom přece jen trochu pravdy, když se říká: svatým se máme podívat, ale nikoli je následovat? Co máme o tom souditi, že, když Foucauld poznal pravdu, šilenství kříže ho zapudilo až do Saharské pouště, kde nalezl mučednickou smrt z rukou rozvášněných Arabů? Můžeme ho i v tom následovat? Odpověď může býti jen jedna, kterou řekne i spisovatel: musíme u něho rozlišovati to, co nese známku jeho individuálních sklonů, a to, co se vymyká konkrétním okolnostem a co nese známku všeobecnosti, co je na něm vcelidského v dobrém smyslu, věčně platného a nadpřirozeného.

Epîtres de saint Paul — Méditations intimes. Desclée & Cie, Tournai 1936, 2 sv. 684 a 536 str., cena každého svazku 4 belgy, váz. 5 belg. Ve všech životopisech sv. Dominika čteme poznámku, že na svých cestách stále nosil s sebou listy sv. Pavla. Stále je četl, učil se jim zpaměti a je ve svých přednáškách, veřejných disputacích a kázáních vykládal pro jejich hluboký obsah a že zahrnují v sobě celou katolickou věrouku i mravouku. Proto jen s radostí můžeme přijímati toto dílo, podávající věřícím v jednoduchých rozjímáních celou hloubku nauky sv. Pavla, jak ji uložil ve svých listech. Není to vědecké exegetické dílo, ale tak spíše vykoná svůj úkol: učiti věřící lid opravdu žít z víry.

GIOVANNA M.: *La beata Giovanna-Bonhomo*. Brescia 1937, Morcelliana, str. 418, cena 10 lir. Proslulá spisovatelka Peppina Dore vydala nyní jako benediktinka obsáhlý životopis řeholnice sv. Benedikta Giovanny Bonhomo, která žila v 17. století. Autorka svěžím slohem a zajímavě podává životopis této řeholnice od jejího mládí. Studuje její vnitřní život. Kniha je velmi cenná jak obsahem, tak vkusným vydáním.

HAecker TH.: *Virgile, Père de l'Occident*. Paris 1935, Desclée de Brouwer, str. 208, cena 12 frs. Autor ukazuje velikost slavného Virgila. Staví se proti směru, který jej předsta-

vuje jen s hlediska filosoficko-estetického, nýbrž jej podává v celé jeho velikosti, jak je dlužno se naň dívat.

HARTMANN A. S.: *Mother Margaret Mostyn*. London 1937, Burns Oates & Washbourne, str. 149, cena 5 shil. Margaret Mostyn se stala členkou kláštera v Hopland v Antverpách r. 1644, jenž patřil karmelitkám reformovaným sv. Terezií. Proslavila se velkou svatostí. Tento životopis nám ji ukazuje jako opravdovou Angličanku, vyznačující se silným nadpřirozeným smýšlením a proslulou bohatostí svého vnitřního života.

HOORNAERT G.: *Le Lépreux volontaire*. Bruxelles 1937, L'Edition universelle, str. 104, cena 10 frs. Velmi poutavý životopis dobrovolného malomocného, známého P. Damiana. Všechno je v tomto životopise, který se čte jako román, a přece je to skutečnost. Pobyt P. Damiana u malomocných v Molokai po 16 let, pak jeho nakažení, i to, jak jeho smrt tajili před jeho 82letou matkou. Nakonec je popsán jeho triumfální návrat do Belgie, když byly převezeny jeho ostatky do vlasti. Tento životopis je velmi vkusně vydán.

MEDAN P.: *Vie abrégée de la vénérable Benoîte Rencurel*. Paris 1936, Librairie Lecoffre, str. 112, cena 8 frs. Benoîte Rencurel se proslavila zjevením P. Marie na místě v Laus, kde nyní je slavné poutní místo. Autor podává její životopis podle rukopisů ze 17. a 18. století, zachovaných při chrámu v Laus. Ukazuje tuto visionářku jako duši plnou heroických ctností.

MÈRE MARIE TERESE DES ANGES. *Par une Carmélite de nos jours*. Paris, Desclée de Brouwer & Cie, in-8° stran 100, cena 8 frs. Životopis této karmelitky, která zemřela r. 1930, nám ukazuje nejen její zářivé ctnosti, nýbrž i obtíže, s kterými musela bojovat ještě před vstupem na Karmel, i potom; a zároveň dokazuje, jak jsou v Církvi nutné i duše kontemplativní. Tato prostá řeholnice, „malý odlesk dobroty Boží k bližnímu“, měla nesmírný vliv na mnoho osob velmi vzdálených.

PARKINSON H.: *A Primer of social Science*. Catholic Guild, Oxford 1936, str. 225, cena 3 sh. Velmi vkusná příručka pro sociologii, která dává základ této vědy a řeší v jejích principech různé sociologické problémy. Dílko je velmi jasné rozděleno, logicky postupuje o pojednává o všem stručně.

VIČEK: *U brány milosrdných*. Vyd. „Český ráj“ v Jičíně, str. 80, cena 7 Kč. Drama o 4 jednáních s předebranou, osvětlující nesmírný sociální význam klášterů, útočišť to všech trpících a nuzných v dnešním světě, odcizeném právě lásce k bližnímu a odhalující podle záměry těch, kdož proti klášterům bojují.

JUDr. Emil Zavadil

MATT TALBOT

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Brait O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna. Olomouc.

Příště vyjde životopis slavného pařížského konferenciera, dominikána P. Lacordaira, velkého askety a neúnavného vůdce mladých. Postava P. Lacordaira zůstává stále moderní, hlavně pro ideály mládí. Tak bude doplněno trio velkých přátel, jejichž životopisy vyšly v naší sbírce, kteří se spolu stýkali a posilovali k velkým činům své doby: Madame Svecinová, Ozanam a P. Lacordaire. Upozorňujeme již nyní na tento životopis a prosíme, abyste jej doporučili mladým, hlavně studentům.

Není třeba zdůrazňovat, že vydavatelé a autoři životopisů sbírky Vítězové se ve všem podřizují úsudku Církve katolické podle dekretu Urbana VIII., nazývajíce někoho svatým dříve, než o tom byl vydán výnos téže Církve.

LITERATURA

Am Büchertisch, Hausmitteilung des Verlages Herder, Freiburg im Breisgau. Upozorňujeme na tento časopis, který Herdrovo nakladatelství rozesílá zdarma, kde jsou vždy obsaženy všechny knižní novinky, vycházející v tomto nakladatelství.

ARNOLD J.: *Damien: père des lépreux*. Casterman, Paris, str. 95. Roku 1840 ve vesnici Tremeloo narodil se Josef De Veuster, který je Bohem povolán do kongregace Nejsv. Srdce Ježíšova a Mariina, kde dostal jméno Damián. Stav se misiónářem, odjíždí z brémského přístavu do Hawaie. Je misiónářem podle srdce Božího, dává všechno pro spásu duší, i sebe sama, jako pták pelikán. Druhý to Kristus mezi malomocnými.

CHARLES P.: *La prière missionnaire*. Louvain 1936, Éditions de L'Aucam, str. 174, cena 10 frs. Druhé vydání ve velkém nákladu této knihy jasně ukazuje její cenu. Tato kniha nám objevuje celý svět a staví nám jej před oči: Japonci, Indiáni, černoši se stávají předmětem zájmu vlivem této knihy a jen jediná vášň se nás zmocňuje, aby totiž celý svět byl přiveden ke Kristu. Meditací a četbou těchto překrásných kapitol něco nového se děje v naší duši: nadšení a modlitby za misijní dílo.

DE BUCK: *Révérènde mère Angelés Sorazu Conceptioniste*. Desclée, Paris, str. 319, cena 12 frs. Ctih. matka Sorazu, narozená v Zumaye 22. února 1873, trávila své mládí ve špat-

MATT TALBOT, DĚLNÍK – APOŠTOL

JUDr. EMIL ZAVADIL

MATT TALBOT

DĚLNÍK - APOŠTOL

1937

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUČ

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P. censor ex officio.

IMPRIMATUR

**Olomucii, die 6. Aprilis 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Nr. 5686.**

ÚVODEM

Chceme-li srovnávat události Boží s lidskými, je cosi zvláštního v oné péči Boží dobroty, že povznáší právě to, co bylo tak nízko, že staví do jasného světla to, co bylo v temnotách, pokoře, v pokořováních. Co vidí Bůh, co vidí Boží oko v pokoře, v té ctnosti, která se skrývá v temnotách a vždy žádá, aby byla neznámá, utlačovaná a deptaná? Odpověď na tuto otázku slyšíme od Přesvaté Panny, která ve svém chvalozpěvu díky praví Pánu: Shlédlo na ponížení služebnice své. A v tomto pohledu Bůh takřka ukazuje tajemství Vtělení.

Co tedy vidí Bůh v pokoře? Je to známo a slavnostně potvrzeno ode všech otců: v pokoře se má viděti takřka samozřejmě základ každé duchovní stavby. Čím výše chceme vyhnati stavbu, tím hlubší musí býti její základ, daný pokorou. Není to pouze nějaký plán, nebo nějaký nápad, nýbrž skutečnost. Takový je opravdu úkol pokory pro všechny ty stavby, pro všechnu tu svatost, která kvete v církvi, až k výšinám svatosti Přesvaté Panny. Proč to? Je to vyjádřeno těmito slovy: „Bůh pokorným dává milost.“ Vskutku, všechno, co se děje vzhledem k svatosti, vzhledem k nadpřirozenému životu, je dílem milosti: kde je milost, tam je možnost svatosti a v míře milosti je též míra všech divů svatosti: „Pokorným dává milost.“

Pokora a chudoba přichází ruku v ruce.

Chudoba.

„Prvé z osmera blahoslavenství platí chudým, první název Ducha sv. ve svatodušní sekvenci je: Veni Pater Pauperum. Spasitel lidstva byl největším z chudých. Hlas s hory se nesl k chudým, kterým se zvěstuje evangelium. Sv. František z Assisi, který zpívá o chudobě jako Královně, bývá považován za nejbližšího Kristu v chudobě.“

Tato krásná slova o chudobě čteme ve vzpomínce dr. Krlína na dr. Noska, apoštola lásky k chudému v týdeníku „Obnova“

Pokora, chudoba a církev.

Církev touží po chudobě, církev touží po chudých. „Největším neštěstím XIX. století bylo, že církev ztratila dělnickou třídu.“ Jak bolestné muselo býti toto zjištění vyvěrající z apoštolského srdce Jeho Svatosti Pia XI. při pohledu, jak průmyslová přeměna a sociální revoluce odcizovaly dělnickou třídu lidstva Bohu. Jak bychom nechápali my, že při vzpomínce na tolik zbloudilých duší krvácí srdce hlavy církve svaté, že v tomto stesku volá duše otce, jehož program Katolické akce a podněty, které dal pro misionáře a myšlenku misií vůbec, ukazují, jak vzácné a podnětné myšlenky přinesl pontifikát Pia XI.

Již dávno tomu, co uklouzl stesk shora uvedený z úst papeže a od té doby vidíme, že slova tato neměla býti pláčem nad ztrátou a zblouděním dělnictva, nýbrž že bděl a problému nevěry mezi dělnictvem a náboženské vlašnosti mezi touto třídou věnoval všechny své volné chvíle a také mnoho místa ve všech svých veřejných projevech. Ale co hlavního? My vidíme, jak sv. Otec snaží se proniknouti až do hlubokých podstat protikřesťanských ideí a zásad, které církvi dělnictvo odvedly a že těmto vznešeným myšlenkám věnuje pozornost i ve svých encyklikách k věřícím, a to zejména v encyklice „Quadragesimo anno“, a v encyklice o komunismu „Divini redemptoris“

„Následky, které jsme předvíдали a oznamovali, se hrozně množí. Lze je vidět v zemích, ovládaných komunismem, nebo ohrožují ostatní státy.“ Těmito slovy spěchá obhájit věčnou Pravdu, kterou svatá Stolicе vždycky bránila a bude brániti. A při všem tom úsilí jeví se silná důvěra, že Bůh zase vrátí sobě ty, kteří se od Něho odloučili. A právě z tohoto důvodu neomezuje se pouze na rozbírání vědeckého základu protikřesťanských zásad mezi dělnictvem rozšířených, nýbrž spoléhaje na pomoc Boží vyzývá věřící k modlitbě a přeje si, aby všichni křesťané celého světa účastnili se ve svých prosbách k Bohu

této, lze-li tak říci, nové křížácké výpravy za navrácení zbloudilých.

Toto znovuzískání široké masy dělnické jest jedním z hlavních úkolů Katolické akce. Že tato práce bude dlouhá a namáhavá, na to nás svatý Otec připravuje, ale tím větší pak budou zásluhy. Ve svých pokynech a radách projevuje nesporně hlava církve svaté velkou znalost duší, když říká: Abychom získali množství, nestačí pouze žítí s ním, snížití se k lidu, jest naopak především potřebí, abychom si u toho lidu vydobyli sluchu, získali jeho duši, byli s ním. Především jest tedy nutno, aby mezi lidem působili vhodní apoštolé, kteří by tyto zásady pochopili a lid přesvědčovali.

„Aby přivedeny byly zpět ke Kristu ty různé třídy lidí, které Ho zapřely,“ říká sv. Otec, „jest především třeba získávati a postaviti do jejich středu spojence církve, kteří chápou jejich smýšlení, jejich přání, kteří umí mluvit k jejich srdci v duchu bratrské lásky. Apoštolé mezi dělníky budou dělníci.“

A nedávno ještě, přijímaje mládež katolickou z Francie, blahopřál sv. Otec jejich organisacím JOC, z jejichž obsáhlé činnosti a práce vyzdvihl zvláště apoštolát: „Tato zvláštní činnost, připomínal, představuje největší analogii s metodou, kterou nazýváme misionářskou: tuzemští misionáři v tuzemsku. V každém prostředí a pro každou třídu třeba míti vlastního apoštola: dělníční apoštolé pro dělníky, rolníční pro rolníky, studentští pro studenty.“

V této papežské direktivě našli i naši biskupové hojně podnětů pro práci v Katolické akci a nalezneme také my obor působnosti, jestliže tyto zásady sv. Otcem tak naléhavě všemu lidstvu tlumočené uvedeme v součinnost s příkladem apoštola, je muž spisek, který tímto čtenářům předkládáme, věnujeme.

Svatí především jsou slovy Božími.

V hodině, kterou Bůh jim dává spatřiti světlo světa a kdy je dává poznati tomuto světu a hlasem své církve nabízí je k účtě tohoto světa, přinášejí

svatí celému okrsku zemskému naučení a pomoc jedinečnou. Prozřetelnost se projevuje v každé době nejvhodněji. Popatřme jen na tu řadu zářných „slov Božích“, sv. Vincence, Dona Boska, Františka z Assisi, Terezie od Ježíška, Petra Frassatiho a celou řadu jiných. Jsou to vzory, které nám Bůh ukazuje a jichž ochraně nás poroučí, když je povýší ze svých služebníků mezi ty, kteří jsou jemu k slávě v blahoslavenství a v svatosti. Jsou jistě příkladnými typy, vůdci, ochránci, kteří náleží ke generaci, z níž vychází a jež po celá další staletí září nám jako hvězdy v nebeském království.

Bylo tedy přímo v logice Prozřetelnosti, právě proto, že se to stalo, že to chápeme a že jest dovoleno o tom se přesvědčiti - aby za našich dnů vzrostl k tomuto příkladnému typu *svatý dělník*.

To neštěstí, o němž papež mluví, a jímž označuje ztrátu dělnické třídy, muselo mít také svého napravovatele, zlepšovatele, lékaře. Výprava křižácká, výprava modliteb, na jeho popud konaná, vyžádala si této zářné hvězdy.

Ten svatý dělník, jehož životopis čtenáři předkládáme, to jest pokorný nádeník, zaměstnaný v dublinské loděnici, Matyáš Talbot, nebo jak jej s přátelskou důvěrností nazývají jeho irští bratři, Matt Talbot. Svým zrozením, svým životem, svým prostředím, svou námahou, svými city a konečně všemi těmi prvky, které charakterisují jeho osobnost, jest Matt Talbot dělníkem. Dělníkem tělem i duší, dělníkem irským.

Z něho všichni dělníci - pracovníci rukou - mohou čerpati, jej mohou mít za vzor, jej mohou nazývati svým přítelem. Povýšen nad ně ctností, zůstává přece jejich, jest přece jeden z nich. A ta ctnost, kterou převyšuje ostatní, které se obdivujeme právě v Talbotovi, jeví se také nám jako dosažitelná a uskutečnitelná v nás.

I. DOBRÝ STROM

Již několikrát v dějinách byl našemu národu vzorem malý irský národ, součást to velkého anglického imperia. Příklad tohoto na ostrově žijícího katolického lidu působil již na Havlíčka, aby ukázal, a to v Pražských novinách v červnu 1847, co může zmoci malý a chudý národ, je-li si vědom svých práv a politických cílů. Hybnou pákou úspěchu Irčanů v minulosti i, jak vidíme, dnes byla právě síla, tryskající z jejich katolického náboženství. Irský katolicismus, toť zcela něco jiného než katolicismus španělský. A není tomu dávno, co z tohoto lidu vyvstalo jméno, které bude sloužiti celému světu za vzor apoštola víry a apoštola práce. Tímto jménem bude irský národ nadále oslaven i pro věky budoucí. Jmenoval se Matyáš Talbot.

Stává se často v životě světců, že rodiče jejich byli příkladem zbožnosti svým dětem. Tak tomu bylo u rodičů Matyáše Talbota. Rodina Talbotů sídlila v Irsku odedávna a tak, jako v jiných rodinách této země, i rod Talbotů byl svým původem galský a keltský. Otcovo jméno Talbot jest anglo-irské a jméno matky Bagnal jest anglické. Sídlem tohoto rodu byl odedávna Dublin, v němž otec, děd i praděd Matyáše Talbota pracovali jako dílove-doucí a úředníci v přístavu a docích. Pro svoji poctivost a pracovitost těšili se vážnosti u svých spoluobčanů. Rodiče Karel a Eliška Talbotovi byli obdařeni od Boha velkým požehnáním: dvanácti dětmi, z nichž bylo 8 synů a 4 dcery. Při četbě této okolnosti maně tane na mysli otázka, proč v dnešní době se vyskytne tak málo příkladů v životě mravním, duchovním i vědeckém. Čteme-li však životopisy dějinných velikánů a světců, vidíme, že převážná většina z nich pochází z rodiny obdařené mnoha dětmi. A poněvadž dnes tak málo dbá jedinec o rodinu a o stát, ale více o sebe, jest snadno pochopiti příčinu dnešního průměru, ba podprůměru u lidí. Však vraťme se zpět k rodině Talbotově.

Při tomto rodinném bohatství chápeme, že rodiče musili vynaložiti největší péči na výchovu svých dětí. Pochopíme, co strádání, ba bídy bylo v takové rodině, když dnes při počtu jednoho a dvou dětí jeví se již tak velký nedostatek. Žel Bohu, jen syn Jan, doživší se 60 let a 3 dcery přežili Matyáše, ostatní zemřeli v poměrně mladém věku, aniž mohli svým rodičům nahraditi jich velkou lásku a péči. Otec i matka Matyáše Talbota — to byl dobrý strom hodný dobrého ovoce. Karel Talbot vedl život vpravdě křesťanský, byl členem mnoha náboženských bratrstev, často a nejméně jednou měsíčně přistupoval ke stolu Páně a s celou rodinou se večer co večer modlival pobožnost sv. růžence. Rovněž matka Eliška svou láskou k chudým stala se známou po celém kraji a přijímala denně Tělo Páně. Ve výchově dětí byla příkladnou matkou. Když v stáří, jsouc přesvědčena o svatosti svého syna, zemřela, mluvilo se o ní jako o světici. Životopisec, ač jemně kreslí soukromý život těchto lidí, přece jen dává výraz právě jejich lásce a úctě k Eucharistii. Svátý život těchto lidí dával tušiti vydání dobrého ovoce.

Matyáš Talbot, či jak se mu všeobecně říkalo a jak jej dále budeme také nazývati, Matt Talbot, narodil se 2. května 1856 v Dublině. Že jeho počáteční výchova, kterou se mu dostalo od rodičů, byla vedena v duchu vpravdě křesťanském a že i další vychování v křesťanské škole na North Richmond Street, kam chodil až do svých dvanácti let, odpovídalo zásadám přísné katolické morálky, jest pochopitelné. Ovšem malý Matt podle svědectví svých sester, jako většina hochů jeho stáří, byl čtveračivý, ba rozpustilý a nejednu starost způsobil rodičům svými nezbednostmi. Sama jeho matka vyprávěla, že když Matta spolu s druhým synem vedla do školy, nejednou ji k jejímu zármutku utekli bez zřetele na vyučovací hodiny, z čehož ovšem rodiče mívali mnoho nepříjemností. Byvše pokáráni po návratu domů z toulky po dublinském okolí, slibovali polepšení, ale přísná ruka otce měla ještě několikráte příleži-

tost zakročiti. Mládí všech dítek jest však stejné. Jsou všechny dítkami Božími bez rozdílu a nikdo, pozorující jejich skotačení, nezná vůli Boží a úkol, jaký jim tento svěřil. Tak tomu bylo u Petra Jiřího Frassatiho, tak tomu bylo také u Matyáše Talbota. Nedivme se proto, že vzpomínky učitelů na tohoto tak nepatrného tvora byly velmi chudé. Rovněž záznamy o Mattovi ze školy se nedochovaly. Bylo by tvořením pohádek líčiti tento mladý a u všech dítek tolik podobný život pod zorným úhlem jeho napotomní svatosti. Mladý Mat byl dítětem se všemi radostmi a žaly dublinských dětí. To dobré ovoce ještě nedozrálo.

II. POKUŠENÍ

„ Jestliže světlo, které jest v tobě, tmou jest, jak velká bude tma sama.“

Sv. Mat. kap. VI, verš 26.

Dalšího vzdělání se Mattovi nedostalo. Při starostech rodičů o nasycení tolika hladových krčků je to pochopitelné, neboť rodiče toužili dáti dětem co nejdříve možnost samostatného zaměstnání. Ovšem se strany rodičů skrývá se v rozhodnutí vpustiti dvanáctileté dítě do širokého světa, obklopeného tolika nepřáteli ideálů čisté radosti a náboženské víry, jistě mnoho důvěry v pomoc Boží.

Po vychození školy byl Matt poslán do učení. Firma Eduard a John Burke hledala poslíčka a Matt svou čiperností byl přímo stvořen pro tuto službu. Avšak firma Eduard a John Burke měla v Dublině velkoobchod vínem, spojený se stáčením vína do lahví a Matt byl zaměstnán právě u této firmy. Toto první místo zastavilo růst a dozrání duchovního života, zasévaného rodiči v duši dítěte. Ve svém mladém věku si zde Matt navykl píti. Většina dělníků při stáčení vína se opíjela a Matt dělal totéž. Asi po roce pobytu v tomto závodě bylo vídati

Matta v otcovském domě den co den zpola opilého. Nepomohly ani domluvy otce, prosby matčiny, ani napomínání pana Burkeho, majitele firmy, k němuž otec Matta zavedl. Matt byl mlád a pokušení bylo veliké právě svou častou příležitostí. Rodičům záleželo však na tom, aby každé z dětí bylo šťastným a někdy v budoucnosti nenaříkalo, že do příležitosti k nezřízené vášni dostalo se vinou rodičů a proto nezbývalo, než změnití působiště. Otec našel mu místo posla u správy přístavu, kam byl Matt přidělen k ukládání zboží. Nešťastný mladík však dostal se z bláta do louže. Rozdíl byl pouze v tom, že u Burkeů se pilo víno, kdežto zde nápoj ještě mnohem škodlivější a zhoubnější — whiskey. Dělníci, kteří pracovali ve skladištích, „zavdávali“ mladému jinochovi a ten pil zároveň s nimi. Toto počínání dokončovalo Mattův pád. Otec i matka pokoušeli se ho zachrániti poukazováním na velký hřích, který páše, přesvědčováním, doporučováním konati dobré, ale marně. Matt se neměnil a otec, ten dobrý, poctivý člověk, trpěl, vida, že se z jeho vlastního syna stává opilec, vyprázdňující láhve nápojů, odcizené ve skladišti, jež byly pod jeho vlastním dozorem.

Zdálo se však, že dospívající Matt sám pochopil hanbu, kterou otci působil a dosáhnuv 17 let, vstoupil k podnikateli staveb p. Pembertonovi jako zedník. V této době objevují se u něho první známky touhy po sebezáporu. Zdá se však, že vůle dosud byla slabá. Přes den pracoval houževnatě až do úpadu, ale po skončení práce chodil do kabaretu a tam se spoludělníky popíjel až do zavírací hodiny, často zmožen množstvím alkoholu. Domů vracel se bez haléře mzdy. Nechal se vydržovat otcem a sám utrácel všechny těžce vydělané peníze a nemaje peněz, mnohdy i boty prodal, aby mohl píti a přicházel domů bos. Avšak jakkoliv mnoho pil a pozdě chodíval spát, někdy, bylo to jen několik málo hodin spánku, vstával na zítřek přesně o 6 hod. ráno, aby pracoval bez únavy znovu. V této, pro Matta tak

nešťastné době, klel jako ostatní dělníci a užíval těch nejhrubších výrazů jako oni. Přirozeně, že zanedbával své náboženské povinnosti. Jeho modlitbou ráno bylo znamení kříže; a večer? Byl příliš opilý, než aby mohl svoji mysl pozvednouti k Bohu. Nicméně v neděli chodíval na mši sv.

Portret Matta Talbota v této době jest obrazem mladého opilce, který se řítí nezadržitelně na dno propasti. Přesto však zachoval si Matt a jistě ne bez přimluvy jeho dobré matičky, krásné ctnosti: čistotu a lásku.

Styk s ženami, jakékoliv známosti s nimi a bližší důvěrnosti vůbec nepěstoval a měl jen mužské přátele. Jeho sestra sama o něm mluví i s poukazem na tuto dobu, na dobu, v níž Matt propadal vášni a nestřídmosti, jako o nejčistším stvoření. Vedle čistoty byla to také jeho láska k matce. Když mu chtěla tato dobrá duše, v důvěře, že Matt upoután k osobě jemu milé a založivší s ním domácnost, zanechá nezřízeného života, vyhledati anebo doporučiti nějakou nevěstu, říkával: „Matičko, vy jste žena, jakou si přeji.“

III. DOBRÉ OVOCE

A tak ubíhala doba mládí Mata Talbota. Den ze dne trávil ve společnosti přátel, večer co večer u whiskey a noc co noc opilý vracíval se domů. Matt dospíval a doba zrání nadcházela pozvolna. Až tu jednou — Okamžik, za který matka Mattova tak vroucně Boha vzývala, přišel nečekaně, zcela náhle. Mattovi bylo asi 27-28 let, pracoval tehdy u p. Pembertona a pro nedostatek práce též u jiných podnikatelů staveb v Dublině. Byl-li bez práce, neměl ani peněz na kořalku. Tato vynucená střídmost jej pranic netěšila a zvláště nebyl-li zaměstnán celý týden, ponižovalo jej, že musel v sobotu vyčkávat v zábavní místnosti příchod svých kamarádů a býti odkázán na jejich pohostinství. Tak tomu bylo také

jednou v sobotu, kdy bez haléře v kapse, ale s velkou žízň, čekal v kabaretu na své druhy, kteří se měli vrátit z práce, aby se s nimi oddal pití. Se svým mladším bratrem Filipem, z jehož vzpomínek byl tento den tak jasně zaznamenán, sedl si v jedné hospůdce k oknu a to tak, že žádný z mimojdoucích nemohl je minouti bez povšimnutí. Matt se prý sice snažil během týdne nalézt zaměstnání, ale když nadešla sobota, považoval za neužitečné v sobotu ráno se jít představit do loděnice, když by stejně nebyl na půl dne zaměstnán a tak tedy nezbývalo nic jiného, než čekat na šťastnější zaměstnané druhy. Čekání trvalo dlouho. Když po práci vycházeli dělníci ze svých dílen, přešla kolem obou sedících mladíků též společnost dělníků v loděnici zaměstnaných, kteří se s Mattem znali, a kteří s ním nejednou až do ranních hodin v hospodě vysedávali a jím se dali hostiti. Jeden po druhém přešli kolem Matta a jeho bratra, pozdravili, ale nikdo se nezastavil, nikdo nenabídl žíznícím pítí. A Matt pochopil. Jeho společnost, když neměl peněz, nebyla nikterak žádoucí pro jeho kamarády. Mlčel, ale později sám sdělil, jak hluboce byl dotčen touto sobeckostí přátel. Než i my musíme se vlastně radovati z tohoto chování Mattových druhů, neboť bez něho nebyl by nešťastný jinoch poznal, že žízeň dovede uhasiti také někdo jiný. Nemoha déle zůstat, obrátil se na bratra Filipa se slovy: „Vrátím se domů.“ V tomto jeho rozhodnutí, v těchto slovech návratu domů skrylo se pro budoucnost Mattova svatého života tajemství úspěchu: těmito slovy vracel se Matt opravdu domů, vracel se k sobě, k svému šťastnému mládí a s tím i k své vnitřní vřelé touze. Touze po čem? Bylo by předčasné dosud odpovídati na tuto otázku. Matt se však rozhodl a jednal. Ten, který dosud prokazoval tak málo silné vůle, který, jsa si vědom toho, že páše křivdu na sobě, na svém těle, na své duši, na svých rodičích i sourozencích, který se však dosud nemohl odhodlati přetrhnouti pouto přátelských svazků s dosavadními společníky, v tomto

okamžiku projevil se jako rozhodný mladý muž. Nevidíme z celého jednání, že by Matt se rozhodnul z nějakého vyššího božského poslání k tomuto rozhodnutí, ba naopak vědomí, že Matt byl k tomuto projevu silné vůle povzbuzen právě jen sobeckostí svých spoludělníků, přibližuje nás Matta tím blíže.

Matka při návratu Mattově domů překvapena vyslovuje svůj radostný podiv, když shledává, že Matt přichází střízlivý: „Ach, Matte, tys nepil!“ A ten, v němž uzrálo v těchto chvílích dobré ovoce, hodné dobrého stromu, odpovídá klidně: „Ne, matko, dnes jsem nepil,“ a po obědě se jí svěřuje se svým rozhodnutím: „Chci učiniti slib zdrženlivosti.“ A ta dobrá matka, která svého syna dosud tak dobře znala, usmála se pochybovačně: „Budiž, jen neříkej, že jsi tento slib nemohl zachovati.“ Na to Matt odvětil pevně: „Rozhodl jsem se ve jménu Božím.“ Pochopte radost té, která první vlévala mu do duše křesťanské zásady, první vzývala Boha i Matičku Boží o šťastný život pro své dítě, když nyní slyší rozhodnutí svého syna, který dosud byl tak málo hoden Boží lásky. Provázen přáním matky, aby mu dal Bůh sílu k dodržení tohoto slibu, odchází Matt do koleje sv. Kříže. Tam do rukou vzácného kněze dr. Keanea opětuje svůj slib zdrženlivosti a to nejprve na tři měsíce z obavy, že déle by při svém odění se alkoholu nemohl dodržeti. Vyzpovídal se z poklesků dosavadního života a druhého dne při mši sv. o 5. hod. ráno v kostele sv. Františka Xaverského v Dublině přijal Tělo Páně. Byla neděle.

IV. SATAN MLUVÍ

Matt byl rozhodnut. Kolik však překážek stavělo se v cestu tomuto dobrému předsevzetí! I Matt věděl, že nestačí říci slovy evangelisty: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistiti,“ (Mat. kap. VIII. verš 2.) nýbrž, že jest nutno vyčkati i doteku Kristova a vposlouchati se v jeho vůli, vyjádřenou v evangeliu

slovy: „Chci, buď čist.“ (Tamtéž verš 3.) Že rozhodnutí Mattovo, dodržeti slib zdrženlivosti ve jménu Božím, jest míněn opravdově, uvidíme z rozvrhu jeho denní činnosti tak, jak si ji byl předsevzal v tento den, jež životopisec Mattův nazývá dnem obrácení: Nalézti řádné zaměstnání, denně býti přítomen mši svaté, v modlitbách ve volných chvílích obracet se k Bohu za poskytnutí síly dojíti vytčeného cíle života, pokud se jeho vezdejších statků jako jídla a pití týká, býti zdrželivým, volný čas trávit v kostele a láskou spláceti péči a starost svých rodičů. Zbývalo však ještě mnoho upravit z dosavadního jeho života. Jak se zachovati ke kamarádům? Zříci se jich? Udržovati s nimi dále styky? Matt ponechal další vývoj událostí řízení Božímu a sám obíral se jedinou starostí, aby již nikdy, jak slíbil, nevzal alkoholu do úst. Věděl, že bez pomoci Boží a přímluvy svatých své rozhodnutí neuskuteční a proto každý den brzy ráno před zaměstnáním spěchal na mši svatou a večer po práci odcházival opět do kostela, aby si vyprosil další sílu k odpírání pokušení, které na sebe nedalo dlouho čekat.

Nadešla sobota. Den, kdy odcházival spolu s ostatními dělníky do kabaretu a propíjel své těžce vydělané peníze. Jak bude nyní? Zvali ho, aby šel s nimi. Matt neodmítl. Zdálo se, že sám sebe zkouší až nebezpečným přiblížením se pokušení. Přišli na místo a poručili si whiskey, pivo, víno a Matt - skleničku minerální vody. To byla také jeho poslední cesta do hospody. Pochopitelně, že sám silný ve svém rozhodnutí necítil se ve společnosti těchto svých přátel tak jako dříve a že s lítostí vzpomínal na dobu, kdy utrácel zde poslední své peníze a v kteréžto době udál se také následující příběh: Jednoho dne, když Matt pil se svými kumpány, připojil se k nim jeden čelista. Ježto začali pít příliš časně po poledni, stoupala s blížícím se večerem opilost dělníků a mezi nimi i Mattova, ale ubývalo peněz. A tu Matt a ještě jeden z kamarádů vzali če-

listovi jeho nástroj a v zastavárně dostali nějaké peníze, jimiž pak útratu zaplatili. Opilý čelista se pozdě dověděl, že jeho nástroj zaplatil tenkrát útratu.

A v této chvíli, kdy Matt ve společnosti bývalých přátel, na místech, kde druhdy sám v opilosti dlíval, vzpomínal na tento kousek, rozhodl se čelistu nalézt. Jak životopisec zaznamenává, nikdy se mu to nepodařilo a proto Matt, nemoha snést vědomí spáchané křivdy, které ho úplně neopustilo ovšem nikdy, nechal za tytéž peníze sloužiti mši svatou za toho, který byl obětí jeho nerozvážného činu.

Tuto první sobotu po svém obrácení byl v hospodě naposled. Po druhé odmítl se svými druhy jíti a vrátil se přímo domů. Bylo těžké zdržeti se pití, této špatné vášně, ale Matt našel prostředek, jakým jí čeliti - modlitbu. Každou volnou chvíli se rozhodl, jak již řečeno, trávit před svatostánkem. A přece ještě nejistota vkládala mu mnohdy do úst povzdech, když pomyslí na svůj slib. „Všechno marné, matko, budu zase pít, tři měsíce mého slibu končí.“ A matka, jeho utěšitelka, stala se též jeho důvěrníci. Ztratil kamarády, ale měl nyní ji, tu dobrou svoji matičku, které dával celou svoji vydělanou mzdu, neponechávaje si nic z peněz, které týdně dostával. Jakou radost měl by otec nyní ze svého Matta. Ten však dlel již několik roků v zemi.

V tomto vlastním přemáhání sebe uplynuly tři měsíce a po uplynutí této doby vidíme Matta, že obnovuje svůj slib a nyní již - na rok. S tímto rozhodnutím zdrženlivosti nebyl ovšem spokojen ďábel, který obcházel jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil. Několikrát snažil se zlákat Matta, a nebo mu aspoň překaziti jeho pevné rozhodnutí. Zde vizme pouze dva případy:

Stávalo se Mattovi, že někdy, když vstupoval do kostela sv. Františka Xaverského, pocítil neviditelnou ruku, která jej táhne ode dveří. Po prvé překvapen tímto odporem, chvíli setrval bledý v nejistotě, ale pak pochopiv, že jde o pokušení ďábelské, učinil rázem konec nástrahám tohoto nepřítele lidí -

zůstal. Druhá příhoda byla mnohem vážnější a boj s duchem zla mnohem úsilovnější. Bylo to asi dva nebo tři roky po jeho obrácení. V neděli ráno byl přítomen v kostele sv. Františka Xaverského na mši svaté o 6.30 hod. Klidný v usebrání a rozjímání sledoval části mše svaté a před svatým přijímáním opustil místo a blížil se ke stolu Páně. V okamžiku, kdy na kolenou očekával podání svaté Hostie knězem, zdálo se mu, že slyší vnitřní hlas, našeptávající, že jsou marné všechny zápasy, které sám se sebou podstupuje, že tyto činy zbožnosti zůstávají bez ceny a vytrvalost v dodržení zdrženlivosti že jest nemožná. Tento stav nedůvěry sama k sobě přivedl jej do naprostého zoufalství a Matt cítil, že v roztržitosti mysli nemůže přijmouti Tělo Páně. Vstal a vnitřně rozerván opustil kostel a bloudil ulicemi. Ulice byly tiché, jeho kroky zvonivě zněly a odrážejíce se od stěn domů, uklidňovaly svou jednotvárností Mattovu rozháranost. Před 8. hod., jsa opět klidný, ocitl se před katedrálou a rozhodl se jíti na mši svatou. Jaká však byla úzkost tohoto milovníka Božího, když jsa po celou mši sv. pohřížen v modlitbu, znovu před svatým přijímáním pocítil rozleptávající hlas, namlouvající mu marnost všeho počínání. Jeho neklid se stupňoval a když měl přistoupiti k podávajícímu knězi, vstal a odešel. Každému snad muselo by toto pokušení stačiti, aby zanechal svého rozhodnutí, ale neučinil tak prostý dělník. Vzývaje Boha o seslání milosti, odešel, aby opakoval po třetí svůj pokus ve farním chrámu Páně. I po třetí však dostavil se ďábel se svým našeptáváním a zdálo se, že marný bude Mattův boj. Celou mši sv. na modlitbách, po třetí před svatým přijímáním odchází, roztržitý, nespokojený, v nejistotách.

Došel však k místu, odkud začal svoji tak truchlivou cestu - ke kostelu sv. Františka Xaverského, vrhl se u vchodu na schody a s rukama sepjatýma volal: „Bože můj, nechci upadnouti do zlozvyků, které jsem se rozhodl opustiti.“ A když byl poprosil dobrotivou Matičku o přímlovu, pocítil úlevu.

Vstoupil do kostela a jsa přítomen o 10. hod. mši sv., tentokráte již oddán do vůle Boží, přistoupil ke stolu Páně bez nejmenšího zmatku. Tento znepokojující zápas trval od 7. hod. ráno do 10. hod. Bylo to však naposled. Od té doby se neopakoval hlas satanův nikdy.

Ty veliký vítězi, Matyáši Talbote, budiž naším vzorem.

V. CESTA KŘÍŽE

Když byl Matt zvítězil nad sebou samým, ozvala se výzva Spasitelova: „Zapři sebe sama, vezmi kříž svůj a následuj mne.“

Celý další život dělníka dublinského byl cestou za Kristem.

Ježto bratři, kteří rovněž sdíleli otcovský dům, oddávali se pití a jejich život bránil Mattovi ve vykonávání učiněných předsevzetí, opustil otcovský dům a najal si nedaleko světničku s prostým nábytkem, kterého pak používal, i když se po odchodu bratří nastěhoval zpět do domu otcovského, kde bydlel až do smrti svého otce roku 1899. Byl to dřevěný stůl, židle a postel. Pro Matta největší důležitost měla tato poslední část nábytku, neboť na ní provedl největší změny. Mattova postel byly dvě desky z hrubého dřeva, neohoblované a jednoduše sbité. Když později dostal od sestry postel, vložil tyto desky mezi pelest a spával na nich až do své smrti. Avšak úprava postele nebyla jeho jediným tělesným odříkáním, nýbrž zračilo se též ve výběru jídla. Ve středu, v pátek a v sobotu zdržoval se masitých pokrmů, jinak však až do smrti své matičky zůstával podroben jejímu výběru stravy. Po její smrti však zjednodušil stravu jen na nejnutnější míru. Během celé postní doby dodržoval přísný půst, totiž každý den jen dvakrát denně lehkou stravu bez masa, bez másla a bez mléka. Obvyčně v poledne a večer šálek teplého čaje a kus suchého chleba. Tentýž

půst zachovával ke cti Nejsv. Srdce během měsíce června, dále každé soboty a v předvečer zasvěcených svátků. V neděli první jídlo požil až po návratu ze mše sv. o 2. hod. odpoledne. Bylo-li toto jídlo dosti syté, nejedl již vůbec. Bylo-li naopak lehčí, vzal si večer o půl 7. hod. trochu kakaa nebo čaje a k tomu přikusoval chléb. V pondělí jídal jen suchý chléb a zapíjel ho čajem třikrát denně. V úterý, výjma dny přísného postu, snídal kakao a chléb s máslem, k obědu bral též kousek masa. Ve středu stravoval totéž jako v pondělí a příležitostně snědl též kousek másla. Ve čtvrtek totéž, co v úterý a v pátek se postil úplně. Tyto dobrovolné posty dodržoval až do dvou let před svou smrtí, kdy již počínal chřadnouti.

Tělo však muselo býti přemáháno ještě krutěji. Svému příteli J. G. svěřil jednou Matt, že četl o zvláštním způsobu umrtvování. Na zvědavou otázku, co by to mělo býti, odpověděl: „Nosení řetízků na těle.“ A když se jej přítel žertem ptal, zda některý zabloudil k němu, odhadlil Matt košili a ukázal řetěz, omotaný kolem těla. - Byla to sv. Kateřina Sienská, která svým příkladem jej přiměla k tomuto druhu askese. Matt nosil řetízky napřed kolem plecí, ale když mu bránili v nosení dřeva, omotával je kolem těla. Podle svědectví těch, kteří jej po náhlém úmrtí na ulici města převlékali do rubáše, měl Matt omotány kolem těla dva řetězy a jeden sukovitý provaz. Oba řetězy byly hluboko vryty do masa a zrezivělé. Na levé paži byl řetízek těsně namotaný až k lokti a na pravé ruce zasukovaný provaz. Stejně tak na levé noze byl řetízek až po kolena sahající a těsně namotaný, a na pravé noze do téže výše zasukovaný provaz. Kolem šíje měl velkou šňůru a na ní různé svaté medailonky.

Zatím, co takto rozhodl se umrtvovati tělo a upravit svůj způsob života, počínal si nejinak i při svých denních úkonech, o nichž bude řeč v následující kapitole. Zde budiž zaznamenán pouze ještě jeden druh zvláštní askese. V kostele ráno při mši

svaté i odpoledne a večer na modlitbách trávil vždy celou dobu kleče. Nemoha jinak při tomto posvátném úkonu prokázati odříkání, rozstříhl na obou nohavicích kalhot pod kolenem otvor a klekával tak na obnaženém koleně v neděli až 7 hodin na modlitbách. A aby pouze duše byla pánem těla, unavoval své oči pohledem do slunce, nikdy nečetl novin; po mši svaté, když opouštěl kostel, kráčet ulicí, aniž pohlédl vpravo nebo vlevo. Jak krásná to byla příprava pro trvalé sídlo Boha v jeho duši.

Během této doby pracoval pro různé podnikatele, zvláště u pana Pembertona, o němž již shora byla řeč. Poněvadž však zde začínala práce již v 6 hod. ráno, což mu bránilo býti denně přítomen mši sv., našel si zaměstnání u fmy T. a C. Martin. Sem vstupuje jako výpomocný nádeník. Ano, Matt byl a bude vždy příkladem svatého nádeníka.

Poněvadž ostatní dělníci záhy poznali, že nový zaměstnanec není z nich a poněvadž pozorovali podivné jeho počínání, stal se středem jejich hrubých posměšků, vtipů a nadávek. Matt totiž, zaslechl-li při práci zaklení a vyslovení jména Božího, smekl klobouk, při zvonku, vyzývajícího věřící k modlitbě Anděl Páně, zanechal práce a tiše se modlil. Tyto všechny, tak obzvláštní pro ostatní nádeníky věci, musely býti nějak „opepřeny“. Posměšky a vtipy se na hlavu ubožáka jen jen hrnuly. Ale i zde Matt pomalu vítězil. „Ježíš vás slyší,“ říkával a dělníci si zvykali. Posměšky ustávaly, nadávek ubývalo a spoludělníci, vidouce jeho laskavost a ochotu k různým úsluhám, stávali se laskavějšími a Matt byl jimi milován.

Ještě jednu bolest pociťoval, ale i té se brzy zbavil, jak se svěřil svému příteli D. R. Když přestal pít, naučil se nemírně kouřiti. Avšak tělu odepřel i tuto libůstku, daroval jednou na požádání tabák a dýmku příteli a pak už nekouřil vůbec.

Překonáváje požadavky tělesné, tím více ukojoval svoji žízeň duševní. Pozorujme Mattův růst ke svatosti. Připraven byl dobře. Jak bude dál?

VI. APOŠTOL MODLITBY

Uveřejňující životopis dělníka na rozhraní XIX. a XX. století, chceme zde ukázat, co znamená stát se svatým. Ne abychom vzbudili obdiv k tomuto prostému nádeníku dublinskému, nýbrž abychom více pocítili ten Bloyův největší smutek: *De n'être pas des Saints*, smutek z toho, že nejsme svatí. A v této kapitole máme poznati, co je to svatost. Dokonalá láska k Bohu. Láska milující duši, láska bdící, láska nedovolující spáti. A k této lásce Matta Talbota, prodlévajícího na modlitbách, jest velikost jeho. jest jeho nadprůměrnost a přece tak lidská, od Boha všem daná přirozenost. Matt Talbot byl apoštolem modlitby.

Sám přiznal, jak vroucně prosil Boha o dar modlitby a že se mu toho daru dostalo měrou nečekanou. Nuže, sledujme ho ve chvílích modlitby, v době po roce 1899, kdy žil sám se svou matkou:

Malý budík zazní ve 2 hod. z rána. Malá lampička ozařuje pokojík, v němž leží Matt na dvou prostých deskách jen do poloviny přikryt pokrývkou. Ulehl o půl 11. hod. i se svými řetízky, omotanými kolem těla a v pravé ruce drže sošku P. Marie, kterou měl položenou na svém srdci. Soška tato, zobrazující Matku Boží s děťátkem, při pohybech ve spánku tloukla jej do prsou a bránila tak příliš hlubokému spánku.

Jsou 2 hod. a Matt kleká již na dřevěnou postel nebo se vrhá s rozpjatýma rukama na podlahu, aby povznesl svou mysl k Bohu. Matka na vedlejším loži jej slyší, kterak vzývá Bohorodičku a kterak s ní dlouho a dlouho mluví. Ne, to nebylo nábožné pozdvižení mysli k Bohu, to byla rozmluva tváří v tvář Nejsvětější Matky. A za tuto milost rozmlouvati v tvář Marii Panně byl Matt Bohu velmi vděčen. Nemluvil nikdy o předmětu svých modliteb, pouze matce se přiznával, ukazuje na sošku, kterou držel v ruce: „Nikdo neví, co pro mne znamená tato předobrá Královna.“ A matka, zmiňujíc se

o těchto chvílích modliteb svého syna jedné z žijících dcer, říkala: „Jistě Matt vídá často Matku Boží.“ Skončil-li modlitby před 4 hod. ranní, ulehl a vstával ve 4 hod., umyl se, oblékl, aby opět trávil na modlitbách až do svého odchodu na mši sv. ještě dlouho před 5. hod., nebo před půl 6. hod., podle toho, navštěvoval-li kostel sv. Terezie a chodil na mši sv. o 5. hod. anebo, když navštěvoval kostel sv. Františka Xaverského, aby byl přítomen mši svaté o půl 6. hod.

Stávalo se, že již dlouho před otevřením kostela našli jej klečícího na schodech přede dveřmi a modlícího se. Toto časné chození na mši sv. neobešlo se též bez malé veselé příhody, kdy, procházeje jednou malými uličkami ke kostelu sv. Terezie, slyšel kroky policejní noční stráže. Aby nebyl viděn, Matt se skryl, ale tím právě vzbudil pozornost městských strážníků, neboť se domnívali, že se někdo před nimi ukrývá. Byl dopaden a tu se snažil vysvětliti své jednání, ale nápadné v jeho výpovědi bylo vyslychajícím, že jde-li Matt na 6. hod. na mši sv., proč ještě nespí, ježto je teprve 5 hod. Kdo ví, zda by tato dnes s humorem zaznamenaná příhoda neskončila pro Matta velmi smutně, kdyby jeden ze strážníků nebyl poznal v Mattovi onoho muže, který tak časně klekává na schodech dublinských kostelů. Byl propuštěn.

Při vstupu do kostela po jeho otevření kráčel ihned až před oltář, kde poklekl a vykonal svou ranní modlitbu, po níž den co den konal pobožnost křížové cesty. Ve všem jeho jednání zračila se prostota a nevtíravost. Cestu křížovou vykonával stoje a když jednou přítel jeho mu vyprávěl, že jeden kněz někde koná cestu křížovou kleče, odvětil Matt, že by nerad vzbuzoval pozornost. Když skončil bolestnou pout, poklekl v pravém koutě před oltářem u zábradlí a v rozjímání usebraně sledoval mši sv. Na tomto místě klekával denně, až teprve během své nemoci chodíval pokleknouti doprostřed třetí lavice. Každá jeho účast na mši sv. znamenala býti

přítomen nejsvětější hostině. Přijímal vždy s očima přivřenýma. V neděli zůstával po sv. přijímání v lavici s rukama na tváři až do 1 hod. po poledni. V těchto chvílích, kdy učinil své srdce sídlem Nejvyššího, bál se a nikdy nemohl se odhodlati, aby čímkoliv jiným byl právě v těchto chvílích vytrhován. On, který dělal vše tak, aby nebyl nápadný, přece jen nevstal při posledním evangeliu, což snažil se vysvětliti příkladem světce, jehož životopis četl, a který nikdy nepovstal, aby se v těchto chvílích rozmluvy s Bohem po sv. přijímání nestal roztržitým. Matt cítil, že tohoto záslužného příkladu by měl následovati.

Ve všední den byl nucen rozjímání s Tělem Spasitelovým zkrátiti, ježto musel před nastoupením do práce ještě snídati. Snídal obvykle kakao a kousek chleba; někdy, když spěchal, vypil kakao studené a chléb schoval do kapsy. Jinak jsme o jeho jídelním lístku již četli shora.

Po snídani odcházival do práce; na cestě aspoň na okamžik se stavil v kostele sv. Vavřince, aby shlédl Krista, připravujícího cesty, říkal, mysle při tom na cesty, které mu v ten den Pán připravil. Po dopolední práci, o níž se zmíníme v následující kapitole, pojedl v loděnici podle stanoveného pořádku a zbytek po jídle do započetí odpoledních pracovních hodin využil k modlitbám. Když s ním pí M., která mu někdy ohřívala kakao, chtěla navázati rozhovor, vždy mluvil jen o svatých. Jí se také svěřil, jak velice je nešťasten, že lidé tak málo milují Boha. Neznal vlastně jiného tématu k rozhovoru, než výklad o životě svatých a rozjímání o Písmě svatém.

Po práci se umyl, odložil staré šaty, vzal si svůj denní oděv a šel do kostela sv. Vavřince, aby vykonal krátkou pobožnost před Nejsvětější Svátostí. Dílovedoucí loděnice E. C. vyprávěl, že bratři Martinové, oba dva katolíci, neotvírali skladiště o katolických svátcích před tři čtvrtě na devět, aby dělníci mohli jíti na mši sv. před pracovní hodinou. Když se stalo jednou, že dílovedoucí - protestant -

neznal data katolických svátků, chodil Matt vždy předvečer k němu a říkával, aby nezapomněl, že zítra se jde na mši sv. Tak předcházel event. nedorozumění pro hodinu příchodu dělníků. Po návštěvě Svátosti oltářní v kostele sv. Vavřince odešel Matt domů, kde jeho sestra připravila mu jídlo. Podle zvyku vstoupil do pokoje, odložil šaty, pak šel ke stolu, kde stál velký kříž, který objal a vrhnuv se na kolena, plížil se tak ke stolu, na němž bylo nachystáno jídlo. Jedl kleče. Po odchodu své sestry, když mu byla tato před tím připravila na zítří kakao, které si Matt ráno pouze zhríval, oddal se modlitbám a duchovní četbě, a to až do 10. nebo 11. hod. večer, vyjímaje dny, kdy chodil do schůzí bratrstev, jejichž byl členem. Obvykle před 11. hod. uléhal na dřevěné lože a oddal se několikahodinovému spánku. Za života své matky, když byl s ní po odchodu sestry osaměl, a tato snažila se s ním zapřísti rozhovor, vždy se debata stočila na náboženský předmět. Jestliže byla matka nějak zaměstnána, věnoval se četbě náboženských knih. Matka se však nikdy nevyhýbala rozhovoru o předmětech tak milých jejímu svatému synu a největší radostí oběma byla řeč o jejich přátelích: Ježíši, Marii, Josefovi a svatých. Rozhodl-li se Matt konati nějaké pobožnosti několikadenní, konával je obvykle ke cti těch svatých, kteří byli dříve, než se stali svatými, velkými hříšníky: sv. Maří Magdaleně, k sv. Marii Egyptské atp., mluvil o jejich životě plném pokání a odříkání a nazýval tyto dvě zmíněné světice velkými dcerami. Po smrti matčině modlíval se Matt v temnotě a ti, kteří bydleli naproti, již znali tuto pravidelnost Mattova života, neboť v okně Mattova pokoje nebylo okenic a tak, byla-li lampa zhasnuta, bylo známo, že Matt se modlí a byla-li rozžata, že Matt čte.

Jeho modlitby sestávaly obvykle z pěti tajemství sv. růžence, růžence sedmibolestného, pobožnosti Neposkvrněného Početí, k sv. Duchu, k sv. Michalu, nejsvětějšímu Srdci a pobožnosti za duše v očistci.

Miloval všechny hlavní litanie a na každý církevní svátek vykonával předepsanou devítidenní pobožnost. Jako člen III. řádu sv. Františka modlíval se předepsané hodinky.

O jeho lásce k svatým a k duchovní četbě a duchovnímu vzdělání zmiňuje se také slečna B., která poznala Matta v posledních letech jeho života. Vypisuje, jak na počátku leta 1924 jednou v sobotu večer navštívila Matta, který ji přijal velmi zdvořile a když ji byl vyzval k usednutí, začal mluvit o zdraví. Za chvíli se však řeč přenesla na otázku víry, mluvilo se o evangeliu, Písmě svatém, o Panně Marii, o svatých, zvláště o sv. Augustinovi, o sv. Ignáci z Loyoly, sv. Františku Xaverském, sv. Alfonsu atd. Než stůž zde doslovně zaznamenáno překvapení, které tento rozhovor s prostým dělníkem beze všeho vzdělání pro sl. B. měl: „Byla jsem překvapena jeho řečí, která byla tak krásná a zajímavá, poslouchala jsem jej tři hodiny.“

Nemůžeme proniknouti tajemství hodin, které ztrávil v pokoji sám s Bohem, avšak z děl, která četl, a poznámek, které učinil, můžeme sestaviti běh jeho myšlenek, jeho vroucí pocity a jeho přání. V jeho knihách byly nalezeny útržky papíru a od něho psané poznámky. Některé řádky jsou psány inkoustem, jiné tužkou černou nebo barevnou, ale všechny jsou nesmazatelné. Nikoli nad svým písmem, ale hloubkou svých myšlenek, které podávají. Všechny tyto poznámky nepojednávají o náboženských věcech, píše též, co kde viděl a co upoutalo jeho pozornost.

Vizme alespoň některé z nich:

„Nemluv zlé o lidech, neboť ptáci nebeští vyzvednou tvá slova na křídlech a povědí, co jsi řekl.“

„Budiž proklet člověk-podvodník, praví Bůh, který mně obětuje svoji chorou duši, poněvadž jsem Král a poněvadž mé jméno jest hrozné mezi národy.“

„Vrabec našel útulek, hrdlička hnízdo, aby tam skryli svá mláďata, Tvé Srdce, Ježíši, bude mým útlukem a odpočinkem.“

„Ó sladký Ježíši, potlač ve mně vše, co jest špatné.“

Mezi podobnými výtažky nachází se také velmi krásná modlitbička, nenapsaná rukou Talbotovou, složená pro duchovního vůdce. Začíná takto: „Ó můj Bože, žehnej, veď a osvět ty z Tvých služebníků, kterým jsi svěřil vedení mé duše.

Tyto výtažky byly buď vypsány z duchovní četby Talbotovy, anebo sám své myšlenky si zaznamenával. Měl velkou zásobu těchto duchovních knih a Talbot sám měl velmi dobrou paměť, takže mu bylo dopřáno citovati data narození, smrti a kanonisace velkých svatých. Mezi jeho knihami bylo především Písmo svaté a Nový zákon, Utrpení Krista Pána od Františka Thomase, Božský Spasitel, Ve škole Kristově, Kristus mezi lidmi, Vše pro Ježíše, Duchovní promluvy, Životopis sv. Augustina, sv. Elišky Uherské, sv. Jana z Kříže atd.

Jednou se Matt přiznal, že pohnul svého šéfa, p. Martina, aby četl Apologii kardinála Newmana. Matt sám miloval velmi vroucně tuto knihu a kdykoliv ji četl, prosil prý Boha, aby mu dal možnosti, ji pochopiti, zvláště v jejích těžkých místech. To se mu také podařilo, takže Matt, ten prostý nádeník, byl tak ve svém duchovním životě pokročilý, že rozuměl i obtížným otázkám z theologie a mystiky.

Matt nečetl novin, Matt četl mnohem vážněji, mnohem opravdověji, myslel mnohem vroucněji a proto měl možnost mnohem více vědět. Uslyšíme ještě, jak překvapeni byli ti, kteří s ním v řeči poznali jeho hluboké vědomosti. Jeho vědomosti však nic by nebyly proti té vroucí lásce, kterou lnul k Rodičce Boží.

Jest mnoho příkladů svatosti a každý svatý skrývá v sobě zvláštní rys své velikosti. Sledujeme-li však život tohoto dělníka, dělníka XX. století, nemůžeme se ubrániti obdivu v tak velké duchovní radosti, která Mattovi byla dopřána pro jeho dar modlitby. Modliti se a býti vyslyšen, modliti se a viděti Toho, k Němuž se modlím, zdá se ve XX.

století neuvěřitelné. Že síla jeho modlitby byla opravdu velká, uslyšíme v následující kapitole.

VII. SVATÝ ŽIVOT

Pohledme na osobu Matta Talbota. Byl postavy slabé, v tvářích hubený a poněkud nervosní chůze. Obličej měl protáhlý a lícni kosti poněkud vyčnívaly nad hladký obličej, zdobený oduševnělým výrazem tváře, jemuž dodávaly zvláštního výrazu dvě velké, zářící oči s rozšířenými panenkami. Krásně klenuté čelo a rovný nos dokreslují portret obličej Mattova. Hlava v posledních letech byla bez vlasů a pouze pod kloboukem vyčníval věneček vlasů. Výraz obličej byl přísný a zamyšlený a když mluvil o předměť, který miloval, byl výraz jeho tváře oduševnělý. Při řeči odkrýval také svůj svěží temperament. Tak jej znali všichni ti, kdož s ním pracovali.

K firmě Martin v Dublině, o níž již byla řeč, vstoupil jako výpomocný dělník v roce 1892. Rychle se stal však stálým dělníkem a pracoval tam až do své smrti. Práce u p. Martina trvala od 8. hod. ráno do 6. hod. večer s přerušáním polední přestávky od 1. do 2. hod. První čas pracoval jako nádeník a musel vyprazdňovati lodi a na pobřeží přijíždějící káry se zbožím a vůbec plniti každou práci, které bylo u firmy zapotřebí. Skládání z člunů nemiloval, protože cítil odpor k hrubým a bezbožeckým řečem pobřežních skladačů. O tom, jak těžké byly jeho začátky mezi těmito hrubými lidmi, mluvili jsme již v předcházející kapitole. To, co prožíval jako zedník u různých podnikatelů, to musel prodělati i zde při práci v loděnici. Pro jeho sejmutí klobouku při braní jména Božího nadarmo, pro jeho modlitby při zvonění Anděl Páně čekaly ho jen nadávky a posměšky. Když však dělníci viděli, že on jim neoplácí stejným, ba naopak, když v něm shledali veselého druha, který rád zažertoval, rád si poslechl

veselou příhodu a rád se srdečně zasmál, který nikdy nepřicházel do práce zamračený, vystříhali se poznenáhlu klení a zesměšňování svatých věcí, i prosté řeči ustávaly a tak Mattův příklad strhoval i ostatní.

Jeden vozka, který první leta s Mattem pracoval, sděluje, že práce Mattova tehdy spočívala v nakládání nákladních vozů dřevem, které muselo býti převáženo z jednoho skladiště do druhého. Mezi odjezdem a příjezdem nákladního vozu uplynula doba 15 minut, v níž Matt neměl nic na práci. Tento volný čas využil k modlitbě za hromadami dříví. Aby mohl večer modliti se Anděl Páně v kostele, odcházival se závodu již před 6. hod. Ostatní dělníci žalovali však řediteli toto předčasné opouštění práce Mattem. Ředitel si ho nechal zavolat, ale po vysvětlení ponechal Mattovi v jeho jednání úplnou volnost.

Jest pochopitelným, že pro toto své přímé jednání neměl, alespoň ne u některých dělníků, na různých ustláno. Ale svou dobrotou dovedl si zase získati jejich lásku. Jeden z jeho druhů vypráví tento příběh:

Spoludělník, když jemu v poledne žena přinesla oběd, vyvolal hádku se svou manželkou a v této hádce užil velmi hrubých, silných výrazů. Když hádka skončila, přistoupil Talbot k příteli a jeho ženě, vytáhl z kapsy kříž od svého růžence a ukazuje na povýšeného svého druha, pravil prostě: „Hleďte, tohoto jste právě ukřižovali.“ To bylo vše. Talbot odešel, dělník sklopil hlavu, nemoha odpověděti. Od té doby, jak sám přiznával, již nikdy s ženou hádku nevyvolával a hrubých výrazů nepoužíval.

Po čase, kdy byl zaměstnán jako nádeník, byl Talbot jmenován skladníkem. Jeho zaměstnání spočívalo ve vybírání dříví pro zvláštní objednávky a pro práci truhlářskou. Nakládal rukama toto dříví na vozík a tlačil je k dílně. Toto místo skladníka ve velkém závodě přinášelo s sebou také jistou zodpo-

vědnost. Vyžadovalo poctivost při evidenci dřeva. Avšak po celou tu dobu, co Talbot plnil tento úkol, nebylo na něj stížnosti. Když potřeboval sám dřevo pro svoji potřebu, koupil si, aby vyloučil každé podezření a podle předpisu žádal o předání dříví. Toto zaměstnání nutilo ho převážně se zdržovati ve skladišti, kde bylo dřevo uloženo. Nicméně byl také dílovedoucím posílán na pobřeží. Nechodil tam rád ani jako skladník a prosíval ho, aby ho tam neposílal. Říkal: „Znáte moji chybu.“ A pod slovem „chybu“ rozuměl odpor k hrubé řeči. Prosíval také dílovedoucího, aby ho neposílal do skladiště, kde byl ptačí trus a kreosot. A to proto, aby jeho oděv nenasákl, což vysvětloval svou účastí denně při mši sv. a sv. přijímání a nechtěl býti v kostele v oděvu zapáchajícím. Za náhradní práci v přístavech vydělali si skladištní dělníci 2 Sh. Na tuto práci se těšival, protože mohl pozorovati příjíždějící lodi a práci v přístavu. Práci, kterou vykonával přes čas a která byla velmi namahavá, poněvadž dělníci byli nuceni využívatí přílivu mořského k odplavení lodí s dřívím a překonávati překážky s uváznutím lodního ponoru na mořské písčinně, nepovažoval za hodnou platu a také nikdy si nešel pro peníze za ni a snažil se to vysvětliti tím, že má velkou úzkost před přijímáním peněz za přesčasovou práci, poněvadž prý více času prozevluje pozorováním příjíždějících lodí, než vykonanou práci. Také nikdy si pro peníze nešel a když mu je dílovedoucí přinesl, přijímal je vždy jako odměnu. V práci podle svědectví svých šéfů, které tito milerádi vydali po jeho smrti, byl vzorným dělníkem.

Ve styku se svými kamarády byl velmi přátelský. Nikdy však nezačínal s lidmi rozhovor o náboženských otázkách, ale jestli se řeč na tuto otázku stočila, říkal své mínění. Byl-li poslouchán, rozhovořil se o životě svatých se svými kamarády. Přátelství věnoval všem kamarádům stejné. Těm, kteří chtěli vésti zbožný život, půjčoval knihy a je poučoval. Byli-li ženatí a potřebovali pomoc pro sebe,

nebo pro členy své rodiny, daroval anebo půjčoval potřebnou částku. Jestliže pití bylo příčinou trápení a muk jiných jeho přátel, snažil se je přivést na lepší cestu. Nepůjčoval však nikdy peněz těm, kteří by je propili. Jeho poměr k dílovedoucím a správcům v závodě byl vždy upřímný a nikdy ničím nezkalen. Nežádal nikdy protekce, byl-li však v právu, mluvil otevřeně a s jistou dávkou prudkosti, ale i v řeči neztrácel nikdy vládu nad sebou. Nejednou bylo mu přestáti také nespravedlivé domluvy, ba i políčku a rány žerdí od svárlivých kamarádů, ale snášel to v tichosti a nikdy se neukvapil k nepředloženosti. Jestliže přece jednou snažil se pohnouti dílovedoucího k nějakému charitativnímu upisování poukazem na to, že on jako dílovedoucí mohl by upsati více než on, při čemž mu dílovedoucí vytkl, že Matt překročil meze slušnosti v chování k nadřízenému, odešel sice bez odpovědi, ale za jeden nebo dva dny přišel a omluvil se tím, že přichází proto, že ho Kristus Pán posílá.

Stalo se také jednou, že Talbot byl zvolen dělníky ve skladišti, aby vymáhal ještě s jedním druhem na řediteli větší mzdu. Vypravili se tam oba, ale byli odmítnuti. Odešli a více o tom nemluvili, rozmluvivše dělníkům nepředloženou stávkou, kterou toto chtěli v důsledku odmítnutí zahájit.

Jindy, bylo to kdysi v sobotu ráno, zpozoroval Matt, když byl ve skladišti zaměstnán, že se do skladiště vloudil dělník, aby se ukryl před ředitelem. Ředitel také přišel k Mattovi a tázal se ho, zda viděl dotyčného dělníka: „Vy víte, že byste mi nemohl položit tuto otázku,“ odvětil Matt, „víte, že vám nemohu odpovědět.“ Jakmile ředitel viděl, že Matt by nelhal, ale že by také neopustil svého druha, pravil: „Kdybyste ho viděl, sdělte mu, že s ním chci mluvit.“ A opustil skladiště. Matt obračeje se k vinníkovi, řekl: „Slyšel jste, nemohl bych lhát, abych vás zachránil, jednejte podle toho.“

Matt nenáviděl lež. Láska k pravdě byla u něj nade vše. Svému příteli prohlásil, že to byl vikář

Rev. J. O. C., který ho naučil milovati pravdu a nenáviděti lež.

VIII. SÍLA MODLITBY

Než v této kapitole dotkneme se velkého daru Bohem Talbotovi daného: věděti více, než bylo dopřáno ostatním smrtelníkům, zmíníme se o jeho lásce k bližním. V první řadě byla to vroucí a něžná láska k dětem. Mattovi, jak již bylo řečeno, nebylo dopřáno, aby založil vlastní rodinu, ačkoliv již jeho matička snažila se jej přiměti ke svazku s některou milovanou duší, ale Matt zůstával neochvějně pevný ve své čistotě. I jemu naskytovala se příležitost, když kdysi pracoval na stavbě, že jeho pozornost vzbudila mladá dívka - služebná. Věděl o ní, že je dobrá katolička, vídával ji v kostele a několikrát také s ní zapředel rozhovor o náboženských věcech. Jakmile však s ním začala mluvit o manželství a položila jemu přímou otázku, zda by si ji nechtěl vzíti, odpověděl záporně. Později ji také sdělil, že hodlá žíti v čistotě - svobodě. Když jeho druhové občas ve chvílích odpočinku při žertování se jej tázali, proč zůstává svobodě, odpovídal, že manželství znamená vyrušení z života, který si již osvojil. Na žert odpovídal žertem. Důvod jeho svobody byl však mnohem hlubší a datuje se již z doby, kdy Matt rozhodl se trávit v nočních hodinách na modlitbách v rozhovoru s Bohorodičkou. Svému duchovnímu totiž přiznal, že Bohorodička sama mu dala pokyn, aby se neženil.

Nemoha tedy věnovati péči a starost svým dětem, tím vroucněji přilnul k těm, které se k němu přiblížily. Paní M., o níž už byla řeč, byla to tatáž paní, která jemu někdy přes poledne ohřívala kakao, a s kterou nejednu chvíli ztrávil v rozhovoru o svatých, měla dítky a z nich zvláště malou Terezku si Matt velmi oblíbil. Když si hrávaly blízko něho přicházel mezi ně, bral malou Terezku za ru-

ku a zvedal ji do výše „Bohu a andělům blíže“, jak říkával. A tomu malému děvčátku 6letému rád vykládal o svatých, doporučoval mu časté modlitbičky k svaté Terezičce, říkával jí, že na její přímlovu dostane se jí všeho, zač prosí. Vykládal jí o andělu strážném, poučoval, že každé pokušení jest boj mezi andělem a ďáblem o křesťanskou duši a malá Terezička se sepjatýma rukama, které držela v ruce Talbotových, zbožně poslouchala. A když přišly vánoce, co to bylo v rodině M. radostí. V předvečer Štědrého dne po práci přišel Matt k nim a po krátkých obřadech rozdával své dárky. Hledal po kapsách a vytáhl tři balíčky a v každém spoustu papíru. Při rozbalování bylo mezi dětmi hodně veselé zvědavosti a rozpustilosti. A Matta těšilo, že těch šest capartů rozesmál a pobavil. Na konec vypadly z každého balíčku dvě šestipencové mince. A byl to pro tu chudou paní i pro ty dítky nejlepší dárek. A když pak se zvětšil počet dětí paní M. na sedm, zvětšil se i počet dárků. A s toutéž něhou, jakou se obracel k dětem, aby jim pomáhal, obracel se také k slabým a nemocným. O jeho podporách nemajetným spoludělníkům, kteří jen trochu zasloužili si jeho lásky, byla již řeč.

Nyní zbývá nám zmíniti se pouze ještě o jeho moci, které nebylo dopřáno každému z nás. Byla to jeho mocná přímlova za nemocné. Příklady, kdy Matt svou přímlovou u svatých docílil zmírnění bolestí ať tělesných či duševních, jest sebrána velká spousta a nám k úplnosti poznání Mattova života zbývá zmíniti se alespoň o některých.

V roce 1922 manželka p. E. C., jsouc nemocná, psala Talbotovi a žádala ho snažně, aby se modlil za její uzdravení. Matt slíbil tak učiniti a ihned přikročil k devítidenní pobožnosti mše sv. za nemocnou. Panu E. C. po dvou dnech s určitostí prohlásil, že jeho žena se uzdraví. A vskutku po třech týdnech tato dosti vážně nemocná žena opustila lože zdráva a od té doby nikdy nezastonala. Jiný přítel Mattův žádal ho o přímlovu za svého nevlastního

bratra, který měl býti právě převezen do dublinské nemocnice, kde se měl podrobiti operaci. Byl to otec mnoha dětí a jeho příbuzní si vroucně přáli, aby se právě vzhledem k výživě těchto dětí a možnosti jejich vychování uzdravil. Když žádali Matta o přispění, slíbil, že se bude modliti. Asi po třech dnech však žádal onoho přítele, aby nemocný se vzdal do vůle Boží, že není naděje na jeho záchranu, že jeho modlitby tentokráte nemohou býti vyslyšeny. Do několika týdnů byl také nemocný mrtev.

Jeden dílovedoucí firmy Martin měl dceru, která v patnácti letech umírala na tuberkulosu. Nazývala se Terezie. Matt dověděl se o její těžké chorobě a vroucně se modlil denně a konal denní pobožnosti k její patronce sv. Terezičce od Ježíška za uzdravení této dívky. Když ji jednou navštívil, aby ji potěšil poukazem na strastiplný život svatých, tázala se také, jestli brzy zemře. Otec, který seděl v místnosti spolu s Talbotem, dával vyhyčivé odpovědi a když od něho nemohla obdržeti uspokojivou odpověď na svoji otázku, obrátila se s toutéž otázkou na Talbota. Matt se lži štítil, ale současně cítil, že by dívce pravdu říci nemohl. Uchýlil se tedy k něžnému žertování a podotkl, že slyšel pořekadlo, podle něhož čas jest nejlepším soudcem. - V jedné své knize poznamenal si Matt smrt této mladé dívky.

Přítel J. T. připsal své vlastní uzdravení modlitbám Talbotovým. Trpěl žaludečním vředem a lékaři mu bylo doporučeno, aby podstoupil operaci. Měl zvláštní odpor k vědomí, že by měl býti operován a rozhodl se poraditi se s Mattem. Bylo to jednou v neděli o půl 2. hod., aby jej ještě zastihl při návratu ze mše sv. Svěřil se mu se svými obavami, načež Matt odpověděl: „Pojďme k nejlepšímu lékaři, kterého znám.“ J. T. čekal, co učiní, neboť věděl, že oním nejlepším lékařem jest Bůh. Odešli do blízkého kostela, kde Matt Talbot pokleknuv vroucně se modlil za uzdravení svého přítele a také tohoto zavázal k modlitbě v důvěře, že určitě bude vyslyšen. A tak každou neděli chodil J. T. s Mat-

tem do kostela, kde Matt se modlil a jeho přítel dotýkal se sv. relikvií a ostatků. Neustávali v modlitbách, až J. T. pocítil, že nemá více žaludečních bolestí a když se nechal prohlédnout lékaři, zjistili tito, že žaludeční vřed zmizel. Uzdravený dělník od té doby s velkou důvěrou obracel se na Matta a nestačil mu prokazovati vděčnost, ježto byl přesvědčen, že za své uzdravení může děkovati jedině jemu.

Snad tyto příklady zde uvedené stačí, abychom byli přesvědčeni, že všechny tyto zvláštní zjevy, ať již v povaze Mattově, v jeho životě anebo jeho modlitbami způsobené, musely mu získati pověst po celém Dublině. A tak již za jeho života obraceli se na něj trpící s prosbou o pomoc. A Matt dovedl léčiti. Léčil s pomocí Boží choroby tělesné a svou účinnou pomocí, jak již v předcházejících kapitolách jsme se zmínili, léčil účinně také choroby sociální.

Pochopitelně, že sám byl velmi ctěn, vážen a milován.

Některé ze starších přítelkyň Mattových rády s ním promlouvaly a od něho nechaly si vyprávěti životopisy svatých, neboť nebylo takového znalce a možno říci takového vypravěče, tak oddaného vypravěče o tématech, jako byl život svatých. Tyto přítelkyně kdysi zjistily, že Matt chodí chudě oblečen, svěřily se důstojnému otci Jamesu Walshovi S. J., že by chtěly koupiti Mattovi oblek. ale samy že si netroufají mu jej přinéstí jsouce přesvědčeny, že Matt by tohoto daru nepřijal. Požádaly tedy důstojného otce, aby sám tuto choulostivou záležitost na sebe převzal a Mattovi šaty vnutil. Při nejbližším setkání ctihodného jesuity s Mattem Talbotem rozpřel se následující rozhovor: „Talbote, máte špatné šaty.“ „Ano, otče, prosím také dobrého Boha, abych nikdy nemusel nositi nové.“ „Jděte k fmně X. a kupte si oděv.“ „Promiňte, otče, ale neučiním toho, slíbil jsem, že nebudu nikdy nositi nových šatů.“ „Mýlíte se, Matte, Bůh vám je posílá a proto je přijměte.“ „Jestli je Bůh posílá, pak je přijímám.“

A šaty si opatřil. Měl ovšem jeden a týž oblek na všední den i svátek.

V styku se svými přáteli byl Matt veden pravou křesťanskou láskou. Jeho almužny dosahují výše neuvěřitelné. Byl pozorným a rád vyplňoval přání ještě nevyslovená. Jemnost chování můžeme pozorovati také při navázání rozhovorů ať s kýmkoliv, kdy nechtěl nikomu vnučovati své myšlenky a své názory, nýbrž začínal o všeobecných věcech a teprve když posluchač projevil zájem, převáděl řeč na otázky náboženské. Nešetřil penězi, pokud šlo o dary pro kněze, pro kostely, pro různá bratrstva, na mše sv. Rovněž na misie přispíval nemalými částkami. Pokud se týká jeho dobročinnosti, slyšme ještě hlas již nahoře uvedeného přítele E. C. Vypravuje tuto příhodu, která se stala mezi rokem 1921 a 1922.

Jeden kněz ze severního Irska přišel do loděnice a žádal E. C., který byl dílovedoucím, aby směl konati dobročinné sbírky mezi dělníky. E. C. milerád svolil a současně mu radil, aby stanovil přesný den, kdy se sbírka bude konati, aby dělníci byli na ni včas připraveni. Tak se také stalo. Každý z dělníků přispěl ve stanovený den nejméně 1 Sh. Když kněz skončil sbírku, zmínil se E. C., že by měl ještě jednoho dělníka v nejnuznější loděnici a poslal ho za Talbotem k firmě Martin. Kněz šel. Není známo, co s Talbotem mluvil a kolik od Talbota dostal, ale přiznal sám, že nikdy v životě nenavštívil dělníka tak šlechetného a tak dobrého, při tom tak vroucně zbožného, jako je Matt Talbot a že si získal tento chudý nádeník celé jeho srdce. Na otázku E. C., kolik obdržel, odpověděl kněz: „Vše, co měl.“ V roce 1923, když týž kněz navštívil Dublin a dověděl se, že Talbot leží v nemocnici Milosrdných bratří, spěchal, aby jej navštívil a v jeho bolesti potěšil.

Tuto kapitolu mohli bychom skončiti slovy jednoho z jeho přátel, který prohlásil, že Matt nepotřeboval nikdy peněz a připojil: Celý svět ho miloval.

Celý svět ho miloval a on miloval jej. Tím splnil

i druhé přikázání: Miluj bližního svého! Že tento záslužný život nemohl zůstat bez odezvy i mimo úzký okruh města, jest pochopitelné. Dávno zapomenut byl sedmadvacetiletý Talbot, dávno byly zapomenuty chvíle Mattova života v opilosti trávené, nyní žil mezi dublinskými občany nádeník, dělník, svatého života, obdařený nejkrásnějším darem, darem modlitby.

Matt Talbot dosáhl dokonalosti v duchovním životě, ba on dosáhl mnohem více. U něj bylo splněno to, co tak málo komu jest dáno, ale v co všichni věříme - obcování svatých již zde na zemi. Matt však také stárnul. Překročil padesátku a umrtvováním ničené tělo nedávalo tušiti Mattovi dlouhého věku. Šťastný úsměv kolem rtů, ukazující na veselého ducha a jasnou mysl dělníkovu udržoval však i po tomto životním jubileu dále tělo svěžím. S blížící se šedesátkou přibývalo však také tělesného strádání.

IX. PODZIM ŽIVOTA

V životě Matta Talbota mezi utrpením a strastmi byly také ony, které si sám ukládal. Viděli jsme, jak krutá odříkání podstupovalo jeho tělo, tělo malé postavy a jak poslušným je učinil své vůli. Zatím však leta plynula stále krušnější a těžší, každodenní práce svatého dělníka pokračovala bez oddechu. Srdce zrychlovalo svůj tep při nakládání dřeva, při chůzi a dech byl stále kratší. Ten, který po celý svůj život neznal choroby, pocítil jednoho dne, že není schopen práce. Příroda žádala svoje. Ještě po dva roky musel trpěti a žíti. Jemu, který dříve býval tak čilý, bylo v těchto letech jen a jen zaháletí. Ten, který si ukládal taková utrpení, musel nyní přijímat vše, co jemu poskytovala Bohorodička, které tak věrně sloužil. Dne 18. června 1923 rozpoznal lékař srdeční chorobu a doporučil jej na léčení do nemocnice.

Byl to krásný ústav, velmi pěkně zařízený v severní čtvrti Dublinu. Poněvadž se mohl Matt pohybovati, netrávil čas na loži, nýbrž během dne dlel v ústavní kapli. Nebyl nějak zvlášť churav a také krátká doba odpočinku a normální stravy stačila mu, aby natolik pookřál, že se mohl opět vrátiti k práci u p. Martina. Průběh jeho choroby však zastaven býti již nemohl. Práce jej unavovala a brzy jí musel zanechat. Bylo mu nyní již obtížné choditi na mši sv. v 6 hod. a proto volil si pozdější hodinu k návštěvě kostela. Zato však prodlel v kostele celý den a vracel se jen, aby požil nějaký pokrm. Tak jako skrýval před jinými svoji svatost, tak skrýval také svoji bolest. Jeho sestra, pí Fylanová, která přicházela večer a ráno jej navštívit, slýchala jeho vzdechy a nesrozumitelná slova, která byla Mattovou modlitbou, nedlel-li v kostele. Celý den byl jedinnou Mattovou modlitbou. Tento svatý stařec žil již pouze, aby se modlil. Po požití nějaké potravy cítil, že je mu lépe. Poněvadž pí Fylanová předvídala, že Matt zemře náhle, tázala se ho jednou, zda by nemohl vycházeti později a zůstat raději s ní. Odpověděl: „Proč bych to měl učinit? I zde s tebou i všude jinde, musím-li zemřít, zemru s Ježíšem a Marií, kteří budou se mnou.“ I v této těžké době však neodkládal řetízku a snažil se dodržeti předsevzetí i ohledně ostatních odříkání, která si v mládí předsevzal.

V dubnu roku 1925 cítil, že by mohl vykonávati své povolání a vrátil se na své poslední místo do loděnice. Avšak i tento pokus ztroskotal a Matt musel, pociťuje slabost a nemoc, zanechat opět práce. Jeho stesk a jeho strádání, že nemohl pracovati v loděnici, bylo však mnohem větší, než jeho strádání tělesné. Jednoho dne pocítil však, že by mohl opět pracovati tak, jako jindy; byl to předvečer jeho smrti. Druhého dne, cítě se svěžím, vydal se na mši sv. brzy ráno a vrátil se, aby posnídal a opět chtěl jíti do kostela. Byla neděle, svátek Nejsvětější Trojice dne 7. června 1925. Naposled opustil obydlí ně-

kolik minut před 9. hod., aby přišel na mši sv. do dominikánského kostela Svatého Spasitele. Bylo to 20 minut cesty. Matt Talbot kráčel zvolna ulicemi po chodníku. Prošel Mountjoy Square, Gardiner's Row, Parnell Square, Granby Row, až k ulici Granby Lane, jejímž pokračováním byla Dominikánská třída, ve které byl kostel. Matt došel však jen do Granby Lane; u obchodního domu pí A. Keoghové byl nucen se zastavit. Majitelka obchodu, která stála ve dveřích svého závodu, viděla jej padati. Zavolala svého syna a všechny mimojdoucí, kteří zvedli Matta a zanesli jej pod portál s úmyslem, přenést jej do závodu. Vidouc jej však bledého a neschopného mluvit, pí Keoghová běžela do své dílny, aby mu donesla trochu vody, kterou mu podala.

Ale v okamžiku, kdy zvedla hlavu Mattovi, aby mu sklenicí s vodou podala ke rtům, viděla, že Matt jí již nepřijímá - že umírá. Mohla pouze říci: „Ubohý příteli, jdete již do nebe.“ Matt otevřel oči a upřel je pronikavě na ni bez slova promluvení. V okamžiku zvrátil hlavu a když pí Keoghová odtahovala ruku, na které hlava spočívala, Matt zemřel...

Jeden člověk, vracející se z kostela, přiblížil se na místa, kde Matt Talbot dlel a učinil nad ním křížem velké znamení kříže. Otec Walsh O. P. přiběhl z kostela a vida, že svatý dělník jest již mrtev, poklekl k němu a modlil se. Později odvezli tělo jeho do márnice nemocnice na Jervis Street.

Později k polední hodině přišla sestra Ignácia s ošetřovatelkou a nemocničními nosiči, aby připravili tělo Talbotovo k pohřbení. Dovedeme si představit, s jakou úctou přikročovali k tomu úkoly ti, kteří měli příležitost naposled viděti blažený úsměv na tváři dělníka svatého života. Tím větší však, chápeme, byl jejich údiv, když v okamžiku, kdy sestra Ignácia při odstraňování obleku a prádla nůžkami zasáhla něco tvrdého, což po odstranění košile objevilo se jako řetízky, které objímaly tělo zemřelého. S pochopitelným neklidem, ale při tom

s velkou úctou jali se odstraňovat řetízky, zasukované šňůry, i šňůru kolem krku s křížkem, který spočíval vždy na srdci svatého dělníka. Řetízky byly zrezavělé, ale tělo bylo svěží. Oblékli Matta do šedého hábitu sv. Františka a tak jej uložili do rakve i s jeho řetízky, provazy a medailonky. Čtenář mi jistě promine, abych při četbě o tomto posledním spočinutí tělesné schránky v rakvi zesnulého v rouše sv. Františka nevzpomněl muže-učence, ba přímo vědce a při tom zbožného věřícího katolíka, býv. ministra dr. Noska. Matt Talbot, prostý dělník a dr. Nosek-ministr. Oba mohou sloužiti za vzor katolíkům, oba spočívají ve františkánském rouše v rakvích a dříinou svůj poslední sen. Zda jest někde větší rovnosti mezi lidmi, než právě v církvi svaté?

Kéž nás získá tato svatá skromnost velkých lidí k následování.

Však vraťme se zpět k Mattovi. O druhu nalezených řetízků na těle Mattově nebylo pochybnosti. Sestra jeho, pí Fylanová, má řetízek, který právě několik dnů před smrtí Mattovou pro něho koupila, a který měl nahraditi řetízek, který na něm našli zrezavělý, ježto Matt měl ve zvyku řetízky, které zrezavěly, vyměňovati. Takový řetízek byl podobný řetízku, na němž se vodí psi, opatřený háčkem na jednou konci a kroužkem na druhém konci. Ony řetízky, které našli na těle Mattově, nebyly však stejné velikosti. Druhý řetízek byl poněkud silnější.

Ve středu, dne 10. června 1925 bylo jeho tělo dopraveno do kostela sv. Františka Xaverského, kde on tak rád denně dlíval a Nejsvětější Tělo přijímal a dne 11. června 1925 na svátek Božího Těla bylo pohřbeno na hřbitově Glasnevinském.

Pod temným, hlubokým příkrovem, odkud nikdo nikdy živ nevstal, odpočívá tělo Matta Talbota, očekávající vzkříšení.

X. MATT OSLAVENÝ

Matt zemřel v červnu 1925. A začátkem roku 1926 dovídá se celý svět o životě tohoto svatého dělníka. Nebyl to však pouze ten v začátcích tak pestrý a později svatý život jeho, který vyplňoval stránky časopisů, novin, životopisných studií, nýbrž šlo o mnohem více. Nedlouho po jeho smrti bylo již známo v Irsku, že Matt bude žít i po své smrti tím nejkrásnějším způsobem v lidských srdcích. Ze bude žít mnohem déle a na nejčestnějším místě v církvi svaté - že bude postaven na oltář. Matt zemřel jako světec. A jako světec chce žít i dále. Je to vůle Boží a právě tato vůle Boží rozhodla, že známost o Talbotovi dostala se všude do celého světa. Ihned po jeho smrti začíná Katolická pravda uveřejňovati život Matyáše Talbota, dělníka dublinského. Počínají se sbírat jeho životopisná data, příběhy z jeho života, ti, kteří se s Mattem stýkali, jsou vyzváni, aby napsali o něm své vzpomínky a tak počíná růsti velké dílo „Mattův život“. Vydání jeho zdrželo se však až do začátku r. 1926. Během této doby však bylo nejen o Mattovi psáno, ale ve všech farnostech Irska sloužil Matt jako předmět kázání v kostelích, a když v adventě roku 1925 byly uspořádány misie v Irsku za účelem návratu do církve svaté, mnozí z misionářů používali líčení života Matta Talbota svým posluchačům jako příkladu a duchovního vrcholu, po němž dovede zatoužiti jen nejpokornější z katolíků. Divíme se tedy, že v tak krátkém čase 10 let do roku 1936 byly již podniknuty všechny kroky, aby Matt Talbot byl blahorečen? Vždyť jakmile vešel ve známost život tohoto svatého dělníka, neváhali zbožní katolíci irští na tomto nejposlednějším svatém, o němž se dočítali, jak mocné síly měly jeho modlitby za života, vymodliti si ten zdraví, onen dosažení práce atd., neboť bylo pochopitelným pro ně, že tím mocnější budou jeho přímluvy nyní po smrti. Co nejkrásnějšího však. Matt zvláště dovedl splniti přání modlícího

se za obrácení odpadlíka anebo nevěrce a na vrácení jeho do církve svaté.

Dále uvádíme několik příkladů, abychom i my si uvědomili, jak mocná byla přímluva Talbotova, byla a jest za ty, kteří se k němu s důvěrou v modlitbách obraceli a obracejí.

Jak shora bylo již řečeno, první vydání životopisu Mattova objevilo se v druhém postním týdnu roku 1926. Pobožnosti k tomuto svatému dělníku nastaly ihned a ihned také začaly se projevovat účinky novén k Mattu Talbotovi konaných.

Jeden člen kongregace františkánské vyprávěl o zatvrzelém hříšníkovi, člověku, který se zdráhal 12 let přistoupiti ke stolu Páně, ba ještě více, po 12 let vzdaloval se kostela, rouhal se Matce Boží a vedl zpustlý život. Několik zbožných jeho přátel v této době podniklo za jeho obrácení novenu k Talbotovi a třetího dne této noveny sám bez jakéhokoliv zevnějšího popudu se tento hříšník s velkou lítostí vzpovídal, přijal Tělo Páně a od té doby stal se z něho řádný člověk.

Ještě o jedné podobné konversi vypráví pí K., která slyšela o Mattu Talbotovi kázati ředitele řádu sv. Františka. Na přímluvu Talbotovu podařilo se jejím modlitbám obrácení p. A. B.

Slečna R. v března 1926 přála si iníti úspěch v nějaké světské záležitosti. Po přečtení životopisu Mattova rozhodla se vykonati k němu novenu, aby svého přání dosáhla a již druhou noc této noveny se její přání splnilo a dostala pokyn, jak získati přízně v oné světské věci.

Sl. K. H. z Dublina poslala vydavatelstvu dopis, v němž přiznává, že obdržela žádané milosti na přímluvu Matta Talbota.

Témuž vydavatelstvu životopisu Matta Talbota psala slečna H. o ostatky Matta Talbota a líčila důvod této žádosti. „V předvečer prvního pátku v měsíci chodím se zpovídati. Učinila jsem tak i v tyto dny, ačkoliv bylo velmi špatné počasí. Na druhý den ráno již na mši sv. cítila jsem bolesti

krku, které se stupňovaly, takže nejen že jsem nemohla otočiti šíjí, ale večer, když jsem ulehla, zpozorovala jsem, že nemohu pro bolesti pohnouti celou hlavou. Bála jsem se hrozně blížící se noci a tak jsem poklekla a odříkávala vroucně Věřím v Boha. Potom jsem v kratičké modlitbičce žádala Matta Talbota o uzdravení. A Bůh mne vyslyšel. Hrozné bolesti, které do toho okamžiku zachvátily mou šíjí i hlavu, zmizely a já jsem ihned mohla hlavou pohybovati. Tuto okolnost může prokázati má matka a moji sourozenci, ježto velice byli překvapeni ještě večer, když jsem sestoupila zdráva dolů do jejich kruhu, zarmouceného arciť mojí chorobou. Proto prosím za zaslání ostatků Matta Talbota, které chci vroucně uctívati, neboť jsem přesvědčena, že za své uzdravení mohu děkovati jedině jemu.“

Pí M. B. K. napsala toto: „Po přečtení životopisu Matta Talbota jsem byla udivena jeho zbožností a vroucí důvěrou v Boha a v Jeho svatou Matku. Rozhodla jsem se prositi ho o pomoc ve svých četných trápeních. Když jsem byla řekla desetkrát: Zdravím Tě, Maria, a pomoz mi, Matte Talbote, byla má prosba vždycky vyslyšená. Rovněž mé děti obdržely místo v zaměstnání také jen přímluvou svatého dělníka.“

Pí B. píše, že její dcera našla povolání řeholnice zcela znenadání po noveně k Mattu Talbotovi.

Pí X. dosáhla novenou k Mattovi krásného usmíření se svým manželem, s nímž od té doby pro velké neshody nemohla v dobrém vycházeti.

M. G. W. byl dva roky bez místa a našel je teprve tenkrát, když byl vykonal novenu k Mattovi.

Člen dominikánského řádu napsal, že potřebovali pro řád peníze k dokončení stavby kláštera a kaple. Přes největší úsilí nepodařilo se jim potřebnou částku sehnati. Na podzim roku 1926 rozhodli se vykonal devítidenní pobožnost k Mattu Talbotovi a před vánocemi přišly peníze, zcela znenadání a právě tentýž obnos, který potřebovali.

A četné jiné zázraky staly se na přímluvu Mattovu. Pí A. C. napsala: „Měla jsem nějakou dobu největší rodinné trápení. Od sestry Talbotovy pí Andrewsové dostala jsem darem desátek z jeho sedmibolestného růžence a začala jsem novenu k Mattu Talbotovi, žádajíc ho za přímluvu pro sebe u Matky Boží. Má radost byla bezmezná, když jsem jednoho dne zjistila, že moje prosba byla vyslyšena. Po tomto dni jsou vyplněny všechny mé prosby a žádosti, které svatému dělníkovi přednáším, a nebylo jich málo. Píši to v pevné důvěře v sílu modlitby k Mattu Talbotovi a všichni moji přátelé, kterým jsem vykonávání pobožností k Talbotovi doporučila, říkají totéž.“

A tak Matt Talbot jest oslaven brzy po své smrti. Jest oslaven ve svědectví svých vrstevníků, svých sester, které poskytly mnoho podrobností z jeho svatého života a jejichž svědectví bylo v nejdůležitějších bodech potvrzeno od dávných přátel Talbotových; jest oslaven také ve svědectví všech těch, s nimiž se stýkal. Jest pochopitelné, že autor životopisu musel si býti vědom oné kritičnosti, s kterou čtenáři přistupují k četbě životopisu jednoho z těch, ježž znali, a s nimiž se stýkali, když píše životopis někomu, jehož přátelé a známí dosud žijí. Přátelé Talbotovi, toť malý kroužek věrných, kteří ho potkávali na stupních kostela sv. Františka Xaverského v 5.30 hod. ráno v zimě i v létě, bez rozdílu počasí, před otevřením dveří chrámu, to jest také ona stará dáma, shrbená věkem, která nosí ještě řetízky, které jí byl Matt věnoval, to byli muži a ženy všech společenských tříd, kteří znali a obdivovali svého chudého přítele a svůj vzor. Konečně byli to dlouholetí přátelé Talbotovi, kteří se stýkali s ním v zaměstnání, s ním pracovali a s ním sdíleli také všechny strasti i radosti nádenického života. Všichni oslavují jeho dobrotu, vyprávějíce, co vědí o tomto svém svatém příteli.

Ten, jenž nikdy nesnil, že by mohl býti apoštolem, stal se vpravdě tím nejkrásnějším vzorem:

apoštolem příkladu, apoštolem příkladného křesťanského života. On, apoštol modlitby, stává se tak vyplňovatelem přání svatého Otce, stává se apoštolem příkladu - mezi dělníky. Příklad jeho nezůstal bez účinku. Nemohl to býti jiný, než právě ten, kdo se s ním stýkal, jehož smýšlení, jehož život Matt Talbot vyjadřoval, s nímž Talbot vyrostl, totiž dělník, který byl tímto příkladem získán a přiveden zpět, zpět k Bohu, zpět k církvi. Takovéto vzory měl na mysli sv. Otec, když volal, že apoštolové mezi dělníky budou zase dělníci. Avšak nejen v Irsku, po celém světě vzrůstá okruh jeho obdivovatelů a jeho ctitelů. Známost o jeho životě šíří se spisy a kázáním, šíří se po všech zemích. A přece -

Životopis tohoto svatého nádeníka byl napsán téměř náhodou. Autor neznal ani jména tohoto dělníka, o němž slýchal. Jeden farář, člen charitativní společnosti v Dublině, který po 25 let znal Matta Talbota, přiměl životopisce, aby zachytil život tohoto svatého dělníka. Byly ihned podniknuty kroky a dílo bylo dokončeno před vánocemi roku 1925. Nepředvídané okolnosti však zdržely vydání díla až do počátku roku 1926. Avšak úspěch této brožurky mezi irskými dělníky byl jedinečný. Náklad 10.000 exemplářů byl vyprodán ve čtyřech dnech a pak vydání následovala vydání, jejichž počet roste a v několika měsících bylo rozprodáno na 120 tisíc a brzy 140 tisíc výtisků. Znenáhla i z ciziny přicházely den ze dne další žádosti o svolení k překladu životopisu Talbotova a asi rok po vydání první publikace byly již pořízeny překlady do francouzštiny, portugalštiny, španělštiny, italštiny, holandštiny, polštiny, maďarštiny, ruštiny atd. V německém jazyce vyšla tři vydání. Jedna pro Německo, druhá pro Alsasko a třetí pro Rakousko.

Při každém vydání přicházely autoru další vzpomínky Talbotových vrstevníků, kteří vzpomněli si na tu či onu okolnost závažnou z života Talbotova a tak dílo poznenáhlu vzrůstalo. Vzrůstalo dílo a vzrůstala také Talbotova sláva.

XI. ZHODNOCENÍ OSOBNOSTI

Důkladné poznání osobnosti svatého dělníka vyžaduje, abychom se pokusili, pokud čtenář sám po přečtení předcházejících kapitol tak již u sebe ne učinil, zhodnotiti umístění svatého nádeníka na přelomu dvou století.

Matt Talbot a doba.

Matt Talbot byl především Ir. Abychom pochopili, proč Prozřetelnost vyvolila právě člena tohoto malého ostrovního národa za své „slovo“ v dnešní době na přelomu dějin, je třeba znáti poměry, třeba znáti život katolického lidu irského. Ten, kdo chce poznati irského dělníka, shlédne jedinečný příklad pokory, dobroty a lásky. Tam, v té malé zemi vědí ti, kteří pracují mezi chudinou, že pod ubohostí a vyzáblostí skrývá se často skutečná svatost života a obdivuhodná láska. Svatost, která se projevuje odevzdáním se do vůle Boží, podstupováním četných utrpení, která jsou jejich každodenním osudem. Láska, která se projevuje v dobrotě k ještě chudším, než jsou sami. Je to věčný plamen lásky, který ne uhasíná ani tehdy, když chybí chléb. Jak krásně jest v takové irské rodině. V jizbě, kde dlí jen trpělivá manželka se svými dětmi, ježto manžel opět a opět odchází hledati práci, nebo vdova, která si vydělává chléb několikadenní prací v týdnu, naleznete předměty opravdové zbožnosti: kříž, obrazy svatých, sošky, malý oltáříček z barevného papíru a trásní. Nereptají, nýbrž v pokoře a odevzdanosti očekávají ty, kteří přicházejí, aby jim přinesli pomoc. S úsměvem vás vítají a děkují Bohu za přispění, jež jim poskytuje. Jděte za večera do irských kostelů, do shromáždění a schůzí mladých jinochů a mužů a naleznete je před oltářem bez rozdílu povolání po každodenní práci, jak přicházejí z dílen, kanceláří nebo obchodů a chodí sem celý týden, aby poděkovali Bohu za to, že jim dovoluje býti dítkami Jeho, a aby zde načerpali nových sil. Jděte v neděli na mši sv. a uvidíte velké množství mužů a žen, kte-

ří přistupují každodenně k sv. přijímání. A chcete-li viděti ještě více, následujte irskou mládež, ať hochy, ať dívky v městech, jak navštěvují ubohé a chudé v jejich obydlí, tuláky ve stozích a nemocné v nemocnicích, jak všem přinášejí pomoc a vše to dělají z lásky ve jménu Toho, jehož jsme všichni dětmi. Takový jest irský národ ve svém celku. To jsou mužové a ženy irských vesnic, bojující se Boha.

Zde mezi těmito svými krajany se Matt Talbot narodil, zde rostl a zde vyrůstal také ke svatosti a k úctě svých vrstevníků.

Zdálo by se, že jest snadným dosáhnouti svatosti v klášteře, kde jest každému dána možnost zkoumati sebe, analysovati sebe, své chyby a podle nich utvářeti své zdokonalování. Avšak abychom shlédli pravou dokonalost, jest třeba vnikati do světniček chudých domků a dívati se kolem sebe.

Zdálo by se také, že vzor, vítěz nad sebou samým, bude snáze spatřitelný tam, kde ostatní jsou pravým opakem, kde vrstevníci žijí podle pohanských a protikřesťanských zásad, kde okolí není tak spjato v touze po Bohu, v touze po dokonalosti, řekli bychom, tak nábožensky vyspělé. A přece pravý opak vidíme v prostředí, z něhož vyrůstal Matyáš Talbot. Ti, kteří se mu vysmívali, ti, kteří se pozastavovali nad jeho jednáním, byli též katolíci, plní cí všeobecné povinnosti, ukládané církví katolíkům, ale chybělo jim poznání, chyběla jim touha po dokonalosti, kterou jich právě Matt Talbot překvapoval.

Matt Talbot byl dělník. A jaký byl stav irského dělníka na přechodu dvou století? Irští dělníci byli většinou členy dělnického svazu Trade Union, který byl organizací všeho dělnictva Velké Britanie. Byli v tomto svazu jen malou hrstkou a všechny jejich zájmy musely se podříditi velké většině anglických druhů. Na svém území, ve své vlasti pro malé zkušenosti nebyli organisováni a pracovní smlouvy byly jim velmi nepříznivé. Životní podmínky, stav bytů v Dublině, v prostředí jinak velmi příznivém, byly až hanebné a nehodné města, nabitého křes-

ťanskou civilisací. Byt ubohých byl nezdravý a byly častým zjevem případy, že v jediné světnici žily celé rodiny. Mzdy byly minimální a velmi nejisté.

V roce 1908 všichni dublinští dělníci a dělníci v celém Irsku zorganizovali se v samostatný syndikát, nazvaný Generální unie. Tato organizace činila první pokusy ku zlepšení osudu pracujících vrstev. Často bylo přikročováno k tomu nejkrajnějšímu prostředku k zlepšení hmotných poměrů, ke stávce. Vznikaly zmatky a pracovní konflikty. Dělníci, kteří neměli důvodů stěžovati si na své zaměstnavatele, spojili se svými nespokojenými druhy k hájení jejich zájmů a stávkovali současně s nimi, řekli bychom, jakási stávka ze sympatie. Během doby se však konflikt zvětšoval. Stávkující dosáhli částečného úspěchu, který byl pobídkou všem dělníkům, aby se stali členy Generální unie. A tak tento pracovní spor, vedený proti malým podnikatelům, zasahoval poznenáhlu také těžký průmysl. Stávky rostly. Neomezovaly se však pouze na Irsko, ale také Velká Britanie byla těmito zmatky zasažena. Taková byla situace v ohledu sociálním a nejinak tomu bylo v ohledu politickém. Těch několik desítek let, které uplynulo od smrti velkého vůdce irských katolíků a nemenšího bojovníka za svobodu irského státu Daniela O'Connella, nemohlo uklidnit hladinu tolikaletými boji rozvířenou. Vznikaly ozbrojené odpory mas lidu v severních krajích. To, co se odehrávalo v ostatních evropských zemích, nemohlo minouti ani Irsko. Touha po svobodě smýšlení, náboženského přesvědčení, po ochraně práv osobních a politických musela si také nalézt cestu sem, do tohoto ostrovního národa. Konec XIX. a začátek XX. století byl v první řadě obdobím bojů za silnou osobnost jedince, za svobodného člověka. A v této době vyrůstala právě osobnost, jejíž síla a jejíž moc bude věčná a ne tak pomíjející, jako moc politických osobností. Ne v purpuru, ne v nádheře, ale v chudém domě a z chudých rodičů narodil se Matt Talbot. Neměl příležitosti ke vzdělání za svých mladých let,

ani ji nemohl míti, poněvadž jeho osud byl již dávno předurčen v úmyslech Božích. Stal se dělníkem, neznámým, jedním z těch tisíců dělníků dublinských, statisíců dělníků evropských a jedním z milionů dělníků světa. Ba co zvláštního, on byl pouze nádeníkem, a to nádeníkem opravdovým, vykonávajícím skutečně nádenickou práci. Byl ve svých mladých letech lidským se všemi slabostmi lidí a nic v něm nebylo silného a mocného. Jeho mládí bylo prázdné, neplodné. Jeho hodina nadchází teprve později, až v 28 letech. Nadchází nečekaně, bez zjevení. Přemáhá sebe, své vášně, své tělo a stává se služebníkem. On, prostý nádeník, chce sloužiti nejvyššímu Pánu - Bohu. Dostavují se pokušení, ale Matt vzdoruje modlitbami a každodenním svatým přijímáním a žádosti těla ustupují, duch však roste. Jeho vzdělání, jeho sečtělост ke konci života překvapuje všechny ty, kteří ho znali. Jeho duch roste však nejen vzděláním, roste také láskou. Láskou k přesvaté Panně Marii Boží.

Na venek vzor dělníka, přesný, snaživý, úzkostlivě svědomitý v práci plné námahy, ale výborný přítel a veselý druh, uvnitř však mnich, znající jen modlitbu a pokání. A pokání jeho, projevující se v odříkání, jsou úžasná. Tělo musí trpěti, aby vzrůstal duch a na tomto svatém dělníku jest patrné, jak vznešený duch dovede udržovati svěžím po desítiletí umrtvované tělo. Čtyři hodiny spánku na tvrdém prkně a 8 hodin i déle namáhavé práce, zbývající pak hodiny na kolenou před svatostánkem v modlitbách a rozjímáních, v prosbách a v zanícení ve své světničce, nám se zdající nedostatek potravy, kterou v týdně přijímal a pak konečně to největší umrtvování těla řetízky osukovanými šňůrami a provázky ukazují nám velikost Matta Talbota. Matt naučil se modliti. Naučil se modliti tak, jak bychom se měli modliti všichni, abychom, plníce vůli Toho, jenž nás modliti se naučil, nebyli zklamáni ve svých prosbách, právě tak, jako nebyl zklámán Talbot.

Žil, aby celým svým životem sloužil Pánu. I když musel, jako v případě velké stávky, o níž se zmiňujeme výše, zajímati se o veřejné otázky, činil tak vždy s největší šlechetností. Nebyl přítomen žádnému shromáždění, týkajícímu se stávky, ale když jeho přátelé opouštěli práci, odcházel s nimi. Nesúčastnil se žádných manifestací a nežádal nikdy náhrady za dobu, po kterou byl dobrovolně nezaměstnán. A když byl tázán na mínění, co soudí o stávce, odpověděl, že stávka mu uškodila. „A mám-li mluvit o tom, pravil, nikdo nemá práva vyhladovět ty, které zaměstnává.“ Z této odpovědi usuzovali všichni jeho přátelé, že považoval nezaměstnanost, která tenkrát v důsledku zavření obchodů a živností majiteli jejich vznikla, za následek právě tohoto zavírání živností a ne za následek stávek. Chápal ten boj dělníků, který se tenkrát v Irsku rozpoutal a zejména obdivoval se těm ženatým s celou řadou dětí, kteří za nepatrný obnos měli živiti rodinu a vychovávat děti. Také všude tam, kde byl požádán, velmi ochotně pomohl ještě ubožejším nežli on. Rovněž tak to bylo i s jeho názorem na politiku. Nečetl nikdy novin a byv dotázán, co o té oné otázce veřejného života soudí, odpovídal pokrčením ramenou s tím, že o události nic neví.

Doba byla rušná a Matt o ní téměř nevěděl. Stejně tak jako doba a všichni ti, kteří ji tenkrát tvořili nevěděli o Mattovi. Takový byl poměr Matta Talbota k době.

A přece proč přichází tolik lidí do nakladatelství a knihkupectví kupovati malou knížečku, která vypravuje o modlitbách a odříkání Matta Talbota? Co je nutí k tomu, aby s takovým zájmem sledovali vývoj k dokonalosti u tohoto svatého nádeníka? Je to ta touha, skrytá v jejich srdci a z tohoto srdce vyvěrající obdiv, touha po dokonalosti, dokonalosti skutečné a svaté, dokonalosti z pokory, jakou v životě Mattově nalézají, a také proto, že věří, že mohou dosáhnouti téže dokonalosti. Je to dále proto, že život tohoto dělníka dokázal ve světě, že svatost není

jen privilegiem klášterů, ani osob sociálně silných, ale, že v dnešní době Bůh hledá své nejlepší přátele mezi pokornými a ubohými. Kolik přání a touhy lze projeviti, aby toto vědomí se rozšířilo také u nás, po našich českých vlastech, aby i zde stali se katoličtí dělníci apoštoly mezi dělníky. Vždyť každá stránka života Talbotova poskytuje příklad, jak Talbot dovedl voliti vztah ke svým přátelům podle příkazu lásky a spravedlnosti.

Matt Talbot hledal vždy pravé štěstí v lůně církve katolické a v poslušnosti k jejím příkazům, věda dobře, že ona jediná může vymýtiti teoretické chyby moderního pohanství a tím vrátiti novou naději a novou víru v život všem těm, kteří pracují a kteří trpí.

Jest naším přáním, aby tento kratičký životopis rozmnožil okruh přátel a ctitelů tohoto svatého nádeníka, hlavně a především mezi dělníky, aby v něm viděli svůj vzor a především, aby k němu jako svému příteli se utíkali ve svých prosbách a naučili se témuž, co dělal Talbot: svým životem, svou prací sloužiti Bohu.

Toto dílko končíme modlitbou, kterou právě šest let po smrti Matyáše Talbota, v době, kdy v Irsku bída středních a chudých vrstev je hrozivá, vydává diecése dublinská se svolením ordináře a s povolením odpustků 100 dní po každé:

Ó Ježíši, pravý příteli pokorného dělníka, jenž jsi nám ukázal ve služebníku Mattovi podivuhodný příklad vítězství nad nepravostí, vzor pokání a lásky k nejsvětější Eucharistii, dej nám, kteří se k Tobě utíkáme, abychom mohli jako on zvítěziti nad všemi špatnými vášněmi a posvětití svůj život pokáním a láskou. Jestliže jest pak Tvým úmyslem, aby Tvůj zbožný služebník byl církví svatou blahorečen, rač projeviti svou božskou přízeň, aby on mohl býti s Tebou, jenž žiješ a kraluješ po všechny věky věkův. Amen.

Romano Quardini napsal, že ve svatých se vtělují Boží tajemství. V jednom jest jasno jeho poznání,

v druhém hoří žár jeho lásky, ve třetím jest jeho síla, v jiném zase jeho bohatství anebo jeho líbeznost anebo jeho čistota anebo jiná Boží velkolepá vlastnost. Tento nástin života u nás dosud neznámého, prostého dělníka, měl za úkol ukázati, jaké vtělení Božího tajemství vykazuje tento svatý dělník.

Na konec volejme pak s žalmistou:

„Žádost jeho duše udělil jsi mu a přání jeho rtů jsi mu neodepřel. Neb jsi mu vyšel vstříc se sladkým požehnáním. Vsadil jsi mu na hlavu korunu z drahokamů.“

I naším přáním jest, abychom mezi přímluvčími Božími uzřeli tohoto - svatého nádeníka.

OBSAH

Úvodem	5
I. Dobrý strom	9
II. Pokušení	11
III. Dobré ovoce	13
IV. Satan mluví	15
V. Cesta kříže	19
VI. Apoštol modlitby	22
VII. Svatý život	28
VIII. Síla modlitby	32
IX. Podzim života	37
X. Mattovo oslavení	41
XI. Zhodnocení osobnosti	46

VÍTĚZOVÉ 4. svazek IV ročníku.

JUDr. Emil Zavadil

MATT TALBOT, DĚLNÍK – APOŠTOL

Vydáno za redakce P. Prokopa Švacha

O. P. v dubnu MCMXXXVII. Tiskem

Lidových závodů tiskařských a na-

kladatelských, sp. s r. o. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

ném prostředí. Byla služkou a dělnicí. Roku 1891 vstoupila ve Valhadolidě do kláštera sester Neposkvrněného Početí, kde ztrávila téměř celý svůj život, dlouhý čas i jako představená. Zemřela 28. srpna 1921. Mystička posledních dnů.

GRIMAUD CH.: *Lui et nons: Un seul Christ*. P. Téqui, Paris, str. 320. Známy a plodný spisovatel abbé Grimaud pokračuje v rozvádění stěžejní nauky sv. Pavla o mystickém těle Kristově: „Všichni jste jedno v Kristu.“ (Gal. III. 29.) Kristus jest naší hlavou — vůdcem (I. část), s nímž se musíme všichni spojití pomocí milosti (II. část). Jsme v něm oboženi, máme v držení největší poklady samé Nejsv. Trojice (III. část), a všechny tituly, náležející Kristu-Hlavě, přenášejí se na nás — jeho údy (IV. část). P. Marie je naší prostřednicí v tomto tajemném spojení (V. část). Jako Kristus zde na zemi je naším životem po čas utrpení, bude věčným životem naším i ve slávě na nebi (VI. část). — Kniha je psána velmi lehce, ale při tom velmi hluboce. Každý četbou její obohatí své vědomosti o Kristu — naši duchovní Hlavě.

HABÁŇ M.: *Psychologie*. Brno 1937, Edice Akordu, str. 253, cena 25 Kč. Česká vědecká literatura je velmi obohacena tímto důkladným odborným dílem dra Habáně. Konečně máme knihu, která dává jasno v tak důležitých otázkách psychologických. Solidnost knihy je zaručena tím, že je postavena na pevných principech filosofie sv. Tomáše, které jsou zde rozvinuty a uplatněny. Při tom však se v této práci setkáváme s nejmodernějšími výzkumy psychologické vědy, a to vše je ladně spojeno v harmonický celek. Kniha je psána odborně, ale při tom jasně. Patří do rukou každého inteligenta.

MAGNI V.: *S. Filippo Neri*. Firenze 1937, Libreria edit. Fiorentina, str. 401, cena 10 lir. Sv. Filip Neri, tento vždy zajímavý světec, našel zase někoho, kdo se cele vrhl na zpracování důkladného jeho životopisu. Zdá se, že tento životopis předstihl všechny ostatní svou důkladností, podrobností a historičností. Po jeho přečtení se zjeví celá velikost světcova, pokud ji možno vůbec zachytiti lidskými slovy. Velmi četné ilustrace doprovázejí slova spisovatelova. Tento životopis je opravdu dílo hodnotné. Vydalo jej florentské nakladatelství, hrdé na svého rodáka, jenž apoštoloval ve středu křesťanství. I u nás se již brzo dočkáme vydání důkladného životopisu tohoto světce z pera dra Brait.

MASSON J.: *Le Roi Albert et les Missions*. Louvain, L'Aucam, str. 181, cena 10 frs. Bylo mnoho napsáno o králi Albertovi, tragicky zahynulém před několika roky. Ale to, co tato kniha nám nyní podává, patří mezi nejkrásnější věci o něm. Kdo by byl tužil v srdci tohoto velikého krále utajeno přání tak veliké, které není přáním snad nějakého misionáře anebo kněze, nýbrž krále z nejnovější doby: Přál bych si, aby při mé smrti nebylo ani jediného pohana v Congu. Tuto jeho horlivost o misijní dílo ukazuje zdařilá práce P. Massona. Kniha je obohacena četnými ilustracemi ze života a hlavně z misijních cest tohoto krále, což dodává knize tím větší živosti. Po knize sáhne každý rád.

PIA XI. *Encykliky Divini redemptoris a S palčivou starosti.* Olomouc 1937, Lidové závody, cena 5 Kč. Dr. Vašek přeložil obě nejnovější encykliky papeže Pia XI., a to o bezbožeckém komunismu a o postavení Církve v Německu. Můžeme jen s radostí vítat vydání těchto dvou okružních listů, které se vyznačují hloubkou myšlenek, jasností v řešení problémů a pohotovostí rad a léků, jak čeliti v budoucnu těmto dvěma zhoubným proudům, jež se snaží zmocnit světa. Je třeba, aby všichni katolíci znali tyto dvě encykliky, jež jim budou ukazovati správnou cestu. Měl-li sv. Otec odvahu říci do celého světa tak důležitá slova, je záhodno, aby je všichni slyšeli, hlavně, kdož jsou pod poslušností římského Velekněze.

PROCHÁSZKA: *Méditations pour l'année liturgique.* Carterman, Paris. Str. 301. Obohacení liturgie v literatuře francouzské překladem Procházkovým. Je to první díl probírající liturgický rok od adventu až do konce doby vánoční — dětství Kristova. 113 témat dá se velmi vhodně použít k praktickým přednáškám nebo krátkým nedělním výkladům, neboť každé z nich má určité rozdělení, které napomáhá k velké přehlednosti.

SCHMITZ P.: *Heilig ist euer Leib.* Tyrolia A. G., Abtg. Seelsorger-Verlag, Wien I., Stephansplatz 3. Str. 104, cena 14 Kč. Kniha pro vůdce duší, vzdělavatele mládeže, lékaře, právníky. Prof. Schmitz probírá důkladně všechny otázky, hýbající dnešní moderní dobou vzhledem k lidskému tělu. Jak hledí Církev sv. na tělo? Co míní o sportu, módě, eugenice atd.? Vezměte knihu do rukou, dostanete jasnou odpověď!

VALLET A.: *Mes conférences sur les guérisons miraculeuses de Lourdes.* Paris, P. Téqui, str. 266, cena 15 frs. Lékař Vallet podává ze svého oboru další zkušenosti, které zažil v Lourdech. V sedmi statích mluví o zázračných uzdraveních, popisuje nemoci a uvádí dobrozdání zkušených lékařů o jednotlivých případech. Uzdravené osoby vidíme na obrázcích, přiložených ke každé stati. — Doporučujeme našim lékařům.

WALSH MA. E.: *The Saints and Social Work.* Silver Spring, Maryland 1937, The Preservations of the Faith, str. 199, cena 2 sh. Autorka, profesorka sociologie na katolické universitě v Americe, studuje velmi důležitou otázku, jak totiž světci přispěli k sociální reformě, jaký měli vztah k sociálnímu dílu. Především staví do popředí důležitost sociální otázky, pak ukazuje moderní názory a směry v jejím řešení. Dále pak ukazuje, jak světci svým životem přispěli k řešení této otázky, svými institucemi, svým smýšlením. Moderní řešení, založená na naturalistických názorech, nejsou prosta veškerého podezření. Sociální problém je více než jen naturalistický. Světci svou intenzivní láskou k Bohu přispěli o to více i k uskutečňování lásky k bližnímu. Kniha je velmi zajímavá.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskarecké a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

P. Vojtěch Müller O. P.

P. LACORDAIRE

VÍTĚZOVÉ

VITĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Brait O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc

Příští číslo Vítězů bude životopis sv. Žofie Magdaleny B. ratové, zakladatelky kongregace nejsv. Srdce.

Znovu upozorňujeme na tento svazek Vítězů, totiž na životopis P. Lacordaire. Velikost této postavy, jedné z největších z moderních časů, si vyžaduje, aby byla co nejvíce známá. Proto jej doporučte studentům, těm, kteří jako kdysi Lacordaire-student prožívají podobné krise, bolestné zápasy duš v nichž jich tolik hyne pro ideály pravdy a ctnosti. Můžeme říci, že u nás je P. Lacordaire hodně neznámý. Tento životopis má přispět k tomu, aby vliv Lacordairův se co nejvíce uplatnil.

Že v naší sbírce převládají kněží a řeholníci? Na to by sv. T. máš odpovědět svým známým přirovnáním: kdo je blíže ohniven více přijímá z jeho vlivu. Tak také je docela přirozeno, že kněží a řeholníci, kteří byli zcela zvlášť zasvěceni výhrad službě Boží, se v tomto styku s Bohem více posvětili. Tím vším není nic řečeno na úkor oněm velkým řadám svatých laiků. Nemysleme si však, že svatý řeholník nebo kněz nemá co říci laikům svou svatostí, tak jako toho mnoho může říci svatý laik kněžím i řeholníkům. Ostatně každý dobře vidí, jak v naší sbírce střídáme světce všech stavů a různých národů.

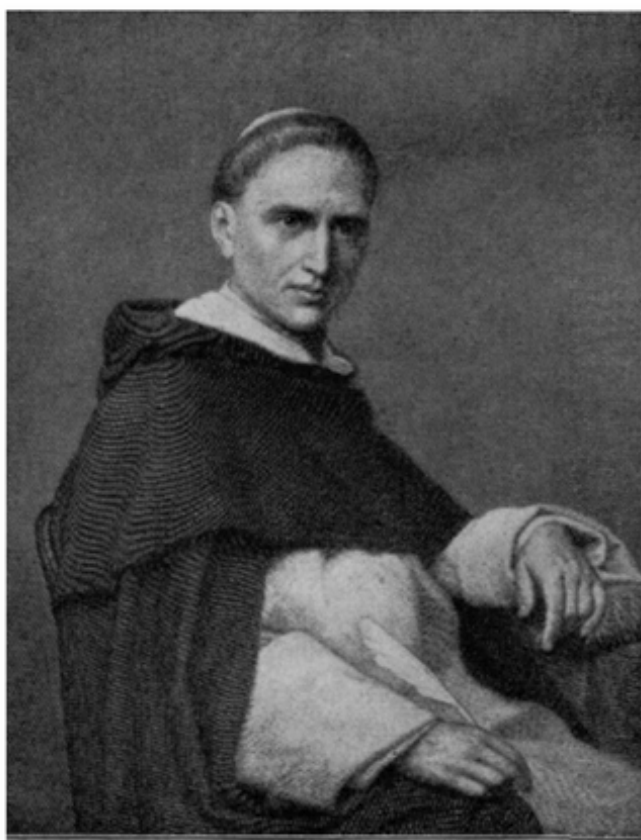
Nic nevadí, že vedle naší sbírky vycházejí ještě jiné životopisy světců. Tím lépe, že se šíří více vliv světců. Ale naše sbírka n. svůj vlastní předmět a své oprávněné místo, protože je potřeba též jiných, ne jen čistě lidových životopisů světců, kteří přirozeně nemohou být určeny pro tak široké vrstvy.

Jen povrchnímu pozorovateli a čtenáři se mohou zdát životopisy světců opakováním téhož. Kdo se dovede vžít do duš světců, pozná, jak je i ve stejných okolnostech s jinými vybavena svou originalitou, svým vlastním posláním v dějinách světa a Církve.

V minulém čísle nebyl obraz Talhotův. Proto ho nereklamujme. Nedopatřením to nebylo oznámeno v témže čísle.

LITERATURA

ANNA KATHARINA EMMERICH: Leben und Leiden unseres Herrn Jesu Christi und seiner hl. Mutter. Herausg.

P. LACORDAIRE

P. VOJTĚCH MÜLLER O. P.

P. LACORDAIRE

1937

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C

IMPRIMATUR

Pragae, die 4. Maii 1937.

Fr. Venceslaus M. Bubensfk, Vicarius Provincialis O. Praed.

Reg. fol. 233/46.

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 7. Maii 1937. Dr. Joannes Martinů,

Vicarius generalis. Nr. 7748.

Bylo-li snahou 18. století vyhladiti křesťanství ze vzdělaného a myslícího světa, chtěl-li „patriarcha bezbožnosti“ Voltaire křesťanství zničiti a usilovaly-li materialismus, volná myšlenka, realismus — proudy tohoto století — odplaviti jakékoliv zjevené náboženství a církevní zřízení, které bylo prohlášeno za kněžský vynález, pak úkolem 19. století bylo obnoviti křesťanství v celé jeho velikosti. Bylo třeba opět prohlásiti jeho svrchovanost a dobrodiní, dáti mu ve všech oborech lidského myšlení a snažení jeho spasitelnou roli.

Prorokem, hlasatelem a bojovníkem této nutné potřeby Církve byl ve Francii muž, jehož život nám zobrazuje zároveň naši dobu chtivou různých novot a který stále ukazuje na vždy jediné pravdy, obsažené v Církvi sv. a zdůrazňuje jejich naprostou nutnost pro lidstvo. Prohlašuje, že každý kompromis s těmito pravdami by vedl k rozháranosti a záhubě lidské společnosti.

I dnes neohroženě mluví všem nepřátelům Církve, že její práva jsou nepromlčitelná. Proto je třeba, aby v nás ožila „Lacordairovská duše“, zabývající se tím, co je nám a naší době nejpotřebnější a nejnutnější, uchvácená vznešeným a svatým ideálem, horující pro opravdovou svobodu Církve, srdcí a svědomí, zanícenou pro lásku a spravedlnost.

Lacordaire je naším vůdcem v dnešní době. Ve světle katolické víry definoval velké otázky, které zmítají naši společnost: právo, spravedlnost, vlastnictví, společenský poměr atd. V jeho konferencích najdeme myšlenky, tvořící základ encyklik Lva XIII. a Pia XI. o sociální otázce. Víтал pokrok věd a umění jako pomocníky Pravdy, jako vojáky,

upravující cestu pod nohama hlasatelů evangelia. I dnes volá k bázlivým katolíkům: Malověrní, proč pochybujete? Místo váhání pokračujte s civilisací, postavte se do prvních řad, poněvadž jedině vy ji můžete přivést k ideálu, který hledá.

V době modernismu, laicismu všech odvětví, ve všeobecném naukovém chaosu, duchovní anarchii, v době všeobecného rozkladu rodiny, společenských svazků, kdy byla nutnější činnost intelektuální, mravní a sociální Církve Kristovy, dědictví jeho evangelia a života? Kdy více bylo nutno obracet zraky k této záchranné lodičce, k onomu dědictví Kristovu, které obsahuje v sobě sílu pro vzkříšení jednotlivců a národů?

Kdo z vůdců k těmto pravdám je více člověkem XX. století, než Lacordaire? Pius X. obdivoval jeho sílu a jasnost, s kterou zavrhoval modernismus a bludy své doby. Tuto sílu zanechal i naší době, plné materialismu a mechanismu, který vychází ze školy bez Boha a morálky . . . *Osvobodil duchovní síly katolictví od zajetí, v němž byly drženy bídou jeho věku — dobyl vítězství Církve a toto vítězství má nám připomínati, že jedině katolictví může lidstvo vyvést z duchovní pouště, na níž již dlouho prodlévá . . .*

DOBA MLÁDÍ A POVOLÁNÍ

Roku 1802, kdy francouzské kostely a svatyně byly znovu otevřeny a odevzdány veřejnému kultu, narodil se 12. května Jan Jindřich Lacordaire v městečku Recey-sur-Ource v Burgundsku ve Francii. Tam bylo jeviště jeho dětských let, dům jeho otce, proslulého lékaře, tam měl svou matku, dceru parlamentního úředníka z rodiny dijonské. Byla jednou z těch statečných a prostých žen, jež vystačí na všechny své povinnosti — paní pravé zbožnosti a nezlomné důvěry v Boha.

Mikuláš Lacordaire, jeho otec, zemřel na plicní nemoc v Bussières, zanechav své manželce čtyři děti, z kterých Jindřich byl druhý. Tehdy měl čtyři roky. Celá tíha výchovy spočívala teď na matce. Jsa celou křesťankou, skládala svou důvěru v Boha, aby především ze svých dítek vychovala křesťany. Pěstovala v nich zárodky oné víry, kterou měli všichni ztratiti, avšak ke které jednoho dne se měli opět vrátiti. Prostě chtěla jim dáti úplnou výchovu. Museli čísti před ní nahlas klasické autory, hlavně Corneilla a Racina. Její řeči se točily kolem velikosti náboženství, o povinnostech, spravedlnosti a cti. Ze čtyř, jež měla moje matka, na nikoho tolik nedala jako na mne,“ praví sám Lacordaire.

Naivně poslušen jejích tajných tužeb, rád napodoboval doma, co vídal v neděli v kostele. Matka mu zřídila kapličku, kam volal své bratry a mladé kamarády, nejčastěji svoji chůvu, aby šli poslechnout jeho kázání.

„Sedněte si, Koletto,“ říkával chůvě, „dnes bude kázání dlouhé!“ A kázal s takovým zápalem, že užaslá Koletta se sepjatýma rukama pravila: „Ale, Jindřichu, dost už, dost! Uděláš si něco!“ — „Ne, ne,“ odpovídal kazatel, „páchá se příliš mnoho hříchů; únava neškodí, chci kázati ustavičně.“ A znovu začínal své nářky o víře, jež mizí, o dobrých mravech, jež se ztrácejí . . .

„Často ho bylo vídati,“ praví Lorin, „v okně, kte-

ré mu sloužilo za tribunu, jak čte mimojdoucím Bourdalouovy řeči, napodobuje gesta kněží, které viděl kázati.“

Po smrti Mikuláše Lacordaira přestěhovala se matka s dětmi do Dijonu, kam se odnášejí také první vzpomínky budoucího dominikána.

„Dvě události,“ praví, „vryly se mi tehdy v paměť. Moje matka zavedla mne do malé školy, kde jsem se měl začít učit a uvedla mne k panu faráři k první sv. zpovědi. Kráčel jsem svatyní k pěkné a prostorné sakristii, kde nalezl jsem ctihodného starce, laskavého a přívětivého. Po prvé blížil jsem se ke knězi; až dosud jsem ho vídal jenom u oltáře, v nádheře a kadidlovém dýmu. Velebný pan Deschamps, tak se jmenoval, sedl si na lavici a já klekl vedle něho. Nevím, co jsem mu povídal a co on mi řekl, ale vzpomínka na toto první setkání mé duše se zástupcem Božím zanechala ve mně čistý a hluboký dojem. Kdykoli jsem později vstoupil do sakristie u sv. Michala v Dijonu, kdykoli jsem dýchal její vzduch, vždycky mi přišla na mysl moje první zpověď v podobě tohoto dobrého starce a mé dětské prostoty. Ostatně celý kostel sv. Michala měl podíl na mé zbožnosti a po každé když jsem jej znovu spatřil, zmocnilo se mne jisté pohnutí, jaké nemohl ve mne vzbudit žádný jiný kostel. Moje matka, sv. Michal a zbožnost mého dětství tvoří v mé duši jakýsi druh stavby; první, nejdojemnější a nejtrvanlivější ze všech.“

V deseti letech vstoupil do tamějšího lycea. Sám vypravuje, že hned s počátku byl soudruhům hračkou. „Každý krok přiváděl mi nové útrapy. Abych tomu ušel, utekl jsem se podle možnosti v době přestávky do učeben a schovav se pod lavici, unikl jsem spolužákům. Bez ochrany a o samotě rozplývalo se mé stísněné dětské srdce ve zbožných slzách před tváří Boží. V modlitbě obětoval jsem Pánu bolesti své a s vroucností, snad nikdy potom nepocítěnou, spojoval jsem se s Ježíšem ukřižovaným.“ Bylo to vidění jeho spásy v kříži Ježíše Krista a tím i vy-

jádrům celého jeho života. V úspěchu a v neštěstí jeho útočištěm, lékem a životem byl kříž.

Tento duchovní život Lacordairův trval do dvanácti let — doby prvního sv. přijímání, které nazýval „poslední zbožnou radostí, poslední útěchou, kterou čerpal ze svého náboženství, poslední paprsek, který z duše matčiny vnikl do mého srdce! Brzy potom mne obklíčily tmy . . . černá noc mne objala a od Boha neobdržel jsem již žádnou životní známku do svého svědomí.“ Nejen on, ale i jeho soudruhové neunikli mocnému proudu nevěry na lyceu, kde v té době panoval buď náboženský indiferentismus nebo orientace, namířená proti křesťanské víře, kde ateismus, voltairovský duch mnohých učitelů otrásal věrou jejich žáků. V tomto prostředí brzy Lacordaire ztratil víru v Boha své matky.

Měl však zvláštní štěstí, že v době nevěry zachoval si střízlivost a střídmost jako uchovaný poklad z prvního vychování v domě otcovském. Veliký vliv na něho měl jeden z učitelů, jménem Delahaye, ježmuž připisoval vývin a udržení šlechtetného ducha. Pod jeho vlivem vykonal svá studia na lyceu v Dijonu, kde, aniž by se příliš namáhal, získal na konci roku všechny ceny. Od té doby byl více znám. Jeden z jeho spolužáků vypravuje, že před začátkem školy, když chovanci šli v řadě do dvoru, malí hoši vyspíchlali se na mřížové tyče, aby spatřili Lacordairea.

R. 1819 nastoupil Lacordaire studium práv v Dijonu. Byl bez víry a s ohroženými mravy, avšak čestný, upřímný, ctižádostivý a toužící po ideálech. Odchází ze lycea s čestným vyznamenáním, byl knížetem studující mládeže dijonské. Bylo jich dvě stě, kteří poslouchali práva. Právnícká věda, zbavená tehdy vši filosofie, odtržená od svých dějin, oloupená o krásnou právní literaturu, jevila se studentu jenom jako věda zmrzačená, obmezená na řemeslo. Sám Lacordaire píše: „Nalezl jsem na právníckém učilišti vyučování jen mechanické, nedostatečné k výchově právníků, učenců. Našel jsem však mezi těmi studenty dvacet těch, jejichž inteligence proniká dá-

le než civilní kodex, kteří touží ne po advokátství z chleba, nýbrž kteří studovali pro čest, vlast a národ.“ Lacordaire se stal jejich vůdcem. Sám o sobě praví, že již od přírody byl liberálem; náleží své době se svými kamarády jak svobodomyslností, tak i neznalostí Boha.

Jaké bylo panorama jeho doby? Vážnost a autorita svaté Stolice ve Francii klesala. Galikanismus, podporován mocí státní, vyšinul se na stupeň státního náboženství, což působilo veliké zhouby pro Církev ve Francii. Biskupové byli závislí na králich, věřící zesvětačili a Církev v boji proti proudům filosofickým tehdejší doby byla slabá. Nevěra, skepticismus pronikl lid a bezbožnost kvetla utěšeně na počátku revoluce, v celé zemi. Kostely byly bořeny, kněží vyhnáni, církevní statky konfiskovány, kláštery vydrancovány.

Ani konkordát z r. 1801 neučinil útrapám konec. Napoleon nezamýšlel náboženství posloužiti, ale spíše usiloval o to, aby náboženství sloužilo jemu. Vyučování náboženství bylo bez duchovenstva, církevní život podrobován státní kontrole. Napoleonovým heslem bylo: „Státní moc není ničím, když není vším!“ Proto jiné náboženství, než státní, bylo mu neznámým.

„Napoleon napadl papeže a chce Církev učiniti služkou státu“ — napsal Josef de Maistre — „a proto musí císař padnouti.“ Napoleon padl a následovalo obnovení starého království francouzského, za něhož Církev dosáhla svých práv. Než nevěra se vzmáhala dále a nesčetné spisy proti Církvi byly vydávány.

V té době se probudil v mládeži francouzské nový duch, duch víry, lásky a svobody, proniknutý živým přesvědčením, že spása doby vyžaduje samostatnost Církve a že v její svobodě je bezpečná záruka proti veškerým přehmatům státu. Lacordaire patřil mezi ni. Třebaže neměl víry, neupadl do radikálního ateismu. Sám praví, že světci, křesťanská civilisace a její mravní přednosti — pokrok lidstva

pod znamením kříže jim unikl, sloupy pohanského Pantheonu zakryly nám kopuli svatopetrskou. Vyznává, že vše v něm kvasilo, žil v nepokoji. „Jsem unaven životem,“ píše, „nic mne netěší. Nechci však své srdce nechati v hromadě bláta.“ Proto hledal odpočinek v duchovním světě, hledal pravdu s upřímným srdcem. Ztratil víru, avšak jeho duše se chvěla při myšlence, čím ji nahradí — podle čeho zařídí svůj život. Proto hledal pravdu . . . Obrátil se k dějinám a v nich poznal spásonosné účinky křesťanství na všechny národy. „Miluji evangelium,“ pravil, „poněvadž v něm je obsažena nevýslovná morálka; respektuji jeho učedníky, poněvadž jejich vliv na společnost je spásitelný.“

Z Dijonu jako advokát odchází r. 1821 do Paříže s touto trapnou prázdnotou své duše, která však byla počátkem jeho návratu k náboženství. Tam zahájil svou právníckou praxi, a ačkoliv ještě byl nezletilý, přece s ohromným úspěchem několikrát vystoupil před tribunálem.

V Paříži opět začíná a probouzí se jeho duchovní život. Chceme-li poznati člověka v Lacordairovi, pak je to zde — v jeho malé advokátské kanceláři v Paříži. Zde zápasí a trpí, zde vidíme zápasiti jeho duši v boji mezi Bohem a sebou samým. Byl to Bůh, který si bolestí razil cestu v jeho srdce. Jeho zápas se odehrával před branami věčnosti. Hluboké poznání Boha kupuje hořkými slzami. Četba „Ducha křesťanství“ (Génie du Christianisme) od Chateaubrianda, rozjímání evangelia ho hluboce dojímají. Jeho nepokojný rozum hledá, kde by našel pravdu. Zdá se mu, že rozřešení tohoto problému nebylo dáno filosofii, která je „věčným předmětem sporů“.

Jeho velkou duši vzrušoval Nekonečný jako kdysi duši Augustinovu, ze které vyloudil bolestný výkřik, jež lidstvo opakuje od dob afrického genia, aniž by se unavilo, protože pravda neunavuje: „Pane, naše srdce je nepokojné — bez klidu, dokud nespočine v Tobě.“

Chce uchopiti celou pravdu! Pravda je nutná pro

všecky lidi, vždy a všude, nemůže proto býti privilegiem jednoho člověka. Ona musí náležet sociálnímu tělu, které neumírá i přes ustavičnou smrt jeho údů a která existuje po všechna století pro dobro lidstva. A právě tyto nové úvahy sociálního řádu mu ukazují křesťanství jako jedině schopné přinést *„řád, spravedlnost, svobodu“*.

Studuje „historickou zřejmost“, která vyhlazuje naprosto „pochybnosti, vdechované se vzduchem university“. Přihlašuje se ke katolictví, milost Boží nad ním vítězí. „Církev je to,“ jak řekne později, „která utvořila „moderní Evropu“, vnášejíc do ustanovení jemného ducha a harmonii neznámou pohanství“. Církev se svou neporušenou morálkou a dogmaty je mu zárukou jejího Božího poslání. Dne 15. března r. 1824 napsal jednomu ze svých nevěřících přátel: „Chceš, abych Ti sdělil své náboženské názory! Dnes mi času k tomu nezbyvá. Spokoj se zatím tím, že vlastní přesvědčení na poli sociálním mne přivedlo k víře katolické. Víc se mi nezdá dnes důležitějším nad pravdu: Společnost jest nevyhnutelná — a náboženství křesťanské jest proto božské, poněvadž jest jediným prostředkem, kterým lidstvo dosáhne dokonalost!“ Jako by mluvil a vyjadřoval touhy a volání XX. století. Obraz jeho duše se podobá dnešní době a proto je nám Lacordaire tak blízký.

Dne 11. května 1824 Kristus vítězí úplně nad jeho duší. Jeho víra, ztracená po deset let, znovu se mu v srdci obnovuje. Povstává nový Augustin a s nadšením píše: „Mé obrácení nebylo vzdáním se radostí srdce, nýbrž jeho nadměrným užíváním. Celý člověk zůstal tímž, jen něco v něm bylo více: Bůh, který jej stvořil — kdo takového okamžiku nezažil, nepoznal lidský život.“

Jeho ohnivý duch nebyl z těch, o kterých praví prorok: „Noluit intelligere, ut bene ageret — Nechtěl porozumět, aby jednal dobře.“ Jeho obrácení bylo úplné, naprosté, neodvolatelné. Několik měsíců po obrácení cítil naléhavou touhu věnovati se

službě oltáře a tak poklad svaté pravdy zvěstovati jiným, nespokojil se tím, aby byl jen žákem Kristovým, ale chtěl býti jeho apoštolem. Čili Bůh ho chtěl míti knězem, aby duše zbloudilé a raněné, jakou byla jeho, přiváděl k němu.

Odchází ve 22 letech z advokátské kanceláře, vstupuje do pařížského semináře sv. Sulpice, odevzdává se úplně Bohu. Tam v zátíší semináře, ve kterém panoval pravý duch sv. Sulpice, jehož jediným cílem bylo vychovati pravé kněze, a to, co je nejpodstatnější u kněze — býti pastýřem — cítil se Lacordaire šťastným. Sv. Sulpice utvořil v něm kněze, který má lásku k božským věcem *a železnou poslušnost vůči Církvi*. Uvidíme později, jak dovedl tuto poslušnost skutečně projevit zástupci Kristovu. Oddával se čtení sv. Písma, studiu a meditacím a objevoval, jak sám praví, že není pravdy mimo náboženství, které jediné řeší nespočetné spory a nesnáze a pro něž je filosofie bezmocná . . . Plánoval tam do budoucnosti. Chtěl se státi misionářem, aby světlo Kristovo mohl nésti k národům, sedícím ve tmách. Přece však představení pochybovali o jeho kněžském povolání a nechali ho půltřetího roku v semináři bez jakéhokoliv svěcení. Avšak 25. září 1827 mohl napsati: „Čeho jsem si žádal, stalo se. Již tři dni jsem knězem! Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech!“

Byl knězem; než na kterou cestu ho Bůh volal? Měl zůstat ve světském kněžstvu, či měl se státi misionářem nebo řeholníkem? Odmítl jíti do Říma s titulem monsignora a s jistými výhledy na biskupství. Pokorně přijal od pařížského biskupa úkol almužníka při klášteře Navštívení Panny Marie v Paříži. Dal přednost malé světničce před palácem a dával také dozrávati myšlence státi se apoštolem a misionářem. Tuto jeho touhu posílil biskup new-yorský, který sháněl ve Francii dělníky na svou vinici. Trpěl, poněvadž mu bylo řečeno, že slovo kněžské může hlásati až na hranice celého světa a že nikdo nemá práva mu v tom zabrániti. „S tímto velkým povolá-

ním vystoupil jsem ze svatyně a tu jsem narazil na zákon a služebnost! Zákon mu nedovoloval, aby francouzskou mládež křesťansky vyučoval. Viděl, jak koleje jsou zavírány, vyučování v malých seminářích obmezováno na nejmenší míru a jak prapor galikanismu je co nejvíce všude ukazován. Všechny tyto věci, tak se protivící duchu, ideám a touhám Lacordairovým, přirozeně působily na jeho orientaci a nutily ho hledati svobodnější zem.

ZA SVOBODU, PŘÁVA CÍRKVE A VYUČOVÁNÍ

Všechny tyto úvahy nám vysvětlí reakci, která nastala v jeho duši proti zotročování Církve. Loučil se v Burgundsku se svými známými, aby odjel do Ameriky prostudovati výsledky vládnoucího tam systému úplného odloučení a rozdělení Církve od státu, když najednou ho překvapil list z Chesnail, letního to sídla abbé de Lamennais, známého apologety a filosofa tehdejší doby, v kterém mu oznamuje založení časopisu „l'Avenir“, jenž si vzal za úkol na základě úplné svobody kultu a vyučování spojit Církev s demokracií. Lacordaire po úvaze poznal, že Církev, která světu dala svobodu, má také právo a povinnost na tuto svobodu. Idee, které chtěl studovat v Americe, se mu naskytly ve vlasti. Tyto zastavily jeho odchod do ciziny a připoutaly ho k bojům a osudům své vlasti.

Po červencové revoluci r. 1830, kdy jednou ranou byly zničeny oltář, trůn a společnost, ohlašuje Lamennais před tváří voltairovské buržoasie, že přišel čas, aby Církev s ní súčtovala a že se staví na půdu společné svobody, aby vydobila svá práva na život. Jako nástroj pro tyto požadavky zakládá časopis L'Avenir s devisou: „Bůh a svoboda“. Chtěl svobodu tisku, proto vypovídal boj privilegiím, usiloval o svobodu vyučování a proto byl proti universitnímu monopolu a mravní závislosti kněžstva. V Paříži

byla také založena svobodná škola za heslem „Svoboda se neobdrží, nýbrž vezme“. Konány byly řeči, sestavovány plány do budoucnosti a vypovězena válka všem: filosofům, sochařům, členům university, měšťanům, rouhačům kříže, ministrům a galikánům. Výsledek boje byl příznivý. Když redakce L'Avenir byla obžalována pro článek proti právu jmenování biskupů od krále, Lacordaire se objevil v soudní síni ve svém advokátském obleku. Tam řekl: „Bůh a svoboda je mým heslem“ a toto heslo ve své řeči tak skvěle vylíčil, že za bouřlivého jásotu obecenstva byl z obžaloby osvobozen.

Jiná obžaloba padla na redaktory L'Avenir, když Montalembert a Lacordaire otevřeli z nenávisti proti universitnímu monopolu školu pro chudé děti. Na povel pařížské university, která v tom viděla útok na své výhradní právo, vnikla policie do školy, rozehnala a obžalovala její správu. Celá Francie byla rozhořčena nad tímto násilnictvím a takřka veškerý tisk se ujal Lacordaire a Montalemberta. Toto gesto bylo prvním vítězstvím v zápasu o svobodu vyučování.

Než z jiné strany nad hlavou L'Avenir se nakupila mračna. Filosofické domněnky Lamennaisa, příliš radikální teorie jeho časopisu, způsobily nedůvěru u episkopátu a koncem prosince 1831 přijeli Lacordaire, de Lamennais a Montalembert, „poutníci pro Boha a svobodu“, do Říma, aby se zodpovídali. Lacordairovi bylo svěčeno sestaviti pamětní list, z něhož Řehoř XVI. chtěl poznati jejich názory, dříve než by je připustil k audienci. Po určité době kardinál Pacca jim odpověděl, že jejich otázky budou podrobeny důkladné zkoušce, zatím že se mohou navrátiti do vlasti.

Toto počínání římské kurie, kterým pýcha de Lamennais byla hluboce uražena, otevřelo oči Lacordairovi. Porozuměl sv. Otci a v jeho duši se rozednilo. Porozuměl Římu a zatím se odmlčel. Prožíval hrozný boj. Avšak pokora a poslušnost, kterou nabyl v semináři sv. Sulpice, zvítězily, přemohly v srd-

ci Lacordairově hlas pýchy a on zvolal: „Svět hledá pokoje a svobody, ale hledá ji, bohužel, na cestě bludné a nepravé. Jediná Církev dá pokoj a klid pokolení lidskému. Proto také kněz neoddá se neplodným rozbrojům svého věku, nýbrž modliti se bude za přítomnost i budoucnost.“

De Lamennais a Montalembert chtěli vyčkati na rozhodnutí sv. Stolice a tak se stalo, že Lacordaire po dlouhém přemlouvání opustil sám Řím. Jejich roztržka nebyla ovšem úplná. Až když Řehoř XVI. encyklikou *Mirari Vos* odsoudil Lamennaisa, nezbyvalo Lacordairovi, než s ním styky přerušiti. Dne 11. prosince 1832, kdy právě dlel de Lamennais spolu s Lacordairem na Chesnaie, opustil Lacordaire svého přítele. Jediným motivem pro Lacordaira, aby se rozloučil s Lamennaisem, bylo to, že tento chtěl zraditi Církev. Lacordaire to učiniti nechťel a s jeho strany to bylo potvrzení jeho nesmlouvající víry — víry v Církev a její učení. Ona byla inspirátorkou jeho řeči v Notre-Dame, jak uvidíme. Montalembert zůstal i nadále spojen s Lacordairem, což ho zachránilo od nehody, která zastihla Lamennaisa. R. 1834, tři měsíce před konferencemi v Notre-Dame, Montalembert poslal do Říma list, v němž se podrobuje sv. Stolci. Lacordaire zajásal a napsal: „Hle, jsi svobodný . . . Světlo přichází k tomu, kdo se podrobí, jako procitá, kdo otevře oči.“

KAZATEL PRAVDY

Po návratu z Říma koncem března r. 1832 přijal ho jeho arcibiskup msgre de Quélen s otevřenou náručí a učinil ho opět almužníkem při klášteře Navštívení Panny Marie. Této samoty jeho neklidná duše opravdu potřebovala. Sám v jednom listě píše: „S radostí jsem pocítoval samotu, ona jest elementem mého života, mým štěstím. Ona jest pravou pozemskou vlastí a domovinou básníků, filosofů a svatých!“ Duch jeho v modlitbě a studiu se vyjas-

ňoval, a v samotě jeho duševní síly se probouzely. Tak žil Lacordaire tiše, zkoušeje ovoce posvátné samoty a připravuje se k úloze, o níž ještě nevěděl, jakou bude a kdy ho k ní Bůh povolá. V tomto těžkém zápasu a zkouškách Bůh mu dává posilu. Montalembert přivádí k němu paní Svečinovou.¹ Byla to konvertitka, která opustila svou vlast, Rusko, kde náležela k nejvyšším kruhům, a usadila se v Paříži. Tam brzy se stala centrem mužů církevně smýšlejících a bojujících za práva Církve. Byla to žena, která spojovala ve své duši mysl Fenelonovu s duchem Josefa de Maistre, jak praví P. Chocarne O. P. Její vliv na Lacordaire byl značný. Vyzvala ho, aby nežil pořád v tichém ústraní, že se nesmí mlčeti, když jde o hájení svaté Církve a práva křesťanstva.

A Lacordaire nemlčel! Jeho činnost v klášteře Navštívení, jeho styk s mladými, daly mu novou orientaci, cítil potřebu obnovené apologie, živější než doposud. To byl střed, ke kterému začaly směřovati všechny jeho práce a snahy.

Nová doba volala po východisku. Revoluce z roku 1830 byla revolucí antiklerikální. Zdálo se, že Církev byla zničena zároveň s režimem, který ji chránil. Proto nastala proti ní, jejímu učení, zřízení, sluhům a věřícím reakce neslýchané bezbožnosti. Kostely byly zneuctěny a bořeny, kněží haněni a přinucováni choditi jako laici. Semináře byly zavírány, biskupové vyháněni, kříže převráceny. Vláda, vyšlá z červencové revoluce, byla příliš slabá, aby zastavila protináboženské přívály.

Buržoasie se přidávala k masám lidu, tupícího Církev. Literatura různými způsoby ohlašovala pohřeb katolicismu. R. 1832 Jindřich Heine ze zlomyslnosti napsal: „Staré náboženství je úplně mrtvé, prostě se rozpadlo. Většina Francouzů nechce více slyšeti o této mrtvole a přikládá si kapesník na nos, když se mluví o Církvi.“ Musset v Rolla vyznává, že víra nepřebývá více v jeho srdci. — To všechno bylo zralým plodem voltairianismu.

¹ Viz její životopis ve sbírce Vítězové (III. r. č. 4.).

Přece však na druhé straně lidský duch se nespokojil s negací. Jestliže ztratil pravdu, nedovedl nepocítovati potřebu a hledati ji s neklidem na jiných cestách. V období od r. 1830 až 1835 nesetkáváme se jediné s brutálním vyznáním náboženského skepticismu, nýbrž také s bolestnou nejistotou. „Kříž se zřítíl,“ praví Michelet, „ale prosím vás, řekněte mi, jestli můžete, byl postaven jiný oltář?“ „Společnost,“ praví Chateaubriand, „je zmítána potřebou víry.“

Avšak kam šla ona důvěra, poněvadž filosofismus jí zakázal hledati jistotu v učení Církve? Jedni se spokojili s filosofickým deismem, jiní s přirozeným náboženstvím, které neuznává dogmata Církve. Byly zakládány nové svatyně nových schismatických inspirací proti oficiální Církvi. Mluvílo se, že je třeba vrátiti se k primitivnímu křesťanství, k náboženství zbavenému svých dogmat, přizpůsobenému pokroku moderního světa a sociálnímu vývoji. K ateismu, deismu a humanitarismu se připojil iluminismus, náboženský sentimentalismus, nespokoj duchů a duší. „Doba nejistoty, nevěry a smrtelné úzkosti,“ praví Michelet. „Konfuse systémů, tužeb a roztržštěných mínění,“ praví Saint-Beuve.

Co dělali v tyto doby obráncové Církve? Jak se uplatňovala myšlenka katolická?

V předmluvě svého díla „Úvahy o filosofickém systému de Lamennaisovu“ Lacordaire konstatuje nedostatek církevního studia od dob revoluce. Bylo třeba za restaurace mobilisovat kněžstvo, aby ohromným masám lidu dalo to, co ztratily za dob nepokoje.

Kolem roku 1833, dva roky před konferencemi v Notre-Dame, nastal obrat ve prospěch náboženství. Protináboženská nabubřelost praskla. Lid se ubíral do kostelů. Spisovatelé schovávali své břitké posudky, pozorovali, že křesťanství není mrtvé a že nemůže umřít. Mnozí chtěli s ním souhlasit pod podmínkou, že se stane více humánním a racionelním a že se zahalí do filosofického pláště.

Toto poslední nejvíce chtěla mládež. Od několika let tvořila se v kolejích a ve školách nová generace, která nebyla dcerou Voltairovou. Toužila po více a žádala, aby je Církev vedla svým světlem do sociální obrody, o které chtěla pracovati. Víme, že 1833 byl založen dobročinný spolek sv. Pavla z Pauly a že známý nám Ozanam² se svými přáteli z vysokých škol přišel k biskupovi msgru de Quelen s prosbou o zavedení křesťanského vyučování novým způsobem. Apoštol, o kterém snili, neměl se podle jejich plánů věnovati jen věřícím, jak to bylo v předešlých stoletích. Voltairovský skepticismus vykonal své dílo, místo věřících byli nevěřící a u těch doutnaly touhy po nových ideálech společnosti, svobody, mravní reformy a lidské důstojnosti. A tito mladí lidé označili Lacordaira jako „proroka nové doby“.

Arcibiskup vyhověl mládeži, sám zahájil konferenční řeči a zároveň ustanovil, aby tato myšlenka byla uskutečněna v koleji sv. Stanislava. Tam za řečníka jmenoval Lacordaira.

Po dvou letech samoty a intelektuální práce v klášteře Navštívení Lacordaire naslouchal ideám své doby a byl si vědom pochybností u inteligence. Ozanam se svými přáteli si ho vyhlédli jako toho, který měl odpověděti na potřeby jejich doby. První jeho konferenci byli přítomni jen chovanci ústavu. Avšak již při třetí konferenci se nahrnulo nepředvídané množství neočekávaných hostů. Přicházeli do skromné kapličky veleduchové Francie. Chateaubriand, Lamartine, Victor Hugo, Berryer (který jednoho dne přišel pozdě a nemoha se dovnitř dostat dveřmi, vlezl do kaple oknem) se tam scházeli a též všechna akademická mládež.

Tyto konference byly pro Lacordaira odhalení jeho povolání jako řečníka konferenčního a pro mládež plné zadostučinění.

Avšak tento úspěch Lacordairův se stal pro něho osudným! Je to zákon ubohého lidstva! Bývalý redaktor l'Avenir dal světu skvělý příklad svého sy-

² Bedřich Ozanam, Vítězové, r. 3., č. 7.

novského podrobení Církvi, přesto ale lidé „ortodoxní“, omezenci a žárlivci, ho měli v podezření. Obžalovali ho před vládou jako „vzor fanatického republikána, schopného převrátiti ducha mládeže“ a před arcibiskupem jako „kazatele novot, jako nebezpečného člověka“. Vláda odpověděla, že konference byly bez stínu. Řím, kde také byla podána žaloba, svěřil celou věc pařížskému arcibiskupovi. Toho se zmocnil strach, usiloval aspoň nepřímou o to, aby se Lacordaire sám vzdal konferencí. Chtěl, aby mu byly vždy napřed předloženy jeho řeči.

Raněn touto nedůvěrou, napsal arcibiskupovi list. Mimo jiné toto: „Není spravedlivé, abych byl hříčkou nejnižších intrik, jenž jsem zasvětil celý svůj život Církvi. Monsignore, žádám od Vás spravedlnost. Žádám jen dobro kněze, čest kněze, svobodu hlásati slova evangelia, slova Ježíše Krista . . .“

Než oposice proti němu zvítězila a Lacordaire se musel klidně vzdáti svých přednášek. Pod ranou této nespravedlnosti tiše Lacordaire praví: „Poslušnost je těžká věc, ale poznal jsem, že dříve nebo později bude odměněna. Bůh jedině zná, co nám je k dobru! Tomu, kdo se podrobí, dostává se světla, jako procitá, kdož otevře oči!“

Jeho přátelé též nespali. Chtěli ho přiměti k tomu, aby osobně požádal arcibiskupa za pokračování v konferencích. „Na stálé doléhání,“ praví ve svém Testamentu, „obrátil jsem své kroky ke klášteru sv. Michala nedaleko Luxemburku, kde tehdy metropolita bydlel. Neotevřel mi vrátný, ale nějaký kanovník, který mi chtěl dobro, „poněvadž,“ řekl, „celý svět je proti mně“. Když mi otevřel, hned zase zavřel, „avšak,“ dodal, „nejprv vás ohlásím, snad budete přijat“. Odpověď byla kladná. Když jsem vešel do komnaty, našel jsem tam arcibiskupa smutně se procházejícího. Dal najevo slabé známky přivítání, načež, aniž by pronesl slova, přecházel sem tam. Po dlouhé, trapné pomlčce, náhle se zastavil, obrátil se ke mně, změřil mne přísným pohledem a řekl: „Hodlám vás ustanoviti kazatelem v Notre-

Dame. Přijímáte to?“ Tato ouvertura byla pro mne náhlá, neznal jsem její pozadí, přece mne nepřivedla o rozvahu. Odvětil jsem, že čas k přípravě je krátký, jeviště slavné. Vyprosil jsem si lhůtu čtyřadvaceti hodin na rozmyšlenou. Pomodlil jsem se vroucně, vyslechl rady paní Svečinové a konečně jsem svolil.“ Co však tomu všechno předcházelo? . . . Před několika týdny dostal se mezi pařížské kněžstvo pamětní spis, v němž arcibiskup byl ostře napaden. Spis byl arcibiskupovi doručen právě v den, když Lacordaire předstoupil před metropolitu, jenž právě spis přečetl. Mezi jiným byla i zmínka o Lacordaireových konferencích a arcibiskup vůči němu byl vyhlášen jako slaboch. Proto ho snad přivítal a jako Prozřetelností poslanému nabízel kazatelství v Notre-Dame. Lacordaire to přijal, jak již bylo řečeno, utěšuje se myšlenkou: „Kazatel je jako hora Horeb; sama o sobě je pustou skálou, jakmile však se jí dotkne prst Boží, vydává prameny, zúrodnující poušť.

Dne 8. března 1835 plnil se chrám Notre-damský nepřehlednými zástupy. Liberální i přísně absolutistická mládež, přátelé i nepřátelé a přemnozí zvědavci, bez nichž ovšem nic nového ani nemůže býti, naplňovali prostory staré basiliky. Byl to den zahájení jeho konferencí. Den slavný, v kterém stará basilika, od časů již opuštěná, otevřela se dokořán davům a otřásala se při slovech *nového proroka*. Triumfální den pro slovo Boží . . . Na kazatelnu vystoupil Lacordaire. Bylo mu tehdy třiatřicet let. „Zrozený k tomu, aby bojoval a miloval, objevil se mi v oné chvíli,“ praví paní Svečinová, „působivý a hrozný, jako typ ozbrojené ctnosti pro ochranu pravdy.“ „Nikdy,“ praví M. Foisset, „kazatelna v Notre-Dame nepoznala mladší tváře, ozářenější vnitřním paprskem. Zář obličeje, krása pohledu, vážnost gesta, vznešenost vyjádření, to vše se spojilo v jednotu jak harmonickou, tak působivou, a způsobilo opravdové očarování, jehož obětí se stalo dychtivé posluchačstvo. Lacordaire byl řečníkem od hlavy až k patě.“

Při zahájení konferencí byl přítomen též arcibis-

kup. Hlavu měl poněkud nachýlenou a poslouchal se živou účastí, avšak zůstával nespokojený s výsledkem a neodvážil se podívat na řečníka. Spád řeči se stupňoval. Najednou Lacordaire oslovil přítomné: „Posluchači, moji posluchači, čeho žádáte ode mne? Pravdu? Tedy vy ji v sobě nemáte? Vy ji teprve hledáte . . ? Přicházím, pánové, mluvit vám o Církvi, sloupu a opory pravdy. Chci vám ukázati nutnost Církve, určené k všeobecnému a věčnému poučování pokolení lidského.“ Hrůza pojala zástupy. Ona je ale také získala. Arcibiskup zbledl a pozvednul hlavu. Byl také získán. Přišel domů, oznámil, že, jmenuje Lacordaire čestným kanovníkem své metropole. Jen s velkým namáháním dal se pohnouti, že svůj úmysl odložil na pozdější dobu. Mládež, vycházející z chrámu, radostně o věci rozmlouvala. Jeden z nejnadšenějších — byl to Ozanam — zvolal: „Hle, ten nám vлил útěchu do krve!“

Poslyšme, co píše deník l'Univers o těchto konferencích. Když podal obsah první řeči Lacordaireovy, dodává: Pro nás katolíky byla to chvíle triumfu a nevýslovné radosti. Tato ohromná katedrála, postavená za pět set let zbožností našich otců a pak po tolik let přenechaná smutné samotě, kterou čas od času přerušovaly oficiální slavnosti císařství a restaurace, tato katedrála jakoby byla zbavena své osamělosti. Dnes zástupy lidí vyplnily její prostory.

Chrámovou loď vyplnilo skoro pět tisíc lidí, kteří přišli ze všech částí, z nejvyšších kruhů společnosti a vědy, ze všech škol a provincií, přišli dobrovolně, ne ze zvědavosti, nýbrž pro poučení . . . Když posluchačstvo na konci řeči padlo na kolena k nohám arcibiskupovým, aby dosáhlo jeho požehnání, když v té chvíli se rozezvučely notre-damské zvony a portály se rozevřely, aby zaplavily město davy, obohacené pravdou, zdálo se nám, že jsme přítomni ne vzkříšení katolicismu, poněvadž katolicismus nikdy nezemřel, ale náboženskému vzkříšení dnešní společnosti.

V čem záleželo kouzlo nezměrného výsledku La-

cordairových kázání? Jaký byl jejich program? „Ukázati rozbouřené společnosti, že Církev je také společností, že se s ní zabývá prospěchem člověka, reformy, blaha, důstojnosti a svobody, že je božská ve své nauce, zřízení, ve svých účincích, které působí v jednotlivcích a společnosti, ukázati nevidoucím tuto *životnou věc*, která se jmenuje Církev.“ To byl program jeho konferencí v Notre-Dame, praví nynější generál dominikánů M. S. Gillet, to bylo uskutečnění ambicí a přání těch, kteří je vyvolali.

Lacordaire sám se přihlásil za příslušníka této generace, „která žádala od Církve tuto mladost forem a ideí“. „Stará společnost zahynula, poněvadž byla bez Boha a nová trpí, poněvadž v ní Bůh úplně nepanuje. Bez evangelia se rodina boří, svoboda se stává nevázaností, autorita despotismem. Nejpotřebnější ctnosti společnosti: pokoru, čistotu a lásku dává jen katolicismus a jedině ten je může vytvořiti. Společnost hynie! Avšak nezoufejte, přátelé, moji! — Bůh je hotov nám pomoci. Oživující učení Spasitele světa, věčně mladé a věčně svěží, jako za dnů prvního svého zvěstování — oživí též pokolení naše, roznítí účinnou lásku a horoucnost víry v našich srdcích a vloží v ně hluboký klid a mír!“ Tak mluvil Lacordaire v Notre-Dame. Těmito myšlenkami smazával všechny narážky a hany, napsané 18. stoletím proti Církvi. Zástupy lidí všech věků a vyznání, staří a mladí, řečníci, učenci, vojáci, republikáni a monarchisté, atheisté i materialisté, Paříž a Francie, synové Voltaira lpěli na rtech mladého katolického kněze. Vše se podobalo vidění proroka Ezechiele, tomuto rozsáhlému poli suchých kostí, které se pomalu zvedají, berou své maso, dostávají svou barvu a očekávají silný hlas proroka, aby jim vdechl ducha života a učinil z nich ohromné šiky Božích bojovníků.

Slova nového Pavla, nového Savonaroly, který volal: „Jste Francouzové? — Jsem jím také. Jste filosofové? — Já také. Jste svobodní? — Jsem ještě více než vy!“ — zvedala Církev Kristovu z pokoření

18. stol., obracela zraky všech k ní, působila nové hnutí, zvláště mezi mládeží a akademiky. Vše, co oni milovali, mimo zlo, miloval také on; poesie, čest, svoboda, vlast — tato jména oživovala jeho slova.

LACORDAIROVA DUŠE

Lacordaire svým kázáním nezpůsobil v posluchačstvu jen nějakou mlhavou zbožnost, nezískal křesťanství jen sympatie bez vlivu na život jedinců, ale účinně zasáhl inteligenci, kterou přesvědčil a její vůli proměnil. Je také pravda, že nejen povrchně dojal duše, nýbrž do základu je proměnil. Připou- tal je k Bohu a ke Kristu královskou páskou, mocnější, než vášně, nezkrocenější než peklo, silnější nad smrt: láskou . . !

Všechna jeho činnost vycházela ze srdce — z lásky. Nedovedl však nikoho milovati, než prostřednictvím Ježíše. Trpěti s ním byla jeho nejvyšší radost. Jeho bičování bylo hrozné. Vlídny k jiným a plný ohledu vůči duším jemu svěřeným, mučil své tělo. Na Zelený čtvrtek visel tři hodiny na kříži, připravuje se tím na kázání v Notre-Dame o umučení Páně. V Ježíši Kristu našel opravdový předmět své lásky a na něm soustředil vždy více a více své schopnosti milovati.

Jeho výmluvnost vycházela také ze srdce. Byl řečníkem, poněvadž dovedl dáti se zástupům. Výmluvnost je duše — přerážející všechny hráze těla, opouštějící své tělo, vrhající se do duše jiných. Výmluvnost je výměna duše, která mluví duší, která poslouchá, nebo jejich vzájemné splynutí.

Tato definice výmluvnosti je zároveň výměrem lásky. A poněvadž Lacordaire dovedl milovati až k podání sebe sama, byl také jedinečným řečníkem. Nevyčerpatelné komory svého srdce používal k milování vlasti, Církve a svobody. Avšak slovu milovati je třeba dáti svůj význam . . ! Není to jen dispo- sice duše, která káže přinést pro věc, kterou mi-

lujeme, největší oběti. Láska je chvění celé bytosti, opravdová žárlivost připravená a hotová k boji.

Proto i jeho zasahování do politiky nebylo jako pro jiné zkouškami a pokusy, aby získal moc. Pro něho byly to zápasy za svobodu. I zde používal svého srdce, které bylo ještě silněji puženo k ideálu blaženosti a svobodě — k Bohu.

Ježíš Kristus se svým křížem mu byl typem oné nadlidské blaženosti a odhalil mu tajemství Boha, který se stal člověkem, aby byl milován od lidí a který za ně umírá, aby byl milován až do krajnosti. To tak působilo na jeho duši, že tento dojem si zachoval po celý život. *Kdo nepoznal takový okamžik, řekl, nepoznal život člověka.* Jeho jedinou zbožností a chloubou byl kříž. *Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi.* To byla jeho cesta lásky, činnosti a výmluvnosti.

„Celý svůj život postavil na horu Kalvarii a z této hory všechny ctnosti pocházely jako praménky z jednoho pramene. Vidíme to už od jeho dětských let, v dijonském lyceu, jak myšlenky na kříž ho úplně ovládají a vzbuzují v něm touhu spojití své utrpení se Spasitelem. Stává se později, jak uvidíme, řeholníkem, aby dokonaleji mohl následovati Mistra. Před svým vstupem do noviciátu napsal, že „jedině kříž si volí jako pravidlo života“.

Ježíš Kristus — základ křesťanského života — následovaný láskou a napodobovaný jeho utrpením, láska k jeho Církvi jako logickému výsledku kultu Ježíše Krista — je pozitivním učením Lacordairovým.

Svémi konferencemi dokazoval, že věroučné články nejsou ztrnulými formami a zkamenělinami, nýbrž duchem a životem. Podával křesťanské pravdy v novém světle, dal jim novou formu a nový vzlet svého apoštolského ducha. Vytvořil novou fenomenologickou metodu svými konferencemi. Z blahodárného zjevu katolické Církve vyvozuje její božský původ.

Jeho apologetická metoda je induktivní a vychází

ze zkušenosti. Postupuje od účinků k příčině. Jeho východiskem jsou fakta: Církev a její účinky na lidstvo, pak Kristus její zakladatel.

Hle, novota Lacordairovy metody. Pochází hlavně z toho, že si běže za *východisko Církve*. Inspirace k tomuto způsobu mu dávají *poznání současné duše a starost o ukojení její tužeb*. Lacordaire se obrací k nevěrcům a deistům, předpojatým proti Církvi tvrdošíjnými předsudky, hlavně že nemůže vyhovět novým touhám společnosti. Proto snaží se odstranit ony předsudky a ukázat, že Církev je jediná síla, schopná zadostiučiniti opravdovým touhám doby. Z druhé strany, duše zmítaná nejistotou a obavou, dovolávaly se opěrného bodu, toužily po něčem, co by jim poskytlo pravdu a jistotu, které potřebovaly ve všech oborech své činnosti a které duch lidský jim nemohl poskytnouti. Lacordaire poukázal na Církev jako vyhovující všem těm požadavkům a tím odpovídal na nejreálnější, nejnaléhavější a nejchoulostivější zájmy a potřeby současníků — zájmy a potřeby vlastní všem dobám.

Proto jeho konference jsou *Summon katolické tradice*. „Nic nového,“ mohl napsat Lacordaire paní Svečinové, oznamuje jí první svazek svých řečí. „Duch tradice je patrný na každé stránce. Avšak hledisko je jiné, vše je tam vidět s jiného profilu.“

Byl-li Lacordaire svědkem své doby, *byl právě tak pro ni neobyčejně výmluvným svědkem věčné Pravdy*. Nepřestával ji hlásati svému století různými nejvhodnějšími způsoby v nejpřístupnější řeči, jejíž umělecká skladba byla klasická a její tón byl hudební jako podivuhodná symfonie.

Co přinesl svému úseku dějin novým způsobem a přesně podle jeho míry je — *Věčné poselství*. Co krásnějšího, většího a nutnějšího mu mohl přinést?

Věčný vzkaz, Věčná pravda, katolická tradice, hle, v podstatě Lacordairovo učení.

Svědectví muk, bolestí a nemocí své doby, přinesl jí uzdravující lék. Dovedl k ní mluvit jejím jazykem. Byl někdy člověk tak synem své doby jako on? Ne-

uskutečňují se na něm nejlépe jeho slova: *Vlastností velkých srdcí je poznati hlavní potřeby své doby, v které žijí a ji se zcela zasvětit.*

Než Lacordaire jako genius přerostl svou dobu a proto vládne i dalším stoletím. A to je jeho sláva!

Spojil v sobě genia se svatostí. Tím dosáhl onoho nadlidského lesku, kterému se klanějí lidé všech dob a co považují za největší ideál. Jeho osobnost stala se tím ojedinělým zjevem v dějinách francouzského katolicismu. Dovedl dát své době nábožensky zmatlátnělé a ochablé nový elán živého katolicismu a dodnes jeho duch je nám v tom vůdcem a vzorem.

LACORDAIRE DOMINIKAN

Druhý cyklus svých konferencí zakončil Lacordaire 16. dubna 1836 těmito slovy: „Kéž bych aspoň ve vás, pánové, vzbudil předsevzetí k Pánu Bohu v modlitbách vždy se obracet i jemu náležeti duchem i srdcem! Tuto naději беру si na cestu, tímto přáním s vámi se loučím! Svému arcibiskupu ponechám tuto kazatelnici slova Božího, kterou on i vy — pastýř i stádo — jste založili pro celou budoucnost! Dovolte mi, abych dobrovolně na nějaký čas se vzdálil a *ve slabosti své před Bohem v samotě prodléval.*“

Po těchto slovech arcibiskup msgre de Quélen povstal a hlasem radující se Církve v době velikonoční pravil: „Ano, *Alleluja*, chvalte Boha! Jak bychom ho nechválili, proč byste ho nechválili proto, že nám poslal *nového Proroka* — velkého kazatele. Avšak budeme zpívat s jakýmsi melancholickým tónem, poněvadž víte, že tento rozdavač slova Božího půjde do *Věčného města* k hrobům svatých apoštolů a k nohám společného Otce všech věřících. Ponese s sebou naše zájmy a vrátí se nám s požehnáním sv. Otce, přijede s novou horlivostí, načerpanou u hrobů Apoštolů, kteří první hlásali víru.“

Ostatně arcibiskup ne bez zdráhání udělil Lacor-

dairovi dovolení k této cestě. Než Lacordaire, jak praví ve svém Testamentu, považoval se ještě nedospělým k takovému úřadu a potřeboval usebrání k tomu, aby důstojně zakončil stavbu, kterou začal. Mimo to v tu dobu zemřela jeho matka. Bolestná tato ztráta vzbudila v něm myšlenku odebrati se do Říma nyní, kdy žádný svazek ve Francii ho nedrží.

Jinou příčinou přerušení jeho konferencí byly pomluvy jeho protivníků, zvláště liberalistů a legitimistů, kteří ho stále napadali. Již dávno řekl sv. Justin ve svém dialogu: „Promluv deset tisíc slov bezvadných a prones pak jen jednu slabiku méně jasnou a již co dobrého jsi řekl, nebudou si lidé vážit, ale ty pro tu jednu chybu staneš se falešným učitelem!“ Tato hluboce psychologická slova platí o jeho protivnících. Žalovali ho z křivého učení. Do velkých jeho oslav rušivě zasahovaly hlasy jeho pomluvačů.

Proto Lacordaire odstoupil. Svou pravověrnost chtěl dokázati tím, že po nějaký čas zůstane pod dozorem nejvyššího soudce ve věcech víry. K tomu všemu ho pobádal také jakýsi vnitřní hlas Prozřetelnosti, a on toho hlasu uposlechl.

Sotva přijel do Říma, kde byl přijat s otevřenou náručí a povzbuzen sv. Otcem Řehořem XVI., vyšla z pera nešťastného de Lamennaisa publikace: Římské záležitosti (*Livre sur les affaires de Rome*), kterou naplnil smutkem srdce katolíků a v níž se také odvolává na Lacordaire. Ten na to odpověděl svým obdivuhodným „Spisem o svaté Stolicí (*Lettre sur le Saint Siège*) v kterém nadšeným stylem líčí prozřetelní poslání Říma a kde praví, že „svatá Stolica nemůže očekávati spravedlnost od věku, v němž působí. Jsouc nesmrtelná, žije dále, zneuznávaná, trvá mezi svou minulou a budoucí slávou, podobajíc se Spasiteli, který uprostřed časů, mezi dnem stvoření a dnem soudu visel potupně na kříži.“

Přece jeho pobyt ve věčném městě dovoloval mu mnohé úvahy. Pozoroval sám sebe, zkoumal potřeby Církve a konstatoval, že zrušením mnohých řehol-

ních řádů ztratila Církev polovici svého vlivu. Tyto úvahy, spojované s touhou dáti se duším a Bohu úplně, utvářely v něm myšlenku státi se řeholníkem a obnoviti ve Francii některý ze zrušených řádů. Mezi tím, co tyto myšlenky naplňovaly jeho mysl, sešel se s opatem Guérangerem, který přišel do Říma, aby zde dosáhl povolení obnovení benediktinského řádu ve Francii. Tento muž, s kterým se Lacordaire brzo spřátelil, vysvětloval mu, jak by bylo potřebné obnoviti řád kazatelský na francouzské půdě a že on — Lacordaire — by byl k tomu schopný. „Slova Guérangerova vzňala se v mé duši“ — píše Lacordaire — „hleděl jsem vniknouti do řehole sv. Dominika a obraz velkého světce, jednoho z největších dobrodinců lidstva, zaměstnával mou mysl dnem i nocí.“

„Byl jsem odhodlán vstoupiti do řehole,“ píše Lacordaire. „Následovala teď otázka, do které? Zamlouvaly se mi hlavně dva velkolepé a svaté řády. Jeden založený sv. Dominikem a druhý sv. Ignácem. Oba tyto řády mají cíl: hájiti katolickou víru vědou a ohnivým slovem. Oba se v horlivosti takřka předhánějí. Přece však mezi nimi je rozdíl. Sv. Dominik dal své řeholi tvar a podobu mírné monarchie. Představení se volí svobodnou volbou. Sv. Ignác založil si Tovaryšstvo ve formě absolutní monarchie. Měl jsem se státi dominikánem či jesuitou?“ Nakonec v něm zvítězila myšlenka státi se dominikánem a obnoviti ve Francii řád sv. Dominika — řád kazatelský, který nejlépe odpovídal jemu, který měl obnoviti křesťanské řečnictví.

Přemohl všechny překážky, které se kupily před jeho rozhodnutím, milost Boží byla silnější nad všechny nesnáze a obavy. Roku 1853 svatý Otec přijal Lacordaire velice blahosklonně a schválil jeho úmysl. Také generál řádu P. Angelus Ancarani slíbil mu veškeru podporu a zplnomocnil ho, aby obnovu řádu ve Francii započal.

Brzo nastoupil Lacordaire zpáteční cestu do Francie a s odvahou jemu vlastní přímo obrací se na

veřejné mínění a žádá od něho pomoc svým dílem „Pamětní spis o znovuvvedení řádu kazatelského do Francie“. V tomto skvělém díle žádá ve jménu svobody lidské a zvláště ve jménu svobody moderní právo na život a právo zasvětit se službě Boží a lidstva. Byl si jistý kladnou odpovědí své země. Věděl, že řád sv. Dominika jako mohutný strom byl poražen, avšak kořeny jeho zůstaly nedotknuty.“ Zde hlásal svým krajanům, že ani zlato ani stříbro je neprobouzí k životu, ale duchovní klíčení, zaseté do světa rukou Stvořitelovou a které je tak nezničitelné jako klíčení přirozené.

V druhé části spisu kreslil celý řád od svého zakladatele, které obklopil aureolou svatých a vynikajících osob jeho rodiny: Sv. Hyacintem, sv. Vincencem Ferrer., Bartolomějem de Las Casas jako apoštoly v Evropě a Americe, pak doktory sv. Albertem Vel. a Tomášem Aquinským, dále umělci Fra Angelikem a Fra Bartolomějem, přítelem „toho Savonaroly, marně upáleného uprostřed nevďěčného lidu, poněvadž jeho ctnosti a sláva přesahují plameny hranice“.

„Na otázku, proč právě dávám přednost řádu sv. Dominika, odpovídám, že tento nejlépe se hodí naší přirozenosti, naší duši a našemu úsilí. Naší přirozenosti svým zřízením, našemu duchu svou vědou a našemu cíli svými prostředky činnosti, které jsou hlavně kázání a božská věda . . .“

Nepřátelům napsal a odpověděl: „Co Josef de Maistre prorokoval, splní se! Francie bude křesťanskou, Anglie katolickou a Evropa bude ve chrámě sv. Sofie zpívat i mši svatou! To je má víra, to se stane, i když pomalu. Dělejte si, co chcete, svět je přece jen katolickým!“

Tímto způsobem jeho Pamětní spis dosáhl svého účinku. Zjednal ideím, kterým Lacordaire zasvětil svůj život, veřejné právo. Těch několik mladíků, plných svaté víry, které přišel do Francie hledat, získal mu jeho spis. Prvním byl H. Requédat, kdysi nevěrec hrubého zrna, a druhý architekt Piel. Do-

provázen těmito svými soudruhy, přišel do Říma, kde zaklepal na bránu kláštera della Minerva. Tu 9. dubna 1839 uprostřed svých bratří přijímají řeholní roucho a jsou ihned posláni do kláštera La Quercia nedaleko Viterba, aby zde začali svůj noviciát.

Jako novic Lacordaire byl vzorem svou pokorou, jednoduchostí, láskou k mnišským observancím a svým přísným umrtvováním. Egredere! — vyjdi ze své země, zapři sám sebe. Máš lepší vlast, máš lepší rodinu a přátele. Přesaď svůj život do lepší země. — Jsi křesťanem, knězem, řeholníkem — máš vyšší zájmy. Pojď do země zaslíbené. Očišťuj se pokáním. To byl život Lacordairův v noviciátě. Tam napsal „Život sv. Dominika“, dílo, o kterém Chateaubriand praví, že je *jedno z nejlepších děl francouzského moderního písemnictví*.

Dne 12. dubna 1840 složil Lacordaire a jeho dva přátelé řeholní sliby a byli ihned posláni do Říma, do kláštera sv. Sabiny. Tam se k nim připojili další Francouzové, a to: malíř Besson a Jandel, který se později stal velmistrem řádu.

Odtud 30. listopadu 1840 odchází do Francie, aby ji dal první záchvěvy svého dominikánského slova, přichází do své vlasti hledati nové síly a učiniti tam známým bílé roucho sv. Dominika. Objevuje se tam v dominikánském hábitě, který zákonem byl zakázán. Odvážlivě vystupuje v Notre-Dame na kazatelnu a před ohromným publikem, v kterém sympatie mládeže se míchaly s nepřátelstvím zástupců vlády, pronáší pojednání o „*Povolání národa francouzského*“ (Vocation religieuse de la nation française). „Francie spáchala zradu na svých dějinách a na svém povolání,“ pravil Lacordaire, „Bůh mohl zničiti její národ, jako zmařil mnohé jiné národy, kteří vlastní vinou osud si rozhodli. Bůh tak neučinil, poněvadž chtěl národ francouzský zachrániti... Povýšil kleslé království, vrátil důstojnost šlechty, vrátil úctu duchovenstvu, vše povýšil, co bylo pohřbeno a oslavil, co pokleslo.“

Jest tedy národ, s nímž Bůh takto jedná? Nevznáš se znamení vzkříšení nad našimi hlavami? Spočítejte jen všechny ty svaté skutky, které od čtyřiceti let zapustili mohutné kořeny v naší vlasti! Misie, školští bratři, charitativní spolky atd. Náboženský duch ve Francii nezanikl; bude v ní ještě hory přenášeti a divy činiti. Kéž všichni k tomuto dílu přiloží ruce.“

Řeč Lacordairova způsobila hluboký dojem. Předsudky byly odstraněny, řeholní řády mohly doufati v možnost obnovy na půdě francouzské svůj život modlitby, oběti a apoštolátu.

Den po této řeči pozval Lacordaire strážce pečeti na hostinu, kterou pořádal ve svém paláci. Při jídle obrátil se Bourdeau, bývalý ministr spravedlnosti, k jednomu ze svých sousedů a pravil: „Jak se vše na tom světě mění! Kdybych byl zavolał dominikána na hostinu tehdy, kdy jsem byl strážce pečeti, byl by den na to můj palác v povětrí.“

OBNOVITEL ŘADU

Po dvouměsíčním pobytu v Paříži Lacordaire se vrátil do Říma, a to nikoliv sám. Pět nových druhů, které získal řádu, se k němu připojilo. Jejich sídlem nebyl už klášter sv. Sabiny, ale sv. Klementa, kde Lacordaire se svými druhy, které nazýval *své děti*, těšil se z odměny za svou horlivost. Toho okamžiku využil nepřítel, aby ho napadl. Byl obviňován, jako by řád dominikánský jen proto chtěl obnoviti, aby založil školu, která by byla útočištěm francouzské svobodomyslnosti. To mělo za následek odchod jeho žáků z Říma, kteří byli rozděleni na dvě skupiny. Jedna se odebrala do Quercia a druhá do Bosca v Piemontsku.

Lacordaire zůstal v Římě sám dosti silným, aby snášel tyto trampoty a soužení. Vzdálen od svých bratrů, připravoval se na svůj apoštolát. Jako dominikán měl jen jednu touhu: Studovati sv. Tomáše.

„Ten, kdo nestudoval sv. Tomáše, může být dominikánem srdcem, ale nikoliv rozumem,“ napsal Lacordaire paní Svečinové. „Naše mládež může být šťastna, že tak snadno má přístup k nabytí této moudrosti.“ Jeho kontakt se svatým Tomášem je patrný ve všech jeho konferencích.

Než tato odloučenost a zkoušky netrvaly dlouho. Koncem roku 1841 Lacordaire žádal a obdržel dovolení vrátit se do Francie. Od té doby až do revoluce roku 1848 život Lacordairův nemá než dva zájmy: hlásání slova Božího s kazatelnou a obnova řádu sv. Dominika.

Od prosince 1841 do března 1842 ovládá svým slovem město Bordeaux. Jeho morální výsledek byl tak dokonalý, že po dvaceti letech tamější biskup mohl říci: „Účinky těchto konferencí byly ohromné a trvalé.“ Odtud odebral se ke svým duchovním synům do kláštera v Bosco. Po krátkém pobytu odchází do Nancy. Jeho apoštolát působí tam mnohá obrácení. Mezi těmi se nachází mladý muž de Saint-Beaussant, který z radosti svého obrácení zřizuje svému dobrodinci první klášter na francouzské půdě, který od padesáti let byl obýván ve Francii dominikány. Přesto založení kláštera v Nancy se neobešlo bez velkých nesnází se strany vlády a místních úřadů. Lacordaire z toho boje vyšel jako vítěz. Co chtěl, stalo se: dílo obnovy dominikánů zapustilo do země své první kořeny.

Sotva se roznesla zpráva o dominikánech v Nancy, ministr kultu Martin, ten, který roku 1841 pozval Lacordaire k hostině, žaloval naň u místního biskupa.

V adventě roku 1843 Lacordaire na naléhání nového arcibiskupa pařížského msgr. Aífreia se ujímá znovu konferencí v Notre-Dame. Našel zde po sedmi letech své posluchačstvo takové, jaké je zanechal. Avšak veřejné mínění bylo jiné. Trval náruživý boj o práva Církve. Vláda se zhrozila návratu Lacordairova. Král se snažil přemluvit arcibiskupa, aby zabránil Lacordairovi vystoupiti na kazatelnu. Než

ten s odvahou odpověděl: „Lacordaire je dobrým knězem, pochází z mé diecése a všude kázal s úspěchem. Sám jsem ho povolal a dal mu veřejné slovo, které nemohu odvolati, aniž bych se připravil o čest před mou diecézí.“ Král v rozhořčení na to odpověděl: „Dobře, pane arcibiskupe, ale stane-li se nějaké neštěstí, vězte, že k své obraně nedostanete ani jediného vojáka, ani národního gardistu.“

Tento případ je důkazem, jak vážnou se stala církevní otázka a jakou měrou vzrostla odvaha církevních bojovníků za práva Církve. Vše protestovalo proti potlačování Církve. Při vši této odolnosti chtěl arcibiskup od Lacordaire aspoň to, aby nekázal ve svém řeholním oděvu, aby tím jaksi se předešlo těžkým nepořádkům. Na tuto žádost odpověděl Lacordaire slovy, které naznačují jeho nezlomnou odvahu a silný charakter, takto: „Šest měsíců cestoval jsem ve Francii v tomto oděvu, všude jsem mu získal úctu, zachránil jsem ho přes všechna stíhání ministrů. To vše jsem dosáhl. A komu to dnes mám obětovat? Volání bezbožeckého tisku!? hrozbám vlády? Co by to bylo jiného pro mne než známkou slabého ducha, ovládaného především potřebou rozpuštění davu!“

Proto msgr Affre obrátil se do Říma k velmistrovi dominikánů. V dopise ze dne 20. listopadu 1834 P. Ancarani prosí Lacordaire, aby kázal v klerice světských kněží. Lacordaire to uctivě odmítá a praví, že nemá právo zbaviti se svého habitu, který mu byl dán s povinností nezanechati ho než pod nátlakem vyšší moci pod trestem exkomunikace. Dále praví, že ani jeho generál nemá moc donutiti ho zbaviti se svého habitu, poněvadž tuto možnost si vyhradila sv. Stolicе.

Konečně z poslušnosti Lacordaire souhlasí obléci kanovnické roucho na svůj dominikánský oděv.

Za takových poměrů v tomto bizarním vystoupení objevuje se Lacordaire v Notre-Dame 5. prosince 1834.

„Když se objevil,“ napsal P. Chocarne O. P., „na-

stalo velké ticho. Dlouho měl svým pohledem tyto zástupy, kde mohl pozorovati vlky vedle bratrů, Piagnoni a Arrabbiatti své rozbouřené Florencie.“

Všichni ho očekávali. Co se mělo státi? Mladí ozbrojenci se posadili pod kazatelnu, aby v nutnosti chránili svého řečníka. Vše se podobalo Florencii v době Savonaroly. Co nového měl říci bratr Jeroným?

Pojednával v těchto přednáškách o účincích katolického učení na lidského ducha. Jejich výsledek byl podivuhodný. Vláda se těšila, že nedošlo k bouři. Veřejný tisk buď mlčel nebo byl plný chvály a obdivu. Dominikánský oděv si vydobyl domácího práva jak na kazatelně, tak v životě, kterého práva byl r. 1790 zbaven. To byl první úspěch Církve ve Francii na velkém bojišti za svobodu — úspěch, který nebyl dosažen zákonem. Byl to výsledek požadavků svědomí, skryté síly evangelia a umírněnosti vlády. Vláda totiž nechtěla míti na sobě podezření, že pronásleduje Církev a když pozorovala veřejný klid, hned odvolala mlčky to, co násilím zavedla.

Od roku 1843 až do 1851 každý rok v adventě pokračoval ve svých konferencích v Notre-Dame. Roku 1844 káže v Grenoblu o účincích katolické nauky na duši. O těchto přednáškách *l'Univers* téhož roku napsal: „Nikdy snad slavný řečník nezasel s takovou silou své mohutné myšlenky do duší davů, jako Lacordaire.“ Zde získal svému řádu nové přátele a bývalý klášter Kartuzianů *Chalais*, který se stal noviciátním domem francouzské provincie.

Roku 1845 v Lyoně mluví o vlivu Církve na život rodiny, stát a společnost vůbec. Ona dává společnosti organizaci, tvoří z ní jedno tělo živé a všeobecné — katolické. Dává základ spravedlnosti, posiluje a činí mravním vlastnické právo, ukazuje mravní ideál rodiny. Tyto pravdy nehlásá jen v Paříži, ale také v Bordeaux, Lutychu, Toulonu, v Strasburgu.

Předmětem konferencí roku 1848 byl Bůh. 1848!

Každý zná události, které zažila tehdy Francie. Dne 12. února 1848 náhle padl trůn Ludvíka-Filipa a povstala republika. První neděli postní Lacordaire vystupuje na kazatelnu v Notre-Dame, zatím co chrámová loď se plní zástupem ozbrojených lidí, káže o Bohu, který jediný zůstal uprostřed zřícenin nepřemožitelný. Republika poskytovala náboženskou svobodu, avšak mnozí se pokoušeli o to, aby od toho odvrátili zástupy tiskem. Kněží a význační mužové poznali nebezpečí a prosí Lacordaire, aby se ujal redaktorství nového deníku. Ač úřad žurnalisty Lacordaireovi nelichotil, přes to přijímá a „Nová doba“ byla založena.

Brzo na to zaujímá místo v konstitučním shromáždění, hájí práva a svobodu Církve, jak hned uvidíme.

Tyto události nepřerušily jeho apoštolský a řeholní život. Pokračuje ve svých kázáních v Notre-Dame. Msgr Sibour, nástupce arcibiskupa Affre-a, slavného mučedníka na barikádách, uskutečňuje jeho přání a dovoluje dominikánům usaditi se v starém klášteře karmelitů — místo, které bylo 2. září 1792 potřísněno vraždou.

V zimě 1848 Lacordaire řeční v katedrále dijonské, kde se octl uprostřed svých přátel a vzpomínek svého mládí. Po tomto kázání dostává se mu nového řádového domu ve Flavigny. Byl to již třetí řádový dům. Při jeho založení nebylo tolik obtíží jako při předešlých. Nejen že Lacordaire našel ve své zemi přátele, kteří mu pomáhali, ale ani v tisku se neozývaly nepřátelské hlasy proti novému vzrůstání se dominikánské rodiny, jako při získání domu v Chalais a u Nancy. Mladá republika měla ještě tu zásluhu — dosti neobvyklou — zapuditi neoprávněné obavy předešlých režimů vůči ožívování řeholí. Tak se dostali dominikáni 9. listopadu 1849 do samé Paříže.

Mezitím klíčily velké události politické a náboženské. Revoluce osvětila značnou část francouzské buržoasie, která pochopila, že *tři tisíce lidí nestačí*

pro řízení třicetičtyř milionů lidí, jestli nemají zákony od Boha, které vážou ve svědomí, a tak způsobují úctu k Bohu a zároveň úctu k člověku. Toto světlo přicházelo pomalu. Hlavní je, že přišlo a dovolilo hraběti de Falloux, ministru kultu a veřejného vyučování, podati zákonodárnému sboru návrh o svobodě vyučování. Návrh ten byl vypracován komisí, v které se nacházel Montalembert vedle Cousina, Dupanloup vedle Thiersa, Laurentie proti Du-boisu — vesměs mužové vynikající. Tito všichni — rodem, vírou a zásadami tak se různící — uznali zásadu svobodného vyučování, z které by nebyly vyloučeny ani řeholní společnosti. Tento zákon byl většinou přijat 15. března 1850, kdy Francie po čtyřicet let úpěla pod monopolem světského vyučování. Bylo třeba třech revolucí k zničení tohoto otroctví, jako v XVI. století bylo zapotřebí třicetišesti let náboženské a civilní války k dosažení tolerančního ediktu, který byl slávou Jindřicha IV. Lacordaire se dožil velké radosti, poněvadž zvítězila jeho myšlenka, za kterou bojoval — *svoboda vyučování.*

Než Bůh viditelně žehnal i jinému jeho dílu — obnovení dominikánské provincie. Veškeré domy založené Lacordairem byly vzorem řeholního života. Tímto úspěchem a pokrokem dominikánů francouzských povzbuzen sv. Otec usiloval o reformu všech řeholí a chápal se příznivých příležitostí k její uskutečnění. Obrátil se na P. Jandela, který mu byl označen za nejlepšího pomocníka k uskutečnění jeho plánů a který byl jeden z prvních soudruhů Lacordaireových. Toho si povolal v květnu 1850 do Říma. „Je to největší ctí pro nás,“ psal Lacordaire paní Svecinové, „že zástupce Ježíše Krista se obrátil k nám. Pro mne je to odměna mých prací... P. Jandel, to jsem já bez svých nedokonalostí a chyb.“

Sám odcestoval do Říma téhož roku, aby zachoval tohoto vzácného muže pro francouzskou provincii dosud ještě slabou. Avšak jeho naděje se ne-

uskutečnila. Dne 30. září 1850 P. Jandel byl jmenován generálním vikářem celého řádu. Při té příležitosti žádal Lacordaire o kanonické znovuzřízení francouzské provincie a všechna její práva. Jeho žádosti bylo vyhověno a 15. září 1850 byla podepsána listina, kterou *dominikánská provincie francouzská* byla znovuzřízena se všemi právy a za provinciála byl zvolen sám Lacordaire. Od té doby pracuje s neuvěřitelnou činností, aby upevnil své dílo. Odchází do Francie, visituje konventy, aby tam zavedl pravý řeholní život a roznítil tam apoštolskou horlivost. Vidíme ho v Belgii, Holandsku, Anglii, Irsku, kde je poslán, aby vykonal visitaci konventů svého řádu.

Mezitím pokračuje a zároveň končí své konference v Notre-Dame roku 1851. Roku 1851 dokončil výklad dogmatické části. Zbývala ještě morálka, kterou rozdělil na dvě části: ctnosti a svátosti. „Hle, jaká je ještě budoucnost,“ psal, „avšak, co je budoucnost člověka.“ Řekl pravdu; nepředvídané události mu nedovolily zahájit v Notre-Dame tuto druhou část jeho úkolu, a v jakési předtuše nejistoty budoucnosti, rozloučil se tohoto roku slavnostně se svými posluchači. Nemohl sestoupit s této kazatelny, aniž by poděkoval těm, kteří mu dopomohli k jeho věhlasu. Toto rozloučení bylo řídkým a výmluvným vyjitím srdce svému posluchačstvu, jež se podobá onomu návratu k slavné minulosti, v němž si libují velcí vůdcové se starými soudruhy svých bojů. Po-slyšme část tohoto rozloučení:

„Nemohu se zdržeti, abych vám nemluvil, jako bych se s vámi loučil. Dovolte mi to, ne jako předtuchu budoucnosti, ale jako útěchu.

Pravil jsem útěchu, protože zakouším v sobě dva protivné pocity: jeden radosti, že jsem s vámi dokončil užitečné dílo ke spáse mnohých a že jsem je dokončil ve století, jež bylo nazváno stoletím potratů; druhý smutku, když si pomyslím, že dílo se nedokončuje člověkem, aniž ten v něm nezanechá nejkrásnější část sebe, prvotiny své síly a květ svých

let. Dante začíná takto svou božskou epopej: „Uprostřed cesty života probudil jsem se sám v hlubokém lese.“ Došel jsem, pánové, k tomuto středu cesty života, tam, kde se člověk zbavuje posledního paprsku svého mládí a sestupuje po srázné šikmé ploše ke břehům nemohoucnosti a zapomenutí. Nežádám si nic lépe než tam sestoupit, protože to je úděl, jež nám dala spravedlivá Prozřetelnost; avšak aspoň, při tomto rozdělení věcí, odkudž mohu vidět ještě jednou časy, které končí, vy mně nebudete závidět té radosti vrhnouti v ně pohled a vyvolat před vámi, kteří jste byli soudruhy mé cesty, některé ze vzpomínek, jež mi činí tak drahými i tuto metropoli i vás.

Je to zde, kde odpuštění se sneslo nad mé chyby, když má duše byla otevřena ke světlu Božímu, a zahlížím oltář, kde jsem po druhé ve své rty, posilněné věkem a očištěné lítostí, přijal Boha, jenž mě navštívil při první jítřence mého jinošství. Je to zde, kde rozprostřen na podlaze chrámu, po stupních jsem se povznesl až k pomazání kněžství, a po dlouhých oklikách, v nichž jsem hledal tajemství svého předurčení, bylo mi zjeveno na této kazatelně, již vy jste po sedmnáct let obléhali tichem a úctou. Je to zde, že po návratu z dobrovolného vyhnanství jsem nazpět přinesl řeholní hábit, jež půl století promlčení vystrčilo z Paříže a kde jsem jej představil shromáždění, úžasnému počtem i růzností osob, a dosáhl triumfu jednomyslné úcty. Je to zde, že na zítří revoluce, když naše místa byla ještě pokryta troskami trůnu a obrazy války, vy jste přišli poslouchati z mých úst slovo, které přežilo všechny ssutiny, a které v onom dni, udržováno jsouc pohnutím, jemuž se nikdo neubráníl, bylo pozdraveno vašimi potlesky. Zde pod dlaždicemi sousedního oltáře odpočívají moji dva první arcibiskupové: ten, který mě povolal zcela mladého ke cti vás vyučovati a ten, který mě tam opět povolal potom, když nedůvěra v mé síly mě vzdálila od vás. Zde na témže arcibiskupském křeslu jsem našel v třetím veleknězi totéž srdce a tu-

těž ochranu. Konečně to bylo zde, kde se zrodily všechny city, jež potěšily můj život, a já, člověk samotářský, neznám velkými, vzdálen od politických stran, cizí místům, kde se tísní zástupy a navazují vztahy, potkal jsem duše, které mě milovaly.

Ó zdi notredamské, posvátné klenby, jež jste přenášely mé slovo tolika inteligencím, zbaveným Boha, oltáře, jež jste mně žehnaly, já se od vás vůbec neodlučuji. Chci jen říci, co jste byly pro člověka, a chci jen se rozplynout v sobě při vzpomínce na vaše dobrodiní, jako dítky Israele, přítomné anebo ve vyhnanství, slavívaly památku Sionu. A s vámi, pánové, generace již početná, do níž jsem snad zasel pravdy i ctnosti, já zůstávám spojen pro budoucnost jako jsem byl v minulosti. Avšak, jestliže jednoho dne mé síly zradí mé nadšení, jestliže budete pohrdati zbytky hlasu, který vám byl drahý, vězte, že vy nebudete nikdy nevděční, neboť nic nemůže od této doby zabrániti, abyste vy nebyli slávou mého života a korunou ve věčnosti.“¹

Takové bylo rozloučení ve chrámě Notre-Dame, jež nazýval „svou velkou vlastí“. „Pozdravuji jej vždycky, jakmile přijdu do Paříže a spatřím jeho věže.“² Po roce 1851 již nevystoupil na tuto kaza- telnu přes naléhání, jež činil vícekrát pařížský arcibiskup.

Odejel téměř bezprostředně visitovat konventy Belgie a Holandska, jichž byl generálním vikářem a odtamtud se odebral do Anglie, kde pronikla též míza dominikánská z Francie. Zůstal tam jen tři týdny, jen co zvisitoval tři konventy a poznal všeobecně anglický lid. Pohled na postup katolicismu v této zemi mu inspiroval velké vidiny o budoucnosti světa: „Tato cesta, jakkoli krátká, mě velmi zajímala a potěšila. Pán náš pracuje v této zemi; my nebudeme mít to štěstí viděti ji katolickou, avšak snad tato podívaná bude vyhrazena těm, co přijdou po nás. Nemohu uvést svou víru v zoufalství a mys-

¹ Z 3. konference.

² *Lettres à de jennes gens*, 244.

liti, že evangelium nebude jednoho dne kralovat nad celým vesmírem, kromě individuálních vzpour, jež i když jsou četné, nezabrání, aby národy nenáležely Ježíši Kristu. Také ve Francii je mnoho nevěřících, zhýralců tělem i rozumem, než přesto může se říci, že Francie není křesťanským národem? Zdaž dech evangelia neřídí souhrn duší, i když mnoho mu otvírá jen část svého života? Nemyslím, že se někdy ustaví v celém světě řád středověku se svými cestami nátlaku; avšak poznenáhlu všechny národy vyjdou ve stále rychlejší styky, síla nebude podporovat již bludy, schismata o falešná náboženství a utvoří se dvě jednotky, jedna kladná, jež sjednotí všechny křesťany, druhá záporná, které seřadí všechny skeptiky a z boje těchto kolosálních sil se zrodí zápasy posledních dnů. Hle, jak se dívám na budoucnost.“¹

Příštího roku káže v Toulousu u příležitosti přenesení hlavy sv. Tomáše, kterážto řeč byla příčinou založení roku 1853 nového kláštera dominikánů. Následujícího roku Lacordaire se ujímá v katedrále tohoto města pokračování konferencí v Notre-Dame. Tam také dozněla jeho poslední konference — na místě, kde působil sv. Dominik, kterého následoval v jeho apoštolátě Pravdy ...

LACORDAIROVA POLITIKA

Od začátku Lacordairova života můžeme pozorovat, že byl přítelem svobody, ovšem ne v tom smyslu, jak ji chápou revolucionáři. Všechny své politické ideje vyjadřuje slovy: „Mimo křesťanství není žádné možné společnosti, leda společnost, pohybující se mezi despotismem jednoho a despotismem všech, a křesťanství nemůže se ujmouti své vlády nad celým světem než poctivým bojem, v kterém by nebylo ani utlačovatelem ani utlačeným. Vše ostatní je mi cizím.“

Nebyl republikánem ani demokratem. Avšak mla-

¹ Lettre à Mme de Prailly.

dé republice neodmítal svou pomoc upřímným přilnutím k ní v naději, že obdrží od ní pro Francii a Církev nařízení a svobody neoprávněně odmítané předešlými vládami. Proto se také chápe vedení časopisu „Nová doba“, zahání všechen strach, aby dobyl a dosáhl uskutečnění předsevzetí.

Do konstitučního shromáždění nové republiky byli posláni mezi jiným také tři biskupové a jedenáct kněží, aby vymáhali práva a svobodu. Přirozeně, že Lacordaire byl na prvním místě určen a volen hlasy katolíků.

Vstoupil ve svém řeholním rouchu do konstitučního shromáždění. Byl nadšeně uvítán. „Může se říci,“ píše l'Univers, „že od toho dne padly špatné zákony proti svobodě a svědomí odvahou mnicha a voláním lidu.“ Než brzo se Lacordaire zklamal. Několik dní po svém vstupu do shromáždění obležen byl sál rozzuřeným množstvím. „Byli jsme vydáni libovůli divoké chátry,“ píše Lacordaire. Proto podává demisi a za nějakou dobu vzdává se redakce „Nové doby“, která nesouhlasila s jeho názory. Cítil, že jeho místo není uprostřed tohoto politického hádání a že jeho život, který zasvětil službám Církve, potřebuje atmosféru bližší Bohu.

Snad mnozí by vytkli tomuto velikému muži jeho vstup do života politického. Avšak je třeba rozlišovati mezi velkou politikou evangelia a politikou lidskou, mezi politikou, která chce říci *pravdu všem* a mezi tou, které se jedná o *stranické výhody a částečné zájmy*.

Hle, jak se Lacordaire ospravedlňuje. „Je pravda, že mým úmyslem je nedělat politiku, t. j. zůstat mimo všechny strany a všem říci, když je toho třeba, velké sociální pravdy evangelia. Ovšem že není takového řečníka, který by nevyvolal tím odpor své doby. To, co nazývají mou politikou je, říci pravdu, nejvšeobecnější pravdu bohatým, chudým, mocným a slabým, věřícím i nevěřícím. To byla a je moje politika. To jsem hlásal v l'Avenir — svobodu Církve a od nevěrců jsem žádal respekt před nábožen-

stvím. Čtete můj „Život sv. Dominika“, moje konference, zda tam najdete jinou politiku.“

Byl hlasatelem věčných pravd a zásad. „Lidé umírají,“ pravil, „dynastie mizí, vlády se obnovují, však jediné principy zůstávají nezměnitelné podobně jako žula, která snáší všechny změny, které na ní příroda provádí.“ Na onu žulu se postavil Lacordaire. Opřel se o nepohnutelný kříž, který stojí nad lidskými revolucemi. Proto klidně se díval do budoucnosti a měl nepřemožitelnou víru v lepší časy. Věřil v smíření a soulad náboženství se společností vzájemným ohledem na svá práva. To byl jeho liberalismus. Věřil v svobodu, poněvadž ji považoval za nutnou Církvi a státu podle zásady: Náboženství potřebuje svobody, svoboda potřebuje náboženství. Jeho politika neměla jiný program.

LACORDAIRE VYCHOVATEL MLÁDEŽE

Myšlenka náboženské výchovy mládeže zaměstnávala Lacordairea několik desítek let. Vzpomínal na svou ztrátu víry v dijonském lyceu. Hledal lék proti tomuto zlu. Poslední čas svého života chtěl zasvětit vyučování mládeže. Když upravil cestu pravdě do srdcí současníků, ujal se mládeže, aby nastávajícímu pokolení tuto pravdu zachoval. Znal jednostrannou výchovu na školách, výchovu bez víry a proto chtěl k přirozené morálce připojit nauku víry.

Byl neochvějným průkopníkem této myšlenky výchovy — výchovy úplné a svobodné, poněvadž jen tělo, které převládalo při výchově, nemohlo dát uspokojení duši, a tím méně srdci. První s Montalembertem zahájil tento velký proces o svobodu vyučování a neustal svým slovem a svým jménem po dvacet let tuto věc podporovat.

Již tehdy, když uvažoval o obnově svého řádu, uvažoval také, že tomu patří svět, kdo je pánem ve škole, poněvadž, kdo vychovává, ten panuje. Proto

chtěl založiti řádovou školu. Avšak řádová pravidla byla příliš přísná pro lidi věnující se apoštolátu vyučování.

Rozhodl se proto založiti nové odvětví Třetího řádu — *učitelský řád sv. Dominika*. Příležitost se k tomu naskytla roku 1852, kdy správa církevního institutu v Oullins u Lyonu nabízela Lacordairovi a jeho řádu vedení tohoto ústavu. Lacordaire, který v tom viděl uskutečnění svého snu, nabídku s radostí přijal. Dva profesori ústavu v Oullins a dva jeho bývalí žáci stali se prvními pracovníky v novém díle. Přijali roucho sv. Dominika a po roce noviciátu ujali se opět vedení ústavu. Lacordaire vytkl tomuto řádu za první a hlavní úkol: vychovávat muže pravé zbožnosti a pevné povahy, vzdělávat služebníky a obhájce pravdy, pečovat o spásu duší, avšak tato péče měla býti aplikována výlučně vyučování mládeže. Nezanechal nějaký zvláštní plán vyučování. Věděl, že jeho pravidla se neudělají za den, ale praxí se ustalují a stávají se všeobecně platnými. Proto terciářům, kteří žádali od něho výchovný plán, napsal: „Na poli pedagogickém není třeba nových vynálezů. Chybí nám mužové, a to proto, že chybí náboženský život — základ a podklad všeho dobra, pravdy a vznešenosti. Tomu rozuměli naši otcové a proto domáhali se otevření školy, kde by děti v zbožnosti a pravdě byly vychovávány. Musíte býti dokonalými řeholníky a opravdovými učiteli. K prvním vám pomůže modlitba a řádová pravidla, k druhému vážné studium! V tom spočívá všechno.“

Správcové ústavu v Oullins chtěli, aby měli Lacordaire, svého zakladatele, mezi sebou. Než úkol provinciála Lacordairovi nedovolil trvale se tam usaditi. To mohl provésti jedině roku 1854 v Sorèze po skončení svého provincialátu. Tehdy se dostalo řádu tohoto nového ústavu a Lacordaire byl ustanoven za jeho správce a zároveň představeným celého řádu učitelů — dominikánů se sídlem v Sorèze. Tak se uskutečnilo přání Lacordairovo: věnovati

své poslední dny života mládeži. Byla to zároveň příležitost pokračovati v započatém díle. A je zajímavé, že Lacordaire, který už měl 52 let, který doposud živil svůj rozum spekulacemi nejvyšší metafysiky, dovedl žiti v tak upřímném poměru se svými žáky a svěřenci. Byla to pro něho zajisté oběť — cítil trny sebeobětování a v tom smyslu jmenoval Sorèz hrobem — *viventi sepulcrum* — *morienti hospitium* — *utrique beneficium*. Sorèz byla hrobem mého života, útočištěm mé smrti, avšak pro jedno i druhé dobrodiním, poněvadž jsem tam přišel dobrovolně, abych dokončil dílo nejlepšího svého přání.

Otec rodiny! Nic lépe nevystihuje jeho pobyt v Sorèz. Neměl nějaké zvláštní myšlenky o výchově, ale přinesl tam více než nejlepší systém: světlo obětavosti a otcovskou prozíravost. Přišel tam, aby vychoval ze svých chovanců lidi a křesťany a co mohlo býti nad to většího, a vznešenějšího. Vycházel ze zásady, že to, co vytváří charakter a upevňuje víru, není tak nucenost jako přesvědčení, ani bázeň jako láska. Věděl, jak slovo kněze — přesvědčivé a pravdivé, je nevyhnutelné pro upevnění víry v duši. *Fides ex auditu*. To slovo mu chybělo na dijonském lyceu, kde slyšel jen „nejasný tón a bez přesvědčení“, zatím co klasická antická díla denně zaujímal jeho obrazotvornost.

Sedm let mluvil svým žákům o pravdách víry, modlitbě, posledním cíli člověka, o bázni, naději a lásce — o pravém pedagogu — Ježíši Kristu — který nás může vésti k pravému životu, poněvadž je bez hříchu a vášní. Varoval je před přetvářkou a ohledy lidskými. Často jim zdůrazňoval, že dobrý křesťan musí býti napřed celým člověkem. „Pečující o věci nadpřirozené,“ pravil, „snažte se, abyste neztratili věci přirozené.“ Musíme poznamenat, že taková výchova, založená na těchto radách, byla nejen křesťanskou, ale zároveň vlasteneckou, poněvadž tím účinně pracoval na blahu rodin a společnosti.

Tomuto svému povolání věnoval se náš Lacordaire úplně. Marně se jednou namáhal jeho přítel

Montalembert, aby ho na jistou slavnost přilákal do Paříže. On to odmítl s odpovědí, že by to mohlo býti příčinou, aby některé z jeho dítek v ten den nešlo k sv. zpovědi a že člověk neví, jak velký vliv na život má jedno svaté přijímání.

Sotva Lacordaire přivedl Sorèze do své prvotní slávy, měl ji navždy opustiti. Avšak ne úplně. Jeho dílo — Třetí řád učitelů — bylo založeno a pokračuje jakoby v jeho působení ne jen v Sorèze, v Oullins nebo Lyonu, ale má střediska po celé Francii. A kdo by neuznával jeho práci, byl by jistě nepřitelem Francie a Církve. Lacordaire tím jako rozsevač evangelia zasel slova života do lůna generací a přenechal to době a Bohu, aby rostlo a se šířilo po všechny věky a to je ona stonásobná odměna, přislíbená těm, kteří se vědí něčemu zasvětit, to je ta nesmrtelnost ctnosti a velikosti.

DEFUNCTUS ADHUC LOQUITUR ...

Zatím se blížil jeho neodvratný konec. Šťastný se svými chovanci byl rád uprostřed zdí svého ústavu. „Náboženství,“ pravil, „je v nás počátkem věčné radosti a ono zprostředkuje všem našim citům trvání, lesk a jistotu. Necítím stárnutí. Tělo se mění, tvoří se vrásky, vlasy šediví, smysly ztrácejí svou sílu, avšak duše panuje nad zříceninami, které povstávají, jako denní světlo ozařuje a zlatí trosky rozbořeného chrámu.“

V září 1858 byl po druhé zvolen provinciálem svého řádu. Třebaže to byl nový vzrůst obtíží a námah pro jeho zužitkované síly apoštolskými pracemi a neuvěřitelnými kajícími skutky, přece se nevzdal ani svého titulu generálního vikáře učícího Třetího řádu, ani řízení koleje v Sorèze. Zdálo se mu, že ještě nepřišla hodina, aby se mohli obejít bez jeho přítomnosti Třetí řád a kolej v Sorèze.

Jeho radostí bylo, že na konci svého druhého pro-

vincialátu získal řádu klášter sv. Maxinina u hrobu sv. Maří Magdaleny, ochránkyně řádu. Tam u nohou této slavné kajčnice napsal na její počest knihu „Svatá Maří Magdalena“, v které mimo jiné praví, že *duše nikdy nestárne — duše nemá věku*. Knihu končí slovy: „Kéž jsem napsal své poslední řádky a kéž jako Maří Magdalena v předvečer utrpení mohu rozbíti u nohou Ježíše Krista svoji křehkou, ale věrnou nádobu myšlenek!“

Toto jeho přání se pomalu uskutečňovalo! Brzo se začaly ukazovati první symptomy choroby, která měla ukončiti jeho životní pout. Přece 24. ledna 1861 odchází ještě do Paříže, jsa pozván Akademií francouzskou, která ho jmenovala svým členem. Věřil, že nesmí odmítnouti tohoto vyznamenání, v kterém viděl nový prostředek sloužiti Církvi a řádu. Přišel do Akademie, jakoby raněný voják ve službách Církve. „Přijetím tohoto vyznamenání dokončil svými rukama klenbu svého života: smíření svého století, své země, vědy a svobody s katolickou věrou: Vstoupil do tohoto chrámu literárních hodnot jen proto, aby byl „symbolem přijaté svobody — zesílené náboženstvím.“

Unavený vrací se do Soréze, kde se ujímá postních kázání pro chovance. Mluví o svém nejmilejším tématu — o povinnosti. Vysvětluje, že povinnost je největší a nejvznešenější myšlenkou. Je největší, poněvadž obsahuje v sobě myšlenku Boha, duše, svobody, odpovědnosti a nesmrtnosti a zároveň je nejvznešenější, poněvadž mimo ni vše jest jen vyražením a zábavou. — Povinnost je ještě největší schopností pro odporování a jednání. Je pramenem pravého povznesení, jehož stupněm jsou lidé velkodušní, hrdinové a svatí. Konečně povinnost je pramenem štěstí v mládí, v rodině, vlasti a společnosti. Zde vidíme, k jakým výšinám jeho myšlenky povznášely duše těchto mladých lidí.

Po velikonocích odešel ještě do konventu sv. Maximína, dátí novicům poslední rady a rozloučil se s vrcholným dílem svého druhého provincialátu.

Odtud se vrací do Sorèze. Tu cítí, že Bůh žádá od něho obět svého života.

Jsa úplně vyčerpán, vzdává se provincialátu. Začíná jeho agonie a trvá tři měsíce. Četní přátelé: Montalembert, Foisset, Cartier přicházejí naposledy ho uvidět, z kterých prvněmu diktuje ještě své „Paměti“, dílo neobyčejné krásy, které zůstalo nedokončené. Druhý jeho přítel Foisset píše: „Lacordaire by musel každý vidět, jak my jsme ho viděli v okamžiku, ve kterém jeho zsinalé rty tyto výpovědi odřískávaly. Museli byste vidět jeho tělo, podobné mrtvole a poznali byste ohromnou protivu tělesných sil a jeho neumírajícího ducha. Sotva naleznete lepší příklad, jak panuje duše nad tělem. V jeho slovech poznáte jen samý mír a klid. To je ta nepřekonatelná síla, s kterou se Lacordaire ubíral na věčnost.“

Zatím ve francouzských dominikánských klášterích, hlavně v Sorèze a sv. Maximinu, konaly se modlitby za nemocného. Novicové závodili ve skutcích umrtvování a nabízeli vlastní život za svého neocenitelného otce a prosili Boha, aby neurychloval hodinu odloučení duše od těla.

Poslední krise nastala 20. listopadu. P. Chocarne ji líčí takto: „Byli jsme všichni přítomni, zdržující své slzy a soustrastným pohledem jsme sledovali každý dech svého otce. Viděli jsme, jak hubenými pažemi pohyboval jako člověk, který ve tmě hledí najít cestu. Jeho velké oči obyčejně zavřené, čas od času se pozvedaly k nebi, jako by se tázaly, hledí-li ještě na tuto zemi — či snad již do říše věčného světla? Pak zvednuv ruce, silným hlasem zvolal: „Můj Bože, můj Bože, otevři mně, otevři mně!“ To bylo jeho poslední slovo . . .

Teď jsme nemohli se již zdržeti pláče. Nastaly modlitby za umírajícího, kterým Lacordaire naslouchal. V rukou držel kříž; hleděl občas na obraz Krista a bez pochyby říkal s ním: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.“

Když se přišlo v modlitbách k slovům: „Pojď, du-

še křesťanská, abys popatřila v tvář svého Spasitele a tvé blažené oči poznaly nejvyšší pravdu, která je v Něm," nemocný upadl v spánek, z kterého se neprobudil. Byl svátek Obětování Panny Marie roku 1861, kdy odevzdal Lacordaire svou šlechetnou duši svému Pánu.

Jeho mrtvola byla po tři dny neustále obléhána věřícími a dotýkána různými předměty. Při pohřbu bylo slyšeti zvolání: „Byl to veliký světec! Proč Bůh nezkrátil náš život, aby jeho prodloužil?“

Defunctus adhuc loquitur . . . ! Náležel do rodiny dominikánské, jejíž zakladatel byl dokonalým rytířem a která používá zbraně vědy sv. Alberta Velikého a sv. Tomáše Aquinského — jejíž devise je „Veritas — Pravda.“ „V řádě sv. Dominika spása národa je nejvyšším zákonem," praví Lacordaire. A tento úkol se snažil uskutečňovati celý svůj život. Jeho boj byl pro Církev a šťastné rozřešení sociální krise, která zmítala jeho dobou.

Jeho posláním bylo ukázati, že rozum a víra, věda a theologie, společnost a Církev nejsou proti sobě, nýbrž navzájem se podporují a že mimo Církev není dokonalého života ani pro člověka ani pro společnost.

Třebaže je již Lacordaire mrtvý, mluví dále. Mluví o spravedlnosti, nadšení, velkodušnosti a cti, o vědě, intelektuálních povinnostech, o víře a lásce. Mluví, povzbuzuje a učí *mluviti pro Boha, pro Krista, pro Církev a jejich triumf.*

LITERATURA

B. Chocarne O. P.: Le R. P. H. D. Lacordaire (La vie intime et religieuse). — Paris 1879.

P. Fernessele: Les Conferenciers de Notre-Dame. — Paris 1935

P. Uenri Noble O. P.: Le P. Lacordaire (Apôtre et Directeur des Jeunes Gens). — Paris 1920.

Lacordaire: Pages choisies. — Paris.

Prof. Dr. Donders: Leuchtfeur Pater Lacordaires O. P. — Vechter r. Old. 1935.

Růže dominikánská, roč. VII.

OBSAH

Doba mládí a povolání	7
Za svobodu, práva Církve a vyučování	14
Kazatel pravdy	16
Lacordairova duše	24
Lacordaire dominikán	27
Obnovitel řádu	32
Lacordairova politika	41
Lacordaire vychovatel mládeže	43
Defunctus adhuc loquitur . . .	46
Literatura	51

V Í T Ě Z O V É

5. svazek IV. ročníku.

P. Vojtěch Müller O. P.

P. L A C O R D A I R E

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v květnu MCMXXXVII.

Tiskem Lidových zá-

vodů tiskařských a na-

kladatelských, spol.

s ruč. obm. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

gehen von Dietrich Kurt Büche 1937. Verlag Kösel-Pustet München. Stran 468. Cena neudána. Kniha opravdu zaslouží, abychom na ni zvlášť poukázali, jako na jednu z nejlepších novinek katolického knižního trhu německého z poslední doby. Zaslouží si to pro svou úpravu a pěkné, opravdu umělecké ilustrace od německých umělců: E. v. Steinle a G. Fugel. — Büche vybral zde nejkrásnější texty z vidění dulmenské stigmatizované Kateřiny Emmerichové, které zachycoval ve svém deníku mladý konvertita a básník Clemens Brentano. V nynějším vydání jsou sestavena tak, aby co nejvíce odpovídala vypravování a chronologii Písma svatého. Büche při tom vykonal ještě jednu důležitou a záslužnou věc: očistil Brentanův text od všech nejasností a nepřesností, které se obyčejně připsují Kateřině Emmerichové, ale které spíše musíme připsat na účet básnické fantazie Brentanova a pak i té okolnosti, že jen nedávno konvertoval a mnohým věcem z vidění nerozuměl. K úplnosti díla velice přispívá první část, v které se jedná o stvoření, o hříchu a o následcích neposlušnosti prarodičů, čímž je dán motiv vtělení; přirozený přechod k veřejné činnosti a utrpení Spasitelově tvoří stať o Panně Marii od neposkvrněného početí až po poslední léta skrytého života v Nazaretě. —

CONVERT MGR.: *Le saint curé d'Ars et les pratiques de la vie chrétienne*, Lyon 1936, Em. Vitte, str. 168, cena 5 frs. Tato malá knížka obsahuje vzácné věci. Jsou to výňatky a poznámky z řečí velikého muže Božího, sv. Jana Vianneye, faráře z Arsu. Autor seřadil tyto výňatky podle autentických řečí, jež sv. farář pronesl při různých příležitostech. Jsou to hlavně katechetické věci, vztahující se na svěcení neděle, o modlitbě a o svátostech, hlavně o Eucharistii a o pokání a pak též o pobožnosti k Panně Marii.

DAIX A.: *Sainte Rose de Lima*, Lyon 1936, E. Vitte, str. 206, cena 10 frs. — Vezmeme-li do rukou tento životopis, jsme brzo pojeti k němu sympatií, jednak pro jeho obsah, jednak pro to, že jedná o světici velmi zajímavé, o prvním květu svatosti v Jižní Americe, o svaté Růženě Limánské. Svěží a velmi živým slohem podává autorka obraz této veliké světice, milovnice kříže, jejíž podivuhodný život se odehrával v zajímavém prostředí. V tomto životopise je dobře zachyceno prostředí, v němž žila tato světice, divokost a nádhlera Peru, vlasti této světice. Kolik je tu kouzla, kolik však také bídy, za níž se tato světice nabízela Bohu jako obět, aby smyla hříchy svých krajanů. Doporučujeme tento životopis.

MAURIAC F.: *Život Ježíšův*; přeložili Miloš Krejza a O. A. Tichý, Praha 1937, Vyšehrad, str. 272, cena 40 Kč. — Autor sám v předmluvě praví, proč napsal tento životopis: „Co mne pohnulo více než kterýkoliv jiný důvod, abych se odvážil napsati tento život, toť právě potřeba znovu nalézt, taktka prsty se dotknouti živoucího a trpícího člověka, jehož místo je v lidu prázdno, dotknouti se vtěleného Slova, to jest bytosti tělesné, s tělem podobným našemu tělu.“ Proto tento životopis Kristův se snaží více Krista přiblížit lidem, ukázati jeho lidství, aby pomoci něho se lidé dostali ke Kristu Bohu. Tento život vy-

niká hloubkou pohledu do Krista. I když po stránce exegetické mu byly vytýkány některé vady, přece je jisto, že tento život není z obyčejných.

NEUMANN A.: Ožehavé kapitoly z českých dějin církevních, Praha 1937. Nakladatelství Vyšehrad, str. 128, cena 12 Kč. — Práce dra Neumanna mají svůj veliký význam pro studium českých historických otázek, hlavně v církevním ohledu. Studuje mnohé české události, jež bývají zkreslovány v neprospěch katolické církve, a staví se k nim kriticky opřen o věcné důvody. Ukazuje je v pravém světle. Pojednává o kněžstvu v době předhusitské a Husově, studuje sv. Jana Nepomuckého, Husa, otázky Bílé hory, dobu Temna. Zajímavá je kapitola o katolických mučednících usmrcených za doby husitské. Po této knize sáhne každý rád, kdo chce mít více jasno v těchto palčivých otázkách.

TÉSTES: Vies sacrifiées, Vies transfigurées, Paris 1936, Editions Spes, str. 170, — R. 1914 byla založena l'Union catholique des malades, jejímž účelem je pěstovat mezi nemocnými přátelské styky, porozumění a vzájemné podporování. Některými členy byl tento spolek obviněn, že toto sjednocení není životné, že nedosahuje svého cíle. Autor ukazuje právě v této knize životnost tohoto sdružení a důvody, proč u některých je takto chápáno jakoby neplnilo svůj úkol. Bývají to obyčejné obtíže nemoci, dlouhé jejich trvání a podobné okolnosti, které působí, že časem všechno zevšední. A jako pozitivní důkazy ve prospěch tohoto sdružení podává několik životopisů a duševního vývoje několika z trpících členů tohoto sdružení. Poukazuje, jak se časem posvětili ve svém utrpení právě ve škole tohoto sdružení. Doporučujeme

EDICE KRYSTAL, Olomouc, Slovenská č. 14, chystá nyní nové vydání těchto knih: *Dacík Bůh v duši a Bernadot Eucharistii k nejsv. Trojici.*

Exercicie čtenářů a přátel revue Na hlubinu a Vítězové 1937.

- 1.—5. července v Praze II., Ječná ul. ústav sv. Anny, pro čtenářky.
- 4.—8. července v Kardášově Řečici u Jindřich. Hradce, pro čtenářky.
- 1.—5. srpna ve Staré Boleslavi, pro čtenáře.
- 22.—26. srpna na Sv. Kopečku u Olomouce, Norbertinum, pro čtenáře.
- 26.—30. srpna na Sv. Kopečku, pro čtenářky.

Exerciční poplatek 60 Kč. Přihlášky poslejte: Revue Na hlubinu, Olomouc, Slovenská 14. Přejete-li si odpověď, přiložte známku.

Cena 8 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydává ji profesoři bobosloveckého sdílnité řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

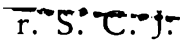
Hedvika Vávrová r. S.C.J

Sv. Magdalena
Zotie Baratová

VÍTEZOVÉ

SV. MAGDALENA ŽOFIE BARATOVÁ

HEDVIKA VAVROVÁ

SV MAGDALENA

ŽOFIE BARATOVÁ

zakladatelka řehole nejsvětějšího Srdce

Sacré Coeur

1937

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 28. Maii 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Nr. 8997.

PŘEDMLUVA

Od oné památné chvíle, kdy Kristus Pán zjevil sv. Marketě Marii své nejsv. Srdce, aby jí ukázal, jak lidstvo miluje a jaké lásky se dožaduje, minulo více než sto let. A přece pobožnost k Božskému Srdci se šířila jen zvolna. K rozvoji jejímu bylo potřebí, aby zasáhla v samé jádro rodin, a tu zmocnivši se již útlých duší dětských, vchovala světu ryze křesťanské matky. To mělo býti úlohou řehole, kterou založila sv. Magdalena Žofie.

Ale myšlenky k jejímu založení nedostalo se služebnici Boží přímo od Boha. Přijala ji prostřednictvím P. Josefa Varina jako svatý odkaz jeho přítele P. Františka Leonarda de Tournély. S milostí Boží však ji pochopila v celé hloubce a šířce a bez výhrady se zasvětila jejímu uskutečnění. Ve spolku s P. Varinem dala řeholi hluboké základy a silné ústrojí. Dvakrát se sice celé dílo octlo na pokraji záhuby, ale vždy zvítězila její neoblomná důvěra v nejsvět. Srdce. Bůh jí popřál dlouhého věku, i dočkala se plného rozkvětu Božího díla. Když v květnu r. 1865 umírala v Paříži, zůstavila v Evropě a v Americe na sto kvetoucích klášterů.

Tak se splnila na ní a na jejím díle ona velká zaslíbení, jež nejsv. Srdce učinilo svým věrným ctitelům: „Požehnám všem jejich pracem . . . Duše horlivé se rychle povznesou k velké dokonalosti . . .“

Tyto nepatrné řádky touží ukázati dílo Boží jak v duši světice, tak i v řeholi jí založené. Kéž aspoň poněkud přispějí k oslavě Božského Srdce, které pro všecky své věrné ctitele zůstane tím, čím bylo pro sv. Magdalenu Žofii: pramenem života, svatosti a nesmírného požehnání.

KÁMEN ÚHELNÍ

Na půl cesty mezi Paříží a Lyonem při révorodných březích Yonny prostírá se úhedné městečko Joigny. Tam v nepatrné postranní ulici nedaleko chrámu sv. Theobalda viděti dosud skromný jednopatrový dům, jenž koncem XVIII. stol. náležel zámožnému bednáři a vinaři Jakubu Baratovi. Měl již dvě děti, jedenáctiletého Ludvíka a desítiletou Marii, když za velikého požáru v noci z 12. na 13. prosince r. 1779 narodila se mu nejmladší dceruška Magdalena Žofie. Proto říkávala později, že se narodila „z ohně“. A bylo též cosi ohnivého v její chůzi, v její mluvě a ve všech pohybech. Vždy veselá a přítulná byla miláčkem všech. Nejvíce obdivu budil její bystrý duch. Matka vzala ji jednou k notáři, kde měla k vyřízení záležitost velmi zaviklanou. Když si chvílemi nevěděla rady, desítileté dítě doplnilo její výpovědi tak trefně, že starý úředník nemohl pochopiti, odkud se v dítěti vzalo tolik rozumu. Ale vzácné dary ducha málo by prospěly bez ušlechtilosti srdce. Magdalena Žofie však byla něžná a útlocitná. Vroucně milovala rodiče a sourozence a nadšením ji plnila krásná Boží příroda; upomínalať ji živě na Původce vši dobroty a krásy, kterého, jak sama vyznala, již od kolébky znala a milovala. Když jednou o velkonocích připravoval duchovní správce školní dívky k první sv. zpovědi, vstalo náhle nejmenší děvčátko a začalo se hlasitě vyznávat ze svých chyb. Byla to Magdalena Žofie. Kněz ovšem ji rychle zadržel, ale v pokorném vyznání poznal duši Bohem omilostněnou.

Zatím mladý Ludvík Barat dokončil v semináři Senském svá studia theologická. Poněvadž však pro příliš mladý věk nemohl býti ještě na kněze vysvěcen, byl poslán na nějaký čas jako profesor do malého semináře svého rodného města. Při návratu do otcovského domu byl překvapen pokroky své nejmladší sestry; proto s dovolením rodičů sám se ujal jejího vychování. Od té doby každodenně po mši

svaté spěchala Magdalena Žofie do své podkrovní světničky, kde přísný učitel vymáhal pilnou, úsilnou práci. S počátku nový způsob života málo vábil veselé a živé děvčátko. Nejednou s povzdechem zasedala ke svým knížkám. Leč bratr dovedl trpkou práci osladiti zbožnými myšlenkami. „Měla jsem ovečku,“ vypravovala později služebnice Boží, „která všude za mnou běhala. Jednou beze hnutí ležela u mých nohou, když náhle vešel můj bratr. Spatřiv ji, řekl: „Víš, co dělá tvoje ovečka? Ona miluje . . .“ Tento způsob oddané lásky k Bohu náležel vždy k význačným rysům sv. Magdaleny Žofie.

Později však si zamilovala studie; cítila, že pravá věda přibližuje duši k Bohu. Jemu náleželo již celé její srdce, a záhy zatoužila úplně se jemu zasvětit. Úmysl ten projevila rodičům při svatbě své sestry s kupcem p. Dussossoya. Ale zatím nebylo na klášter ani pomyšlení. Po celé zemi se rozpoutala krvavá revoluce: kostely pustošeny, a duše Bohu zasvěcené úpěly v žalářích, odkud jediná cesta vedla na popraviště.

I jáhen Ludvík Barat byl uvězněn; ostatně toužil vroucně po koruně mučednické. Doma však bez ustání se za něho modlili. Největší jejich útěchou byly dva krásné obrazy Srdce Páně a Srdce Panny Marie, které Ludvík krátce před svým uvězněním poslal své matce. Před těmito obrazy každodenně celá rodina se modlila, a zvláště Magdalena Žofie čerpala tu nezlomnou důvěru v Toho, který slíbil: „Požehnám domům, v nichž obraz Srdce mého bude vystaven a ctěn.“ A nezklamala se. Ludvík jako zázrakem unikl katovskému meči. Jeho bývalý učitel totiž pro své krásné písmo byl jmenován soudním písařem; kdykoli při opisování seznamu odsouzenců přišel na jméno svého žáka, vždy je prostě vynechal, a to činil tak dlouho, až pád Robespierův zastavil proudy nevinné krve. Konečně po dvacetiměsíčním vězení Ludvík se dostal na svobodu a byl potají na kněze vysvěcen. Ihned žádal na rodičích, aby Magdalenu Žofii poslali za ním do Paříže.

Dívce bylo šestnáct let. Půvabná, vzdělaná, vždy milá a tichá vábila bezděčně zraky všech. Celé okolí ji zbožňovalo, nejvíce matka. Snad takové ovzduší bylo by v ní udusilo povolání řeholní, kdyby ji z něho vytrhla — přes odpor matčin i její vlastní — silná ruka bratrova.

V Paříži se sourozenci ubytovali u zbožné slečny Duvalové, která jeden ze svých pokojů proměnila v kapli. Tam mladý kněz sloužil každodenně mši svatou, na niž přicházelo jen několik osob z nejbližšího okolí. Nebyla ještě po revoluci obnovena veřejná bohoslužba a znesvěcené kostely byly dosud zavřeny. P. Ludvík dával soukromé hodiny, Magdalena Žofie šila a učila děti ze sousedství katechismu; určité hodiny vyhradil bratr studiu Písma sv. a učitelů církevních.

Pobyt v Paříži byl však pro ni školou utrpení. Byla zcela jiné povahy, než její přísný bratr. U ní převládaly útlocit, prostota, pokora, kdežto mladý kněz, jenž prošel těžkou školou žalární a nikdy nemohl dosti oželeť koruny mučednické, neúprosňe krácel k vytčenému cíli. Chtěl stůj co stůj učiniti z Magdaleny Žofie světici; ji zdokonalovat — byl jediný způsob jeho bratrské lásky. Nejvíce měl namířeno na marnivost a samolásku. Zpozoroval-li, že sestra ráda čítá v jisté knížce, ihned jí ji odňal; těšila-li ji jistá ruční práce, kterou ho chtěla k jmeninám překvapit, bez milosti ji hodil do pece; v ohni se též octla jistá, poněkud elegantní sukně, kterou chtěla zaměnit za svůj prostý burgundský kroj. S počátku ubohá jen stěží ukryla své slzy; ale posléze se uklidnila; porozuměla, že bratr má na zřeteli pouze její dobro.

V trpké škole bratrově uzrál a zesílil její duch. Cítla, že Bůh ji volá k životu řeholnímu; ale ke kterému? Kdykoli četla život sv. Terezie, toužila po ústraní a pokání Karmelu; četla-li o sv. Františku Xaverském, hořela touhou po práci na spáse duší. Obojí cesta stejnou silou ji vábila, i nevěděla, pro kterou se rozhodnout. Hlas Boží však nedal na sebe

dlouho čekat. Leč na chvíli se musíme zahleděti v jiný kraj a v jinou dobu.

BOŽÍ JISKRA .

Za francouzské revoluce opustilo několik mladých odchovanců pařížského semináře svou zuboženou vlast. Hledali jinde příznivější působiště. Všichni byli by rádi vstoupili do Tovaryšstva Ježíšova, které však od svého zrušení r. 1774 nebylo ještě obnoveno. Chtěli tedy zatím v duchu sv. Ignáce pracovati o spáse duší. S počátku se uchýlili do Nizozemí, později do Bavor. Posledním útlukem byl jim nepatrný Hagenbrunn nedaleko Vídně. Aby své práci zajistili zvláštní požehnání Boží, založili mezi sebou „Tovaryšstvo nejsvětějšího Srdce“. Za představeného si zvolili P. Leonarda de Tournély. Mladý ten kněz planul vroucí láskou k božskému Spasiteli. V kostelíku hagenbrunnském ukazují dosud za oltářním pilířem jeho oblíbené místo, kde po dlouhé hodiny prodléval u svého Pána, jehož malým sluhou se rád nazýval. Kolikráte jeho živá víra zírала na Božské Srdce, hořící nevýslovnou láskou k lidstvu, kolikrát slyšela i jeho tajemný stesk: „Viz to Srdce, které lidi tak vroucně milovalo a tak málo je milováno! Pomoz aspoň ty uhasiti plameny mne zžírající po spáse duší . . .“ Proto sluha Boží vzdychal z hloubi srdce: „Ó nejsvětější Srdce, kdyby Tě lidé znali, jak by Tě milovali!“

Za těchto posvátných hodin rozjímal často o mravní bídě, v níž tonula celá Evropa; záhy poznal, že hlavní příčinou jest úpadek rodin pro nedostatek křesťanských matek. Jasně viděl, jak by Církvi prospěla řehole, zasvěcená Božskému Srdci, jež by již útlé duše dětské učila to Srdce znát a milovat, a tímto sv. ohněm obrodila život rodinný a společenský.

Myšlenka ta ho cele zaujala. Svěřil se s ní svému příteli a spolubratru P. Varinovi. P. Josef Varin byl před nedávnem udatným vojínem. Povolání kněž-

ské vyprosila mu svou svatou smrtí na popravišti jeho zbožná matka, jedna z posledních obětí revoluce. Z ohnivého vojína se stal ohnivý misionář a proto P. Tournély zvláště si ho zamiloval. S jeho pomocí hleděl uskutečnit myšlenku Boží. Ale podivno, dvojí pokus s dámami z vysokého světa se potkal s nezdarem. Ani princezna Luisa Bourbonská, ani arcikněžna Marie Anna nepochopily jeho myšlenky a proto se záhy uchýlily do jiných klášterů. Nezdar sice zarmoutil sluhu Božího, ale neodstrašil. Když jednou se procházel s P. Varinem po Vídni, zastavil se náhle nedaleko místa, kde později vystaven klášter Srdce Páně, ve kterém jeho tělesné ostatky měly spočinout, a zvolal jako v prorockém nadšení: „Bůh to chce! . . . V prostředcích mohl jsem se zmýlit, ale nikoli ve věci samé . . . Řehole ta bude existovat! . . .“

A nemýlil se, ač se nedočkal. Zemřel více touhou po Bohu než chorobou 9. července 1797 u věku ne celých třiceti let. Před smrtí zavolal k sobě P. Varina: „Příteli,“ řekl, „ty víš všecko. Neukvapuj se, ale vyčkej chvíle Boží.“

Po jeho smrti doznalo Tovaryšstvo nejsv. Srdce velikých změn. S počátku pod vedením P. Varina utěšeně prospívalo, ano r. 1798 založen i v Praze noviciát. Leč na žádost sv. Otce Pia VI. připojil je P. Varin k římské družině „Otců víry“, aby spojenými silami připravili obnovení Tovaryšstva Ježíšova. Když pak ve Francii nastaly klidnější časy, P. Varin s několika spolubratry se vrátili do vlasti.

V Paříži hned v prvních dnech se k nim přidružil mladý kněz — P. Ludvík Barat. Na otázku P. Varina, zda ho nic ke světu nepoutá, odpověděl, že má na starosti pouze nejmladší sestru, která však za nedlouho vstoupí do kláštera. Při tom jako mimochodem se zmínil o vyšším vzdělání, kterého se dostalo mladé dívce. P. Varina se zmocnilo radostné tušení, že našel, co tak dávno hledal. Když brzy nato osobně poznal nesmělou a skromnou Magdalenu Žofii, byl jist, že má před sebou vyvolený nástroj Boží.

HOŘČIČNÉ SEMÉNKO

Již pouhé slovo „Božské Srdce Páně“ mělo pro Magdalenu Žofii nevýslovný půvab. Jemu se zasvětit — bylo jejím nejvroucnějším přáním. Ale když P. Varin zjevně jí pověděl, že Bůh ji volá k uskutečnění svých záměrů, váhala; lekala se odpovědnosti. Poznavši však vůli Boží, svolila s onou neochvějnou důvěrou, jež po celý život jí byla zdrojem nescíslných milostí.

Nebyla sama. Dvě horlivé, ač již starší návštěvnice domácí kaple, slečna Loquetová a Oktavie Baillyová přihlásily se spolu s Markátkou, služebnou slečny Duvalové, která v nové řeholi chtěla býti první sestrou laičkou. P. Varin každodenně po mši sv. shromažďoval ten hlouček dobré vůle, aby jim vysvětlil plán nové řehole. Čeho se zvláště domáhal, bylo srdce velkodušné, neboť Srdce Páně potřebuje velkých duší. K takovým sám náležel. Arcibiskup pařížský svěřil mu hlavní nemocnici se 6000 nemocnými. Horlivý kněz dnem i nocí je navštěvoval. Při jisté tamní misii udělil dvěma stům dospělých sv. křest a tři sta jiných připravil k první sv. zpovědi a k prvnímu sv. přijímání. Kromě toho obcházel celé okolí pařížské, aby zbloudilé ovečky, jež za revoluce odvykly životu křesťanskému, přivedl nazpět do ovčince, nejednou i s jejich pobloudilými pastýři. Při tom vždy byl veselý myslí, vždy tichý a pokorný. Proto svatý oheň, jímž sám hořel, mohl sdíleti se všemi, kdo se k němu přiblížili.

U Magdaleny Žofie zastal půdu výborně připravenou. V ovzduší Božského Srdce, plném něhy, důvěry a velkodušnosti, rozptýlily se obavy a úzkosti, které ji dosud mučily pod přísným vedením bratrovým, a s novou odvahou nastoupila cestu dokonalosti.

Tak se přiblížil měsíc listopad. P. Varin nechtěl déle prodlužovat zkušební dobu. Osmidenní duchovní cvičení byly přípravou na svátek Obětování Panny Marie. V ten den 21. listopadu r. 1800 obje-

vila se malá domácí kaple v nejkrásnější ozdobě. Při mši svaté, kterou sloužil P. Varin, bezprostředně před sv. přijímáním, zasvětily se všechny nejsv. Srdci Páně. Tak se zrodila řehole nejsvětějšího Srdce — Sacré Coeur. Jaký ji čeká úkol?

Z jara dával P. Varin misie v Amiensu. Dvě horlivé duše, Johanka Grosierová a Jindřiška Deshayová uslyšely volání Boží. Zvěděvše o nové řeholi, prosily o přijetí. Jindřiška se při tom zmínila, že její teta by ráda odstoupila svůj malý dívčí pensionát. P. Varin viděl v nabídce prst Boží. Po delším vyjednávání podepsána smlouva o svátku sv. Terezie — a Sacré Coeur mělo svůj první klášter.

Byl to věru chudičký Betlém: skrovný domek s malinkou zahrádkou. Jeho nové obyvatelky nebyly bohatší. Magdalena Žofie si přinášela z Paříže celých šest franků. Johanka bývala kdysi bohatá, ale celé její jmění již se octlo v dlani chudáků; proto na zapravení prvních výloh musila prodati svůj pěkný nábytek, své drahé šaty a krajky. Když pak v podkrovní světnici zařízena domácí kaple, v níž uložena největší Svátost oltářní, sestry samou radostí zapomněly na všechno strádání; hleděly jen, by chovanky měly vše potřebné, a samy se již spokojily s tím, co zůstalo. Mnohem větší oběti připraveny samolásce: když na př. ráno se objevily před vraty s koštětem a zametaly chodník, nebo když v podivínském kroji, který vymyslela trochu podivínská slečna Loquetová, jež jako nejstarší z nich byla jejich zatímní představenou, musily s chovankami v neděli ráno do farního kostela a pak na vycházku do nejživějších ulic města, kde nevázané stádečko se rozutíkalo a ubohé sestry musily je dlouho shledávat...

Zato útulné večerní chvíle jim všechno vynahrádily. Když děti usnuly, a slečna Loquetová se uchýlila do svého pokoje, všechny tři — sestry Oktavie již nebylo mezi nimi, vstoupila do Karmelu — sesedly se v malé kuchyňce kolem plotny a důvěrně začaly hovořit o Pánu Ježíši. „Naše přitulené hlavy,“ tak

psala sestra Johanka v klášterním deníku, „byly půvabným obrázkem tichého štěstí. Sestra Magdalena Žofie mluvila se zápallem o dalekých misiích, sestra Jindřiška plála týmž ohněm, a jen já, u vědomí své nicoty, omezila jsem své touhy na otčinu . . .“

Když v létě r. 1802 vrátil se P. Varin do Amiensu, s obdivem hleděl na pokrok práce Boží v duši Magdaleny Žofie a obou jejích družek. Proto připustil všechny k řeholní profesi v pondělí svatodušní 7. června. Ale když se chystaly do kostela, scházela Magdalena Žofie. Teprve po delším hledání ji našly v zahradě pod velkým ořechem, kde klečela ponořena ve vroucí modlitbě . . . Na zavolání však ihned vstala a spěchala zasvětit se Tomu, jenž tak mocně ji byl uchvátil.

A slečna Loquetová? Nebylo těžko uhodnouti, že se nehodí pro život řeholní. Byla velmi zbožná, ale stále rozčilená a ukvapená. Po jisté rozmluvě s P. Varinem vrátila se do Paříže, kde se ujala opětně vedení své šicí školy a horlivě se oddala dobrým skutkům.

Kdo však se měl státí matkou řeholní rodiny? Sestry jednohlasně označily P. Varinovi S. Magdalenu Žofii, jejíž pokorný a láskyplný život byl cele ukryt v nejsv. Srdci Ježíšovu.

Když za několik dní je opět navštívil, začal s nimi důvěrně rozmlouvat. Potom, jak by je chtěl zkoušeti z katechismu, obrátil se k Magdalence Žofii: „Milá sestro, jste nejmladší, a proto vám dám nejlehčí otázku: „K čemu vás stvořil Bůh?“ „Abych Ho poznala, milovala a Jemu sloužila.“ „A co znamená Bohu sloužit?“ „Plniti jeho nejsvětější vůli.“ „Nuže, vůle Boží jest, byste byla představenou.“ Ubohá klesla na kolena a se slzami prosila o smilování. Ale P. Varin byl neúprosný.

Po několika dnech nová představená, již bylo teprv třicet let, shromáždila své dcery; svěřila se jim, jak se cítí zahanbena a něžnými slovy slíbila jim oddanost a lásku; potom poklekla před každou z nich a uctivě jí nohy políbila. Pojíkala úřad před-

stavené v duchu nejsv. Srdce: „Kdo jest mezi vámi větším, budiž služebníkem všech.“ Svou ryzí láskou a pokorou vytvořila záhy kolem sebe ono silné o-
vzduší radostné a láskyplné poslušnosti, jež jak dra-
hocenný odkaz zůstavila své řeholní rodině.

Srdce Páně zřejmě jí žehnolo. Přibývalo chova-
nek i nových povolání. Posílal je hlavně P. Varin a
jeho spolubratři. Dosavadní skromný domek ne-
mohl již postačit. Ale odkud vzíti peníze na zakou-
pení většího? Představená s důvěrou se utekla k Ma-
tičce Boží; slíbila, že celá řehole každoročně jí ob-
noví své zasvěcení ve svátek jejího Nanebevzetí.
„Matka Boží nás vyslyšela,“ napsala později; „po-
slala nám nenadálou pomoc, i mohly jsme koupit
Oratorium.“ Oratorium byla rozsáhlá budova s krás-
nou kaplí a s velikou zahradou, jejíž stinná stromo-
řadí a rozlehlé trávníky poskytovaly chovankám
hojnost příjemného místa ke hrám a procházkám.

Leč Matka Boží dala ještě více: dala i nový kláš-
ter. „Mám pro Vás dobré zprávy,“ psal v létě roku
1804 P. Varin; „věru pošetilý, kdo za bouře nedou-
fá v návrat krásné pohody, ale mnohem pošetilejší
je ten, kdo v soužení se neodevzdává s důvěrou To-
mu, který mu je poslal: Nalezl jsem duši, která,
i kdybyste ji měla hledat až na konci světa, stála by
za to . . .“

Předmětem jeho zaslouženého obdivu byla Filipi-
na Duchesnová, duše velká a silná, která sebe i jiné
dovedla strhnout na cestu pravého heroismu. V mla-
dém věku vstoupila do kláštera Navštívení Panny
Marie nedaleko Grenoblu, odkud však ji záhy vy-
pudila bouře revoluční. I zasvětila se službě bliž-
ních. V čele s několika neohroženými dívkami vni-
kala do žalářů, těšila vězně, pomáhala chudině, uči-
la děti katechismu a nemocným zjednávala potají
kněžskou pomoc. „Nechte mě,“ bránila se, když by-
lo poukazováno na nebezpečí, do jakého se vydává;
„mým štěstím jest sloužití Ježíši Kristu v osobě bíd-
ných a nešťastných . . .“ Práce misionářská již od
dětství ji vábila. Slova „misie, divoši, smrt mučed-

nická . . .“ plnila ji rozkoší. Když posléze se vrátily klidnější časy, spěchala nazpět do svého zrušovaného kláštera, kam hleděla přivábiti i své rozptýlené družky. Ale po několikaletém úsilí čítal klášter pouze čtyři sestry a osm chovanek. Proto sotva zvěděla o nové řeholi — bratr jistě řeholnice uvedl ji totiž ve styk s Otcí víry — zatoužila ihned se k ní připojit. Po mnohých prosbách přišel konečně P. Varin; nechtěl však dáti určitou odpověď, předstíraje, že díla Boží jen zvolna postupují. „Ale,“ namítla horlivá řeholnice, „zda nepraví Písmo svaté, že Bůh kráčí obrovskými kroky vpřed? A kdyby sv. František Xaverský otálel, zda by pronikl tak daleko s královstvím Ježíše Krista?“ „Máte pravdu,“ odpověděl Otec s úsměvem, „matka představená musí přijeti.“

A přijela skutečně. Tak zahájila své dlouholeté cestování, které nenáleželo k nejmenším utrpením jejího života. Nebylo ještě železnic, i musila cestovati poštovními vozy. Proto cesta z Amiensu do Grenoblu trvala celé tři týdny. Ale Matka Baratová — tak od té doby byla nazývána — zapomněla na všechny útrapy, když se před ní otevřelo nádherné údolí Isary, vroubené sněžnými alpskými velikány. Na úbočí jednoho z nich se zdvihal klášter mariánský, pod nímž až k řece se rozkládal malebný Grenoble. Starobylý ten klášter vystavěla sv. Františka z Chantal, po níž jsou tam chovány četné památky.

Matka Filipina uvítala svou novou představenou po starodávném způsobu: vrhla se jí k nohám, jež políbila, řkouc: „Jak krásné jsou nohy těch, které přinášejí pokoj a zvěstují radost.“

Matku Baratovou čekala těžká práce: měla přimouti řeholnice s různými obyčeji a provésti mnohé změny. Ale P. Varin dal jí výtečné vodítko: „V příhodné chvíli ukázati pevnost, nikdy tvrdost, ale vždy a všude lásku.“ Věrna této zásadě hleděla, by přeměna kláštera byla ovocem lásky k Ježíši Kristu, kterou toužila roznititi ve všech srdcích. A tak se i stalo, zvláště když dosavadní představe-

ná, Matka Filipina, dávala tak dojemný příklad. Výtečná ta řeholnice zapomněla na svá práva a v rukou nové Matky byla nejposlušnější dcerou. Proto záhy zavládl v klášteře duch Srdce Páně, duch sice hluboce umrtvený, ale zmírněný dobrotou a rozstřený láskou.

Již následujícího roku v listopadu zavítal P. Varin opět ke svým dcerám, by přijal jejich řeholní sliby. Za text slavnostní promluvy zvolil si slova Mojžíšova: „Den tento zůstane slavným dnem.“ A byl skutečně slavným; neboť dal-li Pán řeholi svého Srdce tohoto dne nový klášter, dal jí i v Matce Filipině první misionářku a s ní i nový díl světa.

GENERÁLNÍ PŘEDSTAVENÁ

Hlavní osobou v mladistvé řeholi byl dosud P. Varin, jehož svatý život zářil všem obdivuhodným příkladem. Muž modlitby a zároveň i činu spojoval výtečně život vnitřní a apoštolský, oč stejně usilovala i řehole nejsvětějšího Srdce. Ale tato požehnaná činnost jeho i jeho bratří budila nelibost císařské vlády, která chystala již rozkaz k jejich rozptýlení. Leč odchod P. Varina byl by záhubou slabého dosud díla. I bylo nezbytně třeba, aby mělo svou vlastní správu i své vlastní prvky životní. A to právě měl na mysli P. Varin, když v dohodě s Matkou Baratovou svolal generální schůzi do Amiensu, již vytčen dvojí úkol: volba generální představené a vypracování stanov řeholních.

Volba ta ho plnila velkými obavami. Neušlo mu, že představená amienská, Matka Baudemontová, nemá tichosti a pokory Matky Baratové a že usiluje za pomoci domácího kaplana, stejně ctižádostivého P. St. Estèva, vyšinouti se na místo nejprřednější, zatím co pokorná služebnice Boží z hloubi srdce toužila složit těžké břímě odpovědnosti. Leč Srdce Páně nedalo zahynouti slabému seménku. V den Nastolení sv. Petra zvolena, ač pouze většinou jediného

hlasu, Matka Baratová. Byl to pro ni těžký kříž, jež bylo jí nésti ještě téměř šedesát let. Ale k vypracování stanov nedošlo — pro odpor domácího kaplana. P. Varin zatím mu v tom ustoupil, byv poněkud uklidněn volbou Matky Baratové.

Brzy nato žádaly ho o přijetí dvě zbožné učitelky v Poitiersu, které zároveň nabízely i svůj pensionát. P. Varin zpravil o tom generální Matku: „Rozvíňte plachty své loďky,“ psal jí, „a pusťte ji po větru Prozřetelnosti Boží.“

Matka Baratová, ač velmi nemocná, vydala se ihned se svou průvodkyní na cestu. Již před několika lety potvrdili u ní lékaři počátek rakoviny a souchotin, z čehož se jen napolo uzdravila. Nyní vystoupila choroba tím úporněji. Pán Bůh však zázračně pomohl. Vypravuje o tom sama v listě Matce Filipině Duchesnové: „Když jsme přijely do Lyonu, značně se mi pohoršilo. Věděla jsem, že jedině Pán Ježíš může mi pomoci. I posteskla jsem si mu ve sv. přijímání: řekla jsem mu, jak obtížná jest pro mě ta cesta, a pak klidně jsem se mu odevzdala. A jak by ne po tolika důvodech jeho lásky? Když jsme odjížděly z Lyonu, zmizela náhle celá choroba, ač jsem neužila žádných léků. Přes všechno nepohodlí, přes nesnesitelné vedro a špatnou stravu zmizelo vše za jedinou noc. Jsem úplně zdráva . . .“

Náhlé uzdravení bylo jí zárukou, že Bůh žehná novému podniku. Po třináctidenní cestě za hrozného lijáku dorazily konečně do Poitiersu. Celé promoklé, v průvodu chudičké ženy, která jim nesla skromná zavazadla, zaklepaly na vrata bývalého cisterciáckého opatství. V malé chvíli přišly obě majitelky, slečna Chobeletová a Josefina Bigeuová. Oko služebnice Boží spočinulo se zvláštním zalíbením na Josefíně, která svou skromností upomínala více na anděla než na člověka. První přivítání bylo dosti chladné, ale milá prostota Matky Baratové záhy získala jich důvěru. Když potom za několik dní se přihlásila ještě Alžběta Mallucheu s celou řadou svých přítelkyň, byl otevřen noviciát. Alžběta, kte-

rá z lásky k sv. Terezii přijala její jméno, byla vpravdě nebeská duše. Milovala vroucně Pána Ježíše a modlitba byla její rozkoší. Ve svátek Narození Panny Marie byly obláčky jedenácti čekatelek. Všechny se velkodušně odevzdaly vedení své Matky. Vedla je silnou rukou. Noviciát byl dobou tvrdé práce. Ve zpustošeném opatství bylo třeba mnoho čistit a opravovat. Novicky vozily kamení, kosily trávu, pracovaly ve stáji i v zahradě. Matka Baratová byla při všem první a chápala se prací nejtěžších. Dvakrát v týdnu vysvětlovala jim povinnosti řeholní a často s nimi soukromě rozmlouvala. Stěžejními body byly: odloučení, sebezápor a láska ke Spasiteli. „Buďte jak sopečná jezera,“ říkala; „k jich vytvoření musila sopka vychrliti kamení, popel a lávu; teprve potom mohla ji nebeská voda naplnit, a naplnila ji tak hojně, že se i přes břehy přelila a tak zúrodnila i okolní stráně a údolí, šíříc všude radost a požehnání . . .“

Zvláště milou byla chvíle společného zotavení. Tu často novicky vypravovaly příběhy z vlastního života, v nichž tak patrně vystupovalo nekonečné milosrdenství Boží. Příběhy ty nemávaly konce. Proto Matka Baratová špendlíkem na svíci — jiného osvětlení nebylo — označovala jejich délku. Leč nejednou zazněl zvonek v místě nejnapínavějším . . . Po takých rozmluvách s novou radostnou odvahou vracely se novicky ke své práci.

Matka cvičila je hlavně v poslušnosti a denně hleděla jim poskytnouti nějakou příležitost k sebezáporu. Tuto novicku na př. poslala na pomoc zahradníkovi, onu zas na louku, kde měla zastoupiti malou pasačku krav. „Rozkazy ty,“ vypravovaly novicky, „dávala tak obvyklým srdečným hlasem, jak bychom po celý život nic jiného nedělaly . . .“ Když sestra Terezie Mallucheu nořila se v nehlubší modlitbu před svatostánkem, zaklepala jí Matka lehce na rameno, šeptajíc: „Prosím, jděte nasekat trochu trávy pro dobytek.“ Poslušná novicka vykonala ihned daný rozkaz, ale potom prosila: „Smím

nyní do kaple?“ „Ne, musíte nasekat ještě jednu tolik trávy.“ Po této práci dostala jinou a opět jinou, a tak Pán Ježíš místo láskyplných návštěv dostal láskyplné oběti. Ostatně horlivé novicky samy ji hledaly. Jak se těšily, když měly chatrný oděv, když mohly něco vytrpět neb se pokořit! A jak pokorně hleděly odčinit i nejmenší přestupky řeholních pravidel! Jejich velkodušný zápal byl radostí svaté Matky. Nejednou se jich otázala: „Mé dcery, milujete Ježíše Krista?“ A jak se těšila, když uslyšela: „Ano, z celého srdce ho milujeme.“ V této škole něžné a velkodušné lásky byla sama nejen velkou učitelkou, ale i živou školou. Příklad její přímo uchvacoval. „V celé její bytosti,“ řekla sestra Terezie, „bylo něco z Pána Ježíše, jež vnikalo až do hloubi srdce. Cítily jsme, že máme mezi sebou svěťtici.“

V této svaté práci minula rychle doba zkušební; ale právě, když se horlivé novicky připravovaly k vykonání řeholních slibů, jež stanoveno na den 21. listopadu 1807, zasáhla řeholi těžká rána: Císařským dekretem byla zrušena Družina Otců víry, i musili se rozejíti. Dva z nich dávali právě misie v Poitiersu a P. Lambert řídil duchovní cvičení novic. „Otcové dali najevo neobyčejnou sílu ducha,“ psala Matka Baratová. I P. Varin se musil vzdálit. Když oznámil bratřím zrušovací dekret, dodal: „S Bohem! Doufejme, že se zase shledáme! Potom budu vyvolávat každého zvlášť! Šťasten, kdo bude moci odpovědět: Adsum!“

Sám byl by se rád usídlil v Paříži, aby mohl zůstat v blízkosti svých dcer. Ale ministr Fouché, když marně ho usiloval získat v nadídem vysokých hodností, vypověděl ho do dalekého Besanconu, kde městský prefekt měl pilně na něho dohlížet...

Velký misionář se tedy uchýlil ke své sestře na zámek Chevroský u Besanconu, kde ponořil se v život modlitby a rozjímání. Ale nebyla to doba neplodná; v této úrodné samotě se měly zroditi stannovy a pravidla řehole nejsv. Srdce.

ZKOUŠKA

Při návratu do Amiensu r. 1808 zarazily Matku Baratovou nápadné změny: jiné roucho řeholní, jiná pravidla, a i výchova dítek postrádala bývalého ducha prostoty a upřímnosti. Nebylo těžko uhodnouti, kdo je původcem těchto změn. Přátelé radili generální Matce, aby vystoupila se vší rozhodností. Ale služebnice Boží nechtěla jinak vítěziti než trpělivostí a láskou; proto se modlila a čekala.

P. Varin ve shodě s ní pracoval již od delší doby o pravidlech řeholních; k této práci si přidružil P. Barata a snad i P. St. Estève, jehož panovačný duch však nechtěl přijmouti podřízené úlohy. Jako ředitel mateřského domu uznával jedině sebe za hodna zákonodárné úlohy; i napsal pravidla, jež vlastně byla jen podivnou směsí nejružnějších řeholních pravidel. Matka Baratová přečetši je, poslala je P. Varinovi a svému bratru; oba shodně je odsoudili. Nechtějíc se pouštět do neužitečných sporů, opustila Amiens a vydala se na visitační cestu svých klášterů, hledíc všude roznítiti lásku k Srdci Páně a udržeti vzájemnou lásku. Ale kdekoli ukázala zmíněná pravidla, narazila všude na odpor. „Cítily jsme,“ vyznaly později řeholnice, „že není v nich Srdce Páně, a marně jsme v nich hledaly onoho ducha, jenž byl přitažlivou silou našeho povolání.“

Vidouc všeobecnou nechuť, myslila generální Matka, že nadešla chvíle, aby byly napsány pravé statuty, jaké měl na mysli P. de Tournély, a proto se vydala do Besanconu za P. Varinem. Právě té doby se vracely poslední zbytky francouzské armády z nešťastné ruské výpravy. Srdce Matky Baratové se svíralo bolestí při pohledu na tlupy zmrzačených vojáků, jimiž město bylo přeplněno, a se slzami v očích se ubírala k blízkému zámku Chevrozskému.

Byla to zádumčivá budova z XV. století, k níž přiléhal těsně malý vesnický kostelík. Kolkolem se táhl polozasypaný příkop, a dále za ním až k řece

Oignonu rozlehlý park, jehož vysoké a košaté stromy zastiňovaly jediné zámecké poschodí.

Tam v rodině sestřině trávil P. Varin již pátý rok svého vyhnanství. Tam přicházela nyní i Matka Baratová, aby spolu s ním položila základ ke stanovám, o nichž dosud v tichém ústraní ustavičně přemýšlel a rozjímal.

Práce ta byla dílem modlitby. „Každého rána,“ vypravuje synovec P. Varina, tenkrát malý hošík, „ministroval jsem strýčkovi při mši svaté, při níž Matka Baratová přijímala Tělo Páně. Mezi dnem prodlévala tato svatá paní dlouhé hodiny v kostele, kde klečíc v úkrytu za vysokou lavicí, hroužila se u vroucí modlitbu. Musil jsem několikrát na ni zavolat, než mě uslyšela. „Již jdu, milé dítě,“ odpověděla vstávajíc a pak se se mnou vrátila do zámku...“

„Každodenně po mši svaté,“ pokračuje týž svědek, „viděl jsem ji, jak se prochází s P. Varinem v aleji lip a kaštanů, obklopující náš zámek Chevroský... Strýček držel v ruce knížku a tužku; kráčel zvolna, chvílemi se zastavil, by něco napsal neb přeškrtnul... Patrně běželo o dílo důležité...“

Jaké to byly stanovy řeholní, zrozené za dlouhých vroucích modliteb a psané téměř bezprostředně po přijetí Těla Páně!

V listopadu se vrátila Matka Baratová do Amiensu. Pád Napoleonův vrátil volnost Otcům víry, a brzo nato r. 1814 obnoveno Tovaryšstvo Ježíšovo. Mezi prvními, kteří se přihlásili, byli P. Varin s P. Baratem a za nimi převážná většina jejich spolubratří. Odchod P. Varina do noviciátu těšil zvláště P. St. Estèva, kterého nová vláda jmenovala sekretářem francouzského vyslanectví v Římě; odcházejce prohlásil, že záhy zjedná svým pravidlům papežského potvrzení. Již první jeho listy z Věčného města mluvily vítězně o papežské aprobaci, o novém klášteře římském a o sesazení Matky Baratové. Můžeme si představit, jaký zmatek tím byl vyvolán, zvláště když představená amienská ihned se vydala na ces-

tu do Říma. Za všeobecného rozčilení jediná generální představená si zachovala jasnou mysl, čerpající v neochvějné důvěře v Prozřetelnost Boží. Kolik dlouhých hodin prodlela v malé kapličce amienské před obrazem ukřižovaného Spasitele! „Mnoho jsem tam vytrpěla,“ řekla později, „ale i mnoho milovala.“

Ale nebe se nechtělo vyjasnit. Došel z Říma list od jakéhosi sekretáře Stefanelli, že svatá Stolica potvrdila stanovy P. St. Estèva, jenž je uznán za jediného představeného celé řehole, a že nikdo se nesmí vymykati jeho pravomoci, ani Matka Baratová . .

Listina zněla jak rozsudek smrti celého díla P. de Tournély: jiný základ, jiná pravidla, jiný duch. Všichni — i P. Varin — uznávali, že třeba se podrobit. Matka Barratová se ukázala tou, kterou vždy byla: velkou křesťankou. Řím promluvil — věc ukončena. A přece ji plnila nezlomná důvěra ve vítězství nejsvětějšího Srdce.

Nezklamala se. Za nedlouho vyšlo na jevo, že list, jenž vyvolal takovou bouři, byl listem podvrženým. Služebnice Boží byla ze všech poslední, jež tomu uvěřila. Po celých osm let, kdy spor trval, nikdy si nestěžovala; nikdy se též netěšila zahanbením svého soka, mluvíc o něm vždy s úctou. Nešťastník si sám uškodil; musil opustiti Řím a vrátiti se do Francie.

Zdalo se, že Bůh jen proto dopustil tuto zkoušku, by ukázal v jasném světle, kam vede vlastní domýšlivé zasahování a kam pokorná závislost na Prozřetelnosti Boží. Matka Baratová nesestoupila nikdy s jasných výšin modlitby na nízké zápasné místo lidských vášní. Na ni se vztahují slova sv. Františka Saleského: „Když božský Spasitel visel na kříži, i nepřátelé ho prohlásili za Krále. Též všechny duše ukřižované jsou královnami.“

ŘEHOLNÍ PRAVIDLA

Odstoupením P. St. Estèva nadešla chvíle, kdy v jasném světle se měly ukázati řeholní stanovy, zúrodněné tolika oběťmi a modlitbami.

Matka Baratová svolala generální schůzi do Paříže na den 1. listopadu r. 1815. Před zahájením sloužil provinciál P. de Clorivière mši svatou v malé kapli Otců Tovaryšstva Ježíšova v Poštovské ulici, po níž v krátké promluvě připomněl řeholnicím, že bude-li nejsvětější Srdce Páně ustavičným předmětem jejich lásky a následování a jediným cílem jejich činnosti, vyřinou se z něho na vlast a Církev přehojné proudy milostí a požehnání.

Porady se konaly v klášteře sv. Tomáše z Villanovy. Tamní kaple kromě památné sochy Matky Boží, před kterou sv. František Saleský byl náhle zbaven hrozného pokušení k zoufalosti, má ještě pěkný oltář Srdce Páně, před nímž služebnice Boží, ukryta za pilířem, klečívala dlouhé hodiny u vroucí modlitbě.

Poradám předsedala sama. Byli tu však i oba redaktoři řeholních stanov, P. Varin a P. Drouilhet. Otcové předložili zcela novou práci. Účel řehole vytyčen hned na první stránce: „Bůh, jehož Prozřetelnost řídí vše ke blahu své Církve, posílal jí ve všech potřebách vždy vhodnou pomoc. Ale zvláštní svou dobrotu a štědrost ukázal v poslední době, kdy odhalil nesmírné poklady, ukryté dosud v srdci Jednorozeného Syna; tím nejen chtěl zjednati tomuto božskému Srdci povinný hold úcty a adorace, ale též, by jasně opět vzplála pochodeň víry a roznítil se oheň lásky, jež bezbožnost chce ve všech srdcích udusit...“ Proto účelem řehole jest oslava nejsvětějšího Srdce spolu s oslavou neposkvrněného Srdce Panny Marie. Prostředkem k tomu jest jednak úsilí o vlastní sebezposvěcení, a to napodobením ctností, jichž pramenem a vzorem jest nejsvětější Srdce Ježíšovo, a jednak práce na spáse bližního, jež zahrnuje čtveru hlavní činnost: výchovu dítek z vyšších

tříd společenských, bezplatné vyučování dítek nemajetných, Mariánské družiny a konečně duchovní cvičení, jež každý klášter má usnadniti jednotlivým osobám i společností.

Řeholnice se dělí na kůrové, jež se věnují hlavně výchově, a na sestry laičky, které se zabývají domácími pracemi. V čele řehole jest generální představená, která jmenuje představené jednotlivých klášterů.

Mladé dívky, jež vstupují, musí po šest měsíců zkoušeti, zda budou moci nésti svaté jho; neboť, jak se vyjadřuje sv. František Saleský, „v královské lodi božské lásky není otroků, ale jen samí dobrovolní veslaři.“ Noviciát začíná obláčkami. V bílém svatebním oděvu blíží se mladá dívka k oltáři, kde přede mší svatou kněz připomenuv jí povinnosti života řeholního, světí černý oděv, symbolisující pohrdání světem, a bílý závoj, jež klade jí na hlavu se slovy: „Přijmi jho Páně, neboť jho jeho jest sladké a břímě lehké.“ Nato slouží nejsvětější Obět, při níž sv. přijímání zpečetí zasnoubení s Králem všech králů.

Noviciát jest dobou hluboké práce. Novicka hledí vždy víc a více poznat nejsv. Srdce Ježíšovo a cele se mu připodobnit, hlavně oněmi ctnostmi, jež svatá pravidla zvláště zdůrazňují: velkodušnou láskou, poslušností, chudobou, pokorou a prostotou. Rozjímání a prosté domácí práce usnadňují ducha usebranosti a modlitby. K tomu též mocně napomáhá ustavičná adorace, zavedená ve všech noviciátech. Dvouleté zkušební období končí vykonáním jednoduchých slibů řeholních. Novicka přede mší svatou přijímá z rukou kněze černý závoj a krucifix, „na němž je přibit Ten, jenž od té chvíle má býti jediným předmětem její lásky,“ a pak před svatou Hostií, kterou kněz v ruce drží, slibuje chudobu, čistotu a poslušnost tomu, kterého hned nato přijímá v nejsv. Svátosti.

Mladá řeholnice opustivši noviciát, po pět let se účastní činného života řeholního. Koncem tohoto období se uchyluje opět do ústraní. Jest to tak zvaná

šestiměsíční probace, konaná pravidelně v mateřnici, v jehož kapli jest po celý rok vystavena nejsv. Svátost oltární. V této „škole srdce“ se připravuje modlitbou, prostými domácími pracemi a k závěrku velkými duchovními cvičeními na své věčné spojení s nejsvětějším Srdcem. Profesní obřad, jímž končí to svaté zátíší, upomíná význačně na svátostní sňatek. Kněz přede mší svatou, posvětiv prsten a náprsní kříž, táže se mladé řeholnice: „Volíš si Ježíše Krista za svého Chotě?“ — „Ano, velebný Otče, z celého srdce.“ — „Přijmi tedy tento prsten jako odznak věčného s Ním spojení.“ Nato podává jí stříbrný kříž se slovy: „Přijmi, dcero, tento drahocenný závdavek lásky Ježíše Krista a pamatuj, že stavši se jeho chotí, máš žítí v sjednocení s jeho božským Srdcem.“ A mezitím, kdy generální představená zavěšuje jí jej na hrud', žehná jí kněz slovy Velepísně: „Milovaný tvůj budiž ti kyticí myrrhovou; nechť spočine na tvém srdci jako znamení věčné jednoty a lásky. Amen.“ Poté kněz slouží mši svatou, při níž chvíle sv. přijímání jest slavnou chvílí vykonání čtyř věčných slibů řeholních: před svatou Hostií slibuje nová profeska sloužiti Bohu v řeholi nejsv. Srdce ustavičnou chudobou, čistotou, poslušností a prací o výchově mládeže.

Řeholnice, stavši se takto před nebem a zemí chotí nejsvětějšího Srdce, slouží mu věrně a oddaně. Láska vše usnadňuje. Všecka pravidla dýší svatou radostí, neboť manželství duše s Bohem jest manželství šťastné. Duch řehole jest duchem velkodušným, jenž se neleká obětí. Vše v Bohu a pro Boha! Řeholnice již nenáleží sobě, ale nejsvětějšímu Srdci, a této něžné a velkodušné lásce jest vše podřízeno.

Takový je původ zákona, jímž se dnes řídí sedm tisíc duší. Jest to zákon božský a lidský, podle něhož hledí srdce lidské zůstatí v důvěrném styku s nejsv. Srdcem, aby se jemu připodobnilo a přivedlo k němu nejen srdce svěřených dítek, ale vůbec všech, kdo se k němu přiblíží.

Jak se těšila služebnice Boží, když viděla, s jakou

radostí vítaly všechny kláštery tato pravidla! Sám sv. Otec Pius VII. v pochvalném breve — slavně je potvrdil papež Lev XII. r. 1826 — blahopřál jim říka, aby nyní, když se ve všech rozhostily mír a shoda, řehole věrně Bohu sloužila a mládež svěřenou vychovávala v křesťanské zbožnosti.

Tak se skončilo velké utrpení a dlouholetá neplodnost ustoupila neobyčejné úrodě.

MISIE

Řeholní stanovy vyžadovaly jednotného ústředí. K tomu zvolena Paříž, kde zatímně vynajat dům v Poštovské ulici. Tam se usídlila generální Matka a s ní i Matka Filipina Duchesnová, kterou poslední všeobecná schůze jmenovala hlavní sekretářkou. Matka Baratová přesídlila do Paříže i se svým bílým stádečkem, jak ráda nazývala noviciát, který byl vždy předmětem její zvláštní péče. V práci té věrně jí pomáhal P. Varin, který po ukončení svého noviciátu pospíšil ke svým dcerám, by jim udělil něco ze svatého ohně, kterým planul. „Když po prvé od oltáře nás pozdravil tím krásným jménem „nejsvětějšího Srdce“, tak čteme v zápiskách klášterních, „zalily se nám oči slzami. Výtečný ten Otec prošel trpkou školou, i bude moci tím lépe zastávat svatou úlohu, které vždy byl hoden.“

Pisatelka těch řádek, Matka Filipina, mluvila ze zkušenosti. I ona procházela trpkou školou. Denně zžírala ji touha po dalekých misiích, ale kdykoli se s tím svěřila generální Matce, vždy uslyšela touž skličující odpověď: „Prosím, nemyslete na to. Vidíte sama, že se nám s té strany neotvírají žádné dveře. Čekejte tedy a modlete se...“ Bylať ustavičně zahrnována prosbami o nové kláštery. Vznikly sice již v celé řadě měst: v Beauvais, v Chambéry, v Bordeaux, v Lyoně, v Turině a j., ale všem prosbám nebylo možno vyhovět. Jak si tedy dělali naděje na daleké misie!

Matka Filipina, nemohouc se od lidí ničeho nadíti, volala tím úsilněji k Bohu. Pán Bůh neodolal. V lednu r. 1817 zavítal do Paříže biskup z Nového Orleánu, msgre Dubourg. Řízením Božím sama Matka Filipina mu otevřela klášterní fortunu. Sotva tedy oznámila generální Matce jeho příchod, začla úpěnlivě prosit: „Matko, to chvíle Boží! Nenechte ji minouti!“ „Začne-li pan biskup sám o tom mluvit,“ odpověděla Matka Baratová, „bude mi to znamením vůle Boží.“ Ale tentokráte se pan biskup o ničem nezmiňoval. Teprv nazítří po mši svaté vypravoval o svých amerických misiích, i jak by potřeboval řeholnic nejsv. Srdce. „Měla bych někoho pohotově“, odpověděla služebnice Boží a hned se svěřila s apoštolskými tužbami své věrné družky. Pan biskup chtěl ji vidět. Ale Matka Filipina, když přišla, byla tak dojata, že nemohla ani slova promluvit; jen mlčky poklekla a přijala jeho požehnání.

Ale tentokráte generální Matka ještě nic neslíbila. Zatím msgre Dubourg se vydal na pout po Francii a Belgii: sbíral almužny všeho druhu a shledával pomocníky. V krátké poměrně době shromáždil kol sebe na čtyřicet misionářů, s nimiž se chystal na zpáteční cestu. Matka Filipina netrpělivě na něho čekala. Vrátil se teprve v květnu. Ale mezitím generální Matka uslyšela tolik námitek a výstrah, že se nemohla odhodlat pustiti své dcery v tak daleký a neznámý kraj. Po delších marných prosbách důstojný misionář smutně odcházel. Leč když byl již u dveří, objevila se na prahu Matka Filipina. Jediným pohledem uhodla všecko. Vrhnuvši se k nohám svaté Matky, prosila se sepjatýma rukama: „Vaše svolení, Matko! Vaše svolení!“ Generální Matka se zamyslela. Jasný paprsek se dotkl její duše. Byl to paprsek shůry — i neváhala. „Nuže dobře, drahá Filipino,“ řekla zdvihajíc klečící; „od této chvíle se budu ohlížeti po vašich družkách.“

Nehledala dlouho, samy se nabízely. Byly to třicetiletá Oktavie Baillyová a čtyřicetiletá Eugénie Audéová, která teprve v den odjezdu měla vy-

konati svou profesi. Oběma přidruženy dvě mladé sestry laičky, Kateřina Lamarrová a Marketa Manteauová. V předvečer odjezdu shromáždila generální Matka naposledy své misionářky; napomínala je, by vždy věrně zachovávaly svatá pravidla, aby vždy se vzájemně milovaly a nikdy nezapomněly, jakého štěstí se jim dostalo, že mohou v dalekých zemích šířit poznání a lásku nejsv. Srdce. „Ach,“ doložila, „kdybyste se jen proto tak daleko vydaly, abyste vzdělaly Pánu o jeden svatostánek více, byste jediného divocha naučily Boha milovat, již to by mělo postačiti k vašemu štěstí . . .“

Nazítří k profesi Matky Audéové přišel P. Varin s několika Otcí, aby misionářkám blahopřáli. Generální Matka těžce se loučila s drahými dcerami. Když konečně před fortnou zarachotil povoz, ještě jednou něžně je objala a jim požehnala. Matka Filipina vidouc, že Matka Oktavie prodlužuje své loučení, mocí ji táhla k povozu. Byl to bordeauxský dostavník, který je měl zavézt k přístavu.

Z Bordeaux vyjely na širý oceán 21. března 1818. Provázel je generální vikář Nového Orleánu, kterého jim byl zůstavil msgre Dubourg. Byl to jediný kněz na celém korábě. Dvouměsíční plavba byla velmi obtížná. Ztěžovaly ji nepříznivé větry, hrozné bouře a nesnesitelná vedra. Ale misionářky želely nejvíce, že mořská nemoc jim znemožnila sv. přijímání. Konečně ve svátek nejsv. Srdce — 29. května — přistála „Rebeka“ v Novém Orleáně. „Ráno obnovily jsme — ještě na lodi — své sliby¹ řeholní,“ tak psala Matka Filipina své generální Matce, „a večer v osm hodin jsme stanuly na pevné zemi.“ Chráněna večerním soumrakem poklekla a vroucně líbala vytouženou zem. „Oči její byly plny slz,“ dodaly její družky, „a roznícená tvář zrcadlila city, jež Pán rozsévá v duších, prahnoucích jedině po jeho slávě.“

Z přístavu zamířily do kláštera ctihodných sester

¹ Řeholnice obnovují každoročně své sliby ve svátek nejsv. Srdce Páně.

voršilek, kde čekal na ně již list generální Matky. „Než jsem jej otevřela, položila jsem jej na stupně oltární,“ psala Matka Filipina; „musila jsem poděkovati za tak velkou milost.“ Leč zkouškám nebyl konec. Horlivá misionářka těžce onemocněla a po několik měsíců tonula mezi smrtí a životem. Bůh však nedal jí zemřít na prahu zaslíbené země. Sotva se zotavila, vydala se po Mississippi do St. Louis k msgru Dubourgovi. Ale v jaké chudobě zastihla mistra a jeho učně! Palácem jeho byla stodola, lůžkem čtyři sbitá prkna a katedrálním chrámem dřevěná chata. „Jsme v lůně chudoby,“ psala generální Matce, „a podle všeho budeme zasévat v slzách. Ale šťastný náš úděl, můžeme-li připravit těm, kdo po nás přijdou, radostnou žeň! . . .“

V St. Louis však nezůstaly. Msgr Dubourg nemohl odolati prosbám P. Richarda, horlivého pastýře v St. Charles, i poslal mu naše misionářky. Tenkrát byl St. Charles nepatrnou osadou, položenou asi dvanáct mil na sever od hlavního města. P. Richard planul vroucí láskou k nesmrtelným duším; ale jeho zápal se rozbíjel o neřesti osadníků, většinou vystěhovalců a kreolů. Proto s radostí vítal řeholnice, že křesťanskou výchovou získá Bohu své zbloudilé ovečky. Neklamal se. Malá škola se brzy naplnila dítkami, jež vroucně přilnuly ke svým obětavým učitelkám. Ale že samy byly chudé, trpěly i řeholnice velkým nedostatkem. Jejich veselá mysl při takovém strádání dojíkala hluboce horlivého kněze. „Vizte ty mladé osoby,“ říkal se slzami v očích, „jak se mohly ve světě skvítí . . . A co tu dělají? . . .“ „Okopáváme zahradu, vodíme dobytek k řece, čistíme stáj — jedinou v celém okolí,“ zaznamenala Matka Filipina ve svém deníku.

Začátky byly velmi těžké, a těžká i další leta. Leč Matka Filipina na mysli neklesala. Sílily ji listy svaté Matky, jež i z dáli zůstávala duší celé misie, sílila ji zvláště neochvějná důvěra v Boha, jíž soužení vždy zůstane zárukou Božího požehnání. O tom se však nemůžeme šířit . . . Řekneme jen, že Bůh odmě-

nil její hrdinnou obět a její řeholní závislost na generální představené. Když po třiatřiceti letech umírala v témže St. Charles 18. listopadu 1852, měla severní Amerika již řadu klášterů, v nichž pracovalo na tři sta řeholnic. A ještě v poslední chvíli ozářil Bůh velkou nadějí její vroucí přání, i v jižní Americe šířit poznání a lásku nejsv. Srdce Páně. V předvečer její smrti stihla do St. Charles na své cestě do Chile Matka Anna du Rousier, aby tu na výslovné přání generální Matky přijala poslední požehnání té, která první do krajů amerických nesla lásku nejvyššího Srdce Ježíšova.

VELKÁ VYCHOVATELKA

Požehnání Boží zjevně provázelo služebnici Boží. Přibývalo stále nových klášterů a dosavadní pařížský klášter již nepostačil. Proto generální Matka po delším marném hledání svolila, ač nerada, ke koupi paláce Bironského. Byla to nádherná budova z doby Ludvíka XV. v ulici Varennské nedaleko ústavu invalidů. Poslední majitelka nabízela jej za mírnou cenu. Generální Matka viděla v tom pokyn Boží Prozřetelnosti; když královská almužna Ludvíka XVIII. umožnila koupi, podepsána smlouva 5. září 1820.

Nastala velká práce. Odstraněny skvostné obrazy, zrcadla, koberce a zlacení, z jichž prodeje vystavěn později pěkný gotický kostel. Bývalé konírny byly upraveny pro noviciát, řeholnice zaujaly místnosti služebnictva a pensionát obdržel bývalý palác. „Nejlepší místo náleží našim dětem,“ říkala svatá Matka.

Dítky byly vždy velkou láskou jejího života, a Pán hojně jí je posílal. V pařížském pensionátě záhy se sešla velmi četná vybraná mládež z nejvyšších společenských vrstev. Matka Baratová sama jí nehledala; z hloubi srdce toužila po činnosti méně skvělé a okázalé. Ale jejímu bystroduchu neušlo, jak

nesmírně může Církvi prospěti dobrá výchova na vlivném stanovisku. A ostatně, jak sama vyznala, nemohla jinak než si zamilovat ty dobré a hluboké děti. Výchova byla jí vždy dílem svatosti. Proto žádala, aby její dcery byly studánkami, jež, jsouce samy plny života Ježíše Krista, udílejí i jiným duším ze své náplně. „Ach,“ dodala, „nemohu ani povědět, jak duch modlitby, spojení s Bohem a vnitřní umrtvení účinkují na mladistvé duše . . .“

Po lásce k Bohu domáhala se ještě oddané lásky k dětem, jejíž pohnutkou jest jejich věčný cíl. „Není pochyby,“ řekla, „že děti přicházejí k nám s osudnými vadami. Ale Bůh je nám svěřil, abychom je k němu přivedly. Hleďte vždy laskavě o nich smýšlet a nikdy nezacházejte s nimi přísně neb tvrdě. Vadivý a přísný hlas škodí učitelce; dítky nikdy k ní nepřilnou a posléze si znechutí i zbožnost. Učitelka má se vždy k nim laskavě chovat, ale bez lichocení. Čím opravdověji kdo miluje, tím méně lichotí, a čím méně se kdo mazlí, tím opravdověji pečuje. Ó velký Bože, co by se stalo, kdybychom se nechaly polapit v lidské síť! Ale budete-li mítí pouze Boha na zřeteli, pak jeho milost zúrodní to nepatrné seménko, jež jste v duši dětské zasely. Snad se nedočkáte jeho ovoce, ale dojistu uzraje jednou v hřejivých paprscích Srdce Ježíšova. A jednoho dne uprostřed víru soužení a starosti ubohé dítě si vzpomene na svou učitelku a na štěstí, jež zářilo jí z očí uprostřed všech obětí života toho; i vytuší, že jen ten jest vpravdě šťasten, kdo miluje Boha. Nuže, buďme křesťankami, buďme apoštolkami, ale zřekněme se všech ženských slabostí.“

Slova její vydala ovoce. Klášter skýtal utěšený pohled. „Ve všech učitelkách,“ tak psala jedna z tehdejších chovanek, „viděly jsme své strážné anděly. Generální Matka byla nám obrazem božského Spasitele a jeho Srdce. Sotva jsme ji zahlédly v zahradě, již jsme se k ní rozběhly. Cítily jsme, že pronikavý její zrak čte až na dně našeho srdce. Ráda se dívala, jak si hrajeme, a odměnami nás povzbuzovala. Jin-

dy nám vyprávěla zajímavé příběhy, a my lačně upíraly zraky na její rty. Někdy i soukromě s námi rozmlouvala a velmi se zajímala o naše rodiče a sourozence. Když mluvila, zdálo se nám, že sám Pán Ježíš k nám mluví . . .“

Její mateřské srdce pamatovalo na všechny podrobnosti výživy, oděvu a chování. „Kdybyste se octla v sebe větších nesnázích peněžitých,“ psala jistě představené, „nešetřte na výživě! Děti potřebují dobré a hojné stravy!“ A jak něžně pečovala o jejich zdraví! Kolikráte, ač zahrnuta prací a korespondencí, spěchala k lůžku nemocného dítěte, aby zastoupila ošetřující sestru; kolikráte sama si hrála s malým pacientem, jen aby ho rozveselila. Bylo-li něco zanedbáno, velmi se mrzela, a dobré sestry nikdy nezapomněly, jaké přísné důtky se jim dostalo.

Studie cenila vysoko. Hleděla, aby si mládež zamilovala zdravou četbu, jež duši povznáší do vyššího světa a budí touhu po Bohu. Zvláštní péči věnovala náboženství. Nebylo jí dosti na pouhých prvcích křesťanského učení; dospělejší dívkám musilo se dostat i základních poznatků křesťanské filosofie. Oné doby dogmatické výklady v pensionátě měli P. Varin a P. Barat, a četba výtečných spisů měla dovršiti dobrodiní této výchovy.

Jiným předmětem její pozornosti byly ruční práce. Ráda poukázala na jejich potřebu a důležitost. Jaká pro nás čest, můžeme-li odívati božského Spasitele ozdobou jeho oltářů, přiodíváním jeho chudiny! Vřele též doporučela péči o služebnictvo, o jeho mzdu, zdraví a zvláště o jeho duši! Uváděla též nejkrásnější příklady z Písma svatého, které ukazují, jak sluha náležel k rodině, jak umíral ošetřován laskavou velitelkou. Podle ní štědrost a dobrota měly býti zákonem všech vrstev společenských. Která z chovaneček se v té příčině zvláště vyznamenala, řekla jí sv. Matka: „Tys skutečně mým pravým dítětem.“ „Za to slovo,“ praví očitý svědek, „byly bychom za ní do ohně skočily . . .“

Zvláštní péči její se těšily obtížné děti. Brávala

je k sobě, domlouvala jim a všemožně je hleděla povzbudit. Proto se nejednou chlubívaly: „Já jsem dítětem generální Matky!“ Nebylo to ovšem znamením nejlepšího chování, ale bezpečnou zárukou polepšení. Nadpřirozeným bystrozrakem uhodla služebnice Boží ovoce spásy i tam, kde jiní neviděli ani zárodku. Reditelka pensionátu si zoufala nad jistou chovankou. Ale generální Matka ji potěšila: „Annetta má sice ohnivou hlavu, ale zlaté srdce.“ Úsilnou a laskavou její péčí nesnesitelná kdysi Annetta vyrostla ve výtečnou křesťanku, jež velkodušně sloužila Bohu a chudině. Neméně obtížnou byla její mladší sestra Terezka, které se bál celý pensionát. Matka Baratová vzala ji na nějaký čas k sobě a často chodívala s ní na procházku. Nebyly samy. Běhávala s nimi roztomilá ovečka Robinka, která Terezku nemálo bavila. Obě ty různé ovečky svěřeny péči sestry Fanchetty. Příroda, volnost, přítulnost tiché a poslušné Robinky a zvláště rozmluvy se sv. Matkou zkrotily znenáhla divokou Terezku a zapustily v její duši hluboké kořeny živé víry, jež později vydaly plody nejsilnějších ctností.

Služebnice Boží vystupovala přísně zvláště proti pýše, která tehdy bujela mezi chovankami. Nejeden z nich se chlubil bohatstvím a urozeností. Když jednou dostaly učitelku nešlechtického původu, dovolilo si několik chovanek hlasitou poznámku o tom. Sotva se o tom generální Matka dověděla, shromáždila celý pensionát a tu připomenuvši povinnou úctu k zástupcům Božím, dodala: „Ctění slečny, takový jest zákon Boží; ale ne — podle všeho — váš názor, když pouze šlechtičny chcete míti za učitelky. Proto nezbývá, než abych i já se vzdálila, neboť též nejsem šlechtičnou. S Bohem, milé slečny; již mne neuvidíte.“ Ubohým bylo, jak by z čista jasna udeřil hrom. S pláčem se vrhly k nohám milované Matky, prosíce za odpuštění.

Neúprosnou byla jen vůči nepravosti a všemu, co na ni upomínalo. Takové dítě musilo býti z pensionátu vyloučeno, aby nenakazilo celé stádečko. Z o-

bavy o dětskou nevinnost vylučovala všechny marnivé toalety a účesy, svěťácká divadelní představení a vůbec vše, co by mohlo ublížiti mladým srdcím, jež každé nic dovede podnítit. Chovanky měly prostý, poněkud elegantní, ale vždy pečlivý oděv. Přísné dohlídky byly podrobeny i cizí návštěvy, všechny vycházky i volba knih a hudebních skladeb.

Nejúčinnějším výchovným prostředkem byla jí zbožnost. Věděla dobře, že, jakmile duše dětská pozná nejsvětější Srdce a si je zamiluje, nemůže jeho božskému vlivu odolat. Proto doporučovala každodenní kratičké rozjímání, zpytování svědomí, četbu zbožných knih a zvláště pobožnost k nejsv. Svátosti oltářní. Velkou péči věnovala přípravě na první svaté přijímání. „V dubnu r. 1820,“ psala jedna z tehdejších chovek, „připravovala jsem se s jedenácti družkami na první svaté přijímání. Slavnost určena na neděli „Dobrého Pastýře“. V předvečer vzala nás generální Matka do svého pokoje. Tu otevřela breviář a četla nám žalm XXII.: *„Hospodin vede mě, ničeho se mi nebude nedostávat; na místě pastvy mě usazuje; k občerstvující vodě mě přivádí . .“* Obdivuhodný ten žalm vyložila nám s nedostižným zápallem. Od oné chvíle minulo již čtyřicet pět let; ale ještě dnes při čtení onoho žalmu stejně city se mne zmocňují . .“

Po lásce k Bohu vštěpovala svatá Matka i lásku k Panně Marii. Nejhorlivější chovanky přijímala do Mariánské družiny, jejíž pravidla sepsal P. Varin r. 1816. Družina ta způsobila nesmírně mnoho dobrého uvnitř pensionátu a později i ve světě.¹

Hle, tak vychovávají světci: láskyplnou rukou vedou duše k Bohu. I vyrůstalo v Paříži mladé pokolení ženské, z něhož mnohé svým vlivným stánoviskem se staly velkou oporou svaté Církve; druhé zas v zátíši domácnosti byly onou silnou ženou, o níž praví Písmo svaté, že *„synové její vstali a ji bla-*

¹ Pro osoby ve světě žijící založila Matka Baratová první Družinu Mariánskou v Lyoně 25. března 1832, jejíž stanovy napsal P. Druilhet T. J.

hoslavili. Neboť klamný jest půvab a marná jest krása; žena, která se bojí Hospodina, ta bude chválena.“

UTRPENÍM KE SVĚTLU

Revoluce let třicátých neuškodila dílu Božímu, jež s opětným klidem doznalo nového rozvoje. Sám Řím měl již tři kláštery: „Trinita dei Monti“ na pahorku Pincio s pensionátem pro římskou šlechtu, klášter svaté Rufiny se školou pro chudé dívky zatiberské a konečně i římský noviciát na pahorku Janiculum ve „ville Lante“. V Belgii nedaleko Brusselu založen Jette St. Pierre, ve Švýcarech Montet, ve Francii Conflans u Paříže, kde umístěn noviciát, dále Marseille, Tours, Nantes, Charleville; sama Amerika měla již svých jedenáct klášterů.

Neobyčejný vzrůst vymáhal jisté změny ve správě, jejíž celá tíha spočívala na generální představené; též některá vedlejší pravidla potřebovala pozměnění. Leč několik předních řeholnic chtěla víc: chtěly adoptovati nezměněně veškerá pravidla Tovaryšstva Ježíšova. Svatá Matka však dobře věděla, že řehole ženská nemůže tolik, co mužská, a v tom se s ní shodovalo mnoho vytečných duchovních. „Dejte si pozor,“ napomínal kardinál Odescalchi, „lepší bývá nepřítelem dobrého. Prvotní idea zakladatelova má pečeť Ducha Božího; nelze se jí dotknout bez nebezpečí.“

Hlavním důsledkem těchto změn bylo přesídlení generální představené z Paříže do Říma. Matka Barátová byla na rozpacích; obávala se právem odporu nejen francouzského episkopátu, ale i vlády. Kdyby byl sv. Otec projevil své přání, okamžitě by byla poslechla. Ale Řehoř XVI. zůstavil jí úplnou volnost. O tom měla tedy rozhodnouti generální schůze, svolaná do Věčného města na den 11. června 1839. Ve své úzkosti spoléhala služebnice Boží jedine na pomoc shůry a proto tím úsilněji se modlila.

Práce byly započaty rozdělením řehole na provincie podle vzoru Tovaryšstva Ježíšova; ale pak nadšení zašlo dále, a přes všechny námitky svaté Matky, jež hleděla objasniti postavení řehole ve Francii, změněno neb zrušeno 46 článků; změny ty, pode jménem dekretů, měly býti připojeny k dosavadním stanovám a sv. Otcí předloženy ke schválení. I odbila pro služebnice Boží hodina soužení, ona úrodná chvíle, jež nechybí žádné velké duši, žádnému velkému dílu Božímu. Sacré Coeur po čtyři leta se octlo v nebezpečné krizi, v níž by bylo zahynulo bez obezřetnosti a trpělivé svatosti své zakladatelky.

K prvním, kdo si stěžovali, náležel P. Varin. Nic se ho nedotklo tak bolestně, jako úplné vyloučení jména nejsvětějšího Srdce Ježíšova. „Jak by řehole mohla existovat,“ psal generální Matce, „kdyby cílem jejím nebyla čest a sláva nejsvětějšího Srdce a šíření jeho poznání a lásky?“ Středem nejprudší oposice byl pařížský klášter, jehož představená, Matka Gramontová, ve své lásce ke svaté Matce nechtěla vůbec připustiti myšlenku na její definitivní odchod. Právě tato její přílišná láska způsobila služebnici Boží chvíle nejtrpčí.

Na radu kardinála Lambruschini byla svolána posléze nová generální schůze do Lyonu — jako neutrálního místa mezi Římem a Paříží. Shromáždění bylo četné — ale Matka Gramontová se nedostavila. Odvolávala se na arcibiskupa pařížského msgra d’Affre, který nedovolil, aby se z Paříže vzdálila; obávalť se, že schůze lyonská chce se vymknouti jeho autoritě; kromě toho vybízel všechny francouzské biskupy, v jejichž diecési bylo Sacré Coeur, by ve spojení s ním rozhodně se opřeli změnám prvotních stanov. Po dlouhém marném čekání schůze odročena a účastnice se většinou rozejely. Odjela i generální Matka, provázená hanou jedněch a pochvalou druhých. Na zastávce v Autunu čekala ji nová rána. Byl jí doručen list, v němž ministr osvěty, byv arcibiskupem pařížským zpraven o zamýšleném jejím přesídlení do Říma, žádá návrat k prvotním,

vládou uznaným stanovám, jinak že řehole bude ve Francii zrušena a jmění její zabaveno. Co činit? I nejlepší přátelé mlčeli bezradně. Služebnice Boží však nezoufala. Celou její nadějí bylo nejsv. Srdce Ježíšovo. „Důvěřujme,“ píše v jistém listě, „že dobrotou Boží vyjdeme z této propasti, a naše soužení poslouží k většímu dobru.“

V Autunu navštívil ji arcibiskup besançonský, msgre Mathieu; žádal usilovně, aby co nejdříve se vrátila do Paříže. Každý věděl, že je to otázkou života neb smrti celé řehole.

Ale účastnice lyonského sjezdu nazývaly její návrat slabostí; stárne prý a poddává se nátlaku. Matka Baratová mlčela, ale zato tím vroucněji a usilovněji se modlila. Kolik hodin prodlela v slzách v pařížské kapli, v malém koutku mezi oltářem a sakristií!

A přece zvolna se ukazovaly záměry Boží. Arcibiskup pařížský v listě zapřísahal sv. Otce, aby zachránil řeholi, Církvi tak užitečnou, a udržel v platnosti původní její stanovy, schválené Lvem XII. r. 1826. Žádost tu podepsalo dvaadvacet biskupů francouzských. I bylo potřebí, aby osoba, dobře zpravená a obezřetná představila celou věc sv. Otcovi v pravém světle. Úlohu tu přijal na sebe msgre Mathieu, arcibiskup besançonský. „Budu vaším Šimonem Cyrénským,“ tak těšil generální Matku.

Počátkem r. 1843 přibyl do Říma. Nejdříve si zašel do „Al Gesù“, kde na hrobě sv. Ignáce sloužil mši svatou. Vroucně prosil světce, aby zhatil celé jeho poslání, kdyby nemělo posloužit větší slávě Boží. Svatý Otec přijal ho vlídně i doručený jím list generální představené. Celou záležitost odevzdal komisi kardinálů, jichž náhledy se velmi rozcházely; ale nikdo nechtěl ztížit postavení Říma ke Francii. Posléze na schůzi, konané v první pátek měsíce března, zavrženy připojené nové dekrety a rozhodnuto, aby řehole se vrátila ke svým prvotním stanovám. Rozhodnutí to sv. Otec potvrdil.

Když msgre Mathieu oznamoval tuto radostnou

zvěst generální Matce, neopomenul dodati, jak zjevně tu zasáhlo nejsvětější Srdce Páně. Matka Baratová rozeslala ihned po celé řeholi okružník, v němž mezi jiným psala: „Brzy budeme děkovati za soužení, kterým jsme prošly. I poznáváme, že kříž jest vždycky stromem života, jímž se nám dostává všeho dobra.“ Ke konci vyzývá dcery, aby zapomněly na různost náhledů a v odpovědi Náměstka Kristova viděly slovo života. „Poslušnost k sv. Otci,“ dodala, „bude naším prvním pravidlem.“

A neklamala se. Všecky se podrobily. A zjev věru neslýchaný, jehož příčinu sluší hledati v obezřetné dobrotě svaté Matky: po celá čtyři leta této těžké krise nepozbyla řehole ani jediného kláštera, ani jediné řeholnice. Soužení to bylo pro duši služebnice Boží posledním křtem, křtem ohně. Z něho možno bylo jasně poznat, že díla Boží se nemění podle myšlenek lidských. a že Církev, mající smysl Božích tajemství, dovede se v rozhodné chvíli svrchovaně vyslovit.

DALŠÍ ÚTĚCHY A STRASTI

Bylo nápadno, že těžká krise posledních let byla nejúrodnější dobou rozvoje řehole. Přibyly nejen nové kláštery ve Francii, jako Toulouse, Nancy a j., ale i v Italii, v Anglii, ve Španělsku, v Rakousku, v Africe a v severní Americe. Trojí význačný rys charakterisuje jejich zakládání. Předně je připravuje trpělivost služebnice Boží. Vždy čekala, někdy i celá léta, až se dostaví chvíle Boží. K dílu dovedla obdivuhodně vybírat vhodní pracovníce. Když se pak již jednou rozhodla, nic nemohlo ji zadržet: ani obtíž, ani dálka, ani nedostatek peněz. Řídila se v tom radou sv. Vincence z Pauly: „Nesmíme zanechávat toho, co jsme z vůle Boží podnikli. Duše, oživená duchem Ježíše Krista, jest schopna velkých věcí.“ Ale když bylo dílo dokonáno, umlkla a ustoupila do stínu. Tak jednají oni pokorní dobyva-

telé, jež nazýváme světci. Kdosi jí řekl: „Dojista jste nikdy netušila, že budete řídit tolik klášterů.“ „Ale já ani dnes toho netuším,“ odpověděla prostě.

Se vzrůstem řehole se však množily obtížné visitační cesty. Kolikrát ubohá přílišnou námahou se roznemohla, kolikrát se octla na pokraji hrobu! Ale sotva pookřála, již opět se vydala na další pouť. Častým cílem jejích cest bylo Věčné město. Táhla ji tam neodolatelně její oddaná láska ke svaté Církvi a k Náměstkovi Kristovu a pobyt v Římě byl pro ni vždy plný milostí. Když roku 1845 dlela opětně v Trinita dei Monti, vzniklo tam dílo zbožného umění, jež se záhy stalo rodinným pokladem řehole nejsv. Srdce. Mladé čekatelce Paulině Perdreau bylo uloženo, aby pozadí klášterní chodby ozdobila mariánskou freskou. I představila mladičkou Pannu z doby, kdy přebývala v chrámu jerusalemském: Maria sedí v pokorné usebranosti s větánkem v ruce; vedle ní lilie a košíček s ruční prací, zakrytý otevřenou knihou. Celý výjev dýše nedostižným kouzlem zbožnosti a čistoty; jest to skutečně *flos campi a lilium convallium*, jak praví Písmo svaté. „*Mater admirabilis*“, tak nazval Pius IX. dojemnou tu fresku při své návštěvě v Trinita dei Monti. Od té doby nepřestala líbezná Madonina rozlévati převzácné milosti na všechny, kdo s důvěrou ji vzývali.

Téhož roku na zpáteční cestě stihla v Turinu generální Matku bolestná zpráva o smrti bratrově. Poslední dny P. Ludvíka Barata byly tím, čím byl celý jeho život: velkodušnou sebeobětí a ustavičnou modlitbou. Zemřel svatě 21. června u věku 77 let.

Z Paříže, svého obvyklého sídla, svatá Matka často a ráda navštěvovala své bílé stádečko v nedalekém Conflansu. Milovala vždy venkov a jeho práce, volnou Boží přírodu i ubohou němou tvář. Kdykoli zavítala do Conflansu, zaradoval se celý dvůr. Pes odvázan, koza vypuštěna, drůbež navštívena a ovce vyběhly na pole. Celý ten nárůdek vsele pobíhal kolem služebnice Boží, zatím kdy do-

máci kočka pospíšila zanéstí svá kotátka do cely svaté Matky.

U novicek cítila se generální Matka nejšťastnější. Vždy si přála četných povolání, neboť žeň vždy jest velká a dělnic málo; ale zvláště chtěla, aby byly velkodušné a obětavé. Srdečně a prostě vítala mladé čekatelky, ale volbu zůstavila nejsv. Srdci Ježíšovu. Nikoho nepřemlouvala a o jiných řeholích mluvila vždy s nehlubší úctou. Hluboce pociťovala obět rodičů a proto vždy jim vroucně děkovala. A co říci o poučeních této velké duchovní učitelky? Zahrnouti je možno ve slovech: „Dejte všecko a budete míti všecko. Všecko dáti znamená velkodušně se zapírat a obětovat. Všecko míti znamená míti Ježíše životem spojení, životem vnitřním...“

Poučení ráda připojovala ke zjevům v přírodě. Při pohledu na kvetoucí jabloň řekla novickám: „Musíte býti bílé jak ty květy svou čistotou a červené svou láskou. Ale nesmíte příliš důvěřovati prvním paprskům slunečním; po prvotní horlivosti nejdnou se dostaví mrazy utrpení a zkoušek, a jen duše, jež dovedou jim odolat, vydají ovoce.“

Do noviciátu přicházel často i staříčkový P. Varin. Rád jim připomínal své oblíbené heslo: „Odva- ha a důvěra!“ „Ve všem, co činíte,“ říkal, „sláva náleží Bohu, prospěch bližnímu a námaha vám... Ach, volejte po celý život: „Jak dobrý jest Pán Bůh!“ A ještě v hodině smrti opakujte: „Jak dobrý jest Pán Bůh!“ Pak po celou věčnost budete zpívat: „Jak dobrý jest Pán Bůh!“

Leč to byl již večer jeho svatého života. Počátkem roku 1850 těžce onemocněl. „Brzo ztratíme našeho dobrého P. Varina,“ řekla generální Matka. „Země bude míti o jednoho světce méně a nebe o jednoho světce více.“ Na rozloučenou napsala mu list, v němž prosila o požehnání pro sebe i všechny své dcery. Nemocný přečet jej zvolal: „Ach, všechny jsou v mém srdci! Nechť Bůh jim žehná, žehná všem.“

Když po posledním sv. pomazání P. provinciál

připomněl mu jeho heslo a řekl: „Odvaha, drahý Otče! ještě několik dní utrpení, a těch 80 let věrné služby Boží dojde věčné odměny. Důvěra v Toho, kterého jste tolik miloval, a který vás tak miluje“ — ctihodný kmet radostí zaplakal. Dne 19. dubna časně ráno se probudiv řekl: „Dnes je pátek. Brzy budeme v nebi...“ A skloniv hlavu, přešel tiše v lepší svět.

Generální matka oznámila zvláštním okružníkem svým dcerám tuto nesmírnou ztrátu a dodala: „Právem můžeme doufat, že ctihodný ten Otec bude s výše nebes bdíti nad svou řeholí, která po Bohu jemu děkuje za svou existenci.“

V době té opět na ni doléhal těžký kříž. Trpěla se sv. Otcem Piem IX., jenž od roku 1848 byl předmětem nenávisti a záští. Želela mučednické smrti arcibiskupa pařížského msgra d’Affre, jenž zahynul v revoluci na barikádách, a umíraje poslal své poslední požehnání řeholi Sacré Coeur. Bolela ji ztráta švýcarského kláštera v Montetu a pěti klášterů piemontských, odkud revoluce vypudila provinciální představenou Matku du Rousier a její dcery. Svatá Matka přijala je v Paříži s otevřenou náručí a těšila je: „Zapadá-li slunce v jedné zemi, vychází v druhé...“ A nemýlila se.

Msgr Valdivieso, arcibiskup v Santiagu, volal řeholnice nejsv. Srdce do Chile. Generální Matka poslala tam Matku du Rousier, která však napřed se měla zastaviti v severoamerickém St. Charles u stařícké Matky Filipiny Duchesnové a přinésti jí požehnání její první Matky. Odtud zmužilá misionářka zamířila na jih. S nesmírnými obtížemi a s nebezpečím života cestovala Panamou a Kordillerami a jen zvláštní ochraně Boží děkovala za své zachránění. Roku 1854 založen v Santiagu pensionát. Odtud se rozšířila láska k nejsvětějšímu Srdci Páně po celé jihoamerické pevnině.

Leč i jiné země žádaly o kláštery, a svatá Matka, ač ročně někdy přibýlo až osm klášterů, nemohla přece všem prosbám vyhovět. Úžasný ten rozvoj

budil podiv. Ale kdo znají tajemství Božích cest, přisvědčí tomu, co řekl jistý zbožný kněz: „Tak rychlý a neobyčejný vzrůst řehole předpokládá velkou pokoru její zakladatelky; jinak si to nemohu vysvětlit.“

DOVRŠENÁ SVATOST

„Již se připozdívá.“ psala služebnice Boží roku 1859, „slunce našeho života se chýlí k západu. Buďme jak ta dobročinná hvězda! Dřív než zapadne za hory, zazáří tím skvělejším leskem. Kéž jest tak i s námi!“

Mluvila vlastně o sobě. Večer jejího života byl věrným odleskem překrásného dne.

„Málo stačí moudrým, a svatým ještě méně,“ říkávala. Její pokojík a vůbec vše, čeho užívala, mělo ráz chudoby a prostoty. Jednoduchý stůl a několik slaměných židlí bylo celým zařízením, krucifix a obrázek Panny Marie jedinou ozdobou. S rozhodností odmítala vše, co jen poněkud bylo hledané a pohodlné. Jak často vynášela ze své cely koberce neb záclony, jež měl ji uchrániti před vedrem neb mrazem! Chodívala ve starém, obnošeném oděvu a nikdy nezhálela. Vesele zametala, stírala prach, obírala a připravovala zeleninu a i při rozmluvě pletla, šila neb spravovala.

Tělo bylo jí žertvou, z lásky k Bohu obětovanou. „Za ztracený mám den, ve kterém jsem nic pro Boha netrpěla,“ říkávala. Proto den její byl přeplněn oběťmi, nepatrnými sice, ale posvěcenými láskou. Pokání ukrývala pečlivě. „Co trpíme,“ říkala, „musí zůstatí tajemstvím. Takové mlčení se líbí nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu.“

Zvláště měla namířeno na samolásku, kterou z hloubi srdce si ošklivila. „Ach, kdybych se mohla dostat na to „já“; dojistá bych je zardousila . . . V tomto boji není příměří: buď umřít neb zvítězit.“ Její pokora dovedla všechno vysvětlit: „Proč si ji

vyvolil Bůh, aby vedla řeholi?“ „Poněvadž nejkrásnější květiny zapouštějí své kořeny ve hnoji.“ „Poněvadž do základů velkých budov se kladou hrubé, neotesané balvany.“ Úsilně odmítala název „zakladatelky“: „Ach, Ježíši,“ zvolala, „naším zakladatelem — tos Ty jediný!“

Hluboké ty ctnosti vyvěraly z vroucí lásky k Bohu. Žár její se nedal utajit. Vše, co krásného viděla, bylo jí žebříkem, po němž se vznášela až k nejvyšší Kráse; ve všem viděla krůpěj z nekonečného moře Boží dobroty. Jak ji uchvacoval pohled na nebetyčné hory, na nesmírné moře, na porosenou růži, na díla umělecká! Proto snadno můžeme vytušiti, jaká asi byla její modlitba, které se denně oddávala šest až sedm hodin. Ve svém malém oratoriu bývala tak hluboko v Bohu ponořena, že vše jiné pro ni zmizelo. Často s nejhlubším dojetím vyslovovala nejsv. jméno Ježíš aneb šeptala chvílemi: „Ó, Pane, jak jsi dobrotivý a mocný! Proč tak málo duší Tě miluje?“ Měla-li na srdci zvláště něco důležitého, blížila se s rukama sepjatýma až k samému svatostánku, šeptajíc úpěnlivě: „Pane, neodmítej mi té prosby! Tak dlouho již Tě o to prosím!“ Zvláště ráda se modlívala: „Ó nejsvětější Srdce Ježíšovo, mé světlo, má láska, můj živote! Učiň, bych znala jen Tebe, bych milovala jen Tebe, bych žila jen Tebou, v Tobě, z Tebe a pro Tebe.“

Něžně milovala Matičku Boží a sv. Josefa a s důvěrou uctívala zejména sv. Jana Miláčka, sv. Ignáce, sv. Terezii a Marketu Marii; často vzývala svaté anděly a zvláště sv. Michala.

Srdce světců chce se připodobnit Srdci Božímu a proto podle možnosti i druhým se udílí. Též ona milovala vše, co miluje Bůh. Vroucně a oddaně milovala svatou Církev, její nejvyšší hlavu a kněžstvo. Své řeholní rodině byla nejněžnější matkou. Její mocný vliv na ni možno sice přičítati jejímu svatému životu a moudrému vedení; ale přece velkým činitelem byla tu i její láska. Byť sebe více byla zahrnuta důležitými pracemi, přece vždy měla pro

každou z dcer slovo útěchy, vždy spěchala s pomocí srdce, duše a těla. Ač její láska se nerozdílně na všechny vztahovala, přece sestry laičky byly jejími zvláštními miláčky. Nikdy nerozkazovala, vždy jen prosila. „Nebyla byste, sestřičko, tak laskava a učinila to a to . . .“ „Byla bych velmi vděčna, kdybyste to a to mohla učinit . . .“ „Jestli vás to nevyrušuje . . .“, „Máte-li volnou chvíli . . .“ Jak oplakávala smrt sestry Marie, která ji ošetřovala! Ještě v noci bylo slyšet, jak pro ni pláče. „Ztratila jsem věrnou družku,“ řekla se slzami. Láska její zasahovala všechny duše, vykoupené drahocennou krví Kristovou; toužila přivést všechny do jeho nejsvětějšího Srdce. Proto při každé příležitosti se stávala apoštolem; nikdo nedovedl jak ona zasáhnouti duše paprskem milosti. Její lékař, muž jinak výtečný, zanedbával své náboženské povinnosti. Generální Matka vyčkala příhodné chvíle a pak s ním rozmlouvala téměř celou hodinu. Když vycházel, řekl se slzami v očích: „Jaká to žena!“ Od té doby chodil ke sv. svátostem.

Mladý protestant pojal za choť bývalou chovanku. Když se mu narodil syn, chtěl podle rodinné úmluvy, které však svatá Církev nikdy neschvaluje, aby syn sdílel s ním jeho náboženství. Sotva se Matka Baratová o tom dozvěděla, dala si ho zavolat. Zнала ho dobře, neboť často ji navštěvoval, ano i svou matkou nazýval. „Nuže,“ řekla, „jsem-li: vaší matkou, musí můj vnuk býti katolíkem.“ Otcí nezbylo než poslechnout. I zašel si k pařížskému nunciovi msgru Sacconi a prosil, by udělil dítěti svatý křest. „Nemohu Matce Baratové ničeho odeprítí . . . Ta svatá žena mě opanovala.“

Zvláštní její lásce se těšila mládež a chudina. Dítky byly jejím životem a odpočinkem, „rosou její duše“. V Paříži často volávala k sobě chovanky, zvláště ty nejmenší. Obvykle sedávala s nimi pod košatým cedrem a tu jim vypravovala zajímavé příběhy, jimiž se hluboko do jejich mladistvých duší vryl zákon Boží. Nejednou prohlásila, že „by o-

chotně pro jedinou dětskou dušičku založila řeholi“. Jistého večera po slavnosti prvního svatého přijímání řekla: „Drahé dcery! Utěchy dnešní slavnosti měly by býti odměnou veškerých našich obětí.“

O její lásce k chudině mluví nescíslné příklady. „Chudí jsou požehnáním našich domů,“ opakovala častokrát. Dávala štědře, bez omrzení. Když ji upozornili, že dává, co má nejlepšího, odvětila s povzdechem: „Ach, jak ráda bych dala i svou vlastní kůži!“ Spatřivše starce zimou se chvějícího, žádala, by mu sestry daly její plášť. „Ale, Matko,“ zvolaly, „již dnes ráno jste jej chudásovi darovala“. Zahradnický pomocník spal na výsluní s holou hlavou. Generální Matka přikryla mu ji svým šátečkem a pak se tiše vzdálila. Hoch probudiv se zvolal dojat: „To jistě byla naše dobrá Matka...“ Jistý chudáš prosil o pár grošů na tabák. Sestra fortnýrka mínila, že je to zbytečnost. Ale svatá Matka splnila jeho prosbu. „To není zbytečnost,“ řekla, „cítí-li, že to potřebuje...“

Jak útlomitně pomáhala těm, kdo z blahobytu se octli v bídě, ukáže malý příklad.

Jistá mladá paní, vychovaná po deset let v Sacré Coeur, octla se náhle ve velké bídě. Následkem dlouhé nemoci manžel pozbyl úřadu. Zastaveny skvosty, nábytek, oděv, ano ubohá mladá žena obětovala i svou drahou mariánskou medailku. Ale nic nepomohlo. Blížil se den, kdy rodina, nemohouc zaplatiti nájemné, měla se octnouti na ulici. Zoufalý manžel, po těžké nemoci osláblý, vinil božskou Prozřetelnost. „Ach,“ vzdychla mladá paní, „kdyby má dobrá Matka Baratová věděla o naší bídě, jistě by nám pomohla...“ „Tvá Matka Baratová?“ zvolal manžel roztrpčeně, „toť až příliš velká paní, než aby ji mohlo dojati naše neštěstí... Sklidila bys, má drahá, o jedno zahanbení více... A my jsme již dosti pokořeni...“ Choť neodpověděla, ale se slzami v očích si umínila, že bude psát generální Matce.

Několik týdnů před svátkem sv. Magdaleny do-

stala služebnice Boží zmíněný list. Ulekla se. Ale pak ihned pospíšila k zásuvce, vyňala potřebnou sumu na zaplacení nájemného a potom chystala množství potřebných věcí, opakujíc sestrám, které jí pomáhaly: „Ubohá Klotilda! Jaká bída! Vyndejte mi z oné skříně ještě ty šaty, onen klobouk, punčochy, kapesníky . . . Ach, a to je jedno z našich dětí! Pošlete ji to ještě dnes a prostě, by se pomodlila za mě a za řeholi . . .“

Když mladá žena obdržela zásilku, zajásala radostí. Sám choť vyznal svou porážku. „Ode dneška,“ řekl pohnut, „budu se s tebou modlit. Dosud jsem nechtěl nikdy pokleknouti. Ale dnes musím Bohu děkovat.“ To povědév, poklekl vedle ženy a oba se slzami v očích se modlili za svou dobroditelku.

Když se generální Matka o tom dověděla, byla radostí téměř bez sebe.

V dobrodiních neustala způsobem nejútlocitnějším. Nejen že pečovala o výkup všech zastavených předmětů, ale záhy i manžel obdržel výhodné místo. V ubohém se probudila odvaha; láskyplná ruka vrátila mu víru.

Nadešel svátek sv. Magdaleny. Oba manželé byli ráno na mši svaté a přijali Tělo Páně. K večeru šli poděkovati do Sacré Coeur. Dojati líbali ruce drahé Matky, jíž jejich štěstí bylo nejkrásnějším svátečním dárkem.

POSLEDNÍ DNI

Bůh prodloužil život své věrné služebnice za obvyklé meze lidského života. Poslední zima r. 1864 byla pro ni velmi obtížná. S přicházejícím jarem však se zdálo, že síly se jí vracejí. Řeholnice se těšily, že Pán Bůh ji ještě zachová; ale svatá Matka nesdílela jejich naděje. Klidně se loučila se vším, co jí bylo drahé. Myšlenka na věčnost ji neopouštěla. Listy své končívala obyčejně posledním „s Bohem“. „Vaše matka stárnouc pozbývá sil, zraku, paměti,

ale ne paměti srdce," psala jisté řeholnici. „Nemohu na vás zapomenout, drahá dcero. Uvidíme se ještě? Při myšlence té vzhlížejí mé oči k nebi. Modlete se za svou matku, aby milosrdenstvím nejsv. Srdce brzy tam našla útulek. Čas se blíží. Blažen, kdo miloval, kdo bojoval a následoval Ježíše tichého a pokorného. Těch osmdesát pět let mého života připadá mi jako sen. Spěšme vyplniti zbývajících dny ctnostmi a láskou..."

Nastal květen a s ním i první sv. přijímání malých chovanek. Generální Matka pozvala je odpoledne pod oblíbený svůj cedr a tam s láskou k nim mluvila a rozdala jim pamlsky a ovoce. Ale musily dříve slíbit, že nikdy neurazí Pána Boha. „Pak se sejdem tam nahoře u Ježíše a Marie," dodala, „není-li pravda?" Potom jim požehnala. Bylo to její poslední požehnání drahé mládeži.

V neděli 21. května řekla mezi jiným při společném zotavení: „Drahé dcery, přišla jsem k vám, poněvadž ve čtvrtek půjdeme do nebe..." Nikdo netušil, že slova ta se splní doslovně. Odcházejíc obrátila se k sestrám laičkám: „Drahé dcery, buďte velmi pokorné! Chybí-li tato příčka v žebríku našich ctností, nemožno přijíti do nebe. A modlete se za mě, až mne tu nebude..."

Večer byla ještě v kapli na požehnání a pak ještě dlouho se modlila před svatostánkem. Nazítří vstala jako obvykle v pět hodin ráno a s křížem v ruce vykonala své rozjímání. Potom byla na mši svaté a díkyčinění po svatém přijímání prodloužila až do půl deváté. Po návratu do své cely prohlížela došlé listy. Když však sestra jí přinesla snídání, řekla jí: „Dnes mi nějak není dobře." Potom chytivši se za hlavu, zvolala: „Ach, má hlava!" Více nemohla. Zdálo se, že omdlévá. Přivolaný lékař zjistil ochrnutí mozku. Zpovědník P. Gamard udělil jí poslední pomazání, při němž tvář její zářila nebeským ohněm.

Potom však ležela bez hnutí s očima zavřenými. Těžko bylo uhodnouti, zda ví o sobě. Teprv nazítří

náhle, jak by věděla, že se u ní řeholnice modlí litanie loretánské, bila se v prsa při slovech: „Beránku Boží“. P. Gamard tím potěšen prosil, aby odpověděla stisknutím ruky, ví-li, že včera jí udělil poslední pomazání. Silné stisknutí ruky bylo její odpovědí. Toho použila její generální zástupkyně, Matka Josefina Götzová, i poprosila o požehnání pro celou řeholi. Umírající rychle pozvedla pravou ruku, takže přítomní byli až k slzám dojati.

V noci se jí přitížilo. Velkou útechou bylo požehnání sv. Otce, jež došlo prostřednictvím msgra Méroda. Umírající držela v rukou křížek, jež s láskou líbala. Kolem klečely řeholnice a modlily se. Viděly, jak život její hasne, ale viděly i tvář, zářící svatým klidem. P. Gamard obnovil jí několikrát rozhřešení a modlil se církevní modlitby. Zvolna dech její slábl a se prodlužoval, až o jedenácté hodině v noci, v poslední hodinu svátku Nanebevstoupení Páně odešla do nebeské vlasti.

K vystavené tělesné schránce putovaly nejen řeholnice všech tří pařížských klášterů, ale i velký počet osob z města. Ležela v řeholním oděvu s věncem bílých růží na hlavě, držíc v rukou krucifix, růženec a snítku lilií. Tvář byla jasná, rty se usmívaly. Duše, opuštějíc tělo, zůstavila mu výraz nebeského klidu, v nějž vešla.

Pohřeb se konal v pondělí 29. května. Když po rekviem vynesena rakev z kaple, malé chovanky, kterým před týdnem byla žehnala, vypukly v hlasitý pláč a natahovaly po ní ruce, jako by svou Matku chtěly zadržet. Pohřební průvod zamířil za město do blízkého Conflansu. Tam v kryptě pod kaplí Bolestné Matky Boží uloženo svaté tělo pod prostým mramorovým náhrobkem, jež zdobil nápis: „Zde odpočívá v pokoji Kristově — Magdalena Ludvíka Žofie Baratová — zakladatelka řehole Sacré Coeur — již po šedesát dvě leta s obdivuhodnou moudrostí a dobrotou řídila. — Čím více ji viděla vzrůstat a se rozvíjet — tím více se pokořovala — připisujíc vše jedinému Bohu. — Zemřela ve svátek

Nanebevstoupení Páně 25. května 1865 — u věku osmdesáti pěti let, pěti měsíců a třinácti dní. — Pozdrav Tobě a s Bohem, dobrá Matko! — Žij v Bohu a vzpomínej na ty — které jsi zrodila božskému Srdci.

Ave et vale, bona Mater,
vive in Deo, memor nostrum,
quas Divino Cordi genuisti.

V SLÁVĚ NEBES

Od chvíle, kdy Matka Magdalena Žofie Baratová ukončila svou úlohu pozemskou, zahájila své poslání s výše nebes. Její neochvějná důvěra v Božské Srdce ji neklamala.

Několik měsíců před svým odchodem slíbila konvertitce baronce Berbichingenové, že obrácení jejího manžela bude první milostí, o niž bude prosit, jakmile se objeví před trůnem Božím. V květnu roku 1865 baron ve Stuttgartu se těžce roznemohl. Vzkázal však králi Württemberskému, že chce umřítí jako věrný protestant. Leč téže noci, kdy služebnice Boží opustila zem, nemocný náhle změnil úplně své smýšlení: požádal o katolického kněze, byl přijat do katolické Církve a za dva dni, posílen sv. svátostmi, zemřel jako věřící katolík.

Od té doby se již nikdy nezastavil proud milostí, jež u Boha vyprošuje její mocná přímluva. Z nespočíslných příkladů podáme jen několik. Markéta Murray, stížená rakovinou, po devítiníku ke služebnici Boží je náhle uzdravena. Z téže nemoci uzdravena ještě mladá Španělka Vincencie Zelamus. Ve Valencii čtrnáctiletý Richard Flores spadl tak nešťastně, že těžké poranění hlavy nepřipouštělo žádné naděje. Po přiložení ostatku Matky Magdaleny Žofie Baratové hoch klidně usnul a ráno se probudil úplně zdrav. Jistá řeholnice umírala tak hroznou nemocí, že již připravena rakev, aby ihned po smrti mohli ji odnésti na hřbitov. Ale celý klášter s dů-

věrou volal k svaté Matce — a umírající vstává uzdravena. Jedenáctiletá chovanka v St. Louis Nancy Bakewell onemocněla těžkým zápallem kosti bederní. Na přímluvu svaté Matky 20. srpna 1867 je náhle uzdravena.

Milosti ty stále se množící přiměly duchovní vrchnost k přípravným pracem na proces beatifikační. Proto církevní komise otevřela v Conflansu její hrob: po dvaceti osmi letech nalezeno tělo neporušené.

Ale záhy těžké zkoušky dolehly na řeholi. Následkem bezbožných zákonů zrušeno všech čtyřicet pět klášterů francouzských v letech od roku 1903 do roku 1909, ač právě tolik nových klášterů založeno v zemích sousedních a dalekých. Proto odvezeno i neporušené tělo svaté zakladatelky z Conflansu do Belgie, kde uloženo v klášterní kapli noviciátu v Jette nedaleko Bruselu. Odvezeny z Francie i ostatky P. Varina a ukryty v bezpečí; spočívají nyní v kapli londýnského kláštera v Roehamptonu. Roku 1909 přesídlil se do Bruselu sám mateřský dům. Ale poslední tu obět ozářil Bůh velkou útechou. Ještě než Sacré Coeur opustilo definitivně svou vlast, uznala svatá Církev hrdinné ctnosti jeho zakladatelky i zázraky, jimiž ji Bůh ráčil oslavit, a 24. května 1905 ústy Nejvyššího Pastýře Pia X. vřadila pokornou služebnici Boží mezi blahoslavené. Byla to nedostižná chvíle, když v nádherně ozářené basilice svatopetrské zastkvěl se její obraz v zářící aureole a náměstek Kristův vzýval ji o mocnou přímluvu u Boha: „Beata Magdalena Sophia, ora pro nobis.“

Dojista přímluvou její ukráceno vyhnanství. Již počátkem války světové roku 1914 povolen řeholnicím návrat do vlasti, kde záhy otevřeno patnáct klášterů. Ale mateřinec se již nevrátil. Poněvadž však obsazení Belgie německým vojskem znemožňovalo jeho činnost, přesídlil se v únoru 1915 trvale do Věčného města.

Svatá zakladatelka však neustala ve svém blaho-

dárném poslání. Hluboký dojem zvláště vyvolaly dva zázraky, jichž předmětem byly Sestra Růžena Coynová v severoamerickém městě Albany a Matka Marie Salm-Salmová. Sestra Coynová trpěla dědičnou tuberkulosou. Roku 1919 zbývalo jí podle svědectví lékařů jen několik dní života. Matka představená však ji vyzvala, by se s důvěrou utekla k svaté Matce. Ubohá s námahou se dovlekla do sousedního pokoje, kde před obrazem svaté zakladatelky devětkrát se pomodlila modlitbu o uzdravení. Vrátivši se na lůžko klidně usnula. Ráno v půl šesté se probudila úplně zdráva. Lékaři stvrdili nové zdravé plíce.

Matka Marie Salm-Salmová trpěla zkřivením páteře. Po dlouhém marném léčení prohlášen její stav za beznadějný. Tehdejší představená generální Matka Stuartová poslala nemocnou do Jette ke hrobu blah. Magdaleny Žofie. Tam 20. srpna 1912 ubohá poklekla a vroucně se modlila. Na konec potřela chorou hlavu olejem z lampičky, hořící před svatými ostatky. Večer klidně usnula a ráno se probudila dokonale zdráva. K večeru téhož dne zjevila se ji svatá Matka a ujistila ji o úplném uzdravení.

Oba zázraky přijaty svatou Kongregací. Tak posléze nadešel nezapomenutelný den svatořečení blahoslavené Magdaleny Žofie 24. května 1925.

„Kristus Pán,“ řekl sv. Otec Pius XI. ve slavnostní homilii při pontifikální mši svaté ve velechrámu svatopetrském, „slíbil svým apoštolům, že zůstane s nimi po všechny dni až do skonání světa. Slova ta se plní ustavičně, i když události budí obavy, i když jed zloby vniká hlouběji v ústrojí lidské společnosti. Božský Spasitel uděluje vždy své Církvi účinných prostředků, posílaje jí v každé době muže a ženy svatého a bezúhonného života. Tak za bouřlivé revoluce francouzské si vyvolil svatou Magdalenu Žofii Baratovou. Když byla dítětem a tázali se jí po jejím narození, odpovídala, že se narodila z ohně. Ale pravý oheň, který ji roznítil, vyšlehl z nejsvětějšího Srdce Ježíšova. K jeho slávě založila řeholi, nesou-

cí jeho jméno. Žádala sice, aby každý z jejich klášterů měl své útulky a školy pro nemajetné dívky, ale přece hlavním dílem řehole bylo jí vychovávání dítek z vyšších tříd společenských. Nebyloť nevědomo této velmi obezřetné ženě, že právě vyšší třídy, které žijí v slávě a v bohatství, jsou bídňější než ti, jimž se nedostává jmění, a že často zdvořilost a jemné mravy ukrývají největší nedostatky rozumu a srdce. Chtěla z mladých dítek vychovati křesťanské matky, jež přivyknuvše od mládí svatému a bezúhonnému životu, přivábily by — více příkladem než slovem — své chotě, dívky, příbuzné i lid k lásce a k věrné službě Boží. A Bůh, jenž pokorné povyšuje, nejen dal, by se za života zaskvěla ctnostmi, ale by i zazářila leskem jeho vznešených darů. Proto prohlašujeme a slibujeme, že příklad této svaté panny prospěje nám i četným duším, které se zasvětily apoštolátu svaté výchovy, dnes více než kdy jindy potřebnému ke probuzení ducha křesťanského, aby se žena naučila vésti manžela — ne k záhubě — ale ke spáse, užívajíc k tomu všech darů přirozenosti a milosti.

„Dej Bůh, by světice vyprosila dnešní době na Ježíši Kristu mládež čistou, poučenou ve ctnosti a ve všelikém dobru! Dej Bůh, bychom i my se ubírali cestou, kterou ona kráčela, a dojítí mohli věčné blaženosti a s ní se věčně mohli radovati. Amen.“

Kdo z poutníků Věčného města zavítá do velechrámu sv. Petra, spatří mezi sochami zakladatelů nad svatou Terezií z Avily krásné sousoší z bílého karrarského mramoru. Představuje sv. Magdalenu Žofii, držící v ruce knihu s nápisem „Jesu et Mariae“, kterou ukazuje malému dítěti, jež s důvěrou k ní vzhlíží. Po pravém jejím boku se vznáší andílek, nesoucí erb řehole. Příchozímu však se zdá, že světice na něho hledí a ukazuje mu na Stolicí Petrovu, jak za života činívala.

V slávě nebes nezapomíná . . . Zajděte si do mate-

řince na Via Nomentana! Tam „Zlatá kniha“ sčítá nebeské květy, jimiž svatá Magdalena Žofie těší a pomáhá ve všech dílech světa těm, kdo ji vzývají o přímluvu u Zdroje Lásky Nekonečné — u Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

MODLITBA SV. MAGDALENY ŽOFIE K NEJSVĚTĚJŠÍMU SRDCI JEŽÍŠOVU

Ó Srdce Ježíšovo, k Tobě spěcháme, k Tobě přicházíme, poněvadž jsi naším jediným útočištěm, naší jedinou, ale jistou nadějí! Tys lékem na všechny naše nemoci, úlevou všech našich břed, napravením všech našich chyb, doplněním všech našich nedostatků, jistotou všech našich proseb a pro nás všechny neomylným a nevyčerpatelným zdrojem světla, síly, vytrvalosti, míru a požehnání. Jsme jisti, že nás neodmítneš, že nepřestaneš nás milovat, nás chránit a nám pomáhat, poněvadž nás miluješ láskou neskonale.

Smiluj se nad námi, Pane, podle svého velikého milosrdenství a učiň s námi, v nás a pro nás vše, cokoli chceš, neboť se odevzdáváme Tobě s úplnou a celou důvěrou, že nás nikdy neopustíš. Amen.

O B S A H

Předmluva	5
Kámen úhelní	7
Boží jiskra	10
Hořčičné seménko	12
Generální představená	17
Zkouška	21
Řeholní pravidla	24
Misie	27
Velká vychovatelka	31
Utrpením ke světlu	36
Další útěchy a strasti	39
Dovršená svatost	43
Poslední dni	47
V slávě nebes	50
Modlitba sv. Magdaleny Žofie k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu	54

S. Kateřina

CÍSAŘ KAREL IV

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVĚ

měsíčník životopisů svtců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braito O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc

Upozorňujeme zase letos na přednášky vyššího náboženského kursu, jež budou konány pravidelně v Praze, v Brně, v Pěrově a v Mor. Ostravě. Přednášky začnou v Hjnu. Prosíme všechny, aby se, kde je jim to možno, zúčastnili těchto přednášek, a aby na ně upozorňovali i jiné, a to i z jiného břehu. Tisknou se plakáty a letáky těchto přednášek. Ti, kdo chtějí tyto přednášky propagovat, ať si dopíší o libovolný počet těchto letáků. Zároveň prosíme, aby ti, kdo mohou, i finančně přispěli na výlohy spojené s těmito přednáškami, t. j. hlavně na cesty přednášejících. Dary posílejte laskavě na naše složenký s poznámkou: Na vyšší náboženský kurs.

Příští číslo Vítězů bude život sv. bratra-laika, Konráda z Parzhamu.

LITERATURA

COMMAUCHE P.: „*Le Père Edouard Epinette*.“ Paris 1937. Edition Dillen. Str. 183, 15 frs. Je to životopis misionáře z řádu sv. Ducha. Jeho misionářská činnost trvala krátce — čtyři roky. Zemřel ve svém 29. roce skosen nemocí, vyčerpán námahou a utrpením, avšak šťastný. Tato radost přýtila z jeho vnitřního života. Spisovatel poukazuje hlavně na hrdinskou obětavost mladého misionáře.

DE ROS F.: *Le Père François d'Osuna*. G. Beauchesne, Paris 1937. Pod vedením a řízením profesorů Katol. institutu v Paříži jsou vydávány různé cenné studie ze všech možných oborů. Z dějin theologie podává nyní autor životopis velkého učence Františka z Osuny, spisovatele, činného apoštola. Kniha má několik částí. V první je líčen život Františka z Osuny, druhá část ukazuje jeho činnost na poli vědecké práce i v mystice. Třetí část nám podává jeho nauku a metody duch. života. Ke konci jsou přidány čtyři dodatky, věnované otázkám, týkajícím se buď osoby Františkovy, nebo jeho současníků a pod.

DE SEBASTIANIS: *De consolatione*. Marietti, Torino 1937, str. 76. Autor zde podává výklad o moci představeného; tvrdí, že ti, kdo mají úřady, kdo vládnou, jsou vydáni mnohým nebezpečím a opravdovému martyriu. Ovšem jen pro

S. K A T E Ř I N A

CÍSAŘ KAREL IV.

Co musí o něm každý
katolický Čech věděti

1937

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

**Olomucii, die 6. Septembris 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Nr. 14.600.**

PŘEDMLUVA

Kdybychom chtěli podati jen přibližně úplný životopis Karla IV. a vyličiti celkově jeho význam, nestačil by na to ani celý ročník „Vítězů“.

*Proto hned titulem tohoto svazku vyjádřili jsme, že se omezuje jen na vyzdvížení hlavních a nepo-
všimnutých fakt, jen na vyličení toho, co má a musí
každý Čech věděti o Karlu IV.*

*Zdůrazňuji, že tento náš počín je docela skrom-
ným, v žádném směru ~~ž~~ročníčným položením malé
snítky z háje vděčnosti na pedestal slávy od dětství
námi vroucně milovaného Otce vlasti.*

*Připisuji pak práci tuto památce svého učitele uni-
versitního prof. dra V. Birnbauma, který byl ne-
menším ctitelem Karlovým.*

S. K.

ÚVOD

Karel IV. jest genius, který v dějinách národních nemá sobě rovna. Snad právě proto jest tak málo znám a uznáván. Jeho případ jest nejdůraznějším dokladem toho, do jaké míry jest potřebí revidovati moderní proudy českého dějepisectví, které vystavily na první místo úcty, a to téměř výslovně proti Karlu IV., krále Jiřího z Poděbrad. Tomu snaží se imputovati (a docela jistě anachronicky) dynamiku velikého zjevu, snaží se z něho učiniti panovníka sociálního, demokratického, ačkoliv je průkazné, že právě jeho doba přinesla nejhorší útlak drobnému lidu a že jeho „demokratičnost“ byla jen součástí posledního křečovitého záchvatu přežilého feudalismu proti novým formám vládního centralismu, který zanedlouho, na pokročilém západě, zvítězil. Jiří Poděbradský je zjevem sporným, kterému lze více nebo méně přiznati vlastnosti lepší či horší, podle stanoviska, které právě zaujímáme vzhledem k myšlenkové orientaci. Naproti tomu význam mohutného, cílevědomého, neomezeného po stránce mravní, prakticko-hospodářské, i kulturní, a vlnami světového příboje vítězně, až k nejvyšším metám prorážejícího velikána Karla IV. jest *nesporný* a lze ho buď jen uměle zastříti, nebo stoprocentně přiznat.

Ovšem Karel IV. byl neochvějný katolík, člověk nejmravnějšího způsobu života. Jiří z Poděbrad zápasil povýšenecky s Římem. A v tom je klíč pro vysvětlení mnohých sympatií a antipatií.

Připadá to tak, že kdyby nebylo staveb, kterými sám zvětšil svoji památku mezi námi, nehledě ovšem k oné pověstné Hladové zdi (Karel IV. dal rozšířiti pražský hradební okruh a dal vésti nové pevnostní zdi přes Petřín. S prací tou započalo se r. 1360. Mor rozzuřil se v Praze po zkončení jejím v r. 1361), kteroužto anachronickou smyšlenkou

jsou dodnes hoštěny naše děti v čítánkách a lid v kalendářích, že bychom se mu ani onou běžnou poctou, kterou dáváme kde komu, to jest pojmenováním ulice nedovedli odvděčiti.

Nemluvíme naplano! Neboť nejen v literatuře lidové nemáme o Karlu IV. žádného výkladu, nemáme ho ani v české dějepisné literatuře vědecké. Kromě knížky univ. prof. J. Kalouska, osmerkového formátu o 216 stranách, která vyšla jen jako příležitostný spis r. 1878, při památce pětistoletého výročí úmrtí toho, *kterému vděčíme za více než polovinu celého našeho státního, kulturního i národního bytí*, která tedy vyšla již téměř před šedesáti lety, nemáme *jediného českého, souborného spisu*, který by nám vylíčil význam tohoto genia mezi evropskými panovníky, tohoto genia kulturotvorného, náboženského. Srovnáme-li s tímto faktem spousty pracně snešených spisů, které se snaží udělati genia z Jiřího Poděbradského, vidíme, že tu bylo nadbytečně vydáno tolik energie, že okolnost ta je přímo podezřelou.

Není druhého panovníka na trůně českých králů, který by tak úsilovně a horlivě krácel ve šlépějích sv. Václava, posvěcených křesťanskou mírotvorností, který by všechno svoje konání, smýšlení a cítění tak podřizoval vnuknutím Ducha sv. a tak slučoval s vůlí Boží, jako císař Karel IV.

Jeho velikost a živé křesťanství bylo a je nepohodlné mnohým. Jeho vzor, který by mohl národ nakaziti zbožností, cílevědomou, odříkavou silou a ctností je zastírán. Proto se také dovoluje zcela beztretně, aby zbankrotili kdysibásníkové, trpící stařeckou žvanivostí, kteří celý svůj život se ploužili bez vlastního myšlení, jako ozvěny cizí vůle, nestoudnou pomluvou ho hanobili, jak se to stalo roku 1935. Nikdo jiný v národě, leč jediný katolický žurnál, ujal se tehdy památky Otce vlasti. Nikomu jinému na tom nezáleželo?

Leč nestačí, abychom my katolíci se ujímali jeho památky jen při takovýchto příležitostech a proti

zřejmému uličnictví. Naší povinností je pracovati k oživení a oslavení jejímu ze všech sil. Oslava památky velikánů má dvojí možný ráz. Buď tak činíme viditelnými monumenty, díly literárními a pod. Positivně, prakticky oslavujeme velikána v duchu, následováním jeho příkladu, rozjímáním o jeho ctnostech. Harmonické jest oslavovati velkost oběma způsoby vyváženě. Proto nechť toto pojednání probudí všeobecnou touhu po tom, aby Karel IV. byl lépe poznán a lépe oslaven, než dosud se stalo.

ŽIVOTOPIS A CHARAKTERISTIKA

Karel IV. narodil se dne 14. května roku 1316 v Praze, jako prvorozený syn krále Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny. V tomto nerovném, nešťastném manželství byl dítětem třetím. Předcházely dvě dcery, Marketa a Gura. O svatodušních svátcích byl pokřtěn s velikou slávou a nadšeně vítán lidem v starobylé basilice svatovítské, a dáno mu jméno Václav. Jménem tím měla býti zdůrazněna souvislost domácí přemyslovské tradice a zároveň mělo mu připomínati velkého děda Václava II. Kalousek praví, že toto narození mužského dědice bylo jedinou radostnou událostí tehdy v Čechách za mnohá leta předcházející i budoucí.

Poměry ve státě, ani v panující rodině nebyly utěšené a průběhem doby se ještě zhoršovaly. Že dynastické sňatky byly a jsou uzavírány jen se stanoviska politické nezbytnosti, to platí doslovně o manželství Jana a Elišky. Oba manželé byli si cizí a nesrovnatelní po všech stránkách. Nepoměr věkový — Eliška byla o 8 let starší svého chotě — byl vystupňován tou okolností, že sňatek byl uzavřen, když Janovi bylo 14, Elišce pak již téměř dvaadvacet let. Roztržky musily se pak dostavovati stále častěji, když dorůstající král počal se vymaňovati z područí a poručíkování svojí chotí a jejího okolí. Eliška byla povaha typicky panovačná. O tom má-

me hojně doklady — a byl to jeden z jejích vlastně nejcennějších rysů. Byla-li tato vlastnost v manželství chybou, byla v jiném smyslu první předností poslední Přemyslovny.

Království bylo rozbouřeno prudkým bojem dvou stran, který propuknul s organickou nutností vlastně už r. 1305, hned po smrti Václava II. Jemu podlehl poslední Přemyslovec Václav III. i oba následující králové (Rudolf Habsburský a Jindřich Korutanský). Byl to soupeřný boj zbujelý, feudální šlechty o nadvládu a zároveň ovšem o dobytí hmotných výhod, které poskytovala bohatá země. Egoismus feudální neznal žádné míry a omezení. Srovnati s ním můžeme jen egoismus politických stran. Pan Jindřich z Lipé, z rodu Hronovců, mocného hlavně ve východních Čechách, dvořenín a oblíbenec královny-vdovy Elišky Rejčky a pan Vilém Zajíc z Valdeka, příslušník mocných šlechtických skupin v jižních Čechách, kterému náležely i sympatie Elišky Přemyslovny, byli mluvčími obou táborů. Byla to osobní nenávist obou královen, z nichž matka (Rejčka) byla asi v. téměř věku jako její nevlastní dcera, která byla živným materiálem intrik a krvavých neshod. — Mladý král neměl po svém příchodu do cizí země ani dosti rozhledu, ani dosti energie, aby je dovedl rázně umlčeti. Když pak po leta jimi byl vláčen a k lítosti a zlosti popouzen, pocítil v sobě odpor proti *typicky české nemožnosti porovnat se*, zošklivil si tuto nepokojnou zemi, která mu nic poskytnouti nedovedla a zošklivil si i *prostředí hrubě sobecké, které pro povrchní, osobní zášť, pro naději na osobní zisk, nebo i pro uraženou ješitnost, dovede slepě zabíjeti hodnoty všeobecně cenné a platné*. A jestliže i jeho manželka, se kterou byl oddán čistě dynastickým sňatkem, byla ve vleku, ne-li dokonce na přední výspě těchto stranických bojů — jaký div, že zanevřel i na ni, že si i ji zošklivil.

Bylať Eliška Přemyslovna všestranně politování hodná žena. Po otci trpěla sklonem k tuberkulose a

nervovým chorobám. Ačkoliv kronikář Zbraslavský položil svými chválami základ k pozdější romantické báji o ní, jakoby o obětním beránku cizáckého krále, přece nelze neviděti, že její velmi tragický osud byl zaviněn i vlastnostmi její povahy, že si svůj osud z valné části připravila sama. V ní byla obsažena esence vlastností rodu Přemyslovského, jejímž základem je dokonale vyvinutý smysl panovnický a politický. Jen Elišce Přemyslovně vděčí národ za to, že již počátkem 14. stol. nestali jsme se vasaly domu Habsburského, že již ve středověku nepoklesly Čechy na pouhou provinciální državu. *Tehdy by to bylo znamenalo zánik národní svébytnosti.* Mluví se tolik o národnostním významu husitství. Ale na význam Elišky Přemyslovny pro zachování, respektive znovu nabytí státní samostatnosti Čech v tragické době v letech 1305 až 1310, nepoukázal dosud nikdo! Kdyby se byla Eliška neobětovala — víme, že tato oběť byla spojena s přímým nebezpečím života — kdyby byla nerozoznala svým panovnickým pudem správnost rad Konráda opata Zbraslavského, pana z Vartenberka a jiných, a byla odmítla provdati se za nedospělého chlapce, byla by způsobila pohromu neodčinitelnou. Rod Lucemburský byl poměrně nevýznamný. V té době však kdy otec Janův Jindřich VII. byl císařem římským, bylo příbuzenské spojení s ním velice výhodné. Avšak nejen politická důležitost hrála tu svoji úlohu. Bylo viděti, že o volbě nového panovníka uvažovali lidé moudří a dobře lze mezi nimi rozpoznati i rozvážný vliv kněží. Bylť Jindřich VII. Lucemburský muž skvělých vlastností ducha i srdce, jeden z nemnoha Seveřanů, kteří dovedli aspoň dočasně ukrotiti rozbujelost italskou. Ale i bratr jeho Balduin, biskup trevírský a mohučský, vynikal neobyčejnými dary diplomacie a byl svému synovi Janu, ale později i prasynovci Karlu IV. neobyčejně důležitým poradcem a pomocníkem. Pro Lucemburky bylo nabytí české koruny královské velikým ziskem. Z této okolnosti chtěli

čeští páni mnoho vytěžiti. Důležité bylo, že nikdy nebudou se moci spojit v jedno dvě územní državy, od sebe tak vzdálené, při čemž obvykle převahu dostává rodná země nového panovníka, naopak bylo jasno, že bohaté a veliké Čechy vždy musí zůstat hlavní složkou državy lucemburského rodu.

Avšak všechn tento státnický důvtip a veliká osobní obět, kterou Eliška národu přinesla, nemůže odčinit skutečnost, že byla ženou postrádající osobního kouzla, že byla dokonce podle názoru své doby nehezká, malá, zavalitého růstu a tmavé pleti — že byla panovačná a svárlivá a že trpěla hysterickými, nervovými poruchami. Upadávala již jako dívka v mdloby dlouho trvající a nedovedla nikdy opanovati svoje rozrušení. Tyto příznaky svědčí zároveň o hlubokém vztahu k životu a opravdovém pojmání věcí, i jsou samy o sobě společensky nesnesitelné. Vedly také k její zásadové nesmířlivosti. Eliška měla několik naprosto oddaných přátel, ale také mnoho úhlavních nepřátel. Uvažujeme-li o tom, pochopíme, že mladý král, který vyrostl v ovzduší románské formálnosti, která prudké projevy individualistní libosti a nelibosti dávno odmítla, jako barský nešvar — nemohl pocítiti mnoho sympatií pro povahu své choti. Když pak nepřátelé její využili královy nálady a popichovali proti ní, stala se mu na konec tak protivnou, že po celé leta žil od ní vzdálen, ba posléze r. 1319 ji úplně zapudil a pak poslal do vyhnanství. (Od r. 1321 žila v Koubě v Hor. Bavořích.)

Nebyla to ovšem jen Eliška, která způsobila odcižení královo od země. Byly to české poměry vůbec, české nesváry, rozdělení země ve dva věčně se hádající a o potlačení jeden druhého usilující tábory, které ve vášni svých krátkodobých cílů ztrácejí schopnost viděti nebezpečí nebo výhody zahraničné politické. Zpřízněné duše nalézal Jan proto jen v cizině. Tam mohl se také věnovati konstruktivní práci na povznesení a zlepšení posice sobě svěřeného království a svého rodu. V tomto smyslu pracoval

král Jan s obdivuhodnou houževnatostí a dosáhl skvělých výsledků. V tom pomáhala mu nejen jeho osobní krása a společenský šarm, ale i vztahy příbuzenské. Krásnou sestru Marii podařilo se mu zasnoubiti králi Karlu francouzskému, čímž nejen jeho láska k této zemi se mnohonásobila, ale zároveň to přineslo i posilu jeho plánům. Strýc králův, biskup Balduin Trevířský, člověk neobyčejného ducha, byl mu nejsilnější oporou v plánech, které již od časné doby Jan sleduje, totiž dosažení koruny císařského. Nedosáhl ji sice pro sebe, *ale pojistil ji svému rodu, až do jeho vymření*. Velmi úspěšná byla i jeho politika oproti Rakousku a Polsku, získáno na příklad Chebsko, Vratislavsko, později Žitava. Také v severní Itálii domohl se značného panství, které chtěl předati svému druhorozenému synu. Krátce král Jan byl člověk velkého stylu, důvtipu a vůle. Protože však chtěli v něm míti čeští feudálové jen nástroj své moci, nechtěli porozuměti těmto jeho snažením a rozpory zesilovala přirozeně okolnost, že do nich bylo *potřebí investovat mnoho peněz. Tomuto riziku porozumějí ovšem jen lidé vrcholné kvality, nikoliv krátkozrací prospěcháři běžného dne*. Král Jan, jak se později ukázalo, byl i laskavým otcem, který se postaral pečlivě o kariéry a zaopatření všech svých dětí. To také dobře věděl Karel IV. a přes všechny známky i důkazy otcova krutého zacházení s manželkou a i s ním samým, nikdy nedopustil, aby králi Janu cokoliv bylo vytýkáno.

V důsledku zmíněných rozběrů dvou stran v Čechách bylo dětství a jinošství Karlovo neméně smutné, neradostné, než kdysi jeho děda Václava II. Intriky a boje proti králi Janovi stupňovaly se do té míry, že se proslechlo r. 1318, že královna Eliška chce se zmocniti sama trůnu a vládnouti co poručnice nezletilého Karla (tehdy ještě Václava), za pomoci pana V. Zajíce z Valdeka. Král Jan uchvácen bouřlivým hněvem, vtrhl vojensky na hrad Loket, kde bydlila, poručil ji odebrati se do vyhnanství na Mělník, dítky ji odňal a Karla, pacholátko tehdy

dvouleté, dal držeti dlouhý čas, pod bedlivou stráží, v temných, pevných sklepeních hradu. Nesmíme si v tom ovšem představovati skutečné vězení. Nicméně je jisto, že toto časné odtržení od matky neprospělo ani tělesnému, ani duševnímu zdraví dítěte. Eliška pak vypuzena pryč ze země a Karel (Václav) odvezen až r. 1323 do Francie ke své tetě Marii. Byly pro to dva důvody. Především zajišťuje si tak král Jan jakoby rukojmím svoji vládu v neklidné, nespolehlivé zemi, která nerozumí jeho politickým tendencím a odpírá jim.

Ale byl v tom i ušlechtlejší tón. Král Jan velmi dobře viděl — máje možnost objektivního srovnávání — přednosti pokročilejšího centralisačního vládního systému francouzského, který v této době vytvořil z Francie první a jedinou velmoc tehdejší Evropy a který byl základem celého pozdějšího vývoje této země, oproti feudalismu zbujelého panstva, který se neštítal ani vražd, ani zrady, ani jakéhokoliv násilí. Proto si přál, aby jeho syn poznal a naučil se tomuto systému vlády a Karel byl, jak uvidíme, tady vzorným žákem. Tento výchovný zásah, se stanoviska sentimentality tvrdý, ale rozumově výborný, za který musí dodnes Čechové králi Janovi vroucně děkovati, nebyl ovšem ani pochopen, ani vlídně přijat domácí šlechtou, která chtěla si korunního prince vychovati tak, aby byl poddajným nástrojem v jejích rukách. Není také pravda, že Karel byl „vyrván z náruče své matky“. Vždyť již od svých dvou let v ní nebyl a být nemohl, jestliže ona svými politickými choutkami znemožnila si posici v zemi, kterou sice zachránila, ale opět do rozbrojí uvrhla. Kdyby byl zůstal v Čechách, byl by býval charakterově zničen nesvědomitými vychovateli, tak jako mnohý jiný princ. Příchodem do Francie dostal se do nejlaskavější náruče svojí výborné, moudré a vzdělané tety Marie, kterou již z domova dobře znal, a pod správu jednoho z nejvzácnějších panovníků Karla IV. Kapeta. Dostal se do země míru a pohody, v níž kvetla nejvybranější kultura gotická

vědecká, filosofická i umělecká. Paříž, město proslulé university, bylo pravým prostředím pro výchovu geniálně nadaného hochy. Byl mu vykázan byt v Châtelet (zámečku) na pravém břehu Seiny. Dnes již dávno zmizel s povrchu, jen jméno dodnes označuje onu lokalitu, která tehdy byla velmi líbezná, plná zeleně a zahrad, odedávna ve Francii uvědoměle pěstovaných. Za vychovatele byli mu dáni nejlepší duchovní, mezi nimi slavný kazatel benediktin, z kláštera ve Fécamp, Peter Rogier, pozdější papež Kliment VI. — Václav přijat byl strýcem i touto velmi přívětivě a získal si jejich lásku. Brzo po svém příchodu do Paříže byl biřmován a dáno mu po královském kmotru jméno, které mu zůstalo navždy a zasnouben princezně Marketě de Valois, zvané Blanche.

Praví se, že Karel navštěvoval pařížskou universitu; spíše však je pravdou, že vyučováním prince zabývali se také mistři tohoto učiliště. Ve svém vlastním životopise, který napsal a dal přeložiti do češtiny, vypráví nám řadu scén z intimního života, podle kterých můžeme si učiniti poměrně jasný obraz o jeho výchově. Kromě umění vládnouti, učil se theologii, filosofii a řečem. Uměl italsky, francouzsky, německy, latinsky. Plodem tohoto vzdělání bylo, že i při nesmírné pozdější své zaměstnanosti, kdy vlastně spravoval a řídil osudy víc než poloviny tehdejší Evropy, našel ještě vždy dosti času a zájmu, aby se zabýval spisováním. Kromě životopisu napsal řadu úvah theologických a legendu o sv. Václavu.

Císařů theologů a spisovatelů nebylo tak mnoho v celých dějinách lidstva, nechceme-li říci, že pro středověk byl Karel IV. úplnou výjimkou v tomto směru. Ale my jsme k tomuto faktu po staletí zcela lhostejní. Za více než pět set let, kdy vydán už byl kde jaký císař, nezmohli jsme se na to, předložiti lidu poklady jeho ducha. Životopis, o jehož rozšíření postaral se ještě Karel IV. sám (překladem), vyšel v málo důstojné úpravě ve Světové knihovně roku 1909, *jednou jedinkrát*. Ostatní spisy jsou pochová-

ny ve vědecké nepřístupnosti rozebraných *Fontes rerum bohemicarum* (z pol. min. století).

Avšak osud neurčil Karlu IV., aby se kdykoliv ve svém mládí těšil poklidu a radosti na dlouho. Všichni, ke kterým kdy přilnul opravdovou láskou, umírali příliš brzo. Tak již po čtyřech letech r. 1328 umírají oba jeho laskaví pěstounové a na trůn dosedá jeho švagr, Filip Sličný, bratr manželky Karlovy, Blanky. — Mladý osiřelý manželský pár — je jim oběma sotva patnáct let — již r. 1330 společně opustil Paříž a odebral se do Lucembursku docela tiše a odchod jejich z Paříže je žárlivým švagrem téměř rád viděn. První manželství bylo nejkrásnějším darem Karlova života. Blanka byla stvoření krásné a tak líbezná, že každý si ji zamiloval při prvním spatření. Také Čechové ji později radostně uvítali. Leč ani tohoto štěstí nebylo Karlovi dopřáno dostatečně. Blanka zemřela r. 1347, právě v nejslavnějším a nejúspěšnějším roce života Karlova.

Tedy v patnácti letech byla výchova princova považována za skončenou a on po ročním pobytu v Lucembursku poslán byl do Italie, jako místodržitel moci nad několika městy, které se králi Janovi dobrovolně poddaly. Ale právě tak, jak nadšeně se poddali Italové novému pánu, tak také rychle ochladli — a mladičkový místodržitel přišel sem do pekla spleti intrik, pútek a bojů. To byla velmi dobrá škola pro pozdějšího kandidáta císařství. Karel naučil se zde znát lidi i sebe, naučil se poznávat, že není všechno zlato, co se třpytí a že hladký Ital může být i záludným vrahem. (Na příklad měl býti Karel IV. z návodu viskonta milánského otráven.) Ale nejen to, Karel naučil se znáti podivuhodnou moc Boží a přímé zásahy Prozřetelnosti v lidský osud. Tady, jak nám v životopise svém vypráví, odehrálo se jeho vnitřní obrácení. Šestnáctiletý jinoch, ponechán tu sám sobě, musil na den sv. Kateřiny velet v bitvě u San Felice, kterou proti panství lucemburskému zvedla nepokojná města, a prodělati ji sám, bez pomoci kohokoliv. Vítězství, které

udatenstvím svým dobyl, připadalo mu zázračným. Od toho dne je pak zvláštním ctitelem sv. Kateřiny a jí připisuje hlavní zásluhu.

Ale nejen proti vnějším, i proti vnitřnímu nepříteli musí bojovati. Ve vojsku nevládne nikdy ctnost a mladistvý jinoch byl stržen a vtáhnut do neřestí. Ale podivuhodná pomoc Boží byla mu poskytnuta. Měl sen velice živý, o němž sám (Životopis, str. 33.) vypráví takto:

„Toho času když běchme v Luce, ďábel jenž vždy hledá, koho by pozřel a ofěruje lidem sladkosti, v nichžto se žluč tají, když před tím běchme pokúšení skrze něho, ani však přemožení skrze pomoc Božie milosti: i vzbudil lidi křivé a převrácené, když skrze se (sebe) nemohl, ti ježto otce našeho na každý den se přidržievachu, aby nás s stezky pravé v nosidlo hubenstvie a smilstvie svedli, a tak svedeni od převrácených, běchme převráceni s převrácenými. Potom otec náš nevelmi po dlúhém čase zdviže se na cestu ku Parmě s námi i přijidechme do jedné vsi jménem Tarenc, biskupstvie Parménského, v neděli, v nižto bieše den do nebes vzetí svaté Mařie čisté děvice. Té pak noci, když nás sen trápieše, zjeví se nám jedno vidění takéto: že anděl Boží stáše podle nás na levé straně, tu kdež ležechme, i udeří nás po boku řka: Vstaň a pojď s námi! My odpovéděchme v duchu: Pane, ani viem ani umiem, kterak bych s vámi šel. On vzav nás za vlasy s přednie strany hlavy, vynese nás s sebu do povětří i nese nás až nad veliký zástup oděncův jiezdných, ježto stáchu před jedniem hradem hotovi k boji. Držieše nás u povětří nad zástupem i vece nám: vzezři a hleď! I vzezřech, anoť anděl jiný sstupuje s nebe, maje ohnivý meč v ruce, i udeří jednoho prostřed zástupu a utě jemu úd plodní tiem jistým mečem, a on jakžto smrtelně raněný zbieráše duši, sedě na koni. Tehdy drže nás za vlasy anděl vece: Znáte-li toho, ježto jest udeřen od anděla a raněn až do smrti? Jemužti vecechme: Pane, neznám ani miesta viem. Vece anděl: Věděti máš že jest to Delfin Viedenský,

jenž pro jeho hřích smilstvie od Boha jest raněn. A protož varujte se a otcí vašemu můžete povědieti, aby se vystříhal z podobných hřiechov, nebo se horšie vám přihodie. Ale my litující toho Delfina Viedenského jménem Bigona, jakožto babka bieše sestra babky naše, a on bieše syn sestry krále uher-ského Karla prvního, otázachme anděla, budeli se moci zpoviedati před smrtí, a smuten běch velmi. Odpověď pak anděl, řka: bude se zpoviedati a bude živ několik dní. Tehda uzřechme na levé straně zástup mnoho mužův stojíce, oděných pláští bielymi, jakžto by byli muži velikého duostojenstvie a svatosti, i mluvíchů mezi sebou, hledíce na zástup a na to ježto se dalo, a dobře jsme je znamenali. Ale však milosti tázanie jsme neměli, ani anděl sám od sebe nám pověděl, kteří aneb kterací byli ti muži tak velikého duostojenstvie. A brzi po tom navrácení běchme na místo naše, ano již zoře vzchodievše. Přišed pak Tomáš z Nové vsi, rytieř Leodienského biskupstvie, komorník otce našeho, i ubudi nás řka: Pane, proč nevstáváte? již otec váš hotov sedá na koně. Tehdy vztachme a bychme zlámáni, jakžto bychme byli ustali po velikém úsilí cesty. I vecechme jemu: Kam abychme jeli? Neb této noci trpěli jsme tolik, že nevieme co činiti máme. Tehdy vece nám: Pane, cos trpěl? I vecechme jemu: Delfin jest umřel, a otec náš chce sebrati vojsko a táhnúti na pomoc Delfinovi, jenž válé s hrabí z Sabaudie, naše pomoc neprospěje jemu, nebo zemřel jest. A on posmieva se nám, tohodne, když přijidechme do Parmy, pověď našemu otcí všechno to, což jsme jemu byli pravili. Tehdy otec pozvav nás otázá, byla-li by to pravda a takli jsme viděli? Jemužto odpověďevše řkúce: Jistě pane, a také zajisté vězte, že Delfin umřel jest. Než otec náš, kárav nás, vece: Neroď věřiti snóm. Ale otcí našemu a Tomášovi dřieve řečenému nepověděli jsme všeho, jakž jsme viděli, než jedině, že Delfin umřel jest. Tehdy po několika dnech přijde posel, nesa listy, že Delfin sebrav vojsko své, táhl před jeden hrad hrabí z Sabaudie a že

z jednoho samostřila velikú střelú prostřed všech svých rytieřův jest zastřelen a po několika dnech zpovíedav se umřel. Tehdy otec náš slyšav listy, vece: Divíme se velmi tomu, neb syn náš smrt jeho nám dříeve zvěstoval. I divichu se velmi otec a Tomáš, než pak žádný o té věci s námi nemluvil jest.“

Jak často býváme varováni vnitřním hlasem a okolnostmi — marně! Ne tak Karel. Podrobuje se úplně tomuto podivuhodnému jedinkrát milosrdně mu poskytnutému varování Božímu a má dosti síly k ctnosti, aby se úplně ovládl a nikdy víc již nehřeší proti čistotě, ačkoliv bude potom ještě plných patnáct let blouditi Evropou jako voják, rytíř a válečník, který občas při neshodách s otcem, dokonce válčením musí si vydělávati na živobytí své i svojí choťti. R. 1333, po neúspěchu věcí italských, byl poslán svým otcem do Čech, aby jako místodržitel (pod titulem markrabě) spravoval zemi. Známa je okolnost, že Karel se vrátil, když již matky na živu nebylo, známo je, že u jejího hrobu na Zbraslavi zaslíbil se sloužiti svojí vlasti, resp. zděděnému a svěcenému království, Přemyslovci vybudovanému, pro její památku ze všech sil.

Na království přenesl veškeru lásku svého srdce. Stalo se mu nejdražším odkazem matčiným, a láska ta mu nebyla nikdy ničím ze srdce vyrvána! Byl přijat s upřímným jásotem všeho obyvatelstva. Karel však není oslněn, ani opojen projevovanou mu láskou. Ihned postřehne a rozezná bolesti nešťastné, opuštěné, několika chamtivými sobci rozchvacované země, proti kterým autorita králova nestačí a ani stačiti se nesnaží. Nutno si na příklad představit, že vůbec nebylo možno vladařské manžely ubytovati na Hradčanech. Tak byly tamější budovy zpustlé, nejsouce po třicet let ani obývány, ani opravovány. Karel IV. byl člověkem vtělené pracovitosti, zodpovědnosti a organizační koncepce. Bylo by stačilo, aby se oddával veselému životu všemi milovaného prince a šťastného manžela. Avšak i dovolená požívačnost mu byla tak vzdálená, ja-

ko jiným mladíkům pracovní vášeň. Brzy postřehl kořen závad a jádro situace a počínal si tak moudře a energicky (známá a charakteristická je příhoda s hradem Podštejnem), že mohl za otcem do roka nejen požadovanou berni poslati, ale získal tolik, že mohl i některé korunní statky ze zástav vykoupiti a udělati si hned na počátku železnou finanční rezervu pro své plány. Přísnými tresty zastražil loupeživé rytíře, zjednal klid a bezpečí v zemi a ještě mu zbyl čas, aby se oddal svojí ušlechtilé vášni, která nejsilněji akcentuje jeho konstruktivní charakter, totiž stavebnictví. Dal budovati na polosutinách starého paláce na Hradčanech budovy nové, jejichž krása a prostornosti všichni se obdivovali, aby důstojně sem uvedl svoji milovanou Blanku z Valois. Praví se, že tento palác byl stavěn podle francouzských vzorů. Leč nelze to bráti zcela doslovně.

Karel otevřel francouzským kulturním a uměleckým proudům bránu svého srdce i království. Leč ony zde nezakotvily tak jako zde nemohla ani při velké lásce, leč uchřadnouti francouzská princezna. Povolání stavitele Matyáše z Arrasu je u nás pouhou epizodou. Po brzké jeho smrti je povolán Němec z okruhu školy Jihoněmecké, ke které patříme celou svojí mentalitou — Petr Parléř, který zde vytvoří školu i směr.

Zdálo se v této době, že strastiplný osud Karlův je ukončen. Leč nikoliv! Král Jan měl takový odpor k českému prostředí, že ztratil rozvahu, kdykoliv sem vkročil. V té náladě podařilo se skupině pánů, vedených J. z Lipé, kteří i na syna přenesli nenávist, kterou měli proti jeho matce a kterým bystrost, přímost a energie Karlova byla nepohodlná, očerniti syna u otce, jako by si přisvojoval více pravomoci než mu náleží, a jako by směřoval k spiknutí proti otci. Jan podlehl těmto řečem a poslal Karla na namáhavou válečnou výpravu do Slezska, později za obtížným jednáním diplomatickým do Korutan. Jestliže výchovu synovu řídil Jan znamenitě, vidíme, že jeho poměr k synovi, nepřiměřeně proti otci

starému (rozd. 16 let) se nepříznivě změnil. Snad i fysiognomicky připomínal mu syn nenáviděnou manželku. Byl pomešší postavy, poněkud shrbený v ramenou, s širokými rysy obličeje, tmavohnědých vlasů. Krásné byly na něm jen veliké zářící, tmavohnědé, výmluvné oči. M. Villani (z Florencie), líčí nám ho v 39. roce jeho věku takto: „Jest on postavy prostřední, ano malé podle náhledů Němců, nosí se shrbeně. kloně krk a obličej do předu. Obličej má široký, tváře přitloustlé, oči veliké, vlasy i vousy tmavé, hlavu v předu lysou. Odívá se v šat počestný, beze vší ozdoby, vždy zapatý, sahající toliko po kolena.“

Ukázalo se také, že při veškeré osobní odvaze a rytířské statečnosti je v Karlovi přece jen mnohem více přemyslovské vážnosti a těžkopádné, slovanské melancholie (která byla Janovi tak nesympatická), než lucemburského espritu a slepé výbojnosti. Leccos naznačovalo, že syn bude i napomínati svého otce. Král, prožívající své druhé jaro, bylť se právě oženil s mladičkou Beatricí, počal na syna žárliti. Bylo-li dětství Karlovo tragicky smutné, mládí je neveselé, a nebezpečné. Dítě mělo bolest, ale mladý muž trpí, poznáváje ošklivost na všech stranách, prožívá muka rozporu s člověkem sobě nejbližším, s otcem. Ovšem ne nadarmo. Jeho povaha se zoceluje, až se ukuje v pevný nástroj. Nedal si ujíti žádnou příležitost k vlastnímu poučení a snažil se z každé situace vytěžiti pro svůj budoucí život, a svoje dalekosáhlé reformní a dynastické plány — i pro svoji pracovní metodu, kterou si promyslel a které měl hotovy předem, co nejvíce. Pochopil, že každá diplomacie je z osmdesáti procent pevná vůle, ale že se přece do ní nemůže míchat ideologie. Svého vyhnanství použil k cestování. Projel Evropou křížem krážem od Baltického moře až do Bělehradu, od Normandie až do Uher. Učil se poznávat poměry a lidi. Při tom dal se najímati do vojenských služeb, aby si vydělal na živobytí, neboť rozezlený otec zakázal za ním posílati peníze. Z poznání, získaných na těchto cestách,

vyplýnula i jedna podivuhodná věc, na kterou dosud nebylo upozorněno. Karel IV. je prvním, kdo navázal styky s Jugoslavií. Ještě jako vladař žádal Karel papeže Klementa VI., aby mu dovolil převést do Čech benediktiny liturgie slovanské ze Srbska, kteří pod útlakem tureckým byli vyháněni ze svých klášterů. Žádost odůvodňoval tradicí svatovojtěšskou a svatoprokopskou, hlavně příbuzností jazykovou, která by kněze blížila českému obyvatelstvu víc než jiné. Papež povolil však pouze zřízení jen jediného kláštera slovanské liturgie, který potom také v památném roce 1348, který je ozářen jakoby sopečným výbuchem organizačně — tvůrčí Karlovy síly, byl založen v Emauzích. V této souvislosti hned také připomínáme, že r. 1355, byl Karel IV. jediným vladařem křesťanstva, který chtěl organisovati pomoc nešťastnému, vně ohrožovanému a vnitřními nepokoji oslabenému caru Dušanovi, v jeho hrdinském zápase s Turky. V dopise svém hrdě se k němu hlásí jako Slovan, jako příbuzný jazykem. Jen skutečná přesila nepřiznivých poměrů nedovolila Karlu, aby rozvinul tento skvělý politický svůl plán. Přes to však i tento pokus byl by si zasloužil většího povšimnutí ve stycích malodohodových, než se stalo.

Krále Jana postihlo v l. 1340 kruté neštěstí. Byl již dávno oslepl na jedno oko a i druhé počalo se mu kaliti. Odebral se do jihofrancouzského města Montpellieru, kde byla proslulá universita lékařská, doufaje se uzdraviti. Ale místo toho oslepl na obě oči. Tato rána zmírnila prudký, hněvivý králův charakter, což projevilo se i ve vztahu k synovi. Ten totiž rozbolestněn hluboce otcovou neláskou, stálým podezříváním a v tomto dospělém, rozvázném věku i zralostí názorů, učinil mladický horkokrevný závěr, že půjde bojovati po vzoru dávných legendárních rytířů proti Maurům do Španělska. Na cestě však ho král Jan zadržel, smířil se s ním, a když se přesvědčil o tom, že nelze poručníkovati povaze tak superioriní, svěřil mu konečně plné vladařství v Če-

chách a sám věnoval se pak jen zahraničí a jednání o dosažení císařské koruny pro svého nadějného syna. V tomto směru velmi prospěla okolnost, že na stolec papežský dosedl v roce 1342 Petr Rogier-Klement VI., kdysi učitel a vroucí přítel Karlův. Tak vyplnila se příhoda, o které Karel ve svém životopise tak rozmarně vypráví. Když v r. 1340 byl v Avignone „u papeže, Petr — přijal bieše v svůj duom nás markrabi moravského toho času. I vece nám v jednu hodinu, jsa s námi v svém domu: „Ty ještě budeš králem římským.“ Jemužto odpovéděchme: „Ty budeš dříve papežem.“ A to obé se stalo, jakožto níže bude vypravováno.“ Dosáhnouti této hodnosti bylo nejvyšším lidsky dosažitelným cílem. Proto také snaha krále Jana došla svého splnění teprve před jeho smrtí r. 1346, po mnoha obtížných jednáních. Tím se stal Karel první osobou tehdejšího světa.

Ve snaze dosáhnouti toho cíle byli jednotní otec i syn více, než ve vnitřní správě země. Jan, ačkoliv již hodně znavený dobrodružným životem, přece ve způsobu tom přestati nemohl a přenechával proto stále více a více všechny vládní záležitosti Karlovi. Ten považoval ze základní a nejdůležitější věc, aby bylo pražské biskupství na arcibiskupství povýšeno. Dosahuje cíle obratným jednáním již r. 1344 a prvním arcibiskupem činí svého přítele, neobyčejně talentovaného Arnošta z Pardubic. Můžeme hned při této příležitosti říci, že z nejskvělejších panovnických vlastností K. bylo, že si dovedl voliti svoje rádce a svoje okolí vůbec. Tak jako za nedbalé vlády Janovi dostávali se v Čechách ke slovu a moci mužové charakteru porušeného, intrikáni a zhoupci, tak za Karla jakoby najednou země rozkvetla nejušlechtilejšími květy. Všude na všech zodpovědných místech, ať mezi kněžstvem, ať mezi ministeriály, nalézáme jména, jejichž zvuk dosud nedozněl, kteří zároveň dosud s pánem svým zůstali v trvalé památce národa. Karel nehleděl na rod, peníze, lichotky, přizvukování a patolízalství. Měl vždy před oči-

ma jasně a pevně svůj cíl, a k tomuto cíli volil lidi. Proto dovedl vždy pravého člověka postavit na pravé místo a zužitkovati pravé talenty, a to jak ve správě státní, tak v církvi (nezapomeňme, že povolal do Čech Valdhausera, a podporoval později Milíče), tak v umění. Tak jako dovedl k sobě lidi povznést a přitáhnouti, tak zase dovedl neblahé zjevy od sebe zapudit. To je nejzřejmější na příklad na jeho zacházení s italským blouznivým tribunem lidu Colou di Rienzo, který se bláhovými sliby chtěl v přízeň Karla vlichotiti. — Bez této svojí vlastnosti nebyl by mohl Karel nikdy vykonati všechna svoje díla a vyplniti všechny své sny.

Konečně po mohém strádání a po tolika těžkých bojích, když král Jan zemřel hrdinskou smrtí roku 1346, v bitvě u Cressy, dosedá třicetiletý Karel na trůn, očekáván všemi dobrými lidmi s vroucností, obáván všemi zlými. Je přioděn již hodností krále římského a chybí jen ještě korunovace v Římě, aby dosáhl titulu císařského, který ho po papeži učinil nejvyšší osobou v tehdejší Evropě. K tomu ovšem dojde mnohem později, až r. 1355. Karel neměl ve svém životě nic lehkého a každou věc musil si pracně dobýti svojí usilovnou prací, diplomatickým jednáním, osobní statečností a neohrožeností i pevnou vůlí. — Zatím tedy je římský král i se svojí manželkou Blankou r. 1347 korunován novou, předrahocennou korunou na krále svého rodného království, kterou na místě otcem zpronevěřené koruny staré dal zhotoviti, a aby nemohla býti znovu zcizena, ukrýti na lebce sv. Václava. Sám sestavil korunovační obřad a přesně předepsal vše, co má býti vykonáváno. Při zmínce o tom připomínáme jinou vlastnost Karlovu, jak totiž usilovně dbal na tradici a jak horlivě ji pěstoval. Jemu základem české tradice byli Přemyslovci a vše, co bylo spjato s jejich jménem, bylo mu posvátné. Tomuto ctění a hodnocení tradice, které je vždy znakem osobní kultury, se také naučil Karel na pokročilém západě. *Návrat k ní znamená vždy jitrěnku nového národního vzestupu.*

V korunovačním řádu zavedl Karel mnoho věcí již zapomenutých, které připomínaly *selský původ rodu a měly hluboký symbolický smysl i význam*.

Hned po slavné korunovaci, kdy nešťetěno penězi a kdy se nebránilo rozpoutání největšího veselí, pouští se Karel do tvrdé práce. Rok 1348 podobá se vulkánu, který najednou vychrlí svoji lávu, dlouho nastřádanou. Uveďme jen: založení university, založení katedrály svatovítské, Karlštejna, nové opevnění Prahy, založení a vybudování Nového města, řady kostelů, klášterů, předstoupení před sněm s návrhem nového soudního řádu zv. *Majestas Carolina*, který na neštěstí nebyl sněmem nikdy úplně přijat, ale jen částečně proveden (na příklad zrušení ordalií). Směřovalť tento zákoník hlavně k omezení moci panské a centralisoval všechnu moc v ruku panovníka. V něm předbíhaly reformy Karlovy vývoj na staletí dopředu. Jich docíleno na pokročilém západě teprve v 17., u nás v 18. stol. a také teprve od této doby má svůj počátek moderní, zákonodárné a všeobecně užitečné, úřední spravování státu na místě libovůle místních skupin a pánů. Tento *Majestát* nevztahuje se jen na některé složky veřejného života, ale upravuje celek. Mnohé jest jím nařizováno, co nás naprosto překvapuje. Tak na př. se zakazuje, aby nebyly zbytečně káceny lesy a nařizuje se péče o zemědělství. Královskými nařízeními docíleno pěstování vína v Čechách, což bylo nemalým zdrojem příjmů pro všechno obyvatelstvo. Podporoval rybníkářství, sadařství, upravoval silnice a staral se o bezpečnost na nich. Jeho působení mělo ráz naprosté vyváženosti a harmonie mezi duchem a tělem, která mohla ideově vyplynouti jen ze základu vyškolenosti filosofické a theologické, ve které byl dokonale vzdělán. Již z kroniky Zbraslavské víme, že českým dvorským kruhům nebyla neznáma scholastická spec. tomistická filosofie. Karel IV. vážil si neobyčejně dominikánské učenosti a všechny jeho činy svědčí o tom, že sám byl zvyklý myslet podle tohoto systému. Podobně již jeho děd Vác-

lav II. měl za svého zpovědníka dominikána a scholastické učenosti byl vroucně oddán. Byl člověkem nejvyšším zbožným a snad, kdyby byl synem jiného národa, byl by již dávno aspoň beatifikován, tak bez poskvrny září celý jeho plně křesťanský život. *Ale právě proto byl naprostým nepřítelem všeho náboženského blouznění, a vše, co by pod rouškou zbožnosti odvádělo lidi od přesného provádění jejich pracovního úkolu na tomto světě, zamítal.* Jeho zbožnost viděla svět jako překrásné dílo Boží, jemuž dlužno se obdivovat, věděla, že všechny hříbné krásných umění a vědění, vložené v mysl lidskou, jsou nám dány proto, abychom jich zužitkovali měrou nejvyšší.

Neznal odpočinku v usilovné práci a přece našel ještě dosti času, aby se veselil, ba aby si hrál. Zásadně chodíval v šatě prostém, oděn v sukničce hnědé barvy a nenáviděl zbytečného přepychu, avšak když toho potřeba kázala při slavnostech a význačných událostech, opět rozumově si zdůvodňuje důležitost vnější formy, vystupoval v nejnádhernejším oděvu a plnost svého majestátu zvyšoval leskem zlata, nejvzácnějších tkanin a drahokamů. Tak na př. při korunovací císařem římským, kterou po mnoha nesnázích mohl uskutečniti teprve r. 1355, počínal si Karel IV. podle zápisů kronik takto: „Paměťliv toho, že se v Písmě praví, kdo se poníží bývá povýšen, nejprve do Říma velmi poníženě, pěšky, ačkoliv Římští byli by mu šli vstříc s největší slavností, on tím pohrdaje, potajmu do svatého města vkročil a tři dny jako poslední, nikým nepoznaný poutník obcházel svatá místa s největší zbožností. — Teprve potom na Bílou sobotu v hodinách večerních prohlásil se v paláci papežském a dal se poznati všem, ustanovuje a poroučuje jakým způsobem má býti odbývána zítřejšího dne slavnost korunovační. Na Boží hod velmi časně z rána vyšel do svého tábora před branami města. Tam za ním přišli Římané a ohromné množství lidu z celého města, všichni ve zbroji a sedíce na skvostných koních, se svítícími

helmami, připraveni k službě i k válce v pohotovosti své dokazují přesnost. Potom kníže světa doprovázen tímto průvodem do města s mocí a nádherností vstoupil, obklopen nekonečným počtem rytířů na stupních před kostelem sv. Petra od kardinála Hostienského a od všeho kleru římského za zpívání žalmů, a s doprovodem hudby a s ostatky svatých v průvodu radostně a slavnostně byl přivítán, do kostela doprovázen a mezi mší sv. na *císaře nade vším světem korunován* zároveň s chotí Annou Svídnickou. Po skončení mše svaté a korunovací císaře a císařovny, vsednuli na skvostně očabrákované koně, uprostřed průvodu knížat a rytířů, oděných v helmy a s obnaženými meči, za jásání lidu přejeli most pod Andělským hradem a dospěli ke kostelu sv. Jana v Lateráně, kde zasedli k hostině, obsluhování nejnádherněji oděnými knížaty. Po skončení této převeliké slavnosti vyšel císař s lidem svým — jak zvykem jest — z města. a v klášteře sv. Vavřince před mostem přenocoval.“

Spojoval tedy vždycky a za všech okolností největší pokoru s největší příslušnou nádherností.

Člověk méně geniální byl by se spokojil, nebo u navil dosaženými úspěchy a tímto nejvyšším cílem. Ale Karel neznal konce své touhy, neboť velikost jeho ducha, jeho tvůrčí potenci a koncepci nic nemohlo naplniti a uspokojiti. Nepracoval ani pro svou slávu, tím méně pro nějaké osobní uspokojení. Nebyl z povah malověrných, které svěšené hřivny používají jen k tomu, aby dosáhli kariéry, bohatství, vlivu a moci. Pracujíce k svému cíli, bývají obvykle velmi čilí, dosáhnuvše vytouženého, ustrnou v nehybnosti, naplnění sobeckým uspokojením. Ti ovšem v zápětí stávají se mrtvými ratoolestmi a bylo by lépe, kdyby byli utati. Tak nejedná bytost skutečně tvůrčí, která se ani úspěchem, ani neúspěchem nedá odraditi od postupu od dokonalého k dokonalejšímu, neznajíc konce, odpočinku a vyhovění sobě. *Služba pravdě, služba věci — služba Bohu — nemá konce, není nikdy úplná.* Karel jedinečně chá-

pal úkol panovníka v tomto smyslu, v jedinečné harmonii spojil v sobě panovníka nad lidmi se služebníkem před absolutním pánem — Bohem, a není marně nazýván Otcem vlasti. Staral se tak usilovně o zvelebení svého dědičného království, že přivedl ho v krátké době k takovému rozkvětu hospodářskému, mravnímu a politickému, jakého již nikdy víc nebylo dosaženo. Zabezpečil a rozšířil státní državu, posílil postavení panovníkovo uspořádáním korunních financí tak, že panovník mohl vskutku docela neodvisle provádět všechna svoje přání a své plány, a to jak výhodnými koupěmi, tak smlouvami, tak i svými sňatky. Učinil sebe — a snažil se to zabezpečiti i pro své potomky — nejmocnějším králem střední Evropy.

Při této organizační práci vnitropolitické a národohospodářské byl Karel ústředním bodem i všech událostí zahraničních. *Tehdy byla Praha vskutku „srdcem Evropy“*. O jedné z jeho dalekosáhlých koncepcí, o styku jugoslavsko-českém jsme se již zmínili. Zde uvedeme jinou, kterou označuje Karla téměř za předchůdce útvarů „střední Evropy“. Dlužno mít při tom na paměti, že české území bylo tehdy o víc než třetinu větší a že české žezlo z části vládlo, z části patronovalo nad Polskem. R. 1364 uzavřel Karel t. zv. „dědickou smlouvu“ mezi Lucemburky a Habsburky, kterou se obě dynastie zavazovaly, že v případě vymření toho nebo onoho rodu připadnou ty neb ony země, rodu žijícímu. Touto smlouvou byl vlastně nahozen první kámen ke stavbě pozdějšího Rakouska. Karel ovšem si představoval jiný vývoj podle tehdejší skutečnosti. On sám měl syny a řadu synovců, kdežto celý Habsburský rod měl pouze dva členy, nedospělé chlapce. Všechno zdálo se nasvědčovati tomu, že dříve vymřou Habsburkové než Lucemburkové. Počítal tedy, že država rodu jeho ohromně se zvětší a proto tedy šlechtit a upravoval Prahu tak, aby byla schopna státi se hlavou a středem budoucí veleříše. Leč člověk, i král tak moudrý, míní — a Bůh mění. Bu-

doucnost přinesla pravý opak. Rod Lucemburský vymřel úplně již v synech Karlových, kdežto Habsburkové žijí dodnes.

Ale Karel nebyl jen otcem svého dědičného království. Byl skvělým vládcem v celé říši své, to jest v Německu a v severní části Italie. Především dlužno se zmíniti o jedinečném díle Karlově, o vydání t. zv. Zlaté buly r. 1356. Tímto zákonem, který stanoví přesně celý postup volby krále římského, konečně byla uzavřena století trvající kapitola neustálých úkladů a nesvárů mezi knížaty i mezi papeži *a ustanoven byl právní řád poskytující záruku evropského míru*. Kdyby existoval německý nebo i jiného národa panovník, který by byl býval schopen svou energií, rozvahou a pevnou vůlí ustaviti mír mezi národy a zeměmi v otázce pro ně nejdůležitější, ustaviti ho tak pevně, že nikdy víc už nemohl býti v tomto směru porušen — musilo by o tom u nás uměti zapaměti každé malé dítě velké traktáty. Když však tento čin provedl náš příslušník, náš panovník, nevíme o tom ničeho. *Zlatá bula byla nejdůležitějším mírotvorným činem všech věků*. Jí byl konečně jasně formulován i smysl a úloha kurie papežské a jasně prohlášeno slovo evangelia: „Císaři — císařovo, Boží — Bohu.“ Zásah papeže do volby císařské byl omezen na minimum a tím přesunuta politika papežská na pole čistě církevní, duchovní, tam, kde opravdu bylo nutno, aby byla. Všechny účinky a všechnen význam tohoto skvělého díla projevíly se teprve po smrti Karlově.

Jestliže pak Karel viděl, že nesvědčí církvi, aby její hlava byla angažována ve světsko-politických záležitostech (celý příští vývoj dal mu plně v tom za pravdu), viděl naproti tomu neméně jasně, jaká nesmírná moc a jaká nesmírná úloha připadá v řízení tohoto světa právě papeži v duchovních a mravních sférách. Proto Karel těžce nesl tehdejší schismata a snažil se ze všech sil o to, aby je odstranil. Zcela se mu to nepodařilo. Byla to záležitost příliš obtížná pro jedince. Ale přece dal zase opět jen on směrnici

celému dalšímu vývoji a to tím, že se proti svým přirozeným spojencům, proti králi francouzskému, nedbaje různých nevýhod, které mu z toho mohly politicky vyplynouti, jednoznačně postavil na stanovisko, že papež má býti sídlem v Římě, a že jen jeden, *a to římský papež*, je skutečnou hlavou církve. A jestliže nedlouho po jeho smrti schisma je konečně potřeno, je v tom mnoho právě jeho přípravné práce a úsilí. Ovšem tehdejší Čechové zachvácení husitským šílenstvím, nechápou významu věci a nedovedou se přihlásiti k dílu Karlovu, aby ho oslavili a učinili světu zřejmým. Že nemluvím naplano anebo snad jen z nadšenosti, o tom svědčí fakt, že to byl Karel, který r. 1368 se usilovně o to snažil a konečně také přivedl papeže zpět do Říma z Avignonu, docíliv před tím zrušení schismatu. Tento pobyt papežův v Římě, který uprostřed zrádných Italů musil se stále obávati o svůj život, ani zrušení schismatu nebylo však tehdy trvalé. To však nic nemění na zásluhách Karla IV. Poslyšme slova starého letopisce o tom, jaký byl návrat papežův do Říma a co se při tom pozoruhodného stalo: „Když papež se blížil k Římu, vyjel jemu císař s lidem a kněžími velmi slavnostně vstříc před město a po setkání s koně sestoupil a uchopiv za uzdu brunu, na které papež seděl, pěšky s hlavou nepokrytou vedl ho a doprovázel až ke stupňům chrámu sv. Petra. Jak podivuhodná pokora tak velkého panovníka! Ale nikoliv nadbytečná. Protože byl nejkřesťanštějším ze všech, proto poctíval náměstka Kristova, tak jak žádný před ním neučinil.“ (Jedině kdysi Barbarosa, ale ten byl k tomu přinucen předcházející porážkou.)

Tedy tak jako dovedl Karel, tam kde bylo třeba, uvést na pravou míru papežskou světskou politiku, tak také dovedl jasně a před celým světem prohlásiti a navždy nezrušitelně stanovit, že ve věcech duchovních je jediným všemocným vládcem lidských duší náměstek Kristův na zemi, římský papež, před kterým v nejhlubší pokoře musí všichni, i největší

mocnosti tohoto světa se skláněti. V tomto činu pokory byl Karel největším a můžeme právem říci, že v této památné chvíli byl v přímém spojení s Duchem sv.

Tento čin byl vrcholem politické moudrosti Karlovy. Slavnějších po něm nenásleduje. Jak plyne z přehledu hlavních dat, který jsme k spisku tomuto přidali, bude nadále pečovati o zabezpečení a uspořádání záležitostí državy své a i klidu v říši, to jest v Evropě. Podaří se mu dobýti Braniborska, oné země, v níž kdysi milovaný děd jeho Václav byl jako dítě zlým poručníkem mučen až k úplné ztrátě zdraví. A pak v prozíravosti své — tentokráte však jen a docela lidské — když vidí, že rozsáhlé panství v Německu nebylo by lze udržeti v rukou Lucemburských, kdyby na císařský trůn dosedl muž Čechům nepřiznivý, počne pečovati a starati se o to, aby nezletilý syn jeho Václav IV. byl zvolen králem římským. I toto úsilí je korunováno zdarem r. 1376. — Avšak je to snad jediný chybný krok, kterého se Karel za celý svůj život dopustil. V přirozeném řádu byl to čin správný — a byl také často později následován. Tím totiž, že již za života stávajícího císaře byl zvolen císař nový, předešlo se snadněji nesnázím a nepokojům. Avšak v případě Karlově přimíšena byla k tomu silná dávka subjektivní starostlivosti a bezměrná láska k synovi.

Bez ohledu na jeho schopnosti dává mladíka. krásavce po dědovi, ale u kterého se již projevila vrozená slabost vůle a charakteru — jak často bývá v tolikáté generaci, po předcházejících vynikajících předcích — zvoliti a korunovati za krále římského a tím do jisté míry znemožnil i správnou přísnou jeho výchovu. S králem římským není možno zacházet, jako se školákem! Dokud žije otec a vychovatel arcib. Jan z Jenštejna, kteří mají dosti autoritativní síly, vše pokračuje v dobrém chodu. Jakmile tyto opory odejdou, slaboch se shroutí a závrtný sen Karlův, zděděný po Přemyslovcích, že z Čech vytvoří nejmocnější říši v srdci Evropy, rozplyne se

navždy, nenávratně vniveč. Ani převratem r. 1918 nedosáhli jsme ani poloviny toho, co české koruně dovedl kdysi dáti jediný velký král.

Ovšem, že Karel IV. netuší těchto brzkých konců. Jeho tísní jiné starosti. A je zajímavé a nutno to říci velmi důrazně, že z těch činů a podniků jeho, které byly dočasně tak „úspěšné“, ale které směřovaly k zabezpečení pozemského panství a moci rodu a státu všechno se rozplynulo v niveč. Avšak ony jeho činy, které směřovaly k povznesení slávy a duchovní moci církve, k odstranění schismatu, k povýšení a zabezpečení centrální moci Říma, *které směřovaly k zabezpečení světového universálního míru — a které byly dočasně tak „bezúspěšné“* — všechny dočkaly se splnění, ze všech vyrostly nejkrásnější květy a dozrály plody.

A takovým byl i poslední podnik Karlův. Roku 1377 v listopadu vydává se dnou již těžce sklíčený císař, na svojí poslední diplomatickou cestu do Paříže. Jejím hlavním důvodem je — *zabrániti novému schismatu*. Jak řečeno, jednání bylo v celku bezúspěšná, ale Karel vykonal všechno co mohl a co mu velelo svědomí. Šel tam k příbuzným a doufal něčeho dosíci již z citových důvodů. „Nejkatoličtější“ Francie znemožnila tehdy akci „heretických“ Čech. Byl přijat s největšími poctami, ale sklíčen neúspěchem jednání a pod přesilou smutných vzpomínek neubrání se dojetím. Máme o tom zápisy a líčení, jak tento celý muž plakal, když sešel se se sestrou své, kdysi tak milované Blanky ve Vincenes.

Z jara příštího roku vrací se smuten a nemocen do Čech a hledá zapomnění v práci. Nařizuje zákonem zlepšení mince a provádí řadu jiných menších reforem. Tak jako v mládí, tak i v posledních dnech života Bůh ho těžce zkouší. Schisma propukne přece, přes všechno jeho úsilí.

Poslední listy císaře Karla IV., krále českého, jsou ony, které píše schismatickým kardinálům, napomínaje je, aby se drželi římského papeže Urbana VI. . . .

Dne 29. listopadu roku 1378 shasnulo slunce naší vlasti.

ZÁVĚR

Tvořiti jest činnost nadřícená pouhé práci. Proč? Protože udělati lze ledacos, třeba i libovolnost a zbytečnost. Ale výtvor jest uskutečnění cílevědomé myšlenky a má stálou platnost a trvalou hodnotu. To platí o činnosti Karlově, ať již byla jakéhokoliv druhu a směru. On byl bytostí naprosto tvůrčí, v politice, ve finančnictví, v hospodaření, v kultuře. Nedělal nikdy nic zbytečného, nepromyšleného, prostě jen zdánlivě výhodného. Byl politikem — proto nepolitikařil. Kdybychom však na něho chtěli vztáhnouti jen onu zcela jednoduchou definici, která nám praví, že tvořiti je z ničeho něco udělati — také bychom u něho pro ní našli doklad. Co dostal tento genius do vínku? Utrpení, bolest, krušnou práci a probíjení se v každém směru. Zůstavil-li mu otec načatou životní kariéru, byl tento počátek tak vratký, že jediným chybným krokem mohl se ihned zvrtnouti v niveč. Neboť to, co činí člověka mocným ve světě při začátcích, to Karel neměl. Neměl peníze! Byl chudý jako kdokoliv jiný, více než chudý, byl zadlužen *po krk*. Slyšeli jsme, že ani kde bydleti neměl v Čechách a dodáváme, že začal svoji kariéru z vydlužených peněz. Zdůrazňujeme to proto, abychom ho co možná přiblížili našemu pochoopení. Byl to člověk jako my. Co ho od nás liší, je jen to, že dovedl *využítí hříven mu svěřených jako ten nejlepší služebník svého pána* — *Boha*.

Jeho charakter je celý jako vytesán z kvádru a jestliže jeho podobizny nezdobí dosud všechny naše veřejné budovy, naše mince a známky, pak to svědčí jen o faktu, že sami sebe neznáme, že jsme jako národ nenašli dosud pro sebe měřítko svých schopností a možností.

Karel IV. byl *jediným z Čechů* až dosud, který

řídil *osudy evropské, je vedle sv. Vojtěcha naší jedinou postavou vsukutku světovou*. Ačkoliv jsme si toho dosud nedostatečně povšimli, neustále se zabývající jen postavami podřadnými, protože nám vyhovovaly jejich nectnosti, (jest vždy dobré najíti ve slabosti druhého omluvu pro sebe, ale je vždy tvrdé, viděti před sebou nesmírně vysoký vzor) — nevšimavost tato nic nezmění na faktu, že jen Karel IV. byl *tvůřitelem poměrů*, že podle jeho rozumu, úsudku a vůle vyvíjely se události ve společenství evropských národů. Světovost v pravém slova smyslu není světová popularita. Světovost je také tvůrčí čin.

Opakujeme, kdyby existoval německý vladař, který by byl konsolidoval poměry třeba mezi Slovany, který by dal Evropě základ právní jistoty novověkého řádu a pořádku, nesmělo by v Evropě býti jediného člověka, který by o tom nebyl řádně poučen. Ale kdo pak z vás si již do důsledků kdy uvědomil co znamenala a jak mohutná byla postava Karlova? Kdo byl řádně poučen o tom, že to byl Karel IV., který zkrotil Němce, navzájem mezi sebou rozeštvané, že oni s úctou a povolně před ním se skláněli, že krotil a zkrotil hrdé, úskočné Italy, se kterými staletí před tím a staletí potom nikdo si rady nevěděl, zdali *my katolíci* si uvědomujeme dostatečně, že Karel IV. byl jednou z nejdůležitějších osob papežských dějin? Ano, jeho hlavou a srdcem procházelo jedno z nejdůležitějších jednání, které vůbec kdy byly, *ustálení Říma, jako neměnného sídla stolice papežské*. Není ani domyslitelno, co by bylo bývalo mohlo nastati, kdyby se byl Karel IV. vzepřel hlasu Božímu, který v něm zvučel polnicemi apokalyptickými — a kdyby byl jednal ve svém nějakém zájmu a nikoliv v zájmu Toho, kterému sloužil věrně po všechny dny. Musíme si uvědomiti, že ve své papežské politice byl Karel IV. zcela osamocen, ba že stál přímo proti zájmům svých jediných a přirozených spojenců, proti dvoru francouzskému, který chtěl udržeti papeže ve Francii, v Avignoně.

Když 21. října r. 1368 vedl *císař římský* a mnohonásobný král v zlatohlavu a nádheře své důstojnosti, hnědého koně, na kterém vjížděl Urban VI. do Říma, za uzdu od bran města do chrámu svatého Petra, jak asi tento mocný a vševládný, ale přece v duši své tak pokorný muž, velebil Boha, který mu dopřál této milosti pravého poznání a hodnocení věci.

Často mluví se o praktické schopnosti Karla IV., se kterou dovedl hromaditi bohatství a dělati doslovně z ničeho zlato, a tato vlastnost jeho je nejvíce chválena. Čím však jsou tyto praktické kvality Karlovy proti jeho kvalitám duchovním, proti jasnozření, kterým se řídil ve všech závažných problémech doby. Nechť jeho ostatní politika byla jakkoli dobrá a výtečná, jeho politika papežská byla dílem Ducha sv. a v ní je Karel IV. přímým nástrojem Božím. Je směšné, jestliže němečtí historikové odpírají mu smysl pro mystiku. Ano, Karel IV. byl nepřitelem přepjatého blouznění, které nakonec vedlo až k propuknutí herese husitské. Karel byl nepřítelem i přepjatých směrů fraticelovských. *Karel byl mystikem činu a nikoliv mystikem slova.* — Tak na příklad Karlem vynucený návrat papeže do Říma byl prohlášením dvou věcí. Předně, že Řím je a musí zůstatí neměnným středem církve a že v něm musí býti zachována jednota místa. Dále pokorná forma, se kterou se nejmocnější osoba světa sklonila před hlavou církve — v zápětí nato, když byla přesně odlišila funkci papeže od funkce a pravomoci císaře — jasně řekla a stanovila pro všechny věky, že veškeré touhy severských vládců podrobiti si papeže i ve věcech duchovních a učiniti ho závislým od moci světské — jsou naprosto odmítnuty, že zástupce Kristův na zemi jest suverénem, kterého nikdo dotknouti se nesmí a nemůže.

Kdyby byl něco podobného obsáhl Němec, byl by již jistě dávno *byl prohlášen za svatého*. Ale němečtí historikové shledávají Karla, ještě málo mystickým — a my Češi jsme si tuto jeho velikost ještě vů-

bec ani neuvědomili. Není myslitelné, aby národ náš nestíhal pohromy, jestliže měříme svoje síly neustále jen na exemplářích, jako je obojaký Jiří z Poděbrad, Rokycana a pod. Vydáváme svoji sílu křesající do bláta, z něhož jiskra nikdy vylétnouti nemůže.

Karel IV. byl člověk absolutní osobní kázně, která ovšem není mechanickým, formálním projevem vnějším, ale schopností vnitřního, jen Bohu viditelného, sebezáporu. Jest nám zřejmo z jeho vlastního životopisu na příkladech, že byl jako dítě velmi citový a že měl velkou potřebu lásky a že za vlídnost byl vděčným. Ale osud mu nedopřál ani aby tuto svou potřebu lásky dostatečně ukojil. Jeho první manželka Markéta z Valois, zv. Blanche, byla krásnou, křehkou a líbezně trpělivou družkou Karlových bouřlivých a dobrodružných let, předčasně a zlomena mu umírá, aniž by mu byla zanechala mužského dědice. Karel IV. nemůže se oddati zármutku. V zájmu říše je, aby se ihned oženil. a to již 4. března roku 1349 s Annou Falckou. Když i ta zemřela bez potomka, opět vstupuje v nový sňatek s Annou Svídnickou, která konečně dává mu roku 1361, 26. února vytouženého dědice, když je císaři již 45 let. Na toho pak přenesl Karel IV. všechn svůj citový fond, a to tak silně, že musíme konstatovati, že jeho poměr k synovi jest jedinou stinnou stránkou celého jeho života. — Poslední manželka Karla IV. Eliška Pomořanská, proslulá svojí silou a krásou, dává nám doklad toho, že všechny pozdější sňatky Karla IV. byly řízeny jen zájmy dynastickými a politickými. Mladistvá, nerozvážná královna, chtějící si získati jeho náklonnosti, které nepocitovala, dala mu píti nápoj lásky a on div, že tímto zásahem nebyl předčasně sklácen do hrobu.

Ješitný Karel IV. nikdy nebyl, ačkoliv slavné paměti byl hladov tak jako všichni velcí duchové. V tom byl přímo klasickým humanistou. Jsou to právě nové duchové proudy, stojící pod vlivem filosofie Aristotelského realismu, které v jeho době

dovolují, aby osoby byly zobrazovány v portrétech, tedy individuálně, jedinečně tak, jak skutečně vypadaly. Karel IV. dal nesčetněkrát portrétovati sebe, svoje manželky, všechny své milé rádce, svou matku, otce i děti. Chtěl, aby každé jeho dílo neslo jako zřejmou pečeť na sobě jeho jméno Karlštejn, Karlovy Vary (i tato vymoženost je z jeho dob), Karlšperk, Karlov, Karolinum, Majestas Carolina atd.

Zmínili jsme se o světové politice Karla IV., z nichž nejzávažnější nám bylo ono navazování styků s carem Dušanem, dále pak dědická úmluva Habsburská. — Ale neméně důležitou byla Karlova politika francouzská. Je to ovšem záležitost příliš složitá, než abychom ji mohli rozebrati v tomto populárním spise. Na jedno však (právě v naší době) chtěli bychom upozorniti. Karel IV. viděl bystře a přesně rozdíl povah a prostředků duchovních i hmotných, celého utváření povahy, která existuje mezi námi a Francouzi. Proto nikdy nic z toho, co ve Francii viděl, nenapodobil doslovně, ale teprve po promyšlení a zažití. To vidíme nejlépe na jeho stavbách. Ačkoliv hrad pražský byl vystavěn podle vzoru Louvru a kaple Všech svatých podle proslulých kaplí pařížských, přece jaký je v tom rozdíl! Formy našich staveb a jejich výzdoba jsou robustní a hutné proti filigránským formám francouzským. Jsou proto tak dělány, aby byly srozumitelné lidem, kteří je budou vnímati. Není to bezhlavé přenášení vzorů, ale skutečná tvůrčí práce podle vzoru!

Vztah Karla IV. k umění výtvarnému a k básnictví jest doslovným uctíváním umělecké schopnosti člověka jakožto daru Ducha svatého. Petrarku považuje za svého přítele, básníky italské vyznamenává největšími poctami a velmi rád pobývá v jejich společnosti. — Dovede také rozeznati talent. P. Parléř byl povolán do Prahy na přímý rozkaz císaře, když mu bylo teprve 23 let, a nikdo se nerozpakoval svěřiti mu práci tak důležitou a velkolepou, jako je stavba katedrál.

Karel IV. poznal dobře, že život je rozmanitostí a rozmanitost také vždy na všem miloval. Tak na příklad dal jen v Praze postaviti celou řadu kostelů, z nichž každý má docela jinou podobu, jimž všem je společná jen monumentální úroveň stavební dokonalosti. — Karel IV. měl také rád cizince, podporoval jejich pobyt v Praze, protože chtěl z Prahy učiniti centrum všesvětové. Karel IV. zavedl k nám také mnoho řádů klášterních, na příklad karmelitány, celestiny, hyberny. Měl ve zvláštní lásce učené dominikány a řehole, které bez blouznivosti, směřovaly k zdokonalení rozumovému a duchovému.

Karel IV. byl jedinečný finančník. Mohl jim být protože jemu nikdy získání peněz nebylo cílem, ale prostředkem k dosažení cílů nepoměrně vznešenějších. Potřeboval peněz na zvelebení zemí, jimž vládl, a potreboval jich ke své pacifistické politice. — *Nikomu nenapadlo dosud zdůrazniti před cizinou, že mírovou politiku dělala Praha vždycky a že ji dělala hlavně v největším svém panovníku.* — Ačkoliv mladistvý Karel IV. jde z války do války, z dobrodružství do dobrodružství, přece od té doby co dosedl na trůn, nikdy nebojoval. Ne proto, že by byl zbabělým, ale protože poznal ohavnost a nekřesťanskost válčení. Všeho co nabyl, nabyl svojí diplomatickou zdatností, usilovnou prací a výhodnou koupí. Peněz nikdy neschovával, ale moudře jich užíval pro dobro věci.

Karel IV. jest postava nanejvýše harmonická v každém směru. A to proto, že jeho inteligence byla vypěstována v úměře k jeho schopnostem a jeho vůle úměrně k těmto dvěma. — Jest typem duchovního člověka par excellence, kterému celý život a všechny jeho činy byly modlitbou. Proto nebyl nakloněn žádnému blouznění, proto také nebyl nakloněn inkvisici a různým přehmatům, které v jeho době byly módní a považovány za spásu církve. Jeho důvěra v Boha byla povznesena nade všechno. Vzorem jemu panovníku mužnému a praktickému byla sma-

vá, líbezná postava sv. Václava, jehož kult vlastně on vytvořil.

A na konec připomínáme ještě jednu pozoruhodnost: máme docela zaručené zprávy o tom, že Karel IV. v době velikonoční uzavíral se (pokud byl v Čechách) v malé kapličce sv. Kateřiny, související s kostelem kapitulním na hradě Karlštejně, aby tam v úplné uzavřenosti a tichu oddal se zbožným rozjímáním, zpytování svědomí a vroucí modlitbě. Tato obvyklost přecházena je v našem dějepisectví s despektem, jako rozmar krále. — Můžeme se tak na ni dívat i my? Nepraví nám to více? Nevidíme v tom nápadnou shodu s duchovními cvičeními, které jsou nejdokonalejším prostředkem pro získání milosti posvěcující? — Není tu Karel dávným, bezděčným předchůdcem exercičního díla?

Kdyby tak o panovníku některého jiného národa bylo známo, že veškeru svoji moudrost, státnický rozhled a sílu vůle čerpal z intimních rozmluv s Bohem, a vykonával svůj úkol prostřednictvím stále milosti posvěcující — zdali by ~~byl~~ již dávno, na snažné prosby národa, nenacházel se alespoň mezi blahoslavenými?

PŘEHLED NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH DAT ŽIVOTA KARLA IV.

- 1316 — 14. května narozen v Praze.
30. května pokřtěn na jméno Václav.
1319 — jaro, vězněm na Lokti.
1323 — 4. dubna odvezen do Francie a brzo na to tam biřmován na jméno Karel.
— 8. května oddán v manželství s Marketou, Blankou de Valois.
1330 — jaro, opouští se svojí chotí Paříž. Leta žákovská jsou skončena a vstupuje do života. Odjíždí za otcem do Lucemburska. Zatím 28. září na Vyšehradě v Praze umírá mu matka Eliška Přemyslovna.

- 1331 — od jara, po prvé v Italii. Alpy překračuje Simplonem.
- 1332 — 15. listopadu bitva u San Felice, kterou 16letý jinoch sám řídí a zázračným přispěním sv. Kateřiny vyhrává.
- 1333 — 30. října, návrat do Čech.
- 1334 — leden, udělen otcem mu titul markraběte a svěčeno správcovství země.
— 12. června, přijíždí z Lucemburka choť Blanka.
— v zimě, otec, král Jan Lucemburský se po druhé žení s Beatrici Bourbonskou.
- 1335 — září, odňato mu žárlivým otcem zemské správcovství a vykázán na Moravu. Dvakrát poslán do zlých bojů do Polska, pak za obtížným jednáním do Tyrol.
- 1336 — zima, odchází na křížovou výpravu proti Litvanům do Prus.
- 1337 — 25. února narodil se králi Janovi L. z Beatrice syn Václav. Potom ještě více zanevřel na Karla IV., který musí prchnouti bez prostředků do ciziny před otcovým hněvem. Jede do Uher, Chorvátska, Dalmácie. Zajat Benátčany v Gradu; uniká a odchází přes Alpy do Tyrol, kde válčí pro bratra Jana, tamějšího vévodu. Dobyl Beluna, Feltre a j.
V listopadu vrací se k choti své do Brna a bez vědomí otcova opět se ujímá správcovství v Čechách.
- 1339 — léto, vyvrátil Potštýn. Odešel za štěstím válečným do Slezska a odtud s otcem do Lucemburku a do války proti Angličanům (v severní Francii). Má v úmyslu vypraviti se v čele najatých vojáků jako kondotiére do Španělska proti Maurům.
- 1340 — král Jan L. oslepl na obě oči při léčení v Montpelieru. Zhroucen neštěstím smiřuje se se synem a odvrací ho od toho úmyslu. Společně, otec i syn, jedou do Avignonu k papeži. Na podzim Karel sám do Bavor a pak do

Čech, kde prohlášen dědicem trůnu a trvale správcem země.

1342 — papežem stal se přítel Karlův Petr Rogier-Klement VI.

1344 — opět s otcem v Avignoně a úspěšně jedná o zřízení arcibiskupství pražského. Arnošt z Pardubic.

1345 — znovu v bojích na Litvě a v Polsku.

1346 — opět v Avignoně.

11. července zvolen králem římským.

24. srpna bitva u Crécy. Král Jan umírá, Karel též raněn. Ohrožen od kurfiřtů, kteří nepřáli jeho volbě, vrací se tajně do Čech.

Téhož ještě roku lstí dobude hradu Tyrolu.

1347 — 1. září slavnostně novou korunou svatováclavskou i s Blankou korunován králem českým.

3. září jako votivní dar zakládá kostel Panny Marie Sněžné v Praze a při něm klášter karmelitánů.

1348 — nesnáze v Německu, kde proti němu zvolen protikrál. Táhne vojensky do Lužice.

1. srpna umírá Blanka. Porodila mu dvě dcery, r. 1335 Marketu, r. 1342 Kateřinu.

1348 — 8. března založil Nové město pražské.

7. dubna, Majestas Carolina a v první redakci Zlatá bula.

Založil universitu v Praze.

Počal stavěti Karlštejn.

1349 — 4. března sňatek s Annou Falckou.

Táhne vojensky do Porýní a uznán všeobecně za krále římského.

25. července biskupem strýcem Balduinem Trevirským korunován.

V Říjnu vrací se do Čech.

29. prosince odevzdává markrabství moravské bratru Janu Jindřichovi.

1350 — 17. ledna. Narodil se mu první syn, ale hned zemřel.

únor, sněm v Budišíně.

21. března dovezeny do Čech korunovační klenoty římského císařství a uschovány na Karlštejně
 18. září založil Karlov v Praze.
 V říjnu těžce nemocen.
 Cola di Rienzo v Praze.
- 1353 — 2. února zemřela Anna Falcká.
 27. května nový sňatek s Annou Svidnickou (14letá). Nabytí Hoření Falce. Lucemburk odevzdal nevlastnímu bratru Václavovi.
- 1354 — říjen, přes Salcpurk do sev. Italie (Mantova, Milán) Visconti se podrobují.
- 1355 — 5. ledna korunován králem Lombardským. Podrobují se Piza, Toskána, Siena. Za ním přijíždí královna Anna a arcibiskup Arnošt z Pardubic.
 Počátkem dubna odjíždějí do Říma, kde 5. dubna korunován císařem římským.
 15. srpna opět v Praze — sněmuje.
 V prosinci v Norimberce sněmuje a vyhlašuje Zlatou bulu.
- 1356 — boje proti loupežným rytířům, které úplně vyhubí.
- 1357 — 27. března. Vysvěcen Karlštejn.
 9. července založen Nový most v Praze.
- 1359—1360 Nesnáze se zetěm Rud. IV. Habsburským, který ho chce svrhnout s císařství. Obtíže v Bavořích.
 V Praze dává opevňovati město na levý břeh.
- 1361 — 26. února narodil se mu konečně syn.
 11. dubna pokřtěn Arnoštem z Pardubic na jméno Václav.
- 1362 — 11. července umírá Anna Falcká. Svidnicka.
- 1363 — duben. Karel IV. po čtvrté se žení s Alžbětou Pomořanskou.
 15. června maličký Václav korunován králem českým.
 Smír s Rudolfem Habsburským.
- 1364 — 10. února uzavřena dědická smlouva Lucembursko-Habsburská.

30. června zemřel Arnošt z Pardubic.
- 1365 — 4. června korunován králem Arleatským (již. Francie).
Cestuje do Avignonu.
- 1366 — sněm ve Frankfurtě. Jedná se o navrácení papeže do Říma.
- 1367 — odjíždí papež Urban V. z Avignonu do Viterba.
- 1368 — 14. února narodil se mu syn Zigmund.
2. dubna odjíždí do Italie.
21. října uvádí papeže do Říma.
Císařovna Alžběta s ním. Zakládají český hospic.
- 1369 — 18. ledna ohrožen na životě vzbouřenci sienskými. Obojí Lužice, Svídnicko a Javorско trvale připojeny k Čechám.
- 1370 — 22. června narodil se mu třetí syn Jan (Zhořelecký).
- 1371—1373 válka v Německu, při níž dobyto Braniborska. — Ale Karel počíná trpěti dnou a chřadne.
- 1376 — 10. června, 15letý Václav IV. zvolen králem římským.
- 1377 — listopad. Karel IV. odjíždí na poslední cestu do Paříže, aby jednáním předešel hrozícímu papežskému schismatu.
- 1378 — listopad. Nařizuje ještě opravu mince v Čechách.
Schisma přece propuklo. Karel IV. píše kardinálům, aby se drželi papeže římského.
- 1378 — 29. listopadu umírá.

Česká koruna (kromě jiných držav jako: Lucembursko, Lombardie, Dol. Falce, Arelatska, Braniborska), držela tyto země: Čechy, Moravu, Slezsko, celé, Budišín, Zhořelec, Hoření a Dolní Lužice, Chebsko. Kromě toho nescetný počet hradů, panství, dvorů ve Voigtlandě, Horní Falci, Francii a j.

V Í T Ě Z O V Ě

7. svazek IV. ročníku.

S. Kateřina

C Í S A Ě K A R E L IV.

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v září MCMXXXVII.

Tiskem Lidových zá-

vodů tiskařských a na-

kladatelských, spol.

s ruč. obm. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

toho, kdo úřad představeného bere vážně a je si vědom těžké odpovědnosti před Bohem. Utěchou je vědomí dobře plněných povinností.

DU PLESSIS: *Les derniers temps.* Desclée de Brouwer, Paris, 1937, str. 224. Doba, v níž žijeme, není právě nejutěšenější. Proto lidé nechtějí myslet na přítomnost a obracejí své oči k budoucnu: jak bude později? Je zřejmé, že se velmi často zklamou ve svých tužbách, předpovědích atd. A také velmi je zajímá, kdy a jaký bude konec světa. Autor zde v knize podává jakýsi pohled, spíše vhled do Písma sv., abychom dobře porozuměli slovům jednajícímu o konci světa. Slova Kristova nás kolikrát naplňují hrůzou a děsem a přece den poslední bude dnem Syna Clověka — triumf jeho božské moci.

FELS H.: *Johann Nepomuk von Ringreis.* Ve sbírce Katholische Männergestalten, Verl. Laumann, Dülmen, str. 308, cena 3.50, váz. 4.20 Mk. Životopis velkého Kristova bojovníka, věrného syna Církve, obhájce vědecké pravdy, průkopníka křesťanského německého umění, lékaře a dobrodince, který spolu s jinými velkými duchy počátkem minulého století založil slávu Mnichova. Tento hluboce náboženský muž byl otevřen pro vše velké a krásné v životě i povolání, ve vědě i v umění. Král Ludvík I. Bavorský jej nazýval „Rytíř bez bázně a hany“.

GUERRY E.: *Vers le Père.* Desclée de Brouwer, Paris 1937, str. 392. Krátká meditace, bohaté myšlenkově, jimiž nás autor opravdový traktát, pojednání o duchovním racovaně, jež musíme čísti a rozjímati po- vem, stránku za stránkou. Ježíš nám odha- neboť jeho poslání bylo: zjevití vůli nebes- máme si rozjímáním tohoto dílka, že jsme království věčného. Tak prozáří náš vřední ostné naděje na shledání s Otcem.

HÄMEL-STIER A.: *Johanna Franziska von Chantal.* Ein Lebensbild aus der Wende des 16. Jahrhunderts. Paderborn 1937. Verlag Ferdinand Schöningh, stran 312, cena 3.50, váz. 5 Mk. Nebyl to lehký úkol popsati tak přesně a výrazně život této světice skoro jediné svého druhu, která se mažila a dosáhla nejvyššího stupně křesťanského života jako dívka a nevěsta, jako manželka a matka, jako vdova a tehol- nice. Autorka tak výstižný její životopis mohla podati jen po usilovných studiích pramenů, míst a doby a učinila tak i krás- ným slohem.

HEGER J.: *Nášky.* Edice Akordu, Brno 1937, str. 36. Známy překladatel biblických textů dr. Heger nám podává Jeremiášovy Nášky, známé svou vnitřní krásou. Ve zdařilem českém překladě můžeme tuto krásu úplně poznat. Doporučujeme všem tento překlad.

LAGRANGE-GARRIGOU R.: *Mère Françoise de Jésus.* Paris 1937, Desclée de Brouwer, str. 187. P. Garrigou-Lagran- ge, veliký znalec duchovního života a duší, vydal tento svěží život zakladatelky kongregace z nejnovějších dob. Výstižně podává duchovní velikost této silné a svaté osobnosti.

REVUE THOMISTE, Paris, Desclée de Brouwer. Červnové číslo této znamenité revue přináší mnoho vzácných článků z theologie a filosofie, a to z pera předních vědců, jako je Garrigou-Lagrange, Maritain atd.

SVOBODOVÁ N.: *Plamen milosrdenství*. Plzeň 1937, vydala jednota Čsl. Orla, str. 28. Zdařilá duchovní hra o blahoslavené Zdislavě z Berku, a to o její charitativní činnosti. Doporučujeme českým jevištím tuto krásnou hru, jež šíří známost o naší veliké světici, jejíž život zahájil naší sbírku Vítězové.

STECHOVÁ M.: *Život světcův*. Svatý Don Bosco. Praha 1937. A. Neubert, str. 650. V této knize je po prvé zpracován velký materiál Paměti, jehož podkladem jsou autentické zprávy současníků Dona Bosca, jeho pomocníků a žáků, a proto dává čtenáři možnost velké blízkosti k této postavě. Kniha je stále dokumentována citáty, vhodně vkládanými do textu, které čtenáře neruší, nýbrž tvoří jeden překrásný obraz celého života světcova i jeho heroické neúnavnosti, jeho svaté a silné lásky k duším, která přemohla všechny překážky slavným úspěchem. „Život světcův“ je napínavou historií duchovního zápasu nové Itálie a zabírá v historické retrospektivě i postavu sv. Františka Saleského a Rousseaua. Doporučujeme tuto knihu všem.

Obľíbený dětský časopis „Pán přichází“ vyšel letos v docela nové úpravě. Je zvláště pečlivě vypraven a budou jím jistě naši malí čtenáři velmi překvapeni. Předplatné Kč 2 na cel rok. Ukázková čísla „Pán přichází“ na požádání ochotně zašle administrace časopisu „Pán přichází“, Olomouc, Wilsonovo 1.

Jubilejní kalendáře Matice cyrilometodějské. Náš význaný katolický školský spolek MCM vydává každoročně kalendáře, aby jejich výtežkem mohl podporovati katolické školství. Letos vydal kalendáře jubilejní. Již po pětadvacáté vychází tyto kalendáře, které předchází dobrá pověst co do obsahu naučného, zábavného i praktického. „Kalendář MCM“ (t. zv. velký) čítá 256 stran. Je tu přes 80 článků, básní, povídek, z toho tři velké, mnoho obrázků. Cena Kč 12. Menší kalendáře „Poutník svatohostýnský“ a „Posel Apoštolátu“ jsou stejně pečlivě vybaveny a budou jistě brzy rozebrány. Cena Kč 6. Objednejte obratem u Matice cyrilometodějské, Olomouc, Wilsonovo nám. 16.

Doporučujeme knihu dra R. Dacíka

BŮH A JEHO ŽIVOT

Vyšla v edici Krystal, Olomouc, Slovenská 14

Cena 3 Kč.

Městská Vláda. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redaktora odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskárnské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Karel Horalík

SVATÝ KONRÁD
Z PARZHAMU

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braitl O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Znovu ještě doporučujeme všem naše náboženské kursy v Praze, v Brně, v Mor. Ostravě a v Přerově. Každý člověk se má snažit o prohloubení svých vědomostí, hlavně v oboru náboženském, kde bývá často největší nevědomost. Dopíšte si o letáčky, na nichž je program těchto kursů, a přispějte něčím na jejich udržování. Přednášky letošního kursu jsou z oboru věrouky a mravouky, z Písma svatého, z dějin náboženství, o otázkách zjevení a Církve a sociálních otázkách. Přijďte sami, komu je to možno, a přiveďte ještě jiné.

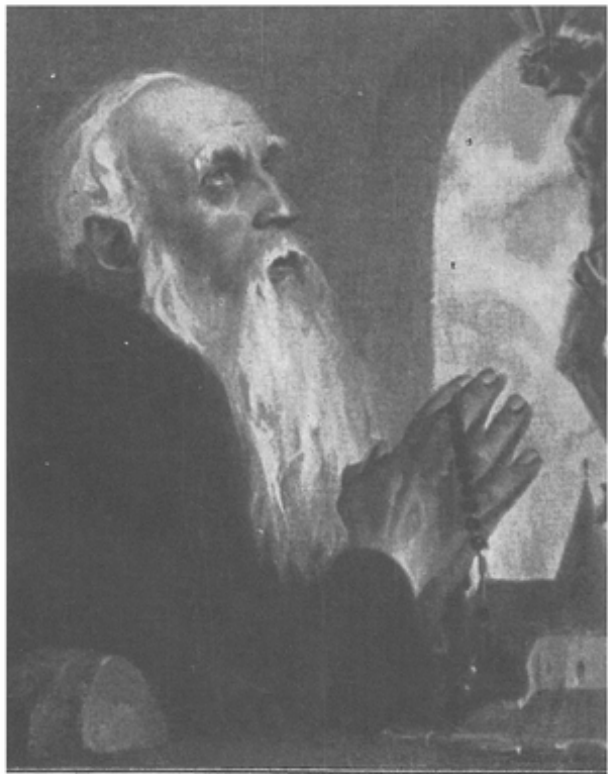
Budeme se snažit zachycovat do naší sbírky i moderní postavy našeho katolického života, které se staly příkladem a světlem své doby, jak jsme již dosud několikrát učinili. My dost často jsme zvyklí obdivovat jen vše, co je z ciziny, zatím co ke svým lidem máme málo lásky a úcty, jako bychom jim toho nepřáli, že se stali většími než my, ačkoliv myslím, že leckterá česká osobnost katolického života, i když zanikne je větší než někdo z těch, které cizina umí zavčas vynést na povrch.

Hledá-li někdo ve Vítězích poučení a příklad k následování, může jej najít po každé. Jestliže však jen uspokojení svých estetických choutek, to vždy nemusí míti, protože to není cílem této sbírky. A jestliže někdo chce kritisovat, může též vždycky, protože všechno na světě je možno posuzovat. Jde však o to, zda tato kritika je vždy spravedlivá a oprávněná. I nejobyčejnější světec může i v tomto směru ukázat, jakou cestou je třeba se ubírat.

LITERATURA

ALACOCQUE MARKETA M. SV. Z franc. přeložily a vydaly Škol. sestry O. S. F. Praha XII., 1937, str. 210, cena 14 Kč. Velmi krásný životopis slavné šiřitelky úcty B. Srdce. Dovíme se mnoho v něm o původu této úcty a nadchneme se pro ni. Doporučujeme všem.

COTHENAT A.: *L'humilité d'un Fondateur le vénérable Jean-Claude Colin et la Société de Marie*. Em. Vitte-Lyon 3.

SVATÝ KONRÁD Z PARZHAMU

K a r e l H o r a l í k

S v a t ý b r a t r - k a p u c í n

K o n r á d z P a r z h a m u

1937 V Í T Ě Z O V Ě, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 7. Octobris 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. Nr. 16.567

PŘEDMLUVA

Světce, kterého předkládáme, má ukázat naší době, že světcem může se stát člověk, kterému Bůh nevěřil zde na zemi mnoho. Nejsou všichni povoláni k velikým činům. Záleží nejvíce na tom, jak člověk koná to, co mu bylo Bohem svěřeno.

Náš světec je živým příkladem, jak vše v životě křesťana má směřovat k Bohu a že má být člověk věrným nad málem. Služba bližním, služba z lásky k Bohu a pro Boha otevřela Konrádovi bránu království nebeského. Proto by bylo zbytečné, hledat v životě sv. Konráda mimořádné činy, které by nás ohromovaly. Ani není třeba popisovat dobu, v níž žil Konrád, její problémy a proudy; vždyť tichý tento světec se tak málo staral o ruch světa. Jeho život plynul jako každého jiného prostého člověka, jen s tím rozdílem, že všechno konal s onou svědomitostí, pečlivostí a odpovědností, která je znamením duše v Bohu ponořené. V tomto světci je dán světu obraz tichého bojovníka Božího, na něm je ukázána moc a velikost skrytých a malých ctností, jež však ve skutečnosti jsou energiemi, hromaděnými, aby jednou vyzařovaly navenek a oblažovaly mnohé svým vlivem. Jeho vzor nám ukazuje, že sebeskrytější opravdový duchovní život je skutečný život a že svatost je jen normálním rozvojem tohoto života s milostí až k jeho vyvrcholení.

DO ŽIVOTA

V jižní části diecése pasovské, po obou stranách řeky Rott, přítoku řeky Innu, rozkládají se svěží luka údolí Rottal. Rottalské údolí má velmi dobrá pole, svěží luka. Na lukách se pasou stáda statných krav, prohánějí se krásní koně, pěstování zde již ve středověku. Utěšené pásy luk a polí přerušují menší vesnice, skládající se z typických horských chalup.

Rottalské údolí obývají zdraví, urostlí Bavoři, kteří přijímajíce vymoženosti nové doby zůstávají v jádru konservativní. Mají veliký smysl pro tradici, což patrně z kroje, zvyků. Více než kde jinde v Bavořích obyvatelé Rottalu jsou upřímně oddáni Církvi katolické.

Na sever od stanice Baierbach táhne se vedlejší údolí, které končí farní osadou Weng. Na severovýchod od Baierbachu na rozlehlé vyvýšenině leží usedlost Parzham. Hned první dvorec jest rodný dům sv. Konráda. Dvůr se jmenuje Venushof. Své jméno má po Petru Venusovi, který jej koupil roku 1736 od kláštera Fürstenzell. Dvůr Venusův měl 125 mír polí a luk. Bylo zde vždy chováno mnoho dobytka, několik párů koní.

R. 1767 Jiří Birndorfer, z mlýna v Saagu ve farnosti Baierbach, oženil se s Barborou, dcerou Petra Venuse, která zdělila po svém otci dvůr v Parzhamu. Nejstarší syn z tohoto manželství, Bartoloměj Birndorfer, pojal za manželku vzdálenou příbuznou, Gertrudu Niedermayerovu z Kindlbachu, vesničky vzdálené dvacet minut od Parzhamu.

Celá Evropa v té době byla zmítána válkami napoleonskými. R. 1809 po bitvě u Eggmühlu jižní Bavorsky byly zle navštíveny. Rakouská a francouzská vojska střídavě táhla údolím řeky Rott.

Na manžely Birndorfovy se nijak neusmívalo štěstí v prvních letech manželství. Mnohdy se na ně šklebila bída, ježto všechny zásoby byly zrekvirovány vojskem, jejich pole byla podupána. Ale přes tyto útrapy manžely přenášela živá víra. Toto man-

želství bylo budováno na lásce k Bohu, lásce k příkázáním. Celá rodina i s čeledí scházela se ke společné modlitbě. Neděle a svátky u Birndorfů byly náležitým způsobem svěceny. Celý dům chodil na služby Boží. Každou sobotu modlili se Birndorfovi růženec a v posteli každý den. V domě panoval pořádek, pravá láska křesťanská. Práce byla spojována s modlitbou. Birndorfův dům byl školou ctností. Proto čeleď zde zůstávala tak dlouho ve službě, dokud nevstupovala v manželství.

V Birndorfově domě chudí lidé nalézali otevřenou náruč, útulek, občerstvení, bohatou almužnu. Tovaryšům na vandru bylo poskytováno přístřeší, nocleh. Nebylo k pohledání v okolí tak zbožné a pokojné rodiny. Požehnání Boží spočívalo na rodině. Bylo to především deset dětí, jimiž bylo požehnáno manželství Birndorfových.

Devátým byl náš světec, který se narodil dne 22. prosince r. 1818. Téhož dne byl pokřtěn ve farním chrámě sv. Wolfganga ve Wengu farářem P. Lindem. Na křtu sv. dostal jméno podle svého kmotra Jana Hofera Jan Evangelista.

Prvních šest let byla mu učitelkou jeho zbožná matka. Učila jej spínat ručky k Bohu, obracet modrá očka k nebi, učila jej základům svaté víry. Náboženská praxe v rodině hluboko se vryla vnímavému Jeníkovi v duši.

V šesti letech začal Jeník chodit do školy ve Wengu. Ve škole byl pozorný, uctivý k učitelům a velmi dobře prospíval.

V diecési pasovské byl zvyk, že děti již v sedmi letech přistupovaly po prvé ke stolu Páně. Jeník dobře připraven maminkou již v časném věku přijímal Chléb života, jímž se živil celý svůj dlouhý věk. Asi v témže roce přijal Jeník svátost sv. biřmování.

Milosti a dary Ducha sv., udělené Jeníkovi svátostí sv. biřmování, brzy se počaly jevit. Jeník se rád modlíval, proto vyhledával samotu. Vystříhal se všeho, co by se nelíbilo Bohu a rodičům. Cesta do školy vedla lukami, pokrytými tisíci květů, vlnícím

se obilím. Za ranní mlhy, kdy slunce zlatilo vrcholy hor, skřivani se ztráceli v azuru nebes, z lesa zazníval hlas kukačky, z luk bylo slyšet klinkání zvonců pasoucích se stád, Jeník vážně krácel do školy. V ruce růženec — modlil se. Zastavil se u kříže na kraji lesa. Zastrčil k nohám Ukřížovaného pár květů, pomodlil se a spěchal dále. „Birndorfův Jeník je anděl,“ pravívali lidé. Kamarádi neodvažovali se v jeho přítomnosti nic špatného mluvit ani dělat.

Děti Jeníka rády vyhledávaly, chodily s ním do školy. A tak každodenní cesta do školy byla malým procesím, při kterém se děti rozdělily na dvě skupiny a střídavě se modlily růženec.

Tento způsob života malého Jeníka svědčí o duševní kráse těch, kteří na něj působili, matky a učitelů. Lidé říkali: „Birndorfův Jeník bude svatým.“ Stín kříže zasahoval již do dětského ráje, plného květů, lásky a radosti našeho Jeníka. Ve čtrnácti letech ztratil svoji milovanou maminku. Jaký žal svíral srdce Jeníkovo. Kolik slz pro ni prolil, jak horlivě se za ni modlil. Po dvou letech za ní odešel tatínek. Rodina Birndorfova osiřela.

Oba byli pochováni na hřbitově ve Wengu. Vděčné děti postavily na jejich hrobě mramorový kříž, který byl u kostelní zdi na epištolní straně.

Jeníkovi samému zle by se vedlo na světě. Ujaly se ho sestry, které rostly ve ctnostech, jimiž se vyznačovali jejich rodiče. Zdědily ducha svých rodičů, zachovávaly rodinné tradice. Pod jejich vedením a ochranou Jeník přenesl se bez pádu přes leta dospívání, kdy ďábel, tělo a svět tolik nástrah líčí na mladého člověka, aby jej připravily o čistotu dětství. Tak vyspěl Jeník v krásného, ušlechtilého a čistého jinocha Jana.

ČISTÉ MLÁDÍ

Jan pomáhal při hospodářství. Jeho denní život vyplňovala práce a modlitba. Stále u sebe měl růženec, který často vytahoval a modlil se.

Na jaře kráčel za pluhem, stíral s čela horký pot a myslí zalétal k Bohu, jehož přítomnost živě cítil kol sebe. Zpěv skřivanů, ruch v přírodě splýval mu v akord chvály, který pje svému Tvůrci vesmír. Modlil se o požehnání pro to, co zaséval, děkoval Bohu za požehnání, když mocnými oblouky kosil obilí, svážel do stodoly.

Nosil s sebou i na pole modlitební knížku. Ve chvíli odpočinku usedal na brázdu, listoval v ní, modlil se.

Neklel, když se mu práce nedařila, nýbrž klidně začal znovu a pracoval vytrvale, až se mu práce podařila. Nepěstoval styků s dívkami, jak je zvykem u mládeže, která dospívá k letům zletilosti. Nemiloval hlučných zábav, vyhýbal se jim a o hospodu vůbec nezavadil.

Ve stodole pověsil si obrázky, znázorňující výjevy ze života a utrpení Kristova. Zde klekával, nořil se do tajemství života Spasitelova, primitivním způsobem konal pobožnost křížové cesty. Stále žil u vědomí přítomnosti Boží; nesčetněkrát za den vysílal k Bohu šípy střelných modliteb, které byly projevy díky, lásky za vše, co nám Bůh ve své nekonečné lásce denně poskytuje. Ve své světničce měl oltářík Panny Marie. Zdobil jej květinami a mnohdy na kolenou před ním ztrávil celou noc na modlitbách. Sestry dosti často nacházely ráno jeho lůžko tak, jak je rozestlaly.

V zimě, kdy nebylo práce, každodenně, za každého počasí Jan časně zrána spěchal na mši sv. do farního kostela ve Wengu. Kostelník našel jej mnohokrát již o čtyřech hodinách zrána v předsíni kostela, jak klečí pohroužen v modlitbu.

V neděli a ve svátek, kdy ve Wengu byla mše sv. sloužena až později, chodil na první mši sv. do Griesachu, který jest vzdálen hodinu cesty od Parzhamu. Tam se vyzpovídal, přijal Tělo Páně. Dlouho usebrán setrval na kolenou v díkyčinění. Pak chodil na farní bohoslužby ve Wengu.

V neděli odpoledne chodil na pobožnost do Birna-

chu, vzdáleného rovněž hodinu cesty od rodiště. Chodil obyčejně sám, plachý, usebrán, s kloboukem v ruce a každého pozdravoval: „Pochválen buď Ježíš Kristus.“

Na zpáteční cestě z Birnachu odbočil od cesty a šel písčovitou cestou hlubokým lesem. U této cesty stojí dřevěná kaplička se soškou zázračné Madony altöttingské. Tu Jan vytáhl růženec, poklekl a s očima upřenýma na Madonu zbožně se modlil. Pohled na Matku Boží vléval mu jas v duši, kouzlil mu úsměv ve tváři, rozjasňoval jeho oči. Zazpíval nějakou mariánskou písničku, při čemž mu les svým šuměním jakoby přicházel s doprovodem. Položil k nohám Matky Boží kytici květů, které natrhal cestou, požehnal se a šel. Po páru krocích se obrátil. Maria táhla čistou duši Janovu vůní svých ctností. S jasnem v nitru, s radostí v očích ze dne ztráveného ke cti a chvále Boží a k posvěcení duše ubíral se k domovu. Doma Jana vítaly svátečně oblečené sestry, které mu dokonale rozuměly.

R. 1830 bavorská vláda, která nemohla procitnout z osvěcenského liberalismu, začala omezovat svobody církve. Kromě jiných věcí pletla se také do náboženských průvodů a pobožností na poutních místech. Náboženské průvody byly podrobeny stejným předpisům jako jiné veřejné průvody. Nařízení toto, které záměrně chtělo omezovat procesí na poutní místa, dosáhlo opaku. Lid věrný své víře horlivěji navštěvoval poutní místa.

Jan Birndorfer chodil na poutní místa blízka, jichž bylo mnoho rozseto kol jeho rodiště. Je to Krondorf u Griesachu, Langewinkel u Bayerbachu. Nejraději chodil do Altöttingu a Mariahilf u Paso-va.

Vycházel o druhé hodině po půlnoci a šel třebas šest hodin bez zastávky. Celou cestu se modlil. Na poutním místě přijal svaté svátosti a na modlitbách vytrval až do poledne. Trochu pojedl a vracel se domů.

Jan byl členem mnoha náboženských sdružení

mládeže. V dvaadvaceti letech vstoupil do Bratrstva ustavičného klanění; r. 1842 vstoupil do třetího řádu sv. Františka. Byl členem Mariánské družiny a mnoha jiných bratrstev. Všechny povinnosti, jež mu bratrstva ukládala, horlivě plnil.

Od svých souvěkovců, kteří vyhledávali hospody, zábavy, lišil se Jan životem plným odříkání, pokání, modlitby a práce. Působil mocně na okolí příkladem vzorné náboženské praxe, takže rodiče jej dávali za příklad svým dětem. Tenkrát se již mezi lidmi mluvilo, že Jan vstoupí do kláštera.

Roku 1838 oslavovalo se třísté výročí založení poutního kostela a benediktinského kláštera svaté Anny v Eringu na Innu. Při té příležitosti byly tam misie. Jan nelitoval šestihodinového pochodu a denně účastňoval se kázání, misijních pobožností. Vykonal generální sv. zpověď. Vracel se vždy poučen, utvrzen ve své víře. Zvýšil svoji horlivost, upevnil návyky svého odříkavého života.

Jan chápal život jako službu Bohu a lidem. V celém jeho životě ještě před vstupem do kláštera jest patrná snaha: věrnost i v nejmenších věcech. Žil svým uzavřeným, plachým životem, plným odříkání, životem důstojným mladého křesťana. Měl pro svůj ničím zvláštní, ale světecký život velmi dobré podmínky v rodině.

Duchem Jan žil v nebi u svého Otce, který jej dařil milostmi. Jan stoupal po trnité cestě k nebi bezpečně a jistě. To vše bylo ovoce dobré, vytrvalé modlitby.

Avšak Jan, jak později již z kláštera píše své sestře, nebyl dokonale šťasten ve světě. V jeho nitru byla jakási slovy nepostihnutelná touha, stesk po Bohu, po užším spojení s ním. Tuze pociťoval pouta civilního života; změny ve světě jej zneklidňovaly. Chtěl se rozletět, chtěl přímější a jistější cestou zpět k svému Bohu. Nepřilnul zde na světě k ničemu a nikomu, proto rád by někam do samoty, kde by byl jenom sám se svým Bohem. Zatoužil po životě kněžském nebo řeholním.

Je pověst, že chtěl studovati na benediktinském gymnasiu v Metten. Nadán byl, pilný rovněž. Písemných dokladů o tom není. Často říkával: „Bůh mě neopustí, vykázal mi již místo.“

Boží prozřetelnost skřížila jeho cestu s knězem, jímž byl P. Dullinger, farář u poutního kostela v Aigen. Byl to horlivý pastýř, vyhledávaný zpovědník.

Do Aigen v předvečer svátku sv. Jiří přijíždí mužská mládež z Rottalu na vyšňořených koních. Po ranních bohoslužbách objíždí třikrát kostel a kněz jim dává pak zvláštní požehnání. Asi v tento svátek přicházel Jan v letech 1840—49 do Aigenu. Tam vyhledával proslulého lékaře a vůdce duší. Tu vykonával svoji obvyklou poutní pobožnost. Poutní místo jest vzdáleno od Parzhamu šest hodin. Jan přicházel z pouti vždy až odpoledne. Sestry mu domlouvaly, že si ničeho nebere k jídlu. Ale Jan s úsměvem odpovídal, že půst mladému člověku neškodí. P. Dullinger vedl jej zkušenou rukou. Když jej vyzkoušel, poradil mu, a pomohl mu, aby byl přijat do kláštera kapucínů v Altöttingu.

Sestry Marie a Gertruda se vdaly, bratr Bartoloměj se oženil. Ostatní sestry vedly domácnost. Přemlouvaly Jana, aby převzal statek. Jan se zdráhal, myšlenka vstupu do kláštera byla aktuální. Ze svého podílu polovinu odkázal na rozšíření hřbitova ve Wengu a druhou polovinu dal chudým. Objal všechny, rozloučil se a spěchal, neboť jen jednou je brána kláštera, předsíně nebes, otevřena.

K BOHU BLÍŽE

Kteréhosi dne v měsíci září r. 1849 Jan Birndorfer zaklepal na bránu klausury kapucínského kláštera v Altöttingu. Brána se otevřela a Jana vlídně v náruč pojal klášter. Neohlížel se za sebou; nevzal s sebou ničeho kromě růžence a modlitební knihy.

Byl oblečen do řádového hábitu bez kapuce a dos-

tal řádové jméno Konrád. Tak se stal Jan Birndorfer kandidátem řádu kapucínů. Byl dán k bráně na výpomoc. Ve svém povolání a zaměstnání byl šťasten a spokojen. Opadla v jeho nitru ona touha, která se stupňovala pohybem a neklidem ve světě, který poutá smysly k světu a odvádí od Boha. Píše svým sestrám: „Chtěl jsem Vám již dříve psát, ale nemám kdy. Čas je rozdělen k práci a modlitbě a na jiné věci není kdy. Hlavně ve svátky je mnoho práce u brány. Jsem zcela spokojen. Jsem zdrav a nic mi nechybí. Spolubratři jsou hodní. Žijeme v naprostém klidu. Nejsme smutní, ale radujeme se v Pánu. Je zde 10 kněží a 11 bratří. S počátku mi život zde připadal trudný, žítí mezi tolika bratřími. Jsem totiž bázlivý. Ale až se se všemi seznámím, povede se mi lépe. Dlouho mi trvalo, než jsem dovedl všechny pojmenovat. Když jsem znal jednoho, zapomněl jsem jméno druhého. U brány potřebuje člověk znát všechny, neboť lidé se ptají po tom, po onom. Nyní, Pán Bůh zaplať, znám všechny, vím který kde bydlí, když mám jít pro některého.“

V altöttingském klášteře vládl přísný duch řeholní observance. Po dobách osvícenského byrokratismu, který omezoval svobody církve a neblaze působil na kázeň v klášterích, nastala doba reformy bavorské kapucínské provincie. Reformátor P. Gabriel Engl byl ještě na světě a reforma se ujala.

V altöttingském klášteře vládl přísný duch řeholní a fráter Konrád byl spokojen. Brzy se přenesl přes první obtíže, které záležejí v navykání si životu v klášterní komunitě. Šel do kláštera s nejlepšími úmysly a hledat vůli Boží. Obzvláštní radost mu působilo, že žije ve stínu milostné sošky Panny Marie, kterou tak něžně ctil a miloval. Altöttingští kapucíni vedou duchovní správu v kapli, kde jest milostná soška Panny Marie, ačkoliv není spojena s klášterem. Je mimo klášter na náměstí. Úcta altöttingské Madony rozkvetla v době baroka. Proto je v gotické kapličce honosná výzdoba baroková.

Představení frátera Konráda podrobovali zkouš-

kám. Bylo mu nařízeno, aby se odebral do kláštera v Burghausen a tam opatroval těžce nemocného pátera. Těžko se loučil s Altöttingem. Píše sestrám: „Musím opustit milostné místo Altötting. Nemohu Vám ani říci, jak je mi těžké opustit toto místo, kde přicházejí tisíce uctít Matku Boží. — Připadá mi, jako bych teprve včera sem přišel. A zatím jsem zde již půl druhého roku. Myslím, že dlouho nepobudu v Burghausenu. Tato myšlenka činí mi rozloučení s milým místem a poslušnost lehčími. Jde se mnou také jiný fráter, k němuž jsem velmi přilnul. Modlete se za mne horlivě, abych se stal pravým synem sv. Františka, abych tak žil a zemřel.“

Fráter Konrád ujal se s láskou nového svého úkolu a byl šťasten, že může sloužit knězi. Odloučení od milého místa zteplovala mu myšlenka, že doslova vyplnil rozkaz představeného, jak mu kázala poslušnost.

V burgenhausenském klášteře znaven prací trávil poslední leta svého života obnovitel bavorské provincie kapucínské páter Gabriel Engl. Tam v klidu připravoval se na odchod s tohoto světa. Těšil se, až bude spojen s tím, v jehož službách ztrávil celý život a pro nějž se upracoval. Byl to vzor pravého kapucína, věrný obraz sv. Otce Františka. Působil jmenovitě na novice svým příkladem, ježto do pozdního stáří do nejmenších podrobností zachovával observanci klášterního života. Tak fráter Konrád měl živý, zářící vzor pravého kapucína stále na očích.

Fráteru Konrádovi ubíhal čas, že nestačil postihovat jednotlivé události, které se sběhly ve dvou letech. Žil blízko svému Bohu, žil v Bohu. A duši ponořené v Boha tak rychle čas ubíhá.

Minula leta kandidátská. Fráter Konrád se osvědčil. Představení se dostatečně přesvědčili, že se hodí pro řeholní život chudých synů sv. Františka. Provinciál P. Michael Haselbeck poslal jej do kláštera v Laufen am Salzach, kde byl noviciát pro bratry laiky. Městečko vysoko položené v horách, tiché,

bylo stvořené pro noviciát. Tam mladí kandidáti řeholního života mají se naučiti samotě, umrtvování, pozvedat svoji mysl k Bohu, žít v přítomnosti Boží, mají se učit klášterním zvykům a observanci.

V prvních dnech měsíce září r. 1851 odebral se fráter Konrád do Laufen a po předepsaných exerciciích dne 17. září ve svátek Vtisknutí ran sv. Františkovi na hoře alvernské byl oblečen. Vřelá touha jeho byla vyplněna, fráter Konrád stal se kapucínem. Byl si vědom, že řeholní roucho nedělá řeholníka. Řeholník stává se pravým řeholníkem v době celého života, neboť cesta k řeholní dokonalosti trvá celý život. Umínil si, že půjde ve šlépějích sv. Františka.

Řeholní reforma pravidelně začíná přísnou výchovou dorostu řádového. Proto reformátor P. Gabriel kladl veliký důraz na přísný život v noviciátě. Kvardiánem byl tu P. František Kappelmayer, který se později stal provinciálem a generálním definítorem. Novicmistrem byl P. Stanislav, kněz naplněný pravým duchem serafínským, muž hlubokého duchovního života. Kromě řehole a konstitucí zasvěcoval novice do tajů duchovního života. Kromě toho každý fráter v době noviciátu musel se zde naučit nějakému řemeslu, potřebnému v klášterní komunitě. Proto každý novic byl podřízen fráteru mistrovi.

Fráter Konrád pomáhal v zahradě. Den byl rozdělen na práci, vyučování a cvičení. Fráteru Konrádovi nijak nepřípadl těžkým přísný způsob života. Ze světa byl zvyklý modlitbě, odříkání, postu, bdění, znal práci.

Jediné, čemu se v noviciátě měl učit, bylo podřizovat svou vůli představeným, zřící se své vůle. Fráter Konrád tichý, úslužný, brzy nabyl ducha poslušnosti, takže doba noviciátu byla pro něho dobou růstu ve ctnostech a hlubšího pronikání do tajů duchovního života.

V dopise ze dne 6. II. 1852 sděluje sestrámu, že byl nemocen, ale nikterak vážně. Teď chápe, čím mu

sestry byly, modlí se za ně, aby totéž ony činily za něho. Odevzdává se do vůle Boží. Je dokonale šťasten v Bohu a nechtěl by zpět do světa.

O vážně pojímané době noviciátu nejlépe svědčí seznam předsevzetí, který si udělal v době exercicií před profesí.

1. Chci si navyknouti žítí vždy v přítomnosti Boží a častěji se tázati: činil bych toto či ono, kdyby mne viděl můj zpovědník nebo představený a tím spíše, kdyby mne viděl Bůh nebo anděl strážný?

2. Chci se velmi často tázati, vyskytnou-li se kříže a utrpení: Konráde, k čemu jsi zde?

3. Vycházeti z kláštera chci co nejméně, jen žádají-li to láska k bližnímu nebo poslušnost, zdraví, pout neb kterýkoliv jiný dobrý účel.

4. Chci se velmi vynasnažiti, lásku bratrskou v sobě a ve druhých udržovati. Tu se chci velmi chrániti, abych ani slova nepromluvil, které by bylo proti lásce. Chyby, nedostatky a slabosti svých spolubratří chci velmi trpělivě snášeti a chci je, jak jen bude možno, přikrýti pláštěm lásky, nenastane-li však povinnost je vyjevití tomu, kdo je může zameziti.

5. Mlčení chci přesně zachovávat, jak jen bude možno. V řečech chci býti vždy skoupým a tak se uchrániti mnoha chyb, abych mohl lépe mluvit s Bohem.

6. U stolu chci pamatovati vždy, jak jen bude možno, na přítomnost Boží a chci se chovati velmi skromně a odepřít si ta jídla, která mám nejraději, a chci se zvláště v tom umrtvovati, kde je to nejméně patrné. Nikdy nebudu jísti mimo určenou hodinu.

7. Do choru půjdu hned, jakmile mne zavolá zvon, nebudu-li jinak zaneprázdněn.

8. Styku s osobami druhého pohlaví se chci, jak jen bude možno, vystříhati, nebude-li mi poslušností uložen úkol, abych s nimi mluvil. Tu však chci býti velmi vážným a oči držeti na úzdě.

9. Poslušnosti chci vždy přesně a dochvilně dbáti

a zvláště chci si dáti co nejvíce záležeti na tom, abych ve všech věcech bojoval proti vlastní vůli.

10. Chci se velmi snažiti zachovávat i maličkosti a každé, zvláště dobrovolné nedokonalosti, jak jen možno, se vystříhati. Svaté řehole se chci pevně držeti a nikdy ani o píď se od ní neuchýliti, ať přijde cokoliv.

11. Chci se vždy snažiti, abych měl velmi vroucí úctu k Marii, blahoslavené Panně, a také se hodně snažiti následovati její ctnosti.

V noviciátě fráter Konrád dokonale poznal svůj příští život, udělal si plán a dokonale jej s milostí Boží dodržel.

4. října 1852 v den svátku svatého zakladatele složil svaté sliby a dal se na vítěznou cestu.

U KLÁŠTERNÍ BRÁNY

Představení rozhodli, aby fráter Konrád odebral se do Altöttingu a zaujal své místo, kde se osvědčil v době kandidátství. Posilněn svatými svátostmi odešel do Altöttingu. Ale na cestě přepadla jej tíseň a strach z úřadu. Hlas představených byl hlasem Božím. Báł se styku se světem. Neměl tušení, že tam ztráví jedenačtyřicet let svého života a že služba Bohu a volání lidských potřeb přivede jej do ráje.

Klášterní brána. Branou klášterní proudí bída a potřeby lidské, jí zaléhá do ticha chodeb kláštera shon a hluk světa. Sem se přinášejí rozbolněná, nemocná srdce lidská.

Z brány klášterní vychází požehnání, proudí milosti do světa. U brány klášterní je pochopení pro lidskou bídu. Lidé se zlomeným srdcem, plným hříchů odcházejí rozhřešení, posílnění k zápasu ve světě o statky nejvyšší, o spásu duše. Když chudák na ulici marně nastavuje ruku k almužně, srdce lidská jsou tvrdá, v okně klášterní vrátnice vždy se ukáže milá tvář a v zápětí skýva chleba, talíř polévky.

Když všechno na světě zklamalo, zatáhnutí za

zvonec klášterní brány je poslední nadějí, která nikdy nezklame.

Úřad vrátného v klášteře vyžaduje určitou zkušenost a ukládá i povinnosti. Tak fráter fortnýř musí časně vstávat, jde-li někdo časně z kláštera, vstávat v noci, jestliže někdo přichází do kláštera. Kromě práce u brány klášterní fráter vrátný není osvobozen od společné modlitby, společného stolu.

Frátru Konrádovi byl dán na výpomoc fráter Gilbert. Ovšem fráter Konrád pracoval, jako by byl u brány sám. Vstával časně zrána, otvíral kostel, připravoval v sakristii vše k celebrování na místě churavícího fráttra sakristána. Když některý páter časně zrána odcházel, ministroval při mši sv., připravoval snídani a vypravoval na cestu. Pak se zúčastňoval konventní mše sv. Velmi rád až do pozdních let ministroval při mši sv., která byla denně sloužena v milostné kapli.

O šesté hodině přicházel k bráně. Pak nastala doba denní práce. Klášterní zvonek ustavičně zněl. Tu přicházeli lidé chtějící mluvit s tím, či oním knězem, přicházeli ke sv. zpovědi. Přinášeli intence, které Konrád zapisoval.

Fráter Konrád vedl vzorně knihy o příjmech a výdajích kláštera. Musel stále běhat mezi branou a celami páterů. V době poutí tato práce zmáhala fráttera Konráda, který kromě toho trpěl záduchou.

Jestliže někdo volal k bráně toho či onoho kněze, fráter Konrád byl neodbytný. Tak P. Innocenc se připravoval na nedělní kázání. Aby měl klid, odešel na půdu kostela a usadil se v sanktusníkové vížce. Za chvíli přišel fráter Konrád: „Pátře Innocenci, pojdte dolů, pojdte zpovídat.“ Fráter Konrád našel jej i tu. Fráter Konrád měl dar jasnozření od Boha.

Kdysi v noci byl rychle volán kněz k umírajícímu. Když se vracel, praví: „Měli jsme štěstí, kdybych byl o chvílku přišel později, bylo vše ztraceno.“ Fráter Konrád na to: „Probudil jsem se a vidím ve své cele pobíhat psa. Vstal jsem, abych se

přesvědčil, co je. Tu zazněl zvonek u brány. Ježto jsem byl vzhůru, mohl jsem vás hned zavolat.“

Ve svém úřadě počínal si fráter Konrád velmi moudře. Svým darem jasnozření již napřed tušil, co příchozí žádá. Proto měl hned pohotově odpověď. Často odpovídal na takové věci, že se nedalo ani čekat, že obyčejný fráter dá nějakou odpověď.

Že svůj úkol zastával k úplné spokojenosti představených, toho je důkazem, že 41 let byl fortnýřem a každý představený rád mu tento úřad svěřil.

U brány klášterní se rozdává almužna. Fráter Konrád v tomto ohledu vysloužil si čestný název: otec chudých. Nedával ze svého, ale představení mu ponechali úplnou volnost v rozdávání almužny. Měl soustrast s lidskou bídou. Ač se mu dostávalo všeho, co nezbytně potřeboval, přece nic neměl, byl chudý. V chudém, hladovícím vidět Krista chudého, hladovícího.

Chudí přicházeli k bráně a fráter Konrád spěchal do kuchyně, vzal to nejlepší a poděloval. Mnohdy sám se zříkal svého jídla, aby hladovícího nasýtil. K almužně přidával vždy slovo útěchy a naděje, že Pán Bůh o nás ví, nedá nám zahynout.

Ovšem chudí jsou mnohdy hrubí, neváží si almužny. A tak fráter Konrád musel často vyslechnout hrubá slova. Ale snášel všechno, jednal vlídně, jako by se nic nestalo. Takovým způsobem každého odzbrojil. Jakýsi tovaryš na cestách přišel k bráně a prosil o jídlo. Fráter Konrád šel do kuchyně a přinesl mu talíř polévky. Tovaryš hodil mu talíř k nohám se slovy, že on to nebude žrát. Konrád posbíral střepy, omlouval se, že mu nevyhověl a šel pro něco jiného. Tovaryš byl překvapen. Konráda odprosil za své hrubé jednání.

Mladí tovaryši našli v Konrádovi velikého přítele. Vždy je nasýtil, dal jim na cestu jídlo, ovoce. Povzbuzoval je, aby nezapomínali na Pána Boha a modlitbu. Dával jim modlitební knihy, růžence. Tovaryši na svých toulkách světem roznášeli pověst o svatém fortnýři v Altöttingu, na jehož láskyplny

pohled nemožno zapomenout. Tato pověst přitahovala mladé řemeslníky do altöttingského kláštera. Tam našli odpočinek, občerstvení a milerádi pomohli v klášteře, když k nějaké práci bylo třeba odborných znalostí, zručnosti. Konrád vodil je ke zpovědnici, ke stolu Páně a tovaryši kromě tělesného občerstvení nacházeli zde i posilu duchovní. Rádi se zastavovali u frátera Konráda na několik slov. Vypravovali mu, co je nového ve světě. Konrád s velikou pozorností sledoval jejich vypravování. Když se z nich některý v okolí usadil a Bůh mu požehnával, nezapomínal na klášter. Když přicházel fráter sbírající almužnu pro klášter, vyřizuje pozdravy od frátera Konráda, vždy odcházel štědře podarován.

Fráter Konrád měl tímto způsobem ve světě velikou rodinu. O každém věděl, za všechny se modlil, kdož se porouchli do jeho modliteb. V této široké rodině, stejně tak jako v jeho širokém srdci plném lásky k bližním, obzvláštní místo zaujímaly děti. Denně přicházely chudé děti ke klášterní bráně na chléb. Byla jich plná předsín. Dělalý povyk, ale jak se objevil fráter Konrád, vše ztichlo. S hlasitým „Zaplať Pán Bůh“ braly z rukou Konrádových skývy chleba, do nichž se s chutí zakusovaly. Konrád pro své miláčky schovával ovoce, poděloval je svatými obrázky, růženci, modlitebními knihami. Děti mu přinášely ukazovat vysvědčení, přicházely se s ním rozdělit, když měly něco dobrého. Přinášely mu květiny, které dával na oltář.

Mnohdy přicházely na chléb i děti bohatých lidí. Chléb od frátera Konráda chutnal lépe než doma. Tak mimoděk stávaly se dobrodinci kláštera, na který pamatovali jejich rodiče.

Konrád zvláště si oblíbil děvčátko Fany Moserovou. Šestileté děvčátko na svátek sv. Blažeje šlo si pro svatoblažejské požehnání. Přišlo právě, kdy se podávalo svaté přijímání. Přišlo k mřížce a nepozorností celebrujícího kněze se stalo, že jí podal. Děvčátko přišlo domů a hned zvěstovalo mamince,

že velebný pán v kostele jí dal něco tuze dobrého. Matka rychle běžela k frátru Konrádovi a vypravovala mu, co se přihodilo. Konrád zavolał P. Františka, kterého náhodou potkal, a ten utišil matku. Byli to velmi chudí lidé. Děvčátko pak v klášteře denně dostávalo jídlo.

Fanyňka vyrostla ve sličnou dívku, dostala se do světa a zbloudila. Po několika letech navštívila frátera Konráda. Konrád pohrozil jí prstem a pravil: „Fany, Fany!“ Jeho přísný pohled, zvláštní hlas se jí nesmazatelně vryly v paměť, že se polepšila a nezapomněla na dobrotivé oči do smrti.

Děti rostly, dospívaly, vstupovaly v manželství. Hoši i dívky chodili k němu o radu, svěřovali mu svá tajemství. Konrád modlil se za ně, modlil se za jejich štěstí a o Boží požehnání v manželství a rodině.

Přicházeli pak k němu se svými dětmi. Konrád bral je láskyplně do náruče, poděloval ovocem, obrázky. Viděl v každém dítěti Ježíška, nechával maličkých přijíti k sobě.

Klášterní brána stala se fráteru Konrádovi místem, odkud tolik dobra a lásky rozséval mezi lidi almužnou, dobrým slovem. Zde získával klášteru dobrodince a sympatie ve světě.

CELÝ ŘEHOLNÍK

Fráter Konrád byl si dostatečně vědom toho, že řeholníka nedělá jen pobyt v klášteře a řeholní šat, kterým se řeholník liší od ostatních lidí. Skoro v každém dopise svým sestrám prosí, aby se za něj modlily, aby žil jako pravý syn sv. Františka a aby také tak zemřel.

Řeholník je řeholníkem v té míře, v jaké jest proniknut duchem řádu, ve kterém usiluje o řeholní dokonalost. Řeholník je řeholníkem do té míry, jak spěje ke svatosti.

Duch řádu je všem řeholím společný. Je to zacho-

vávání slibů, pravidel řádového života, observance. Kromě toho každá řehole má speciální prostředky duchovní, tradované od zakladatele. Prvním z řeholních slibů jest chudoba. Chudoba, kterou slibuje řeholník při profesi, je chudobou evangelickou, chudobou Ježíše Krista. Je to svatá chudoba. V serafínských řádech je krásná tradice chudoby. Je to sestra chudoba, milenka-chudoba sv. Františka assiského, chudoba smavá, veselá.

Chudoba evangelická, chudoba Ježíše Krista jest chudoba dobrovolná. Bohočlověk, Pán nebes i země, nemá, kam by hlavy sklonil. Kristus žil z almužen bližních. Majetek je vážnou překážkou na cestě k dokonalosti křesťanské.

Ještě ve světě Jan Birndorfer, jakmile uslyšel volání Pána, bez pohledu nazpět utíká od všeho bohatství a jde shromažďovat poklady, které rez a mol nekazí, zloději nekradou. Jak jasno bylo v duši frátera Konráda, který měl jen nejnutnější. Po ničem netoužil, neměl nic na starosti, jen zdokonalování sebe, spásu své duše.

Mnišská cela nikdy neukazuje na žádný přepych. Konrád stále ještě přemýšlel, jak by se dala zjednodušit, aby odpovídala jeho vkusu vytríbenému chudobou.

Vždycky jevil rozpaky, když dostával nový habit. Tvrdil, že ten starý je dobrý pro něho, že ani toho nezasluhuje.

Lidé chtěli Konráda potěšit osobním dárkem. Nosili mu růžence, modlitební knihy. Všechno oznámil P. kvardiánovi. S jeho dovolením poděloval těmito věcmi chudé. Lidé nosili mu svíce. Vždy si je vyprošoval od P. kvardiána, aby mohl jimi svítit v kapliče sv. Alexia, kam se chodil modlit. Jednou P. kvardián svíce vzal, aniž Konrád o tom věděl. Nezeptal se po nich, ačkoliv v kapliče bylo tma.

Kterýsi dobrodinec dával Konrádovi perleťový růženec, který byl spojován stříbrným drátem. S úsměvem jej vrátil, že takové věci se nehodí pro chudého kapucína.

Denní život v klášteře přináší tolik příležitostí krotit v sobě touhu po jakékoliv věci, kterou by člověk rád přivedl do takového poměru, aby s ní výhradně on jakýmkoliv způsobem mohl zacházet a aby užívání jí náleželo jen jemu. Z toho plynulo pro Konráda, že věci jemu svěřených k užívání má užívat s největší opatrností. Neboť představený každou chvíli může nařídít, aby ji odevzdal nebo aby ji dal k užívání jinému bratru. To zdůrazňoval fráter Konrád, že nikdy neužíval o věcech denní potřeby v němčině užívaného *mein*, nýbrž vždy *unser*.

Druhým slibem řeholní profese jest čistota. Slibem čistoty zříká se řeholník přirozeného dobra soužití se ženou a života rodinného. Lidská přirozenost touží po svém přirozeném doplnění, oblažení druhým pólem. Této touhy není ušetřen nikdo. A řeholník slibem sv. čistoty slibuje bojovati proti této touze a dává své tělo cele do služby Boží. Jak silné jest volání této touhy, tak silné prostředky skýtá proti němu prakse duchovního života v klášteře.

Je to především odloučenost od světa. V observantních rádech jest klauzura, t. zn., že z přístupu a pobytu v klášteře se vylučuje druhé pohlaví.

Sv. Augustin doporučuje řeholníkům ve své řeholi jen plaše hledět na osoby druhého pohlaví, neupírat zrak. Tuto opatrnost Konrád zachovával již ve světě.

Druhým jaksí přirozeným prostředkem jest odpírání si spánku, bdění a umrtvování těla postem. Konrád již ve světě probděl celé noci před svým oltáříkem. Byl skromný v jídle a pití. Mnohdy při těžké polní práci byl celý den jen o chlebě a vodě. Alkoholických nápojů nepil. Chodil do vzdálených kostelů k svatým svátostem. Vracíval se v neděli až ke druhé odpoledne. Teprve tehdy trochu se občerstvil jídlem.

Hlavními prostředky, jež prakse duchovního života v klášteře předpisuje k řádnému zachovávání druhého slibu řeholní profese, jsou prostředky nadpřirozené.

Na prvním místě je to modlitba a stálá vzpomínka na přítomnost Boží. Modlitbou si vyprošujeme milosti, jež Bůh štědře zadarmo dává z pokladů, jež otevřel svou smrtí na kříži jeho milý Syn. Pevnost, síla, ctnost čistoty je milost, dar Boží.

Modlitbou duše rozmlouvá s Bohem. Při dobré modlitbě hoří lidské srdce láskou, jako srdce učedníků jdoucích do Emaus, provázených z mrtvých vstalým Kristem. Tento oheň, žár lásky k Bohu, stravuje touhy těla, které u řeholníka professa jsou svatokrádežné, dá-li se jim souhlas.

Vzpomínka, že Bůh nás vidí, ví o každé myšlence, nedá vniknout do duše dobrovolné, hříšné myšlence. Pohled na kříž zapudí touhu po rozkoši těla. Tyto hříchy jistě nejvíce rozdíraly nekonečně milující srdce Kristovo, když visel na kříži.

Vzpomínka na chlad hrobu zchladí tělo planoucí tělesným požárem.

Sv. přijímání je silou proti všemu, co se staví v cestu k dokonalosti, k Bohu.

Fráter Konrád kudy chodil, stále se modlil. Rozjímal před křížem, tiskl sv. kříž ke hrudi. Při práci vysílal střelné modlitby k Bohu, chodil v stálé přítomnosti Boží.

Sestupoval do krypty k mrtvým bratrům, zde rozjímal o smrti.

Přijímal Chléb života, záruku vzkříšení těla, které uchoval čistým.

Železné důtky chované v altöttingském klášteře jsou důkazem, že fráter Konrád dovedl krotit tělo.

Neklamnou známkou čisté, panické duše jest vřelý poměr duše k Panně Marii. Konrád v mládí stále pozdravoval Marii modlitbou sv. růžence. Putoval rád na mariánská poutní místa, byl členem Mariánské družiny. Vřelá láska k nejbлаhoslavenější Panně a úcta z ní pramenící je jedním z rysů duchovního profilu světce.

Třetím z trojice řeholních slibů jest slib poslušnosti. Je to úplné zřeknutí se vlastní vůle. Řeholník se odevzdává do vůle Boží, kterou mu reprezentuje

vůle představeného. Cvičení poslušnosti záleží v doslovném plnění regule, konstitucí a observancí řeholního života.

Zdá se maličkostí vstát časně zrána při prvním úderu klášterního zvonu. Ale zkušenost je, že je k tomu třeba silné vůle vypudit z lůžka tělo, toužící po pohodlí a klidu. Konrád již před zvoněním byl na nohou v sakristii.

Fráter Konrád učil se poslušnosti na příkladu Božského Spasitele, který podle slov sv. Pavla stal se poslušným až k smrti kříže. Rozjímání o Kristu, jak padá na zemi v zahradě getsemanské, krví se potí, volá k svému otci, ať odejme od něho kalich utrpení, ale ne jak chce on, jak jest vůle Otcova, dodávalo poslušnosti Konrádově lehkosti, která byla úměrná růstu jeho lásky k Ukřižovanému.

Poslušnost ve světě vymyká se z rámce poslušnosti řeholní profese. Poslušnost zákonů ve světě jest poslušnost otrocká.

Řeholní poslušnost, ač mnohdy se zdá slepým sledováním vůle představeného, jest pravá svoboda. Svoboda i v řádu civilního života není svoboda ke konání zla. Svoboda jest zúžena cílem, záleží ve svobodném výběru prostředků k cíli.

Klášterní kolektiv podléhá vůli představeného, který nutně musí vést kolektiv k Bohu. Proto absolutní respektování vůle představených nejen bez odmluvy, nýbrž i bez přemýšlení o smyslu a praktičnosti rozkazu jest výrazem pravé svobody proto, že člověk si zříká i úsudku. Poslouchá prost zatížení samolibosti svých předsudků, poslouchá z lásky k Bohu. Ví totiž, že představený zastupuje Boží autoritu. Cesta rozkazů jest nejjistější cestou, neboť i sebe-menší rozkaz představeného má své proto. Proč — řeholník ponechal před klášterní branou, vstupuje do komunity.

Když byl Konrád již starý, ač nepil vína, okamžitě se podrobil rozkazu kvardiánově, když nařídil, že má při obědě pít víno. Když churavěl, vstal z lože a ploužil se sláb klášterními chodbami. Když

P. kvardián nařídil, aby šel ležet, napřímil se a pokud mohl zrychlil krok, aby neprodleně vykonal rozkaz představeného.

Do konce svého života, ač nemusel již, zúčastňoval se společných modliteb v kůru a všech společných pobožností frátrů.

A již na smrtelném loži, když uslyšel, že někdo u brány zvoní a u brány právě nebyl fráter vrátný, vstal a se svíčkou v ruce šel konat povinnost, jež mu ukládal úřad fortnýře.

Tak se denně posvěcoval tento poctivý bratr a v síle věrného plnění řeholních slibů a povinností se stále víc a více blížil ke křesťanské dokonalosti, pro niž je určen řeholní život. To, co svět nazývá někdy zahalčivým životem, protože neví, kolik bojů, námahy a duševní energie vyžaduje poctivý řeholní život, bylo pro Konráda prostředkem k dosažení oné pravé plnosti duše, onoho obohacení rozumu vědou Boží a moudrostí Boží, jež je schopna všechno soudit podle měřítká Božího, podle nejvyšší příčiny. Tak stále onou věrností uskutečňoval ono jedno potřebné. A poněvadž byl celý řeholník, dospěl ke skutečné křesťanské dokonalosti, k níž vede celá ústava řeholního stavu. A Konrádův příklad ukazuje, že k ní opravdu vede řeholní život, je-li jen prožíván věrně a upřímně.

MODLI SE A PRACUJ

Toto staromnišské heslo jest maximou frátrů v klášteře dodnes. Fráter Konrád doslova každodenně toto heslo vyplňoval jak prací mu svěřenou, tak modlitbou. Zbožný výraz tváře zřetelně mluvil o tom, že Konrádova duše stále zalétá k Bohu.

Málo mluvil. Mlčení je podmínkou soustředění duše, aby duše slyšela hlas Boží a mohla spět za ním. Duše těkající po jednotlivinách tohoto světa nesoustředí všechny mohutnosti na Boha a formování se k jeho dokonalosti.

Člověka zvyklého na ruch a shon ve světě ovane jakási hrůzná samota při vstupu do klášterní klauzury. Ticho kláštera je neklamnou známkou, že zde nepanují vášně, ale že zde vane váněk Ducha sv. Tichý déšť milostí snáší se v duše, které rostou jen jedním směrem: do výšky, k Bohu.

Konrád byl u brány. Zde je třeba mluvit, být výmluvným. Konrád však měřil, vážil slova. Když nemohl u někoho zastavit proud řeči, prosil o prominutí, že má ještě tolik práce. Mnohdy zastavil tok řeči slovy: „S Pánem Bohem!“

Nikdy nečtával novin. Když došly při stole až na něho, bez povšimnutí dával je dále. Četl jen spisy, týkající se duchovních věcí, duchovního života. Oblíbeným jeho autorem byl P. Martin z Kochemu.

Aby vyrovnal obět svého úkolu fortýně s nutností stálého styku s lidmi, v konventě mlčel pohřížen ve své nitro. Chodil pomalu, vážně a jistě, moudrý jako strom v jeseni. Jeho rty stále šeptaly modlitby.

Nikdy nevynechal společnou modlitbu kůrovou. I v pozdním stáří vstával o půl noci a spěchal do kůru, kde se kněží modlili jitřní hodinky. Když jej kdysi spolubratr nevzbudil z ohledů na jeho stáří, domlouval mu fráter Konrád, aby tak nečinil, že není nikterak třeba, aby ho šetřil.

Při své práci ve chvíli oddechu, který mu popřávaly časně hodiny ranní a hodiny po poledni, spěchal do blízké kapličky sv. Alexia. Kaple byla pod schody, vedoucími do prvního patra konventu. Z kapličky bylo okno do kostela. Tam vždy zmizel fráter Konrád, poklekl na klekátko a pohroužil se v přítomnost eucharistického Krista. Vzal modlitební knížku, jichž tam měl více, a vysílal svoji víru, naději, lásku, díky k blízkému svatostánku. Mnohdy večer ho našli ležícího na zemi zmoženého spánkem, vyčerpaného prací, pozůstávající hlavně v chodění k oknu, po konventě.

Večer po práci rád sestupoval do klášterní krypty. Procházel se svící v ruce mezi řadami bratří, leží-

cích bez rakve, jen s cihlou pod hlavou. Přemýšlel o tom, že jednou bude přiřazen k těmto řadám, až tělo bude zbaveno dechu Božího. Ústa oněmí, v ruce nebudou klouzat zrnka růžence. Proto pokud jsme na světě, co nejvíce ze života vytlouci pro věčnost. Zemřelí bratři nemohou se modlit, nemohou pracovat, získávat zásluhy a snad potřebují modlitby. Proto dlouho a vroucně se modlíval za spásu duše spolubratří. Konráda nelekala smrt, nepříjemný vzduch krypty, blízkost mrtvol. Smrt byla mu přechodem k Pánu, do pravého života, života šťastného bez konce. Vycházel z krypty vážný, klidný, vyrovnaný. Nehybná ztrnulost těl, nemohoucích získávat pro nebe, pobádala jej k větší horlivosti.

Nebylo dáno fráteru Konrádovi konat veliké skutky. Byl ustanoven nad málem. Ale byl věrný i nad tímto málem. Svoji práci, řízení styku světa s klášteřem a naopak chápal jako službu Bohu a bližním. V klášteře byl apoštolem příkladu a ven vysílala jeho silná duše, pevně kotvící v Bohu, ovoce hluboké lásky k Bohu, lásku k bližnímu, jíž z okénka fortny rozsíval přes 40 let.

S dovolením představených apoštoloval Konrád i slovem psaným. Pěstoval písemné styky s lidmi, kteří přilnuli k tomuto pokornému zjevu. Lidé u něho hledali poučení, jistotu, radu. A prostý fráter radil, poučoval, nacházel slova pro všechny bolesti a životní otázky. Mluvila z něho moudrost, dar Duha sv. Nejvíce získával svou jistotou života, směřujícího k Bohu.

KRISTUS STŘED

Konrád, ač theologicky necvičený, chápal vnitřní totožnost Kristovy oběti na kříži a mše svaté. Proto oběť Kristova na kříži a zpřítomňování této oběti ve mši sv. staly se Konrádovi středem duchovního života. Již ve světě rostl Konrád v lásce ke Kristu trpícímu, obětujícímu se na kříži za lidstvo. Jako

jinoch rozvěsil si ve stodole otcovského statku výjevy z utrpení Kristova. Před nimi rozjímal, hrouzil se v nekonečnou lásku Kristovu k lidem.

Jako školák na cestě za základy lidského vědění zastavoval se u kříže, stojícího u cesty, modlil se před ním, zdobil jej květy.

Jestliže Ukřižovaný táhl dětskou a jinošskou duši Konrádovu, tím více lnula jeho duše ke kříži v klášteře. Vzorem lásky ke kříži byl mu sv. František, který slze rozjímal o lásce Kristově na kříži, takže tato soucitnost a z ní sálající žár lásky byly odměněny vtisknutím ran Kristem sv. Františkovi na hoře alvernské.

K slzám dojat, tiskl fráter Konrád kříž na hrud', líbal svaté rány Kristovy. Do nich nožil se celou svou duší, přebýval ve svaté ráně v srdci Kristově, která z lásky k lidstvu jest otevřena proto, aby všichni snažili se dostat do ní, do otevřeného a širokého srdce Syna Božího.

Křížová cesta v altöttingském konventě mohla by vypravovat mnoho o lásce Konrádově k utrpení Kristovu z každodenní pobožnosti křížové cesty, kterou fráter Konrád před ní konal.

Kristus trpící, který tiše a v pokoře byl veden spílajícím, rouhavým zástupem židovským na horu Kalvarii, byl mu vzorem pokory. Svět nemá smyslu pro pokoru. Pokora jest mu ctností slabochů, s ní nelze dobývat hmotných hodnot v tomto světě, zisku, úroku, hmoty, slávy. Ale v řádu života náboženského, tíhnoucího k ideálu dokonalosti tato neúhledná ctnost jest nepostradatelnou. Bez ní nemožno dobývat hodnot duchovních.

Z celé postavy Konrádovy zářila pokora služebníka bídy hmotné i duchovní, se kterou přicházeli lidé k okénku klášterní fortny. Z této bezvýhradné poddanosti Bohu a představeným, kteří zastupují v komunitě klášterní místo Boží, pramenila hluboká víra a naděje v pomoc Boží.

Kristus, odcházející se světa, nejen že nám slíbil pomoc, ale miloval nás tak, že s námi zůstal v nejsvě-

tější Svátosti. Aby lidstvo nezapomínalo na nekonečnou lásku oběti Ježíšovy na kříži, Církev přejala z rukou apoštolů nejdražší odkaz, obět mše sv., v níž se zpřítomňuje tajemným způsobem obět Kristova na kříži.

Již od mládí kalich duše Konrádovy s dychtivostí obracel se po zdroji rosy a vláhy milosti Boží, skrápějící všechny duše klečící u paty kříže, na němž tajemným způsobem obětuje se Syn Boží.

Chodil časně zrána z otcovského domu na mši sv. V neděli byl přítomen dvěma i třem mším svatým.

V klášteře naplněna byla jeho touha. Každý den nábožně obcoval mši sv. a při druhé ministroval. Znal cenu mše sv. z výborné knihy P. Martina z Kochemu. Účast při mši sv. v klášteře byla korunována sv. přijímáním. S počátku přistupoval třikrát i čtyřikrát za týden ke stolu Páně jako ostatní fráteri při konventní mši sv. Později bylo mu dovoleno přistupovat denně k sv. přijímání.

Celý den žil v Bohu a Bůh zůstával s ním. Jakou radost zakoušela duše Konrádova, jak mocný plamen lásky zapalovala přítomnost Mistra ve chvílích po sv. přijímání. Nepřipravoval se z modlitební knihy na sv. přijímání, ani z ní nečinil díků. Spíše v nitru, v hloubi srdce poslouchal, zakoušel blaživý, hřejivý pocit blízkosti milovaného Ježíše. V jeho modlitební knížce jsou ušpiněny ony stránky, kde jest modlitba sv. Augustina: Pane Ježíši, a mocné výbuchy lásky ke Kristu sv. Františka Xaverského.

Nesmírně jej blažila myšlenka, že přebývá pod touž střešou, pod níž přebývá milovaný Ježíš ve svatostánku. Jako květina obrací svůj květ ke slunci, tak duše Konrádova obracela se stále tam, kde pod nepatrným kouskem chleba víra vidí Krista, obklopeného klanějícími se anděly.

Kaplička svatého Alexia pod schody, s okénkem k hlavnímu oltáři v kostele, které mu dobrotivostí představených bylo zvětšeno, byla často svědkem mocného pohnutí, mystického zanícení Konrádovy

duše, které zapalovala přítomnost Krista v Eucharistii.

Sem spěchal mnohokrát za den, tehdy, kdy se nezýval úzkostlivý cinkot zvonu hledající duše. Jeho vzrušené výkřiky: „Ježíši, Ježíši“ bylo mnohdy slyšet až v kostele. Jeho duše nebyla schopna jiného slova; opájela se vyslovováním sladkého jména Ježíš.

Jakou radost měl Konrád, když viděl množství lidí přistupovat k Nebeské hostině ve dni poutí. O Božím Těle byl živým příkladem víry v Eucharistii.

Tak jeho duše připravena toužila po onom okamžiku, kdy se protrhne clona víry a uvidí svého Ježíše tváří v tvář, k němuž zaměřoval celý jeho život.

CTITEL KNĚŽÍ

Důstojnost a své prestižní postavení má kněz v Církvi a společnosti proto, že má účast na svatém kněžství Kristově. Je k tomu uzpůsoben tím, že se na něho vylévá milost Ducha sv. šestou sv. svátostí. Vtisknutím nezrušitelného charakteru pomazaného Páně vystupuje kněz na kříž za svým Mistrem, aby jako on věnčený trním, povýšen od země táhl k sobě duše a bezpečně je vedl do otevřené náruče Boží.

Konrád ještě ve světě chápal smysl poslání kněze. Věděl, že kněz se vši svou pravomocí a prostředky duchovního života, kterými vládne, musí být vždy k dispozici tlukoucí duši. Proto pilně využíval všeho, co dobrotivost matky Církve nabízí věřícím prostřednictvím kněze. Často chodil k sv. svátostem, s důvěrou obracel se na kněze o radu. Kněz to byl, který Konráda přivedl k bráně kláštera kapucínů v Altöttingu.

Když Boží prozřetelností Konrád se dostal do nejbližšího spojení s kněžími v klášteře, Bůh dal mu daleko lépe pochopit, co jest kněz a jeho úřad. O Konrádovi více než o kom jiném platila slova Sirachova: „Boj se Pána, v úctě měj kněze.“

Úkolem života bratří laiků v klášteře je na pravém místě spět k řeholní dokonalosti při zásobě tolika prostředků, kterými za tímto účelem řeholní řády jsou vybaveny. Na druhém místě frátrů jsou bratrskými pomocníky kněží. Kurátnímu knězi mnoho času zaberou starosti o fysický a civilní život. V řádech přenášejí tuto starost řeholní předpisy a představení na frátry. Řeholní kněz má pak více času, aby se věnoval zdokonalení své duše a pastoraaci věřících, nebo vědecké činnosti.

Dobrá fráter, který pochopil smysl svého poslání, má v klášteře krásný život. Nemá těžké odpovědnosti jako kněz, nemá tolik povinností, ale má téměř ta práva jako kněz. Při tom má ty nejlepší prostředky k zdokonalování sebe, pro spásu duše.

Fráter Konrád dokonale pochopil smysl svého života v klášteře. S velikou radostí ujal se péče o nemocného kněze, k čemuž jej určil představený ještě za doby kandidátsství. Seděl dni, noci u lože kněze-spolubratra, který již nemohl pro nemoc a stáří přistupovat k oltáři Boha, který obveseloval jeho mladost a nyní jej volal pro odměnu. Vše, co mu viděl na očích, ochotně, jak nejlépe dovedl, zařizoval, plnil. Hleděl mu osladit a zpříjemnit chvíle, kdy člověk je na obtíž a odkázán na pomoc bližních.

Kněžím uctivě líbal ruku. Věděl, že tato ruka se zdvihá k požehnání, k rozhřešení od hříchů, že se dotýká Toho, který je knězi údělem, který je knězi vším.

Kurátní kněží přicházeli do kláštera ke sv. zpovědi. Konrád vždy velmi ochotně běžel pro zpovědníka a svým uctivým chováním nahrazoval jim to, co z nevšimavosti opomíjelo jim svěřené stádce. Když někdo přišel ke sv. zpovědi, svým darem nahlédnout do duše, svým přísným, láskyplným pohledem, modlitbou ulehčoval kněžím práci, které je mnohdy třeba, aby kněz pomohl dobře se vyzpovídat. Důtky, které často svištěly na jeho bedrech za obrácení hříšníků, ulehčovaly jistě práci kněžím ve zpovědnici.

S jakou láskou a obětavostí vstával v noci, když přicházel kněz, jak otcovsky vypravoval Konrád kněze na misie. Modlitbou provázel jejich práci o spáse duší. Když se z misií vraceli, nebo zaopatřování, vždy láskyplně je vítaly oči svatého bratra fortnýře. Byl by každého sevřel do náruče, kdyby mu v tom nebránila úcta. Vždyť misionář tolik duší přivedl zpět k Bohu, tolika duším dal správný kurs, posílil, upevnil jejich víru, rozplasil mraky pochyb.

Konrád sestupoval v nočních hodinách do krypty, kde vedle sebe leželi frátri, jimž navždy vypadl z ruky hobiík, dláto, páteři, kteří již netřímali kříž před očima věřících, nezdvihali kalich svaté oběti. Jeho duše obracela se v modlitbách na Boha, aby co nejdříve byla ukončena jejich muka v očištcovém ohni, aby co nejdříve spočinuli na srdci nejvýše dobrého a krásného Boha, kam nedospěli hned po smrti pro slabost lidské přirozenosti.

Nejlepším dokladem vřelého poměru a úcty ke kněžím je modlitba za zpovědníka, kterou si Konrád napsal do knížky blah. Grignona O pravé pobožnosti k Panně Marii a kterou často opakoval:

„Všemohoucí, věčný Bože! Pohled' na své dítě, které v pokoře před tebou padá. Z nejhlubšího srdce děkuji ti, žes mně dal tak dobrého a věrného pastýře, který mně tvým jménem pomáhá, když mě vina opomenutí od tebe odděluje, když mě vede na cestu spásy a mě těší, když mě tlačí vědomí hříchů.

Nikdy, ó Bože, se mu neodvděčím za to, co pro mně vykonal a ještě vykoná. Budiž proto, ty věčný, nejvyšší knězi, sám jemu odplatitelem a uděl mu své požehnání, to požehnání, které svět dáti nemůže. Žehnej mu, když v modlitbě své srdce k tobě pozvedá, žehnej mu, když u oltáře koná oběť nejsvětější, žehnej mu, když zvěstuje slovo Boží, žehnej mu, když přináší k loži trpících, nemocných a umírajících bratrů a sester útěchu a sílu na cestu do tvého království.

Zvláště pak mu žehnej, když soudí nás nebohé

hříšníky na soudné stoličce pokání na tvém místě, zachraňuje, poučuje a nám hříchy odpouští.

Dej, ó milosrdný Spasiteli, aby poznal všechnu těžkou, přetěžkou vinu všech, kdož k němu přicházejí. Dej jim slzy nehlubší, opravdové lítosti! Posiluj jejich předsevzetí, budoucně raději všechno, i život ztratiti, než tebe, ó Bože, jen jediným hříchem uraziti.

Otevři jejich ústa, když stud a bázeň nebo lest ďáblova svírá jejich rty ve svatě zpovědi. Dej jim dobrou vůli a sílu pokorně a věrně vykonati dosti učinění. Popřej nám konečně všem jíti cestou pokání a kříže, jak nás tvůj sluha tak láskyplně učí.

Vyslyš nás, ó Dobrý pastýři, který jsi nás svou předrahou krví vykoupil, vyslyš tuto moji pokornou prosbu, abychom tvůj sluha a náš otec i my tvé děti na tebe jednou mohli věčně patřiti, který žiješ a kraluješ od věčnosti na věky. Amen.“

Tak jako v mnoha jiných ctnostech i v této úctě a lásce ke kněžím jsou si podobní oni dva hrdinové skrytého života z posledních dob, sv. Terezie Ježíškova a náš Konrád. A je to jistě i pro zjevný příklad celému světu, že Bůh chce úctu svých sluhů a že v křesťanských povinnostech je obsažena i tato. I této povinnosti nás učí světci, mezi nimi zvlášť svatý Konrád.

KONRÁD APOŠTOL

Ne všem lidem na světě jest dáno, aby vykonali veliké věci a tím proslavili v dějinách své jméno. Křesťan musí poznat svůj úkol, který mu byl svěřen zde na zemi Bohem, zaujmout své místo, a být věrným nad tím, co mu svěřil Pán, aby nežil nadarmo, neztratil život.

Apoštolát, hlavně za našich dnů potřebný, jest apoštolát příkladem. To jasně chápal Konrád. Proto jeho příkladný život, vzorná správa hřivny mu svěřené, byla oslavena Bohem již zde na zemi mimo-

řádnými zjevy, kterými provázena byla jeho modlitba, neboť měl dar jasnozření.

Bůh oslavil Konráda po smrti četnými zázraky. Na základě jich a na základě přísného zkoumání jeho života, jehož výsledkem bylo rozhodnutí, že bratr Konrád vynikal v životě heroickými ctnostmi, Církev svatá postavila Konráda na oltář před oči věřícím jako vzor hrdinného života ctností křesťanských.

Konrád v mládí usiloval o to, aby se stal knězem. Ale Bůh usoudil jinak. Neapoštoloval hlásáním slova Božího, ani perem, apoštoloval modlitbou a příkladem.

Kdosi pravil, že nejlepším misionářem je modlitba. Proto mnohé misijní řády mužské mají ženskou větev kontemplativní, která modlitbou provází aktivitu větve mužské.

Jedním z úkolů bratří laiků v řeholi jest modlitbou vyprošovat spolubratřím kněžím Boží požehnání jejich apoštolské činnosti. Fráter Konrád se uměl modlit. Proto Bůh jej dařil tolika milostmi.

Páteři při své misijní práci za doby útlaku Církve za kulturního boje v Německu, za doby náporu racionalistické filosofie a zvýšené aktivity bojovného protestantismu, za doby schismatu starokatolictví potřebovali modlitby. Proto odcházejíce na misie poroučeli svůj apoštolát modlitbám bohumilého frátera Konráda. Při návratu s radostí oznamovali Konrádovi, že Bůh žehnal jejich práci. Konrád se zářícíma očima přijímal jejich vřelý stisk ruky.

Věřící rádi a s důvěrou poroučeli svá jednání a těžkosti modlitbám láskyplného Konrádka. Věděli, že tlak modlitby bohumilého muže na srdce Boží vyprosí jejich podnikání a obtížím Boží požehnání a úspěch.

Druhý způsob apoštolátu Konrádova byl apoštolát příkladu. Tím působil hlavně v komunitě klášterní. Byla to především jistota, klid jeho života a jednání, která mocně působila na spolubratry páteře i frátery. Nebylo třeba pátrat po příčinách této

jistoty. Celý zjev a jednání Konrádovo jasně ukazovaly, že je celou svou bytostí zakotven v Bohu, centru securitatis.

Jeho zbožné chování při modlitbě, při mši svaté, když ministroval, vzdělávalo nejen spolubratry, ale i návštěvníky kostela.

Jeho skromné a důstojné vystupování, vlídné jednání s lidmi u fortny, klid, jeho dobrotivé oči, na které nebylo možno zapomenout, pronikající do hlubin duše a srdce, jak mu Bůh dal, působilo na lidi zvyklé ruchu a novotám tak, že odcházeli od klášterní brány rozechvělí, s pevným přesvědčením, že mluvili se světcem.

Jeden kněz pravil: „Chodil jsem již jako student, bohoslovec i kněz často do kapucínského kláštera v Altöttingu. Mohl jsem mnohokrát pozorovat cti-hodného bratra Konráda. Blahoslavenci z očí zářilo spočinutí v Bohu, které mě mladého studenta naplňovalo úctou, v bohoslovci rozněcovalo touhu po následování. Jako kněz tušil jsem, že jednou bude svatým. Často jsem obdivoval blaženého bratra, že nikdy nebyl nervosní, když jej stále volal zvonek. Nikdy ničeho tolika hostům, chudým, bohatým ani slovem neodepřel, takže o něm platilo: „Nic mě nemůže odloučiti od pohledu na Boha v nitru.“

Pro své na venek tak vynikající ctnosti požíval u lidí fráter Konrád takové důvěry, že se k němu obraceli ve svých záležitostech jako ke knězi.

Konrád rozdával z plnosti svého nitra, neboť z něho mluvila moudrost Boží, dar to Ducha sv., jemu štědře udělená.

Obraceli se k němu lidé v otázkách povolání. Dívky se mu svěřovaly se svým voláním do kláštera. On posiloval rozhodnutí, slíbil modlitbu, pomáhal překonávat překážky stavící se v cestu se strany rodičů.

Přicházeli k němu o radu mladí muži, kteří vstupovali v manželství. Fráter Konrád radil, poradil nezištně každému, takže každý prosící o radu odcházel od okénka fortny nebo z hovorny spokojen.

Kolik disharmonií urovnal, kolik svárů zažehnal, kolik rozvaděných lidí smířil.

Řeholní sestra při procesu o blahořečení vypovídala: „Jako kandidátka navštívila jsem bratra Konráda a vyložila jsem mu obtíže, když již dříve před tím při prvním setkání jsem mu otevřela srdce. Otec mi nechtěl dát svolení ke vstupu do institutu Anglických panen. Sluha Boží dodával mi odvahy: „Pilně se modli! Nic nepodnikej bez modlitby! Vstoupíš do kláštera, i když otec je nyní proti tomu.“ Skutečně odpor otcův se zmenšoval, až nakonec zmizel. Později otec se radoval z toho, že jsem si zvolila tento stav a pravil: „Mám radost, že jsi řeholnicí; vypadáš tak šťastná.“

Jiná vypravuje: „Kdysi jsem mluvila se sluhou Božím o rodičích slečny M., kteří byli starokatolíky. Uložil mně, abych slečně vyřídila, aby se denně při mši sv. pomodlila pětkrát Otčenáš ke cti svatých ran a Otčenáš ke svaté ráně Kristově na rameni, která je tak málo uctívána. Tyto modlitby má vykonati od pozdvihování do přijímání. Tehdy je Spasitel přítomen na oltáři, každý může od něho dosáhnouti všeho. K výzvě dodal: „Slečna se musí pilně modlit, já se budu též. Rodiče se již do Církve vrátí.“ Skutečně se tak stalo a slavili zlatou svatbu již v katolické Církvi.“

Dobrou radu dal Konrád kteréši švadleně, když přišla k němu s prosbou o kající pás. Sluha Boží jí pravil: „Dítě, nepotřebuješ kajícího pásu. Jen jdi! Máš svůj kříž, nes ho trpělivě!“ Celý svůj život zůstala chudou a od té doby nesla kříž chudoby s trpělivostí.

Každý z nás může být apoštolem. Toho je nám zářným příkladem fráter Konrád.

CTITEL MATKY BOŽÍ

Fráter Konrád lnul neskonale láskou k Marii. V podvědomí jeho dětské duše dřímaly obrazy

z mládí, kdy celá rodina v sobotu klečela před obrazem Panny Marie a modlila se růženec. Postupem času se mu vybavovaly a přecházely v jeho život, v jeho návyky. Cestou do školy se spolužáky se modlíval růženec.

Jako dospívající jinoch měl srdce otevřené jen pro lásku k Bohu a k Panně přесvaté. Záhy stal se členem bratrstva Panny Marie bez poskvrny počaté, horlým členem Mariánské družiny.

Rád putoval na poutní místa. Nejvíce přilnul ke krásné gotické Madoně altöttingské.

Maria svému vroucímu ctiteli vyprosila milost, že mohl stále přebývat ve stínu proslulé poutní kapličky, jí zasvěcené.

Mluví se někdy, že úcta Panny Marie zastihuje klanění se Kristu. Fráter Konrád je věru nejlepším důkazem, že obojí se dá spojit v krásnou harmonii.

Panna Maria bývá znázorňována s Ježíškem v náručí. A ve svém pokoji měl kříž a pod ním Matku bolestnou. Nemožno odloučit Marii od Ježíše, neboť Ježíšem je Maria Marií. A stejně nemožno od Ježíše Boha a člověka odloučit jeho lidskou přirozenost, kterou měl z Marie.

Když Konrád rozjímal o Kristu, v jeho blízkosti byla vždy Maria, jeho matka, ozářená světlem božství Syna, jemuž dala tělesný život. Jestliže rozjímal o životě Marie, vždy vedle ní blýskaly paprsky božství Kristova. Pravá zbožnost najde si rozumem, vy cítí srdcem pravý poměr úcty Marie ke klanění se Kristu.

Fráter Konrád, kudy chodil, myslel na svého Ježíše a jeho Matku.

Jako ptáci zpěvem vítají úsvit nového dne, tak Konrádova duše každého rána zpívala svůj ranní pozdrav Marii, jitřence nové epochy lidstva, majícího již blízko k Bohu, přístup do nebe. Jak uchvacující a vzdělávající byl pohled na Konráda, když spolu s frátery se modlíval mariánské hodinky. Z jeho postoje, obličeje, z jeho recitování sálal žár lásky k Tě, ke které se modlil hymny, žalmy, antifony.

Celý den v jeho ruce pošínovala se zrnka růžence, celý den rozjímal tajemství života Kristova a Mariina.

Klekával na chodbě před sochou Panny Marie bolestné. Zde se nořil do bolesti panenské Matky. Když uvažoval, že hříchy to byly, které proklály nejčistší srdce Mariino sedmerým mečem bolesti, vytryskly mu slzy soucitu ke Kristu a k Marii. Tato bolest očišťovala, posvěcovala duši Konrádovu, takže když odcházel za povinností, líbal probodenou ruku Kristovu, a byl vždy povzbuzen, vzdělán v lásce ke Kristu a k jeho Matce.

Velikou radost Konrádovi působilo, když mohl každodenně ministrovat při mši sv. v milostné kapli. Přítomní odcházeli po mši sv. hluboce dojati a vzděláni Konrádovou zbožností.

V poledních hodinách po obědě Konrád odcházel na respiraci do milostné kaple. Tam vysílal své vášnivé pozdravy Marii, kleče před oltářem se se-pjatýma rukama, na prstě růženec. Četní účastníci dosvědčují, že v těchto extatických chvílích kužel světla vycházel od milostné sošky a oslňoval světec-kou tvář Konrádovu. Mnohdy kol hlavy Konrádovy bylo vidět aureolu z hvězd.

Po vyzvednutí ostatků Konrádových s úžasem našli zachovaný prst, na němž Konrád při vroucích modlitbách k Panně Marii míval růženec.

Každý dopis Konrádův začínal: „Pozdraveno bu-diž Nejsvětější Srdce Ježíšovo a Nejčistší Srdce Panny Marie.“

Prosíval své známé a příbuzné, aby za něj vyko-nali pout na některé mariánské poutní místo.

Jak zářily oči Konrádovy, když pozoroval při poutích, že takové zástupy připutovaly a tlačily se do kapličky, kde je uctívána milostná soška Panny Marie v Altöttingu. S velikou ochotou a radostí posluhoval poutníkům, obstarával jim v klášteře občerstvení. Připutovali z blízka i z dále za tou, která tak mocně táhla i jeho srdce. V jejím stínu bydlil,

pracoval a připravoval se na onen pravý život v Bohu v blízkosti přесvaté Panny.

NENÁPADNÝ, ALE BOHATÝ ŽIVOT

Pokorný bratr Konrád nebyl takřka v ničem zvlášť navenek nápadný, ale přece se něčím vyznačoval, čím se lišil od druhých, totiž svou ustavičnou usebraností a mlčenlivostí při práci, takže byl nazván milovníkem ticha. A k tomu je třeba více síly, k oné chtěné, důsledné skrytosti a nenápadnosti než k zevnější okázalé činnosti, při níž někdo více hledí se zbavit těžkých úderů své samoty než konat něco velkého, anebo s tím bývá dost často spojeno něco ze ctižádosti. Konrád pochopil naučení svého učitele sv. Františka, který nabádal své bratry, aby kráčeli životem v mlčení, usebranosti a vnitřní modlitbě. Neboť každý nese s sebou svou celu, kde se má ustavičně klanět svému Bohu a s ním rozmlouvat. To bylo skryté hromadění sil, uchovávání duchovní energie, jež ve své bohatosti vyzařovala a působila tajemně na druhé oním blahým vlivem a kouzlem, vše si podmaňujícím. To je zde vůbec tajemství vlivu světců, že svou duchovní energii zbytečně nemrhali, nýbrž ji soustřeďovali, aby pak byla tím účinnější ve své působnosti v okolí, do něhož byli postaveni.

Konrád mohl také svůj život promarnit jen tak, ve střídání zbožných cviků a v rozptylování se se světem. A možná, že by to byl život snadnější. Hlavně on k tomu měl tak velkou příležitost, když od počátku svého řeholního života byl svými představenými postaven ke klášterní bráně, kde se toho mohl tolik dovědět, kde toho mohl tolik vidět, kde se mohl tak často pobavit, vždyť kolik denně přejde lidí kolem klášterní brány. Hlavně mu to mohlo uškodit v jeho prvních letech řeholního života. Než tento bratr, tak prostý, byl obdařen onou prozíravostí, jež je vlastní světcům. Proto právě ihned po-

střehl toto nebezpečí a proti němu se rázně postavil zvláštním předsevzetím, že chce přesně zachovávat mlčení, že chce být málomluvný, aby tím více mohl mluvit s Bohem. Proto také kdysi napsal v jednom dopise: „Milujme upřímně mlčení, neboť duše, která mnoho mluví, nedojde nikdy k opravdovému vnitřnímu životu.“

A toto předsevzetí také věrně celý svůj život zachovával. Svědek při jeho beatifikačním procesu vypovídal: „Bratr Konrád byl opatrný ve svých slovech. Pochybuji, zda se mnou za celý rok našeho spolužití promluvil sto slov, ačkoliv jsem měl s ním v povolání den co den něco činit. Jeho mlčení bylo takové, že jej mohli nazývat „Conradus silentiosus“. A hlavně se varoval oněch slov, v nichž si člověk ulehčuje tím, že vysílá zjevné nebo tajné šípy na svého bližního. To Konrád též dobře pochopil, že proti této tak rozšířené povídavosti o druhých se musí čelit neúprosně a rázně. Proto se zcela zvlášť varoval takových škodlivých rozhovorů na úkor lásky k bližnímu, bez níž je k svatosti tak daleko. Tak o něm praví bratr Deodat: „Za deset nebo dvanáct roků, v nichž jsem se stýkal se služebníkem Božím jako jeho soused u stolu nebo pomocník u brány, nemohu si vzpomenout na rozmluvu, již by vedl dobrovolně o někom. Uměl vhodnými otázkami zavést na jiný předmět takové řeči.“ A podle jiného svědectví velmi dovedl ovládat svůj jazyk, takže nikdy nebylo z jeho úst slyšet nelaskavého nebo zbytečného slova. Nebyl zvědavý, neměl této nectnosti, jež ukazuje, že duše ještě není dosti usebraná v Bohu, když potřebuje každé chvíle novinek ze světa. Toho se hlavně varoval u brány. Proto když se na něco ptal, bylo to jen jaksi více z laskavosti ke druhým, hlavně k vůli dobrodincům kláštera.

Proto také tento muž ticha a usebranosti šířil kolem sebe mír a klid. Neříkal mnoho slovy, ale zato mluvil tím účinněji svým příkladem, svou ponořeností do Boha, která byla na něm zjevna. A tak vytvořil nenápadně kolem sebe ono ovzduší duchovní

plnosti, v němž se každému dobře dýchalo a kde každý cítil, že je blízko Boha pokoje. A tak k němu měli důvěru, k onomu prostému bratru-laikovi, proto mohl tak účinně apoštolovat, i když to bylo třeba jen jednou větou nebo jen příkladem a úsměvem. Proto také našel prostředek, jak pomáhat své vlasti a světu ve své skrytosti. Ačkoliv se nezabýval politikou a ani neměl kdy na čtení novin pro své ustavičné rozhovory s Věčným, přece se zajímal o důležité události ve své vlasti, ve světě a v Církvi a bral na ně ohled ve svých modlitbách, doporučel jejich šťastný výsledek Bohu ve svých modlitbách — a tak zase i v tomto směru působil skrytě, ale účinně. Když se dověděl o jednom knězi, že opustil Církev po vyhlášení článku víry o Neposkvrněném Početí, nechtěje uznat toto dogma, a když slyšel, jak pořádá přednášky proti tomuto článku, jen krátce zavzdychl: „Zde se musíme modlit.“ — I zde by bylo zajímavé poznat, jak modlitby světců působily na různé události v Církvi a ve světě.

Konrád odešel do samoty, ale ne aby žil jen sobě, nýbrž aby se v této samotě posílil tak, aby mohl dobře pracovat pro jiné. Neboť světci se vzdálili svých bratrů jen proto, aby se k nim vrátili s apoštolským srdcem a snažili se je přivést k Bohu, jako oni v něm zakotvili. Věděli, že to by nevykonali, kdyby žili oním snadným, tékavým životem, proto odešli do samoty. Tak si také vysvětlíme onu lásku k samotě u našeho bratra, jemuž nestačila ani ona samota, již poskytuje klášterní život, nýbrž i zde hledal co největší dokonalost. A proto také tato samota byla pro něho požehnáním. Byla taková, o níž řekla sv. Kateřina Boloňská: „Kde je mlčení, tento strážce našich myšlenek, tam Bůh vylévá své milosti v nezměrné velkodušnosti.“

DEN SE NAKLONIL

Věk naklonil vetché tělo svatého frátera. Měl 75 let. Ale nechtěl opustit své místo u brány, ono okénko, které ozařoval svou láskou, odkud rozséval slova útěchy, sytil hladové. Chodil namáhavě o holi. Nikoho si nevšímal. Jeho duše pohybovala se již v nebi.

Jednoho dne v dubnu r. 1894 ministroval časně ráno P. kvardiánovi v kapliče Panny Marie. Naposled pohlédl na přívětivé rysy té, která mu byla Matkou nebeskou a on snažil se být jí zdárným synem.

Byl den pouti. Sedm procesí bylo ve městě, hromada práce u brány. Konrád, pokud mohl, obsluhoval u brány.

Po poledni dovlekl se k P. kvardiánovi a praví: „P. kvardiáne, už to nejde.“ P. kvardián jej objal a řekl mu, aby si šel lehnout do cely Matky Boží. Starce velmi potěšila pozornost kvardiánova. Namáhavě se dobelhal do cely. Tam jej spolubratři uložili na lůžko. Ležel nehnutě, modlil se a vůčihledě slábl. V ruce měl růženec a křížek. Byl již zralý pro nebe. Věděl, že brzy odejde s tohoto světa. Laskavému lékaři pravil, že je zbytečná jeho námaha, že mu není pomoci. Má již čas k odchodu.

Nelekal jej hrob. Těšil se již na to, že spočine mezi spolubratry. A pak bude blízko svému Spasiteli, blízko Matce Boží. Jeho duše vyrostle jako kvítí v zahradě Boží, v nebi.

Bylo mu uděleno sv. pomazání. Se slzami v očích děkoval P. kvardiánovi. Ležel nehnutě na loži. Na otázku obsluhujícího frátera, zda má nějaké přání, odpověděl, aby jej nechal o samotě, že se chce připravovat na smrt. Ležel nehnutě, jen rty se pohybovaly. Modlil se. Mniši odebrali se na rozjímání do kůru. U brány zvonil zvonek. Fráter Deodat nebyl právě u brány. Po chvíli zazněl zvonek opět. Konrád zdvihl se a vlekl se se svící v ruce ke dveřím. Otevřel dveře, opřel se o veřeje a slabým hlasem volal: „Bratře Deodate, bratře Deodate!“ Bez vlády

padl do náručí kolemjdoucímu novicovi. Nezapomněl na svůj úřad ani v hodině smrti. Uložili jej na lože a začali se modlit modlitby umírajících. S počátku se zdálo, že Konrád se modlí s sebou. Pak rty jeho přestaly se pohybovat, oči se zavřely. S úsměvem ve tváři vydechl Konrád naposled. Na věži zvonil zvon klekání, zval lidi k večernímu pozdravu Panny Marie. Bylo to 21. dubna r. 1894. Jako blesk rozšířila se zpráva v Altöttingu a okolí, že fráter Konrád odešel k svému Mistru a Pánu, ježž tolik miloval a vyznával životem.

Do kaple, kde odpočíval v rakvi před obrazem Panny Marie bolestné, putovaly zástupy lidí. Nemodlily se za něho, nýbrž spíše k němu. Každý chtěl mít nějakou památku, upomínku na dobrého Konrádka. Rakev byla obklopena květinami, jež přinášely děti, které tolik miloval.

Pohřbu zúčastnilo se tisíce lidí. Byl to spíše triumfální pochod, než pohřeb. Neronily se slzy, ale každý v hloubi své duše pečlivě ukládal jako drahocenný poklad svoje vzpomínky na dobrého Konrádka. Každý byl přesvědčen, že zemi svěřuje se tělo světce, který jednou proslaví tento zapadlý koutek Bavor.

Bůh brzy oslavil svého věrného služebníka zázraky. Kult frátera Konráda přinášel čím dále tím více vyslyšení.

Před válkou začalo se s první částí beatifikačního procesu. Ale válka přerušila slibný začátek, který sliboval jistý úspěch.

Proces byl obnoven a k šťastnému konci přiveden až po válce.

15. června r. 1930 k radosti řádu kapucínů a otčiny ctihodného frátera Konráda ve vatikánské basilice zazněla slova nynějšího svatého Otce: „Oroduj za nás blahoslavený Konráde.“

Z PRACHU KE SLÁVĚ

Bylo to 19. května r. 1934, v předvečer velikých svátků letnic, v nichž se oslavuje sestoupení Ducha Božího na první členy Církve Kristovy a zároveň utvrzení spasitelného díla Kristova a rozšíření jeho do celého světa. Řím, vždy tak rušné město, byl tentokrát zpestřen hnědým hábitem četných kapucínů, jejichž fysiognomie svědčila, že jsou v Římě po prvé. Přišli z různých končin, hlavně z Německa s početnými výpravami věřících. Vždyť došlo k tak krásnému dni pro kapucínský řád a pro katolíky z Německa. Právě v den letnic měla se ve velechrámě svatého Petra uskutečnit kanonisace pokorného Konráda z Parzhamu, slavnostní to akt, jímž měl býti dán celému křesťanstvu za vzor, hodný veřejného uctívání.

Nadešel slavný den letnic. A nebylo to bez vztahu, že právě v tomto dni se dostalo našemu Konrádovi této veliké oslavy. Vždyť on byl tak učelivým žákem Ducha svatého a v jeho duši za jeho života tak silně planul onen žár po šíření království Kristova, jež zažehl Duch svatý v srdcích apoštolů.

Od nejprvnějšího rána se počala basilika svatého Petra kupit poutníky a návštěvníky. Bylo třeba jíti včas, aby se něco z oné slávy vidělo. Pro to se doveudou přinést i největší oběti. Není totiž tak snadno spatřit kdykoliv v Římě slavnost kanonisace, hlavně cizinci, jenž se snad jen jednou za svého života dostane do Věčného Města. Proto je třeba co nejvíce zachytit.

Basilika se již plní velkými zástupy, netrpělivě očekávající příchod Velekněze, zástupce Ježíše Krista. Konečně se zmocňuje davů nezadržitelné nadšení, když přichází průvod s Náměstkem Ježíše Krista, který má jménem Božím vydat svědectví o hrdinosti ctností Konráda z Parzhamu a potvrdit jeho kult.

Po četných předběžných obřadech zasedl svatý Otec na katedru a slavnostně pronesl kanonisační formuli: „Ke cti svaté a nerozdílné Trojice, k pový-

šení katolické víry a rozmnožení křesťanského náboženství, mocí Pána našeho Ježíše Krista, blažených apoštolů Petra a Pavla a svou, po zralé úvaze a častějším vzývání pomoci Boží a na radu našich ctihodných bratří sv. římské Církve kardinálů, patriarchů, arcibiskupů a biskupů v Městě trvajících, o blahoslaveném Konrádu z Parzhamu rozhodujeme a potvrzujeme, že je svatý, a vpisujeme ho do seznamu svatých, stanovíme, aby celou Církví jeho památka každého roku v den jeho narození, totiž 21. dubna, mezi svatými vyznavači nebiskupy zbožnou úctou byla konána. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

A brzo po tom se neslo ke klenbě svatopetrské mohutné Te Deum.

A po evangeliu latinsky i řecky zpívaném svatý Otec pronesl o novém světci Konrádovi homilii, již zde podáváme:

„Ctihodní bratři a milí synové: „Stal se náhle zvuk s nebe, jako když táhne silný vítr.“ Apoštolové, naplnění Duchem svatým, již ne jako dříve podrobeni lidské slabosti, nevědomosti a úzkostnému strachu, jdou po zemi i moři a ve všech národech uvádějí křesťanské jméno i křesťanský kult. „Do veškeré země vyšel jejich hlas a do končin země jejich slova.“ Lidské pokolení, vyděděné a vyhnané, tolika bludy obklíčené, tolika nemírnými žádostmi zmítané, zapletené oněmi a jinými hroznými zly, jež zplodila vina prvních rodičů, bylo hnáno v záhubu. Avšak z tohoto oceánu vlnících se vírů se vynořuje Církev, vzbuzená podivuhodnými pracemi hlasatelů evangelia a oplodněná krví Božského Vykupitele, jež nevzdělané a barbarské národy sjednocuje bratrskou úmluvou, jejich hříchy smývá a podporuje ctnost, a nebe jako jinou vlast, rozkošemi oplývající a navždy trvající, jim otevírá k dosažení. I když během století království, panství i všechny věci nepřízní lidí i časů padají, Církev Boží, nebeským Duchem povýšená a utvrzená, nikdy nepadá. Ba dokonce, čím je smutnější doba, tím krásněji září lesk svatosti; čím zločinnějším úsilím, vpády a pohanami křesťanská obec

je sužována, tím více neohrožení a rázní dobyvatelé jsou vzbuzováni, kteří ji chrání, ve svobodu uvádějí a ozařují jasně všech ctností.

A bez pochyby, jako v zahradě bojující Církve nechybějí čisté květy panen a purpurové mučedníků a konečně vysoké a na ovoce bohaté stromy, tak ani nejsou postrádány něžné a skromné fialky, příjemně vonící. K jejich počtu, pro zvláštní pokoru ducha, je třeba přičísti Konráda z Parzhamu, jež jsme dnes, totiž ve slavnost letnic, ne bez úradku prozřetelného Boha, ozdobili diadémem svatosti. On totiž, jestli kdy někdo jiný, tak odpovídal rád a pilně vnuknutím Ducha svatého, že v kterýchkoliv okolnostech svého života mohl právem a záslužně používat oně božské věty Ježíše Krista: „Co se mu líbí, činím vždycky.“ V nejpokornějším úřadě vrátného, jež mu svěřili představení jeho řeholní rodiny, jenž vyžaduje nemálo trpělivosti, prozíravosti a obezřelosti, usiloval dojít k nejvyššímu vrcholu svatosti. Nic není zajisté podivného ve způsobu jeho denního života, nic se nedálo mimo řád věcí, avšak všechno bylo učiněno nejvěrněji podle normy lásky, poslušnosti a nábožnosti. „Všechno dobře činil.“ Proto se může právem tvrdit, že křesťanská svatost není výsadou některých, avšak naopak společná povinnost všech; nenáleží pouze některým, kdo jsou obdařeni význačnějšími vlohami a zvláštním způsobem božskými dary, nýbrž zavazuje vůbec všechny věřící. Což ostatně sám Bůh všem rozkázal, řka: „Svatí buďte, protože já jsem svatý; buďte dokonalí, jako i Otec váš nebeský je dokonalý.“

Než, jakými cestami a způsoby náš Konrád dosáhl heroické dokonalosti tohoto evangelického života? Znáte zajisté jeho panickou čistotu, jíž duch ozdoben, vyzařoval pomíjející formou jeho těla andělskou září, a zdál se vyjadřovat tajemné krásy nebes a jakoby otvírat. Znáte jeho ctnost křesťanské pokory, jíž veden a pobádán, uvedl podivuhodným způsobem v denní život onu výzvu Ježíše Krista: „Učte se ode mne, protože jsem tichý a pokorný srdcem a

naleznete odpočinek svým duším.“ Neboť, jako budova svatosti, tak napomíná Augustin, má povstat do výše a spojit se s výšinami nebe, tak je třeba, aby byla snížena do hloubky, aby se opírala o pevnější a bezpečnější základ. A mimo to, ctihodní bratři a milí synové, nejste neznalí jeho vzájemné lásky k Bohu a k bližnímu, již rozplameněn Náš to měl za největší rozkoš, aby totiž ve dne v noci se vrhal k oltáři velebné Svátosti, vylévaje z duše nejžhavější touhy a prosby; a různým a stálým střídáním věcí, v zastávání svého úřadu, rozptylován a napínán, nic méně co nejúžeji s Bohem se denně spojoval. A též, kolikrát podle okolností svého stavu mohl, tolikrát zvláštním přičiněním svého milého ducha pracoval o spáse duší.

Ať tedy září a před očima všech se skví bratrský tento obraz a forma takové svatosti, již na sobě nosil tento pokorný kapucín. Týž ať učí a napomíná všechny, jak daleko bloudí od pravé ctnosti pravdy, kdož pravidla a mravy pohanů obnoviti se snaží a chválami vynášejí a usilují křesťanskou nauku zavrhnouti a zapuditi, jež jediná může zpět přivést lidi ke ctnosti, k občanskému kultu a k pokroku pravého jména. Ať k tomu nový Světec vyprosí od Boha světlo a milost, aby to konečně bylo šťastně uvedeno ve skutek, co Církev dnes pěstuje a od Božského Ducha vyprošuje: „Zlom, co je tvrdé, zahřej, co je studené, veď, co je na scestí. Amen.“

Dozněla slova Otce křesťanstva prostorami basiliky svatého Petra. Nahoře pod klenbou visel obraz svatého Konráda. K němu se vznášela všechna ona oslavná slova Římského Velekněze, k němu se upíraly tolikeré oči poutníků z celého světa, a jistě i z jeho kraje, jejichž on byl dnes slávou. Zdálo se mu snad mnoho té oslavy. On, tak neznámý, jeden z nejposlednějších pokorných řeholníků, se stal pozorností celého křesťanského světa ve Věčném Městě, ve středu Církve.

Než to už nebylo v jeho moci. To zde bylo jen uskutečnění toho, co řekl Kristus, že, kdo se poníží-

je, bude povýšen. Byla to jen odměna za věrnou a pokornou službu, v níž došel takového stupně, že se stal vzorem a ukazatelem svatosti.

Umlkly ve velechrámě svatého Petra zpěvy. Ale místo nich jako by ještě tajemně se ozývaly v basilice oslavné akordy nebeských duchů, radujících se z povýšení nového světce. A prostorou chrámu jako by zněla slova evangelia: „*Velebím Tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je nedospělým; ano, Otče, že tak se Tobě zalíbilo.*“ (Mat. 11, 25—26.)

CÍRKEVNÍ MODLITBA K SV. KONRÁDU

Modleme se: Bože, jenž jsi chtěl, aby brána tvého milosrdenství byla věřícím otevřena, pokorně Tě prosíme, abys na přímluvu blaženého Konráda, svého vyznavače, nám uděloval časnou i věčnou pomoc. Skrze Krista . . .

OBSAH

Předmluva	5
Do života	7
Čisté mládí	9
K Bohu blíže	13
U klášterní brány	18
Celý řeholník	22
Modli se a pracuj	27
Kristus střed	29
Ctitel kněží	32
Konrád apoštol	35
Ctitel Matky Boží	38
Nenápadný, ale bohatý život	41
Den se naklonil	44
Z prachu ke slávě	46
Církevní modlitba k sv. Konrádu	50

V Í T Ě Z O V Ě

8. svazek IV. ročníku.

Karel Horalík

Sv. bratr-kapucín Konrád z Parzhamu

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v říjnu MCMXXXVII.

Tiskem Lidových zá-

vodů tiskařských a na-

kladatelských, spol.

s ruč. obm. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUIS!

place Bellecour, 1937, str. 115. Kniha odpovídá nadpisu. Je co do obsáhlosti skromná, avšak bohatá na skutky a poučení. Líčí život a činnost zakladatele „Kongregace Mariiny“. Základní rys jeho života je pokora.

FERNESOLE P.: *Les conferenciers de Notre-Dame*. Editions Spes, Paris 1937, str. 346, 12 frs. Kniha pojednává o čtyřech kazatelích Abbé Plautier—Père Félix, Monsabré—Msgr d'Hulst, kteří pokračovali v notre-damských konferencích po P. Lacordairovi. Nejdříve uvádí krátce životopis jednotlivých kazatelů, potom rozebírá jejich konference. Poukazuje hlavně na význam těchto konferencí, jaký měly v náboženském obrození Francie devatenáctého století.

JOANNES A S. THOMA: *Cursus philosophicus thomisticus*. Torino, 1937, Marietti, 3 velké svazky. Jan od sv. Tomáše patří k nejlepším vykladačům sv. Tomáše. Jeho komentáře jsou plny vzácných myšlenek. I v tomto velkém díle je sneseno mnoho dobrých věcí. Autor sice užívá stručného a někdy nezvyklého způsobu scholastického myšlení a vyjadřování, ale zato je dílo tím přesnější a věcnější. V prvním svazku jedná spisovatel o logice, v dalších dvou dílech o přírodní filosofii. Vydání je levné a proto snadno přístupné. Toto dílo má dodnes svou cenu ve filosofii. Doporučujeme zájemcům tuto filosofii.

KOENIG J.: *Nouveau Mois du T. S. Rosaire et Mois de Marie d'après les Encycliques du Pape Léon XIII.* Paris, 1937, Pierre Téqui, str. 298, cena 12 frs. Třetí již vydání mariánských kázání o modlitbě sv. růžence. Kniha bohatá náměty k rozjímání i poučení, zvláště o Bratrstvu sv. růžence a různých jiných formalitách, podává též seznam všech odpustků na tuto krásnou a mocnou modlitbu.

LAJOIE L., CJM: *Au seuil de la vie*. Paris, 1937, Téqui, str. 106, cena 6 frs. Rozjímání o vtělení a křtu. Bohatý materiál v krátkých a hlubokých myšlenkách hodící se k dennímu rozjímání o Věčném Slovu a jak jsme křtem svatým naroubováni na Krista a stáváme se jedno s ním, o přebývání Boha v nás.

LEAHY E.: *The forgotten Paraclete*. London 1936, Burns Oates & Washbourne, str. 145, cena 3 s, 6 d. Je to překlad francouzského díla biskupa Landrieux: *Le Divin Méconnu*. Tato kniha jedná o nejdůležitějších věcech theologie, hlavně mystické, o Duchu svatém, o jeho vlivu na duši a hlavně o jeho darech, jež rozlévá do duše a jež jsou principy vyššího duchovního života. Doporučujeme tuto knihu.

LEBINI L.: *Angelino Anselmi*. Roma 1937, Editrice A. V. E. Largo Cavaleggeri 33, str. 147. Jde o život italského mladíka, jenž šel po stopách Frassatiho a dospěl k veliké svatosti. Tato římská edice vydala již několik krásných svěžích životopisů mladých lidí. Jejich vzory mají jistě veliký vliv na italskou mládež.

LEEN E.: *The Holy Ghost*. London 1937, Sheed & Ward, str. 341, cena 7 s, 6 d. Vzácná studie o Duchu svatém, o jeho působnosti v duši, o jeho poslání a jeho darech. V této knize

se mnoho dovíme o Du
ví. Doporučujeme ji vš

L'OEVRE DES BO.
xelles 1937, str. 44—2.
letos oslavují sto let s
v oboru hagiografickém
jak plnili svůj úkol za
chtějí mít přehled o jejich činnosti.

MÜLLER M.: *Die Freundschaft des hl. Franz v. Sales mit
der hl. Johanna Franziska v. Chantal*. Kösel-Pustet, München
1937, str. 302. Nejkrásnější přátelství je jistě těsné sblížení dvou
duší, naprosté sjednocení ducha i srdce, důvěrná blízkost, kde
není tajností. A nejkrásnější přátelství je tedy přátelství světců,
neboť prýští z čistoty duše, je pevnější a krásnější tím více
neboť je to soulad duší v zájmech nadpřirozených. Přítomná
kniha ukazuje čtenáři jedno z podobných přátelství.

Ordo Divini Officii recitandi. Marietti, Torino 1937, str.
134. Pro rok 1938 vychází u Mariettiho tento církevní kalen-
dář, jenž je opatřen mnohými praktickými poznámkami, ta-
bulkami atd.

TISSIER J. M.: *Les puissances morales et surnaturelles des
femmes*. Paris 6e Pierre Téqui, Libraire-Éditeur, rue Bona-
parte 82, str. 210. Známý autor mnoha knih, který dovede ře-
šiti ženskou otázku na základě hlubšího stanoviska, než jak
se zpravidla děje, ukazuje ve svých konferencích, (pro Union.
de Jeanne d'Arc) v čem tkví pravá velikost a síla ženy: v od-
danosti, ve ctivosti, ve víře, v bolesti, v laskavosti, v lásce, ve
výchově, v oběti.

ZEMAN J.: *Deset let za čínskou zdi*. V Olomouci 1937,
Lidové knihkupectví a naklad., str. 164, cena Kč 17, váz. 27.
Čína se stává středem zájmu všech a přece je Čína země tak
odlišná od Evropy, jeť to svět sám pro sebe. P. Zeman za dlou-
há leta své misionářské činnosti poznal dokonale tuto zemi
protiv, zemi klidu i rozvratu, staré slávy i dnešního úpadku,
a seznamuje čtenáře s povahou této země a jejích obyvatel.
Líčí útrapy misionářského života a těžký zápas o každou
duši. Kniha je psána velmi poutavě, takže čtenáři rozšíří ob-
zor jeho znalostí o Číně, kdysi „Rajské říši“.

*Dětský katolický časopis, nejdůležitější budovatel Katolic-
ké akce*. Máme-li zabezpečiti slibnou budoucnost a rozvoj na-
šeho katolicismu, musíme začít bojem o duši dítěte. Kdo nám
v tom pomůže? Tištěné slovo — katolický dětský list. Pro
dosud trvající krizi je důležitým předpokladem, aby takový
časopis byl nejlevnější a přece dobrý. Těmto požadavkům vy-
hovuje obrázkový týdeník pro mládež „Dětská neděle“. „Dět-
skou neděli“ vřele doporučujeme. Vychází Praha II., Václav-
ská ul. č. 12.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři
bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci od-
povídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakla-
datelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Konstanc Trnka O. P.

DR. KAREL
SONNENSCHIN

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braitó O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Náš časopis, jak ukazuje jeho podtitul, nemá za úkol přinášet jen životy světců v přesném slova smyslu, nýbrž i příkladných služebníků Božích, kteří třeba nikdy nebudou kanonizováni. Jestliže tedy někdo se diví, že v některém životopise neviděl světce, bude to asi tím, že je ještě stále ovlivněn zastaralou představou, že u světců musí vynikat mimořádné jevy.

Příště vydáme životopis železničáře Perazza, který se při svém těžkém zaměstnání dovedl ušetrat v Bohu a jím se posvětit.

Obohacení hagiografické literatury. Dr. Braitó již vydal životopis sv. Filipa Neri, svého oblíbeného světce, s nímž se v mnohém povahově i povoláním shoduje. Je to práce dlouhých let a pozorování a proto je tento životopis tak zdařilý, že může uchvátit mnohé srdce k prohloubení duchovního života. Tento životopis celou svou povahou vyvrací ony černé představy o světcích, zamračených a smutných, a ukazuje v něm právě podstatný rys svatosti, to jest lásky a oddanosti. Nemůžeme než všude doporučit tento životopis šéfredaktora Vítězů. Objednejte si jej v edici Krystal v Olomouci, Slovenská 14. Má 178 stran, krásnou úpravu a stojí 16,50 Kč.

Svěcení kaple sv. Terezie Ježíškovy bylo vykonáno 24. října v Praze. Při této kapli je budován velký salesiánský ústav pro výchovu mládeže. Toto dílo však vyžaduje velkého nákladu. Proto doporučujeme tuto věc našich salesiánů všem, aby nějakým způsobem přispěli k jeho dokončení. Dary posílejte na Správu salesiánského díla v Praze na bílou šeku pod číslem 31.371.

LITERATURA

BAUDE J.: *Jeunes filles de France d'Eugénie de Guérin à Hélène Boucher*. Paris 1937, Ed. Spes, str. 250. Životy těchto pěti výtečných dívek posledních dvou století ve Francii nám

DR. KAREL SONNENSCHN

Konstanc Trnka O. P.

Dr. Karel Sonnenschein

a p o š t o l c h a r i t y

1937 V Í T Ě Z O V Ě, O L O M O U C

NIHIL OBSTAT

Dr. Silv. M. Braito O. P.

IMPRIMI POTEST

Fr. Thomas M. Dittl, O. P., Prior Provincialis.

Znojmae, die 9. Novembris 1937.

Reg. pag. 238/109.

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup, O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

**Olomucii, die 10. Novembris 1937. Dr. Joannes Martinů,
vicarius generalis.**

KNĚZ

Zřejmě potřebuje svět obchodníků. Jistě je třeba průmyslníků; je nutné, aby někdo vyráběl motory. Neobejdeme se bez bank.

Auťak svět není jen podnikatelství, není jen závod. Nezasytí se jen chlebem. Že dovedeme doletět za deset hodin do New Yorku, tím ještě nemáme vyřešeny základní otázky. Jsou tak nerozřešeny, jako v době dostavníků. Nerozřešeny jako tehdy, když Kateřina Sienská putovala do Avignonu s hrstkou mnichů, řeholnic a učenců na mezcích. Tak nerozřešeny, jako v dobách pyramid. Nerozřešeny jako tehdy, když největší vůdce národa Mojžíš vedl svůj lid ze země faraonů do severních končin hlemýždím tempem.

Nedá se všechno vyřešit rychlostí, ani počítačimi stroji. Je ovšem dnes na světě více důležitých věcí než bývalo. Je nutno chopit se díla rázně, zmocí je jediným útokem! Je dobře, že se lidstvo stále dokonaleji dělí o práci, že je na postupu technika, že se pracuje účelněji. Každé pokolení má právo a povinnost zkracovat vzdálenosti na naší planetě. Každý je synem své doby; — že již jiní před námi vykonali kus práce, proto ještě nesmíme skládat ruce v klín. Vykonej i ty svůj úkol! Stavěj mosty ve svém kraji, jak ses naučil na dnešní technice a ne jak je stavívali v XV. století. Prozřetelnost tě poslala do dvacátého! Konej v něm svůj úkol.

Je důležité zlepšovat hospodářství, hygienu, usnadňovat lidský život. Potřebuje svět právníků. Neobejde se bez lékařů. Je mu třeba umělců. Potřebuje i kněží.

Lidi, kteří by dbali, aby duše nehynuly žízni. Aby ryk ječících strojů, bláznivých požitků, šílené pourchnosti neohlušil duši. Mají napájet pozemské dělníky z věčných pramenů. Jejich místo je tam, kde jiní nejsou nic platni. Mají těšit lidi, kterým neoplývá země mlékem a medem. Nemají trávit neděle a prázdné chvíle za prostřeným stolem zámož-

ných, nýbrž tam, kde lidé ani neusnou, bdějí bídou. Kde oči neosychají od slz, kde se nespí starostmi. Kde se lidem zjemňuje sluch, poněvadž mají bolest v srdci. Kde lidé klesají, kde se chvějí neklidem a nejistotou, kde padají únavou. Být knězem, to je nedat se oslnit světlem, v bohatství neutonout, neoddat se radosti. Neslyšet jásavou hudbu. Přivřít oči a srdcem být jinde. Žít v oblastech, na něž lidé zapomínají. Požitkáře a boháče a rozkošníka znovu a znovu napomínat, stále znovu prosit, znovu upozorňovat na vznešený smysl života. Znovu a znovu mu otvírat okna, která tak rád si neprodyšně zavírá. Stále znova dokořán mu otvírat dveře, jež tak rád zamyká. Stále bořit ohrady, jimiž by se tak rád obehnal, alespoň do výšky člověka, aby neviděl bídu a utrpení.

Stále ho vodit do varu skutečného života. Stále ho ovívat a obklopovat dechem lidstva. Aby v bohatství nezatvrdl. Aby v blahobytu nezdivočel. Sterými páskami jej stále připoutávat k lodičce života. Oživovat jeho duši, neboť je opředena tisícovým nebezpečím. Nebezpečím zevšednění, zpovrchnění, zpozemštění.

Knězovo srdce, jeho dobrota a jeho víra náleží lidem opovrženým, vyhoštěným. Je doma tam, odkud prchá, kdo je syt, kde se boháč neusadí, kam zabloudí jen daňová výzva, soudní vykonavatel, zatykač. V bludišti činžáků a nouzových kolonií. Tam je kněz doma. Tam se ubytuje. Tam vzchází jeho setba. „V slzavém údolí“ lidstva. To údolí se šíří od šedých kamenných domů až k vilám schovaným v zeleni, až k velkoepým palácům, až ke trýpytivým výletním parničkům, houpaným vlnami jezer a řek. V tisícové podobě se jeví na světě nepochopení, ubohost lidského života. Potřebuje tedy kněží!

Lidi, kteří dovedou a odváží se promluvit, když slova tohoto světa studí prázdnotou. Kterí přivedou ke zřídlu, když všechny prameny vyschly. Dovedou rozzářit oči, když poslední jiskerka pohasne. Je třeba lidí, kteří usilují jen o to, aby viděli, co je pod-

statné, a tomu slouží celým životem. Jedinému potřebnému. Objevují za veškerým pachtěním smysl života, neboť jen a jen ten dá útěchu, jen k vůli němu se dá žít, jen on vysvětlí, proč vůbec žijeme a proč je svět. Když se ve chvílce ticha zamyslí obchodní rada, který proběhl desítkami let života šíleným závodním tempem, když stane na pokraji propasti prázdnoty ochrapělý politický řečník, nešťastník propadlý omamným jedům, ve víru velkoměsta tonoucí mladík, z těla a krve, lásky a touhy a shonu po štěstí, když krása uvadne, když se vybijí smyslnost, když vzdech po lásce zní jako výsměch sobě samému, tehdy je na knězi, aby řekl, co je podstatná věc, pro co se vyplatí žít, co jediné je potřebné. A nejen aby to řekl, aby tomu dodal víry. Víry silou vlastního přesvědčení. Víry vlastní obětí. Víry svým životem. Když se všichni přátelé vytrácejí, přisedá kněz na okraj lůžka a napájí z číše hluboké víry. Z číše nadzemského nápoje. Z číše nesmrtelného božského nektaru. V jeho rukou se mění svátost v živý pramen. Vskutku, ač sám ubožák, slabý člověk, musí posvěcovat, musí přispět božskou pomocí. Musí se o to snažit opravdu ze všech sil, chopit se toho úkolu celou bytostí. Musí daleko za sebou zanechat svět s jeho zvony, s jeho květy, s jeho hrou. Ať si sám vyšel třeba z nejbohatšího prostředí, ať se okolní svět koupe v odlesku nočních osvětlení hotelů a kaváren ve skvělých požitcích, jaké jen poskytují rozkošnické čtvrti boháčů, jeho duše přesto dlí jinde. Před ním stojí vítězný nadzemský božský věčný Ukřižovaný. Kristus Nazaretský. A celé velkoměsto je mu Galilejí. Je mu Jerichem. Je mu cestou do Jerusalema. A za mořem domů, za množstvím paláců, za všemi průčelími sedí na svahu nad městem Pán a Mistr!

Slyšíš uprostřed hřmotu aut a motorových vozidel, v jekotu kavárenských koncertů, slyšíš ve změti vozů a lidí a hlasů, v babylonském šíleném shonu tohoto města, jež se ubíjí hlukem a kvapem — slyšíš tu jeho pláč nad zkázou Jerusalema? Pohlíží na

celý povrchní život velkoměsta. Nikde velikosti, nikde hloubky, jaká by byla důstojná člověka. Podobně kdysi Izrael, vyvolený národ doby před křesťanstvím, nechápal svůj vlastní úkol: připravovat na křesťanství! A jeho vydal Římanům. Jeho prodal za mrzký peníz. Jej přibíl na hoře na kříž! „Jak zaslepené máš oči?“ Slyšíš jeho pláč na úbočí hory?

Před průčelím středověkého domu vedle chrámu se zlatým kalichem stojí synagoga. Stojí s páskou na očích. Protože byla slepá k svému dějinnému poslání! Dnes stojí před věčným domem svět, velkoměsto, lidstvo. Rovněž jako nehybná socha, s páskou na čele a na očích; nejde dovnitř. Slyšíš, jak pláče a jak zve? „Kéž bys bylo poznalo!“

Kněz stojí u něho. Cítí dech jeho bolesti, cítí, s jakou láskou zve k sobě. S ním vztahuje ruce k zavázaným očím. Hledí odvázat pásku. Je kněží potřeby? Když jsou ulice plny slepců? Když o velké cenné věci nikdo nestojí a lidé se obklopují směšnými tretkami a libují si, jak je v nich teplo? Když jsou veškeré hodnoty znehodnoceny a pro pozlátko se povrhne zlatem? Kněží jsou lidé, kteří zdvihají božské věčné zlato jako monstranci vysoko nad falešný lesk všech náhražek. Potřebujeme kněží.

(Sonnenschein, Notizen.)

MLÁDÍ A STUDIE

K takovému ideálu kněze, jak jej vystihl ve svém rozjímání, směřoval P. Sonnenschein ode dne svého vysvěcení 28. října 1900.

Narodil se 15. června 1876 v Düsseldorfu, kde jeho otec měl klempířský závod. Sonnenschein se na něho nepamatoval, poněvadž mu záhy zemřel. Druhý jeho otec, výrobce klavírů, dal nadaného chlapce na studia do gymnasia, kde maturoval r. 1894. Sonnenscheinova matka byla podle jeho vyprávění tichá, uzavřená bytost, která syna chtěla přísně vychovávat i vzdalovala jej všech vlivů, které podle jejího mínění mohly na něho působit škodlivě.

Sonnenschein se sice jako student častěji vyjádřil, že jeho ideálem je stát se hercem, nebo operním pěvcem; měl k obojímu výtečné sklony, ale jak měl v ruce maturitní vysvědčení, zažádal si o přijetí do semináře v Bonnu. Po prvním semestru theologického studia odešel na další studium do Říma.

Němečtí bohoslovci jsou v Římě vychováváni v kolegiu Germaniku, založeném od sv. Ignáce z Loyoly. Germanikum plnilo od dob svého založení věrně svůj úkol, dodávati Církvi sv. kněze ryzího římskokatolického cítění a snažení. V době, kdy tam přišel Sonnenschein, studovali alumnové na universitě Gregoriáně, vedené rovněž otci jesuity. Sonnenschein byl nejmladším a pro svoji družnou, živou povahu také velmi oblíbeným chovancem. U profesora filosofie byl ve zvláštní lásce, takže již po roce studia byl připuštěn k disputaci, aby hájil thesi o objektivitě lidského poznání. Jedním z oponentů byl chovanec Collegia Capranici — Eugen Pacelli, nynější vatikánský státní sekretář.

Theologii, podávané scholastickou metodou, se Sonnenschein mnoho nevěnoval. Spíše se zajímal o všechny možné zprávy ze světa politického a kulturního. Svému zájmu podrobil i přísný předpis vedoucích, že ke čtení je dovolena jen čtvrt hodina na konci rekreace. Disciplína Germanika byla pro ně-

ho velmi těžká. Sonnenschein využíval dovolení, která mu byla udělována vzhledem k jeho slabému zdraví (nesvědčilo mu římské klima), a vyběhl při každé příležitosti z těsných stěn alumnátu ven, do města. Ale ne v nápadné uniformě alumnů Germanika, ale v prostém černém oděvu. Někteří se domnívali, že snad je v tom ohledu dispensován. Studium ovšem stálo a až těsně před zkouškami vypůjčoval si pak „lejstra“ na přípravu. Jeho postoj ke studiu a disciplíně se nám částečně vysvětlí, přihlídneme-li k tomu, čím se zaměstnával. Vidíme, jak za čtením časopisů a italské literatury stojí jeho ohnivě soucítění s moderním člověkem a jeho problémy a smělá touha po poznání lidského života. Pídil se po každé příležitosti, která by mohla obohatit jeho vědění. Tak kdykoliv zavítal do Říma nějaký významnější pracovník v sociologii, byl Sonnenschein první, kdo s ním navazoval styky. Když se seznámil s prof. Toniolim, byl již zpracován četbou spisů Belgičana Heřmana ze Stainlain—Saalenstein. Předčasně zesnulý inteligentní hrabě znal jednu velkou otázku: Jak mohu býti lidstvu nejužitečnějším? — a zpracoval odpověď na ni sympatickým způsobem ve svých denících. Zdůrazňuje nutnost sebeobětování, a tím zachytil Sonnenscheina na plno. Dal mu námět a impuls k té práci, kterou později rozvinul jako pokorný apoštol v Berlíně. Silným a trvalým vlivem zapůsobil na Sonnenscheina pisánský universitní profesor Toniolo. Přednášel před četnými studenty v Římě a s výraznou výmluvností rozvíjel svoji teorii působení katol. sociálních myšlenek na veřejný život. Snil i o politickém primátu papeže. Mnoho Tonioliho myšlenek — hlavně o katol. superioritě — vrací se v pozdějších letech Sonnenscheinova života v notickách. Vůdce italského studentstva Romolo Murri byl kněz, který svými články i osobním stykem nejvíce zaujal mladého Sonnenscheina. Murri byl bystrý a kritický. Postřeboval velké nedostatky katol. života v Italii, zastaralé stanovisko vůči politické činnosti a značné škody

pro uplatňování sil ve veřejném životě. Murri šel energicky kupředu se svými ideami, bohužel za cenu roztržky s Církví. — Jeho zásady však vzbudily silnou ozvěnu v Sonnenscheinovi, pracujícím v jednotě s Církví. On zůstal ovšem i později věren přátelství s Murrim, ale jen Bůh sám ví, s jakou těžkou bolestí nesl osamocení svého přítele mimo Církev.

Na rok 1900 byl do Říma svolán první mezinárodní kongres studentstva. A byl to Sonnenschein, který nesl celou starost o vznik a průběh sjezdu. Podánilo se mu dokonce, že vymohl na sv. Otci Lvu XIII., který se dal ostatně brzy nadchnouti, jednalo-li se o otázky mezinárodní, povolení, aby řečníci kongresu mohli mluvit i o katolické demokracii. A to byl předmět, jehož řešení se nesmělo předbíhati před vyjitím nové encykliky.

Thrasolt mluví na tomto místě o Sonnenscheinovi jako duchovním, který měl zvláštní, přímo charismatické poslání buditele a vůdce studentů.

Řím opustil P. Sonnenschein po dvojím doktorátě (filosofie a theologie). Jeho primiční obrázky nesly heslo: Evangelisare pauperibus misit me. Poslal mne zvěstovat radostnou zvěst chudým.

V NĚMECKU

Další období Sonnenscheinova života je vyplněno usměrňováním jeho osobního vývoje k ryze kněžské a sociální činnosti. Římský pobyt je P. Sonnenscheinovi předmětem, na který nyní, jsa volný, při své povaze nutně reaguje. Nejprve pozvolna, brzděn farářem a pastorační prací kaplana, později stále silněji projevuje se u něho činný odpor proti tomu, co sám viděl, proti té vázanosti a nesamostatné, kasárenské výchově, proti strohému rozumářství a šosáckému hyperkonservatismu.

V únoru 1902 dostal se P. Sonnenschein do duchovní správy jako čtvrtý kaplan u faráře Metz-machera v Achách. Tam byli obyčejně posíláni nepoddajní kaplani, aby se u Metzmachera, známého

svou strohostí, naučili pořádku a podřízenosti. Toho měl Sonnenschein již z Říma dost, nemohlo to tedy dopadnout jinak, než že se ti dva neshodli. Farář žádal také od svých kaplanů přísné zachovávání etiketních pravidel, glacé rukavičky při každé návštěvě k němu, bezvadný oblek a konvenční chvíli čekání v předsíni. Netrpěl kaplanům vzájemné tykání, ani když se znali již z dob studií. Kampak ale s tímhle na P. Sonnenscheina! Po několika proviněních proti takovým požadavkům a po jedné recepci, pořádané Metzmacherem pro vlastní kaplany, kdy Sonnenschein bodře vypil všechno víno nabídnuté farářem, byl nazván „mladým mužem beze vší kultury a vzdělání“ a pro Metzmachera byl vyřízen. P. Sonnenschein však byl jinak velmi společenský a družný, až kamarádský. Při tom nijak zvlášť nedbal na zevnějšek a měl takřka apoštolskou radost z nekomplikovaného způsobu života. Za hospodyní si přivedl prostou stařenu, která mu sama nakupovala opotřebované nádobí a servírovala mu ke stolu s palci namočenými v předkládané polévce. A když přišel její pán v plášti mokřím a zabláceném, protáhla jej jednoduše několikrát ve vodě a po osušení byl opět ozdobou Sonnenscheinova zjevu.

Poněvadž z Říma přišel P. Sonnenschein nepřipraven pro duchovní správu, počínal si velmi neprakticky, dával někdy nemožné otázky ve zpovědnici a soustavně se, nechtě, utkával s Metzmacherem. Chodil mu příliš rychle a nepobožně k oltáři, takže ministranti dostali rozkaz, aby sami kráčeli s vážnou důstojností a nechali se třeba kaplanem předběhnout. Jednou musil zpátky k oltáři, aby se pomodlil zapomenuté tři „Zdrávas Maria“ po mši sv.

Sonnenschein také kázal pro Metzmachera neslýchaným způsobem. Ohnivě, bez pozornosti k přísným pravidlům řečnictví, mluvil kaplan s kazatelny a přímo sršel živostí. Poněvadž ke všemu ještě nedodržoval stanovený čas, dal mu farář u oltáře zazvoniti a přetrhl mu řeč v polovici slova.

Když pro samou jinou práci zapomněl Sonnen-

schein ve dne na pastorační povinnost návštěvy nemocných, napadlo jej zajít k jejich loži třeba o půlnoci, když šel z nějaké schůze a vzpomněl si, že právě v tomhle domě někdo leží. Zaváděl i nové věci tenhle kaplan. Začal s revoluční novinkou pobožností k nejsv. Srdci Páně každý první pátek, sv. přijímání nemocných v ty dny a zaváděl mnohé jiné takové novoty, jež měly doprovázeti jeho činnost kněžskou. Při té se rozvíjela zároveň jeho politická a sociální aktivita, projevovaná ohnivými řeči na schůzích odborářských a volebních i doma v kaplance nad velkoryse sestavovanou kartotékou a nad výstřižky z novin, které mu denně docházely z berlínské kanceláře.

V lednu 1903 byl Sonnenschein přeložen a začal kaplanovat v Kolíně-Nippes. Na novém působišti měl příležitost poznati bolest dětské bídy. Věnoval se tehdy úplně chudým dětem, kterých bylo tolik v městských předměstích a ve školách, kde jako katecheta působil. Nechal stranou všechnu starost o své pohodlí, a chodíval domů z dopoledního vyučování leckdy až pozdě odpoledne, vyhladovělý a uštváný běháním po přibytých chudáků. Mnoho dětí mělo otce bez práce a bez jakéhokoliv zaopatření. Tak připadl Sonnenschein prvně na myšlenku založení komise pro vyhledávání práce. Začal sám s bezpříkladnou horlivostí vyhledávat a opatřovat nezaměstnaným prameny výživy.

Do sociální a charitativní práce vrhl se tedy se vši impulsivní energií a jemu vlastní živostí. Nyní v něm začalo vřít všechno, co kdy četl, co nastudoval a čím se nadchl při četbě Stainlain-Saalsteina, Tonioliho a Murriho. Byl to silný kvas, který v něm nyní vřel, všude chtěl proniknouti a všechno strhnouti. Mladý kaplan byl někdy dosti bezohledný, viděl mnoho zaostalosti na lidech a někdy jim dal jejich malost bodavě pocítit palčivou ironií. A to ho stálo mnoho zlé krve. Také často přestřelil v ohni řeči na schůzi nebo při přednášce, a následky nedaly na sebe dlouho čekat. Po jedné takové plamenné pro-

mluvě na veřejné schůzi dostal pokárání od generálního vikáře. Brzy se ukázalo i smýšlení biskupa. Tísňen hranicemi farnosti zažádal si Sonnenschein, aby mohl odejít z duchovní správy do centrály Volksvereinu. Žádost byla odmítnuta a on poslán 3. září 1904 jako 3. kaplan do Elberfeldu.

Tam si na štěstí Sonnenschein se svým děkanem P. Höningem výborně rozuměl a proto se také mohl stát tento případ. Do Elberfeldu přišel z cirkuse nějaký artista — španělský desertér. Nemohl si opatřit potřebné papíry k sňatku a byl nucen žít v nezákonném manželství, ze kterého již měl 6 dětí. Celá věc jej velmi trápila a světil se tedy P. Sonnenscheinovi. Obratem dostal jistou odpověď, že on jeho věc dá zaručeně alespoň církevně do pořádku. Církevní zákonodárství uznává za platné manželství, kde oba snoubenci projevili k němu ochotnou vůli před farářem a 2 svědky. — Sonnenschein jednoho dne přivedl artistu s jeho ženou na děkanství, vytáhl z kuchyně nic netušící hospodyni a zavedl všechny před p. děkana. Přednesl P. Höningovi celý případ a dal si od manželů potvrditi pravdivost údajů. Nato se hned zeptal, zda chtějí uzavřít platné manželství a než mohl p. děkan něco podotknouti, prohlásil Sonnenschein slavnostně: „Prosím, p. děkane, svatba je v pořádku. Zaneste ji laskavě do matriky. Svědčí sl. N. a já.“

Sonnenschein se ve své ochotné dobročinnosti podobal našemu arcibiskupu Stojanovi. Nepřišel nikdy do rozpaků, byl-li o něco požádán a svlékl si pod klerikou poslední kalhoty, aby je dal potřebnému chudákovi. Když sám neměl nic, čím by mohl ulehčit někomu v bídě, tehdy měl na svoje přátele bezohledné požadavky, a ti mu musili vždycky vypomoci pro druhé.

Jeho osobnost měla něco neodolatelně přitažlivého pro všechny záhadné lidi — v jejichž společnosti jej bylo později tak často vidět. — Měl také takřka šestý smysl pro poznání skryté chudoby a jeho soustrast s lidským utrpením šla tak daleko, že přestal

dbáti všech společenských zvyklostí v návštěvách, a potřeboval-li pro někoho pomoci, šel pro ni do domů majetných třeba o půlnoci nebo k ránu.

V té době, kdy mu málokdo dovedl porozuměti, měl několik konfliktů na různých stranách. Sonnenschein ovšem věděl, že jde správně, tak jich příliš nedbal. Největší nesnáze mu přinesl případ s italskými dělníky. V okolí Elberfeldu bylo zaměstnáno mnoho Italů v dolech a v kamenných lomech. Sonnenscheinovi se zželelo jejich bídy, začal je navštěvovat v jejich ubohých bytech, seznamoval se s nimi a organisoval je. Bylo jich několik tisíc, když pro ně vymáhal sociální výhody pracovní úlevy. V organizaci mu pomáhal italský sekretář dr. Valenta. Ten byl v důsledku těchto akcí, které vláda neviděla ráda, z Německa vypovězen. Sonnenschein ihned žádal o audienci u předsedy vlády. Byl přijat jen jakýmsi radou. Vyprávěl později, že ještě nikdy nespátl u zástupce vlády takový nedostatek sociálního porozumění, jako tehdy. Odvolání výpovědi vymohl až jeho přítel prostřednictvím prince z Aremberku, který se ujal sám této záležitosti u pruského min. předsedy von Bülow. — Italové reagovali na vládní postup, Sonnenschein jako jejich vůdce kritisoval ostře jednání vlády. Došlo to konečně tak daleko, že šlechtic von Scholremur vymohl u kolínského kardinála Sonnenscheinovo potrestání. 9. srpna 1906 byla mu dána dovolená a p. kardinál mu dal oznámiti, že si jej nepřeje více v duchovní správě.

Sonnenschein byl vychován a působil v době, kdy se navzájem vybíjely různé názory na Církev a její sociální poslání a kdy blahé paměti Pius X. encyklikou Pascendi a posv. kongreg. officia dekretem Lamentabili vystoupili nepokrytě proti modernismu. Tím názvem byly zahrnuty všechny nejnovější směry ve snahách o reformu Církve. Zdánlivá ztrnulost dogmat a základních norem církevního života zdála se mnohým myslitelům překážkou přizpůsobení se Církve světu, na který má účinně působiti. Poněvadž jim nešlo pouze o uplatnění duchovních pokla-

dů ve hlásání Slova a rozdílení milosti, nýbrž chtěli přizpůsobiti modernímu způsobu myšlení i základní pravdy a dogmata — třeba později formulovaná — na úkor jejich podstaty, takže by zůstala pouze jejich historická, relativní platnost, bylo encyklikou ukázáno, že podobné snahy škodí podstatě církevní nauky a projevené názory byly odsouzeny. Snaha o vyrovnání s modernismem reakčními myšlenkami zavedla do druhého extrému — k integralismu a papalismu, odsouzenému však již dříve v Bautainovu tradicionalismu. Byla v nich patrná tendence snížení možnost samostatného myšlení a možnost uplatnění vlastní vůle v rámci života v Církvi přílišným zdůrazňováním závislosti na úsudku církevních představených. Viděly i v soukromých projevech papežů neomylně závaznou normu a propagovaly přímou moc papežovu ve světských politických otázkách, bez zřetele k osobním právům jednotlivců.

Sonnenschein byl činný svým správným, ryzím stanoviskem vůči Církvi, ale stalo se často, že byl pro nějaký svůj výrok vyhlášován za modernistu, nebo zařazován mezi ty druhé, jen proto, aby byl učiněn nemožným a ustal od svého podivného kněžského působení.

VE VOLKSVEREINU

R. 1890 založilo několik horlivců v katolickém München-Gladbach ústředí pro náboženské a politicko-sociální poučování málo uvědomělých německých katolíků — Volksverein. Zakladatelé chtěli dosáhnouti cíle hlavně rozsáhlými tiskovými akcemi, rozšiřováním brožur a letáků, organizací místních odborů a pořádáním kursů a přednášek pro jednotlivé stavy. Volksverein měl za sebou již 16 let vděčné práce, když přišel Sonnenschein jako spolupracovník. Stalo se to takto: V době svého dočasného pensionování potkal se P. Sonnenschein na kolínském nádraží s ředitelem Volksvereinu Aug. Pieperem a svěřil se mu se svými obavami, že na konec

bude usazen do nějaké zapadlé vsi a bude konec s jeho plány. Pieper znal Sonnenscheina z jeho obratných článků v novinách, věděl, že on by se rád do Volksvereinů dostal — již dříve pro něj propagačně pracoval. Domluvil se tedy s předsedou továrníkem Braunerem, jehož si kolínský kardinál velice vážil. Tomu nemohl ani odepřít, když k němu přišel žádat Sonnenscheina pro Volksverein. Jen podotkl p. kardinál, aby se nedávalo Sonnenscheinovi najevo, že návrh vyšel z München-Gladbachu, „aby se necítil příliš důležitým“. Pieper tedy oznámil Sonnenscheinovi: „Pan kardinál nám píše, že by nám byl velmi vděčen, kdybychom Vám poskytli ještě tuto možnost uplatnit se u nás při nějaké práci, případně u nás zůstat.“ Sonnenschein tedy přišel. Ohlásil přímo, aby pro nějakou střízlivou práci s ním nepočítali. Jeho všechen čas měla zabrat politika a organizace sociálních studentských sdružení.

Touto činností se octl v proudu hašteření německých katolíků o charakter centra a svépomocných záměstnaneckých organizací. Jeho politická linie byla docela osobitá. V zásadě stál na linii středu. Utkání s oběma stranami se však nevyhnul. Dal svými názory podnět k podezírání jeho pravověrnosti, a redaktor „Oesterreichisches Sonntagsblatt“ Mans charakterisoval již veřejně linii modernismu z Francie přes Itálii do Německa jmény Naudet, Murri, Sonnenschein. Tiživější situaci přivodil „Arbeiter“, berlínský orgán katol. dělnických spolků, který se postavil mezi nejostřejší Sonnenscheinovy protivníky.

Získání dělníků a studentů pro aktivní katolický život pomocí organizací bylo jedinou myšlenkou Sonnenscheinovou, které přizpůsobil i svoje propagační zájezdy v zájmu Volksvereinů. Vedoucí centrály mu ponechali velkomyslně volnou ruku ke způsobu jeho práce. Jezdil s počátku v najatém vozíku po okrese cášském a předkládal duch. správcům upozornění o 3 bodech: 1. Vaši lidé chodí každou neděli do blízkého města, 2. na všech místech tu vznikají tělocvičné spolky, 3. to jest dosti důvodů, aby

sem mohl být Volksverein zaveden nebo aby tu byl znovu oživen.

Pozvolna se stal Sonnenschein nejvíce nenáviděným člověkem z Volksvereinů, také pro svůj břitce věcný způsob psaní v období zmíněných bojů.

Jeho diletantský způsob oponoval solidní práci úřední ve Volksvereinů. Pieper jej chtěl nějak usadit a proto mu radil k intenzivnímu studiu národohospodářství a sociálních otázek. Sonnenschein to vydržel 4 neděle. Řekl pak, že by musil mít otroka, jenž by za něho knihy četl a podával mu z nich jen nejnutnější trest. Mluvil také o dalším studiu na universitě, ale ti, kdo ho znali, věděli, že jeho temperament je něčeho takového neschopen. Berlín sám jej při tom táhl více, než všechna věda. Cítil, že jeho tempu může odpovídat jen velkoměsto se svým rušným neklidem.

Za působení v München-Gladbach se vystupňovala jeho kritičnost až v ironii. Rozuměl jen velkorysým plánům s ideou katolického kulturního působení a sociálního vedení a zdálo se, jako by neměl pochopení pro vnitřní vroucí zbožnost, která musí být základem. A přece jeho zápisky z tohoto období ukazují, jak v jeho nitru stále mohutněji rostla touha po hlásání evangelia chudým, pracujícím vrstvám a snaha vybití se v činorodé lásce. Na venek se již jevily plody jeho organizační práce a nutily jej shromažďovati kolem sebe stále více personálu k obsluze regálů s kartotékami a k vyřizování korespondence. Svůj personál měnil zato velmi často, neboť málokdo stačil plnit jeho požadavky. Dával si na vlastní pěst tisknout brožury, letáky, visitky, pohlednice, prospekty a spousty jiných věcí, bez starostí o vyrovnání účtů, až jednoho dne vyšlo najevo, že nezaplatil a zaplatit nemůže 30.000 zl. marek, dluhovaných za tiskoviny. Když pak na něm požadovali, aby hleděl peníze co nejdříve opatřit, odpověděl podrážděně: „Jak to na mně můžete žádat! Copak jsem nějaký kšeftař?“

Styky se spolupracovníky udržoval telefonními

rozhovory a telegramy, kterými je přímo zasypával. Proto potřeboval někoho, kdo by mu byl živým adresátem a znal jeho soukromé vztahy k přátelům. Často se jednalo v dopise o formální rozlišení přítele od jiných lidí a ani v této věci si nebyl Sonnenschein jist. Tehdy jediný člověk, jenž mu dovedl přesně vyhovět, byl sekretář Deling, který znal správnou odpověď, i když od šéfova stolu letěla spěšná otázka: „Pane Deling, říkám panu N. „ty“ nebo „Vy“? Svému sekretáři ponechával Sonnenschein všechnu starost o finance. Deling mu šel sám vybrat plat na prvního, zaplatil hospodyně a jiné dluhy a na druhý den bylo po penězích. Když měl Sonnenschein někam jet, měl s sebou nejvýše nutné peníze na cestovné do určeného místa, kde si pak na další potřeby vypůjčil. Přednášel jednou v Belgii v Hasseltu na studentském kongresu. Na noc šel s Delingem a pěti přáteli do nejlepšího hotelu. Ráno mu byl předložen účet a on neměl ani haléře. Sebral se, za půl hodiny byl zpět s 200 franky a zaplatil.

Přihlédneme-li k jeho denním programům v této době, poznáme jeho úžasnou aktivitu, která ho již neopustí, ba stále se stupňuje: V sobotu večer přednáška ve Freiburgu i. Br. Odjezd z Freiburgu v noci. Ráno příjezd do München-Gladbach v 7 hod. 16 min. V 9 hod. velké postní kázání u sv. Alberta, v 11 hod. druhé kázání ve farním chrámu. Auto čeká před kostelem. V 1 hod. mluví v Enss n. R. a večer přednáší v Hannoveru. — Tak Sonnenschein pracoval, jezdil a často neměl sousta v ústech a v kapse nic. Dostal-li se ale potom k nějakému hostiteli, dokázal snísti jako nic celý dort a zapít to patnácti štamprlemi likéru. A opět se cítil svěžší a silný, aby začal s tímtež tempem znovu. — Tehdy jej již neznali jinak, než s dlouhou jizvou na tváři, a mnozí při pohledu na důkladný šrám mysleli na stopy po souboji. Nechával je s úsměvem při dohadách. Jeho přátelé věděli, že je to následek operace zduřelého jazyka.

MEZI STUDENTY

Hlavní Sonnenscheinovou snahou bylo spojení dělníků a studentů tak, aby si obě vrstvy porozuměly, a ti, kdo jako inteligenti mají být vůdci, snažili se o nezištnou službu všem, jimž stojí v čele. Organizace začala r. 1908 založením prvního SSS (Sekretariat Sozialer Studentenarbeit). Tam se začalo systematicky pracovati na překlenutí propasti mezi srdci studentů a dělníků Program svých SSS shrnul Sonnenschein ve 3 body: 1. Výchova jednotlivých studentů k třídnímu stavovskému uvědomení, k zájmu pro všechny problémy spojené s vysokoškolským studiem a vzděláním. (Organisace vysokých škol, vývoj universitní výchovy, bytové, nemocenské, stipendijní a právní otázky studentské, shromažďování, organisace a duševní život.) 2. Výchova studentského stavu ke smyslu pro národní a státní celek, a poněvadž duchovního vůdcovství je třeba dobýti, to se nedědí, hlavní snahou hotového studenta bude směřování k pomoci a práci pro celek. SSS založí kursy pro poučování dělníků, charitativní práci, studium sociálních otázek, exkurse, prázdninové tábory, bude podporovati snahy o opatřování práce a sjednocování národních vrstev. Cílem je výchova ke znalosti sociálních poměrů, k sociálnímu smýšlení a praksi. 3. Výchova národního celku k mravnímu působení ve společnosti kulturních národů. K tomu je zapotřebí pobídnouti studentstvo k rozvinutí všech mravních a kolonisátorských sil ve službě národu a lidstvu. — Sociální práce studentstva měla tedy směřovati ku blahu studentů a skrze studenty k prospěchu národa a k jeho sjednocení. Tak o tom mluví známá brožura „Die sozialstudentische Bewegung“, kterou napsal Sonnenschein na podporu uskutečňování svých plánů. Jeho časopis „Soziale Studentenblätter“ pak neustále zdůrazňoval politickou a psychologickou důležitost prohloubení vzdělání nejnižších vrstev, které je zase možné jen za nejuzší spolupráce inteligence. — Jako samozřejmě

se vynořila nutnost bojovati na všechny strany proti opačným názorům a odstraňovati předsudky proti sociální práci mladých lidí. — Činnost SSS se rozvinula ve velmi krátké době a (na způsob našich nynějších studentských sdružení) vznikaly ve všech větších městech t. zv. sociální studentské centrály, které pracovaly ruku v ruce s dělnickými odborovými organisacemi.

Sonnenschein působil na studenty přímo kouzelně. Byl to jeho osobitý a nenuceně volný způsob jednání s lidmi, který měl pro nesobecké mladé lidi v sobě něco neodolatelně sympatického. Stalo se, že se vynořil z půlnoční tmy pod pouliční svítilnou a volal do 4. poschodí na studenta, aby šel rychle do schůze. Jindy v 10 hod. dopoledne zburcoval mladíka, který neměl ani ponětí o ministrování, aby mu šel hned přisluhovat ke mši sv. U oltáře pak podle potřeby tajemnými gesty naznačoval ministrantovi, jak si má v daném okamžiku počínat. — Bylo jej vidět stále v kroužku studentů, sedával s nimi v nádražních čekárnách dlouho po půlnoci a pak znavený se musel dát podpírat, aby došel na peron.

Vůči všem pracujícím byl až úzkostlivě ohleduplný. Vyhýbal se všemu, čím by mohl dělníky nějak pohoršiti, nebo vyprovokovati k myšlence, že on a ti, kdo s ním právě byli, jsou povaleči a flinkové, vyhýbající se práci. Velký pocit zodpovědnosti nutil jej k neustálé činnosti, a nemohl-li jinak, měl notes a tužku a zachytával dojmy ze styku s lidmi a věcmi. Okolnosti mu daly dosti příležitosti, aby mohl vytvořit svůj „Notizenbuch“.

Studentské hnutí bylo na nejlepší cestě, když pokračování v plánování a krásná činnost mladých nadšenců pod Sonnenscheinovým vedením ochabla odvedením nejlepších do světového boje.

VE SVĚTOVÉ VÁLCE

Sonnenschein byl s počátku nesmírně překvapen vpádem Němců do Belgie. Chystal se vydat plamen-

ný protest ke světu. Na štěstí pro něho dr. Pieper mu to zakázal, neboť brzy sám podlehl psychosé davy a ve „Westdeutsche Landeszeitung“ a ve svých „Kriegsgedanken von Tag zu Tag“ mluvil již o válce jako zápasu o bytí a nebytí Německa. Svými ohnivými provoláními prokazoval neocenitelnou službu povzbuzováním k víře v bojující Německo a v úspěchy, kterých lze nadšením nabýti.

Co nejvíce hýbalo Sonnenscheinovým nitrem, byla touha po zpracovávání duší tak, aby jim mohl vlévat hodně z toho světla, které sílilo jeho. Chtěl se dostat do styku s vojáky, navrhl tedy vojenským duchovním, že vypomůže v přednášení po kasárnách a lazaretech. Zařadil to všechno do své práce v charitě. Mnoho výzev, článků a brožur věnoval naléhavému předmětu — organisaci vzájemné pomoci po dobu války. Vojákům, které znal, pomáhal spoustami dopisů a zásilek, jež posílal na frontu. Pracoval jen proto, aby se vyjasnilo v duších zanedbávaných vojáků, aby je posiloval v hrozných okolnostech a chránil před temnotou a zoufalstvím. Jeho sekretářky mívaly k ruce po 8 studentech na psaní dopisů a stěží zvládly materiál, který Sonnenschein jen heslovitě napovídal. Úctyhodnou činnost vyvíjelo i jeho SSS, které za 20 měsíců rozeslalo na 10.000 adresátů téměř 2 miliony tiskovin. Ze Sonnenscheinova archivu lze zjistit, že poslal do pole na 85.000 listů a dopisů.

Sonnenscheinovy sympatie stály vždy na straně slabších a utlačovaných. Proto i snahy flámských nacionalistů o rovnoprávnost v Belgii našly v něm horlivého zastánce. Podporoval je s celou vervou. Když pak Belgičané obsadili München-Gladbach, musil město opustit.

JEHO OSOBNOST

Z předešlých pozorování Sonnenscheinova života a práce můžeme si již učiniti jakýsi nárys jeho osobnosti, abychom jej spíše pochopili v posledním dese-

tiletí jeho života. Neboť ať se to vezme jak chce, vlastní význam Sonnenscheinův a jeho úžasná popularita basíruje až na jeho berlínském působení. Je radostno sledovat jeho vývoj a nalézati zárodky nebo již hotové rysy jeho osobnosti v letech kaplanování, Volksvereinů a světové války.

Sonnenschein byl přirozeným složením umělec, poeta. Měl zřejmé vlastnosti literáta, herce, artisty, bohéma. Z toho pramenila silná schopnost intuitivní, instinktivně rychlé a jisté chápání (na způsob židovského intelektualismu), značná pohyblivost, vnímavost pro skutečnost. Měl šťastnou schopnost formulace a vyjádření prožívaných vztahů v zvláštní dar poutavého líčení v řeči i spisech. Podkladem byla jeho dráždivost, proměnlivost a přizpůsobivost. Byla v něm mladistvá ochota k putování po nových cestách a hlavně schopnost vžítí se snadno do všech situací člověka. Bohémství se jeví v jeho neklidu a nestálosti, v rozkošnické přímo zálibě ve velkoměstském tempu a v náklonnosti k lidem s nějakým defektem. Kdosi o něm řekl: Žena pro něho existuje až tehdy, má-li nějakou vadu.

Umělec se v něm projevoval smyslem pro celek, který si zachoval při všestrannosti své práce, takže se nikdy nestal specialistou omezeným na svůj obor. bez ohledů ke vztahům s celkem. — V jeho povaze vyniká rys pánovitosti, diktátorství. Vědělo se to již za jeho působení mezi studenty v München-Gladbach. V jeho řečnění a organisování byl zřejmý jistý césarský vzlet a césarské chování. Měl římské školení, římský styl, byl liberálně přizpůsobivý i absolutistický. Dovedl leta pozorovati a čekati, aby náhle energicky zasáhl, probíjel se i násilným jednáním a šel by třeba „přes mrtvoly“. Byl to člověk síly a vůle. Neboť „věděl, komu uvěřil“.

Všechny jeho vlastnosti mohly něco znamenat jen v srdci, které je dovedlo harmonicky sdružit v působení kněžském. P. Sonnenschein byl knězem v nejhlubším slova smyslu, t. j. byl prostředníkem, obětí a pomocníkem, rozuměl a odpouštěl. Těm,

kdo u něho hledali pomoc, byl knězem a zároveň ženou, byl bratrem i otcem, obětoval se, aby byl všem vším. Při všem jeho jednání vystupovalo jako první činitel — kněžství. A nejevilo-li se na povrchu, bylo vždycky motivem vnitřním. V takovémto postavení byla přirozená horkokrevnost jeho dílu jen na prospěch.

P. Sonnenschein je postava tak zajímavá, že v něm mohli lidé vidět světce ve chvílích, kdy druzí v něm odsuzovali špatného kněze. Obě strany mohly najít své důvody v činech tohoto muže. Úsudek o jeho díle je dán výsledkem. Pracoval s požeňnáním, zachránil spousty lidí před mravní smrtí a mnoho, mnoho jich přivedl opět do náručí Božího a pomohl jim k vnitřnímu klidu a štěstí. Vděčností ke knězi a Církvi zavázal nespočetné dělníky, kterým opatřil práci, umožnil sňatek a šťastný život.

Ochotným duším může život P. Sonnenscheina ukázat, jak obětavost může býti bez míry, jak láska k chudákům může býti bez hranic u toho, kdo v sobě nechal působiti Boha, kdo prožíval dokonale vědomí Boží přítomnosti ve světě a v duších. P. Sonnenschein znal výtečně malichernost všech obvyklých lidských zájmů, dovedl však měřit všechno soucitem a láskou. Stalo se ovšem leckdy, že jeho jasné vidění lidí v něm nutně budilo odpor a opovržení k nim, ale to byla jen hnutí, která v zápětí soucit a láska přebily. P. Sonnenschein nikdy nezatrpkal a musíme se mu již za to obdivovati. Málokdo byl tak bezdůvodně nenáviděn jako P. Sonnenschein, nikoho se bratři tak neštítili, jako mnozí kněží Sonnenscheina, a stěží se najde člověk, který tolika lidem pomohl a dožil se tolika zklamání místo odměny. Můžeme říci, že ovocem jeho trpělivosti a dobré vůle bylo u něho konečné vítězství milosti Boží a vnitřní vroucnost v jeho styku s potřebnými.

V BERLÍNĚ

Když se Sonnenschein po belgické výpovědi vystěhoval z München-Gladbachu do Berlína, nikdo vlastně nevěděl, co tam chce a proč odešel právě tam. Katolický život Berlína byl na hodně podpro střední úrovni. Sám P. Sonnenschein o něm kdysi řekl: „Berlín je sice velkoměsto, ale berlínský katolicismus je zpropadeně maloměstský.“ Když se tedy odvážil do těchto poměrů, aby tam působil, musil mít mimořádnou dávku odvahy, ba ještě více, musil se k tomu cítit přímo Bohem povolán. Berlín byl také hradem jeho nepřátel a všech, kdo jej podezřívali ze zakrytých bludů modernismu a kdo zatahovali jeho jméno do podezřelých proudů, tiskem odsuzovaných. Jakmile se chopil práce v Berlíně, kampaň začala znovu. V těchto bojích trpěl P. Sonnenschein nevýslovně a není přemrštěné viděti v nich nůž, který mu ukrajoval bezohledně kusy zdraví a přibližoval jej konci. Vyhýbal se ranám, které byly na něho mířeny v podobě veřejných útoků a tyto se stále množily. Přibyla k nim nedorozumění s nunciaturou. Zákaz kázání a přednášek učinil jej podezřelým knězem v očích duchovních správců. P. Sonnenschein se na každou neděli a svátek nabízel farářům, že jim vypomůže. Byla přijata jen nabídka sloužení mše sv., kázání byla odmítána. Sonnenscheinův věstník „Kirchenblatt“ silně konkuroval místním farním věstníkům. To byl další důvod k napětí, jež bylo někdy tak vystupňováno, že Sonnenschein se neodvážil ani přímo jednat s faráři. Téměř nařákal: „Kdyby mne páni faráři alespoň jednou chtěli pozvat!“ Mohl k nim posílat jen svého prostředníka a přecházeje čekával venku, jak dopadne jednání. Jeho berlínské začátky byly tedy dobou trpkých zkoušek. Měly svůj účel, neboť osvědčenou trpělivostí vnitřně rostl. Bylo jisté hodně heroismu třeba k tomu, aby snesl nedůvěru studentstva, které s ním nechtělo nic mít, když mu bylo zapovězeno kázání a řečnění ve vratislavské diecési. — Jiné potíže mu

vznikaly pro volný a osobitě nenucený způsob života i chování, což mnohé katolíky zaráželo a pohoršovalo. Zazlívali mu na př., „že sedí celý den v kanceláři s děvčaty“, a že je „vůbec pochybným knězem“. Je tedy nesmírně zajímavé, jak mohl P. Sonnenschein ze svého tak těžkého počátečního postavení státi se časem „nesvěceným berlínským biskupem“.

Na Berlín šel P. Sonnenschein s plánem. Víme to z malé události na konci války. Sonnenschein šel ke známému lékaři, aby si dal vyšetřit stav srdce, jež mu dělalo soustavně potíže. „Jak dlouho mohu tak ještě žít?“ otázal se lékaře. „Deset let.“ — „Deset let? Dobrá, do té doby to udělám.“ — „To“ — bylo dobytí Berlína.

V Berlíně šel nejprve na dra Rabeneka, aby mu dovolil otevřít si kancelář v prázdných místnostech Volksverein. Dostal kladnou odpověď a začal zabírat jeden pokoj po druhém, až již dále nemohl. Našel si jiný dům a Rabenek mu povolil několik kusů nábytku pro nové kanceláře. Měl co litovati. Když přišel druhého dne do spolkového domu, našel tam jen několik starých opotřebovaných židlí, neboť všechny nejlepší kusy odvezl si Sonnenschein na nové působiště. Z jeho dopisů na vedoucí své münchen-gladbašské kanceláře vysvítá, s jakou námahou si pak opatřoval všechny ostatní potřebné věci, aby mohl pracovat ve velkém.

Patřil brzy mezi nejznamenitější politické řečníky. Agitoval sice pro katol. centrum, ale měl i své vlastní názory na politiku centra, se kterou ve všem nesouhlasil. A jako všechno, tak i toto politické působení mu bylo hlavně prostředkem k navazování známostí, k tomu, aby si lidi nějak zavázal, aby zkrátka získal pevnou půdu pro svoje ryze kněžské působení, jemuž se výhradně a cele zasvětil. Zdá se, že jeho duše dlouhými zkouškami tak uzrála, že její čistota se stala milou Bohu. Byl v té době již zcela naplněn Bohem a jeho láskou k duším. Neměl jiné radosti, než moci rozvíjet své kněžské poslání. Na-

psal v jednom dopise, v období svých největších politických úspěchů: „Z postních kázání ve Wilmersdorfu a Friedenau mám větší radost, než z celé své politické činnosti.“

P. Sonnenschein je opravdu teprve nyní v Berlíně tím velikým otcem chudých a utištěných, důvěrníkem ztroskotanců a hlavně pravým apoštolem a milujícím knězem, který usiluje již jen o to, aby v duších vytryskl naplno skrytý pramen života Božího. Snaží se o to *pokorou*.

Útěk z München-Gladbachu byl jako symbolikou svlečení starého člověka. Ten liberální, ostrý a nadmíru kritický Sonnenschein se do Berlína nedostal. U těch, kdo ho znali, vzbuzovalo hluboký podiv poznání, že se nyní zdržoval kritiky a výsměchu všeho, co mu dříve připadalo naprosto nesnesitelné a neobstálo před jeho ostrým slovem. Nikdy již nevyšlo ani z jeho úst, ani z jeho pera slovo odporu. Přestaly pro něho existovati všechny problémy s reformami aplikací církevního života na moderní poměry a myšlení. Byly to otázky, které jej dříve cele zaměstnávaly. Nyní nenalézal v Církvi a její správě nic, co by potřebovalo reformy, nic zpátečnického a nemoderního. Začal se naopak starat o obhájení dosavadního stavu církevního zřízení a pokladu víry. Třebas si dříve neodpustil nějakou tu poznámku proti encyklice, berlínský Sonnenschein neznal již než slepou poslušnost. A jednalo-li se o základní ideje, o něž dříve bojoval — reforma biblické exegese, *distinguo* v otázce indexu atd. — uzavřel se v té věci do úplného mlčení. Jeho kritika zmlkla úplně i v ostatních oborech, ke kterým kdy zaujal stanovisko. Pocítil v tom hlavní překážku apoštolské práce a od té chvíle se neodvážil nikdy nikoho dotknout; a jestliže jeho postavení vedoucího redaktora „Kirchenblattu“ vynutilo mu slova úsudku, učinil to tak, že zvážil myšlenku, aniž se dotkl nějaké osoby nebo strany. Pro něho i pro jeho práci měla tato zdrženlivost tu nesmírnou důležitost, že přehlížela místní rozpory a pomáhala k tomu, co P. Son-

nenschein zamýšlel nejdříve: sjednotiti všechny berlínské katolíky v jeden celek, který je si vědom, že vnější síla katolicismu je dána nesčetnými zástupy jiných lidí, kteří jdou uvědoměle toutéž cestou, čili, že katolík nesmí být mezi berlínskými pohany a evangelíky uvědomělou popelkou.

Jeho chování a život v Berlíně zdál se mnohým nevysvětlitelným a nejrůznější dohady se kupily kolem Sonnenscheinovy osobnosti. Dnes můžeme říci, co toho bylo příčinou. Posuzujeme podle výsledků jeho práce a podle sporadických záchvěvů jeho nitra v „Notizenbuch“. Sonnenschein prožíval v sobě a v ostatních stvořeních tak dokonale přítomnost Boží, že nastalo u něho, jako u jiných omilostněných duší, poznání o lásce, která jediná je s to, aby účinně působila přímo na duše, impulsivně povzbuzovala k novému životu, a která byla vždy jediným správným způsobem reformy.

Na čem se shodují všichni, kdo pozorovali Sonnenscheinovo dílo, je to, že bez této jeho „konverse“, přes všechnu jeho obětavost byl by pravděpodobně skončil osudem upřílišněných aktivistů a nezemřel jako chloub a sláva katolického Berlína.

V PLNÉM PROUDU

V nejživější berlínské čtvrti, v domě stejně vzdáleném od nádraží, university a katedrály sv. Hedviky, otevřel P. Sonnenschein svoji šestipokojovou kancelář, tepnu katolického života v Berlíně. V čekárně, vydekorované starými regály s deskami a přihrádkami, sedávali u stolů s časopisy a nejnovějším „Kirchenblattem“ lidé všech možných druhů a psali na zvláštní lístky svá jména a účely návštěv. Chvilkami zazněl zvonek a „čísla“ byla postupně volána k „panu doktorovi“. V předsíni na stěnách samý originál a stolek vedle stolku. Za každým klepala písátka horlivě na stroji nějaký doporučující dopis, výpis adres, poukázku na knihu z knihovny SSS — P. Sonnenschein pracoval pořád pod touto

reklamou — a kolem dokola čekali lidé na vyhotovení. — Kancelář dra Sonnenscheina: Pod velkou mapou Berlína, mezi regály a bateriemi kartoték sedí „pan doktor“ stále ve střehu, jednu ruku na telefonu, druhou listuje v kartotéce. Očima již měří příchozího a poutá jej k sobě silou své osobnosti, aby vyslechl další obtížené lidské srdce.

Sonnenscheinův personál byl v ustavičném tempu, bez chvilky oddechu. Nával lidí a starosti vyžadovaly stále vypětí sil od šéfa i podřízených. Měl i příležitostné chvilkové pomocníky mezi studenty, ale ti u něho nikdy dlouho nevydrželi. I personál se ustavičně měnil. Pracovní doba u „pana doktora“ neznala rozdílů mezi dnem a nocí. Psací stoly bývaly obsazeny třeba do 1. hod. zrána. Pak rozdával P. Sonnenschein čokoládu a suchary a dohlédl na pořádek po skončení práce. Někdy celou noc úryvkovitě diktoval a písáčky měly co dělat několik dní, aby zvládly nashromážděný materiál. Po takové noci P. Sonnenschein obvykle někam odejel. Jakmile se za ním zavřely dveře, ozvalo se z kanceláří jásavé Deo gratias s dvojitým alleluja, zpívané personálem z radosti nad nepřítomností pana doktora.

Zdálo by se, že způsob jeho práce byl prostým byrokratickým schematisováním, ale tomu tak ani zdaleka nebylo. Přes vnější úřední formu jednání byla jeho pomoc nejkrásnějším, co mohl konat, protože do ní vnesl všechnu svoji lásku, jak se konečně přesvědčili všichni, kdo u něho vyhledali někdy pomoc.

Do své centrály soustřeďoval všechnu katol. aktivitu Berlína. Tam zakládal výpomocná konsorcia, jejichž členové nevěděli ani, jak se do nich dostali a jak z nich vypadli, jen on sám věděl, jakého účelu jimi dosahoval, odtud dosazoval do berlínských redakcí, úřadů a do všech možných míst spolehlivé katolíky, které si přivolával z různých koutů, aby zesílil posice katolíků v Berlíně. Odtud se pořádaly velké katol. sjezdy a slavnosti, vypisovaly se ceny, zde byly redakce několika katol. časopisů a kuly se účinné plány do budoucna. Zde konal P. Sonnen-

schein své nejdůležitější porady, po celodenní dřině, unavený a pojidající narychlo brambory se zeleninou mezi řečí, která byla jednotnou direktivou pro projednávání záležitosti. Dole již čekalo auto, aby jej zavezlo k poradě s ministrem, pak zpět do kanceláře vyslechnout několik opozdílů a zase k nějakému zasedání, nebo na pohřeb, na svatbu, k přednášce v některém z domů milosrdenství, ke kázání a opět do schůze dělnické korporace a na konec na nějakou návštěvu, kde se sešlo několik vlivných lidí, které chtěl obrátit ke svému mínění. A stalo se často, velmi často, že dojel ještě včas na půlnoční schůzku, kterou svolal třeba do domu ředitele školy t. č. na prázdninách. Vracel se v půl 10. domů a našel cestou osm mladých lidí — děvčata i mladíky. Prý studenti. Rádi by šli někam večeřet, důstojný pán je jistě neodmítne. Chudák. Měl 15 feniků v ošoupaném kabátě a sám neměl v ústech. „Děti, jsem švorc, ale počkejte!“ Levičkou vytáhl hodinky, co zatím palec pravé ruky spočinul na dlouhé kartotéce a čtyři prsty zahrály neslyšnou melodii na hranách kartonků. „Paní X., choť min. rady. Telefon 5761“ — na bílém lístku. P. Sonnenschein již volá číslo do telefonu a hlásí: „Milostivá paní, mám malou společnost, laskavě nás pohostíte, ano? v 10 hodin přijdeme. — Bolí hlava? — Nevadí, milostivá, jedna studentka tu umí vařit, jen nám rače ponechat klíče od spižírny, děkuji!“ Sluchátko již viselo a kolem desáté noční hodiny hostila choť pana ministerského rady 9člennou společnost. — Jindy. Přijde neznámý mladík, zda by mu pan doktor neopatřil laskavě nějaký nocleh. Kartotéka, telefon. Mladík poslán do rodiny vysokého úředníka. Ráno vrčí telefon: „Důstojný pane, hned po odchodu vašeho hosta jsem zjistila, že mi zmizela jedna kožišina!“ . . . A P. Sonnenschein chladnokrevně odpovídá: „Tak! . . . A to jste měla jen tu jednu?“

Lidé, kterým jednou pomohl, leželi mu již na mysli neustále. Sledoval jejich budoucnost a staral se o ně s neslýchanou srdečností. Osobně je navštěvoval

nebo, nešlo-li jinak, posílal jim na návštěvu někoho, kdo by jim porozuměl, kdo by jim byl blízko v jejich tísní. Vždycky pak šli jeho poslové s nějakým dárkem, který měl potěšit a připomenout, že na ně jedno kněžské srdce s láskou myslí. Nesli květiny, peníze, vyřizující upřímný pozdrav od P. Sonnenscheina. S jemností jemu vlastní vybral si za posla mladé děvče, nebo kněze, studenta, nebo starší dámu, podle situace adresátů, kterou dovedl vycítit a prožít; a osamocené lidi zaváděl s jemným násilím do společnosti, kde by se necítili tak tíživě sami, pořádal pro ně odpolední čaje a večírky. Měl-li své chráněnce nemocné, navštěvoval je v bytech a nemocnicích. Na všechno si našel volnou chvíli. Sezdával ministra i chudé poběhláky, pohřbíval lidi, které nikdo neznal a řečnil nad jejich hroby s dojemnou srdečností. Všechno, jako by dělal věci samozřejmé. Nikdy se nevyptával, zda ten, kdo u něho hledá pomoci, je toho hoden, neptal se na náboženství, ani příslušnost. Pomohl vždycky, bez vyžadování osobních papírů. Byl ovšem nesčíslněkrát podveden a podle využit, ba došlo to tak daleko, že se mnoho lidí zařeklo nedati mu již ani krejcaru. Byli toho přesvědčení, že peněz použije špatně. Sonnenscheinovo doporučení znamenalo mnohým pravý opak. Vždyť se stalo, že doporučil představené pensionátu na byt — prostitutku. Nebo jedné citlivé dámy poslal pouliční děvče na výpomoc do domácnosti. Měl potom mnoho nepříjemností s uraženými lidmi, ale na to již nedbal. Pomáhal dále každému, kdo přišel. Zjednával, nebo sám dával doporučení na hlavy států, na banky a obchodníky, na profesory a vysoké úředníky, doporučoval ke zkouškám, na uprázdněná místa, zjednával peníze a byty, hodiny a stipendia, vyjednával umělcům a řemeslníkům práci, přijetí do nemocnic, do ozdravoven a sanatorií, vymáhal jim cestovní a prázdninové podpory. Postaral se lidem o lékaře, obhájce i o šaty a životní potřeby. Jeho skříň byla nevyčerpatelnou zásobárnou čokolády, sucharů, kondensovaného mlé-

ka, byly v ní kabáty, klobouky, prádlo, víno a cigarety a poznal-li na někom nevolnost, vytáhl z ní i láhev koňaku a sám si připil, aby dodal ostýchavému návštěvníku chuti. Neměl-li potřebnou věc ve skříni, nalezl ji jinde. Stalo se, že si zul pod stolem nové boty a daroval je chudákovi. Totéž učinil se svrchníkem, který měl teprve po třetí na sobě a chodil opět ve starém kabátě, který se neodvážil nikomu nabídnout, ale pro něho byl nadále dobrý.

Tajemství jeho přístupu k lidským srdcím spočívalo v jeho velké lásce a heroické pokoře. Ta mu umožňovala jednati jako rodný bratr s člověkem pohlavně nakaženým, ujmouti se jako sestry neznámého děvčete, které si přišlo postěžovat s dítětem v náručí a míti pro všechny ne slova soudce a mravokárce, nýbrž lásku s okamžitou pohotovostí pomoci. Poznání vlastní nicoty bylo hlavní vzpružinou jeho styku s lidmi. V důvěrné chvíli v půlnočním tichu ulice řekl svému příteli, jak poznává na sobě, že všechna lidská ctnost je něčím nesmírně nejistým. Jen milosrdná ruka Boží skýtá jistotu samu. Jeho noční toulky měly ten účel, aby vyhledávaly bídu, které lze na ztichlých ulicích dosti najít; P. Sonnenschein vyhledával příležitosti k pomoci. Málokdo také věděl, že v předměstích a zastrčených domcích žijí lidé v ustavičném živém styku s drem Sonnenscheinem, který ulehčoval jejich stísněnému postavení a vléval jim novou důvěru v kněze Církve již tím, že na sebe převzal jejich nejtěžší starosti.

Pro přátele a zájemce vydával P. Sonnenschein zvláštní „Wochenprogramm“. V telegrafických větách uveřejňoval oznámení, nabídky a poptávky po všem, co spadalo v okruh zájmů jeho a lidí, kteří k němu přicházeli. Hlubokým dojmem působí obraz velkoměstské bídy, který týdně doplňoval ve svých SOS voláních o pomoc. Navazoval v nich na záležitosti projednávané u něho v kanceláři, kam chodilo denně pro pomoc 50 i více lidí, a na své pochůzky po zákoutích Berlína. Oznámení měla takovýto ráz:

Vzdělaná katolička v Berlíně. Vychodila lyceum

voršilek. Obstarati výdělek. Měsíce bez práce. Jedno dítě. Velmi potřebná. Hledá místo, domácnost, výpomoc. — Místo v obchodě pro *recitátorku*. Bez prostředků. Zimní plášť. Podvýživa. Nevytápěný pokoj. Jen jediné šaty. — *Filmový herec*. Potřebuje žaket a frak. Platí mnoho za půjčení. Úplně chudý. — *Malířka*, nyní stenotypistka. Otec sochař. Dvě děti. Muž v blázinci. Jednopokojový byt. Dva roky bez povlaků na polštáře. Vyprosit místo v obchodě. — *Studentka hudby* potřebuje klavír půjčit levně. — *Nemanželská matka*, dříve studentka gymnasia, nemocná na plíce, vlhký byt, nejvyšší nouze, prosí o postýlku pro čtyřměsíční děcko. — *Vídeňský student*, šlechtic. Zemřelý otec lékařem. Matka herečka ve dvorním divadle. Zchudlí. Řeholní povolání. Úplně vyčerpan. Potřebuje tělesné a duševní péče. Nejdříve byt a dobré ošetření. Úplně bez prostředků. — Obstarati *ochranný dohled*; zámečnický učeň. 8denní vězení. 2 roky podmíněčně. Násilnický založený. — *Operní pěvec* v nejtrpčí bídě. Sklepní byt bez postele. Potřebuje deky. — *Bádenský student práv*, devátý semestr. Jediný výdělek: prodej novin v noci z neděle na pondělí. Bez stipendia. Potřebuje právnické knihy. — *Diplomovaný inženýr* bez místa, šedesátiletý. Úplná podvýživa. Hledá možnost dvoutříměsíční zotavené na venkově. — *Vyhladovělý jihoněmecký student* přijme jakoukoliv práci. Má policejní povolení k cídění bot. — *Malíř, nemocný na plíce*, rekonvalescent, potřebuje půjčit křeslo. — *Zubní lékař* bez místa; ženu. Právě narozené dítě. Klinika. — *Studentka*, 7. semestr, nemanželské dítě pětiměsíční, hledá práci a výživu pro sebe a pro dítě. — *Roční světlovlasé dítě* zaopatřit. Matka manekýnka. Vychována na lyceu. — *Ženatý student medicíny* zemřel. Mladá paní prodává prádlo a obleky. Pohřeb chudinský. Mimo rakev. Mrtvé tělo 1.85 cm překročuje normál. 60 marek doplatit na rakev. — Atd. . .

Tak vypadala Sonnenscheinova návštěví.

Byl apoštolem velkoměsta. Měl mnohé, zvláště

působivé dary, které vynikaly v jeho činnosti kazatele a řečníka. Neměl úřední poslání ku práci v duchovní správě. Šel tedy k lidským duším soucivnou láskou a obětí a tak je vnitřně obrátil k důvěře v církev a v její život. Říkal, že řečnictví je mu životní nutností. Jeho improvisátorská schopnost měla v sobě něco geniálního. Připravoval se na cestě ze sakristie ke kazatelně, od dveří sálu k řečnickému pultu, a to pouze psychologicky. Ohledával půdu, zapojoval kontakt s posluchači a po dvou, třech větách si našel již jistou cestu k jejich srdcím. Myšlenkově byl připraven stále. Za jakýchkoliv okolností dovedl na sebenepatrnější podnět reagovati nejvybranější ukázkou řečnického umění, v překvapující obsahové pohotovosti. V tiché chvíli, opřen o rám dveří, byl náhle otázan přítelem na několik myšlenek pro přednášku k vybranému publiku. Sklonil mírně hlavu, vteřinu se rozmýšlel a pak, v nepřetržitém proudu pronášel nejvybranější myšlenky a nejvzácnější moudrosti jako materiál k přítelově přednášce. Tak uchvacoval často.

Jeho řeči byly myšlenkově bohaté, ať jednaly o sebe vzdálenějších oborech. — Cestou na indický večírek, který sám pořádal, dal si od přítele odborníka vyložití v autu něco z indické literatury. Na večírku pak, po přednášce učeného indologa, sám povstal a ve skvělé řeči shrnul v několik náboženských a kulturních pohledů výsledek večírku, přičemž s přirozenou lehkostí operoval sáhodlouhými jmény indických spisovatelů a obsahy literárních pramenů. Účastníci odcházeli oslněni jeho úžasnými vědomostmi.

Když P. Sonnenschein mluvil, plynula jeho řeč z hlubokého vnitřního přesvědčení. Promlouval, jako by viděl do sebe a do věcí a posluchači se neubránili dojmu, že je v tajemném styku s věcmi a událostmi, o kterých mluví. To nejhlavnější a nejdůležitější shrnul pak obyčejně v několika bodech ke konci řeči, aby usnadnil přehled a všem ji zpřístupnil. Při přednáškách ostře vyhlašoval pojmy, s te-

plou srdečností a opět s duchaplnou povýšeností stupňoval dynamiku s obsahem své řeči, elegantně a bravurně si pohrával s významy a slovními formulacemi a přece neodbočil, ale vysvětloval, naklánil na svoji stranu, zatím co posluchači viseli na jeho rtech, poutáni silou myšlenky a přednesu. Chtělo se jen sedět a poslouchat, poslouchat... Až náhle přišel závěr řeči, věcná pointa plná myšlenkové bohatosti a Sonnenschein končil řeč, vždycky před svým publikem. Tajemství jeho kouzla bylo v nadšení a živé opravdovosti, vnukané věrou tomuto knězi, který mluvil věci, za něž nasazoval a obětoval celý život a které měl před sebou v jasném zření.

SONNENSCHN REBAKTOR

Ve svém programu konverse všech k Bohu navazoval P. Sonnenschein na poznání běžného života s úchytkami a odklony od správného směru daného věčným zákonodárcem. Osobním obětováním odkrýval lidem pohled do církevní universálnosti a všestrannosti. Běžné dobové názory zakryjí normálním lidem pohledy do řádu věcí a bytostí tak, že se snadno dávají svěsti osobními sklony k jednání, jež se nekryje s mravními předlohami, jak je diktuje nezaujatý rozum, třebas ještě neozářený jasným světlem nadpřirozeného života. Leckdy odkryl takovýto rozum, veden spíše pudovými potřebami člověka, mnohé krásy v užívání věcí k osobnímu blahu. Od technických novinek až k pěstění těla v krásném sportu se táhne paprsek lidské touhy po blahu. Nelze je však dosáhnouti bez působení nadpřirozeného, mimo vlivy duchovní, církevní.

Zachrániti lidi od omylů a katolíkům zdůraznit možnosti jejich duchovního předáctví, to chtěl P. Sonnenschein i jako redaktor. Aby pronikl ke všem katolíkům Berlína, potřeboval list, který by roznášel jeho myšlenky a nadšení pro svaté zájmy. Vyhlédl si Kirchenblatt. Několikrát se pokusil dostat se do jeho redakce, ale marně. Šel na to tedy oklikou. Ro-

ku 1924, v době dovolené redaktora Kirchenblattu, oznámil farářům a osobám, jež měly hlavní slovo v otázce Kirchenblattu, že je donucen okolnostmi, aby začal vydávati *svůj* Kirchenblatt für die Akademiker, který se postaví na linii Kirchenblattu a může mu konkurovat. Jeho plán byl ihned odmítnut. Tu navrhl Sonnenschein, aby redakce nynějšího Kirchenblattu byla předána jemu. Tentokrát dosáhl, oč usiloval. Když se vrátil redaktor z dovolené, nalezl v redakci jako šéfa — Sonnenscheina.

Převzetí redakce chápal P. Sonnenschein jako převzetí vlády nad duchovními silami katol. Berlína a s plnou silou a vzletem se dal do díla. Každé číslo Kirchenblattu dělalo dojem nově vytvořeného díla. Bylo to uskutečňování stále nových plánů, každý výtisk přinášel čtenářům nové překvapení ve vnitřní úpravě i v obsahu, takže byl s chutí čten. Mnoho lokálních farních věstníků děkuje za svůj zánik Sonnenscheinovu Kirchenblattu. Ten však dovedl všechny stonásobně nahradit.

Sonnenscheinův Kirchenblatt měl tři vlastnosti, které si přál jako šéfredaktor vočkovat katol. životu Berlína. Měl niveau, měl formát, měl kvalitu. (Oblíbené Sonnenscheinovy výrazy.) Byl ryze katolický a při tom měl ráz velkoměstského listu, s jeho konkurenčním duchem v obsahu, úpravě i vedení a měl živý, průbojný charakter nejčtenějšího listu. Osoba redaktora je pak nejúplněji zachycena v jeho originálních člancích „Notizen“ s podtitulem „velkoměstská rozjímání“. Vidíme v těch úvahách velkoměstského kněze, apoštola plného nejvyšší mohoucnosti mezi neřestí a bídou, rychlého v rozhodování, věcného, vždy pohotového, skromného. Notizen jsou krátké a rychlé, sběžné, ale hluboce zachycené pohledy a úsudky o životě. Ukazují Sonnenscheinův kněžský katolický, charitativní, sociální pohled na život a řešení jeho komplikací. Jsou pohledem do jeho vnitřního života, do jeho duše. Byla plná Boha a plná touhy po všem, co Bůh lidem slíbil. Na to vše chtěl lidi upozorniti a chtěl jim toho jako kněz

co nejvíce dáti. A bylo mu radostí použití života moderního člověka k tomu, aby jej co nejvíce sblížil s Bohem. Proto nemohl pracovat metodami baroka a způsoby 19. století, protože byl ve skutečném styku s lidmi. Měl pochopení pro způsob jejich života, který si sám osvojil, ale kterému dal posvátný ráz vnitřním zakotvením ve snaze míti co nejvíce rád Boha-člověka. Pochopil, že „náš Bůh je Bohem živých“. A s živými lidmi nelze se stýkat v přežitých formách. Láska je v porozumění a přizpůsobení. Proto omnibus omnia factus. Býti všechno, pro každého.

JAK PRACOVAL

Organizační činnost Sonnenscheinova budovala na SSS a na „Kroužku přátel SSS“, jehož cílem bylo: Pomoci mladé inteligenci, která přichází ze všech koutů do chaosu Berlína ke zdomácnění a postavení jejich duše na pevný katol. základ. Jak se Sonnenschein staral o hmotné zabezpečení mladých inteligentů, o tom svědčí berlínské úřady a obchody osazené jeho lidmi. Ti pak byli nositeli jeho ideí a lnuli k nim, neboť byli získáni láskou. Patřili k jeho kroužkům jako „hosté“. Pro kruh přátel a pro hosty vykládal neděli co neděli na předměstí evangelium. Málokdo věděl, co ho stálo trpělivosti a vytrvalosti, aby se připravil na tyto namáhavé a pracně skládané promluvy. Vyšly později také tiskem. Jejich vážný, téměř těžkopádný sloh neprozrazuje autora švihných noticek.

P. Sonnenschein měl také velké plány na rozšíření liturgického hnutí. Mezi nejskvělejší věci v jeho notickách patří úvahy o liturgii, křtu, o manželství a o svátostech vůbec. Jsou to přímo klasicky posvátné texty, jimiž dokazuje, jak velice mu záleželo na liturgii a na liturgickém životě, který se snažil v Berlíně rozdmýchat. Viděl v něm okem kněze nejlepší a nejúčinnější prostředek k výchově katol. uvědomení a k vážnému katol. životu.

Jeho hluboká znalost života a lidí dala vznik myšlenke, která je u kněze obdivuhodná pro svoji originalitu. Viděl jako nutný předpoklad svého díla, že katolíci si nesmí zůstat cizí, musí se navzájem znát a vědět o všem, co kdo mezi nimi vytvořil, aby se každý kulturní přínos mohl stát napřed společným majetkem a společnou radostí všech. Z toho důvodu pořádal své „schůzky“, na kterých seznamoval osoby nejrůznějších stavů a tříd. Obnovováním schůzek přispíval k utužování navázaných známostí a přátelství. Svoji hrstku pracovníků mísil jako kvas mezi pozvané hosty, napomáhal k úrodnému duchovnímu mísení a k oboustrannému duchovnímu oplodňování. U lhostejného katolického publika budil zájem o jeho umělce a představoval svým berlínským známým a vlivným činitelům výkvět německé inteligence. Básníci a umělci přednášeli na jeho „schůzkách“, umělci předváděli vybrané kusy svého umění a leckdy uplynul celý večer za zvuků prvotřídní komorní hudby. Byla to cesta ke sjednocení života a umění. Probouzení smyslu pro krásu. Smyslu pro věci vyšší.

Poučování o všech otázkách mělo se katolíkům dostati přednáškami v nově založené „Katholische Volkshochschule“. Opět jeden Sonnenscheinův čin, který s úmyslem vzdělání katol. inteligence sloučil dlouhou řadu odborníků v jednu myšlenku — budoucí katol. university. Ve svém ohnivém svolání píše:

Musíme již jednou vybědnouti z banálnosti obyčejných radostí a sporadického přednáškového vzdělávání. Spolkový život tohoto umělého města, kde jde všechno podle pravítka, všechno uměle stavěno, všechno vypočítáno na vnější efekt, musí být konečně proražen životně silnou organickou činností! Vidíme docela jasně náš cíl! Ne nějaké partikulární vědecké poznatky, které jsou neztráveny skládány vedle sebe, ale životně navázání na výsledky získané na školách a na potřeby dne! Velkoměsto má tak málo času na přemýšlení! Přehání a pracuje povrch-

ně. Poskytněme tedy člověku možnosti k vnitřnímu vzkypění a zúrodnění. Hlavním účelem je včlenění mnohých vědních oborů do širokého rámce jednotného křesťanského myšlení. (Z předmluvy k seznamu přednášek 1927.)

Ke svému 25letému kněžskému jubileu dostal P. Sonnenschein větší peněžitý obnos od svých berlínských přátel. Tyto peníze věnoval svým miláčkům studentům a zřídil „akademickou čítárnu“. Takovou čítárnu mají ale málokde, neboť každý, kdo přišel čerpat z jejích 3000 svazků a 150 časopisů a novin, jež tam denně docházely, mohl za milodar 5 feniků popíjeti při práci čaj, kávu nebo čokoládu. Z této čítárny chtěl míti kulturní středisko berlínské katol. inteligence. Čítárna na sebe upozorňovala vydáváním časopisu „Anzeigenblatt“, ukazatelem a rádcem při katolickém hodnocení knižní kultury.

Na co ještě mohl počítat při výstavbě nového katolického Berlína? Koho by napadlo a kdo by se odvážil založiti k vůli tomu nové město a osaditi je výhradně katol. rodinami, aby láska k vlastní hroudě jim pomáhala vytvořiti novou zdravou společnost, plnou duchovní síly a svěžesti? I toho se chopil P. Sonnenschein a přes nepřehledné překážky prosadil založení „katolické vesnice“ na obvodu Berlína. S jemným pochopením pro rozpaky majetných v trapných dobách inflace radil a ukazoval, kam nejvýhodněji peníze uložit a zachránit je před ztrátou hodnoty. Tak vzrostlo Berlin-Marienfelde-Mariengarten.

SONNENSCHN EIN A HNUTÍ MLÁDEŽE

„Hnutí mládeže“ označil P. Sonnenschein za jednu z mocných překážek, které mu v Berlíně stály v cestě. Je to velmi zajímavý případ v Sonnenscheinově činnosti. Již pouhá zmínka o „hnutí mládeže“, třeba z úst nejlepšího přítele, působila na něho silně dráždivě. On, který mládeži tak rozuměl, sám ji vybízel k odložení starých šablonovitých způsobů a

k samostatnému osobitému myšlení, přišel do konfliktu s hnutím, jež začalo podobným způsobem. Thrasolt uvádí jako příčinu konfliktu různost metody. P. Sonnenschein uchopil moderní život města v celé jeho zevní podobě a v jeho rámci přál si pro mládež rozvoje. Byla to zajisté výtečná snaha. Vychovávat lidi v prostředí, ve kterém budou nuceni jednou neustále žít. Tím se jim usnadní život, když nebudou musit slučovat kontroverze života a smýšlení, ale veplují do něho vnitřně vyspělí pro poměry, které budou kolem nich neustále. U Sonnenscheina se to jevílo jako nenucené chování a družnost v nejrozličnějších okolnostech velkoměstského života. „Hnutí mládeže“, se kterým se střetl, mělo svoji určitou snahu v romantickém návratu k přírodě, útěk z velkoměstského prostředí, které pokládalo za největší překážku pravého života. V praxi se to jevílo asi tak, že exponent hnutí mládeže dal pro dámy na večírku podávat čaj a bábovku, Sonnenschein nabídl dámě cigarety a likér. Hnutí bylo tedy něčím bytostně zpátečnickým v jeho očích.

Sonnenschein byl autorita. Chtěl, aby se všechno veřejné dílo jednotně. Podřízeno vůdčí vůli. Hnutí mládeže šlo uceleno pouze programově. Jednotně jen v nejnútnejších případech. Jinak si mohl jednotlivec jít po dráze vlastního vývoje. Zdálo se tedy, že je to hnutí velkých slov, žádných činů. To nemohlo imponovat Sonnenscheinovi, který co řekl, za tím šel, až to splnil. Viděl hnutí mládeže bez určitého pořádku, bez kázně, mládež bez úcty k institucím starým a úctyhodným. Kritisující a všeho schopnou. Byl v tom u něho kus vlastní zkušenosti, že takhle se nedojde nikam, že je třeba obratu, ukáznění, upření pozornosti na vůdčí spolehlivou autoritu.

Sonnenschein se netajil svou hlubokou nesympatií k hnutí mládeže a jeho duchovním inspirátorům. Redigoval na př. mnichovské vydání ilustrovaného díla „Das katholische Berlin“. Kdo v obsáhlé publikaci úplně chyběli? Nebylo tam ani zmínky o zná-

mém německém pacifistovi dominikánu P. Strammannovi, nebyl tam uveden ani Guardini, známý theolog a profesor katol. světového názoru na berlínské universitě. V Guardianim viděl P. Sonnenschein racionalistu a planého intelektuála, který svými výklady šíří rozumářství, jemuž je pochybné všechno, o čem se nemůže přesvědčit, i když se to týká věci víry. Viděl v něm charakteristického vůdce hnutí mládeže, s nímž nemohl souhlasit. Vyjádřil se v tomto smyslu i v jednom ze svých projevů, ale byl usazen, když Guardini v jasných citacích dokladů převážil právo na stranu hnutí mládeže.

Sonnenscheinovo utkání s tímto hnutím dává poznati, jak si byl jist způsobem svého jednání a jakou sílu, energii a otevřenou nesympatii projevoval v boji s protivnými proudy.

P. SONNENSCHNAIN V SOUKROMÉM ŽIVOTĚ

Kdo si chce představit P. Sonnenscheina, ať myslí na člověka ustavičně zaměstnaného pozorováním, zachycováním dojmů do zápisníku, plánováním a vyhledáváním příležitostí k okamžité pomoci. Miluje však krásu, jsa estétem, a člověkem kulturním. Rád, třebaš jen „na skok“, jak říkával, zasedne ve svém ošoupaném kabátě do klubovky vybraného salonu a vnímá a prožívá v sobě krásu věcí, pro které je tím citlivější, čím je na nich vnitřně nezávislejší. Nemá času ani na zotavení. Jeho přátelé se jednou složili a poslali jej vysíleného do lucemburských lázní. Vydržel tam dva dny. Pak nastoupil se zápisníkem v ruce cestu zpět. Neměl chvilky klidu, aby si přečetl nějakou knihu. Co potřeboval vědět, to se dověděl ústně z hovorů a dotazů. Měl svoji schopnost čísti v knize denních událostí a ta mu byla látkově nevyčerpatelná.

Ať se v Berlíně dalo cokoliv důležitého, při všem bylo vidět P. Sonnenscheina, ale ne jako diváka nebo representanta. Kde byl, tam se účastnil činně,

všude měl co říci, všude co dát. S jemným taktem vyčkal svoji chvíli, třeba delší dobu s někým skromně hovořil, navrhoval, nebo pozoroval. Při tom nikdo nemohl z něho vyčíst, co chce a jaké má plány. Dovedl se přizpůsobit, změnit, byl jakýmsi univerzálním člověkem s úžasnou proměnlivostí. Ale jen navenek. Vnitřně šel za svou myšlenkou sebeobětování pro vítězství katolické myšlenky lásky k ubohým a trpícím.

P. Sonnenschein měl jemný smysl pro odpovědnost a snahu vystupovati všude příkladně, jako representant katolické myšlenky. Zvláště v kruzích, kde bylo jeho chování předmětem pozornosti, dával na sebe velký pozor. Byl pozván v postní době na večer do klubu šlechticů. Podávaly se cigarety a pilo se víno. Sonnenschein nekouřil ani nepil. To proto, že je půst, jak pravil. Byl tam s ním jeho známý, také kněz. Ten klidně kouřil a popíjel a v duchu byl pln podivu nad Sonnenscheinovým chováním. Domů šli oba společně. V přítelově bytě však bylo první slovo Sonnenscheinovo: „Dej mi nějakou cigaretu a přines ze sklepa láhev vína!“

Řekl jednou, že kdyby měl k tomu plnou moc, že by zakázal duchovním, aby v Berlíně popíjeli, nebo cokoliv jedli ve veřejném lokále, a že by zapověděl knězi jíti po ulici třeba s vlastní sestrou. Nebylo to pokrytectví, nesnažil se před lidmi vypadat jinak, než byl skutečně, ale věděl, jak příklad kněze, je-li dobrý, vykoná mnoho, a je-li špatný, může dát mnohým lidem záminku k tomu, že počnou volně pohlížet na církevní zákony a na plnění příkázání, omlouvajíce svoje jednání příkladem kněze. A P. Sonnenschein nechtěl pohoršit ani děti, ani farizeje.

Modlitbě nevěnoval P. Sonnenschein mnoho času. I mši sv. sloužil zřídka kdy mezi týdnem. Ale přesto, když se mu naskytla volná chvíle, tu chvilka jeho modlitby před svatostánkem stačila jej zapálit nejvyšším ohněm lásky. S tím pak běžel mezi lidmi a zažehoval tímto mohutným plamenem jiná srdce. Jinak mu modlitbou byla jeho práce. Při ní myslil

na Boha, všechno konal z lásky k němu, napodoboval svého Mistra, který chodil po zemi dobře čině. Kolik krásy je třeba v jeho štědrosti! V dobách inflace bylo jej vidět, jak kráčí rychle hlavní ulicí s pytlím hrachu pro chudé, na zádech. Nikdo nešel od něho bez dárku; když již skutečně nebylo co dát, vytáhl z kabátu věc pro něho nepostrádatelnou, pouzdro s poslední cigaretou, a darováním se ho vzdal. Když ležel později v nemocnici, přicházely návštěvy jedna za druhou. Každý přinesl květiny, nebo něco, čím chtěl nemocného potěšit. Zatím však, co seděl host u jeho lůžka, cestovala již darovaná věc s jiným odcházejícím návštěvníkem, který ji měl donésti některému ze Sonnenscheinových nemocných se srdečným pozdravem od pana doktora. Na konec rozdal svým svěřencům celou kaktusovou sbírku, kterou mu sestry ponechaly v pokoji.

Jeho chudoba a prostota vtiskovala ráz celému zevnějšku. Neměl žádných požadavků pro svoji osobu, ať přišel kamkoliv. Požádal jen o vyprání špinavého kolárku a manžet. Dal si zašít klobouk, nebo kabát. Dostal-li něco na víc, putovalo to dále. Společenské formy a úslužnosti bral na lehkou váhu. Na návštěvu přišel ve dne, nebo v noci, jak se mu to hodilo. Zazvonil se svou společností třeba o půlnoci u vily ministra, aby dostal pohostění. Ve Freiburgu vzbudil o 1/2 12. v noci chovanky studentského domu. Pod paží nesl pro ně velkou buchtu.

P. Sonnenschein byl chudý, ale neměl nikdy nouzi. Mohl používat všech prostředků moderní kultury, bez starostí o zaplacení. Ke svým pochůzkám používal jen auta, na dálku vyjednával jen telefonem, oznamoval telegramy. Auto mu musil zaplatit, kdo s ním jel. Jel-li sám, dal zastaviti u domu některého ze svých známých a vyběhl rychle po schodech do bytu. Tam se starostlivě rozpačitou tváří hlásil: „Šofér čeká!“ A domácímu pánu nezbylo, než seběhnout dolů a Sonnenscheinovu cestu zaplatit.

Zmínili jsme se již jednou o jeho večírcích. Pořádal je v domech lidí bohatých a štědrých. Zval k nim

40 i více osob nejružnějších stavů. Jádrem večírku byla obyčejně nějaká přednáška a pak večeře. Sonnenschein chodil od skupiny ke skupině, seznamoval lidi, kteří se viděli prvně v životě, a chvilkami odskočil k hostiteli, aby pro některého z hostů vyprosil třeba peníze na cestu, balíček zákusků, nebo něco podobného. Při jídle vedl hlavní slovo. Žertoval, škádlil, hned zde, hned jinde, neklidný, nervosní, jako by něco skrýval, a nechtěl, aby se do něho vidělo. Ale všem připadal velmi sympatický a družný.

Věděl-li P. Sonnenschein o někom, kdo potřeboval co nejrychlejší pomoci, pak neznal ohledů při vymáhání podpory na svých známých. Nenechal nikomu peníze v klidu. Přišel k panu N.: „Jste při penězích? Ne? Nu, nevádí. Vám je možný úvěr. Vypůjčíte si 350 marek. Musím je mít. Jeden člověk zpronevěřil tento obnos. Zaplatíme-li to do večera, firma jej neudá. Toho člověka uchráníme vězení a on si bude moci najít jiné místo. Kdyby byl trestán, je všechno ztraceno. I jeho rodina (jistě ji znáte, ale nemohu prozradit jméno) upadne do hanby.“

Sonnenscheina měli za světce ti, kdo jej znali zblízka, kdo znali základ jeho činnosti. Bylo však velmi těžko srovnati jej s některým ze známých světců. Měl spíše rysy všech v krásně harmonické synthesi. Byl štedrý jako biskup Mikuláš, chudý a toulavý jako Benedikt Labre, byl inteligentním a silným apoštolem, přizpůsobivým jako sv. Pavel. Měl v sobě soucit Františka z Assisi. Neboť komu se více podobal, když se radoval ze své chudoby, když chtěl způsobit nějakou radost chudákům, když přivedl do své kanceláře stařenku a zde jí uvařil dobrou kávu, když ve svých vyhláškách se staral o zobání pro kanárky nemocného klienta, žebral o hadříky na panenku, když sbíral známky pro jiné, posílal jim lístek do biografu a vlastním kapesníkem sušil jejich slzy? Měl způsoby „nezpůsobného“ Filipa Neri, měl eleganci a dvornost Františka Saleského. Obětoval se službě chudých, dal jim svoje srdce a

v tom byl svatým Vincencem z Pauly. Takovým jej vidíme, když nalézá kdesi v Berlíně souchotinářské děvče s šestiletým dítětem, které ještě neznalo krásu vánočních svátků, a připravuje jim v přední katolické rodině nádherný Štědrý večer.

Šel-li Sonnenschein za svým cílem, neznal ohledů na lidi. Nesnesl odporu. A šel-li někdo proti němu, brzy poznal, co to znamená stavěti se proti Sonnenscheinovi. Byl-li odpor projevěn ve společnosti, neostrýchal se P. Sonnenschein udělat oponentovi třeba škaredou scénu, učinit jej co nejspíše nemožným. Když viděl, že někdo začíná na sebe strhovat nebezpečně sympatie druhých, zbavil se ho prostě tím, že ho dal za průvodce na cestu domů nějakému starému pánovi, který odcházel. Bezohlednost Sonnenscheinova připomíná Jeronymovo vystoupení proti sv. Augustinovi.

Byl si vědom povahy své přirozenosti. Ale byl ustavičně na stráži, aby neuplatňoval nespravedlivě sílu svého temperamentu v okolnostech, kdy k tomu byla příležitost. Všechny složky jeho povahy byly poddaným nástrojem působení Božího. Nevybíral si v práci. Dělal, co bylo právě zapotřebí a ve všem se vyznal, poněvadž měl na všem zájem. Proto také každému rozuměl a dovedl pomoci. V době inflace přišel k němu K. Gerst, ředitel společnosti národních divadel, do Berlína, kde měl přednášet. Doprovázela jej mladá recitátorka. Šli přímo k P. Sonnenscheinovi, aby jim našel nějaký byt. Po chvilce telefonického hovoru přislíbila jedna představená, že vezme slečnu na noc. Horší to bylo s pánem. Tu se k němu Sonnenschein otočil a pravil: „Víte, to musíme udělat jinak. Řeknu jí o „pánovi“, ale tak, aby to vypadalo, jako bych mluvil o „důstojném pánovi“. Učinil to a dostal bez řeči v jednom klášteře pokoj. Gerst tam přišel pozdě v noci a hned šel spat. Ráno se ozývalo nesmělé klepání na dveře a sestřička za dveřmi se ptala „důstojného pána“, zda bude sloužit mši sv. u nich, aby nemusily sestry do farního kostela. Dvakrát jí dal nocležník vyhýbavou od-

pověď. Když ~~přišla~~ sestra po třetí, vzpomněl si, že slíbil P. Sonnenscheinovi, že přijde v 8 hodin k voršilkám na mši sv. Řekl to tedy tazatelce; ta si myslila, že tam bude mít mši sv. a odešla uspokojena. Když přišel Gerst ke bráně, zahaliv si napřed opatrně kravatu, přišla se představená rozloučit s „důstojným pánem“. Podívala se na hosta a náhle se její přívětivý úsměv změnil v ledový pohled. Spatřila snubní prsten na jeho ruce.

Sonnenschein si nedopřál nikdy „přepychu“ pravidelného spánku. Zděl si, když již byl hodně upracován a unaven, ve voze elektrické dráhy, požádav napřed ty, kdo s ním jeli, aby jej upozornili, až dojdou na místo. Jindy zmizel na hodinu z rušné společnosti, aby se vrátil vyspalý, čerstvý a čilý jako ryba. Pro něho nebyla noc dobrou odpočinku a spánku. Na tu dobu nejraději sjednával návštěvy a schůze a byl až do bílého rána v čilém styku s lidmi.

Kolik bolestí a zklamání mu připravili lidé, kterým nejvíce dal! A přece P. Sonnenschein nikdy nezatrpkl, nepřestal mít rád. Měl špatné zkušenosti s lidskou vděčností, ale na tu již se dávno odnaučil dbáti. A protože od lidí nic nečekal, dovedl se rozdávat bez rozvahy, z lásky k Bohu.

Jedním z motivů, které jej hnaly do stálé činnosti, byl bolestný pocit osamocení. Stál sám se svými zvláštními zájmy mezi lidmi, kteří mu sice pomohli, když požádal, ale kteří sami nebyli schopni žít v takovém poměru k ostatním, jako on. Pravda, jiní svatí kněží nalézali náhradu za lidské porozumění v důvěrném ponoření do modlitby, v nejužším spojení s milujícím Srdcem P. Ježíše, ale P. Sonnenscheinovi se nedostalo daru rozjímavé modlitby. Jeho rozjímáním, jeho modlitbou byla služba bližním, sloužení bratřím. Jiné útěchy mu Boží Prozřetelnost nedopřála. Proto působilo lidsky velmi bolestně, vidět P. Sonnenscheina, jak sedí v kupé, sám uprostřed směřících se a bezstarostných lidí, kterým po celý den obětoval své síly a zájmy a nyní se vrací unaven, opuštěný, nepochopený. A on pocitoval

velmi silně svoji opuštěnost a hledal uklidnění roz-touženého srdce v práci ve dne v noci. Když jeho kroky zněly prázdně ve ztichlých ulicích nočního Berlína a on potřeboval člověka, aby s ním promluvil, zastavil se třeba u prodavače teplých párků, nebo doprovodil kus cesty spěchajícího kamelota. Odkud měl takovou víru v lidi? Odkud svůj nevysvětlitelný optimismus, nad kterým žasli ti, kdo jej znali? Ať dostal sebe větší ránu (a takovou dostal velmi často), vzchopil se v okamžiku a s vůlí silnější než kdy předtím šel za svým cílem, našel si pevné východisko a sám si nejlépe poradil. V jednom dopise napsal: „Tážete se na můj optimismus. Ten je neochvějný. Čím těžší doby na nás přicházejí, tím více lásky k lidem, důvěry v Boha a naděje v budoucnost musíme mít a osvědčovat. Tím jsou povinni němečtí katolíci svému národu.“ Sonnenscheinova důvěra v lidi a jeho optimismus byly by dávno vyprchaly, kdyby neměly svůj neochvějný základ v odvedzení a sebeobětování Bohu.

ZHODNOCENÍ JEHO DÍLA. SMRT

Sonnenscheinův plán o zařazení reorganisovaného, oživeného berlínského katolicství do všeobecného životného proudění v Církvi, tento plán se mu povedl. Byl to hlavně jeho krásný příklad, který získával síly pro tento úkol. A přece bylo mnoho lidí, kteří pochybovali o vnitřní ryzosti jeho myšlení a kteří viděli v pozadí jeho skutků neukojenou ctižádost a ješitnost. Věřili, že obětoval život ne za krásu myšlenky, ale hnán touhou po vyniknutí. Zdálo se jim, že za jeho panovačností a bezohledností nemůže být skryta láska. A přece, co zapůsobí přesvědčivěji, než když spatříte po půlnoci v předměstské čtvrti temnou postavu a za chvíli nato se ozve mateřsky starostlivý hlas Sonnenscheinův: „Ach, Bože, tomu chudákovi musíme pomoci!“ Pokušení k podezřívání mizí jako kapka vody v ohni a vidíme v P. Sonnenscheinovi opět to, čím je oprav-

du: knězem se srdcem posvěceným přítomností Lásky. Vrcholem lásky je umění milovat nejvíce ty, kterým pomáháme. To je to jediné, co dává krásný charakter dárci, co zkrášluje dar a činí jej nedocenitelným tomu, kdo jej dostal.

U Sonnenscheina stavěla milost Boží na přirozených základech tak dokonale a tak jemně, jak jen Duch sv. dovede. Neporušila přirozených sklonů a schopností. V obdivuhodném souladu hrají zde všechny složky jeho povahy symfonii plnění vůle Boží. S výraznými stopami člověka i Boha na každém díle. Kolik je tu úporné snahy, kolik neústupnosti, kolik úzkosti a naděje, jaký smutek a jaká radost! Kolik bolestných zklamání, a zase kolik vnitřního uspokojení! Jak veliká je zde hrdost a důvěra, jaká odevzdanost a pokora! Není dokonalejšího díla na zemi nad to, na kterém pracuje člověk a Bůh. Duše, živěná původními prameny Božího života, Boží síly, naděje, lásky.

P. Sonnenschein má velký význam jako iniciátor nového způsobu působení v duchovní správě, v politice, v charitativní činnosti. Ukázal potřebu velké živosti, poznávání a porozumění různým postavením lidí ve světě. Nutnost pochopení i jejich materiálních snah. Ukázal, že *všechno* se zmůže osobní obětí, z lásky.

P. Sonnenschein napsal o smrti: „Smrt je sestrou lidí. Podejme jí ruku, mluvmе o ní!“ Posledním plánem, o kterém mluvil sedě vyčerpán, den před posledním převozem do nemocnice ve své kanceláři, mělo být znova oživení středověkého bratrstva pohřbívání mrtvých. Nelze podat krásnější obraz P. Sonnenscheina nad toto výstižné vylíčení jeho poslední rozmluvy v deníku „Germania“ (z 20. února 1930). Cit. Thrasolt:

Namáhavě se dovlekl do své kanceláře a ponořen do svých myšlenek usedl na své obvyklé místo. Pak hlasem jako probořeným a úplně vyčerpaným pravil, že by měl ještě co říci. Že se s tím již deset let zabývá, ale nenalezl ještě správný způsob, jak to

uskutečniti. Nyní, jakmile se mu trochu uleví, že s tím konečně začne. Jen prostě začít.

Nesmí již nikdy v budoucnosti se státi v městě, kde žijí křesťané, že by nějaký člověk, ke kterému se nehlásí žádný příbuzný, ani přítel, byl nesen úplně opuštěn ke hrobu. Nebo že by nějaká žena, manžel, otec, nyní zcela opuštěný, samotinký kráčel za rakví, stál u hrobu a opuštěný se vlekl zpět do prázdného bytu. „Pohřbívati mrtvé“, na to že se, běda, velmi zapomíná. Musí se lidé burcovat tiskem, slovem z tohoto zapomnění. Jak někde v přelidněném městě, kde soused o souseda se nestará, zemře někdo opuštěný, tu čtyři, pět mužů nebo žen se sejde, aby doprovodili zesnulého ke hrobu. Neboť i když se o něm nikdo nezmiňuje, on přece ve stejné době, ve stejném městě s nimi žil a dýchal. Chodil po téže zemi, pohlížel na stejnou oblohu.

Nesmí se již tak často přihoditi ta strašná věc, že mrtvý, jako nějaká věc se co nejrychleji odstraní zjednanými lidmi. Ušlechtilým jednáním se musí ukázat člověku z města, které je odcizené Kristu, a které se nejen od pohledu na bídu, ale mnohem více od obrazu smrti s hrůzou odvrací, že také v neznámém nebo společností za vinu těžce potrestaném člověku žila duše. Křesťanské chování ať vnuká úctu nejen před známým vynikajícím mužem, jehož chválu roznášejí tučné sloupce v novinách, ale také úctu před nejposlednějším, nejopuštěnějším, nejopovrhovanějším člověkem. Křesťanské chování ať vnuká naprostou úctu před schránkou duše, které se jednou přece dotkl Bůh, úctu před tajemstvím smrti. Neboť víme snad, i když to byl člověk vyvrhel, zda mu jako lotru na kříži v palčivých mukách poslední chvíle nezaznělo blažené příslibení: Ještě dnes budeš se mnou v ráji?

Budoucně musí být znemožněno, opakoval P. Sonnenschein již nezvučným hlasem, aby v městě obývaném také křesťany, nějaký zemřelý byl zahra-bán jako nějaké zvíře, bez modlitby, jen proto, že neměl čestného titulu a žádného příbuzného u sebe.

Středověk věděl o této povinnosti. Měl společností, které se o to staraly. Tichá práce kalandrinských bratří se musí znovu začít. Právil, že v nejbližších dnech chce sehnati několik lidí, aby se s nimi o tom poradil.

K poradě nedošlo, zůstalo u plánu umírajícího pomáhati mrtvým. Srdce vypovídalo P. Sonnenscheinovi službu již koncem r. 1928. Tehdy odešel prvně do nemocnice sv. Hedviky. Tam leže na lůžku přijímal návštěvy jako ve své kanceláři. Dal si k posteli přidělat telefon a vedl ustavičně s někým řeč. Nic nepomohla cedulka na dveřích: „Návštěvy zakázány!“ Dvakrát ji nalezla sestra strženou na zemi. Sám P. Sonnenschein slezl s lůžka a odstranil ji. Jeho sekretářky přicházely ráno v 9 hodin pro diktáty, ale až ke 4. hod. mohlo dojít k nějakému psaní. Do té doby se P. Sonnenschein věnoval 50 až 60 návštěvníkům. V noci nemohl ani oka zamhouřit. Ošetřující sestře si stěžoval: „Sestro, moci tak ale spoň na dvě hodiny usnout!“ — Tak se tedy „léčil“. Od jeho lůžka se rozlétaly vzkazy, dary a pozdravy jiným nemocným, ale on odcházel tak, jak přišel. Jen více vysláblý. Tragika konce se objevila v prvních příznacích, když on, který na všechno byl sám a na všechno si stačil, začal rozdělovat svoji práci mezi spolupracovníky, či spíše stavěl jednotlivé její úseky na samostatný základ, dával je z ruky. Jeho poslední návštěva platila rodině, kde chtěl urovnat nepořádné manželství. S jakou námahou se vyšplhal po schodech k bytu! Zazvonil a čekal. Slyšel šramot za dveřmi, někdo pohlédl kukátkem. Paní nechtěla být obtěžována zbožným povídáním o trpělivosti a ohledech k manželovi. Neotevřela ani na druhé a třetí zvonění. P. Sonnenschein chvíli čekal, pak šel. Domů se dal zavésti autem — ze své poslední návštěvy. A znovu musil do nemocnice a odtud do Lugana. Před odjezdem navštívil ještě svoji na smrt nemocnou sestru Matyldu, či byl k ní donesen. Tu již o sobě skoro nevěděl. V Luganu měl u sebe svoji sekretářku, která jej věrně ošetřovala. Trpěl halu-

cinacemi a představoval si stále, že je v Berlíně, že má vykonat nějakou důležitou návštěvu, chtěl na sekretářce, aby mu objednala auto co nejrychleji, aby odehnala, nebo nepouštěla někoho, o kom „věděli“, že čeká na jeho smrt a s dojmavou slabostí ji prosil: „Ty zůstaň tady. Musím ještě něco říci; pomoz mi, když budu moc slabý!“

Zatím zemřela jeho sestra. Zatajili mu tu zprávu, aby jej ještě více nerozrušili. Když uviděl náhodou úmrtní oznámení v modlitební knize své sekretářky, zůstal chvíli jako bez života. Pak se odplížil do domácí kaple a dlouhé hodiny tam prodlel před oltářem.

Byl zaopatřen svatými svátostmi a lékaři mu oznámili, že každá naděje na uzdravení je marná. Nyní již chtěl jen nazpět, umřít do Berlína.

Ještě zazářil jeho krásný charakter v posledních dnech života, kdy se tak dojemně pečlivě staral o své pomocnice, kdy poslal telegram na trestní výbor říšského sněmu, kde žádá, aby se zastali vyňmaného Dona Sturza, a projevil nejvděčnější přichylnost těm, kdo mu usnadňovali jeho práci.

Tři dni trval jeho smrtelný zápas. 20. února vyvrcholila krise a u jeho lůžka se shromáždili nejdůvěrnější přátelé (ministr dr. Brauns, jeho pomocnice Hilda Jöbges, prelát Lichtenberg a j.). Od 5. hod. ranní již nikoho nepoznával. Ležel s otevřenými ústy a ztěžka dýchal, až do 11 hod. 20 min. Tu vydechl P. Sonnenschein naposledy. Přešel do života pokoje a míru, který za živa připravoval jiným a který se nyní otevřel jemu. Týž den se do pozdních nočních hodin pálily spousty dopisů a akt z jeho kanceláře. Uzavřelo se jeho dílo.

Sonnenscheinova smrt dala tisku příležitost ukázat, jak si jej Berlín cenil. Evangelické listy, noviny všech stran, nevyjímaje komunisty, přinášely články plné hlubokého obdivu a úcty k P. Sonnenscheinovi. Ukázalo se, co má největší cenu ve chvíli, kdy jej zde již nebylo: „Nade všechno veliká jest Láska!“

Nemocniční kaple u sv. Hedviky, kde byly vysta-

veny ostatky P. Sonnenscheina, stala se cílem nepřetržitého proudění lidstva. Před jeho rakví, kde ležel s obličejem dítěte, stálo a plakalo v nesmírném dojetí nespočetné množství lidí stále se střídajících až do dne triumfálního pohřbu v pondělí 25. února 1929. V katedrále měl mohutnou promluvu dominikán P. Stratmann. Po té dlouhé hodiny se vlekl průvod ulicemi Berlína. Za rakví šly všechny vrstvy obyvatelstva, od ministrů po dělníky a proletariát. A na hřbitově po skončení obřadů čekali lidé tři hodiny, až se jim také dostalo možnosti přistoupiti na okraj hrobu a vhoditi hrstku hlíny na prostou rakev. Při tom se mohl, kdo byl v zástupu, dozvědět o dobrodiních P. Sonnenscheina, která si vykládali lidé navzájem se slzami v očích.

Lidská vděčnost do dneška adoruje na místě jeho posledního odpočinku, stále obsypaném čerstvým květinám.

OBSAH

Kněz	5
Mládí a studie	9
V Německu	11
Ve Volksvereinu	16
Mezi studenty	20
Ve světové válce	21
Jeho osobnost	22
V Berlíně	25
V plném proudu	28
Sonnenschein redaktor	35
Jak pracoval	37
Sonnenschein a hnutí mládeže	39
P. Sonnenschein v soukromém životě	41
Zhodnocení jeho díla. Smrt	47

V Í T Ě Z O V Ě

9. svazek IV. ročníku

Konstanc Trnka O. P.

DR. KAREL SONNENSCHN

APOŠTOL CHARITY

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v listopadu MCMXXXVII.

Tiskem Lidových zá-

vodů tiskařských a na-

kladatelských, spol.

s ruč. obm. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

ukazují, že v každém stavu může kvést svatost, když na př. Helena Bouchérova († 30. XI. 1934), pilotka, si dovedla vedle vavřínů světské slávy svými světovými rekordy získati i věnce slávy nehynoucí svými ctnostmi.

BESSIERES A.: *La bienheureuse Anna-Maria Taigi*. Bruges, Desclée de Brouwer, str. 280, cena 17 frs bel. Anna M. Taigi patří k podivuhodným ženám doby Napoleonovy. Pocházela jako on z Toskánska. Nejprve žila životem oddaným marnostem, ale pak se obrací a stává se velikou penitentkou a mystičkou, jež radila církevním i světským osobnostem, jež předpovídala budoucí události. Letos právě připadá sto let od jejího úmrtí. Patří k nejvýznačnějším ženám Francie.

CAMINADA C.: *Il missionario degli schiavi, Don Biagio Verri*. 2. ediz. Como 1936, Casa editrice E. Cavalleri, str. 360, cena 8 lir. V tomto obsáhlém a bohatém životopise podává autor obraz velkého apoštola mládeže Don Biaggio Verri. Tento apoštolský kněz se cele zasvětil Bohu a práci na vykupování ubohých černých otroků, hlavně dětí. Šel v této práci jako spolupracovník velkého Ollivieri. Vykupovali ubohé africké černochy, dali jim křesťanskou výchovu a svobodu. Životopis je velmi zajímavý a postava apoštola otroků výrazně podána.

GORDILLO M.: *Compendium theologiae orientalis*. Romae 1937, Pont. Institutum Orient., Piazza S. M. Maggiore 7., str. 275, cena 15 lir. Nutnost studovat východní theologii, a to odborně, je stále zřejmější hlavně při nynějších unionistických snahách. Proto je tak doporučeno, ano i nařizeno toto studium v apoštolské konstituci pro katolické university. Touto snahou veden podává profesor Východního ústavu v Římě P. Gordillo S. J. přehlednou a obsahově cennou příručku pro studium východních theologických otázek. Pojednává o všech důležitých otázkách východní theologie odborným a vědeckým způsobem a při tom udává všichni speciální literaturu světovou tohoto oboru. Je to příručka všem doporučení hodná, hlavně kněžím a bohoslovcům.

HEBENSTREIT J.: *Bruckner*. Verlag Laumann in Dülmen. S. 215, cena 3.50 Mk, váz. 4.20 Mk. Dnes již není nedostatek biografii mistra Brucknera. Avšak mezi mnohými jest tímto velmi výrazně a přístupně podáno zhodnocení života a díla velkého muže a umělce, varhaníka a skladatele, který byl zá-

roven muž modlitby a dítě Boží, a jehož jméno jest v řadě velkých mužů min. století.

LEGRAND EM.: *Apôtres et Martyrs*. Paris, 1937, Téqui, str. 292, cena 15 fr. Od bl. de Brébeuf k bl. Chapelaineovi. Více než pouhá historie francouzských misionářů v Kanadě, Asii, na ostrovech a v Africe od 17. do 19. století, jejich práce a heroismus v utrpení a smrti vzbuzuje náš obdiv. Jejich takřka dvěma póly jsou ona slavná jména: de Brébeuf a Chapelaine.

MERTENS P.: *Du sang chrétien sur le fleuve jaune*. Paris 1937, Ed. Spes, str. 192, 9 Frs. Akta čínských mučedníků ze současné doby. Slavná doba vítězného mučednictví prvotní církve jest nám dobově přiblížena na dosah ruky, stejně slavná, stejně vítězná láskou ke Kristu, jež dává přednost mučednictví a smrti před odpadem. Co síly a povzbuzení nám skýtají takové příklady!

RENDL G.: *Dorfsommer*. Dülmen 1937, Verlag Laumann, stran 144, cena 2.50 Mk, váz. 3 Mk. Prázdninová kniha pro mládež, plná krásného vyprávění, prázdninových poznatků a zkušeností dvou hochů. Krásné čtení nejen pro prázdniny, ale i pro chvíle zimních večerů jako vzpomínka prožitých dnů.

WALZ A.: *De veneratione Divini Cordis Jesu in Ordine Praedicatorum*. Romae 1937, Angelicum, Salita del Grillo 1, str. 130. Velmi zajímavé dokumentární dílo vydal profesor Angelica v Římě, P. Walz, který ukazuje, jak v řadě dominikánském kvetla úcta k Božskému Srdci Páně, a to již od prvních dob jeho existence. Autor postupuje podle provincií, pokud ovšem mu byly přístupny různé dokumenty o této věci. Na konci knihy přikládá několik starších ilustrací, vztahujících se na tento předmět. Dospěl k závěru, že úcta k Srdci Páně nebyla v řadě dominikánském nikdy nová ani cizí, naopak byla pěstována v řadě, i když ne v tak velké míře a tak všeobecně jako nyní. Kniha má velký význam pro historii této úcty.

P. Karel Chlad O. P.

ŽELEZNIČÁŘ
PERAZZO

VÍTĚZOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník životopisů světců a služebníků Božích.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Brait O. P.

Redaktor: P. dr. Prokop Švach O. P.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem

Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Končíme 4. ročník našeho časopisu. Vzrostli jsme v něm o několik set nových odběratel. Mnoho dřívějších ročníků též bylo objednáno. Je to jen důkaz, že je možno stále ještě pronikat, že propagace má svůj význam. Proto za ni děkujeme všem, ale zase prosíme: všichni zůstaňte dále v naši odběratelské a čtenářské rodině. Tím se udrží dobrý stav našeho časopisu. Pomozte nám však i letos ještě více rozšířit časopis Vítězové. Vy sami dobře víte, jakým způsobem to možno uskutečnit. Ty, kteří ještě nezaplatili, prosíme, aby tak učinili hned. Pátý ročník začneme krásnou postavou P. Karla de Foucauld, velkého saharského poustevníka. Děkujeme všem za pochopení. Je to náhrada za onen bolestný pocit z nepochopení a mlčení druhých, kteří by chápat mohli a měli.

LITERATURA

BARGELLINI: *Bernardino der Rufer von Siena*. Freiburg i. B., Herder, str. 254, cena 3.20 Mk. Kniha Bargelliniho byla brzy přeložena do němčiny, čímž se ukazuje, že je to práce dobrá a poctivá. Bargellini je nadšený obdivovatel trantskánské chudoby a prostoty, proto jeho knížka dýchá láskou ke světcům, který tolik pro řád vykonal. Knihu třeba meditoval!

BOUR R.: *Alice au pays des merveilles*. Paris 1937, Desclée de Brouwer, str. 193. Kniha mladého, předčasně zesnulého umělce, jenž se dovedl vžít do fantazie dětí a jim vypravovat zajímavé události a je originelním způsobem ilustrovat.

BRUNO DE JESUS-MARIE: *Madame Acarie*. Paris, Desclée de Brouwer, str. 122. Známý P. Bruno podává v této knížce životopis mysticky zanicené duše Madame Acarie, jež dříve ještě než vstoupila na Karmel, se posvětila ve svém manželství, trávícím 32 roky. Na Karmelu dokonala své posvěcení. Kniha ukazuje, jak je možno svatě prožívat manželství. Doporučujeme.

DRAGON A.: *Maria de la Luz*. Paris 1937, Ed. Spes, str. 215. Jímavá historie trpícího Mexika, jež však vydává již své květy rudé krvi obětí pro Krista. Mezi první mučednice Ka-

ŽELEZNIČÁŘ PERAZZO

P. K a r e l C h l a d O. P

Železničář Perazzo

V Í T Ě Z O V É, O L O M O U C • 1937

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup, O. P., censor ex officio.

Olomucii, die 21. Novembris 1937.

IMPRIMI POTEST

Fr. Thomas M. Dittl, O. P., Prior Provincialis.

Olomucii, die 22. Novembris 1937.

Reg. pag. 238/110.

NIHIL OBSTAT

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

IMPRIMATUR

**Olomucii, die 25. Novembris 1937. Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis. — Nr. 19.572.**

ÚVOD

Než otevřeme knihu Perazzova života, připomeneme, co napsal profesor ruské university v Praze, S. Hessen, ve Filosofických základech pedagogiky o životopise. „V biografii se zachovávají jen ona minulá fakta, která mají vztah k nadosobním úkolům, které byly podnětem tvůrčí činnosti dané bytosti . . . To neznamená, že je možný pouze životopis vynikajících lidí-hrdinů vědy, umění, politického a hospodářského života. Je možná i biografie lidí nepatrných, znamenal-li jen život těchto lidí třeba skromnou, ale svým směrem jedinou cestu postupného získávání svobody v realizaci mravních úkolů, které před nimi stály jako jejich individuální povinnost.“ Citujeme tato slova pro ty, kterým se nebude zdát život Paula Pia Perazza ničím zvláštním. Ano, nebylo v něm nic sensačního, ale přece to byl život hodný zaznamenání. Byl opravdu tíhnutím k uskutečnění úkolů svěřených Bohem. Perazzo byl jednou ze stálic, které se tiše lesknou na nebi. Nebyl kometou neočekávaně se zjevující a oslňující svým náhlým zjevem. Byl jednou z těch hvězd, které právě svým klidem ukazují krásu Boží prozřetelnosti. Nenajdeme u něho ohromujících zázraků, nenajdeme u něho kruté askese velkých kajících. Vnější je prostý, vnitřek heroicky dokonalý. Šel cestou otevřenou každému. Dokázal, že prostředí není jediným činitelem při svatosti, jak si to myslí ti, kteří ponechávají uskutečnění křestanské dokonalosti řeholníkům a kněžím, v domnění, že to pro ně není.

Obyčejná cesta přivedla Perazza na vrchol dokonalosti. Právě se o tom koná šetření. Jestliže je to

Boží vůle, bude mu vsazena koruna cti a slávy svatého. Když se to stane, bude Perazzo jedním z menších svatých? Je příliš lidské takhle hledět na Boží vyvolené. Není mezi nimi rozdílů, jakých natvořila obraznost životopisců. Jsou Bohu stejně blízko, totiž každý plně podle míry jím určené. Malíři a spisovatelé vyhledávali rádi rozdíly mezi světci, ale je jisté, že je podobností daleko více. Všechny charakterisuje táž prostota, táž oddanost nekonečnému majestátu Božímu, láska ke druhým a pravdivá sebekritika. Nejnápadnějším společným znakem je úsilí vůle o přesné vyplnění Božích plánů. Tato snaha je vlastním materiálem životopisů svatých.

Jaké měl Bůh plány s Perazzem a jak je Perazzo vyplnil?

DOBA

Podle Aristotela je člověk společenským živočichem. Podle toho není možné, aby společnost neměla vlivu na jednotlivce a zase naopak jednatel na své okolí. Různé doby mají své myšlenkové proudy, které se odrážejí v konkrétním životě společnosti. Jako dnes všechen život proniká boj demokracie a diktatury, jako vše ovládala před dvaceti lety psychosa válečná, tak se zmítala doba života a působení Perazzova rodícím se nacionalismem a socialismem.

V Itálii měl tento var svůj zvláštní ráz. Území dnešní Italie bylo rozdrceno na množství malých státek s vládami, lidu nerozumějícími. To byla dobrá podmínka pro tajné spolky s politickými cíli, kterými byl celý poloostrov zamořen. Názorů a pokusů o převraty bylo velké množství. Vliv papeže jako světového vládce tehdy již nic nezmohl. Ještě roku 1833 snil Gioberti o klidném a trvalém spolku knížat italských, jehož hlavou a ochráncem by byl papež. Kniha „Il Primato“, ve které to napsal, se těšila oblibě a nadšení, poněvadž byla psána smířlivě ke všem, ale nestačila a nemohla stačit na odstranění zmatků. Pomalu se obracela nenávisť proti papeži, jakoby jen on byl odpovědný za italskou roztržistnost a nezdar v osvobozovacích bojích s Rakouskem. V papežském státě byla spatřována hlavní překážka sjednocení národního.

Pius IX. vyšel vstříc vlasteneckému hnutí a povolil poddaným některé svobody, kterých se jim od jiných panovníků nedostalo. Byl v něm spatřován zachránce, ale ne dlouho. Papež totiž byl ochoten udělat ústupky vlasti, ale nehodlal otevřít cestu liberalismu. Neutěšené poměry Církve v Německu jej přiměly ke stanovisku mírovému, t. j. proti válce s Rakouskem. Svou vůli projevil 29. srpna 1848. To byl konec nadšení pro papeže. Od této chvíle se proti němu bojuje tajně i veřejně. Roku 1849 vtrhl Garibaldi do Říma a byl tam 17 měsíců. Vytlačili jej Francouzi.

Zatím vznikla nová myšlenka, otázka hlavního města. Cavour, ministr Viktora Emanuela, usiloval, aby bylo sídlo panovníka sjednocené Itálie přeneseno z Turina do Říma. Hlavním městem musí být to, které nemá pouze krajinský význam, a to je jen Řím. Je prý jen třeba přesvědčit katolíky, že tím nebude poškozena nezávislost Církve. Papeže chtěl ministr přesvědčit o svém plánu řečí ve sněmovně: „Svatý Otče, světská moc již pro vás není zárukou nezávislosti. Vzdejte se jí a my vám za ni dáme svobodu, které jste se po tři staletí na katolických mocnostech marně doprošoval . . . Nevyčítám vám, vzpíráte-li se prohlásit svobodu náboženskou a svobodu vyučování, rozumím vám v tom úplně. Musíte totiž vyučovati jistým naukám a nemůžete tudíž prohlásiti, že by bylo dobré vyučovati všem možným naukám. Nemůžete uposlechnouti rad svých dobrých přátel, neboť nemůžete dáti to, čeho žádají a jste donucen zůstat v tomto nepřírozeném stavu otce věřících, s povinností, udržovati obyvatelstvo pode jhem.“ To nebyl jediný pokus o přesvědčení papeže. Možná, že vše bylo dobře míněno, ale jsou také jisté známky neupřímnosti. Kdo zaručí, že budou sliby splněny? Papež chtěj nechtěj musel prohlásiti: Nelze!

Přítomnost francouzského vojska v Římě zabránila prozatím vpádu vojenskému a obsazení města, ale úspěchy na bojišti s Rakouskem dodaly odvahy Garibaldiho a jeho dobrovolníkům ke vpádu do papežského státu.

Došlo k válce prusko-francouzské a papež ztratil poslední oporu. Stav věcí přivedl papeže k rozhodnutí svolat všeobecný církevní sněm. Sněm ještě 20. července 1870 prohlásil naukou víry neomylnost papeže ve věcech víry a mravů. Právě za měsíc po tomto prohlášení vtrhlo vojsko do Říma a papež se stal dobrovolným vězněm. Byl to protest, který proti násilí nedosáhl ničeho.

Zuřivost liberálů neustala ani nyní. Pochopitelně prohlášení neomylnosti bylo vhodným terčem nenávistných střel. Roku 1878 zemřel Pius IX., zakusiv

mnoho nespravedlnosti a útrap. Ani jeho smrtí boj proti papeži neustal. Lev XIII., který nastoupil po něm, byl výborným diplomatem, ale nemohl používatí prostředků, jakých používali odpůrci a tak se spor nerozřešil, až smlouvou Pia XI. s Italským státem.

Je snadné učiniti si pojem o způsobu boje proti papeži a Církvi. Papežovi odpůrci měli vhodné podmínky. Celková nevzdělanost lidu nesla s sebou značnou surovost mravů a nevybíravost v prostředcích boje. I když na chvíli uchvátila nemyslicí dav krásná slova nějakého obhájce věci Boží, tleskal za chvíli tentýž dav anarchistickému agitátorovi a štváči, který vyvracel to, čemu před chvílí tak hlučně přizvukovali. Náboženské vzdělání se dědilo, ale neproniklo vždy do hloubky, aby účinně odporovalo vnějšímu náporu svobodomyšlných hesel. Úpadek pokračoval rychle a nebylo nikoho, kdo by se mu postavil na odpor. Vůdcové hnutí byli vesměs prosáklí nihilismem, třebaže mnozí ani jeho jméno neznali.

Teprve v tomto rámci se ukáže život Perazza v plné kráse. Do takových zmatků nemohl Bůh poslat velikého mystika, aby poučil lid, zůstal by zcela nepochopen pro úplný materialismus a popíračství všeho nehmotného. Proto poslal člověka doby, přivázaného k povinnostem denního života, zakoušejícího útisk mocných, jako každý, kdo si vydělává denní chléb prací svých rukou. Nenechal ho ovšem tak v ústraní, aby se ho netýkaly denní problémy. Ty tehdy zasahovaly i ten nejvšednější život a čím menší bylo pochopení pro jejich náležitě řešení, tím zuřivěji byli pronásledováni všichni zastánci pravdy a práva. Ozvat se proti nesprávnému tak zv. veřejnému mínění je vždy věc odvahy, když pak je toto veřejné mínění náladou rozvášněného davu, je to heroické.

MATKA A SYN

V těchto neklidných dnech se v severoitalském městě Nizza Monferrato narodil (5. července 1846) Pavel Pius Perazzo. Otec Secondo a matka Delfina přijali buclatého tvorečka, vážícího osm kilogramů, s velikou radostí a vděčností Bohu. Jejich láska jej měla dlouho chránit před vlivy doby.

Následují Perazzova dětská leta. Snad někdo řekne, že je přirozené, když rodiče věnují dítěti takovou péči a mají je tak rádi jako rodiče Perazzovi. Je to zcela přirozené a ani by nebylo třeba se o tom zmiňovati, kdyby byly všude tak děti vychovávány, jako byl Perazzo. Přirozený něžný poměr matky a syna pronikalo nadpřirozené. Matčina víra se takřka přelávala s mlékem do dětské dušičky malého Pavla. Od prvních záchvěvů jeho života jej doprovázely modlitby. Matčina zbožnost vyvolila dítěti takřka symbolické křestní jméno. Jakoby tušila něco o budoucích bojích syna za práva náměstka Kristova, vyvolila mu jméno Pius, jméno právě zvoleného papeže. Jméno Pavel dostal na památku matčina děda, advokáta Pavla Massuera d'Asti.

Záhry se ukazovalo, že Pavlova povaha bude dobrá a tichá. To povzbuzovalo matku k novým a novým modlitbám. Bez ustání prosila Boha, aby jí dopřál vychovat dítě podle své svaté vůle. Mír Boží spočíval na rodině. Svatostánek blízkého kostela byl studnicí, ze které čerpala sílu paní Delfína pro sebe i pro Pavlíčka.

Každá matka učí dítě nejprve vyslovovat slova mama a tata. Příroda to zařídila u všech národů tak, aby se tato jména dítěti vyslovovala nejsnáze. I zde osvědčila matka svou hlubokou víru a nadpřirozeného ducha. Prvé slovo, které Pavlíček vyslovil, bylo Gésú. A Ježíš to byl, k němuž vykonal Pavel svou prvou cestu, jakmile se mu zdařilo pár krůčků.

Dětský rozumek se pomalu rozvíjel. Na matčině klíně se mu dostávalo prvního poučení. Bůh reservoval jen matkám onu zvláštní pohotovost, se kterou

dovedou odpovídat na nesčetné dotazy svých miláčků, kterým by jiný ani nerozuměl. Jak dojemný asi byl pohled na tuto školu s jedním žákem, ale se dvěma učiteli — matkou a Bohem, který mluvil jejími ústy. Že slova matčina padala na dobrou půdu, ukazovalo Pavlovo chování před svatostánkem, kam nyní chodil s matkou. Podivuhodná usebranost dávala tušit, kolik milostí mu uděluje v tyto chvíle Ten, před kterým klečel.

Když bylo Pavlovi asi 5 a půl roku, potkala jej nehoda, ze které podivuhodně vyvázl. Matka ani služka nebyla v kuchyni. Pavel se přiblížil ke krbu a pozoroval oheň. Nachýlil se přes okraj a náhle se převrhl obličejem do hořícího krbu. Převrátil se i hrnec vařící polévky. Na pokřik dvouleté sestřičky přiběhla polekaná matka a s hrůzou zjistila, co se stalo. Vyprostila s nářkem Pavla z ohně, strhávajíc hořící šaty. Přiběhla i služka, přidávajíc svůj pokřik k nářku matky. Jen Pavel ani nezasténal. Teprve po chvíli s velikým zděšením zvolal: „Maminko, již nebudu moci psát, již nemohu používat ukazováčku.“ Maminka jej těšila, ale sama se obávala daleko více o oči. Pečlivý lékař a trpělivost postiženého odstranili všechny známky nehody. Jen na pravé tváři zůstalo Pavlovi téměř nezřetelné znaménko. Pavel mohl nadále psát i číst.

Bůh, který mu dal pečlivou matku, dal mu i kněze, nejlepšího přítele a rádce. Byl to strýc, kanovník Karel Perazzo. Zkušený vychovatel nejlépe porozuměl potřebám Pavlovy duše. Půjčoval mu vhodné knihy a vysvětloval vše, čemu v nich nerozuměl. Na denních vycházkách rozmlouvali o Bohu a jeho věcech. Styk se strýčkem také působil na jeho prvé hry. Netřeba spatřovat v Perazzově zálibě ve stavbě oltáříčků zvláštního znamení, ale jistě je to svědectví o jeho zájmech. Nebyla to ovšem jediná hra malého Pavla. Před domem rodičů se shromažďovalo mnoho dětí a Pavel se zúčastnil všech jejich her. Později směl i chytat ryby a velmi jej to těšilo. Rodiče druhů rádi s ním viděli své děti, poněvadž byli

jistí, že se v jeho přítomnosti nedopustí žádné špatnosti.

Vzpomeneme si na svatou Terezii Ježíškovu, když čteme, s jakou láskou malý Perazzo nosil chudákům almužny. A rodiče mu to umožňovali. Věděli, že to posílí jeho mravní život. Matka jej učila od počátku sebezáporu. Odepřít si bonbon není ještě hrdinství, ale vycvičit se k hrdinství lze i tímto způsobem. Poslušnost byla u Perazzů vždy vyžadována a nejednou zachránila děti od škody. Kdysi nedovolila matka Pavlovi, když se chtěl podívat na rozvodněnou řeku. Pavel poslechl jako vždy, a kdyby byl neposlechl, mohlo jej potkat velké neštěstí, neboť právě v tu chvíli, kdy se Pavel chtěl podívat na most, se most zřítíl.

První sv. přijímání mu bylo nezapomenutelnou slavností. V říjnu 1857 přijal svátost biřmování. Tehdy již plně chápal, co je to být bojovníkem Kristovým. Milost svátosti v něm nezůstala bez účinku. Její síla mu přispěla v příštích bojích, ze kterých by bez milosti sotva vyšel jako vítěz.

Ponenáhlu Pavel tělesně i duševně dozrával. Rozvoj neřídila matka sama, jak by se snad z dosud řečeného zdálo. Otec byl opravdu hlavou rodiny, která rozkazovala, zakazovala, poučovala a dovoľovala. I jemu byly vrozeny všechny zásady křesťanského života. Často říkával: „Rodina nemůže být opravdu křesťanská a jakoby malé mocné království, leč vzájemnou láskou a úctou.“ Dbal, aby se tato zásada v rodině prováděla.

Pevný základ života byl postaven. Je možné vždy začít křesťanský život, žádný věk nezdrží milost od její působnosti, když však byl život skutečně křesťanský od počátku, není v pozdějších letech kolísání vlastní osobnosti a ustavičného vyrovnávání se sebou samým, které tak zdržuje člověka v každém dobrém podniku. Dobré návyky dětství jsou pozhánáním po celý život. Jejich dobrodiní ocení každý, komu se dostalo pečlivé výchovy, jako jich bude celý život postrádat člověk vychovaný bezpátečně.

Ač není v Perazzově dětství nápadných zjevů, je přece vytvořen pevný základ, na kterém lze dále budovat. Rodiče se nemuseli bát pustit syna z domova. Dali mu vše, co potřebuje člověk k samostatnému mravnímu životu.

POKUS O ŽIVOTNÍ SMĚR

Vzdělaná paní Perazzová naučila svého syna základům vzdělání, dříve než překročil školní práh. Do školy začal docházet 1853-54 v Nizze. Jeho tehdejší učitel Morone ještě po letech na něho vzpomínal jako na nejlepšího svého žáka, prostého chlapecké slávychtivosti. Kdysi ho totiž povzbuzoval, že může být snadno prvním ve třídě. Pavel mu odpověděl: „Pane, učím se, poněvadž se mi to líbí a je to má povinnost — a ne abych se povyšoval nad své druhy. Přeji jim vše nejlepší.“ Charakter ocelil. Dosud se vyhříval na slunci života v rodině, nyní však mělo nastati prvé loučení.

Strýček profesor byl totiž povclán do Villafranca a rozhodl se vzít Pavla s sebou. Matka cítila, že se jí odděluje kus srdce, ale poněvadž se nemusela o něho obávat a chtěla jen jeho dobro, svolila.

Ve Villafranca zůstal Pavel se strýčkem tři roky a začal tam gymnasium. Roku 1857 se stěhovali do Moncalva a za rok odtud do Pincero, kde Pavel navštěvoval tercii až kvintu. Později vzpomíná na ta leta s povzdechem: „Kdysi byli učitelé žákům otci. Škola bez náboženství se však stala místem velmi nebezpečným. Jen náboženství bylo zárukou spořádaného vzájemného poměru. Neboť jestli není škola chrámem, je brlohem, jak praví Tommaseo.“

V těchto letech se mu rozšiřovaly obzory. Pilnou práci školní spojoval s horlivou četbou. Strýčkova knihovna se mu stala útočištěm. V bibliotéce našel vybranou literaturu všech oborů, literaturu náboženskou především. Prozřetelnost mu dala tuto příležitost k dokonalému sebevzdělání, ze kterého později velmi těžil pro dobro mnoha lidí.

Prožíval bouřlivá leta dospívání a přece u něho nebylo obvyklé hrubosti a vulgárnosti těchto let. Byl to výsledek výchovy od nejtělejšího mládí. Není totiž přírodou dáno, že se každý musí v letech dospívání mravně zhoršit. To se stává jen nedbalostí vychovatelů a nepřipraveností dospívajícího, který se stane obětí nezvládnutých pudů. I při přechodu tímto úskalím dbal věrně na pořádek ve všem. Dochvilnost a hrůza před leností z něho učinily spolehlivého člověka.

Práci přerušoval návštěvami u pinerolských kapucínů. Vzorný řeholník a vynikající kazatel P. Angelus se mu stal zpovědníkem. Tehdy se zrodila Perazzova láska k dílu sv. Františka z Assisi.

Ustavičný shon a práce nezůstaly bez následků. Rysy Pavlovy tváře prozrazovaly, že není vše v pořádku. Strýc záhy vypožoroval nebezpečí a sáhl k radikálnímu řešení. Na první pohled by se zdála jeho rozhodnost ukvapená, ale plán Boží se musel uskutečnit. Zkušený vychovatel totiž poznal, že by Pavel v takovém tělesném stavu studia nedokončil. Umínil si, že dá jeho životu jiný, neakademický směr. Dozvěděl se v Pinerolo o uprázdněném místě u dráhy, které by bylo pro synovce vhodné. Promluvil s jeho otcem. Otec uznal správnost bratrova náhledu. Byla podána žádost o přijetí a v květnu 1861 se Perazzo stal neplaceným čekatelem na státních drahách. Plat měl obdržeti po zkoušce.

Podobných případů je v životě víc a případ Perazzův není zvláštní. Co to však znamenalo pro patnáctiletého mladíka, pro jeho naděje a plány! Nebylo obtíží finančních, neměl neúspěchů ve studiích a musel jich zanechat. Kdyby v něm nebyla poslušnost tak zakořeněna, jistě by projevoval nesouhlas způsobem, jakým by bylo lze. Sám později vyznal, že ho to zasáhlo, ale jakmile poznal vůli Boží, bylo jeho největší přání být řádným železničářem. Všechnu depresi, která by každého v takovém případě postihla, rázně odhodil a žil klidně dál jako před tím. Změnily se vnější okolnosti, ale vnitřek se ne-

změnil. Týž klidný zjev, který mu získával přátele ve škole, získával mu je nyní na dráze. Nikomu se nevyhýbal, všem dovedl vyhověti.

V létě 1864 jej zachvátila malarie. Horečky jej velmi vysílily a tvář mu ještě víc zprůhlednila. V době rekonvalescence konal s matkou delší vycházky. Potkávali na nich jistou zámožnou dívku, která poznala, že by s Perazzem unesla tíhu života, ač již několik uchazečů odmítla. Paní Perazzová to záhy postřehla, informovala se o dívce a když její rodina projevila přání, že by se mohli tito dva vzít, otázala se Pavla, co o tom míní. Jeho odpověď byla: „Mami, jak chceš.“

Byl Perazzo úplně pasivní, nerozhodná povaha, když ani v tak osobní záležitosti se nevzmohl na vlastní rozhodnutí? To by byl omyl. Perazzo již dospěl tam, že dovedl chápat společenské poslání manželství a jeho nutnost pro lidstvo, ne však pro jednotlivce. Měl svoje plány, ale když by si matka přála, aby se oženil, neměl, proč nevyhovět. Matka si byla vědoma vážnosti rozhodnutí a upozornila jej, že se musí rozhodnout sám, bez jejího vlivu. A Pavel se rozhodl, požádal ji, aby o věci již nemluvíli. S takovým klidem přešel i jiné nabídky k sňatku v pozdějším životě.

Bůh ho potřeboval zcela volného pro své plány a řídil jeho rozhodnutí. Nikdy by se byl nemohl tak věnovat druhým, jako to později činil, kdyby byl vázán povinnostmi k rodině. Jeho život je skvělou obhajobou celibátu katolických kněží. Jen oni mohou být stále připraveni ke službě všem, jen oni se mohou cele věnovat svému povolání. Jen oni se mohou pro záchranu druhých vydat v nebezpečí, poněvadž se nemusejí ohlížeti na nikoho jiného. Když je omezení přirozenosti připraveno soustavným sebezapíráním od nejútlejšího mládí, není celibát nesnesitelné břímě, jak se lidé domnívají. K tomu je ovšem třeba, aby u člověka rozhodoval rozum a vůle a ne nižší sklony.

V této věci byl tedy Perazzo od svého osmnácté-

ho roku rozhodnut. Neuzavřel se nedozrálý mladík z nějakého nesprávného fanatismu v úzkém okruhu železniční služby a neochudil svou osobnost? Tak se táže povrchní pozorovatel. Perazzo se neuzavíral, naopak, byl stále a stále volnější a schopnější k úkolům, které prozatím jen tušil.

Bedlivým pozorováním okolí zjišťoval nedostatky společnosti. Poznával, že je lidem třeba poučení v mnohých věcech, o kterých soudí mylně jen proto, že o nich nic nevědí. Z toho důvodu doplňoval neustále své vzdělání v nejrůznějších oborech. Studoval horlivě francouzštinu a angličtinu, aby mohl čerpat z francouzských a anglických spisů. Hledal poučení z oboru dogmatiky, apologetiky, dějepisu atd. Potřeboval náležitě znát učení Církve, když je chtěl úspěšně hájit. Studoval horlivě výklad katechismu. Z touhy po důkladných vědomostech náboženských vyplynula také jeho láska ke slovu Božímu. Byl velmi horlivým návštěvníkem a posluchačem nejrůznějších duchovních promluv a kázání. Vždy si vážil kněží jako učitelů, kterým byly svěřeny poklady víry. V tom smyslu také hleděl působit na okolí. „Bůh dal kněžím zvláštní milost, aby mluvili každému srozumitelně,“ říkával často. „Proto o věcech víry a mravů poučí daleko lépe kněz než kterýkoli laik.“ Když viděl malou účast na kázání, povzdechl: „Nechuť ke kázání je ošklivost nemocného, který nechce pokrm.“

V pilné práci úřední i soukromé plynula leta rychle a Perazzovi se přiblížila odvodní povinnost. Byl propuštěn z vojenské služby. Potěšilo ho to velice. A poněvadž dovedl vždy udržet soulad mezi tělem a duší, oslavil svoje propuštění s přáteli veselým výletem. Právě při tomto výletě se ukázal Perazzův názor na křesťanské milosrdenství. Když totiž byli v nejlepším veselí, spatřil Perazzo přede dveřmi žebráka. Hned vstal a donesl mu, co měl. Za několik dní se dověděl jeden z přítomných, že obdarovaný žebrák byl protestant. Povídal to tázavě Perazzovi. Perazzo odpověděl: „Když chtěl Pán, aby se činilo

dobře bližním, neřekl, abychom se ptali, komu pomáháme.“

Jeho osobnost nabývala velkých rysů. Můžeme krok za krokem sledovat tento postup ctností. Od malých sebezáporů dětství přechází k činům hodným muže, ideově odůvodněným. Jestliže v dětství přesně konal, co mu řekla matka, nyní si hledá důvody k jednání podle nauky Kristovy. Ač je si sám vědom, že jeho život je dosud jen přípravou na práci, určenou Prozřetelností, nestojí se založenýma rukama. Vzdělává především sebe, ale příležitostně svým jednáním působí i na druhé. Poměr k Bohu i lidem je stále týž, jenže nyní má širší základnu, chápe vzájemné vztahy lidí ve společnosti.

Stopy velikosti již jsou patrný zcela zřetelně. Lze říci, že takto se rodí všichni svatí. Ne náhlý zásah činí z obyčejného člověka rázem světce, který již pak člověkem není, nýbrž vytrvalý a věrný postup pravidelnou cestou života, řízenou Boží vůlí.

V POUTECH UNIFORMY

Zmínili jsme se o počátcích Perazzovy železničářské kariéry. Je třeba vědět, že železniční služba v šedesátých až osmdesátých letech minulého století se lišila od dnešní. Nebylo přesného rozdělení práce, nebylo různých praktických zařízení, která usnadňují zodpovědnou službu, nebylo přesných předpisů, na které by se bylo lze odvolat. A provoz na železnici nebyl nějak poměrně menší než dnes. Zejména stanice Pinerolo a Turin, kde byl Perazzo zaměstnán, stěží stačily tempu dopravy. V Pinerolo bylo vojenské velitelství a zásobovací stanice. Pro dráhu to znamenalo spoustu přeprav, které se musely provést okamžitě a často náhle, bez předchozího uvědomení. V těch letech vznikala moderní Turin. Překotně se v něm stavělo a značná část stavebních hmot byla přepravena Pinerolem. K tomu přistupovala doprava pro přístavy.

Do tohoto shonu vstoupil 31. května 1861 Pe-

razzo. Nastoupil na místo beze jména a určitého platu. Po pět let byl příjemcem zboží. Železnice tehdy neměla ještě tolik tratí, jako je jich v okolí Turina dnes. To znamenalo, že vše procházelo jedním směrem. Perazzo pracoval neúnavně. Je podivné, že s tak slabým zdravím mohl zastati práci, kterou po jeho odchodu do Turina sotva zdolali dva jeho nástupci. Perazzo byl ve službě nápadným zjevem. Kolegům byl dříc, ale cítili, že je to něco jiného.

Železnice italské byly postátněny teprve r. 1905 a za dlouhou dobu Perazzovy působnosti několikrát změnily vlastníka. Při každé změně se kontrolovala výnosnost. Ač Perazzo k tomu nebyl vázán, sbíral potřebný materiál. Cítil se totiž zavázán spolupracovat v každém ohledu. Ve válce roku šestašedesátého Perazzova pohotovost a ochota nezůstala nepovšimnuta a 11. února byl povolán ke komerčnímu oddělení do Turina.

V Turině mu byly svěřovány věci velmi odpovědné. Kontroloval korespondenci, zkoumal ustanovení předpisů, studoval tarify, různé dopravní smlouvy, obstarával tiskoviny a oběžníky. Bylo se třeba přizpůsobit janovské přímořské stanici, Perazzovi bylo uloženo vypracovat návrh na potřebné změny. Jednoho dne byl kýmsi zastupován. Sotva skončil den, žádal dotyčný o přeložení, že není schopen splnit uloženou práci.

Jako v Pinerolu se zabýval sjednocováním a pořádáním roztroušených předpisů, tak to činil i v Turině. Jím uspořádaná pravidla služebního řádu nebyla tištěna z důvodů na něm nezávislých, ale sloužila pozdějším pracím v tomto oboru. Ponenáhlu se totiž ukázala potřeba provést všechna opatření, která Perazzo ve své prozíravosti již dávno navrhoval. Bylo to jakési neuznání jeho práce. Poněvadž však proti ostatním ústrkům je to maličkost, není třeba věc příliš zdůrazňovat. Všechny návrhy Perazzovy byly snadno srozumitelné a velmi praktické. Pokud se provedly, celých dalších čtyřicet let se na nich nemuselo nic měnit. Osvědčiv se, byl často posílán ke

zkouškám personálu a byla mu svěřována choulostivá finanční posláná.

Aby toto vše vykonal, nemohl se spokojiti s odměnou pracovní dobou. Práci končil, když byla vykonána a ne když uplynul určitý počet hodin. Hnala jej k tomu vypěstovaná poctivost, spolehlivost a odpovědnost. Nelze od nikoho požadovat něčeho podobného, zejména dnes, ale na Perazzovi se mělo ukázat, jak má dělník smýšlet o své práci. Proto nelze jeho jednání nic vytýkat. Sluší poznamenat, že žádná Perazzova mimořádná práce nebyla honorována. Ostatní dostávali za práci přes čas odměny a přídavky, mimo pravidelný postup, ale „papeženec“ Perazzo nedostal nic, přesto, že o něho někteří nadřizení měli velký zájem. Je zajímavé, jak tuto nespravedlnost odůvodnil jeden jeho představený. Prohlásil, že Perazzo nemůže dostat přídavek a odměn, poněvadž by tím podporoval papeže. To je trpět pro jméno Kristovo!

Roku 1885 vešlo v život nové ředitelství. Práce se opět rozmnožila. Bylo třeba rychle provést nezbytná opatření a Perazzovi se pracovní doba protáhla často do půlnoci. Přišly nové síly z různých krajů, zvyklé různým metodám a Perazzo měl vše sjednotit. Byl duší několika resortů a přece když přišla odměna, všem dvakrát přidáno po 600 lirách, dostal Perazzo, jednou 300 lir.

Po pětadvaceti letech služby byl vzat do výkonného ředitelství a stal se zároveň zástupcem přednosty po dobu jeho nepřítomnosti. V červenci 1888 se mu dostalo prvního a jediného uznání správy drah. Jmenovala ho přednostou. Všichni jeho kolegové byli povyšováni dále, on ne. Měl nárok podle obvyklého postupu na hodnost inspektora, ale nedostal ji nikdy.

Dovedl i přes tento ústrk přejít klidně a pracoval se stejnou horlivostí jako dosud. Tenkrát ovšem byly povinnosti přednosty jiné než dnes. Zpracovával stovky dopisů a neustále musel shánět látku k usoustavění pravidel. Jak si při tom opatrně musel po-

čínat! Neměl volnou ruku a kterýkoliv nadřizený jej mohl pohnat k odpovědnosti pro věc sebe nepatrnější. Jeho nervosa se zvětšovala den ze dne. Lékař mu nařídil denní studenou lázeň, aby jakž takž se udržely nervy v pravé míře. Přesto řídil dále všechny komerční záležitosti. Byli mu dáni na pomoc dva lidé, ale brzy se ukázalo, že ani s nimi nelze vše zdolat. Teprve když přišli další čtyři, bylo uvolněno zběsilé tempo.

Měl mezi svými kolegy mocného nepřítele. Jeho záškodnictví snášel opravdu hrdinsky. Snad to byl právě onen kolega, který způsobil jeho přeložení k dozorčímu orgánu. Stalo se to náhle. Zanechal úřad v bezvadném pořádku. Na novém místě nelenil. První jeho postřeh byl, že není archivu. Ihned jej počal zřizovat. Kdo ví, co to znamená udržet již zavedený archiv, pochopí, jaká to byla práce, zvláště když ji musel konat jen mimochodem. Druhým činem bylo zřízení odborné knihovny. Jeho zásluze nutno přičíst, že byly udělovány pravidelně doby prázdná v celém okruhu, jemu přiděleném. Tehda ještě byl v této věci velký nepořádek, a kdo neměl nějakého mocného přítele, práva se nedovolal.

Vykonané služby dráze dávaly Perazzovi samo sebou právo na odměnu a nepřicházela pořád. Je až unavující číst tu opět a opět se opakující historii poctivosti a ústrku spojeného s ironií. Teprve po desítiletích se jeden představený cítil povinen vymoci mu povýšení. Byla podána žádost do Říma na generální správu, aby byly konečně odstraněny nepřístojnosti, (jako na př. skutečnost, že Perazzovým představeným byl jeho žák). Chtěl mu vymoci jmenování inspektorem. Žádostí však byla dána Perazzovi poslední rána. Koncem dubna 1908 přišel místo povyšovacího dekretu dekret jiný, kterým se Perazzo posílá na odpočinek, a to ve lhůtě dvou dnů.

Nepředpokládal nikdy, že lidé dovedou býti tak nevybíraví v plnění povinností ke druhým, důvěřoval jejich spravedlnosti. Ale jejich spravedlnost měla dva lokte. Když se měřila práce, vzal se delší,

takže se mnoho nenaměřilo a při odměnách naopak. Byl by pravidelně postupoval, jen kdyby neměl na čele napsáno Kainovo znamení papežence. Stačilo trochu povolnosti a vše by bylo šlo. Ale neustoupil! Ať si obrazy svatých v jeho pracovně rozčilovaly sebe mocnější pány, neodstranil je. Ať o něm bylo známo, kolikrát navštěvuje kostel — což byla příležitost k mnoha narážkám — nepřestával tam chodit. Ať se mu smáli i lidé, kteří na něm byli závislí, netrestal je, nemstil se. Pevnost získaná usilovným sebezapíráním od mládí se nepohnula nikdy. Podal na domluvy přátel protest proti rozhodnutí generální správy, ale beze vší hořkosti. Jediné, co řekl, bylo: „Děj se vůle Boží!“ Věděl dobře, že nezklame Spravedlnost věčná, třebaže lidská zklamala, a to mu stačilo.

Prošel svou křížovou cestou. Byla obtížná a nepochopili bychom, jak mohl tak odhodlaně snášet její útrapy, kdybychom nevěděli, že jej sílila vyšší moc. Snad se někdo pozastaví, jak můžeme dávat jeho život za vzor. Byl v něm samý ústrk a nespravedlnost, kterou si nikdo nemůže nechat líbit v zájmu svém a v zájmu druhých. Nespravedlnost tu byla, ale nestaví se za vzor nespravedlnost jeho utiskovatelů, nýbrž jeho statečnost. A ač dnes by se snad dovolal pomoci veřejných úřadů každý, kdo by byl v podobné situaci, je přece mnoho případů obdobných, kdy všechna lidská pomoc selže proti násilí, zvláště, když je rafinovaně promyšlené, jak tomu často bývá v kapitalistických podnicích dneška. Tu pak nespravedlnost vrhá postiženého do nerozvážených proudů bojujících proti všem společenským řádům, dobré nevyjímajíc. To není východisko z nelidského ponížení bezmocného člověka. Jedině apel k věčné Spravedlnosti, provedený takovým způsobem, jak to učinil Perazzo, je protestem člověka důstojným a účinným, nezáleží na tom, že až v den obecného účtování.

Vyrvali mu právo na hmotnou odměnu, ale nikdo ho nezbavil práv nejvyšších, práv na nábožen-

ské úkony, práv na plnění povinností ke Tvůrci se stejnou horlivostí, s jakou konal službu nespravedlivým lidem, a nejen se stejnou, s daleko větší, poněvadž ji provázela zápal Boží lásky, který v něm dovedl vše přetavit v přesný nástroj záměrů Prozřetelnosti. Vytrvalost a pevné lpění na právech Božích učinilo z něho velikána, hodného úcty a napodobení.

PERAZZO VE SPOLCÍCH

Viděli jsme alespoň částečně Perazzovo zaměstnání. Málomukterému člověku by po takové únavě a shonu zbyla chvíle na nějaké jiné zájmy. Jemu jich zbylo mnoho, či spíše — on si jich dovedl mnoho najít. Jako byla vzorem hodným napodobení jeho služba, tak je jím i jeho činnost ve spolcích.

Nebylo v Turině podniku katolických organizací, kterého by se Perazzo nezúčastnil. Nebyla to podobná slabost, jakou vidíme u některých lidí, kteří jsou ve všech spolcích celého města, ale neplní povinností ani jednoho. Perazzo zaujímal ke spolkům zcela jiné stanovisko. Vycházel ze zásady, že jednotlivci na mnohé podniky nestačí, že je třeba spolupráce. Proto byl ochoten pomoci komukoli. Z toho také vyplynulo členství v tolika spolcích. Vidíme jej ve spolku Svatopetrského haléře, ve sdružení pro pouti do Lourd, Říma, Assisi, ve spolku putovních knihoven, v katolickém tiskovém odboru, ve spolku katolického dělnictva atd. Do všech přinášel plno podnětů k novým podnikům, které byl nucen mnohdy sám uskutečnit. Jeho přítomnost měla zvláště jednotící přitažlivost. Když někde byl, nevznikl nikdy spor ani nedorozumění. Vycítil vždy předem jeho možnost a předešel mu vhodným zásahem.

Za své aktivní přispění nikdy nežádal nějaké pozornosti. Vykonal své a ustoupil do pozadí. Když se ve spolku mládeže pořádala nějaká hudební akademie — a bylo to dost často — stál Perazzo někde vzadu v koutě, jako poslední posluchač, ač vlastně

celý podnik sám zorganizoval a nebyla by ani ne-
skromnost, kdyby se ukázal pozvané společnosti.
Byl to jeho způsob. On jen stále přemýšlel na nové
věci. Vypozoroval-li někde slabinu, hned přikročil
k jejímu odstranění. Když jej nutili, aby mluvil
před veřejností, vymlouval se, že to spíše náleží aka-
demikům z kroužků, kteří mají alespoň nějaký titul.
Odmítal vždy prvenství v kroužcích. Skládal tele-
gramy sv. Otcí, propracovával návrhy, které pak
bývaly s nadšením přijímány, ale pocty odmítal.

Jako unikál prvním řadám, tak se stále a stále vra-
cel k posledním, to jest k novým členům. Je stará
bolest mnohých spolků, že sice přijmou členy, ale
nechají je potom na holičkách. I to postřehl a hleděl
napravit. S každým nováčkem se spřátelil, ochotně
poskytoval vysvětlení různých pochybností, povzbu-
zoval k práci a nedostižným způsobem objasňoval
účel sdružení. Jeho námaha nebyla nadarmo, byla
od nováčků přijímána s vděčností a jejich nadšení
pro společnou věc bylo zaručeno. Každému dal mož-
nost nějaké činnosti a uplatnění. Tím prokázal, že
pochopil, proč spolky upadají. Je to vždy násled-
kem nevraživosti starších členů, kteří si rezervují
všechny záležitosti jen pro sebe, mladší k ničemu
nepřipustí a tak v nich přímo vzbuzují pocit zby-
tečnosti a nezájmu. Takové členství ve spolku je
pak naprosto bezvýznamné. Starší by neměli nikdy
zapomínat, že i mladší mají schopnosti a často vel-
mi dobré nápady, jen potřebují možnost uplatnění.
Když na něho později členové kroužků vzpomínají,
vyzdvihují tuto jeho vlastnost bez výjimky. K tomu
přistupuje jeho pochopení pro mláď, které je třeba
držet na uzdě, ale musí se mu dát prostor k pohybu.

Když poznal, že některý člen má vnitřní potíže,
nerozpákoval se k němu přijít a povzbudit ho. Na-
bízel pomoc prostředky přirozenými, ale zároveň
poukazoval na nadpřirozené. Doporučoval modlit-
bu, důvěru v Boží prozřetelnost. A hlavně — modlil
se sám. Můžeme si představit, jaký dojem působilo
takové chování. Nebylo vtíravé. Sálalo z něho po-

rozumění a láska. Mnohé tak přitahovalo, že se k Perazovi ve svých záležitostech obraceli a on vždy poradil a pomohl. Msgre Schiappareli se o této jeho práci vyjadřoval s velkým podivem a již tehdy říkával o něm venerabile Perazzo — ctihodný Perazzo. A tím jménem jej ctili i jiní. Pokud jeho životopisec P. Manni zjistil, říkalo se mu dokonce v jedné vážené rodině blahoslavený pro velikou úctu, kterou k němu měli.

Hluboké pochopení pro organisovanou činnost ukázal, když poznal zaostalost a zpustlost mládeže ve své čtvrti. Nikdo se o ni nestaral, neměla těch nejzákladnějších náboženských pojmů, poněvadž se zanedbávalo vyučování katechismu a značné části dětí se dostalo školního vzdělání jen nepatrnou měrou. Perazzo chtěl něco pro mládež podniknouti. Přátelům říkával: „Je třeba brzy učit děti pravdám víry a naučit je lásce dříve, než se jich zmocní ďábel.“ Dostal povolení ke zřízení provisorního oltáře. Bylo mu to radostí, kterou projevil povzdechem: „Buď pochválen Pán Ježíš Kristus. Konečně také do mé čtvrti sestoupil Božský host.“ Mládež čtvrti S. Secondo tedy měla bohoslužby. Z tohoto základu je třeba vyjít, když má mít apoštolát u mládeže úspěch. Nestačí hmotná podpora. Zkušenosti s podpůrnými spolky nenáboženskými to potvrdily. Obdarování bez náboženského zachycení vzbuzuje často závist, vzájemné rozepře a touhu po obdarování novém bez námahy. Jestliže se zachytí duše, je to docela jiná věc. Mravní podpora je mnohdy vydatná i hmotně, neboť si mnoho lidí hmotné nesnáze působí nepořádným životem. O rodinách, ze kterých vycházela mládež, již se Perazzo ujímal, to platilo v plném rozsahu. Maje smysl pro korporativní vystupování i v této věci, nepodnikal nic samostatného, nýbrž vstoupil do konference sv. Vincence, kterým jejich zakladatel Ozanam dal též účel, a záchranné práce na duších mládeže své čtvrti podnikal jako člen spolku. Tomuto apoštolátu věnoval velikou péči. Kolik na něj dal peněz, nikdo

neví. Bylo to všechno, co měl. Peníze nejsou vše, ač jsou prostředek velmi důležitý. Perazzo se neomezoval na udílení podpor. Slovo zmohlo nejednou víc než peníze. Dobrý příklad, který dával, táhl nesmělé a neodvážné.

Že jeho snaha byla cílevědomá, prozrazují častokrát opakovaná slova: „Lidé zkažení se dají velmi těžko přiměti k chůzi po cestě ctnosti. Avšak dobře opatrovaná mládež po ní kráčí s nadšením pro každý dobrý skutek, ke kterému ji s mírností voláme, stojíce při ní s povzbuzením a trpělivostí. Proto jestli chceme míti křesťanskou generaci a klidnou budoucnost, je naprosto nutné, obrátit se s apoštolskou horlivostí k mládeži, které máme zasvětit své síly a oběti. Budeme štědře odměňováni nejen Pánem, nýbrž i samou mládeží, její láskou a její úctou.“

Ohrožená budoucnost mravně zaostalou mládeží mu stále ležela na srdci. Přesto však neztratil nikdy zdravý úsudek a když se vyskytla otázka, zda se mají do katolických spolků přijímat i členové bez potřebné mravní úrovně, aby se ve spolku ovlivnili, postavil se Perazzo proti tomu. Je jisté, že by jejich přítomností nezkažení členové utrpěli, ale není jisté, zda by spolek zkaženým prospěl. Nesmí se opustit ani zaostalí, ale jejich ovlivňování výchovou musí být provedeno odděleně od dětí ostatních. Je je třeba zahrnouti něžnou láskou, povzbuzovat, poučovat a až se ukáže, že jsou uvedeni na pravou cestu a opravdu se snaží žít křesťansky, mohou být připuštěni k ostatním. Není to podceňování ubožáků, ale vychovatelská opatrnost radí toto opatření. Perazzův názor a jeho oprávněnost nic nevyvrátí.

Ukazoval, jak s mládeží zkaženou zacházeti, vlastním příkladem. Nelze na ni zaútočit a ukázat jí hrůzu jejího stavu. To by nemělo výsledku. Nejprve se musí získat její důvěra. Přibližoval se ke starým i mladým. Mnozí chudáci v Turině prodávali zápalky. Byla to vlastně jen záminka k žebrání, neboť výtěžkem prodeje by se neuživili. Hrubost, oplzlost a klení těchto lidí bylo pověstné. Kdykoliv

Perazzo některého z nich potkal, zastavil ho a koupil nějaké zápalky, ať je potřeboval nebo ne. Zeptal se na maličkost a prodávající ochotně odpověděl. Po druhé již Perazza pozdravil a přátelství bylo uzavřeno. Pak se již snadno naskytla Perazzovi příležitost, že mohl upozorniti na tu neb onu nepřístojnost a často to nebylo nadarmo. Musí se ovšem uvážiti, že vášně, dlouhá leta nepoutané, nezkrotnou jedním slovem. Perazzo nešetřil vlídnými slovy, znova a znova upozorňoval. Zásoby zápalek mu rostly zároveň s počtem známostí s těmito ubožáky, vystačily celé rodině na dlouhá leta. Tento prostředek se snad zdá trochu podivný k získávání duší, když však jiného nebylo, použil ho Perazzo bez rozpaků. Duše, které takto získal, mají větší hodnotu než těch pár lir, které obětoval.

Nesmíme si myslet, že se Perazzo setkal v Turině s klením jen mezi prodáváči zápalek. Živý italský temperament se projevuje i v klení velmi zřetelně. Perazzovi působilo mnohdy vskutku muka, když musel poslouchat různá rouhání a zlořečení. Svůj nesouhlas vždy projevil. S počátku to dávalo příležitost k jízlivým poznámkám, ale Perazzo se neza-lekl a pokračoval v boji stejným způsobem dále. Jen jeho vytrvalosti se podařilo, že jeden jeho kolega, který měl kancelář vedle jeho a bez ustání každý projev nevole ukazoval bezuzdným klením, konečně učinil slib, že klít nebude a dodržel jej. Kdykoliv totiž zaklel, Perazzo ve své kanceláři nahlas řekl: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“ Na výsledek čekal dost dlouho, ale dočkal se.

Někdy v tomto boji použil své ráznosti. Stalo se na př., že měl kterýsi člověk řízení v jeho kanceláři. Jednalo se o nějakou mrzutou věc. Rozlícený muž zdůrazňoval své vývody spoustou kleteb a nadávek. Perazzo jej okřikl: „Nestydíš se urážet Boha tak ohavnými slovy? Když nemáš víru, měj alespoň slušnost“ — a vykázal jej ven.

Po různých zkušenostech se rozhodl založiti spolek proti klení. Vzorem mu byl podobný spolek, za-

ložený již dříve v Římě. Boj byl veden tiskem, le-
táčky, kázáními, opuštěním společnosti, kde se klelo,
střelnými modlitbami a smírnými pobožnostmi. Ty-
to pobožnosti byly pořádány střídavě v různých
farnostech. Perazzo sám neúnavně psal do novin
články za článkem proti této neřesti. Potíral ji dů-
vody nadpřirozenými, ale nezapomínal ani na pří-
rozené. Právem prohlašoval, že je klení znakem
společenského úpadku a nedostatkem společenské
výchovy. A tak když na mnohé nepůsobily jeho dů-
vody náboženské, působil alespoň stud a zlozvyk se
značně omezil. Dal do stanov spolku paragraf jít
proti klení i cestou zákona. Důvod byl právě zmín-
ěný úpadek veřejného života, kterým chtěl působit
na rozhodující činitele.

Na Perazzovi je nejpodivuhodnější, že se nebál
ani v době tak nepříznivé všemu katolickému na
venek se spravedlivými požadavky. Nechtěl ústup-
ky z milosti nebo kompromisy, nýbrž právo. Bylo
mu jasné, že katolíci musí mít vliv na veřejné zále-
žitosti a proto zdůrazňoval důležitost voleb. „Hlas
je zbraň, které se musí katolicky užít.“ Když roku
1895 zvítězili katolíci ve správních volbách v Tu-
rině, působilo mu to velikou radost. Úspěch připi-
soval Eucharistickému sjezdu, který se konal v Tu-
rině rok před tím.

Nezajímaly Perazza jen organizace náboženské,
otevřené každému věřícímu, nýbrž usiloval i o orga-
nisování podle oborů. Člověk přilne ke spolku dale-
ko více, když je veden duchem jeho zaměstnání,
když jsou mu všechny podniky spolku bezprostřed-
ně blízké. Největší význam odborová organizace
má v tom, že se může starat o zájmy svých členů,
které sami nezmohou. Tu ovšem na prvním místě
toužil po sdružení železničářů. Uskutečnění tohoto
plánu bylo značně obtížné. Většinu železničních za-
městnanců zachvátil již socialismus. Překonání ná-
zorových neshod oddálilo vznik katolického želez-
ničářského spolku až na rok 1910. Perazzo spolu-
působil jak mohl. Prosil bez ustání Pána o pomoc,

protože věděl, jaký význam tato organizace má.

Láska k železničářům, stavu tehdy ponechanému osudu, jej přiměla k sepsání modlitební knížky pro železničáře. Ve své skromnosti se neosměloval vydati knížku jako svou věc. Donesl ji k P. Mannimu, aby ji prozkoumal a uzná-li za vhodné, vydal. Pro nedostatek času ji P. Manni nechal dlouho bez nahlédnutí. Když počal čísti ty prostě tryskající záblesky zbožnosti, prohlásil, že Perazzova knížka bude nejkrásnějším odkazem jeho života.

Necítil pouze se železničáři. Měl pochopení pro všechny pracující lidi, kteří jsou vystaveni nejen mnohým křivdám, nýbrž i nebezpečím mravním. Nesvědomití lidé používají jejich ponížení k vlastnímu vyšvihnutí a obohacení. Jak cítil s pracujícím lidem, prozrazují jeho četné články. V nich se znovu a znovu vrací k příkladu Spasitele, který se nejen nestyděl za dělnický stav, nýbrž sám se stal dělníkem. Poukazoval na krásu práce, zapojené do plánů Prozřetelnosti. Špatní lidé učinili z práce, prostředku náležitého rozvoje lidstva, věc opovrhovanou a nenáviděnou. Je třeba vrátit práci její důstojnost. Jeho názorům bylo dáno za pravdu. Lev XIII. promluvil do svědomí světa podobným způsobem. Slavnostně prohlásil to, co již Perazzo před tím propagoval, že jen křesťanská láska smíří protiklad dělníka a zaměstnavatele. K sociální obrodě dojde, až si všichni uvědomí, že napřed jsou lidé a pak teprve dělníci. Dělníkovu lidskou důstojnost Perazzo stále zdůrazňoval a ukazoval, jak se povznese náboženským životem. Upracované ruce lze právě tak dobře sepnout jako neupracované. Nemodlí se dělnické šatv, nýbrž lidské srdce.

Proto usiloval o proniknutí náboženství do veřejného života. I ten nejvšednější úkon může být prodchnut zbožnou oddaností Bohu. Je zajímavé, že právě dnes zaznívá volání po posvěcení všedního dne se všech stran. Nové svědectví o Perazzově prozíravém křesťanství a vyvinutém smyslu pro zjišťování potřeb doby. Již dávno propagoval Perazzo

vše, co dnes najdeme v literatuře, volající po posvěcení všedního života. Jedním z prvních jeho požadavků bylo zavedení a rozšíření pozdravu výlučně křesťanského. Podporoval obnovení chvalitebného zvyku smekat bez lidských ohledů před kříží, kostely a obrazy. Zaváděl zvyk počínat dopis nějakým křesťanským motivem nebo znakem. Chtěl, aby v každé rodině byl na čelném místě zavěšen kříž. Požadoval obnovení modlitby před jídlem a po jídle. Do místností veřejně přístupných chtěl všude zavěsiti obraz sv. Otce, což tehdy mělo velký význam. Společný růženec celé rodiny byl jeho největší tužbou. K tomu náleželo zastávat se napadených kněží.

Poměr ke kněžím, jak jej chápal a druhým vykládal, je příkladný. Právě zde ukázal nejlépe svého pospolitého ducha, ducha opravdového kolektivismu. Kněz je střed, kolem kterého se musí křesťané seřadit. Je to učitel a otec zároveň. Bůh, společný otec všech, svěřil každému knězi nějaký úsek své vinice, aby tu vedl práce. Křesťané jsou dělníky, kteří mají pracovati pod jeho dozorem. A proto se nemá nic podniknout bez vědomí a řízení kněze. Pak se dostane každému podniku požehnání Božího. Není to jen vina kněží, že si někdy nevšímají hnutí svých oveček. I ony jsou vinny, když své pastýře opomíjejí, nepřijdou se poradit, nejsou ochotny pomoci knězi ve věcech, které by mohly snadno vykonati.

Je zajímavé, že si Perazzo nikdy nepředstavuje kněze jako nějaké technické vůdce a pořadatele věcí laických. Kněz je mu prostředníkem mezi Bohem a lidmi a vůdcem k němu. Žádá-li spolupráci laiků a kněží, chce pouze to, aby kněží usměrňovali i ty nejvšednější věci k Bohu, nikoli aby se jimi obírali jako odborníci a bez zřetele ke svému poslání. Všechny tyto názory mají platnost bez ohledu na dobu a místo.

Vzácné Perazzovo porozumění pro všechny potřeby doby učinilo z něho vzor, na němž se musí učit, kdo se zabývá spolkovým životem. Osobní zá-

jmy stranou, rozhled, opatrná neústupnost ve věcech Božích, soustavné lámání předsudků, nebojácnost, přednost duchovního před hmotným, jsou asi tak body této jeho činnosti. Jejich správné pochopení a provedení zaručuje úspěch každé společné akci, ať je prováděna v jakýchkoli rozměrech.

PAPALINO

Perazzo měl smysl pro každé společenství, tím spíše pak pro společenství tak veliké, jako je společenství Církve. Církev nepokládal za vnější organizaci, nebyla mu pouhým spolkem, ale i k vnější její stránce měl velikou úctu. Díval se na ni jako na zřízení božského původu, zřízení, kterému Prozřetelnost v dějinách lidstva určila důležitou úlohu. Nesmírně si vážil všeho, co bylo vlastní této podivuhodné instituci a na prvním místě miloval papežství, záruku jednoty a síly Církve.

Jeho doba — a v Itálii zvláště — byla velmi nepříznivá nauce o vedoucím postavení římského papeže. A nejen teoreticky. Denní život byl prodchnut nenávistí ke všemu, co svědčilo o pravdivosti nově vyhlášeného článku víry o papežově neomylnosti. Právě tato nenávist dala Perazzovi jméno, které ho mělo potupit, ale zatím je jeho nejčestnějším titulem. Papalino — papeženec, bojovník za nezadatelná práva zástupce Spasitele, byl Perazzo vždy. Viděli jsme, kolik mu to přineslo ústrků, ale nepovolil. Že dovedl snést tolik pro své přesvědčení, způsobilo jeho nadpřirozené nazírání na úřad hlavy Církve. Neviděl v papeži vládce církevního státu, nýbrž zástupce Krista, člověka sice, avšak s božským posláním. Jako byl Kristus vůdcem zástupů palestinských, tak nyní skrze svého služebníka, římského biskupa, mluví k nejširším vrstvám lidu všech stavů. On je pramenem zdravých nauk, on je zastánce utiskovaných, on promluví, když násilí všechny ostatní zastrahuje od správné cesty.

Poněvadž jsme údy téhož těla Kristova, je sa-

mozřejmě, že jeho radosti jsou radosti naše, stejně jako bolesti. Jestliže řekl Kristus Petrovi a jeho nástupcům, že s nimi bude až do skonání světa, neřekl to, aby to nebyla pravda ve skutečnosti. To byly úvahy Perazzovy a řídil se podle nich. Ti, kteří ho znali, svědčí o něm souhlasně, že málokdo tak miloval papeže jako on. Trpěl s ním, radoval se s ním. Nebylo klidnějšího občana v Turině a přece, když zednáři zabránili umístění busty Pia IX. v průčelí sv. Secunda, byl pro postavení sochy *via facti*, nemohl se smířit s urážkou zástupce Kristova.

Všem, kteří kritisovali papežovo jednání, bez ohledu ukazoval, jak je jejich jednání nerozumné. Nemohou všichni řídit. Když má být pořádek, ať je to kdekoliv, je třeba jednoho vedení a ostatní se musí bez odporu podrobit. Jinak se společnost rozpadne. Kdo má řídit Církev, komu to Kristus svěřil? Komu řekl: „Cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi?“ To byly jeho odpovědi...

Nikdy se nesmířil s tím, když katoličtí žurnalisté umlčovali papežská prohlášení. Tehdy se to často stávalo. Nechápal, jak se může soukromý člověk odvážit odmítat rozhodnutí oficiální, rozhodnutí, za kterým stojí autorita Boží a při tom si myslet, že je katolík. Nesluší se katolíkům, aby poslouchali otrocky, to je tehdy, když je na neposlechnutí vyměřen trest. Poslušnosti vyžaduje každé přání a to poslušnosti synovské, spojené s láskou.

Lásku mohli katolíci doby Perazzovy osvědčovat papeži všelijak. Perazzo jej hájil proti pomluvačům, prováděl jeho pokyny a snažil se mu získat hmotnou pomoc pro jeho podniky. Když byl zabrán papežský stát, ztenčily se příjmy papežovy do té míry, že nebyl s to nésti všechny náklady, které dosud na něm spočívaly. Perazzo pořádal sbírky, aby se této jeho tísní odpomohlo. Ve svých článcích vyzýval katolické spolky, aby alespoň jednou za rok pamatovaly na tuto věc.

I když viděl papeže v takovém ponížení, byl pevně přesvědčen, že Prozřetelnost promění toto poní-

žení ve slávu. Ve své předvídavosti napsal, že přijde doba triumfu papežova, jako přišla doba oslavy Neposkvrněné Panny a vzkříšení úcty k Eucharistii častým svatým přijímáním. Budoucnost ukázala, že měl pravdu. Papežství je jediná moc mravní, která je schopna zabránit úplnému zhroucení lidských řádů. Nadarmo bohužel volal Pius X. před evropskou katastrofou po míru. Jeho hlas byl překřičen a práce staletí byla pohřbena. Všelidským, světovým významem papežství není splněna jeho hlavní úloha. Papežství je popředně mocnost duchovní. Byly mu svěřeny klíče od pokladů království nebeského a v nich je zobrazeno jeho vlastní poslání. Střežit neporušenou nauku Krista, oddělovat pravdu Boží od nepravdy lidské, poučit lidský rozum, když nemůže dál, ochránit jej, aby nesešel s cesty, to je nejvznešenější úkol svatého stolce Petrova.

Na konci Perazzova života prožívala Církev velmi smutnou dobu. Nic ji tentokrát nehnilo do katakomb, nemnožil se počet mučedníků, ale nebezpečí tu bylo. Bylo tím horší, že nepřicházelo z venku, neboť na vlastním těle Církve hlodal červ. Byl to modernismus. Odpor proti tisíciletým zkušenostem, rozumářský cynismus, sebevědomí individua, nepochopení zájmů celku otřásalo základy církevního života. Mužové církevně smýšlející se nebáli, že by snad bludy lidí propadlých svým názorům zničily dílo Boží, věděli, že ji brány pekla nepřemohou, ale jejich srdce rozrýval pohled na škody způsobené na duších. Odkud přišla záchrana? Tamodtud, odkud měla přijít — od papeže. Pius X. rozdrtil hlavu modernistické hydry. Jak jásal Perazzo, když se ozval hlas ze stolce Petrova. Nebyl školeným theologem, ale jeho církevní duch mu správně říkal, že je modernismus velkým zlem. Nyní se dočkal jeho konce. Jak byl vděčný papeži! Vždyť kam by to dospělo, když kněžstvo, částečný nositel učitelského úřadu Kristova, mělo takové smýšlení? Když o těchto věcech rozmlouval s jedním knězem, povzdechl si: „Jak je člověk v bludech odvážný. Kdyby nebylo

papeže, neměli bychom již víry, ani mravnosti, ani Boha. Papež je maják, který plaší tmu z lidstva.“

Synovsky vyjádřil svou náklonnost k papeži v blahopřání Lvu XIII. k jeho kněžskému jubileu. Končí je nadšeně: „Loquere, Pater, loquere. Audit enim servus tuus Paolo Pio Perazzo. — Mluv, Otče, mluv, poslouchá Tě Tvůj služebník P. P. Perazzo.“

Téměř každý rok se dostal do Říma jako poutník nebo v úředním poslání. Vždy navštívil Vatikán a šťasten se účastnil společných audiencí. Ve Vatikáně se vědělo o jeho práci pro papeže a velmi si jej vážili. Soukromé audience u Lva XIII. a Pia X. mu byly po celý život památnými dny. Lásku papeži osvědčil i v nejtrudnějších dnech svého života. Když byl totiž poslán na odpočinek, nebyla mu dána volná jízdenka na drahách. Cítil se tím nejvíce postižen, nemohl do Říma tak často, jak by si byl přál. Humorně prohlásil, že je to největší omezení, kterého se mu pensionováním dostalo.

I dnes se lze mnohému od velkého papežence přiučit.

„MATKA A SYN“

„K zalíbení se Bohu a ke zdokonalení ve vědě svatých je nezbytná ochrana a pomoc Matky Boží.“ napsal kdesi Perazzo. Prozradil tím, že i on postihl čelné postavení Matky Boží v mystickém těle Kristově, v Církvi, jako všichni hrdinové křesťanského života.

Tělesná matka jej naučila ctít Matku duše. Od mládí se denně dovolával jejího přispění ve svých záležitostech a nikdy nebyl zklamán. Když časem rostly starosti, množila se práce, prohlubovala se také vroucnost jeho poměru k Nebeské ochránkyni. Nectil jí jen modlitbami, zasvětil se jí zcela. Námahy, radosti, klid, bolest, vše bylo její. Poklad, který v Matce Boží viděl, neskrýval před ostatními. Nejsou dosud sečteny všechny jeho články o ní. Celou vroucnost srdce vložil do svých spisů o ní. Kdo však

zná dnes obsah nesčetných hovorů s přáteli o Matce všech? Neúnavně připomínal lidem, aby se připravovali na mariánské svátky rozjímáním o tajemstvích, která se budou oslavovat, aby byl ze svátku větší užitek. Se zvláštní radostí přemlouval Turiněany, aby před jejími slavnostmi osvětlili město, neboť důstojnost Matky Boží si zasluhuje velkolepé oslavy. Když byla Matka potupena, staral se, aby byla uspořádána okázalá veřejná pobožnost na její oslavu.

Hlavně ctil božské mateřství Mariino. Z něho vytryskla její sláva. Pro ně je veliká, svatá, čistá, mocná. Do dvou velkých spisů „Křesťanská obnova společnosti pod ochranou velké Matky Boží Marie“ a „Velká Matka Boží Maria, Královna světa“ ukryl poklad své zbožnosti a oddanosti.

Ke zvětšení úcty mariánské a k jejímu rozšíření přišel na myšlenku uspořádat velkolepý mariánský sjezd.

Roku 1894 byl v Turině pořádán eucharistický sjezd. Perazzo se nadchl jeho krásou do té míry, že si předsevzal uspořádat takový sjezd ke cti Matky Boží. Arcibiskup Riccardi přistoupil k Perazzově myšlence a zvolili rok 1898. Podobné sjezdy se konaly již r. 1895 v Livorně a r. 1897 ve Florencii, ale nedostihly nádhery sjezdu turinského. Neúnavný Perazzo promyslel podrobně program, sebral návrhy, připravoval náladu tiskem. V brožurách dával praktické pokyny, jak zajistit sjezdu úspěch. Snažil se ze všech sil, aby sjezd nevyzněl jen vnějšími obřadnostmi. Obsah, posílení mariánské úcty a obnova náboženského života vůbec, stavěl stále na prvé místo. Vyzkoušel, jak je sladké zakončiti den na kolenou před Matkou Boží a jejím Synem v kostele, a horlivě to doporučoval. Snahám a námahám Bůh požehnal a sjezd byl opravdu splněním nadějí Perazzových. Lidé plakali dojetím při pohledu na tak otevřené projevy lásky k Panně Marii. Její čest byla dokonalou odměnou práce. Víc nechtěl.

Výsledek sjezdu bylo posílení odvahy v organi-

sování dělníků, které svěřoval ochraně Panny Marie.

Ke cti Matky Boží vykonal mnoho poutí. Navštívil místa zasvěcená její úctě blízko i daleko. Památaná je jeho pout do Lourd roku 1909. Dlouho se na ni těšil, až ji konečně mohl uskutečnit. Na cestu se připravil rozjímáním a četbou duchovní literatury. Spolucestující se podívovali jeho nadšeným slovům o cíli cesty. Byl cele usebrán a přece ani na této cestě neztratil svůj obvyklý humor. V Tarbech se šli posílit do nádražní restaurace. Najednou zazněl signál k odjezdu. Museli odejít, aniž se tkli jídla. Perazzo těšil jednoho spolucestujícího: „Nic si z toho nedělejte, že jsme nejedli, hlavně že jsme zaplatili.“

V Lourdech bydlel v témže hotelu jako zámožný turinský markýz N., který jednoho dne obdržel telegram, že u jeho šestileté dcerušky zjistili lékaři tuberkulosu. Pro markýze a jeho ženu, která byla s ním, to byla zpráva tragická. Perazzo je těšil, jak dovedl jen on. Poukazoval jim na moc Boží Matky, která už tolik lékařských rozsudků zrušila a pomoc neodepře nikdy. Poněvadž cítil jejich hluboký zármutek, vroucně prosil Pannu Marii, aby pomohla. Po návratu domů se stav nemocného dítěte zlepšil a konečně nastalo úplné vyléčení. Byla to pomoc shůry?

K šíření mariánské úcty jej měla také naděje, že se Panna Maria postará o lepší budoucnost katolíků. Jeho životopisec P. Manni s nadšením volá, že se nemýlil, neboť Ona zahнала mraky s katolické oblohy italské.

„POJĎME, KLAŇME SE“

Viděli jsme Perazza ovlivněného etickým ideálem Matky Boží. Nyní si všimneme jeho osobnosti před úkolem jemu Prozřetelností svěřeným.

Křesťanský život se neudrží sám sebou, potřebuje pramen, ze kterého by se obnovoval a posiloval. Od oněch dávných chvil, kdy udivení učedníci

hleděli vzhůru za nanebevstupujícím Mistrem, je východiskem a středem duchovního života Eucharistie. Nezměnilo se na ní od poslední večeře nic. Ale několikrát za ta staletí se změnil poměr věřících k životodárnému Chlebu. Většinou mu bylo dáno čelné místo, ale nastaly někdy chvíle, ve kterých věřící chodili mimo svatostánek s posvátnou hrůzou, a neuvědomili si, že je tam vlastně jejich největší Přítel. Tento mor zasáhl i minulé století jako dědicství bludu jansenistů, kteří hlásali a přehnaně zdůrazňovali úctu k Eucharistii, ale ve skutečnosti zavínili chlad a nevšímavost. Jejich úcta nepojila účeji s Kristem, čekajícím na duše, nýbrž oddělovala. Tento duch zachvátil nejširší vrstvy křesťanstva. Teprve po letech všeobecné stagnace jej vymýtil Pius X. svými dekrety o častém svatém přijímání a o časném přijímání dětí.

K rozhodnému kroku nedošlo bez přípravy a právě pro tuto přípravu byl Bohem vyvolen Perazzo. Jeho horlivost měla burcovat z lhostejného klidu. Perazzo se odhodlaně ujal úkolu, jakmile postřehl jeho dalekosáhlý význam a Bůh jeho práci žehnal.

Perazzo byl od nejútlejšího mládí nejoddanějším služebníkem svátostného Spasitele. Svůj dětský poměr k němu si zachoval po celý život. K rozsáhlé propagaci denní adorace jej Bůh přivedl po seznámení se svatými sestrami Comogliovými. Ty totiž již dvacet let vykonávaly zbožně každý den adoraci před svatostánkem. Doporučovaly ji ve svém okolí, ale jejich styky nebyly příliš rozsáhlé, takže se nemohla splnit jejich vroucí touha po rozšíření denní adorace mezi všemi katolíky. S Perazzem se seznámily roku 1890 a požádaly jej, zda by nemohl napsat do časopisu *La Crociata* o jejich myšlence nějaký článek. Perazzo vyhověl a 1. srpna 1890 otiskla *La Crociata* jeho pojednání. Naznačil v něm, kolik urážek klidně snáší Spasitel, ač je hoden té největší úcty. Uvedl myšlenku dvou turinských terciářek a vyzdvihl její význam poukazem na to, že nestačí veřejné oficiální projevy úcty Spasiteli v Eucharis-

tii, nýbrž že je třeba osobního, intimního projevu. Jeho organisátorský duch načrtl hned návrh nového sdružení, které by se této myšlenky ujalo. Nemělo to být nic koženého, spolek s vymezenými povinnostmi, nýbrž sdružení milujících dítek Božích, které samy vědí, jak se přiblížiti k Vězni lásky ve svato-stánku. Proto neurčil dobu, kterou by každý člen musel denně adorovat. To se ponechávalo lásce jednotlivců.

Článek působil jako elektrická jiskra. Byl otištěn všemi katolickými časopisy, které jej komentovaly a projevíly souhlas s Perazzovým návrhem sdružení. Ujal se Perazzův název „Denní adorace“ a hnutí se soustředilo k františkánskému kostelu sv. Antonína. Již 16. srpna se o hnutí zmínil jesuita P. Sanna na eucharistickém kongresu v Antverpách a získal mu zájem ciziny. Skupinka terciářů, kteří se rozhodli spolupracovat s Perazzem se usnesla, že budou konat pravidelné schůzky, na nichž se bude uvažovat o nových možnostech rozšíření kroužku. Duchovním rádcem se stal prof. Scala a předsedou v únoru 1891 Perazzo. Nechtěl hodnost přijmout, ale podrobil se přání ostatních. Pro kroužek to mělo velký význam, neboť k jeho horlivosti tím přistoupila povinnost vůdce. Pracoval vynalézavě a vytrvale. Pečoval o tiskovou propagaci v časopisech, letáčky a brožurami, jejichž obsah většinou sám vypracoval. Působil, aby kněží o věci kázali.

Téhož měsíce, kdy byl zvolen předsedou, přešel kroužek do církevní pravomoci. Tu již Adorace pronikala mimo diecési turinskou. Arcibiskup Riccardi schválil Perazzovy stanovy kroužku a Denní adorace byla kanonicky zřízena. To přimělo Perazza k usilovnému přemýšlení o nových prostředcích na rozšíření adorace. Snažil se ze všech sil, aby podniky spolku zapadly do rámce farní obce a nebyly něčím, co se vymyká vlivu faráře. To byl již závan ducha dnešní Katolické akce. Když někteří mluvili o věci skepticky, říkával: „Jen přivedme lidi do kostela, Bůh udělá ostatní.“

V předvečer eucharistického sjezdu v Turině povýšil Lev XIII. spolek na arcibratrstvo se sídlem v Turině. Perazzo za to vroucně děkoval Bohu.

Poněvadž se stal členem pořadatelského sboru eucharistického kongresu, staral se o umístění denní adorace v programu. Skutečně se o ní debatovalo a všeobecně byla schvalována a doporučena. K zajištění účinků sjezdu podal různé návrhy. Všechny jsou velmi praktické a vysvítá z nich, že vždy postřehl pramen nedostatků. Navrhoval na př., aby se věnovala velká pozornost vybírání ministrantů, kostelníků a všech lidí posluhujících v kostele. Je totiž stará zkušenost, že jejich příklad dovede způsobit mnoho dobra i zla. Požadoval od nich, aby nevybírali almužny v době od Sanctus do proměňování, ani při svátostném požehnání atd.

Jako byl Perazzo zneuznáván v železniční službě, tak se zase mezi věřícími jeho práce vysoko oceňovala. Roku 1898 byl zvolen členem společnosti pro eucharistické slavnosti. Jeho snahy ocenila i církevní autorita. Lev XIII. při audienci 13. listopadu 1899 jej povzbuzoval k další činnosti. Privil: „Není krásnějšího úkonu než adorace. Mějte odvahu, pokračujte v práci, odměna bude veliká.“ Jak si Lev XIII. vážil jeho práce, dokazuje ta skutečnost, že ve své encyklice o Eucharistii z roku 1902 použil některých jeho ideí. Kardinál Rampolla mu totiž ukázal elaborát Perazzův, ve kterém shrnul své myšlenky o Eucharistii. Většího uznání se mu nemohlo dostat.

Že byla Denní adorace dílo Boží, šířila se velmi rychle po celé Itálii. Aby byl její rozvoj usnadněn, přepracoval stanovy. Kardinál Richelmy je schválil. Na jeho plány se již navazovalo i v cizině. Hnutí bylo tak silné, že se Perazzo odhodlal založit Eucharistický měsíčník, který měl hnutí podporovat a udržovat v jednotě.

Jakmile se dověděl, že se stal kardinál Sarto papežem, obrátil se na něho s prosbou o doporučení denní adorace. Mohl se nadíti výsledku, neboť Pius

X. již ve své benátské diecési dílu velmi přál. Papež potvrdil všechny výsady hnutí a přidal nové. Roku 1905 dovolil, aby se mohly turinskému ústředí podřizovati kroužky z jiných diecézí s odvoláním do Říma. Od roku 1909 již tohoto odvolání nebylo třeba. Tyto výsady umožnily Perazzovi, že mohl po celé Italii rozesílati oběžníky, letáky a volně získávat členy.

Pak nadešly pro Perazza nové chvíle radosti. Dětem byl otevřen přístup ke stolu Páně. Přímou jásal nad tímto rozhodnutím. Konečně se dostalo malíčkým práva, které jim Mistr dávno dal. Mohly k němu jíti. Nikdo je již nemohl zdržovati od tohoto nepopsatelného přiblížení, které poznamená celý život. Dříve než vniklo do duše zlo, může do ní přijíti svrchované Dobro. Perazza papežovo rozhodnutí nadchlo nevýslovnou radostí. Bylo podnětem k horlivé činnosti ve prospěch denní adorace. Při každé příležitosti hleděl uvést řeč na toto téma a působiti v jeho prospěch. Memoranda kongresům měla vždy dobrý účinek. Aby věci prospěl co nejvíce, navazoval styky s osobami, které měly vliv na širší okolí, ať již to bylo v kruzích církevních nebo světských. K čemu nabádal druhé, to konal sám na prvním místě. Adorace mu byly zdrojem sil, námětů, odvahy a útěchy. Odhaloval v nich celé své srdce paprskům božského slunce. V nich se mu dostalo nejednou vnuknutí k podnikům, které přinesly zájmům Církve tolik užitku. Sílen Pokrmem lásky mohl vykonati všechnu tu práci. Když si vzpomeneme, kolik času a sil si vyžádala služba na dráze, teprve se ukáže, že by jeden člověk bez zvláštní pomoci Boží tolik nevykonal. Perazzo však jen říkával: „Ať uděláme sebevíc, vždy ještě mnoho zbude“ — a pracoval znovu.

Na cestě z jedné schůzky ústřední rady Denní adorace se mu přihodilo něco, co náleží k těm několika mimořádnostem jeho života jinak zcela nenápadného. Vracel se v pozdních hodinách osamělou uličkou. Náhle před sebou uviděl velikého a nestvůr-

něho hafana, který se na něho chtěl vrhnout. Perazzo se poněkud zmateně zarazil. Najednou se vzchopil a udělal kříž. Obluda okamžitě zmizela a Perazzo slyšel hlas: „Zaplatíš mi jindy!“ Bylo to znamení jeho smrti, kdy se opět setkal se psem? Ať to bylo cokoliv, jeho to neuvedlo z rovnováhy a pracoval dále se stejným klidem a energií. Nelze si ovšem představovat, že jeho práce byla bez překážek. Měl překážek i na těch místech, kde by je nikdo nečekal. Ale mírná vytrvalost a důvěra v pomoc Boží je všechny překonala. Když pak byl uštván shonem v povolání a odporem proti svému dílu, uchýloval se do domu Cottolengova, kde se mezi chudáky a lidmi nejrozličnějších povolání a životních osudů potěšil uvědomením jednoty všech v Kristu.

Nahlédnutí do jeho korespondence se zbožnými lidmi, které je opravdu hodně, ukazuje, jak denní adoraci měl stále na mysli. Komusi píše: „Jako končí každý žalm slovy Slávy Otci . . . tak já v každém dopise připomínám denní adoraci.“ I zde pro něho platilo: Přiveďme lidi do kostela a Bůh se o ostatní postará.

Když už mu vytýkali, že nedá pokoje se svou denní adorací, zda nechápe, že je to pro lidi přece jen trochu mnoho, odpovídal: „Pro Boha a pro duše toho není mnoho.“ Eucharistie pronikla jeho duši a možno říci jeho krev. Užíval nejnežnějších, nejkrásnějších slov, když o ní mluvil. Jeho střelné modlitby jsou ohnivé střely lásky, podivu, pokory a podrobnosti. Jeho srdce byla sopka svatých vznětů. Posměch nechápajících neumenšil jeho žár. Pro něho to byli ubožáci, kterým je třeba ukázat, co znamená milovat Spasitele. Důvěra a jistota ve vykonávání úkolu určeného Prozřetelností vítězily nad každým nízkým přezíráním a podceňováním odpůrců. Umínil si neustat, dokud nebudou získány denní adoraci rodiny a všechny společnosti malé i větší. Ve svém „Pokladě pokladů“ napsal: „Neustávejme rozdmýchovati ve svém srdci svatý plamen lásky k Nejsv. Svátosti a tak tento posvátný oheň sdělíme také

svým bližním.“ Je dokonalejší osvětlovati než svítiti, jak praví svatý Tomáš, ale nikdo neosvětluje, kdo nesvítí.

Železničář a apoštol jsou tedy pojmy zcela slučitelné. Perazza nazývali apoštolem denní adorace. Byl jím opravdu. Jeho spisy by nám doplnily podobiznu, která je zde jen naznačena. Je naděje, že Perazza nebudeme nazývati pouze apoštolem denní adorace, nýbrž že dostane ještě vznešenější titul, titul svatého Božího. P. Manni mu dává titul „eucharistický svatý“. Je výstižný, třebaže dosud nebyl autoritou potvrzen. Nezdobí jen Perazza, je chloubou celé Církve.

VE TŘETÍM ŘÁDĚ

Zmínili jsme se, že Perazzo získal prvé přívržence denní adorace ve Třetím řádě. Je to zcela přirozené, neboť ti, které vedl týž duch, se museli přidat k tak krásnému plánu svého spolubratra. Třetí řád tedy dal základ mohutnému hnutí denní adorace. Poslání Třetích řádů se nevyčerpává účastí na církevních průvodech, jak si ještě dnes mnoho lidí myslí, jsou zřízeny k uskutečnění velkých myšlenek svých zakladatelů. Jejich poslání je v realizování záměrů Církve, projevených přímo autoritou nebo alespoň autoritou schvalovaných, jako tomu bylo v případě Perazzova apoštolátu.

Co je vlastně Třetí řád? Čím se liší od ostatních spolků? Musíme se podívati trochu nazpět, do doby zakladatelů Třetích řádů. Jedná se o Třetí řád při řeholích žebravých; Perazzo náležel Třetímu řádu františkánskému. V době jejich zakladatelů se vyskytlo velké množství bludařů laiků. Jejich nauky se značně rozšířily a následek byl hlavně v tom, že se nedůvěřovalo kněžím. Apoštolská bystrost zakladatelů to záhy zjistila a uznala, že je nejlepším protikladem spolehlivé jádro katolického lidu, ve všem věrného církevní autoritě a ochotného pro Církev k oběti. Poněvadž úkolem těchto lidí měl být boj

na ochranu víry, byla nutná organisace. Tak vznikly Třetí řády. Později se k těmto pohnutkám připojil i příklad svatých zakladatelů a snahou všech členů bylo připodobnit se jejich vzoru.

Člen Třetího řádu má přístup tam, kam jej kněz nemá, může tedy jeho vliv být velmi blahodárný i v nejzapadlejších koutech lidské společnosti. Pro osobní posvěcení je Třetí řád nejvhodnějším zřízením a je s to dovést členy na nejvyšší stupeň svatosti. Mít bratry nepřehledné množství svatých nemůže zůstat bez účinku na duši, která má víru a je ozdobena šatem milosti. Perazzo vstoupil do františkánského Třetího řádu roku 1875. Právem očekával ze vstupu velký duševní prospěch. Svaté společenství řádu jej nutilo, aby poznával víc a více osobnost sv. Františka, jeho sociální poslání a číře křesťanského ducha. Byl veden ke studiu spisů svých spolubratří a obohacoval tím své poznání o Bohu a o prostředcích cesty k němu.

Nadšení pro Třetí řád neukrýval. Netrvalo dlouho a stal se nejhorlivějším apoštolem Třetího řádu. Nepropásl jedné příležitosti, když mohl někde o Třetím řádu promluvit. Hlavně mládeži vysvětloval poslání terciářů v dnešní době. Říkal: „Když Bůh dal tolik milostí lidstvu skrze Třetí řády ve středověku, proč bychom nemohli doufat, že to učiní i dnes? Jeho milostem se staví v cestu jen nezřízená láska k pozemským věcem, pýcha a nevážnost.“

Práce pro Třetí řád se časem rozrostla do velkých rozměrů. První příležitostí k rozsáhlé akci bylo sedmisté výročí narozenin sv. Františka. Všechny katolické časopisy zásoboval informacemi o blížícím se jubileu, psal články o významu díla světce, povzbuzoval k následování jeho příkladu. Navrhoval, doporučoval různá zařízení k nádhernější oslavě světce. Věděl, že by bylo málo oslavit s pompou assiského Chudáčka a nic nového nepřijmout z jeho života. Proto cílevědomě psal tak, aby obnova evangelického ducha zbyla v srdcích, až uplynou slav-

nostní dny. V tomtéž duchu napsal svůj spis „Křesťanská demokracie a obnova lidské společnosti v duchu sv. Františka“. Spis byl v krátké době vydán sedmkrát a poskytoval látku všem spisovatelům příruček pro terciáře. Rovněž druhý spis „Křesťanská duše ve škole sv. Františka“ dýše strhující hloubkou. Perazzo sám přiznává, že jej napsal pro slávu Boží, na spásu duší, ze strachu, aby nebyl uschlou ratolestí.

Pro zásluhy mu byla projevena důvěra a roku 1885 byl zvolen ministrem Třetího řádu v Turině, ač v něm byli i mnozí kněží. Veden duchem poslušnosti, přijal. Nebylo mu to jen čestným povýšením, z úřadu vyplývala spousta nových povinností, které přistupovaly ke všem ostatním, takže přijetí pro něho bylo opravdu obětí. Když však jednou úřad přijal, věnoval se mu s nadšením a láskou. Sotva se ujal vedení, prozkoumal důvody, proč je v řadách tolika zbožných jen malý počet členů Třetího řádu. Zjistil, že hlavní překážkou je neznalost anebo nesprávné informace. Tytéž překážky jako dnes. Požádal biskupy, aby doporučili svým kněžím kázání o Třetích řádech, protože konec konců jsou jejich velkou oporou v duchovní správě.

V měsíčních shromážděních upozorňoval pokorně na různé potřeby, prosil o účast na podnicích, o kterých zjistil, že slouží cti Církve, povzbuzoval k přesnému zachovávání nových stanov. Za tuto činnost se mu dostalo nejednoho bezpráví, jak jsme již řekli, ale vědomí, že se to dělo všem pracujícím na vinici Boží, jej sílilo. Říkával: „Papež to chce, tedy s odvahou vpřed. On je víc pronásledován než já.“ Maně to upomíná na statečnost prvých mučedníků.

Poněvadž je Třetí řád zřízen hlavně a především pro duchovní blaho, pečoval Perazzo jako ministr o to, aby získal svému sdružení různé duchovní milosti. Prostřednictvím kněží dosáhl na svatém Otci mnohých výsad pro turinské terciáře i pro terciáře

celého světa. Ničeho ovšem nepodnikal bez porady s kněžími prvního řádu. Vážil si jich velice. Krásně svou úctu a vážnost vyslovil: „My terciáři jsme prostí vojíni nebo nanejvýš svobodníci ve františkánské rodině. Členové prvního řádu jsou naši vůdcové, bez nichž nemůžeme dělat nic.“

Hlavní poslání turinských terciářů spatřoval v šíření denní adorace a nikdy na to nezapomínal.

Zamýšlel vydávat životy svatých a velikých františkánských terciářů, věda, jaký význam má znalost příkladů svatých lidí. Znalostí se upevňuje jednota ideová i fyzická. O sjednocení františkánských rodin usiloval již od roku 1892, ač k uskutečnění došlo teprve za pět let. Správně se domníval, že myšlenka jednoty nejvíc prospěje terciářský sjezd, stanovený na rok 1894 do Novary. Věnoval mu mnoho času, neboť věc nepřipravená je předem ztracená. Není proti jeho skromnosti, že opět připravil celou řadu námětů k programu. Jeho návrhy nebyly nikdy nicotné nebo zbytečné. Když viděl, že věc prospěje, nebo je nutná, navrhl ji, i když s ní bylo spojeno mnoho obtíží. Požadoval zřízení terciářských knihoven, archivů, založení časopisů atd. Oběžníky a všechny propagační tisk byl od Perazza. Na sjezdu měl přednésti řeč o řeholi, o výsadách a povinnostech terciářů, ale nepřijal tento úkol pro nedostatek času na přípravu. Sjezd v Assisi za rok na to byl další příležitostí k práci pro Třetí řád. Rovněž akta mezinárodního františkánského sjezdu z roku 1900 uveřejňují některé návrhy Perazzovy.

Ve veškeré této vnější činnosti se neutopil jeho vnitřní poměr ke Třetímu řádu. Chudoba sv. Františka mu byla tak milá, že se nerozpakoval rozdati všechny své peníze prvním potřebným, se kterými se setkal. Zchudlí terciáři od něho dostali mnoho tisíc lir. Prostota a bezelstnost sv. Františka z něho přímo zářila. Jeho andělský poměr k eucharistii je obdobou něžnosti Serafinského světce. Všechny tři řády sv. Františka se jím honosí a svorně jej poklá-

dají za nejlepšího terciáře minulého století. Činí tak právem a prokazují tím Perazzovi vděčnost za to, co pro františkánský Třetí řád vykonal. Jeho působením se řád velmi rozšířil početně a povznesl se i duchovně.

PERO

Pero je nepatrný nástroj a tolik již dokázalo. Nevadilo by, kdyby byly popsány stohy papíru a byla by věc vyřízena. Ale není tomu tak. Tento popsaný papír je čten a působí na mravní život. Působí dobře i zle. Nebývalý rozmach tisku je tím nebezpečnější, čím méně tuší lidé jeho účinky. Špatní lidé to dávno poznali a počali užívat tisku ke svým cílům. Mnoho dobrých jim v tom pomáhá, aniž to plně vědí. Perazzo tuto skutečnost zjistil a rozhodl se burcovat neopatrné a ukazovat na nebezpečí. Poněvadž proti puškám nelze bojovat šavlemi, použil téže zbraně jako nepřítel — tisku.

Rozsáhlé vědomosti jej uschopňovaly k tomuto boji. Víme, že od dětských let mnoho četl a studoval vážná díla. Jazykové znalosti mu otevřely cestu k dokonalému teoretickému vzdělání a jeho praktická povaha z něho učinila vzorného novináře a populárního spisovatele. Nejprve hleděl zajistiti čtenářský okruh. Použil k tomu všech spolků, zejména spolků mládeže a putovních knihoven, o nichž jsme již mluvili. Do časopisů přispíval již před rokem 1870. Roku 1874 navrhl vydávání společného časopisu všech katolických sdružení s rubrikami z náboženského života. Plán byl uskutečněn. Časopis změnil dvakrát jméno, naposled se nazýval *Crocata*, ale nikdy nepřestal ochraňovat mládež od škodlivého působení nekatolických tiskovin. Do založeného časopisu byl nucen psát. Každá volná chvíle, přestávky ve službě, okamžiky po jídle a po různých schůzích byly vzácné. Jeden jeho synovec za náležitou odměnu opisoval náčrtky pro tiskárnu.

Roku 1879 si vyžádal církevní povolení ke čtení

časopisů nekatolických. Nečinil to ze zvědavosti, nutila jej k tomu snaha co nejlépe čelit nepřátelským útokům. Dával značné sumy na katolický tisk, aby vyvážil podporu, kterou dával nekatolickým novinám zakoupením těch nekolika čísel, říkával totiž, že každý haléř katolíka na tento tisk je políčkem Kristu. Poněvadž je možno očekávat sklizeň teprve tehdy, když se zaseto, rozséval katolické tiskoviny, kudy chodil. Nechával je ve veřejných místnostech, v elektrice, ve vlaku, zkrátka, kde se naskytla příležitost. Na tiskoviny katolické nehleděl nikdy nekriticky. Jestliže zpozoroval nějaké nedostatky v obsahu nebo v úpravě, upozorňoval na ně a hledal prostředky, jak se jim vyhnout.

Maje vyzkoušenou účinnost společného podnikání, propagoval založení Světové ligy katolických spisovatelů s vědeckým, literárním a žurnalistickým odborem. Liga měla odměnami povzbuzovat katolické spisovatele, usnadňovat vydávání jejich děl, pořádat soutěže. Zřízením velké tiskárny v Římě se mělo usnadnit vydávání laciných knih. Nedočkal se uskutečnění svého plánu, ale katoličtí žurnalisté nikdy nezapomenou jeho zásluh o společnou věc. Perazzo je první žurnalista, o kterém se koná kánonický proces.

Jeho vlastní žurnalistická práce nebyla polemická, nýbrž apologetická a sociální. Spisy „Katolík v XIX. století“, „Snadné rozřešení nesnadné otázky“ a „Probuďte se“, ukazují, jak hluboce porozuměl době. Byl laik, ale plný kněžského ducha. Na vše se díval s hlediska věčnosti. Povolání mu neposkytlo příležitosti k vědeckým studiím, neměl času. Ale kolik dobrého přinesla jeho spisovatelská činnost nejširším vrstvám lidu. Nenajdeme snad laika, který by napsal tolik zbožných knih a brožur jako on. Bylo vytištěno přes sedmdesát jeho prací. Některé nad to byly zcela rozprodány a dnes ještě není zjištěn ani přesný jejich titul. Patnáct prací zanechal v rukopisech. Psal o nejsv. Svátosti, o Matce Boží, o sv. Františku, vydával ročenky Třetího řá-

du, modlitby Eucharistické jiskry, lidovou četbu atd., atd. Postaral se také o vydání mnoha svatých obrázků.

Vycházel ze zásady, že je třeba ke spisování modlitby a vědomostí. Tím však není řečeno, že chtěl živit pouze rozum. Nadšení se přelévá z jeho spisů do čtenářů. Jsou strhováni plameny jeho slov k lásce ke předmětu, který právě líčí. V tom bylo jeho poslání. Bůh jej neučinil vědcem, nýbrž ukazovatelem lidu, který by vědci nerozuměl. A jestli je dnes Turin katolický, děkuje za to nejen sv. Donu Boscovi, nýbrž i Perazzovi, který svým bystrým postřehem dovedl vždy podati to, co nejvíce chybělo. Co měl, dával zdarma. Všechno snažení jej stálo nesčetné oběti, odměna čekala na věčnosti, na světě ji neměl obdržet a on ji ani nečekal. Pracoval pro Boha vědomě, vědomě snášel omezení z toho vyplývající. Jeho plánování a ustavičné podnikání nebyl pouhý koníček stárnoucího člověka. Byla to stále se obnovující svěžest ducha Kristova.

PŘESÍDLIL

Snad nás již někdy napadlo, zamyslet se nad tím, jaká změna vzniká, když se někdo přestěhuje. Změna nastane hlavně pro prostředí, ve kterém dosud člověk žil. Ustal přímý styk a zůstaly jen vzpomínky na dobré či špatné skutky toho, kdo se odstěhoval. Pro něho má tato změna zcela jiný ráz. O nic nebyl oloupen, všechno jeho vlastnictví mu zůstalo, staří přátelé na něho vzpomínají a získává mnoho nových. Tento obraz pěkně vystihuje povahu křesťanské smrti. Čím kdo je víc křesťanem, tím spíše se ho o něm může užít. Že Perazzova smrt byla pouhým přesídlením do nového domova, je na bíle dni. Od dětství počítal s možností neočekávaného přechodu a byl na něj stále připraven. Jak k němu došlo?

Životní dílo, denní adorace, se šířilo světem. Dosud však se mu nedostalo slavnostního schválení

ústřední církevní autority. O to tedy usiloval přede vším. Aby věc usnadnil, vydal se 28. října 1911 do Říma osobně. Obešel všechny, kteří by mohli věci prospěti. Sv. Otec jej přijal v soukromé audienci, pochválil jeho snahy a přislíbil potvrzení žádosti, až přijde úřední cestou. Ve volném čase, mezi návštěvami, se uchyloval do římských kostelů k adoracím a modlitbám o zdar své cesty. Prvého listopadu se ubíral z odpoledního požehnání ulicí Cernaia. Na levé ruce měl svrchník a pravou volně pohyboval. Naráz v ní ucítil bolest. Již jen zahlédl prchajícího psa, který mu do ruky zaťal zuby. Rána nebyla větší než píchnutí jehlou. Dal si ji na klinice vyčistit. V noci se dostavila slabá horečka. Následujícího dne se odebral do ústavu pro vzteklinu. Byla neděle a nebyl žádný lékař přítomen. Uplynul opět den, než byl lékařsky ošetřen. Poněvadž lékaři udal, že nemíní zůstat v Římě, doporučil mu po návratu léčbu vztekliny. Lékař neurgoval. Uspíšil návrat. Stavil se v Janově u odborníka, který z příznaků již bezpečně zjistil nákazu. Domů se dostal 7. listopadu a následujícího dne začala kura. Podroboval se přesně lékařským předpisům. Byl klidný, vyřizoval korespondenci jako jindy. Navštívil ještě kostel Panny Marie, ale 19. se již dostavila paralýza rukou. Všechny jeho přátele zachvátil velký strach. Noviny prosily o modlitby za něho. Povzbuzovali jej, aby doufal v zázračné uzdravení, že je ho třeba k rozšíření adorace. Odpovídal, že toho není třeba. „Pán si najde snadno jiného. Jsem ochoten jít, když mě volá.“ A byla to pravda. Celý život toužil po onom blaženém splnutí a nyní, když bylo tak blízko, nemohl žádat, aby bylo ještě oddáleno. Potěšila ho návštěva turinského arcibiskupa. Okolí již tušilo neodvratný konec. Nebylo lze utajit pláč, marně je těšil: „Neplačte, jdu věčně adorovat, budu za vás prosit.“ Nadešla noc 22. listopadu 1911, ve které skonal ten, jehož nedovedla potlačit nespravedlnost a námaha, avšak nepatrné kousnutí stačilo, aby se ukončil jeho plodný a obětavý život. Ono vidění

psa při návratu ze schůze a jeho výrok se tedy vyplnily.

Turinem se valila zpráva o jeho smrti. Perazzo umřel! Odešel svatý! Máme nového ochránce v nebi! Zemřel veliký poctivec! Bolest se mísila s čímsi těžko vyjadřitelným. Byla to radost? Naděje? Těžko říci. Všichni byli uchvázeni pocitem, že jeden, který náležel mezi ně, byl vyznamenán. Co vedlo lid k těmto závěrům? Celá životní dráha jejich miláčka, kterou okamžik smrti intensivně osvětlil. Co se neodvažovali tvrdit za jeho života, prohlašovali nyní veřejně. Perazzo jim byl světcem. Lid se tísnil u rakve zesnulého jako o svátku nějakého mučedníka u jeho ostatků. Z nevysvětlitelného důvodu tělo zůstalo až do uzavření rakve vláčné. Účast na pohřbu byla triumfální. V kostele sv. Secunda byly vykonány smuteční obřady a rakev vezli v průvodu na nádraží Porta Nuova, kde zesnulý pracoval 41 let. Nebylo nikdy výmluvnějšího zahanbení nespravedlnosti jako tento průvod k nádraží. Nikdo to nevyslovil, a přece to měli všichni na mysli. Přítel Caneparo v řeči na rozloučenou vyslovil naději, že jej potomci slavnostně přivezou zpět do Turina. Vlak jej dopravil do rodiště Niza Monferrato a rodinná hrobka přijala bílou rakev, chovající jeho tělo, oděné občanským šatem, ač si Perazzo přál být pochován ve františkánském habitě. Příbuzným totiž řekla jedna vážená osoba, že se tím dá mnohým světským lidem dobrý příklad.

Ve spolcích, ve kterých byl členem, se pořádaly smuteční schůze. Všechny vyzněly stejně: Zemřel nám svatý spolubratr.

Perazzo dokonal, ale okolo jeho osobnosti vznikl nový ruch, plný radosti, prozrazující něco velikého. Církev si jej záhy povšimla a zkoumá, zda bude vhodný oficiální zásah.

REFLEX

Sledovali jsme Perazza po životních cestách. Logické rozčlenění snad bylo na škodu celkovému pohledu. Je dosti těžké představit si Perazza ve shonu dne, když všechny povinnosti a všechny jeho vlastnosti pracovaly zároveň. Byla to spleť činností, kterou by nikdo dlouho nešel bez zakopnutí. On to dovedl. Spořádaný poměr k Bohu, lidem a sobě samému jej vedl a nedal mu zbloudit. Když dostal od Boha dobro, děkoval mu a pokládal se za nehodného. Jestli seslal Pán Bůh nějaké trápení, ochotně je přijímal a těšil se, že ho má ještě Bůh rád, když zkouší jeho věrnost. Věci Boží mu byly svaté. Nade vše cenil milost, největší dobro lidem dané, vážil si však i věcí přirozených, vyšlých z ruky Tvůrce. Jak se podívoval krásám přírody, kolik svatých vznětů v něm zaplálo, když se zahleděl na modrou oblohu, na vrcholky hor nebo rozbouřené moře. Všude našel příležitost k projevení vděčnosti Bohu.

Lidé mu byli bratři. Všechny považoval za schopné věčné spásy, a to vědomí zahlazovalo i ty nejostlivější vlastnosti, které lidé často ani nezakrývali. Ublížil mu někdo? „Udělal to jistě z nevědomosti,“ odpovídal Perazzo. Nikomu ani znamením nevyčetl nespravedlivého zacházení, ač zejména ve službě ke stížnostem oprávněn byl. Trpící, se kterými se setkal, poznali v něm nejoddanějšího přítele. Návštěvy umírajícím byly mu povinností. Nebylo v nich sentimentálnosti. Zažehly však v každém světlo naděje. Mnozí si jej volali, když se rozšířila pověst, jak se lehce v jeho přítomnosti umírá.

Chudým dal, co měl. Jestli měl peníze, jistě žadatel dostal z nich alespoň polovinu. Pro hromadění majetku neměl smyslu. Co nedal chudým, dostaly spolky, pro které nasháněl podpor jako nikdo jiný. Přátelé jej upozorňovali, aby pamatoval také na sebe. Odpovídal: „Pracujeme pro Zaměstnavatele nekonečně bohatého a šlechtného.“ To bylo vše.

Křesťanem byl cele. Používal všech nadpřiroze-

ných prostředků, poskytnutých Církví Kristovou k posvěcení vlastnímu i bližních. Na koho měl alespoň nějaký vliv, vedl jej k tomu, aby používal těch nejvydatnějších, totiž svátostí. Odtud vyšel jeho plán na získání světa Kristu denní adorací. U svatostánku čerpal žár pro neutuchající činnost, která se stále stupňovala. Je nemyslitelné, že by bez nadpřirozené posily takovou činnost vyvinul.

Nespecialisoval se v osobním náboženském životě na nějakou ctnost. To dovedou lidé, kteří mají o svatosti podivné představy, podivně je uskutečňují a přece si myslí, že jsou svatí. On se pokládal za hříšníka, kterého pouhá Boží dobrota netrestá hned za hříchy. A proto ctnosti přímo zářily z jeho oduševnělého zjevu. Zářily z něho všechny, nejen vznešené ctnosti božské. Jeho skromnost byla pověstná. Nebylo člověka zdvořilejšího, byl gentlemanem v nejvlastnějším smyslu. Pozornost a nevтіravá ochota jej přiblížila každému. Tyto vlastnosti si uchoval do konce života, věk mu nedal nic z mrzutosti stáří. Jeho něžná náklonnost k dětem jej činila opravdu lidským.

Složitý moderní život zavdává často a často příčinu k neshodám mezi nejvěrnějšími přáteli. I okolo Perazza zuřil vír nesvárů, nevraživosti, ale jej nestrhł nikdy. Odkaz Kristův, bratrská láska, klenula most přes všechny propasti.

Je otázka, zda jeho ctnosti dosáhly stupně hrdinnosti. Že měl krásnou povahu, to nelze popřít, ale hrdinnost, to je přece něco tak zvláštního, že je na prvý pohled patrná. Platí to o hrdinnosti, která má v sobě mnoho toho, čemu se říká siláctví. Ale je hrdinnost, jejíž výkony probíhají nitrem a nikdo to nepozoruje. Když člověk bystrého rozumu plně pochopí zlobu a nespravedlnost, kterou je ďábelsky ponižován a posmíván, když se v něm celá přirozenost vzepře proti tomu a chce se spravedlivými prostředky bránit, ale tichý hlas z nadpřirozeného světa řekne: „Ne, snes to z lásky k Bohu,“ to je hrdinství! Kolikrát to udělal Perazzo, ví jen Ten, který

se zálibou pozoroval jeho vítězství a dával mu k nim sílu. Církev rozhodne, zda bude toto hrdinství veřejně uctíváno.

Kdo jej pozoroval ve vnějších projevech, cítil co-si zvláštního a přece nebylo lze u něho najít nějakou nucenost. Obsah víry mu byl naprostou skutečností a podle toho jednal. Bez bázně, bez vypínivosti, otevřeně, ale skromně. Charakterisuje ho úcta k viditelné Církvi. Jen nedomyšlení křesťanských pravd vedlo v jeho době i některé katolíky jeho země ke smýšlení proti papeži. Perazzo domyslnil do důsledků. Papež je zástupce Kristův, co on dělá, je jistě správnější, než co dělají druzí, poněvadž nikomu nebyla přislíbena taková pomoc Boží jako jemu. A skromný, pokorný člověk dovedl býti neústupný, neústupný náporu na základ zjevení. Stálo jej to kariéru, ale vykonal svou povinnost. To je hrdinství! Nepodlehł nemyslicímu davu, šel za přesvědčením, ne z tvrdohlavosti, nýbrž že toto přesvědčení mělo absolutní jistotu, Boží pravdomluvností zaručenou.

Smysl svého života spatřoval ve snaze naučit lidi milovat Boha. Prováděl to všemi prostředky, které měl po ruce. Hlavním z nich byla denní adorace, úkon klanění, nevyžadující od člověka zvlášť velikých obětí a při tom plně vyjadřující podrobení nekonečnému majestátu Boha. Z ní čerpal pro sebe a byl přesvědčen, že posílí všechny, kteří se jí oddají. Neznal lepšího prostředku ke spojení s nadpřirozenem. Že se nemýlil, uznala praxe Církve a jeho názor potvrzuje několik oficiálních církevních dokumentů.

Když tedy na konec shrnujeme celek jeho života, musíme uznati, že splnil svoje poslání. dokonale sloužil svým nadosobním cílům ve smyslu v úvodě citovaného výroku Hessenova. Šel svým směrem jedinou cestou, kterou nešel a nemohl jíti nikdo jiný. poněvadž byla Prozřetelností rezervována jemu. Svě individuální povinnosti zvládl dokonale a byl tedy jeho život hoden zaznamenání.

O B S A H

Úvod	5
Doba	7
Matka a syn	10
Pokus o životní směr	13
V poutech uniformy	17
Perazzo ve spolcích	22
Papalino	30
„Matka a syn“	33
„Pojďme, klaňme se“	35
Ve třetím řadě	41
Pero	45
Přesídlil	47
Reflex	50

V Í T Ě Z O V Ě

10. svazek IV. ročníku

P. Karel Chlad O. P.

ŽELEZNIČÁŘ PERAZZO

Vydáno za redakce P.

Prokopa Švacha O. P.

v prosinci MCMXXXVII.

Tiskem Lidových zá-

vodů tiskařských a na-

kladatelských, spol.

s ruč. obm. v Olomouci

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUIS!

V Í T Ě Z O V É

M Ě S Í Č N Í K P R O H A G I O G R A F I I

A K A T O L I C K O U B I O G R A F I I

- ✓ 1. Eva Lavallièrova
- 2. Sv. Ignác z Loyoly
- 3. P. Vilém Janauschek
C. SS. R.
- ✓ 4. Matt Talbot
- 5. P. Lacordaire
- 6. Sv. Magdalena Žofie
Baratová
- 7. Karel IV.
- ✓ 8. Sv. Konrád z Parzhamu
- 9. Dr. Karel Sonnenschein
- 10. Železničář Perazzo

tolické akce patří neohrožená dívka v lásce i pravdě Kristově Maria de la Luz. Její život i smrt se čtou s napjetím. Doporučujeme!

DUPLESSY EUG.: *Dominicales*. Paris, Pierre Téqui. Str. 520, cena 18 frs. Pařížský kanovník vydává tento čtvrtý svazek svých nedělních úvah. Jsou tu texty nedělních perikop a příslušné myšlenky v paterém směru: myšlenky k evangelnímu textu, k nedělní liturgii, k povzbuzování kněžských povolání, ke svátku význačného světce týdne, k práci v katolické akci. Doporučujeme všele všem kněžím. Jsou to skutečně věci, pověděné způsobem zcela původním a zajímavým. Poskytnou vděčnou látku pro napomnutí do zpovědnice i originální náměty pro kázání. —cs—

EGENTER R.: *Von christlicher Ehrenhaftigkeit*. München 1937, Kösel-Pustet, str. 172. Kniha ukazuje, jak pojem cti je v jádře pojmem křesťanským, je evangelickou myšlenkou úplně zahrnut. Dnes je tato studie zvláště důležitá, protože bývá poctivost a čest stavěna vedle křesťanství, zvláště v lásce, což je hluboký omyl. Již jen historie křesťanství ukazuje, že katolické myšlení často samo hájilo a uhájilo vznešenost cti. Přispívá tedy Egenter touto studií velmi plodně k rozboru této mravně theologické otázky.

Ein Bischof erzählt von seiner Mutter. Wien, Tyrolia-Verlag, Innsbruck. 128 str. 2.40 Mk. Vděčná láska dítěte je zachycena v této knížce, jež je sestavena podle záznamu arcibiskupa F. Eggera. Práce je velmi ušlechtilá a milá, avšak i velmi zajímavá a po stránce historické jistým způsobem významná. Dojemná vypravování o matce opravdu osvěží.

GOODIER A.: *Sünder und Heilige*, München 1937, J. Müller, str. 188. Jde o překlad z anglického originálu. Je to zde opravdu sličná hagiografická studie, a to života takových, kteří se k Bohu obrátili po hříšném životě. Ale nejen o takových světcích nluví tato kniha, nýbrž též ukazuje, že tak jako naše bídy nás, i světce kdysi sužovaly všemožné ony nedokonalosti, jež svatí přemohli v milosti Kristově.

GRABER R.: *Christus in seinen Sakramenten*. München, Kösel-Pustet, str. 182, 3.20 Mk. Kristus vystoupil na nebesa, ale nenechal nás sirotky bez pomoci a posily. Ustanovil svátosti, v nichž působí on sám zvláštní silou ve všech okolnostech, v nichž se může člověk ocitnout. Autor této studie nám ukazuje právě sílu a účinnost svátostí, v nichž působí Kristus. Kniha velmi užitečná a dobrá.

HASERT K.—O. KATANN: *Divy světového řádu*. Podle 8. něm. vyd. přeložil a upravil dr. J. O. Martinovský. Vydal „Vyšehrad“ v Praze 1937, jako 5. sv. Katol. liter. klubu. Str. 436, s 52 vyobr. v textu a VIII. tabul. Brož. 39 Kč, váz. 49 Kč. Kniha je skvělým souhrnem přírodovědeckých vědomostí o všech složkách stvořeného řádu. Velkou důležitost má to stále světlo, jež vrhá na řád věcí v přírodě, který vrcholí člověkem. Celá podivuhodnost a vznešenost přírodních jevů a skutečností je tu zachycena a zhodnocena vzácným způso-

bem správného porozumění. Knihu nelze dosti doporučit všem vrstvám po poučení toužícího čtenářstva. Zjedná jasno člověku, který tu poznává, že ze všeho velkého v přírodě on je nejvyšší a proto pánem.

ISWOLSKY H.: *Femmes soviétiques*. Paris 1937, Desclée de Brouwer, str. 106. Na nestranném a věrohodném podkladě ukazuje tato studie, jak ruská žena za nynějšího sovětského režimu nenabyla pravé svobody, že byla učiněna rovnou muži, ale v práci a útrapách. Doporučujeme všem toto aktuální dílo!

LLOYD T.: *Saint Dominic and his Sons*. London 1937, Sands & C. 15, King Street, str. 151, cena 3 s 6 d. Autorka má dar zachycovat mladá srdce vypravováním životů světců. Tato krásná kniha podává několik velikých postav z dominikánského řádu. Doporučujeme.

Papicův týdenní kalendář na rok 1938 již vyšel. Je letos cele přepracovaný, po stránce kalendářní doplněný četnými praktickými poznámkami. Po stránce textové a ilustrační je věnován církevním řádům a řeholím, které působí v Československu. Tak je Papicův kalendář 1938 prvním souborným pramenem informací o dějinách a poslání řádů a kongregací, které působí v našich zemích. Kalendář bude jistě záhy rozebrán jako každá leta, proto se přihlaste o svůj výtisk již nyní. Papicův kalendář stojí pouze Kč 10, vydala jej opět Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo nám. 16.

REZNÍČEK J.: *Zurnalista a morálka*. Olomouc 1937, str. 18. Zvláštní otisk studie vedoucího redaktora Našince ze sborníku *Správnou cestou*, jež vydaly Lidové závody v Olomouci. Tato studie se vyznačuje mnohými dobrými vlastnostmi. Ukazuje vznešenost novinářského poslání, jeho důležitost, ale též odpovědnost. Tím více toto poslání vynikne v šíření křesťanského ideálu a pravdy. Studie je psána na opravdu katolických principech. Doporučujeme.

Cyrilometodějské knihkupectví, jež slaví 50. výročí svého trvání, a jež se velmi zasloužilo a katolickou literaturu, vydává „Náš věstník“, bibliografii katolické literatury, kde možno najít všechny novinky, hlavně náboženské četby. Doporučujeme!

Podrobnější a zajímavé zprávy o životě a ctnostech svaté Terezičky dočteme se v jejím svěživotopise *„Dějiny duše“* — brož. Kč 26, váz. Kč 36, v knize *„Poslední slova sv. Terezie Ježíškovy“* — brož. Kč 10, váz. Kč 17, *„Terezička v pensionátě sester benediktinek“* — brož. Kč 7, váz. Kč 12. Všechny tyto knihy vydaly Skolské sestry O. S. F., Praha XII., Korunní tř. č. 4. Knihy jsou velmi vhodným vánočním dárkem; k nim možno přidati též knihu *„Cestička malé duše“*, životopis Marie Filippettové, jež se snažila napodobit světici v přinášení drobných obětí a v modlitbách za hříšníky. Brož. Kč 10, váz. Kč 15.

Cena 3 Kč.